T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK SİYASİ TARİHİ'NDE CHP'NİN GENÇLİK KOLLARI

Asil KAYA

Danışman
Yard. Doç. Dr. Oktay Gökdemir

2010

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **"Türk Siyasi Tarihi'nde CHP'nin Gençlik Kolları"** adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

…./…./2010

Asil KAYA

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı **:** Asil KAYA
Anabilim Dalı **:** Tarih
Programı **:** Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
Tez Konusu **:** Türk Siyasi Tarihi'nde CHP'nin Gençlik Kolları
Sınav Tarihi ve Saati **:** …./…./….

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün …….. tarih ve ……. sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18.maddesi gereğince yüksek lisans tez/proje sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini ……. dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	O	OY BİRLİĞİ	O
DÜZELTİLMESİNE	O*	OY ÇOKLUĞU	O
REDDİNE	O**		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O***
Öğrenci sınava gelmemiştir. O**

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

	Evet
Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fullbrightht vb.) aday olabilir.	O
Tez mevcut hali ile basılabilir.	O
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	O
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	O

JÜRİ ÜYELERİ				İMZA
……	□ Başarılı	□ Düzeltme	□ Red	……..
……	□ Başarılı	□ Düzeltme	□ Red	…….....
……	□ Başarılı	□ Düzeltme	□ Red	. ……

ÖNSÖZ

Gençlik Kolları, esasında Türk siyasal sisteminin önemli parçalarından bir tanesidir. Öyle ki; günümüzde siyasi partilerin beslendiği değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Türkiye'nin ilk siyasi partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'nin, ilklerinden birisi olan Gençlik Kolları, 1951 yılında Halkevleri'nin ve Halkodaları'nın kapatılmasından sonra gençliğin örgütlenme gereksiniminden doğmuştur. 1951 yılında, CHP bünyesinde başlayan gençlik örgütlenmesi, 1954 yılı başlarında CHP Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi'nin oluşturulmasıyla önemli bir noktaya gelmiştir.

O günden bu yana, Türkiye'de Başbakanlık yapmış, CHP'de Genel Başkanlık yapmış kişilerin yanısıra gerek devlet kadrolarında, gerekse CHP içerisinde önemli isimlerin yetişmesini sağlayan bir **"ocak"** olmuştur.

Bu çalışmada Türk siyasetine damgasını vurmuş olan, hatta Türk siyasetinde etkinliğini devam ettiren birçok ismin yetiştiği yer olan **Cumhuriyet Halk Partisi'nin Gençlik Kolları**'nın tarihsel süreç içerisindeki seyrini, gelişimini ve Türk siyasetinde meydana gelen birtakım gelişmelerdeki rolünü aktarmaya çalıştım.

Çalışmamın giriş bölümünde gençliğin ve siyasetin tanımlarını yaparak, bu iki kavram arasındaki ilişkiyi anlatmakla birlikte, gençlik hareketleri hakkında yüzeysel bilgiler verdim. Birinci bölümde, dünyada ve Türkiye'de meydana gelen gençlik hareketlerinin tarihsel kökenleri hakkında bilgi verdim. İkinci bölümde, Türkiye'de meydana gelen gençlik hareketlerinin özellikle II. Meşrutiyet, Milli Mücadele, Cumhuriyet ve Çok Partili Yaşama Geçiş dönemlerindeki yansımalarını aktarmaya çalıştım. Üçüncü bölümde, CHP Gençlik Kolları'nın kuruluş ve gelişim sürecini ve 27 Mayıs öncesi yaşanan gelişmelerdeki rolü ile ilgili bilgi aktardım. Dördüncü bölümde, 27 Mayıs sonrasında CHP Gençlik Kolları'nın yeniden kuruluşunu ve kongre süreçlerini, kurultaylarını, ana kademeyle ilişkilerini ve yan örgütlenmesini inceledim. Son bölümde de 12 Mart sonrası partide yaşanan değişimde gençlik kollarının rolünü, gençlik kolları içerisinde meydana gelen düşünsel hareketleri, bu dönemde gerçekleştirilen kurultayları ve de gençlik

kollarının parti içindeki etkinliğini irdeledikten sonra 12 Eylül sürecinin yansımalarına da değinerek çalışmamı neticelendirdim.

Bu çalışmayı hazırlarken, gençlik hareketleri ve önemli tarihsel gelişmelerle ilgili makale ve kitapların yanısıra, CHP Gençlik Kolları'yla ilgili bilgi ve haberlerin yer aldığı gazetelerden ve dergilerden olabildiğince yararlanmaya çalıştım. Ayrıca yine bu ocaktan yetişmiş olan kişilerle yapmış olduğum görüşmelerin çalışmama özgün bir nitelik kazandırdığı kanaatindeyim.

Böyle bir konu seçmemde ve tezi hazırlamamda büyük pay sahibi olan değerli hocam **Yard. Doç. Dr. Oktay GÖKDEMİR** başta olmak üzere, doküman toplamamda yardımını esirgemeyen CHP Genel Merkezi Kütüphane Sorumlusu **Necla Sönmez'**e, yine doküman toplamama yardımcı olan ve yapıcı eleştirileriyle bana yol gösteren kadim dostum **Erhan Vural'**a; ayrıca anlattıkları anılarıyla ve fikirleriyle büyük katkı sağlayan CHP Parti Meclisi Üyesi **Abdullah Emre İleri**'ye, CHP Eski Genel Başkanı **Altan Öymen**'e, CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam'ın oğlu **Bedri Baykam**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Saymanı **Erol Baysal'**a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Erol Ünal**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Sekreteri **Hamdi Fidan**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Hasan Belovacıklı**'ya, CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Eski Başkanı **İlhan Keser**'e, CHP Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Üyesi **Kadri Atabaş**'a, CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam'ın eşi **Muhattar Baykam**'a, CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Eski Başkanı **Nurettin Sözen**'e, CHP Yüksek Disiplin Kurulu Başkan Yardımcısı **Orhan Akbulut**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Sekreteri **Oya Araslı'**ya, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Sabri Ergül**'e, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Semih Eryıldız**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Üyesi **Sertaç Tözün**'e, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Süleyman Genç**'e, CHP Eski Genel Sekreteri **Tarhan Erdem**'e, CHP Ankara Eski İl Başkanı **Yaşar Çatak**'a, CHP Gençlik Kolları Eski Genel Sekreteri **Yekdil Yasun**'a ve CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı **Zeki Alçın**'a, minnet ve şükranlarımı sunarken, bana sürekli moral ve güç veren aileme ve de arkadaşlarıma teşekkürü borç biliyorum.

Asil Kaya

Mayıs 2010 – İZMİR

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türk Siyasi Tarihi'nde CHP'nin Gençlik Kolları

Asil KAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Programı

Çalışmamızın temel amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk partisi olan CHP'nin Gençlik Kolları'nın tarihsel gelişimini ve CHP'li gençlerin Türk siyasetindeki önemini ortaya koymaktır.

1951 yılında Halkevleri'nin kapatılmasıyla birlikte, 26 Kasım 1951 tarihinde gerçekleştirilen CHP 9. Olağan Kurultayı'nda tüzük değişikliği yapılmak suretiyle CHP Gençlik Kolları'nın kurulması için ilk adım atılmıştır. Bu dönemde ocak teşkilatlarında örgütlenmeye başlayan gençler, 2 Mart 1953 tarihli CHP Genel İdare Kurulu toplantısında kabul edilen yönetmelikle ilk defa "Gençlik Kolları" adıyla örgütlenme sürecine girmiştir.

17 Şubat 1954 tarihli CHP Genel İdare Kurulu toplantısında Suphi Baykam'ın başkanlığında Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun atanmasıyla, CHP'li gençler bir anlamda örgütlenme sürecini tamamlamış oluyorlardı. Aynı dönemde Demokrat Parti Genç Demokratlar Teşkilatı kurulmuşsa da CHP Gençlik Kolları kadar etkin olmamıştır.

Türk Siyasi Tarihi'nde önemli gelişmelerde aktif rol oynayan CHP Gençlik Kolları, ilk kurultayını 1 – 2 Ağustos 1961 tarihlerinde toplamış ve 12 Eylül 1980 Darbesi'ne kadar da toplam 10 Kurultay gerçekleştirmiştir.

12 Eylül öncesinde CHP'nin özgücü olan CHP Gençlik Kolları, zaman zaman parti politikalarına da yön verir konumda olmuştur. Ortanın Solu felsefesinin gelişmesinde, CHP'de lider değişikliğinin gerçekleşmesinde ve Demokratik Sol felsefenin bilimsel temele oturtulmasında CHP Gençlik Kolları'nın büyük payı vardır.

Çalışmamızda CHP Gençlik Kolları'nı incelemeden önce tarihsel süreç içerisinde dünyada ve Türkiye'de meydana gelen gençlik hareketlerine de göz attıktan sonra, CHP Gençlik Kolları'nın kuruluş ve gelişim süreçleri işlenerek, Türk siyasetinde CHP Gençlik Kolları profili ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın sonunda günümüzde CHP Gençlik Kolları'nın sahip olduğu koşullar da göz önüne alınarak, 12 Eylül öncesindeki kadar aktif olmadığı sonucuna varılmış, bunda 12 Eylül öncesinde CHP'de aktif siyaset yapan, bugünkü CHP yöneticilerinin de rolü olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler; CHP, CHP Gençlik Kolları, Ortanın Solu, Demokratik Sol, 12 Eylül

ABSTRACT

Master Degree Thesis

Youth Organization Of CHP Within The Turkish Political History

Asil KAYA

Dokuz Eylul University

Institude of Social Sciences

Departmant of History

Turkish Republic History Program

The main purpose of our study, analysing the CHP which ise the first party of the Republic of Turkey, the historical development of CHP's Youth organization and specifiying the importance of this organization for Turkish politics.

After the termination of community centers some regulations about CHP's Youth were changed in the 9. General meeting of CHP and first step was realized for founding the youth organization of CHP in November 26, 1951 March 2, 1953 CHP's Youth named as Youth Organization of CHP with the specific regulation and organising process was started.

February 14, 1954 organising process of Youth Organization of CHP was completed with the apointing the administration board of CHP's youth organization by the Suphi Baykam who head of CHP's youth organization. In the same period youth of Democrat Party were also organised as "Young Democrats" but they were not active as the CHP's youth organization.

Youth organization of CHP has realised their first general meeting August 1 – 2, 1961 and they have realized 10 general meeting until the September 12, 1980 military coup process.

Before the September 12, 1980 military coup process, the youth organization of CHP have also helped for shaping the policies of party. Youth organization of CHP played important role in the development of Centerist Left ideology and DemocraticLeft ideology.

In our studies, before analysing the youth organization of CHP, we should anaylse the other youth movements in the Turkey and in the World. Then we can analyse the foundation and development process of CHP's youth organization which can be shown as an important profile in the Turkish politics.

As a conclusion before the September 12 process CHP's youth organization was more active. Nowadays the youth organization pf CHP is less active and many people from the former youth administration partially played role in becoming less active.

Keywords: CHP, Youth Organization of CHP, Centerist Left, Democratic Left, September 12.

İÇİNDEKİLER
TÜRK SİYASİ TARİHİ'NDE CHP'NİN GENÇLİK KOLLARI

YEMİN METNİ i
YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI ii
ÖNSÖZ iii
ÖZET v
ABSTRACT vii
İÇİNDEKİLER ix
KISALTMALAR xvi
EKLER LİSTESİ xvii
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL KÖKENLERİ

1. 1 DÜNYADA GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL ARKA PLANI 8
1. 2 TÜRKİYE'DE GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL KÖKENLERİ 12

1. 2. 1. Suhte İsyanları 12
1. 2. 2. Kuleli Vakası 13
1. 2. 3. Yeni Osmanlılar Hareketi 15
1. 2. 4. Talebe-i Umum Hareketi ve 1876 – 1889 Arası Gençlik Hareketleri 16
1. 2. 5. İttihad-ı Osmani (İttihat Terakki Cemiyeti'nin) Kuruluşu (1889) 20
1. 2. 6. Diğer Gençlik Örgütleri 23

1. 2. 6. 1. İhtilalcı Askerler Cemiyeti 23
1. 2. 6. 2. Cemiyet – i İnkılabiye 24
1. 2. 6. 3. Selamet – i Umumiye Kulübü 25
1. 2. 6. 4. Askeriye Tıbbiye Mektebi'nde Gizli Örgüt 25

İKİNCİ BÖLÜM
1908'DEN 1950'YE TÜRKİYE'DE GENÇLİK

2. 1 II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE GENÇLİK 28

2. 1. 1 Meşrutiyet'in İlan Edildiği Dönemde Gençlik ve Gazeteci Cinayetleri 29
2. 1. 2 Talebe – i Hukuk Cemiyeti 30
2. 1. 3 Türk Ocağı'nın Kuruluşu 31
2. 1. 4. Türk Gücü Cemiyeti 34
2. 1. 5 Osmanlı Güç Dernekleri 35
2. 1. 6 Osmanlı Genç Dernekleri 36
2. 1. 7 Milli Türk Talebe Birliği 38

2. 2 MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE GENÇLİK 38

2. 2. 1 İzmir'in İşgali'nin Gençlik Üzerindeki Etkisi 40
2. 2. 2 Gençlerin Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndaki Yeri 41

2. 3 TEK PARTİ DÖNEMİ'NDE GENÇLİK OLGUSU VE GENÇLİĞE BAKIŞ 43

2. 3. 1. Tek Parti Dönemi'nde Gençliğe Verilen Önemin Eğitime Yansımaları 44
2. 3. 2. Tek Parti Dönemi'nde Gençliğin Yetiştirilmesinde Sporun Etkisi 45
2. 3. 3 Tek Parti Dönemi'nde Sağlıklı Gençlik Yetiştirme Hedefi 46
2. 3. 4. Tek Parti Dönemi'nde Gençlik Örgütlenmesi 48

2. 3. 4. 1 Milli Türk Talebe Birliği'nin Faaliyetleri 48
2. 3. 4. 2 Türkiye Komünist Gençler Birliği 50

2. 3. 4. 3 Gençlik Örgütlenmesi Tartışmaları ve Halkevleri'nin Kuruluşu 51

2. 4 ÇOK PARTİLİ SİSTEME GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE GENÇLİK ÖRGÜTLENMELERİ 54

2. 4. 1 Türkiye'de Irkçılık ve Turancılık Olayları 54
2. 4. 2 İlerici Gençlik Birliği 55
2. 4. 3 Çok Partili Sisteme Geçiş Sürecinde Kurulan Gençlik Örgütleri 57

2. 4. 3. 1 Sağcı Gençlik Örgütleri 57
2. 4. 3. 2 Solcu Gençlik Örgütleri 59
2. 4. 3. 3. Öğrenci Örgütleri: MTTB ve TMTF Örneği 60

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN KURULUŞU VE GELİŞİMİ

3. 1 CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN KURULUŞU 61

3. 1. 1 Halkevleri'nin Kapatılması ve CHP'de Gençlik Örgütlenmesinin Başlaması 61
3. 1. 2 CHP ve DP Gençlik Kolları'nın Kurulması 68

3. 1. 2. 1 Genç Demokratlar Teşkilatı Kuruluyor 69
3. 1. 2. 2 CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Oluşturuluyor 72
3. 1. 2. 3 Siyasi Partilerde Gençlik Kolları'nın Kurulmasının Yankıları 74

3. 2 CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN GELİŞİM SÜRECİ 76

3. 2. 1 Türk Siyasi Tarihi'nde Bir İlk: CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi 76
3. 2. 2 CHP Gençlik Kolları'nın Silivri Mitingi 79
3. 2. 3 CHP Gençlik Kolları'nda Suphi Baykam Dönemi 80
3. 2. 4 Yükseköğrenim Gençliğini Siyasetten El Çektirme Girişimleri 83
3. 2. 5 CHP Gençlik Kolları'nda İlk Bayrak Değişimi 86

3. 3 BASKI DÖNEMİNDE CHP GENÇLİK KOLLARI (1956 – 1960) 88

3. 3. 1 İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi ve Yeni Yönetmelik Çalışmaları 90
3. 3. 2 İktidar Baskısının CHP Gençlik Kolları'na Yansıması 92
3. 3. 3 Gençlik Kolları'nın "Siyaset Okulu"na Dönüşmesi 95
3. 3. 4 1957 Seçimleri Sonrası CHP Gençlik Kolları 97
3. 3. 5 CHP Gençlik Kolları'nın Gençlik Kuruluşları İle İlişkileri 99

3. 3. 5. 1 CHP Gençlik Kolları – MTTB İlişkileri 100
3. 3. 5. 2 CHP Gençlik Kolları – TMTF İlişkileri 102
3. 3. 5. 3 CHP Gençlik Kolları – TMGT İlişkileri 105

3. 3. 6. 27 Mayıs Öncesi Gençlik Hareketleri ve CHP Gençlik Kolları'nın Rolü 106

3. 3. 6. 1 28/29 Nisan 1960 Öğrenci Hareketleri 107
3. 3. 6. 2 555K Eylemi 114

3. 3. 7 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ve Siyasi Faaliyetlerin Durdurulması 117

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
27 MAYIS'TAN 12 MART'A CHP'NİN GENÇLİK KOLLARI

4. 1 27 MAYIS SONRASI TÜRK SİYASETİNE GENEL BİR BAKIŞ 119

4. 2 CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN YENİDEN KURULUŞU VE KONGRE SÜRECİ 123

4. 2. 1 27 Mayıs Sonrası İlk Kongre: Mihalıççık İlçe Gençlik Kolu Kongresi 124
4. 2. 2 CHP Gençlik Kolları'nın Diğer Kongreleri 126

4. 2. 2. 1 CHP İnegöl İlçe Gençlik Kolu Kongresi 126
4. 2. 2. 2 27 Mayıs Sonrasında İstanbul'da İlk CHP Kongresi 127
4. 2. 2. 3 CHP İstanbul, Ankara ve İzmir İl Gençlik Kolu Kongreleri 128
4. 2. 2. 4 Gençlik Kolları'nın Seçilmişlerine Birkaç Örnek Daha 131

4. 2. 3 Türk Siyasi Tarihi'nin İlk Gençlik Kurultayı 132
4. 2. 4 Gençlik Kolları'nın Kurultay Sonrası Faaliyetleri 140

4. 3 CHP GENÇLİK KOLLARI 2. KURULTAYI 142

4. 3. 1 CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Hazırlıkları 143
4. 3. 2 CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Toplanıyor 150
4. 3. 3 CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Sonrasında Gençlerden Beklentiler 157
4. 3. 4 CHP Gençlik Kolları'nın 2. Kurultay Sonrası Faaliyetleri 158

4. 4 CHP GENÇLİK KOLLARI 3. KURULTAYI 159

4. 4. 1 CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı'nın Hazırlık Çalışmaları 160
4. 4. 2 CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı Toplanıyor 163

4. 5 ORTANIN SOLU'NUN GENÇLİK KOLLARI'NA YANSIMASI 171
4. 6 GENÇLİK KOLLARI 4. KURULTAYI VE SONRASINDAKİ ÇALIŞMALAR 176
4. 7 68 KUŞAĞI VE CHP GENÇLİK KOLLARI 190
4. 8 CHP GENÇLİK KOLLARI 5. KURULTAYI 198
4. 9 CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN YAN ÖRGÜTLENMESİ: SDDF 206

4. 9. 1 SDDF'nin Kuruluş Nedenleri 206
4. 9. 2. SDDF'nin Gelişme Dönemi ve Faaliyetleri 207
4. 9. 3 SDDF'yi Bilimselleştiren Gelişme: 3. Olağan Genel Kurul 209
4. 9. 4 SDDF'nin Son Kurultayı ve Kapatılışı 213

4. 10 1961 – 1970 ARASI GENÇLİK KOLLARI – ANA KADEME İLİŞKİSİ 214
4. 11 CHP GENÇLİK KOLLARI "SOSYALİZM"E KAYIYOR 221

4. 11. 1 Sosyalizm'e Kayan CHP Gençlik Kolları'nın 6. Kurultayı 222
4. 11. 2 Süleyman Genç Dönemi'nde CHP Gençlik Kolları 228

BEŞİNCİ BÖLÜM
12 MART'TAN 12 EYLÜL'E CHP GENÇLİK KOLLARI

5. 1 12 MART MUHTIRASI'NIN CHP GENÇLİK KOLLARI'NA ETKİSİ 233
5. 2 CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN GİZLİ KURULTAYI 237

5. 2. 1 CHP Gençlik Kolları'nda Sabri Ergül Dönemi 242
5. 2. 2 Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Görevden Alınıyor 243

5. 3 “SOSYALİZM”DEN “SOSYAL DEMOKRASİ”YE GEÇİŞ 246

5. 3. 1 CHP Gençlik Kolları 8. Kurultayı 255
5. 3. 2 Kurultay Sonrası Tartışmalar 265
5. 3. 3 CHP Gençlik Kolları’nda Zeki Alçın Dönemi 268

5. 3. 3. 1 Zeki Alçın Dönemi’nin I. Bölümü (1974 – 1976) 268
5. 3. 3. 2 CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı 277
5. 3. 3. 3 Kurultay Sonrası Tartışmalar ve Gençlerin Haklarının Kısıtlanması 283
5. 3. 3. 4 Zeki Alçın Dönemi’nin II. Bölümü (1976 – 1978) 287
5. 3. 3. 5 Gençlik Kolları’nda Zeki Alçın Dönemi Kapanıyor 290

5. 4 GENÇLİK KOLLARI’NDA ATAMA BAŞKANLAR DÖNEMİ 291

5. 4. 1 Onur Abaan Dönemi 292
5. 4. 2 Süha Akıncı Dönemi 292
5. 4. 3 Emin Koç Dönemi 297

5. 5 CHP GENÇLİK KOLLARI’NIN DARBE ÖNCESİ SON KURULTAYI VE 12 EYLÜL 297

5. 5. 1 CHP Gençlik Kolları 10. Kurultayı 298
5. 5. 2 12 Eylül’e Giderken CHP Gençlik Kolları 302
5. 5. 3 12 Eylül Darbesi ve Darbenin Gençlik Kolları’na Yansımaları 305

SONUÇ **308**
EKLER **314**
KAYNAKLAR **439**

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
AP	Adalet Partisi
Bkz.	Bakınız
B.C.A.	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BP	Birlik Partisi
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	Cumhuriyetçi Millet Partisi
CP	Cumhuriyetçi Parti
Dev – Genç / TDGF	Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu
DP	Demokrat Parti
DSGF	Demokratik Sol Gençlik Federasyonu
DTCF	Dil – Tarih – Coğrafya Fakültesi
FKF	Fikir Kulüpleri Federasyonu
GP	Güven Partisi
IUSY	The International Union of Socialist Youth Organizations (Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği Örgütü)
KDF	Kraft Druch Freude (Neşeden Kuvvet Teşkilatı)
MBK	Milli Birlik Komitesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MSP	Milli Selamet Partisi
MTTB	Milli Türk Talebe Birliği
OND	Opera Nazionale Dopolavoro (Milli Boş Zaman Teşkilatı)
MGP	Milli Güven Partisi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
s.	Sayfa
SA	Sturmabteilungen
SBF	Siyasal Bilgiler Fakültesi
SDD	Sosyal Demokrasi Derneği
SDDF	Sosyal Demokrasi Derneği Federasyonu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TEKSİF	Türkiye Tekstil İşçileri Federasyonu
TİP	Türkiye İşçi Partisi
TKP	Türkiye Komünist Partisi
TMGT	Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı
TMTF	Türkiye Milli Talebe Federasyonu
WAY	Dünya Gençlik Örgütü
YTP	Yeni Türkiye Partisi

EKLER LİSTESİ

EK 1 : Türkiye Milli Talebe Federasyonu'na mensup gençlerin mektubu s. 315
EK 2 : Tokat Milletvekili Zihni Betil'in mektubu s. 317
EK 3 : CHP Üniversiteliler Ocağı'nın açılışında yapılan konuşmaların özeti s. 319
EK 4 : Genç Demokratlar Teşkilatı'nın açılışında yapılan konuşmaların özeti s. 325
EK 5 : Suphi Baykam'ın 21 Şubat 1954 tarihli basın açıklaması s. 328
EK 6 : 1954 tarihli CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği s. 331
EK 7 : CHP'li gençlerin andı s. 333
EK 8 : CHP Gençlik Kolları'nın Yeni Yıl Beyannamesi s. 334
EK 9 : 1957 tarihli CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği s. 336
EK 10 : 1961 tarihli CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği s. 340
EK 11 : İsmet İnönü'nün Gençlik Kolları 1. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 344
EK 12 : İ. Rüştü Aksal'ın Gençlik Kolları 1. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 346
EK 13 : İsmet İnönü'nün Gençlik Kolları 2. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 349
EK 14 : CHP Adana İl Gençlik Kolu'nun Bildirisi s. 354
EK 15 : CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün mesajı s. 360
EK 16 : İsmet İnönü'nün Gençlik Kolları 5. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 362
EK 17 : SDDF 4. Olağan Genel Kurultayı'nın kamuoyuna duyurusu s. 366
EK 18 : Bülent Ecevit'in Gençlik Kolları 6. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 369
EK 19 : CHP Gençlik Kolları 6. Kurultayı Merkez Yönetim Kurulu Listesi s. 376
EK 20 : 1. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda katılımcıların konuşmaları s. 377
EK 21 : Bülent Ecevit'in 2. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda konuşması s. 381
EK 22 : 1974 tarihli CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği s. 395
EK 23 : Muhalif Gençlerin Bildirisine imza atan İl Gençlik Kolu Başkanları s. 400
EK 24 : Zeki Alçın'ın 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'ndaki konuşması s. 402
EK 25 : Bülent Ecevit'in Gençlik Kolları 9. Kurultayı'nda yaptığı konuşma s. 407
EK 26 : Süha Akıncı'nın Veda Mektubu s. 430

GİRİŞ

Gençlik; hem somut hem de soyut tanımı yapılabilen bir kavramdır. Buna göre somut olarak Unesco'nun tanımına göre gençlik, *"15 – 24 yaşlar arasını kapsayan biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bir gelişme, olgunlaşma çağıdır"*,[1] soyut olarak ise gençliği, kendini genç hissetme, fikirsel olarak yeniliğe açık, kendini geliştirebilme ve üretken olma durumu olarak tanımlayabiliriz. Mustafa Kemal Atatürk'ün 1933 yılında gençliği, *"Benim nazarımda 20 yaşındaki bir yobaz ihtiyardır, 70 yaşındaki bir idealist de ter –ü taze gençtir"* şeklinde tanımlaması da gençliğin soyut olarak tanımlanmasına en güzel örnektir. Ancak en doğru tanımıyla; Genç, toplumsal konumu, rolü ve statüsü henüz kesinlik ve kalıcılık kazanmamış bir kişidir,[2] diyebiliriz.

Siyaset ise insanoğlunun var olduğu günden bugüne evrimleşerek varlığını sürdüren bir olgudur. Özellikle siyasetin en önemli evrimini yaşadığı modernleşme sürecinde yaşanan gelişmeleri dikkatle izlemek gerekmektedir.

Modernleşme sürecinde siyasetin kapsamının genişlemesindeki ve insan yaşamıyla iç içe gelmesindeki en önemli olay, gençliğin siyasi süreçlere dahil olmasıdır.

Sürekli gelişen dünyada özellikle aydınlanma sürecinin etkilerinin Avrupa'da çok daha derinden hissedilmeye başlandığı yıllarda gençlik de bu aydınlanma sürecinden üzerine düşen payı alarak sorgulama, eleştirme vb. yöntemleri kullanmak suretiyle yaşadığı dünyayı, kendisini yöneten idarecileri ve onların icraatlarını gözlemleyerek irdelemeye başlamış, karşılaştığı sorunlara göre çeşitli çözümler üreterek bunların uygulanması için mücadele içerisine girmiştir. Bu mücadelelerin çeşitli dönemlerde metazorik bir mahiyet kazandığını da belirtmekte fayda vardır. Özellikle 20. Yüzyılda dünyada meydana gelen hareketler söz konusu tarzda mücadelelerin en bariz örnekleridir. Kaldı ki; bu mücadeleler daha sonra zaman zaman **"şiddet hareketleri"** halini de almıştır. Bu nedenledir ki; İsmail Cem, bu hareketleri, incelerken, **"Gelişmeyi Önlemek Amacındaki Şiddet Hareketleri"** ve

[1] Nesrin Kale, **"Türkiye'de Gençlik Sorunlarının Kaynakları ve Bu Sorunların Çözüm Yolları"**, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 2, Ankara 1990, s. 783
[2] **Toplumcu Düşün Dergisi,** Sayı: 5, Ankara 1978, s. 375

"Gelişmeyi Hızlandırmak Amacındaki Şiddet Hareketleri"[3] olarak ikiye ayırmak zorunda kalmıştır.

1814/1815 Viyana Kongresi'nden sonra Alman şehirlerinde başlayan gençlik ayaklanmaları, kısa sürede İtalya ve İspanya'ya da sıçradı. Özellikle bu hareketlenmeler içerisinde Avrupa'daki birçok ayaklanmaya örnek teşkil eden Mazzi'nin **"Genç İtalya"** hareketi, Osmanlı'daki **"Genç Osmanlılar"** ve **"Genç Türkler"**[4] hareketinin ilham kaynağı olmuştur.[5]

Dünyada gençlik içerisinde baş gösteren siyasi hareketlenmelerin arka planına bakacak olursak; 19. Yüzyılın ikinci yarısında Belçika'da, Belçika İşçi Partisi'yle sıkı bir ilişki içerisine girmiş olan gençlik örgütüne rastlamaktayız.[6] Bu örgüt, ilerleyen süreçlerde Rusya, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerine de örnek teşkil ederek, siyasi özelliği olan gençlik örgütlenmelerine yol açacaktır. Büyük ihtimalle bu nedenden dolayı özellikle 20. Yüzyıldan itibaren genel olarak dünyada gençlik hareketleri siyasi partilerle bağımlılık ilişkisi içinde oluşmuştur.[7] Ayrıca yine 20. Yüzyılın başlarından itibaren Rusya, Almanya ve İtalya gibi ülkelerde siyasi partiler iktidara gelmek veya iktidarda kalabilmek için gençlik örgütlenmelerine ihtiyaç duymuşlar ve bu örgütlenmelere büyük önem vermişlerdir. Örneğin; Rusya'da Bolşevikler, Çarlık rejiminin baskısından dolayı iktidara geldikten sonra,

---

[3] İsmail Cem, **"Öğrenci Çatışması Başlarken", Milliyet**, 28 Temmuz 1970

[4] Yakup Kadri Karaosmanoğlu "Genç Türkler" kelimesinin kaynağıyla ilgili olarak; *"Hürriyet mücadelesi tarihimize bir göz attığımız zaman zulme karşı girişilen bütün hareketlerin başında hep gençleri görmez miyiz? Ve bizdeki demokrasi cereyanın adına, bütün Batı alemi bundan ötürü değil midir ki, Genç Türk manasına gelen "Jeun Turc" hareketi demişti. Bu tabir Batının siyasi edebiyatında hala ileri fikirliliğe, hürriyetseverliğe alem olarak kullanılmaktadır"* demektedir… Yakup Kadri Karaosmanoğlu, **"Türk Gençliği"**, **Ulus**, 2 Ağustos 1961

[5] Ahmet Şükrü Esmer, **"Tarihte Gençlik Hareketleri"**, **Ulus**, 11 Haziran 1960

[6] Victor Privalov, Avrupa'da gençlik örgütlerinin ortaya çıkışını incelerken, bu örgütlerin kuruluşunu şöyle açıklamaktadır:

> *"Gençliğin eğitim sisteminin tümünü elinde bulunduran burjuvazi, gençleri politikadan uzaklaştırmaya ve sınıflar arasındaki barış ve genel çıkarlar hakkındaki öğütlerle onların gözlerini kör etmeye çalışıyordu. Çocukların ve gençlerin çalıştırılmaları ve acımasızca sömürülmeleri, onları, ekonomik durumlarını iyileştirmek için savaşmaya zorladı. Yetişkin işçilerin kendi mücadelelerinde kazandıkları deneyimleri inceledikten sonra, genç işçiler, güçlerini birleştirmeleri ve kendi örgütlerini kurmaları gerektiği sonucuna vardılar. Bu konuda, dünya devrimci hareketinin Karl Liebknecht, Rosa Lüxemburg, Clara Zetkin, Wilhelm Pieck gibi önemli liderleri gençlere çok yardım ettiler…"*

Buradan hareketle Privalov, ilk siyasal gençlik örgütlenmesinin bugünkü deyimle **"solcu"** gençler tarafından gerçekleştirildiğini dolaylı olarak açıklamıştır, diyebiliriz…
Victor Privalov, **Dünya Komünist Gençlik Örgütleri Kısa Tarihi**, Çev. Yusuf Kerim, Tarihsel Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992, s. 5

[7] Gencay Saylan, **"Gençlik Hareketinin Siyasal Boyutları"**, 19 Mayıs'ın 60. Yılında Gençlik Sorunları Eki, Cumhuriyet, 19 Mayıs 1979.

hiç olmazsa iktidarını kalıcı kılabilmek adına gençleri örgütlerken, İtalyan Faşistleri ve Alman Nazileri iktidara gelmeden önce örgütledikleri gençlerin de katkısıyla ülkelerinde iktidarı ellerine geçirmişlerdir.[8]

Türkiye açısından düşünecek olursak; Türkiye'de ilk gençlik hareketleri 16. Yüzyılda ortaya çıkmaya başlayan Celali İsyanları'nın bir parçası olarak kabul edilen, **"Medrese Ayaklanmaları"** olarak da adlandırılan **"Suhte İsyanları"**dır. Buna karşın bazı yazarlar, 19. Yüzyılın ikinci yarısında yeniden başlayan gençlik hareketlerinden dolayı, Türkiye'de gençlik hareketlerinin miladı olarak 19. Yüzyılı kabul etmektedirler. Fakat bu noktada hangi olayın milat olarak kabul edildiği konusunda bir mutabakat mevcut değildir.

Muammer Taylak'a göre; Türkiye'deki gençlik hareketleri 1859 yılında meydana gelen Kuleli Vak'ası ile başlamıştır. Hasan Ali Yücel ise bu konuda 1876 yılındaki Talebe – i Ulum Hareketleri'ni esas almaktadır. Her iki olayı da çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde inceleyeceğiz.

19. Yüzyılın son çeyreğine doğru özellikle gençler arasında hızlanan siyasi hareketlenmeler, bilimsel öğretilerin yanı sıra Mithat Paşa – Namık Kemal geleneğinin de tesiriyle[9] **"hürriyet"** fikri etrafında toplanmaya başlamıştır. Abdülhamid'in baskıcı anlayışına karşı duran gençlik, 2 Haziran 1889'da İttihad – ı Osmani Cemiyeti'ni kurmuştur. Gençlerin siyasi mahiyette kurdukları ilk kurum olması bakımından bu cemiyet oldukça önemlidir. Ohrili İbrahim Temo, Arapkirli, Abdullah Cevdet, Diyarbekirli İshak Sükûti, Kafkasyalı Mehmet Reşit ve Bakû'lü Hüseyinzade Ali Bey tarafından kurulan cemiyet, ilk olarak Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye Mekteplerinde kökleşirken, bu okullarda gizli kollar ve komiteler kurarak büyümüş, zamanla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin temelini teşkil etmiştir.

1906'da Hukuk Fakültesi öğrencileri tarafından kurulan Selameti Umumiye Kulübü'nden sonra 1907'de Askeri Tıbbiye Mektebi'nde gizli bir örgüt daha kurularak gençlerin siyasi faaliyetleri devam etmiştir.

7 Ekim 1908'de Avusturya – Macaristan'ın Bosna – Hersek'i ilhak ettiğini açıklaması, Türk gençliğinin yeniden hareketlenmesine neden olmuş,

---

[8] Hüseyin Aliyar Demirci, **"Tek Parti Döneminde Siyaset – Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları"**, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 58, Ankara Mayıs 2003, s. 60

[9] Hasan Ali Yücel, **"Gençlikte Siyaset"**, **Cumhuriyet**, 31 Ocak 1954

II. Meşrutiyet'in ilanının getirdiği fikirsel hareketliliğin ve buna bağlı olarak gelişen örgütlülüğün de etkisiyle 1912 yılında Türk Ocağı kurulmuştur.

Bu arada imparatorluk gençliğinin ülkenin içerisinde bulunduğu kötü duruma tepkilerini örgütlü ve bilinçli bir şekilde yürütmek, üniversite gençliğinin ülkenin politik ve askeri geleceği hakkında karar alma süreçlerine etkin katılımını sağlamak ve özellikle Balkanlar'da meydana gelen toprak kayıplarına tepki gösterebilmek amacıyla 1916 yılında Dar – ül Fünun öğrencileri tarafından Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) kurulmuştur.

Görüldüğü gibi bu zor dönemlerde gençler, ülke sorunlarını ve geleceğini sorumlulukla sahiplenmiş ve mücadele etmiştir. İşte bu nedenden olsa gerek; Mustafa Kemal 1918 sonlarında *"Muhakkak bir nura doğru gitmekteyiz. Bana bu inancı veren, bütün hayhuyların ve tezatların dışında, vatansever bir gençlik gördüğümdür"*[10] demiştir. Nitekim 4 – 11 Eylül 1919 tarihlerinde toplanan Sivas Kongresi'nde Askeri Tıbbiye Öğrencisi Hikmet Bey'in (Boran) yaptığı şu konuşma Mustafa Kemal'in bu inancında ne kadar haklı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir:

> *"Paşam murahhası bulunduğum tıbbiyeliler beni buraya istiklâl davamızı başarmak yolundaki mesaiye katılmak üzere gönderdiler. Mandayı kabul edemem. Eğer kabul edecekler varsa, bunlar her kim olursa olsun şiddetle red ve takbih ederiz. Farzı mahal, manda fikrini siz kabul ederseniz sizi de reddeder, Mustafa Kemal'i Vatan kurtarıcısı değil, Vatan batırıcısı olarak adlandırır ve tel'in ederiz"*[11]

Meşrutiyet sonrasında öne çıkan iki büyük parti İttihat – Terakki ile Osmanlı Ahrar ve daha sonra kurulan Hürriyet ve İtilaf Fırkaları, tıpkı 18. ve 19. Yüzyıl İngiltere'sinde olduğu gibi gençliği ikiye bölmüştür. Bu da gençlerin siyasi mahiyette varlık mücadelesi olduğunu göstermektedir.

Neyse ki; bu ikilik Milli Mücadele döneminde yok olmuştur. Sivas Kongresi'ne Denizli Delegesi olarak katılan bir başka genç, Hukuk Öğrencisi Küçükağazade Necip Ali Bey'in şu konuşması bu ikiliğin Türk gençliğinin büyük kısmı arasında artık bir kenara bırakıldığını göstermiştir:

> *"Biz ne ittihatçıyız, ne ihtilafçıyız. Ne şu, ne öteki fırkanın elemanlarıyız. Böyle dahi olsak bu sekaf altında yalnız Vatanı kurtarma*

[10] Sertaç Tözün, **"CHP Gençlik Kurultayı ve Anlamı"**, **Ulus**, 2 Ağustos 1961
[11] Muammer Taylak, **Saltanat, 2. Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri,** Başnur Matbaası, Ankara 1969, s. 98

gayreti milliyesi ile hem fikir olarak toplanmış insanlarız. Vatan kurtuluncaya kadar her türlü particilik fikrinden ve telakkisinden uzak ve birbirimize omuz vermiş olarak yalnız istihlası memleket ve millet için çalışacağız ve bütün vatandaşları aralarındaki her türlü siyasi ihtilafı durdurarak yalnız büyük ve milli gaye üzerinde hedef istikametinde buluşturup birleştireceğiz"[12]

Milli Mücadele döneminin başarıya ulaşmasında gençlik etkin bir rol oynamıştır. Örneğin; Zekeriya Sertel'in öncülüğünde 6 Mart 1919'da yayınlanmaya başlayan ve *"ümitsizliğe düşüp, etrafa zehir saçacağımıza yahut herkese milletin geleceğinden ümit kalmadığını anlatacağımıza, oturup el birliğiyle çalışmak ve milletin kültür bakımından yükselmesini ve gerçek bir millet olmasını sağlamaya çalışmak gerekir"* diyerek **"Bağımsızlık Mücadelesi"** fikrini savunan **"Büyük Mecmua"** adlı derginin önde gelen yazarları 21 yaşındaki Faruk Nafiz, 24 yaşındaki Yusuf Ziya, 25 yaşındaki Falih Rıfkı, 29 yaşlarındaki Orhan Seyfi ve Köprülüzade Fuat idi.[13]

Gençlik tek parti döneminde Türk Ocağı, Milli Türk Talebe Birliği ve diğer kuruluşların çatısı altında mücadelesine devam etmiştir. Fakat bu dönemde mücadelenin daha çok gençlik içerisinde ulus bilinci aşılama, geleceğin nitelikli ve sağlıklı Türk toplumunu yaratma esasına dayandığını belirtmek gerekmektedir. Türk Ocağı'nın 1931'de kapatılmasından sonra 1932 yılında kurulan ve gençlerin yeni mekanı olan Halkevleri ile Halkodaları'yla da bu hedefe yürünmek istenmiştir. Mustafa Kemal Atatürk'ün Halkevleri'nin açılışı ile ilgili söylediği şu sözler de bu iddiamızı kanıtlar niteliktedir:

"Gençlik gelişen ve yetişen bir çalışmanın içinde yaşatılmalıdır. Ulus, bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kitlesi halinde örgütlenmelidir. Silahlı kuvvetlerden, her türlü zorlama ve madde kuvvetlenmelerinden daha etkili olan fikir kuvvetidir. Ulusumuzu bu alanda yetiştireceğiz"[14]

22 Kasım 1936'da Milli Türk Talebe Birliği'nin de kapatılmasıyla Halkevleri ve Halkodaları'nın gençler için önemi daha da artmıştır.

1945 yılında çok partili yaşama geçilmesiyle birlikte, 1946 yılında Milli Türk Talebe Birliği yeniden kurulmuş, hatta ona alternatif olarak Türkiye Milli Talebe

[12] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 99 – 100
[13] Tanzer Sülker Yılmaz, **Türkiye'de Gençlik Hareketleri**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1997, s. 24
[14] Tanzer Sülker Yılmaz, **a.g.e.**, s. 24

Federasyonu (TMTF) da kurularak özellikle yüksek öğrenim gençliği arasındaki örgütlülüğün artması sağlanmıştır. Bununla birlikte Cemiyetler Kanunu'nda yapılan değişikliğe bağlı olarak yeni yeni dernekler kurulmuş ve çeşitli siyasi görüşlere sahip gençler, bu dernekler vasıtasıyla kendilerini ifade etme yoluna gitmişlerdir.

1951 yılında Halkevlerinin kapatılmasıyla birlikte özellikle Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) yanlısı gençler kendilerini boşlukta hissetmiş ve parti içinde yeni örgütlenmelerle bu boşluğu gidermeye çalışmıştır.

1951 yılında Halkevleri'nin kapatılmasına kadar gençlerin resmen bir siyasi partiyi desteklemeleri mümkün olmamıştır. Fakat Halkevleri ve Halkodalarının kapatılmasıyla birlikte gençler, çeşitli muhitlerde kurulan ocak ve bucak teşkilatlarına yönlenerek buralarda aleni bir siyasi mücadeleye girişmişlerdir. Bu mücadele zamanla Cumhuriyet Halk Partisi içinde gençlik örgütlenmesinin başlamasına ve Gençlik Kolları'nın kurulmasına olanak sağlamıştır. Demokrat Parti (DP) de bu gelişmeye **"Genç Demokratlar Teşkilatı"**nı kurarak karşılık verecektir.

Neticede denilebilir ki; Halkevleri'nin kapatılmasıyla birlikte, Türkiye'de değişim ve dönüşümü sağlayan birçok önemli gelişmenin altına imza atan CHP, bir ilke daha imza atarak Türk Siyasi Tarihi'ne **"Gençlik Kolları"**nı kazandırmış ve sadece bununla da kalmamış diğer partilere bu konuda örnek teşkil etmiştir.

Özellikle 1950'lerin ortalarından itibaren 1960'lara kadar partiler arası mücadele, öncelikle gençlik kolları üzerinden, dolaylı olarak da öğrenci kuruluşları üzerinden yürümeye başlamıştır. 1961 Anayasası'nın getirdiği fikir özgürlüğüne bağlı olarak artan siyasi hareketlenmelerle birlikte partiler arasındaki mücadelede öğrenci kuruluşlarının kullanılması daha belirgin hale gelmiş, gençlik kollarına örgütlenme konusunda daha fazla önem verilmeye ve sahip çıkılmaya başlanmıştır. Çünkü daha sonraki süreçlerde bu gençlik kuruluşlarının birçoğu belli partilerin örgütlenme sahaları haline gelecektir. Kısacası; hangi partinin desteklediği gençlik (veya öğrenci) kuruluşu, daha güçlü ve örgütlü ise o parti daha da güçlenmiştir. Daha sonra bu kuruluşların bir kısmı 1968'de gençlik içerisinde meydana gelen hareketlenmeye bağlı olarak, **"nitelik"** değiştirerek, artık **"siyaset"** adı altında Türkiye'de meydana gelen kaosu yaratan tarafların birer parçası haline gelmişlerdir. Yani Anıl Çeçen'in de dediği gibi;

> *"1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamından yararlanan siyasi partiler ve gruplar kendi doğrultularında çalışmalarını*

yoğunlaştırırken kendilerine yakın bir gençlik grubu oluşturmayı ihmal etmediler. Gençliğe el attılar ve Atatürk'ün Cumhuriyeti emanet ettiği bu vatansever kitleyi siyasal polarizasyonun içine doğru sürüklediler"[15]

[15] Anıl Çeçen, **"Gençler Arasında Siyasi Kutuplaşmalar", Barış**, 25 Mayıs 1979

BİRİNCİ BÖLÜM
GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL KÖKENLERİ

Günümüzde siyaset olgusunun en temel güçlerinden birisi olma niteliği taşıyan **"gençlik"**, ilk önceleri çeşitli nedenlerden dolayı meydana gelen eylemlere veya hareketlere destek vererek kendisini kanıtlamaya çalışmıştır.

Süreç içerisinde insanoğlunun gelişmesini sağlayan gelişmeler yaşandıkça gençler arasındaki kıpırdanmalar artmış, genç nüfusun artmasına bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik, siyasi vs. sıkıntılar, gençliğin içindeki "asi" ruhun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Nitekim o asi ruh, gençlik hareketlerinin doğmasındaki en etkili unsur olmuştur.

1. 1. DÜNYADA GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL KÖKENLERİ

Dünyada gençlik hareketlerinin kökeni çok eski tarihlere dayanmakla birlikte, gençlerin özellikle 19. yüzyılda **"resmen"** siyasallaşmaya başladığını görmekteyiz.

1885'te yılında kurulan Belçika İşçi Partisi, tespitimize göre, dünyada ilk siyasi gençlik örgütlenmesine öncülük etmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. 1885 yılında kurulan Belçika İşçi Partisi, 1886'da Belçika'nın Chent Kasabası'nda kurulan ilk siyasi gençlik teşkilatı olan Genç Muhafızlar'ı[16] kendisine bağlamıştır. Belçika İşçi Partisi Programı'nın 59. maddesinde *"Sosyalist gençlik örgütlerinin görevi, bütün üyelerini, yaşlarına ve psikolojilerine uygun araçlarla fiziksel, entelektüel ve ahlaki bakımlardan eğitmektir"* ibaresi, Belçika İşçi Partisi'nin gençlik örgütlenmesine destek vermesinin nedenini göstermektedir. Yine programın 61. maddesi, 21 yaşına ulaşan Genç Muhafızlar üyelerinin yerel parti örgütlerine katılabilmesine[17] imkan vermekteydi. Bununla birlikte, parti kontrolünde olan Genç Muhafızların yıllık ulusal kongresinin toplanabilmesi için, önce İşçi Partisi Genel Meclisi'nin izni şarttı.

Genç Muhafızlar Örgütü, yalnızca ilk siyasi gençlik örgütü olması bakımından değil, dünyanın birçok ülkesinde yeni gençlik örgütlerinin kurulmasına

[16] Victor Privalov, **a.g.e.,** s. 15
[17] Victor Privalov, **ag.e.**, s. 16 – 17

da öncülük etmesi bakımından önemlidir. Şöyle ki; 1886'da Belçika'da Genç Muhafızlar'ın kurulmasından sonra, 1900'de İsviçre'de, 1901'de İtalya'da, 1902'de Norveç'te, 1904'te Avusturya'da, 1905'te Macaristan ve Danimarka'da, 1906'da İspanya ve Finlandiya'da gençlik örgütleri kurulmuştur.[18] Hemen hemen hepsi Komünist harekete destek veren bu örgütler, her ne kadar başlangıçta işçilerin politik mücadelelerinde çok fazla yer almayıp, ekonomik gayeler gütmüş olsa da, zamanla politize olmaya başlamışlardır.

18. ve 19. Yüzyıl İngiltere'sinde gençlerin Wig'ler ve Tory'ler[19] arasında tercihlerini açıkça ortaya koyarak siyasi arenada boy gösterdiklerini görmekteyiz. Bununla birlikte yine İngiltere'de ilk defa Muhafazakar Parti tarafından 1906 yılında, gençlerin siyasi tutumuna yön verme iddiasıyla, ***"Junior Imperial League"***[20] adında bir gençlik teşkilatı kurulmuştur. Bu örgüt, zamanla büyüyerek **"Genç Muhafazakarlar Teşkilatı"**nı meydana getirmiş ve Muhafazakar Parti'nin bir organı haline gelmiştir.

Bu teşkilatın kuruluş ve çalışma tarzını şöyle özetlememiz mümkündür:

> *"Muhafazakar Parti Gençlik Teşkilatı'nın amacı, erkekli kadınlı bütün gençlere bulundukları bölgenin işlerinde ve memleket idaresinde bilfiil ve sorumlu bir şekilde rol oynayabilmek üzere kendilerini hazırlama fırsatını vermektir.*
>
> *Bu amacı gerçekleştirmek için her seçim bölgesinde, 15 ile 30 yaş arasında bulunan ve memleketleri uğrunda müessir bir şekilde çalışmak isteyen bütün gençlere kapıları açık olacak birer Muhafazakar Gençlik Teşkilatı kurulması gereklidir.*
>
> *Bu teşkilatlarda gençler, demokrasi rejiminin nasıl işlemesi gerektiğini en doğru yoldan öğrenmek için siyasi bilgilerini genişletmeye çalışır ve memleketin idaresiyle fiili olarak ilgilenmek suretiyle ileride bu idare üzerinde müessir olabilmeleri için gerekli tecrübeleri edinirler.*

---

[18] Victor Privalov, **a.g.e.,** s. 15

[19] 19. Yüzyılda Liberaller adını alan Whig'ler ile Muhafazakarlar adını alan Tory'ler hakkında Prof. Dr. Mustafa Akdağ şunları söylemektedir:

> *"İngilizler, kendi demokratik düzenlerini hiç de bilimsel bir öğretiye dayanmadan sanki laboratuar deneyleriyle elde eder gibi bir yöntemle geliştirdiler. Bu iş, soylular ve burjuvalar karması bir yüksek tabakanın kraldan birçok yetkileri kendilerine almaları biçiminde başladı. Modern çağda, artık devlet idaresi zengin kişilerden oluşan bir parlamentoya geçmiş bulunuyordu.*
>
> *İngiliz demokrasisinde iktidar çekişmesi bu zengin azınlığı iki partiye ayırmıştı. Sıkı değişikliklere, yani ivedi ilericiliğe karşı olanların partisi Tory ve ilericilerin partisi de Whig adı almış idi".*

Mustafa Akdağ, **"Demokraside Partileri Yaratan Etkenler"**, **Özgür İnsan Dergisi**, Sayı: 1, Ankara Haziran 1972, s. 13

[20] Reşit Ülker, **"Gençlik Kollarının Tarihçesi"**, **Ulus**, 14 Ekim 1966

Tatbiki yolunda çalışılmayan ülkeler faydasız kalmaya mahkumdur. Onun için bir üyenin ilk görevi kendisini fiili politikaya hazırlamaktır.

Her şube, çeşitli siyasal konuları inceleyecek bir etüd grubu ve politika tarihi ile ilgili kitapları bir araya getiren bir kütüphane kurar. Müsadere yoluyla siyasi incelemeler düzenler, siyasi konularda hazırlıksız konuşabilecek şekilde yetiştirmek için tartışmalı toplantılar hazırlar, üyeleri parlamento hayatına hazırlamak için bazı tartışmalı toplantıları parlamento usullerine göre yapar, dışarıda çeşitli vesilelerle siyasi konuşmalar yapabilecek hatipler yetiştirmek üzere hitabet sınıfları açar. Tartışmalı toplantılarda hatipler konuşmalarını yazılı kağıttan okumalarına izin vermez.

Muhafazakar Parti'nin Merkez Konseyinde ve Merkez İcra Komitesinde de Gençlik Teşkilatı temsil olunur. Ve seçim bölgesindeki parti şube komitelerinin icra konseylerinde Başkan yardımcılarından biri Gençlik Teşkilatı üyelerinden seçilir"[21]

Özellikle yukarıda bahsettiğimiz Komünist gençlik örgütleri sürekli uluslar arası toplantılar düzenleyerek, birbirleriyle politik bir birliktelik sağlamaya özen göstermişlerdir. Öyle ki; her ne kadar I. Dünya Savaşı esnasında bazı ayrılıklar söz konusu olsa da, bu kaos bile gençliğin çalışmalarını engelleyememiştir. Örneğin; I. Dünya Savaşı devam ettiği sırada, yalnızca tarafsız ülkelerdeki gençlik örgütlerinin katılacağının sanıldığı bir toplantı düzenlenmişti. Fakat diğer ülkelerdeki gençlerin de toplantıya katılmak istemeleri, uluslararası bir konferansın toplanmasını sağlamışlardır. Almanya, Avusturya ve Fransa'daki gençlik örgütleri, yetişkin işçilerin savaşa karşı tavırlarını halen geliştirmemiş olmalarına bağlı olarak, gençlerin politik sorunlar üzerinde tartışmaları gerektiğini belirterek konferansa katılmayı reddettiler. Fakat her ne kadar Almanya Gençlik Örgütleri Merkez Kurulu konferansa katılmayı reddetmişse de Alman gençliğini temsilen gençler konferansa katılmışlardır. Konferans, 10 ülkeden 33 bin genç Sosyalisti temsil eden delegelerin katılımıyla, 4 – 6 Nisan 1915 tarihlerinde İsviçre'nin Bern şehrinde gerçekleştirildi.[22]

Bununla birlikte, bugün dahi varlığını sürdürmekte olan bir örgütten bahsetmek yerinde olacaktır. Türkçesi **"Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği Örgütü"** olan **"IUSY (The International Union of Socialist Youth Organizations)"**, 24 – 26 Ağustos 1907'de 13 ülkeden 20 alçakgönüllü temsilcinin

[21] **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964
[22] Victor Privalov, **a.g.e.,** s. 33

Stuttgart'ta toplanması sonucunda kurulmuştur.[23] Bu örgütün ilk başkanının Karl Liebknecht[24] olması da dikkat çekici bir ayrıntıdır. I. Dünya Savaşı sürecinde faaliyeti sona eren IUSY, 1919 yılında Berlin'de Communist Youth International (Uluslararası Komünist Gençliği) ismiyle yeniden faaliyete başlamıştır. Yine IUSY'nin devamı niteliğinde 1921 yılında kurulan International Community of Socialist Youth Organisations ve Working Youth International, 1923'te birleşerek Socialist Youth International olarak birleştiler ve Hamburg merkezli olarak çalışmalarına devam ettiler. II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden IUSY adıyla, Paris'te kurulan örgüt günümüzde de faaliyetlerine devam etmektedir.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Lenin'in önderliğindeki Rusya'da, 1918 yılında sonradan **"Komsomol"** adını alacak olan bir gençlik kuruluşu oluşturulmuştur. Bu gençlik kuruluşu da 1919 yılının Ekim ayında Komünist Partisi'ne bağlanmıştır.[25] Rusya yalnızca bununla da kalmamış, bu örgütlenmeyi daha da genişleterek, **"Oktobrist"** ve **"Öncüler (Pyonir)"** adlı kademeler kurarak, çocukları da bu kuruluşun içine dahil etmeyi amaçlamıştır.

Komünist Rusya'da bunlar olurken, İtalya'da da Faşistler, öğrencileri örgütlemek için **"Öncü Öğrenciler (Avanguardie Studentesche)"** isminde topluluk kurulmuş, bu topluluk da fabrika ve tarım işçisi olan gençleri de kapsayacak şekilde genişletilerek **"Öncü Faşist Gençliği (Avanguardie Giovanile Fasciste)"**[26] adını almıştır. Almanya'da da durum, çok farklı değildir. Hitler'in önderliğindeki Nasyonal Sosyalistler de gençlik örgütlenmesine önem vermişlerdir. Kısaca **"SA"** olarak da bilinen **"Sturmabteilungen"**[27] Hitler'in iktidar öncesi desteklediği örgütlere örnek gösterilebilir. Kaldı ki; bu gençlik örgütleri İtalya'da Musollini'nin, Almanya'da da Hitler'in iktidara gelmesinde önemli rol oynamışlardır.

II. Dünya Savaşı sonrasında yaşanmaya başlayan **"Soğuk Savaş"**tan gençlik de etkilenmiş, gençler arasında ideolojik ayrılık belirginleşmeye başlamıştır. Bu

---

[23] http://www2.wir-falken.de/iusy100/www.iusy100.org/about_iusy100/index.html
(Son Erişim: 15.02.2010 23.50)

[24] http://www2.wir-falken.de/iusy100/www.iusy100.org/about_iusy100/history/index.html
(Son Erişim: 16.02.2010 00.25)

[25] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.**, s. 60

[26] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.**, s. 60

[27] Sturmabteilungen, şiddet yöntemini kullanan, Hitler'in iktidara gelmesinden sonra 1934 yılında, bir dönem kısa süreliğine yardımcı polislik yapan bir örgüttür.
İsmail Cem, **a.g.m., Milliyet**, 28 Temmuz 1970

durum, 1960'lı yıllarda tüm dünyayı saran ve artık **"kuşak"** olarak anılmaya başlayan hareketli bir gençlik kitlesinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

1. 2. TÜRKİYE'DE GENÇLİK HAREKETLERİNİN TARİHSEL KÖKENLERİ

Türkiye'de gençlik hareketleri denildiğinde akıllara hep **"68 Kuşağı"**, **"78 Kuşağı"** gibi kavramlar gelir. Oysa Türkiye'de gençlik hareketlerinin kökeninin çok daha eskilere dayandığı bilinmektedir. Mesela; bu hareketlerin kökenini 16. ve 17. yüzyıllara kadar götürmek mümkündür.

1. 2. 1. Suhte İsyanları

Suhte isyanları, 16. Yüzyılın ortalarında başlayan, Osmanlı Devleti'ne karşı başkaldırı niteliği taşıyan ve **"Celali Ayaklanmaları"** olarak da bilinen ayaklanma silsilesinin bir parçasıdır.

"**Medreseli Ayaklanmaları"** diye de anılan bu hareketler, Celali Ayaklanmaları'nın etkisini hayli arttırmıştır. Bu nedenledir ki; suhte isyanlarının Celali Ayaklanmaları'nın itici gücü olduğunu söylememiz mümkündür.

Özellikle Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı Devleti'nde paranın değer kaybetmesi, devlet gelirlerinin azalması, doğal olarak ekonomik yapının sarsılmasına ve büyük kitlelerin işsiz kalmasına neden olmuştur. Böylesi bir ekonomik darboğazdan medreselere yığılan öğrenciler de etkilenmiş, geçim sıkıntısının yanı sıra gelecek kaygısı ve belirsizlik gençleri hayli rahatsız etmiştir.[28] Alpay Kabacalı da medrese öğrencilerinin ayaklanma nedenlerini benzer şekilde ifade etmiştir:

> *"Gelişme imkanları tıkalı, olduğu yerde sayan ve giderek şehir kuruluşu için bir yük haline gelen medreseliler de ruhsal bunalıma düştüler. Olayların etkisiyle medrese ortamından, başka bir deyişle, içinde bulundukları karanlık yaşamdan sokağa fırlayan delikanlılık çağındaki öğrenciler, saldırgan, zorba, eşkıya davranışlı olmaya başladılar"*[29]

---

[28] **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi**, 5. Cilt, Milliyet Gazetecilik, İstanbul 1986, s. 2248
[29] Alpay Kabacalı, **Türkiye'de Gençlik Hareketleri,** Altın Kitaplar Yayınevi, I. Bsk, İst. 1992, s. 15

Öğrencilerin İslam ahlak kurallarına dayanan bir eğitim almış olmalarına ve medreselerin sert disiplinine rağmen suhte isyanları, Orta Anadolu'nun büyük bir kısmına yayılmıştır.

Prof. Dr. Mustafa Akdağ'ın yalnızca Türk medreselerinde ve Türk öğrenciler gerçekleştirildiği için milli bir karakter taşıdığını[30] iddia ettiği bu isyanda dikkat çekici en önemli husus, isyanın bastırılmasından sonra halkın bu öğrencilere sahip çıkmış olmasıdır. Bunun nedeni her ne kadar bir muamma olsa da Efkan Uzun bu durumu şu şekilde açıklamaktadır:

> *"Reayanın bu davranışlarında hakim olan düşüncelerini tam tespit edebilmek zor olsa da, halkın kendi çocukları olan bu gençleri koruma ihtiyacı hissettiklerini söylemek mümkündür.*
>
> *Suhtelere elbette halk arasından çıkan kahramanlar gözüyle bakılmıyordu ama yine de devlet nazarında suçlu olan bu gençler, bazı yerlerde padişah emirlerine karşı gelme ve gönderilen devlet güçleriyle çatışma pahasına da olsa korunuyor ve saklanabiliyordu"*[31]

Medreselerde ıslahat yapılarak, öğrencilerle diyalog kurularak ve bu konuda ödünler verilerek çözülmeye çalışılan problem devam edince, 1587'de suhtelerle ilgili olarak "şiddetli tedbirler" alınmış ve celali bölükleri suhtelerin yerine geçerek[32], soruna farklı boyut kazandırmışlardır.

1. 2. 2. Kuleli Vakası

Celali Ayaklanmaları'nın bastırılmasıyla birlikte gençlik, yaklaşık 250 yıllık bir duraklama sürecine girmiştir. Bu dönemde meydana gelen hareketlerde gençliğin çok fazla ön plana çıkmadığını söylemek mümkündür. Fakat 1859 yılında meydana gelen Kuleli Vakası, gençliğin 250 yıllık suskunluğunu bozduğu bir eylem olacaktır.

Aslında Kuleli Vakası da tam bir gençlik hareketi niteliği taşımamakla birlikte, genç öğrencilerin destekçi olarak katıldıkları bir eylemdir. Fakat Kuleli Vak'ası gençlerin yaklaşık 250 yıl sonra kendilerini yeniden göstermeye başlaması ve bundan sonra meydana gelecek olan **"gençlik hareketleri"** silsilesi için bir başlangıç olması bakımından oldukça önemlidir.

---

[30] Mustafa Akdağ, **"Medreseli İsyanları"**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1949, s. 361 – 387

[31] Efkan Uzun, **"Osmanlı Örneklemi Üzerinden Sosyal Eşkıyalığa Bir Bakış", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Sayı: 3, Ankara, Aralık 2006, s. 38

[32] Alpay Kabacalı, **a.g.e,** s. 16

1839 Tanzimat Fermanı'ndan sonra eğitim alanında gerçekleştirilen yeniliklerin ardından Batılı eğitim sistemine göre yetişmeye başlayan gençler, yeniden örgütlenme yoluna gitmişlerdir. Bu dönemde Şeyh Ahmed'in önderliğinde kurulan Fedailer Cemiyeti'nin kurucuları arasında şeyhler, hocalar ve küçük rütbeli subayların yanı sıra medrese öğrencileri[33] de yer almıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk siyasi topluluğu olarak da algılanan[34] Fedailer Cemiyeti, 1859 yılında Sultan Abdülmecit'e karşı planladıkları – **"Kuleli Vakası"**[35] olarak bilinen – hareketi organize etmekle ünlenmiştir.

Kuleli Vakası'nın nedenlerini bazı yazarlar Sultan Abdülmecit'in savurganlığına bağlarken, bazı yazarlar ise 1856 Islahat Fermanı'nın Hıristiyanların lehine olan maddelerine dayandırmaktadırlar.

Örneğin; Erol Üyepazarcı Kuleli Vakası'nın, ülkenin içinde bulunduğu darboğaza rağmen, alınan borçların üretime çevrilmeyip, israf edilmesinden ve padişahın damatlarının dillere destan rüşvetçi tutumlarından[36] kaynaklandığını belirtmektedir.

Uluğ İğdemir ise Kuleli Vakası'nı *"O zaman için bilhassa Hıristiyanlar lehine yapılan bazı ıslahatları hazmedemeyenlerin, belki de Abdülmecit'in israfından mütevellit* (dolayı)*, hoşnutsuzluktan cesaret alarak, sırf Abdülmecit'in şahsını istihdaf eden* (amaçlayan) *bir hareket"*[37] olarak nitelendirmektedir.

Abdülmecit'e karşı harekete geçmeyi planlayan, Fedailer Cemiyeti mensupları 15 Eylül 1859'da Kılıç Ali Paşa Cami'sinde toplandıkları sırada, ihbar sonucu yakalanarak, tutuklanmışlardır.[38]

---

[33] Sinekli Medresesi öğrencileri Harputlu Bekir ve Mehmet, bu öğrencilerin önde gelen isimleridir.
[34] Mustafa Balbay, **"Kuşakların Birbirinden Kopuk Mücadelesi"**, **Cumhuriyet**, 27.09.2008
[35] Ayaklanmayı gerçekleştiren Fedai Cemiyeti mensuplarının yakalandıktan sonra; Kuleli Askeri Lisesi'nin bulunduğu Çengelköy'deki Kuleli Kışlası'nda yargılanmalarından dolayı, bu olaya **"Kuleli Vakası"** ismi verilmiştir.
[36] Erol Üyepazarcı, **"Ülkemizdeki İlk Siyasal Örgütlenme Örneği: Kuleli Vak'ası"**, **Birgün**, 23 Nisan 2008
[37] Uluğ İğdemir, **Kuleli Vak'ası Hakkında Bir Araştırma,** Türk Tarih Kurumu Yayınları VII, Ankara 1937; Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 1
[38] Beş kişi idama mahkum edilirken, diğerleri kürek, kalebendlik ve sürgün cezalarına çarptırılmıştır. Sinekli Medresesi öğrencileri Harputlu Bekir ve Mehmet'e de ömür boyu kürek cezası verilmiştir. Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 2; Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 19

1. 2. 3. Yeni Osmanlılar Hareketi

1789 Fransız İhtilali'nin gerçekleştiği dönemde III. Selim, Osmanlı İmparatorluğu'nun yeni padişahı olmuştur. III. Selim'in tahta geçmesiyle birlikte girişilen ıslahat hareketleri neticesinde özellikle askeri okullarda Batı tarzı eğitimler verilmeye başlanmıştır. Aynı dönemde Avrupa'ya elçi olarak gönderilen eski kuşak diplomatların yanında gençlerin de gönderilmesi, gelecekte Osmanlı'da Batıcı hareketlerin büyümesinde büyük etken olmuştur. Zira Avrupa'ya giden gençler, Batı kültürünü daha yakından tanıma fırsatı bulmuş, gittikleri yerlerde sadece yaşam tarzıyla değil, oralardaki fikir akımlarıyla da yakından ilgilenmiş ve etkilenmişlerdir.

19. Yüzyılın başlarından itibaren gerçekleştirilen ıslahat hareketlerine bağlı olarak kurulan batılı kurumlar, toplumda önemli dönüşümlere neden olmuş ve bu dönüşüm Avrupa'ya giden gençlerin ülkeye taşıdıkları yeni fikir akımlarıyla harmanlanınca **"yeni hareketler"** ortaya çıkmıştır ki **"Yeni Osmanlılar Hareketi"** de bunlardan birisidir.

1839 Tanzimat Fermanı'nın ilanından sonra, Ali ve Fuat Paşa'ların sadrazamlıkları döneminde gerçekleştirilen uygulamaların devleti kurtaramayacağını düşünen altı genç,[39] 1865 yılında İstanbul Belgrad Ormanı'nda bir kır yemeğinde buluşmuş ve imparatorluğun içinde bulunduğu durumu değerlendirerek harekete geçme kararı almışlardır. Osmanlı'nın içinde bulunduğu kötü durumdan sıyrılmasını Anayasaya dayalı bir parlamenter sisteme bağlayan gençler **"Meşrutiyet"** arzusuyla, **"İttifak – ı Hamiyyet"** adında gizli bir örgüt kurmuşlardır.

Osmanlı siyasal sisteminde özgürlüklere yer verilmesini isteyen Yeni Osmanlılar, Tanzimat'ın dayandığı temel bir felsefenin ve ahlaki değerlerin kökünü oluşturacak bir zemininin olmadığını, bu boşluğun da İslam Felsefesi'nden yararlanılarak doldurulması gerektiğini[40] savunmaktaydılar.

Yeni Osmanlılar Hareketi'nin çekirdek kadrosundaki gençlerin ikisinin gazeteci olması, gençlere Osmanlı yönetimini eleştirmek için gazeteleri kullanma

---

[39] Bu altı genç; Mehmed Bey (Grup lideri), Nuri Bey, Reşad Bey, Namık Kemal (Gazeteci), Refik Bey (Gazeteci) ve Ayetullah Bey'di.
Bkz. Barış Demirtaş, **"Jön Türkler Bağlamında Osmanlı'da Batılılaşma Hareketleri"**, **Uludağ Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 13, Bursa 2007, s. 392

[40] Şerif Mardin, **"19. Yüzyılda Düşünce Akımları ve Osmanlı Devleti"**, Türk Modernleşmesi – Makaleler 4 – Der. Mümtazer Türköne, Tunçay Birkan, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s. 87

fırsatı vermiştir. Böylece ilk defa devlet içerisinde bir hareket sesini duyurabilmek için kitle iletişim aracı kullanmıştır.

Bu arada Mısır Hidivi İsmail'in kardeşi olan M. Fazıl Paşa, 1866 yılında Fuat Paşa'nın maliye politikasını eleştiren bir lahiya vermesi üzerine sürgüne gönderilmiştir. Mısır'daki veraset sistemi de Fazıl Paşa'nın eline geçmemesi için yalnızca Hidiv İsmail'in soyundan devam edecek şekilde yeniden düzenlenince, M. Fazıl Paşa padişaha açık bir mektup göndererek devletin ekonomik bunalımı ve memur yolsuzluklarından kaynaklanan sorunlarına değinmiş ve Meşruti bir yönetime geçilmesi gerektiğini beyan etmiştir. Bu mektuptan sonra yoğun eleştirilere maruz kalan M. Fazıl Paris'e yerleşmiştir. 1867 yılının Şubat ayında Paris'te yayınlanan bir dergide M. Fazıl'ın Türkiye'deki reformcuların liderliğini ve **"Genç Türkiye"** adlı muhalif grubun yönetimini üzerine aldığı belirtilince, dönemin Sadrazamı Ali Paşa harekete geçerek ülke içerisinde herhangi bir harekette bulunması muhtemel olan kişileri çeşitli gerekçelerle sürgüne göndermeye başlamıştır. Yeni Osmanlılar da bundan nasibini almış, Namık Kemal Erzurum'a, Ziya Bey Kıbrıs'a, Ali Suavi Kastamonu'ya sürgün edilmiştir. Bu gelişmeleri haber alan M. Fazıl, bu genç aydınlarla görüşerek birlikte hareket etmeye ikna etmiş ve 1867'de Ziya Paşa'nın öncülüğünde **"Yeni Osmanlı Cemiyeti"** kurulmuştur. Ancak kadro kısa süre sonra dağılmışsa da, Yeni Osmanlıların fikirleri etkinliğini sürdürmüştür.

Yeni Osmanlıların başarılı olamamalarına rağmen neden çok önemli bir hareket olduğunu Barış Demirtaş şöyle aktarmaktadır:

> *"Çözümü meşrutiyet yönetimi ve şeriata dönüşte gören ve çok uluslu ve çok dinli bir imparatorluğu anayasacılık yoluyla parçalanmaktan korumayı amaçlayarak soruna çare arayan Yeni Osmanlılar o dönemin koşullarını iyi tahlil edememenin sonucu başarısızlığa uğrasalar da batılılaşma hareketinin ikinci dalgası olan Jön Türkleri etkilemiş ve ilk defa **'vatan'** kavramını ortaya atarak önemli bir görevi yerine getirmişlerdir"*[41]

1. 2. 4. Talebe – i Ulum Hareketi ve 1876 – 1889 Arası Gençlik Hareketleri

Ali Paşa'nın 1875'te ölümünden sonra ikinci defa Mahmut Nedim Paşa'nın sadrazamlığa getirilmesinden sonraki icraatları halkta büyük tepkilere neden

[41] Barış Demirtaş, **a.g.m.**, s. 396

olmuştu. Öyle ki Namık Kemal'in şu sözleri bu tepkilerin bariz örneğini teşkil etmektedir:

> *"Yani on bir aylık bir idare geçirdik ki, Devleti Aliyyenin Kazak süngüleri Silivri'de, süvari bayrakları Kütahya'da görüldüğü zamanlar bile o kadar şiddetli bir buhran geçirdiği yoktu. Allah devleti o muhataradan* (tehlikeden) *da muhafaza eyledi"*[42]

Mahmut Nedim Paşa, sadrazam olduktan sonra mabeyinciliğine getirdiği Rus İgnatiyev'in etkisinde kalmasından dolayıdır ki, halk arasında hoşnutsuzluk yaratan icraatlar gerçekleştirmiştir. Mahmut Nedim Paşa'nın mali açıdan ülkeyi düzlüğe çıkarmak bahanesiyle memurları işten çıkarması, maaşlarını azaltması, ülke içerisinde meydana gelen kargaşalardan şahsi kazanç sağlaması hoşnutsuzluğun temel nedenleridir. Nihayetinde Selanik'te meydana gelen Müslüman – Hıristiyan çatışması sonrası uygulamalar ise bardağı taşıran son damla olmuştur. Çatışma sonrasında Sadrazam Mahmut Nedim Paşa, İgnatiyev'in de etkisinde kalarak, Avrupa'ya iyi görünmek için, *"Türkler Hıristiyanları boğazlıyor"* propagandasını sona erdirmek[43] amacıyla birçok suçsuz görevli ve sivil vatandaşı idam ettirmiştir. Bununla birlikte Balkanlar'ın diğer bölgelerinde de meydana gelen karışıklıklardan kaçan ve İstanbul'a sığınan göçmenlerin yoksulluk içinde yaşam mücadelesi vermeleri, özellikle medrese öğrencilerinin yoğun tepkisine neden olmuştur.

Öğrenci ayaklanması niteliği taşıyan bu hareketin başını Mithat Paşa'nın çektiği iddia edilmektedir. Ayrıca Yeni Osmanlılar ve Agah Efendi'nin çıkardığı Tercüman – ı Ahval Gazetesi[44] de bu harekette etkin rol oynamıştır. Osmanlı başkentinde Rus yanlısı bir sadrazam istemeyen İngilizlerin de bu ayaklanmaya destek verdikleri ihtimali hayli yüksektir. Bu arada Hüseyin Avni Paşa'nın kumandası altındaki Harbiye öğrencilerinin[45] katkıları hareketin büyümesinde etkili olmuştur.

11 Mayıs 1876'da ders için gittikleri camilerden yürüyüşe geçen medreseliler, sadrazam ile Şeyhülislam'ın görevden alınması için Yıldız Sarayı'na karşı yürüyüşe geçtiler. Öğrenim ve bilimsel çalışmalar için huzurlu bir ortamı elzem gören

---

[42] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 3
[43] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 20
[44] Avni Özgürel, **"Büyük Mitinglere Yabancı Değiliz"**, **Radikal**, 6 Mayıs 2007
[45] Ahmet Şükrü Esmer, **a.g.m.**

gençlerin *"ders okumayacağız, felaketlere çare bulacağız"* sözleri de gençlerin ülke sorunlarına eğilimini göstermesi bakımından önemlidir.

Babıali, öğrencilerin bu talebini yerine getirerek Şeyhülislam'ı azletmiş ve öğrencileri uyarmıştır. Fakat ihtarları dikkate almayan gençler sadrazamın istifası için 17 Mayıs 1876'da Beyazıt ve Fatih Meydanları'nda[46] eylemlerini sürdürünce Sadrazam Mahmut Nedim Paşa mührünü mabeyincisine bırakarak kaçmak zorunda kalmıştır. Ancak Mahmut Nedim Paşa'dan boşalan sadaret makamına eylemi gerçekleştirenlerin beklediği gibi Mithat Paşa değil, Mütercim Mehmet Rüştü Paşa getirilmiştir.

Mithat Paşa'nın sadrazamlığa getirilmemesi hoşnutsuzlukların devamına neden olmuştur. Sultan Abdülaziz'e karşı kin besleyen ve bu nedenle Talebe – i Ulum Hareketi'ne de destek veren Hüseyin Avni Paşa, bu defa Abdülaziz'i tahttan indirmeyi hedeflemekteydi. Bu konuda Askeri Mektepler Nazırı Süleyman Paşa, Şurayı Devlet Reisi Redif Paşa ve Şeyhülislam Hayrullah Efendi'nin desteğini alan Hüseyin Avni Paşa, Mithat Paşa'yla birlikte hareket ederek, Mithat Paşa'nın sadrazamlığa atanmamasından dolayı tepkili olan gençlerin desteğini de arkasına almıştır.

Mithat Paşa'nın Şeyhülislam Hayrullah Efendi'den aldığı fetva ile birlikte, Sultan Abdülaziz'e karşı girişilecek olan harekat da meşrulaştırılmış oluyordu. Fetvada şöyle denilmekteydi:

> *"Halife olan kişi, şuuru bozulmuş ve siyasi işlerden habersiz olup devlet mallarını ülkenin ve milletin dayanamayacağı bir oranda kişisel harcamalarına sarf eder, din ve dünya işlerini ihlal edip karıştırır, milletin ülkesini tahrip edip, devletin sürekliliği ve millet için zararlı olsa, tahttan uzaklaştırılması lazım olur mu? El cevab: Olur"*[47]

Fetva alındıktan sonra 29 – 30 Mayıs gecesi Harbiye Mektebi'ne giden Süleyman Paşa, oradaki Harbiyelilere *"Arkadaşlar! Devlet ve millet bu gece sizden büyük ve mukaddes bir hizmet istiyor. Padişahımız, memleket idaresini en büyük düşmanımız olan Rusların eline teslim etmiştir. Bu suretle Sefir General İgnatiyef her şeye amil olmaya başlamıştır.*

Memleketi bu dereceye indiren Padişah'ın hal'ine (tahttan uzaklaştırılmasına)*, ulema ve rical – i devlet* (devlet ileri gelenleri) *karar vermiştir.*

[46] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 5
[47] Alpay Kabacalı, **a.g.e.** , 23.

Ve bu hizmetin icrasını bizlere havale eylemiştir. Biz de şimdi müştereken Saraya giderek bu vazifeyi yerine getireceğiz"[48] diyerek seslenmiştir. Buna karşın Harbiyeliler hep bir ağızdan *"Hazırız! Gideriz"* şeklinde yanıt vererek, hareketi desteklemişlerdir.

Süleyman Paşa önderliğindeki Harbiyelilerle birlikte saray kuşatılmış ve Sultan Abdülaziz teslim alınarak önce Bab – ı Seraskeri'ye sonra da Çırağan Sarayı'na götürülmüş, ancak bir hafta sonra intihar etmiştir.

Sultan Abdülaziz'in yerine tahta geçirilen V. Murat dönemi de çok kısa sürmüş, Mithat Paşa'yı sadrazam yapması şartıyla 31 Ağustos 1876'da Osmanlı Saltanatı'nda II. Abdülhamit dönemi başlamıştır.

Tahta geçtikten sonra Kanun – i Esasi'yi (Anayasa'yı) kabul eden ve Mithat Paşa'yı sadaret makamına getiren II. Abdülhamit, kendi hakimiyetini sağlayabilmek amacıyla Anayasa'nın 113. maddesine dayanarak 5 Şubat 1877'de Mithat Paşa'yı sadrazamlıktan alarak sürgüne göndermiştir.

Mithat Paşa'nın sürgüne gönderilmesi üzerine bazı medrese ve harbiye öğrencileri Dolmabahçe'ye giderek Mithat Paşa'nın görevine iade edilmesini ve Mahmut Celaleddin ile Redif Paşaların görevlerinden alınmalarını istemişlerdir.

Ufak bir vaatle geçici olarak tatmin olan gençler dağılmış, ertesi gün hükümet sert tedbirler almış ve bu hareketi sona erdirmişlerdir.

Bir başka hareket de Abdülhamit'in tahttan indirilip, yerine yeniden V. Murat'ın geçirilmesi amacıyla 1878 yılında Ali Suavi tarafından gerçekleştirilmiştir. **"Çırağan Vakası"** olarak da bilinen bu hareket başarılı olamayınca, aynı amaç doğrultusunda yeniden bir komite oluşturulmuştur. İstanbul'da Prodros Mason Locası üstadı Kleanti Skalyeri, Evkaf Nezareti Senedat Odası İkinci Başkanı Aziz Bey, Şûra – yı Devlet Tanzimat Dairesi muavinlerinden Ali Şefkati Bey ve V. Murad'ın annesinin cariyelerinden Nakşibend Kalfa ve V. Murat taraftarlarının da içinde bulunduğu bu komite, Abdülhamid'e suikast düzenlemeyi planlamışsa da ihbar sonucunda komitenin birkaçı kaçmış, diğerleri de yakalanarak çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Bu komitede Darülmuallimin öğrencisi Filibeli Abdurrahim ile Haseki Medresesi öğrencisi Filibeli Abdullah'ın bulunması, bu hareketin **"gençlik hareketleri"** kapsamında incelenmesine olanak sağlamıştır.

[48] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 7; Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 23 – 24

1. 2. 5. İttihad – ı Osmani (İttihat ve Terakki Cemiyeti) 'nin Kuruluşu (1889)

II. Abdülhamid'in tahta geçişinin hemen öncesinde ve sonrasında gerçekleşen hareketlerden dolaydır ki, ülke yönetiminde baskıcı bir politika izlenmeye başlanmıştır. Mesela; daha önce de bahsettiğimiz gibi ülke içerisinde mutlak hakimiyet kurmak isteyen II. Abdülhamid ilk iş olarak Mithat Paşa'yı sürgüne gönderdikten sonra, 1877'de patlak veren ve **"93 Harbi"** olarak da bilinen Osmanlı – Rus Savaşı'nı gerekçe göstererek Kanun – i Esasi'yi rafa kaldırmış ve Meşrutiyet idaresini **"istibdat"** rejimine dönüştürmüştür.

Bu dönemde gazeteler sansürlenmeye veya kapatılması, aydınların cezalandırılması ve her türlü muhalif hareketin hemen bastırılması, yeni bir muhalefet hareketini doğurmuştur. Kaldı ki; daha önce bahsettiğimiz gibi III. Selim döneminde yenilenen askeri okullar ile Batı tarzında eğitim veren Tıbbiye ve Mülkiye'deki öğrenciler üzerinde uygulanmaya çalışılan sıkı disiplin, öğrenciler arasında deyim yerindeyse **"uyanış"**a neden olmuştur. Nitekim İttihad – i Osmanî de öğrencilerin fikri olarak ortaya çıkmıştır.

2 Haziran 1889 günü[49] bir araya gelen Ohrili İbrahim Temo, Arapkirli Abdullah Cevdet, Diyarbakırlı İshak Sükuti, Kafkasyalı Mehmet Reşit, Bakülü Hüseyinzade Ali Bey, Konyalı Hikmet Emin ve İsmail İbrahim Bey daha sonra İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne dönüşecek olan **"İttihad – ı Osmanî (Osmanlı Birliği) Cemiyeti"**ni kurmaya karar vermişlerdir. Daha sonra Edirnekapı dışında Mithat Paşa'nın bağında çukurca bir yerde gerçekleştirilen[50] ve **"İnciraltı Toplantısı"** adı verilen toplantıda cemiyetin kurulması kesinleşmiştir. Bu toplantıya yukarıdaki isimlerin yanı sıra yine Tıbbiye öğrencilerinden Trabzonlu Abdülkerim Sebati, Şerafeddin Mağmumi, Asitaneli Asaf Derviş, Bosnalı Ali Rüştü, Giritli Muharrem ve gazeteci İzmirli Ali Şefik de katılmıştır. Toplantıda Ali Rüştü Reisliğe, Şerafeddin Mağmumi Yazmanlığa ve Asaf Derviş de Saymanlığa getirilmiştir.

Bu arada Alpay Kabacalı'nın aktardığına göre İttihad – i Osmani Cemiyeti ismini 1894 yılında **"İttihat ve Terakki Cemiyeti"** olarak değiştirmiştir. Fakat şunu da belirmekte fayda var ki; Muammer Taylak'ın cemiyetin kurucularından olan

[49] Taner Aslan, **"İttihad – ı Osmanî'den Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne", Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 47, Ankara 2008, s. 80
[50] Taner Aslan, **a.g.m.,** s. 82

İbrahim Temo'nun hatıralarından alarak kitabında yer verdiği cemiyetin ilk beyannamesinin sonunun **"Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti"** olarak bitmesi de tarihsel açıdan bir çelişki doğurmaktadır. Muammer Taylak'ın aktardığı ve cemiyetin siyasi karakterinin de alenen ortaya konulduğu beyanname şöyledir:

> *"Müslüman ve ey Sevgili vatandaşlarımız Türkler!*
>
> *Ermeniler devletimizin en büyük makamı olan ve bütün Avrupalılarca tanınan, hürmet gören Babı Ali'yi basmağa kadar cüret ettiler. Payitahtımızı sarstılar. Ermeni vatandaşlarımızın bu küstahane hareketleri teessüfümüzdür. Lakin hakikatte zulüm, istibdat ve idaresizlik, bu mucibi teessür ve teessüf hadiseleri doğurmaktadır. Biz Türkler de umum Osmanlılar gibi bu müstebit hükümetten ıslahat ve hürriyet istiyoruz. Cemiyetimiz bu maksatla çalışıyor. Biz bugün Ermenileri tedibe çalışacağımıza, idaresizliğin, zulüm ve istibdadın merkezi olan Bab – ı Ali'yi Şeyhülislam kapısını, Yıldızı basarak bu daireleri müstebitlerin başına yıkalım; el ele verelim, toplanalım, çoğalalım. Bizim de hürriyete serbestiyete aşık ve müstahak olduğumuzu alemi medeniyete gösterelim*
>
> ***Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti***"[51]

Beyannameden de anlaşılacağı üzere Yeni Osmanlılar Hareketi'nden açık bir şekilde etkilenen İttihatçılar, hükümet baskısına karşı özgürlüğü savunmuş ve ıslahat yapılmasını talep etmişlerdir. Bununla birlikte beyannamede sürekli **"Türklük"** vurgusu yapılmıştır ki, bu akım, özellikle II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin resmi politikası olarak dikkat çekecektir.

Kuruluş fikrinin ortaya çıkışından itibaren, 19. Yüzyıl başında İtalya'da ortaya çıkan, İspanya ve Fransa'da da faaliyet göstermiş olan Carbornari Hareketi'nden esinlenmişler ve yine onlar gibi **"hücre"** örgütlenmesi yoluna gitmişlerdir. Kısa süre içerisinde Tıbbiye'nin yanı sıra Harbiyeliler ve Mülkiyelilerle de yakın ilişki kuran cemiyet, hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. Bu hızlı büyüme her ne kadar olumlu gibi görünse de, cemiyetin bilgilerini dışarı sızdırarak jurnalleyenlerin de derneğe girmesini kolaylaştırmıştır. Bu jurnallemeler sonucunda birçok genç tutuklanmış veya sürgüne gönderilmişlerse de, cemiyetin faaliyetleri hiçbir zaman durmamıştır. Hatta tam aksi bir etki yaratarak cemiyetin etkinliğinin yurtdışına kadar taşındığını ve daha da büyük ilgi topladığını söyleyebiliriz.

Genel anlamda Yeni Osmanlılar Hareketi'yle de ilişkilendirilerek Jön Türkler adı da verilen İttihatçılar, yurtdışında basılan birçok bildiri, dergi vb. kendi

[51] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 15; İbrahim Temo, **İttihat ve Terakki Cemiyetinin Teşekkülü ve Hidemati Vataniye ve inkılabı Milliye Dair Hatıralarım,** Romanya, Mecidiye, 1948, s. 48

anlayışlarını yansıtan belgeleri kaçak yollardan yurda sokup, halka dağıtarak hareketin etkinliğini sürdürmeye çalışmışlardır. İttihatçıların yayın organı olan ve yurtdışında basılarak yurda kaçak yollardan sokulan **"Meşveret Gazetesi"** de bu çalışmaların en önemlilerindendir. Kaldı ki; bu gazete yalnızca halkı İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden haberdar etmeye değil, ihtilalcı bir cemiyetin varlığı hususunda da devletin bilgi sahibi olmasını sağlamıştır.[52] Tabii ki bu mücadelenin bedelleri de olmuştur. Örneğin; 15 Eylül 1897'de, Kabataş'tan **"Şeref Vapuru"**na bindirilen ve Mühendishane, Harbiye, Tıbbiye öğrencileri ile doktor ve askerlerden oluşan 78 kişilik grup, Trablusgarb'a sürgüne gönderilerek, askeri hapishaneye konulmuşlardır. Tarihte bu kişiler, kendilerini taşıyan vapurun isminden olsa gerek; **"Şeref Sürgünleri"** olarak anılmışlardır.

Abdülhamit döneminde Şeref Sürgünleri'nin askeri hapishaneye konulmaları ve sürgünler, Jön Türkler'in (ya da İttihatçıların) imparatorluk sınırları içerisindeki hareket alanlarını iyice kısıtlamıştır. Bu nedenle özellikle 1897 yılından II. Meşrutiyet sürecine kadar geçen zaman diliminde İttihatçıların imparatorluk içerisinde alenen örgütlenebildiklerini ve etkin olabildiklerini söylememiz pek de mümkün değildir.

İşte bu baskılardan dolayı yurtdışına kaçanlar, gittikleri yerlerde (Paris, Cenevre ve Mısır gibi) Jön Türk Hareketi'ni sürdürmüşlerdir. Bunun için birçok yerde İttihat ve Terakki Cemiyeti şubeleri kurmuşlardır. Baskıdan kaçan Jön Türkleri toplayıp, hareketi yeniden derli toplu hale getirmek amacıyla Prens Sabahattin'in öncülüğünde 4 – 9 Şubat 1902 tarihleri arasında 47 delegenin katılımıyla I. Jön Türk Kongresi yapıldı. Yayın ve propagandanın yetersiz olmasından dolayı askeriyenin harekete destek vermesi gerektiği ve hareketin başarılı olabilmesi için dış müdahalenin şart olduğu şeklinde iki farklı görüş ön plana çıktı. Her iki görüşü de benimseyen Prens Sabahattin'in, dış müdahalenin İngiltere ve Fransa gibi **"demokratik"** ülkeler tarafından yapılması fikri, Dr. Nazım, Ahmet Rıza ve Yusuf Akçura gibi isimler tarafından reddedilmiştir.[53] Böylece Jön Türk Hareketi bu kongreyle birlikte bıçak sırtı gibi ortadan ikiye ayrılmıştır. Bu fikir ayrılığı Osmanlı Devleti içerisindeki muhalefet hareketine de yansımış ve özellikle gençlerin gizli

[52] Barış Demirtaş, **a.g.e.,** s. 399
[53] Barış Demirtaş, **a.g.e.,** s.403

eylemlerinin bir sonuç vermeden sürüp gitmesine neden olmuştur.[54] Cemiyetin özellikle gençlik ile ilgili faaliyetlerine çalışmanın ilerleyen bölümlerinde devam edeceğim.

1. 2. 6. Diğer Gençlik Örgütleri

Çalışmamızın önceki bölümlerinde görüldüğü gibi çeşitli nedenlerle ortaya çıkan birçok hareket devlet müdahalesi ile bastırılmıştır. Ancak Yeni Osmanlılar ile birlikte başlayan ve **"Jön Türk Hareketi"** olarak da anılan hareket varlığını devam ettirebilmiştir ki onun da faaliyetlerini yurtdışında sürdürmek zorunda kalması üzerine ülke sınırları içinde aynı gayeyi taşıyan çeşitli gençlik örgütleri kurulmuştur.

1. 2. 6. 1. İhtilalcı Askerler Cemiyeti

Cemiyet, *"Sultan Abdülhamit idaresine karşı tenkitte bulunmak; memleketin duçar olduğu tehlikeleri şerh ve izah eylemek; bu elim vaziyete bir an evvel nihayet vermek için ordu zabitleri arasında birlikler, fikir teşekkülleri husulüne çalışmak ve Kanun – u Esasi'nin yeniden ilanına müsait bir zemin hazırlamak"*[55] amacıyla Trabzonlu Ahmed (Ahmed Bedevi Kuran), Darendeli İsmet, Nişancalı Mazhar ve Bosnalı Veli tarafından kurulmuştur. Halil Ünye, İsmail Hakkı Çerkez, Remzi Safranbolu, Refik Samsun, Hidayet Koçhisar, İbrahim Beşiktaş, Ahmet Kilis, Hidayet Beşiktaş ve Ziya Bitlis gibi isimler de hareketin faal mensuplarındandır.[56] Kuleli Askeri İdadisi'nde son sınıf öğrencisi iken bu cemiyeti kuran Ahmed Bedevi Kuran, İdadi'den mezun olduktan sonra Harbiye'ye geçer ve aynı yıl Harbiye ve Yüksek Mektepler İttihadı kurulur. Bu kuruluşun meydana gelmesinde de büyük payı olan Ahmed Bedevi Kuran'ın bu kurumla ilgili söylediği şu sözler, bize İhtilalcı Askerler Cemiyeti hakkında da bir fikir verecektir:

> *"Her mektebin bünyesinde bir kurumu vardı. Bu kurumların başında bulunanlarla Cuma günleri buluşur, görüşür ve Avrupa'dan*

---

[54] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 31
[55] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 32
[56] Ali Birinci, **"Ahmet Bedevi Kuran – Jön Türklüğün Tarihçisi"**, **Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 12, Konya 2002, s. 8

gelen Jön Türk neşriyatını aramızda taksim ederdik. Bu yeni anlaşma ile gençlikte cüret ve cesaret artmış ve yeni yeni ümitler doğmuştu"[57]

Bu sözlerden de anlaşılacağı gibi Ahmed Bedevi Kuran'ın kurmuş olduğu cemiyet, daha önceki kısımlarda yurtdışında faaliyet göstermek zorunda bırakıldığını söylediğimiz İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bir uzantısı şeklinde çalışmıştır.

1. 2. 6. 2. Cemiyet – i İnkılabiye

Hamid, Satvet Lûtfi, Namık Zeki,[58] Ferid Necdet Mübin ve Mahmud Bey isimli idadi (lise) öğrencileri tarafından Eylül 1904'te kurulan Cemiyet – i İnkılabiye'nin kuruluş süreci ile ilgili olarak Muammer Taylak şunları ifade etmektedir:

"Aslen Giritli olan Hamid (Ongunsu), mektep tatillerinde, sıla için, ebeveynin bulunduğu Girit'e gider. Girit de o tarihlerde "Jön Türk" harekatına merkezlik yapan mıntıkalardan biri. Hamid Bey, ticaretle uğraşan babasının yazıhanesinde katiplik yapan Hasan Beyle tanışır. Hasan Bey, Hamid'e Jön Türk'lerin çalışmaları hakkında geniş bilgi verir ve neşriyatlarını ona göstererek okumasını sağlar. Hasan Bey ayrıca, Hamid Bey'den İstanbul'a döndükten sonra, meşrutiyet lehine çalışmasını telkin eder ve kendisine her türlü yardımda bulunacağını ve Jön Türk neşriyatını muntazaman göndereceğini vaat eder. Bu his içinde İstanbul'a dönen Hamid Bey, mektep arkadaşlarına Girit temaslarını anlatır ve Cemiyet – i İnkılabiye'nin kurulmasına sebep olur."[59]

Tıpkı İhtilalcı Askerler Cemiyeti gibi, İttihatçıların bir uzantısı olarak çalışan bu cemiyet, gerek örgütlenme biçimiyle, gerekse Kanun – i Esasi'nin yeniden yürürlüğe girmesini amaçlayarak **"İttihatçı"** niteliğini ortaya koymaktaydı. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki; bu cemiyet, yalnızca yurtdışında basılmış olan İttihat ve Terakki neşriyatlarını dağıtmakla kalmıyor, **"Mecmua – i İnkılabiye"** isminde bir dergi çıkarmaktaydı. Bu arada cemiyetin kurucularının liseden mezun olduktan sonra da cemiyet çalışmalarını devam ettirmeleri, cemiyetin daha da büyümesini sağlamıştır.

---

[57] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 31; Ahmet Bedevi Kuran, **Osmanlı İmparatorluğu'nda İnkılap Hareketleri ve Milli Mücadele**, İstanbul 1959, s. 400

[58] Buradaki Namık Zeki, Bülent Ecevit'in eşi Rahşan Ecevit'in babası, Namık Zeki Aral'dır…

[59] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 43

Bu çalışmalarla birlikte cemiyet, Prens Sabahattin tarafından kurulan **"Teşebbüs-i Şahsi ve Adem-i Merkeziyet Cemiyeti"**ne bağlanarak, bu teşkilatın İstanbul Şubesi olarak varlığını sürdürmüştür.

1. 2. 6. 3. Selamet – i Umumiye Kulübü

1906 veya 1907 yılında çoğunluğu Hukuk Fakültesi öğrencisi olan ve İbrahim Naci, Giritli Ali, Fuad Şükrü, Abdullah Abud, Dr. Rıza Abud, Yenişehirli Salih, Pertev Tevfik, Mustafa (Demokrat) ve Rıza Bey'den[60] oluşan grup tarafından kurulmuştur.

Mizancı Murad olarak da bilinen tarih hocası Mehmed Murad Bey'in Fransız İhtilali'nin **"Convention"** aşamasından ve bu meclisin olağanüstü yetkilere sahip **"Selamet – i Umumiye Heyeti"**nden bahsetmesinden sonra bu heyetten esinlenen gençler, cemiyetlerinin adını **"Selamet – i Umumiye Kulübü"** olarak belirlemişlerdir.

Hiçbir şekilde bir yayın organı basmayıp, bütün aktivitelerini yalnızca yurtdışından gelen Jön Türk neşriyatlarını dağıtmakla sınırlı tutan ve gizli olarak faaliyet gösteren bu örgüt, II. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte alenen çalışmalarına devam etmiştir. Öyle ki; II. Meşrutiyet'in ilanı nedeniyle yapılan kutlamalara Selamet-i Umumiye Kulübü olarak katılmışlardır.

Belki de bu örgüt ile ilgili söyleyebileceğimiz en önemli husus şu ki; Selamet–i Umumiye Kulübü, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurucularından olan İbrahim Temo tarafından 1909 yılında kurulan **"Osmanlı Demokrat Fırkası"**nın[61] çekirdeğini teşkil etmiştir.

1. 2. 6. 4. Askeri Tıbbiye Mektebi'nde Gizli Örgüt

II. Abdülhamit'in baskıcı rejiminin başladığı günden itibaren Osmanlı toprakları içerisinde, özellikle gençler arasında istibdada karşı duruş ve mücadele

---

[60] TBMM Kütüphane Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü, **Siyasi Partiler,** http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html (Son Erişim: 15.02.2010 4.30)

[61] Avni Özgürel, **"Osmanlı'da Siyasi İttifaklar"**, **Radikal**, 11.08.2002

eksik olmamıştır dersek, sanırım yanlış olmayacaktır. Bu hareketliliklerden birisi de Askeri Tıbbiye'de yaşanmıştır.

Abdülhamit, İttihat ve Terakki'nin oluştuğu mekan olmasından kaynaklandığından mıdır bilinmez, askeri tıbbiyeye karşı çok ihtiyatlı davranmakta, o okula karşı diğerlerinden daha fazla baskı kurmaktaydı. Fakat bu okuldaki öğrenciler her şeye rağmen örgütlenmişler ve 14 Mayıs 1907'de, Mazlum, Nazım Şakir, Ahmed Nuri, Avni, Nail ve Sadreddin Beyler'den müteşekkil bir gizli örgüt kurmuşlardır.

Muammer Taylak bu gizli örgütün kuruluş süreci ile ilgili olarak şu bilgiyi vermektedir:

> *"Son sınıf talebesinden ve öteden beri arkadaşları arasında hürriyet fikirlerinin yayılmasına, canlanmasına çalışan Selanikli Mazlum (General Mazlum Boysan) mektep tatilinde Selanik'e gider. Burada hatip Ömer Naci, topçu mülazımı Hüsrev Sami Beylerle tanışır. Bu tanışma ona yeni fikirler ve mücadele azmi verir ve yeni bir hareketin doğmasına sebep olur. Ömer Naci ve Hüsrev Sami Beyler, Avrupa'ya firarlarından önce, genç Tıbbiyeli Mazlum'u – istedikleri gibi bulduklarından – aralarına almışlar ve onu müşterek davalarında vazifelendirmişlerdir. Yeni bir fikir hamulesiyle, sıladan mektebe dönen Mazlum Bey, arkadaşlarını daha fazla bir kuvvetle tenvire başlamış ve birlikte getirdiği 'Şura-yı Ümmet' gazetelerini ve buna benzer risaleleri güvendiği arkadaşlarına okutmuştur. Bu suretle öteden beri Askeri Tıbbiye mektebinde mevcut olan hürriyet cereyanları yeniden canlanmış, olgunlaşmaya başlamış ve 1 Mayıs 1323 tarihinde mektepte, Mazlum Bey'in teşebbüsü ile yeni ve gizli bir cemiyet kurulmuştur"*[62]

Abdülhamit yönetimine karşı yurtiçinde ve yurtdışında kurulmuş bütün cemiyetlerle ilişki içerisine girmeyi hedefleyen bu gizli örgütün temel gayesi; yurtdışında basılan Jön Türk neşriyatlarını elde edip, mümkün olduğunca bütün gençlere okutmaktı.

Bu gizli cemiyet daha ilk faaliyetinde Şura-yı Ümmet gazetesinde çıkan bir yazıyı çoğaltıp dağıtarak adeta Abdülhamit yönetimine gözdağı vermeye çalışıyordu. Yazıda şunlar söylenmekteydi:

> *"Bir zamanlar Sırbistan Kralı ile Kraliçe Draga'nın öldürülmelerinin şeklini ve sebebini birçok kez bütün gazetelerinizle ilan ettiniz. Bundan yüce amacınız, mülki ve askeri memurlarınıza bir ibret olsun diye idi. Oysa bugün nerede bir kral öldürülse, nerede bir hanedan*

[62] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 48

ortadan kalksa kamunun gözüne çarpan sizsiniz. Mithat Paşa'nın öldürülmesiyle milletin kalbine açtığınız yara hala kanıyor.

Cemiyetimizin, toplantımızın size bulduğu kurtuluş yolu, şu saltanat tahtından vazgeçmenizdir. Bırakınız, bu bahtsız tahtı bırakınız. Toplantımız, cemiyetimiz sizin bugününüzü ve geleceğinizi şöyle özetler: Bugününüz kırmızı, geleceğiniz de simsiyah!"[63]

Okul duvarlarına Abdülhamit'in baskıcı rejimini hedef alan yazılar yazan gençler, Jön Türk yayınları olan kitapçıkları da duvarlara asarak okul yönetiminin dikkatini iyiden iyiye çekmişlerdir. Öyle ki; durumu yerinde kontrol etmek isteyen müfettiş İsmail Paşa'nın ardından duvarlara *"Bugün mektebe köpek cinsinden bir hayvan geldi; kuvvet hakka galebe çalamaz"* yazarak, durumu ağır bir biçimde protesto etmişlerdir. Bir süre sonra sıkıyönetim altına alınan gençler içerisinde, bu yazıları yazdıkları tespit edilen Mazlum ve Nazım Beyler tutuklanarak Tophane Zindanı'na gönderilmişlerse de yeterli delil olmadığı gerekçesiyle okullarına geri iade edilmişlerdir. Böylece bu mücadele de Meşrutiyet'in ilanına kadar devam etmiştir.

[63] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 35

İKİNCİ BÖLÜM
1908'DEN 1950'YE TÜRKİYE'DE GENÇLİK

1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı, Osmanlı toprakları içerisinde yalnızca fikir özgürlüğünü doğurmamış, inançla verilen mücadelenin illa ki bir nihayete ereceğini de göstermiştir. Bu da insanların düşüncelerini daha yüksek sesle dile getirme cesaretini meydana getirmiştir. Böylece çalışmalarını gizlice yürütmeye çalışan birçok kuruluş da üzerlerindeki sır perdesini atmaya başlamıştır ki; bunun önemli örneklerinden birisi de çalışmamızın önceki bölümünde bahsettiğimiz Selamet – i Umumiye Kulübü'dür.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra ortaya çıkan fikir akımlarına kapılan gençler, savundukları görüşleri çeşitli kuruluşlar vasıtasıyla da resmileştirme gayreti göstermişlerdir. Bununla birlikte, ülke savunmasına dair çalışmalar da yapan gençler, gerek Balkan Savaşları'nda, gerek I. Dünya Savaşı'nda ve gerekse Milli Mücadele Dönemi'nde gösterdikleri gayretlerden dolayı büyük övgü toplamışlardır. Nitekim bu gayretler Cumhuriyet döneminde de gençliğe çok daha büyük önem verilmesini sağlamıştır.

2. 1. II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ'NDE GENÇLİK

Yurtdışında faaliyet gösteren Jön Türk Hareketi'nden etkilenen subayların gerçekleştirdiği eylemler ve Balkanlardaki orduların İstanbul üzerine doğru yürüyüşe geçme ihtimalleri üzerine II. Abdülhamit ikinci kez Meşrutiyet'i ilan etmek durumunda kalmıştır.

Yukarıda da belirtildiği gibi özellikle II. Meşrutiyet Dönemi'nin ilk zamanlarında gençliğin fikir akımlarını sık sık tartıştıklarına, hatta bunları çok daha kararlı bir biçimde dile getirebilmek için dernekler kurduklarına tanık olmaktayız. Bunun yanında özellikle İttihatçıların 1913'teki Bab-ı Ali Baskını'ndan sonra başa geçmesiyle birlikte İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin siyasi görüşünü gelecek nesillere aktarabilmek için de devlet tarafından bir gençlik örgütlenmesine gidildiğine rastlamaktayız. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bu örgütlenmeleri

gerçekleştirebilmek için izcilik ve futbol gibi çeşitli sportif faaliyetleri de kullanması dikkat çekicidir.

2. 1. 1. Meşrutiyet'in İlan Edildiği Dönemde Gençlik ve Gazeteci Cinayetleri

II. Meşrutiyet'in ilanı üzerine Tıbbiyeliler başta olmak üzere gençler İstanbul'da sokaklara çıkarak **"Yaşasın Hürriyet! Yaşasın Hürriyet!"** sloganlarıyla çeşitli gösterilerde bulunmuşlardır.

Cemiyet kurma özgürlüğü gereğince, gençlik çeşitli cemiyetler kurmanın da yanında, var olan partiler içerisinde de etkin olmaya çalışmışlardır. Öyle ki; Meşrutiyet'in ilk dönemlerinde gençlerin **"İttihatçılar"** ve **"Ahrarcılar"** olarak ikiye bölünmüşlerdir. Bu arada Ahrarcıların desteklediği Osmanlı Ahrar Fırkası'nın da Prens Sabahattin'i destekleyenler tarafından kurulduğunu belirtmekte fayda vardır.

Osmanlı sınırları içerisinde bu hareketlilik bir süre sonra yalnızca gençlerin iki farklı kutba ayrılmasını değil, gençler tarafından kurulmuş olan cemiyetlerin de siyasi kurumların eylemlerine alet edilmesini beraberinde getirmiştir.

Ayrıca bu dönem, ilk defa gazetecileri hedef alan suikastların başladığı bir dönem olması bakımından önemlidir.

Meşrutiyet döneminde yapılan ilk seçimden sonra iktidara gelen İttihat ve Terakki'nin uygulamalarından memnun kalmayan Hasan Fehmi, Mevlanzade Rıfat Bey'in sahibi bulunduğu Serbesti Gazetesi'nde başyazar olarak yazdığı yazılarda iktidar partisini sert ve ateşli bir biçimde eleştirmekteydi. Onun bu eleştirileri özellikle gazetenin tirajını arttırmakla birlikte, kamuoyunda da etki yaratınca İttihat ve Terakki Cemiyeti bundan epey rahatsız olmuştur. Fakat eleştirilerine devam eden Hasan Fehmi, 6/7 Nisan 1909 gecesi, İstanbul Karaköy Köprüsü üzerinde İttihat ve Terakki fedailerinden birisi tarafından düzenlenen bir suikast sonucunda öldürülür.

Bu suikast, Darülfünun öğrencilerinin ayaklanmasına neden olmuştur ki, bu ayaklanma kısa süre sonra büyük bir protesto gösterisine dönüşmüştür. Bu protesto gösterileri 13 Nisan 1909 tarihinde medrese öğrencilerinin de katıldığı ve İttihat ve Terakki Cemiyeti yanlısı gazetelerin yağmalandığı, hatta bazı subayların ve milletvekillerinin linç edildiği daha büyük bir ayaklanmaya neden olmuştur.

"31 Mart Vakası" olarak da anılan bu büyük ayaklanma, 24 Nisan 1909'da Selanik'ten gelen **"Hareket Ordusu"** tarafından bastırılmıştır. Ki Padişah II. Abdülhamit ayaklanmadan sorumlu tutularak tahttan indirilmiştir.

Bu dönemde suikastla öldürülen bir diğer gazeteci de Ahmet Samim Bey'dir. 26 Yaşında **"Genç"** bir yazar olan Ahmet Samim de tıpkı Hasan Fehmi Bey gibi İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne karşı sert ve ateşli yazılar yazan bir köşe yazarıydı.

Seda-yı Milliyet Gazetesi'nin köşe yazarı olan Ahmet Samim, özellikle Divan-ı Harb-i Örfi'nin gizli işkence şekilleri kullandığına dair belgeleri ortaya atması ve Soma – Bandırma demiryolu imtiyazının içyüzünü açığa vurması, İttihatçılar açısından, öldürülmesi için yeterli bir nedendi. Nitekim önce İttihatçıların fedailerinden Yakup Cemil tarafından öldürüldüğü sanılmışsa da sonradan yine bir İttihatçı olan Abdülkadir tarafından öldürüldüğü kesinleşmiştir. Netice itibariyle Ahmet Samim de İttihatçıların kurşunlarıyla can vermiştir.

2. 1. 2. Talebe-i Hukuk Cemiyeti

II. Meşrutiyet Döneminin ilk gençlik teşkilatı olan Talebe – i Hukuk Cemiyeti, bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Kuruluş tarihiyle ve faaliyetleri ile ilgili çok fazla bir bilgi bulunmayan bu cemiyetin adı da daha sonra spor ve basın camiasında saygın bir noktaya gelmiş olan Burhan Felek'in sayesinde duyulmuştur aslında.

Burhan Felek'in Genel Sekreter olarak görev aldığı ve örgütlenmesinde büyük pay sahibi olduğu bu cemiyet, büyük ihtimalle 1909 yılın başlarında kurulmuştur. Hayriye Topçuoğlu'nun yazmış olduğu bir makalede Dr. Yücel Aktar'ın bir yazısından aldığı alıntılarda geçen cümleler bu kanıya varmam da etkili olmuştur:

> *"Aktar'ın verdiği bilgiye göre, Hukuk Fakültesinde Celalettin Arif Bey, 7 Nisan'da (1909) gerçekleşen gösteri için öğrenciyi kışkırtmıştır. Aktar, bu iddianın genelde doğru olmasına karşın, kışkırtmanın söz konusu olmadığını vurgular. Nitekim o günlerde* ***Talebe–i Hukuk Cemiyeti Katib – i Umumisi*** *Burhan Felek, olaylara rastlantı sonucu katıldığını ifade etmiştir"*[64]

[64] Hayriye Topçuoğlu, **"Bektaşi Ahmet Rıfkı, Hayatı ve Eserleri"**, **Hacı Bektaş Veli Dergisi**, Sayı: 19, Ankara 2001, s. 91 – 92

Görüldüğü gibi 7 Nisan 1909'da bu derneğin zaten var olduğu kesindir.

Ayrıca bu cemiyetin içinde yer alan öğrencilerin büyük bölümünün İttihat ve Terakki Cemiyeti'ni desteklediğini belirtmekte fayda vardır.

2. 1. 3. Türk Ocağı'nın Kuruluşu

Resmi olarak 25 Mart 1912 tarihinde kurulan Türk Ocağı, fikri olarak Mayıs 1911'de ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin içerisinde bulunduğu iç karışıklıklar, toprak kayıpları gibi olumsuzlukların yaşandığı bir dönemde öteden beri tartışılan Türkçülük, Osmanlıcılık ve İslamcılık olarak adlandırılan akımların birbirleriyle yarışı hat safhaya çıkmıştır. Bu süreçte Türkçülük akımını benimseyen gençlerin hareketi, tam da Balkan Savaşları'nın patlak verdiği 1912 yılının Mart ayında cemiyetleşerek resmileşmiştir.

190 Tıbbiye öğrencisi 11 Mayıs 1911 tarihinde görüş alışverişinde bulunabilecekleri milliyetçi aydınlara bir mektup göndererek; her türlü parti anlaşmazlıklarının üstünde, her türlü siyaset dağdağalarının dışında bir akım doğmasının gerekli olduğuna inandıklarını, bunun için de Donanma Cemiyeti kadar geniş ama yalnızca ulusal düzeyde olacak bir kuruluş kurmak gerektiğini belirtmişlerdir.[65] Bu mektup Türk Ocağı'nın kuruluşuna dayanak olmuştur.

Muammer Taylak ise Türk Ocağı fikrini ve Ocağın kuruluş sürecini anlattığı yazısında aynen şunları ifade etmektedir:

> *"Meşrutiyet'in ikinci defa ilanından sonra, dört sene kadar bir zaman geçmişti. Fakat, Yarabbi! Ne elim hadiselerle, ne kadar tıklım tıklım dolu, feci dört sene! Bu ikinci meşrutiyetin pek az süren ilk tecrübesiz ve sarhoş balayı zamanları geçer geçmez derhal başlayan acı, buhranlı seneler! Bosna Hersek'in, Şarki Rumeli'nin vatan camiasından ayrılışları; birinin Avusturya, ötekinin Bulgaristan tarafından ilhakları! Bir kısım askerin isyaniyle katmerleşmiş 31 Mart irtica vakası! Trablusgarp Harbi! İtalyan donanmasının Çanakkale'ye taarruzu! 'Millet'lerin istiklallerini isteyen 'tebaa'mızın çıkardıkları fesatlar! Birbirlerine dert anlatamayan vatandaşlar! Ve bu kaybedilmiş vatan parçaları, kaybedilmiş muhaberelerle, yanmış ve sönmüş ümitlerin dumanlarıyla kaplı ufuklar!*
>
> *İşte bu yangın ve kara dumanlar arasında, Türk'ün Türk'e ettiği fenalığı görenler, dört seneden beridir azapları bozulmuş, kalpleri kanamış, ruhları buhrana tutulmuş, nihayet 1912 senesinde, kendilerini*

[65] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 56

bilmek, halaslarına ermek istiyorlar ve emellerini, sanırım ki tahlili olmaktan ziyade hissi bir tarzda meydana koyarak, bir toplaşma, anlaşma ihtiyacı duyuyorlar"[66]

Muammer Taylak'ın bu ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, ülkenin içinde bulunduğu kaos ve bu kaosa gidişte özellikle Türklük fikrini ön plana çıkarılarak, hiç olmazsa Türk'ün Türk'e karşı fenalık yapmasının önüne geçmek istenmiştir. Kısacası Türk Ocağı, **"Türkçülük"** ya da **"Turancılık"** fikri esasına dayanan bir kuruluş olmuştur.

Türk Ocağı'nın kuruluşu ile ilgili ilk toplantı 20 Haziran 1911'de gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıya doğrudan öğrenciler değil, onların belirlediği temsilciler katılmıştır. Bu nedenle ilk toplantıda Mehmet Emin, Ferit Tek, Yusuf Akçura, Mehmet Ali Tevfik, Emin Bülent, Fuat Sabit ve Ağaoğlu Ahmet Beyleri görmekteyiz. Hatta Muammer Taylak, bu toplantıya Askeri Tıbbiyelilerin resmi olarak herhangi bir cemiyet faaliyetinde bulunmaları yasak olduğu için Türk Ocağı'nın kuruluşuna resmen imza atamayan, fakat toplantılarda 231 Askeri Tıbbiye öğrencisi adına temsilci olarak Hüseyin Fikret ve Remzi Osman Beylerin de bulunduğunu iddia etmektedir.[67] Bu toplantının sonunda alınan en önemli karar; kurulması planlanan teşekkülün isminin Fuat Sabit Bey'in önerisiyle **"Türk Ocağı"** olması idi.

1911 yılında gayri resmi olarak kurulan, ama fiili olarak var olan Türk Ocağı'nın ilk yöneticileri Mehmet Emin (Başkan), Yusuf Akçura (İkinci Başkan), Mehmet Ali Tevfik (Katip), Fuat Sabit (Veznedar), Ahmet Ferit (Üye) olmuştur. Bu yöneticiler her ne kadar resmi olmasalar da günümüzde Türk Ocağı'nın kurucu üyeleri olarak kabul edilmektedirler.

25 Mart 1912 tarihinde, kuruluşun resmileştirilmesinden sonra ise; Ahmet Ferit (Başkan), Yusuf Akçura (İkinci Başkan), Mehmet Ali Tevfik (Sekreter) ve Fuat Sabit (Veznedar) olarak görevlendirilmişlerdir.

[66] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 68
[67] Muammer Taylak, **a.g.e.**, s. 70

Türk Ocağı'nın tüzüğünde ocağın amacı; *"İslam kavimlerinin başlıca mühimi olan Türklerin milli terbiye ve ilmi, içtimai, iktisadi seviyelerinin ilerleme ve yükselmesiyle Türk ırk ve dilinin kemaline çalışmaktır"*[68] şeklinde ifade edilmiştir.

Türk Ocağı'nın tüzüğünde yer alan, *"Milli serveti korumak ve çoğaltmak için her türlü meslek ve sanat erbabıyla görüşerek iktisadi ve zirai teşvik ve irşatlarda bulunacak ve bu gibi müesseselerin doğup yaşamasına elden geldiği kadar yardım edecektir"* ve *"Ocak, maksadını tahsile çalışırken sırf milli ve içtimai bir vaziyette kalacak, asla siyaset ile uğraşmayacak ve hiçbir vakit siyasi fırkalara hizmet etmeyecektir"* ibareleri, Türk Ocağı'nın savunduğu Türkçülük fikrinin siyasal bir nitelik taşımasından ziyade, topluma benimsetilerek toplumsal bir nitelik taşımasının daha fazla kabul gördüğü anlamına gelmektedir. Oysa kısa süre sonra tam tersi olacaktır.

İttihat ve Terakki'nin Osmanlı yönetimine tamamen egemen olmasıyla birlikte, Yusuf Akçura ve Ağaoğlu Ahmet gibi Türk Ocağı'nın önde gelenlerinin etkisiyle, Ocak **"Turancılık"** fikrini çok daha fazla ön plana çıkarmaya başlamıştır. Osmanlıcılık fikrinin yerine Türkçülük fikrini hakim kılmaya çalışan İttihat ve Terakki Cemiyeti de, Türk Ocağı'nın bu yöndeki faaliyetine önemli katkılarda bulunmuştur. Öyle ki; kısa sürede İstanbul'da ve diğer illerde İttihatçıların da desteğiyle yaklaşık 28 tane Ocak açılmıştır. Bununla birlikte Türk Yurdu Derneği'nin yayın organı olan **"Türk Yurdu Dergisi"** de Türk Ocakları'nın eline geçmiştir.[69]

Bu arada Balkan Savaşları'na birçok genç üyesini gönderen Türk Ocağı'nın bu yöndeki çalışmaları, yıllar sonra bile anılır hale gelmiştir. Örneğin Hasan Ali Yücel 31 Ocak 1954 tarihli köşe yazısında bu konuda şunları dile getirmiştir:

> *"1912 Balkan Harbi geldi, çattı. Bu harbe, gençlik gönüllü gitmişti. Bizim neslimiz, hocalarından ve ağabeylerinden epey şehit verdi. Hala büyük Müslüman birliğinden ve Osmanlı bütününden medet umanlar aramızda yer almakla beraber Türklük şuuru nurlu ve aydın bir hedefe doğru gidiyordu. Türk Ocağı'nın bu hususta büyük hizmetini hürmetle anmalıyız"*[70]

---

[68] http://derneklerdergisi.com/tr/index.php?option=com_content&task=view&id=81&Itemid=103&limit=1&limitstart=4 (Son Erişim: 18.02.2010 01.15)

[69] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 58

[70] Hasan Ali Yücel, **a.g.e.**

Türk Ocağı, Milli Mücadele Dönemi'nde de işgallere karşı birçok eylemlerde bulunmuşsa da, 1920 yılında İstanbul'un işgaliyle birlikte çalışmalarına son vermiştir.

Türk Ocağı, sonraki yıllarda birkaç defa daha kapatılıp, açılsa da ilk kuruluşundaki gibi bir **"gençlik kuruluşu"** niteliği taşımamıştır.

2. 1. 4. Türk Gücü Cemiyeti

Balkan Savaşları'nın sürdüğü bir dönemde Osmanlı İmparatorluğu, bir yandan topraklarını muhafaza etmek için savaş verirken, diğer yandan iktidarı kaybeden İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kışkırtmalarıyla meydana gelen gençlik ayaklanmalarıyla da uğraşmak zorunda kalmıştır. Bunun yanı sıra 23 Ocak 1913 tarihinde gerçekleştirilen **"Babıali Baskını"** sonucunda iktidar el değiştirmiş ve İttihat ve Terakki Cemiyeti yeniden iktidara gelmiştir.

İttihat ve Terakki Cemiyeti, bu defa iktidarını sağlamlaştırabilmek amacıyla olsa gerek birtakım **"paramiliter gençlik örgütleri"** olarak adlandırdığımız kuruluşları kurdurmuştur. Haziran 1913'te kurulan **"Türk Gücü Cemiyeti"** de bu paramiliter gençlik örgütlerinin ilkidir[71] ki, cemiyet bu bakımdan önem arz etmektedir.

İttihatçıların ve Harbiye Nezareti'nin desteğini alarak faaliyet gösteren Türk Gücü Cemiyeti, Alman Pfadfinder İzci örgütünden esinlenerek kurulmuştur. Aslında siyasi değil, toplumsal icraatlarda bulunan cemiyet, *"Türklüğü yok olup çökmekten kurtarmak ve gelecekte, ecdadımız gibi sağlam ve kalabalık, verimli bir nesil; vatanını, hukukunu, namusunu, övündüğü değerleri korumak için ancak kendi gücüne dayanan bir Türk nesli yetiştirmek"*[72] gayesiyle hareket etmiş, binicilik, ok atma, cirit ve güreş gibi milli oyunları geliştirmeye çalışmıştır.

---

[71] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.**, s. 62; Bu konuda Sabri Yetkin, ilk paramiliter gençlik örgütü olarak Türk Gücü Cemiyeti'ni değil, 1914 yılında kurulan Osmanlı Güç Dernekleri'ni kabul etmektedir. Bkz. Sabri Yetkin, **"İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri: Osmanlı Genç Dernekleri ve Bunların Yayın Organlarındaki Söylemler"**, Mersin Üniversitesi I. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler, Mersin 1999, s. 422

[72] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 59

Derneğin ilk yöneticileri; İstanbul Muhafızı Miralay Ahmed Cemal Bey, Reis Vekili Atıf, Falih Rıfkı (Sekreter), Dr. Tevfik Rüştü, Mühendis Selim Bey ve Kuzucuoğlu Tahsin Bey[73] olmuştur.

2. 1. 5. Osmanlı Güç Dernekleri

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin devlet içerisinde hakimiyeti tamamen ele almasından sonra Harbiye Nazırı olarak atanan Enver Paşa'nın, **"Turan"** ütopyasını gerçekleştirebilmek amacıyla, bizzat kendisinin kurdurduğu bir paramiliter teşkilat olan Osmanlı Güç Derneği 15 Haziran 1914 tarihinde faaliyetine başlamıştır.

Bu dernekle Enver Paşa, bünyesinde bulunan gençleri, hem zihinsel olarak hem de bedensel olarak yurt savunmasına hazırlama ve bu niteliklerini de ömürlerinin sonuna kadar korumaları gayesini gütmüştür.

İzcilik tarzında faaliyet gösteren bu derneğin işleyiş biçimine baktığımızda Harbiye Nazırı izcilerin **"Başbuğ**"u oluyor, **"Büyük Orta**" olarak isimlendirilen kurula da devlet ileri gelenleri atanıyordu.[74] Bununla birlikte **"Kalgay"** unvanı verilen Belçika İzciler Birliği Başkanı M. Parfitte, Enver Paşa'nın yardımcısı olurken, Dr. Nazım, Eyüp Sabri (Toprak), Burdur Mebusu Atıf, Trabzon Mebusu Resuhi ve Ziya Beyleri de derneğin yönetici kadrosunda görmekteyiz.. Ayrıca **"Oba"**, **"Manga"**, **"Takım"** ve **"Bölük"** şeklinde bir askeri tarzda örgütlenme meydana getirilmiştir.

Parfitte, İstanbul'da kaldığı süre boyunca düzenlediği kurslara katılıp başarılı olanlara **"Oymak Beyi"** unvanını vermekteydi.

Osmanlı Güç Dernekleri'nin *"resmi okullarda, medreseler ve diğer resmi kurumlarda zorunlu, cemaat mektepleriyle özel okullarda gönüllü"*[75] kurulduğunu görmekteyiz. Bu da aslında Osmanlı Güç Derneği isminin yalnızca bir dernek olmadığını, zorunlu ve gönüllü olarak kurulan derneklerin ortak adı olduğu sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca yine bu ibareyle devletin (ya da İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin) bu konuda metazorik yollara başvurduğu sonucuna da ulaşabiliriz.

---

[73] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 59
[74] Sabri Yetkin, **a.g.m.,** s. 422
[75] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.**, s. 62

12 yaşından 17 yaşına kadar olan çocuklar izci derneklerine kaydedilirken, 17 yaşından büyük olanlar ise Güç Dernekleri'ne yönlendirilmekteydiler. Belki de Osmanlı Güç Dernekleri ile ilgili olarak en çok ilgi çeken kısım ise; Harbiye Nezareti tarafından bu derneklere mensup gençlere, ücretsiz silah, cephane ve talim malzemelerinin verilmesidir. İlginçtir; bu tip bir çalışmaya 1969 yılından itibaren Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) tarafından kurulan **"Komando Kampları"** vasıtasıyla yeniden tanık olacağız. Buradan hareketle; Osmanlı Güç Dernekleri'nin CKMP tarafından kurulan **"Komando Kampları"**nın esin kaynağı olduğunu iddia edebiliriz.

Çok uzun ömürlü olmayan Osmanlı Güç Dernekleri'nin bir süre sonra yerini, bir başka paramiliter örgüt olan **Osmanlı Genç Dernekleri**'ne bırakmıştır.

2. 1. 6. Osmanlı Genç Dernekleri

Osmanlı Güç Dernekleri'nin yerine kurulan Osmanlı Genç Dernekleri, Enver Paşa'nın üzerindeki Alman etkisini ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. İttihat ve Terakki'nin kendi Turancı politikasını yeni kuşak gençler vasıtasıyla uzun vadede toplumun tamamına yayma gayesi içerisinde kurulan Osmanlı Genç Dernekleri'nin kuruluşunu ve bu dernekler üzerindeki Alman etkisini Prof. Dr. Mustafa Balcıoğlu şu sözlerle açıklamaktadır:

> *"Söz konusu dernekleri* (Osmanlı Genç Dernekleri'ni kastediyor) *kurma düşüncesi von Der Goltz'a aittir. Almanya'da oluşturulan Genç Derneklerinin (Kaiserlich Deutshe Jugendwebr) büyük yararlarından söz ederek böyle bir teşkilatın Türkiye'de de kurulmasının gerekliliğini Harbiye Nezaretindeki yetkililere anlatmıştır. Enver Paşanın da uygun görmesiyle nihayet Padişahın da iradesi alınarak 17 Nisan 1916'da Genç dernekleri Kanunu çıkarılmıştır. Genç Derneklerinin örgütlenmesi ile uğraşmak üzere anılan kanunun çıkarılmasından önce Goltz'un tavsiyesiyle Almanya'dan von Hoff getirilmişti. Alman Genç Derneklerinin idaresinde gösterdiği yetkinlikle tanınan von Hoff un İtfaiye Dairesinin boş bir odasında birçok yoksunluklarla yürüttüğü çalışmalar sonucunu vermiştir"*[76]

[76] Mustafa Balcıoğlu, **"Osmanlı Genç Dernekleri'nden İnkılap Gençleri Dernekleri'ne"**, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi** Sayı 43, Cilt 15, Mart 1999, 139 – 163

Mustafa Balcıoğlu'na paralel olarak Sabri Yetkin de Osmanlı Devleti'nin bu dönemdeki politikası ve Osmanlı Genç Dernekleri'nin niteliği hakkında şu yorumu yapmaktadır:

> *"Osmanlı Devleti, özellikle I. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Almanya'ya neredeyse teslim olmuş ve onlardan etkilenmesi en üst noktaya ulaşmıştı. İşte bu doğrultuda Alman uzmanlara kurdurulan Osmanlı Genç Dernekleri'nde çok küçük yaştaki çocuklar Alman milliyetçi ekolü çerçevesinde yetiştirilmeye başlanmıştı"*[77]

Derneğin çıkardığı yayın organlarında da Alman etkisi kendisini bariz bir biçimde hissettirmeye başlamıştır. Öyle ki; ayda bir çıkarılan Osmanlı Genç Dernekleri Mecmuası'nda yer alan yazılara şöyle bir göz attığımızda, beden eğitiminin, ahlaklılığın, milliyetçi düşüncelerin, Türk tarihinin yüceliğinin, askere hazırlığın ve ordu – millet bütünlüğünün yanında özellikle Alman milliyetçiliğinden esinlenmeyi vurgulayan yazılar dikkat çekmektedir.[78]

Nisan 1916'da çıkarılan kanunla resmileşen ve 14 Haziran 1916'da çalışmalarına başlayan Osmanlı Genç Dernekleri'nin Müfettiş – i Umumiliği'ne Miralay rütbesiyle von Hoff, Müfettiş – i Umumi Muavinliği'ne Binbaşı Tahir Bey, Katipliği'ne Vedat Ürfi, İkinci Başkanlığı'na Yüzbaşı İzzet Bey, Tercümanlığı'na da Mülazım Münir Bey getirilmiştir.

Göreve başladıktan bir süre sonra von Hoff'un dernek üzerinde hakimiyet kurma girişimi, dernek içerisinde huzursuzluk yaratmış, bu huzursuzluk üzerine Von Hoff tekrar Almanya'ya gönderilince de Umumi Müfettişliğe vekaleten Yarbay Mustafa Asım Bey atanmıştır.

Derneklerin çalışma sistemine şöyle bir göz atacak olursak; Osmanlı Genç Dernekleri **"Gürbüz"** ve **"Dinç"** olarak ikiye ayrılmıştır. Buna göre Osmanlı vatandaşı olan her gencin dinine bakılmaksızın, 12 yaşından itibaren **"Gürbüz"**, 17 yaşından itibaren de **"Dinç"** Derneklerine kayıt olması kanunen bir zorunluluk haline getirilmiştir. Bu derneklere olan bağlılık, gençlerin silâhaltına alınmasına kadar sürmekteydi.

Osmanlı Genç Dernekleri'nin işleyiş açısından bir diğer dikkat çekici yanı ise; Gürbüz Dernekleri'nin okul öğretmenleri ve rehberler, Dinç Dernekleri'nin ise subay ve astsubaylar ile yönetilmesi idi. Ayrıca Gürbüz ve Dinç Dernekleri'ne

[77] Sabri Yetkin, **a.g.m.,** s. 426
[78] Sabri Yetkin, **a.g.m,** s. 424

kaydolacakların işlemlerinin ve dernek örgütlenmesinin büyük bir kısmının askerlik şubeleri tarafından yapıldığını da belirtmekte fayda vardır.

Genç Dernekleri'ne alınanlara jimnastik, yürüyüş, piyade eğitimi, avcılık, nişan alma vs. gibi askeri eğitimler verilmesi de Osmanlı Genç Dernekleri'nin paramiliter yapısının ön plana çıkarıldığını göstermektedir.

Temmuz 1917 yılı itibariyle 351'i vilayetlerde, 355'i müstakil sancaklarda olmak üzere ülke çapında sayısı toplam 706'ya ulaşan Osmanlı Genç Dernekleri, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin yenilmesiyle birlikte kapatılmıştır.

2. 1. 7. Milli Türk Talebe Birliği

İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından özellikle yüksek öğrenim gençliği arasında **"Turancı"** anlayışın yayılması amacıyla kurulan Milli Türk Talebe Birliği, 14 Aralık 1916 tarihinde resmen faaliyete geçmiştir.

1920'de, 1936'da ve 1980'de faaliyetleri durdurulan ve 2008'de yeniden kurularak, günümüzde faaliyetlerini sürdüren bu kuruluşun, ilk döneminde gerçekleştirdiği en olay; Ruslar'ın Ayastefanos'a 93 Harbi anısına yaptırdıkları anıtı yıkmak olmuştur.

Milli Türk Talebe Birliği'nin diğer faaliyetlerine yeri geldiğinde çalışmanın ilerleyen bölümlerinde değineceğim.

1920'de İstanbul'un İngilizler tarafından işgal edilmesiyle birlikte Milli Türk Talebe Birliği'nin de faaliyetleri durmuş ve Birlik için ilk dönem sona ermiştir.

2. 2. MİLLİ MÜCADELE DÖNEMİ'NDE GENÇLİK

Enver Paşa ve arkadaşlarının Alman hayranlığının bir sonucu olarak I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında giren Osmanlı Devleti'nde savaşla birlikte gençlik içerisindeki hareketlenme **"vatan savunması"**na dönüşmüştür. Fakat savaşın sonuna doğru Osmanlı Devleti'nin yenileceği kesinleşince, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile birlikte İttihatçı Gençlik Dernekleri de kapanmıştır. Savaştan yenik ayrılmanın nedenini Enver Paşa ve ekibine bağlayan gençler, bitkin ve yorgun olmakla birlikte kızgınlıklarını artık açıktan açığa dile getirmeye başlamışlardır. Özellikle bu konuda

Meşrutiyet döneminin genç aydınlarından olan Nüzhet Sabit'in Darülfünun gençliğine yönelik olarak yayınlamış olduğu bildiri büyük önem taşımaktadır:

> *"Türk milletine,*
>
> *Milletler Meclisi'nde, seni müdafaa edecek kuvvet, Almanlar değil, bizzat sensin. Mevcudiyetini göster, sesini yükselt, sulhü münferit iste; hürriyet ve insaniyet için çalışan milletlerle birlikte olduğunu bütün cihana işittir.*
>
> *Bunun için, fakat yalnız bu maksat için, sükun ve vakar içinde; küçük, büyük, muazzam bir miting, kadın, erkek yüzbin imzalı bir istida. Arzumun mebuslarına tebliğ et.*
>
> ***Not: Darülfünunlular, bütün mektepliler imza toplayabilirler. Darülfünun bu millete milli cereyanların sancağın taşır.***
>
> *Bu istida milletler meclisinde mühim bir vesika teşkil edecektir.*
>
> ***Nüzhet SABİT"***[79]

Nüzhet Sabit'in Darülfünun gençliğini milli bir mücadeleye davet ettiği günlerde, bir de **"Milli Kongre"** oluşturulmuştur. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından sonra, 29 Kasım 1918'de İstanbul'da kurulan bu kongre, 52 kuruluşu temsil etmekteydi. Bu kongrenin kurucuları arasında; **"Çiftçiler Cemiyeti"**, **"Matbuat Cemiyeti"**, **"Radikal Avam Fırkası"**, **"Ahali İktisat Fırkası"**, **"Cemiyet – i Hayriye – i Nisvaniye (Kadınlar Hayır Derneği)"**, **"Himaye – i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu)"**nun yanı sıra, **"Tıp Mezunîn (Mezunları) Cemiyeti"**, **"Ticaret Mekteb – i İnas (Kızlar Okulu) Cemiyeti"**, **"Amerikan Talebeleri Mezunîn Cemiyeti"**[80] gibi gençlik kuruluşları da bulunmaktaydı.

Ayrıca Edebiyat Fakültesi, Tıp Fakültesi, Galatasaraylılar Yurdu, Darülmuallimat Cemiyeti gibi gençlik kuruluşlarının da katıldığı kongre, "*Devlet ve milletin geçirdiği bu en müşkül ve tarihi anlarda bütün alemi insaniyet ve medeniyete karşı vatanın âli hukuk menafini temin için sarfedilen gayretleri müşterek bir gaye uğrunda birleştirmek amacıyla"*[81] kurulmuştur.

Milli Mücadele'nin başlamasıyla birlikte Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'ne de destek veren Milli Kongre, 1919 seçimlerinde tüm ulusal güçleri bir araya getirmek için büyük uğraşlar vermiştir. 1920'de İstanbul'un İngilizler tarafından işgalinden

[79] Muammer Taylak, **a.g.e.** s. 89 – 90
[80] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 65
[81] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 90

sonra Milli Kongre'nin Başkanı Esat Paşa, Malta'ya sürgüne gönderilirken, kongrenin faaliyetleri de durdurulmuştur.

2. 2. 1. İzmir'in İşgali'nin Gençlik Üzerindeki Etkisi

İzmir'in işgali, Milli Mücadele Tarihi'mizde **"Kuva-yı Milliye"** ruhunun doğumunu sağlayan bir hadise olarak kabul edilmektedir. Kuva-yı Milliye ruhunu doğuran bu işgal, yalnızca gençlerin tepkisi çekmekle kalmamış, gençleri fikirsel olarak başka bir noktaya taşımıştır. Bu defa etrafından toplanılan fikir, ferdi hürriyet değildi. Muzaffer devletlerin sömürücü hareketlerine ve onlara boyun eğen İstanbul Hükümetleri'ne karşı ayak direyen **"İstiklal"** ruhu idi.[82] Bu fikirsel değişiklikten sonra, II. Meşrutiyet döneminin başlarında **"İttihatçılar"** ve **"Ahrarcılar"** olarak ikiye bölünen gençliğin, bu defa **"Kuva-yı Milliyeciler"** ve **"Padişahçılar"** olarak ikiye bölündüğünü görmekteyiz.

İşgalden sonra çeşitli yerlerde, işgali protesto eden çok sayıda toplantılar ve mitingler düzenlenmiştir. Bunların büyük bir bölümü, gençler tarafından organize edilmiştir, diyebiliriz. Gençler tarafından düzenlenen toplantıların ilki 18 Mayıs 1919 günü Darülfünun'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda tüm gençler adına söz alan Servet Bey'in önerileri, İzmir'in işgalinin gençler üzerindeki etkiyi görmemiz açısından önemlidir:

> *"1 – İşgali protesto etmek*
> *2 – Görevinin kutsallığını bilerek eyleme girişecek bir güç, bir öğrenciler kurulu oluşturmak*
> *3 – Öğretim üyelerini bu işte önde görmek*
> *4 – Ulusun vicdanı için gerçek seferberlik ilan ederek sınırda, düşman içeri girmişse orada mücadele etmek*
> *5 – Okulları tatil etmek"*[83]

İzmir'in işgaline yönelik protestolar bununla kalmamış, ertesi gün (19 Mayıs 1919'da) Türk Ocağı ile öğrenci kuruluşları Fatih'te ortak bir miting düzenlemişlerdir. Bu mitingde, Padişaha sunulmak üzere kaleme alınan **"ariza"**nın iletilmesi görevi de Halide Edib Hanım'la birlikte iki öğrenciye verilmiştir.

---

[82] Hasan Ali Yücel, **a.g.m.**, Cumhuriyet, 31 Ocak 1954

[83] Turhan Feyizoğlu, **"İzmir'in İşgali ve Sultanahmet Mitingi"**, **Türk Solu Dergisi**, Sayı: 53, 05.04.2004, http://www.turksolu.org/53/feyizoglu53.htm (Son Erişim: 21.02.2009 00.50)

Bununla birlikte gençler, 20 Mayıs 1919'da Üsküdar'da, 30 Mayıs 1919'da Sultanahmet'te ve sonrasında düzenlenen diğer mitinglerde de önemli rol oynamışlardır. Daha da önemlisi; gençlerin, İzmir'in işgaliyle doğan Kuva-yı Milliye ruhunun Milli Mücadele Dönemi boyunca etkinliğini korumasında önemli rol oynadığını söylememiz mümkündür.

İzmir'in işgali sonrasında düzenlenen mitinglerin büyük bölümünün gençler tarafından düzenlenmesine rağmen, mevzuatın izin vermemesinden dolayı mitinglerde gençler maalesef konuşma yapma fırsatı bulamamışlardır. Fakat bu dönemdeki gençlik hareketlenmeleri içinde Hasan Ali Yücel, Hikmet Uzun, Hamdi Gürpınar, Reşit Galip ve Necati Bey[84] gibi isimlerin aktif rol oynadıklarını belirtmekte fayda vardır.

2. 2. 2. Gençlerin Ulusal Kurtuluş Savaşı'ndaki Yeri

19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak basmasıyla **"Ulusal Kurtuluş Savaşı"**nda Milli Mücadele'ye en çok destek veren kesim, heyecanı ve vatan aşkıyla yanıp tutuşan Türk gençliği idi. Gençlerin bu heyecanı ve şevki Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda gençliğin önemli bir rol oynamasını sağlamıştır.

Kurtuluş Savaşı boyunca kimi gençler **"Giriş"** bölümümüzde bahsettiğimiz **"Büyük Mecmua"** vb. yayınlarla halkı mücadeleye davet ederek, **"Tam Bağımsızlık"** ruhunu yazılarıyla yaygınlaştırarak mücadeleye katkı koymaktaydılar. Kimileri de tıpkı Kastamonu'lu gençlerin yaptığı gibi cemiyetler kurarak örgütlenmekte ve mücadelenin başarıya ulaşması için gayret sarf etmekteydiler.

Milli Mücadele'ye destek veren gençler, halkın milli bilincini kuvvetlendirerek, Anadolu'da başlayan bağımsızlık hareketini, madden ve manen desteklemek amacıyla 27 Temmuz 1919'da **"İnebolu Gençler Mahfili"**ni kurmuşlardır.

Azınlıkların taşkınlıklarının halkta yarattığı büyük tesirin sonucu olarak kurulan bu cemiyetin azınlıklara karşı birlik oluşturma gibi bir misyonu da vardı. Mondros Mütarekesi'nden sonra gençler, evlerde veya kahvehanelerde yapılan

[84] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 101

görüşmelerin belli bir noktadan öteye gidemediğini anlayınca, daha faydalı olabilmek adına planlı ve programlı olarak örgütlenme gereksinimi hissettiler.

Yüzbaşı Osman Nuri'nin de yardımıyla İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin eski binasında (bugünkü Belediye binasında) çalışmalarına başlayan bu kuruluştan rahatsızlık duyan Rumlar, birkaç defa durumu İngilizler'e, kaymakamlığa ve valiliğe şikayette bulunmuşlar, bu şikayetlere bağlı olarak cemiyetin yöneticileri İngiliz Komiseri'nin baskılarına maruz kalmışlardır.

Baskıların yanı sıra maddi sıkıntılarla da baş etmek zorunda kalan, tüm zorluklara rağmen çalışmalarına devam eden bu cemiyetin kurucuları şunlardır:

"Mustafa Selim, Mustafa Nuri, Asker Mustafa, Mustafa Fehmi, Mustafa Sıtkı, Mustafa Cemal Azmi, Tapucu Kamil, Ahmet Hamdi, Şevket Ahmet Faik, Fotoğrafçı Recep, Manifaturacı Recep, Muallim Şükrü, Rizeli Abdullah, Baytar Sadık, Muallim Latif, Altıkulaç Mehmet, Trabzonlu Remzi, Kemal, Cebeci Sabri, İbrahim, Alaeddin, Muallim Mehmet"[85]

İnebolu'lu gençlerin Milli Mücadele'ye destek vermek amacıyla giriştiği bu örgütlenme koca bir deryada yalnızca bir damla gibidir. Zira bu tarz örgütlenmelere Anadolu'nun büyük bölümüyle rastlamamız mümkündür.

Ayrıca Milli Mücadele Dönemi'nin en önemli gelişmelerinden birisi olan **Sivas Kongresi**'ne gençlerin de temsilci olarak gönderilmesi, aslında gençlerin Kurtuluş Savaşı'na verdiği desteğin bir göstergesidir. Kaldı ki; Sivas Kongresi esnasında da Askeri Tıbbiye öğrencisi Hikmet Bey ile Hukuk öğrencisi Küçükağazade Necip Ali Bey'in konuşmaları, gençlerin hem Ulu Önder Mustafa Kemal'in gözünde daha da büyümesini, hem de gençlerin halk tarafından daha fazla önemsenmesini sağlamıştır.[86] Ayrıca bu gençlerin Sivas Kongresi'ndeki konuşmaları gençlerin Milli Mücadele'ye hangi duygu ve düşüncelerle destek verdiklerini ortaya koyması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Gençlerin Milli Mücadele Dönemi'ndeki bu inançlı, şevkli ve yurtsever mücadeleleri, Cumhuriyet döneminde gençliğe daha fazla önem verilmesini sağlamıştır. Öyle ki; bu gelişmeler, özellikle Milli Mücadele Dönemi'nde verilen

---

[85] Faruk Söylemez, **"Milli Mücadele Döneminde Kastamonu'da Kurulan Cemiyetler"**, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt: 12, Sayı: 34, Ankara 1996, s. 160

[86] Askeri Tıbbiye öğrencisi Hikmet Bey ile Hukuk öğrencisi Necip Ali Bey'in konuşmalarının özeti için; **Bkz. "GİRİŞ"** bölümü…

uğraşlarda ve Cumhuriyet döneminde büyük devrimlerin gerçekleştirilmesinde Mustafa Kemal'in en büyük güvencesinin **"Türk Gençliği"** olmasında büyük rol oynamıştır.

2. 3. TEK PARTİ DÖNEMİ'NDE TÜRKİYE'DE GENÇLİK OLGUSU VE GENÇLİĞE BAKIŞ

Cumhuriyet'in ilanı, yalnızca Türkiye'de rejim değişikliği meydana getirmemiş, gençliğin de ön plana çıkmasına olanak sağlayan ortamı yaratmıştır, diyebiliriz. Öyle ki; Cumhuriyet döneminde yapılan devrimlerin sağlamlaştırılması için yapılan ilk iş, yeni nesil gençlerin bu devrimleri benimseyecek şekilde yetiştirilmesi girişimleri olmuştur. Bu da bize dönemin yöneticilerinin uzun vadede devrimlerin ülkede tam anlamıyla yaşanılabilir hale gelmesini hedeflediklerini göstermektedir. Bu nedenledir ki; başta Mustafa Kemal olmak üzere, devleti idare edenlerin Türk gençliğine büyük bir güven duygusu besledikleri de yadsınamaz bir gerçektir. Elbette ki; gençlere bu kadar güvenilmesinin altında yatan nedenlerden bir tanesi de gençlerin Milli Mücadele Dönemi'nde gösterdikleri takdire şayan gayretlerdir.

Aslında Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun şu sözleri, özellikle Mustafa Kemal'in gençlere olan güveninin altında yatan gerçeği açıkça ortaya koymaktadır:

> *"Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni ona boş yere mi teslim ve emanet etmiştir? Kendisi de ta Harp Okulu sıralarından beri kendi nefsinde tecrübe ettiği için, pekala biliyordu ki, Türk gençliği Türk milletinin bitmez tükenmez bir fazilet ve enerji kaynağıdır. Serhatlarda güle güle canını veren odur. Hürriyet mücadelelerinde hiç yılmadan bütün eza ve cefalara karşı göğüs geren odur. Çanakkale'den Dumlupınar'a kadar bir sıra zafer destanının en şanlı sayfaları onun kanıyla yazılmıştır. Tanzimat devirlerinden son devrim hareketlerine değin hep onu önde yürür görüyoruz."*[87]

Türk gençliği de bu güvene sadık kalmış, kararlılıklarını ve yurtseverliklerini her fırsatta ortaya koymuşlardır. Örneğin; Kaan Turhan'ın ifadesiyle Türk gençliği, 19 Eylül 1924 günü Giresun'da şunları söylemiştir:

---

[87] Yakup Kadri Karaosmanoğlu, **"Türk Gençliği"**, **Cumhuriyet**, 2 Ağustos 1961

"Cumhuriyet bir tahtsa, biz gençler onun sehpasıyız. Biz kırılmadıktan sonra o düşmeyecektir. Ve üzerinde her zaman buna değer olan oturacaktır. Türk tarihinde artık kimse tufeyli (asalak) yaşayamaz... bütün gençler yemin eder ki vatanın aleyhine, Hakimiyet-i Milliye ve Cumhuriyetin zararına hangi baş kalkarsa onu koparacağız! Velev o baş vatanı ve Hakimiyet-i Milliye'yi bize verenlerden biri olsun!"[88]

Mustafa Kemal'in ve diğer devlet adamlarının söz konusu dönemde Türk gençliğini övücü, onu yüceltici çok söz bulabiliriz. Tek Parti Dönemi'nde bilhassa gençlik üzerine birçok çalışma gerçekleştirilmiştir.

2. 3. 1. Tek Parti Dönemi'nde Gençliğe Verilen Önemin Eğitime Yansımaları

Gençliğe verilen önem, devlet yöneticilerini özellikle eğitime yönelik birçok yeni proje hazırlamaya ve uygulamaya zorlamıştır. Çünkü cumhuriyet rejiminin kalıcılığı, devrimlerin yerleşmesi ve Türkiye'nin çağdaş uygarlık seviyesine çıkması, ancak sağlıklı, kültürlü ve eğitimli yeni nesillerin yetişmesine bağlıdır.

Bu noktada, Mustafa Kemal'in *"Gençliği yetiştiriniz, onlara bilim ve kültürün olumlu düşüncelerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız. Özgür düşünceler uygulamaya konulduğu vakit, Türk ulusu yükselecektir"*[89] sözü de gençliğin eğitimine verilen önemi yansıtmaktadır.

Eğitimli bir toplum yaratma gayesi güden Cumhuriyet Dönemi yöneticileri de Osmanlı döneminde Avrupa'daki birçok devletin gerisinde kalmanın, gerilemenin temel nedenini geçmişteki eğitim sistemine bağlamaktadırlar. Örneğin; II. Meşrutiyet döneminin önemli aydınlarından birisi olan Ziya Gökalp, Osmanlı dönemindeki medrese ve okulların gençlerin gerek ahlaklarını, gerekse karakterlerini bozduğunu düşünmekte, bunu da eğitimin ulusal değil, kozmopolit bir nitelik taşımasına dayandırmaktadır.[90] Mustafa Kemal de Ziya Gökalp'le aynı görüşü paylaşarak; *"Şimdiye kadar izlenen öğretim ve eğitim yöntemlerinin, milletimizin gerileme tarihinde, en önemli etken olduğu kanısındayım"*[91] demiştir. Bu sözlerden de

---

[88] Kaan Turhan, **"Kemalist Eğitim Öğretim Seçeneğinin Temelleri ve Türk Gençliği**", http://www.aes.org.tr/kaan-turhan/kemalist-egitim-ogretim-seceneginin-temelleri-ve-turk-gencligi.html (Son Erişim: 21.02.2010 23.40)

[89] Nesrin Kale, **a.g.m.**, s. 802

[90] Kaan Turhan, **a.g.m.**

[91] Nesrin Kale, **a.g.m.**, s. 802

anlaşılacağı gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni nesli, artık yeni ve ulusal bir eğitim sistemiyle yetiştirilecektir.

2. 3. 2. Tek Parti Dönemi'nde Gençliğin Yetiştirilmesinde Sporun Etkisi

1920'li yıllarla birlikte yalnızca Türkiye'de değil, dünyanın birçok noktasında (özellikle Avrupa'da) da değişim meydana gelmiştir. İtalya'da Faşist Musollini'nin, Almanya'da da Faşist Hitler'in iktidara gelmesi gösterilebilecek en iyi örneklerdendir. Bu iki Faşist iktidarın en önemli özelliklerinden birisi sporu kullanarak güç elde etmeye çalışmalarıdır. Rıza kültürü organizasyonu olarak da isimlendirilebilecek olan İtalya'da **"Opera Nazionale Dopolavoro (Milli Boş Zaman Teşkilatı, OND)",** Almanya'da **"Kraft Druch Freude (Neşeden Kuvvet Teşkilatı, KDF)"**[92] gibi sportif faaliyetli dernekler bu iktidarların önemli güç merkezleri olmuştur.

Türkiye'de de Cumhuriyet döneminde buna benzer çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Fakat Türkiye'de sporun kullanılış amacı farklıdır. Şöyle ki; Gürbüz Akın'ın ifadesine göre; Beden Terbiyesi ve spor politikalarının erken Cumhuriyet döneminde temel amacı, bütün nüfusun, özellikle de çocuk ve gençlerin salgın hastalıklar, yoksulluk, kötü beslenme ve diğer problemler yüzünden bozulmuş olan sağlığının düzeltilmesidir.[93] Yani cumhuriyet döneminde spor, ideolojik olarak değil, tamamen sağlık esaslı kullanılmıştır.

1930'lara kadarki süreçte devlet, beden terbiyesi ve spor politikalarını o dönemde var olan spor kulüpleri üzerinden gerçekleştirmiştir. Zira bu dönemde gençler, en çok spor kulüplerinde bir araya gelmekteydi.

1930'lardan itibaren Türk Tarih Tezi ve Güneş – Dil Teorisi gibi kuramların ortaya atılması, sporsal faaliyetlerde de etkisini göstermiştir. Öyle ki; bu kuramlar, sosyal ve kültürel hayatın diğer sahalarında olduğu gibi; Türklerin spora, özellikle de modern sporlara çok eski devirlerden beri kabiliyetleri olduğu tezlerini

---

[92] Rıza Kültürü; genellikle otoriter ve totaliter yönetimlerin uyguladığı çeşitli baskı ve sindirme politikalarının tamamlayıcısı olarak, toplumun bütün kesimlerinin rejimin temel prensipleri üzerinde ittifak sağlamaya yarayacak, yeni rejimin toplum için faydalı olduğu illüzyonunu yaratacak pratikler ve mekanizmalar bütünü olarak tanımlanabilir.
Bkz. Yiğit Akın, **Gürbüz ve Yavuz Evlatlar**, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2004, s. 30

[93] Yiğit Akın, **a.g.e.**, s. 43

canlandırdığını görmekteyiz. Bununla birlikte devletin çeşitli organlarının ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin spora olan desteğinin artması ve buna bağlı olarak spor üzerindeki denetiminin sıklaşması da dikkat çekicidir.

İzmir'de meydana gelen bir gelişmeyi bu duruma örnek gösterebiliriz. Buna göre 1937 yılının Mart ayında İzmir'deki spor kulüpleri Valinin emriyle birleştirilmiştir. Altay – Buca – Altınordu takımları Üçokspor, Göztepe – İzmirspor – Egespor takımları Doğanspor, Karşıyaka – Bornova takımları Yamanlarspor olarak birleştirilmişti. Kulüplerden Yamanlar'ın merkezi CHP Karşıyaka binası, diğer iki kulübünki de CHP İzmir Merkez Binası olmuştur.[94] Ayrıca Levent Erişçi'nin *"toplumsal bazda, CHP hariç, en örgütlü ve gençlikle yoğun ilişki içinde olan iki kuruluş vardı: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (1936'da Türk Spor Kurumu adını aldı) ve Halkevleri'ydi"*[95] sözü de Kemalizm'in yaygınlaşması için neden sportif faaliyetlerin kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Kısaca, 1930'lara kadar yalnızca sağlıklı bir toplum yaratma yolunda araç olarak kullanılan spor politikaları, 1930'lardan itibaren (özellikle de 23 Mayıs 1933 tarihinde Kızılay'a bağlı gençlik teşkilatlarının kurulmaya başlanması[96] ile birlikte) **"sağlıklı bir toplum yaratma misyonu"**nu Kızılay'a devretmiş, o dönemlerde ortaya atılan yeni kuramların da etkisiyle zamanla ideolojik bir hal almaya başlamıştır. Bu da ilerleyen süreçlerde bazı devlet yöneticilerinin kafasında tıpkı İttihat ve Terakki döneminde olduğu gibi bir tür paramiliter gençlik örgütlenmesi fikrini doğurmuştur.

2. 3. 3. Tek Parti Dönemi'nde Sağlıklı Gençlik Yetiştirme Hedefi

Tek Parti Dönemi'ne gençliğe yönelik çalışmalar, yalnızca spor ve eğitim çalışmalarıyla sınırlı kalmamıştır. Sağlıklı bir neslin yetişmesi de genç Türkiye Cumhuriyeti'nin bekası için oldukça önemli hale gelmiştir.

---

[94] Yiğit Akın, **a.g.e.,** s. 202

[95] Hakkı Uyar, **"CHP İzmir İşçi ve Esnaf Cemiyetleri Birliği (1935)"**, **Tarih ve Toplum Dergisi**, İletişim Yayınları, Sayı: 160, İstanbul 1997, s. 14 – 15; Levent Erişçi, **Türkiye'de Gençlik Meselesi,** İstanbul 1937, s. 48

[96] Taner Bulut, **"Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Kampları (1936 – 1950)"**, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, Cilt: VI, Sayı: 14, İzmir 2007, s. 107

Cumhuriyet'in ilk kurulduğu yıllarda sağlıklı gençlik yetiştirme misyonu, daha önceki bölümlerde de değindiğimiz gibi beden terbiyesi ve spor politikaları üzerinden yürütülmüştür. Fakat 1933 yılında bu misyon, Kızılay'a devredilmiştir. Kızılay bünyesinde kurulan gençlik teşkilatı, gençliğin yalnızca sağlıklı bir biçimde yetişmesini değil, sorumluluk sahibi olmasını ve insanî duygularla beslenmesini hedeflemiştir. Taner Bulut, Kızılay'ın gençlik teşkilatını meydana getirmesiyle ilgili olarak şunları dile getirmektedir:

"Yeni Cumhuriyet'e vatansever, sorumlu, insanlık ve yardım duygularıyla donatılmış, bilgili ve bilinçli gençler yetiştirmede okullarda öğretilen ilkelerin doğrultusunda, ancak, onların dışında yönlendiricilik yapacak örgütlenmeyi gerçekleştirmiştir"[97]

Kızılay Cemiyeti kabul ettiği yeni tüzüğüyle de Gençlik Kurullarını resmiyete kavuşturmuştur. Kabul edilen yeni tüzüğe göre gençlik kurulunun amaçları şöyle sıralanmaktadır:

1 – Çocukları insaniyet, şefkat ve birbirlerine yardım hisleriyle yetiştirmek, bu maksadın gerçekleşmesi için toplum hayatına alıştırmak,

2 – Türk gençlerinde fazilet ve vatandaşlık hisleri yaşatmak,

3 – Hıfzıssıhha kaidelerini yayarak memleket dahilinde umumi sağlığın yükselmesini sağlamak,

4 – Öğrencileri Kızılay işleriyle yakından alakadar etmek suretiyle onlara Kızılay'ın maksat ve gayelerini öğretmek, üye sayısını arttırmak,

5 – Dış ülkelerdeki benzer gençlik dernekleriyle ilişki kurmak,

6 – Kızılay'ın gelirlerini arttırarak Kızılay Genel Merkezi'nin talimatları doğrultusunda felaketzedelere, hastalara, malullere ve muhtaçlara yardımda bulunmak[98]

Ayrıca Kızılay'ın gençler için gerçekleştirdiği kamplarda da hedeflerin **"sıhhat"**, **"terbiye"** ve **"karakter yapımı"** şeklinde özetlenmesi de Kızılay'ın gençliğe yönelik çalışmalarının yalnızca sağlık amaçlı olmadığını, insanî duygularla donatılmış, terbiyeli ve sağlam karakterli bir nesil yaratma gayesinin bulunduğunu da göstermektedir.

---

[97] Taner Bulut, **a.g.m.,** s. 107
[98] Taner Bulut, **a.g.m.,** s. 108

2. 3. 4. Tek Parti Dönemi'nde Gençlik Örgütlenmesi

Milli Mücadele Dönemi'nde gösterdiği özveriyle dikkat geçen Türk gençliği, Cumhuriyet'in ilanından hemen sonra çeşitli kuruluşlar vasıtasıyla yeniden örgütlenmeye başlamışlardır. Bu örgütlülük, gençlik tarafından çeşitli eylemlerle ve çalışmalarla ortaya konulmuştur.

2. 3. 4. 1. Milli Türk Talebe Birliği'nin Faaliyetleri

1922'deki Darülfünun eylemleri sırasında kurulan Darülfünun ve Mekatib – i Âliye Cemiyet – i Merkeziyesi (Üniversite ve Yüksek Okullar Öğrenci Birliği) 1924'te Milli Türk Talebe Birliği adını alarak[99] yeniden faaliyete geçmiş ve başkanlığa da geçici olarak Hukuk Fakültesi Talebe Birliği Başkanı Tahsin Bekir (Balta) getirilmiştir.

İstanbul'da öğrencilere indirim uygulamayan tramvay şirketini protesto ederek eylemlerine başlayan Milli Türk Talebe Birliği'nin özellikle 1930'lara kadarki süreçte, vatandaşları Türkçe konuşmaya yöneltmek için 20 Şubat 1928 tarihinde düzenlenen **"Vatandaş Türkçe Konuş Kampanyası"**[100] ile vatandaşları yerli malı kullanmaya teşvik etmek amacıyla 4 Nisan 1929'da gerçekleştirilen **"Yerli Malı Kullanma Mitingi"** dikkate değerdir. Çünkü bu çalışmalar, söz konusu dönemde gençlerin diline ve milli ekonomisine ne kadar önem verdiğinin anlamlı bir göstergesidir. Milli Türk Talebe Birliği'ne mensup gençler, özellikle yerli malı kullanma konusunda yalnızca miting düzenlemekle kalmamış, yerli malları tanıtmak için çeşitli dönemlerde sergiler açmış ve hatta yerli mallarının kullanılması için kooperatif dahi kurmuşlardır.

1933 yılında gerçekleştirilen Milli Türk Talebe Birliği Kongresi'nde birliğin ambleminin **"Bozkurt"** olarak belirlenmesi, birliğin milliyetçi niteliğini ortaya koymaktadır.

MTTB içerisinde Milliyetçilik duygularının tam da kabardığı bir dönemde Bulgaristan toprakları içerisinde kalan Razgrat'ta, Bulgarların Türk mezarlarına

[99] Mustafa Balbay, **"78'liler …/ 14"**, http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=9216&im=yhs (Son Erişim: 22/02/2010 23.45)
[100] Milli Türk Talebe Birliği, 1933 yılında yine **"Türkçe Konuş Mitingi"** düzenlemiştir.

saldırarak tahrip etmesi, Türk gençliği arasında büyük bir infial yaratmıştır. Hükümetin toplanmayın uyarılarına rağmen, eylem yapma uğraşı içerisine giren MTTB'nin İstanbul'da miting düzenleme talebi reddedilmişse de, gençler eylem yapmak amacıyla 20 Nisan 1933 günü Bulgar Konsolosluğu önünde toplanmaya başlamışlardır. Kalabalığın artmasından sonra dönemin MTTB Başkanı Tevfik İleri'nin heyecanlı bir konuşma yapması üzerine polisler kalabalığı dağıtmaya çalışmışlardır. Tam bu sırada Bulgar mezarlığına yönelen gençler, burada Bulgarlara karşı tepkilerini gösterdikten sonra Taksim'e doğru yürümüşlerdir.

Bu olaylardan sonra MTTB Başkanı Tevfik İleri, MTTB Genel Sekreteri Şükrü Kaya ve 80 öğrenci tutuklanmıştır. Bu dönemde birliğin feshedildiğine dair bir tebliğ verilmişse[101] de birlik çalışmalarına devam etmiştir.

22 Ekim 1936'da yine buna benzer bir protesto gösterisi düzenlemeye kalkışan Milli Türk Talebe Birliği, bu defa kendi sonunu hazırlamış ve faaliyetleri hükümet tarafından durdurulmuştur. Buna göre; 1936 yılında Hatay'da Türklere karşı haksız muameleler gerçekleştirildiği ve işkence yapıldığı gerekçesiyle İstanbul'da miting düzenlemek isteyen MTTB üyesi binlerce genç, yine ret cevabı almış, ancak uyarılara rağmen gösterilerine devam etmişlerdir. Hatta bu gösteri sırasında Hatay'ın anavatana katılması, aksi takdirde bunun gençler tarafından gerçekleştirileceğine yönelik söylemler dile getirilmiştir.

Gençliğin uyarıları dikkate almayışı, gençlerle polis arasında çatışma meydana gelmesine neden olmuştur. İçişleri Bakanlığı da yayınlattığı haberde *"Milli Türk Talebe Birliği'nin ön ayak olduğu bu hadiseyi Cumhuriyet Hükümeti hiçbir zaman hoş görmemiş, talebe ve hocalar arasında böyle mitingler yapılmasını memleketin kültürel terakkisine mani telakki etmiştir"*[102] diyerek, Milli Türk Talebe Birliği'nin kapatılacağının sinyallerini vermiştir. Ki, çok geçmeden de Milli Türk Talebe Birliği'nin faaliyetlerine son verilmiştir.

---

[101] Tebliğde şöyle denilmektedir: ***"Gayri kanuni ve memleket nizam ve intizamını bozucu bir teşebbüs ve fiil olduğu ve hükümetin menetmesine rağmen, böyle bir teşebbüse geçildiği için memlekette gayri mes'ul şahsi teşekküller tarafından bu gibi uygunsuz hareketlerin tekerrürüne mahal verilmemesi noktasından Talebe Birliğinin kanunen feshi takarrür etmiştir"***
Bkz. Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 128
[102] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 155

2. 3. 4. 2. Türkiye Komünist Gençler Birliği

Türkiye'de Sosyalist hareketlerin başlangıcını resmi olarak II. Meşrutiyet'e kadar götürmemiz mümkündür. Resmi olarak ilk sosyalist fırka olan Osmanlı Sosyalist Fırkası'nın Eylül 1910'da Hüseyin Hilmi Bey tarafından kurulmasından sonra başlayan Sosyalist hareket, Cumhuriyet döneminde de varlığını sürdürmeyi başarmıştır.

Gerek Osmanlı döneminde, gerekse Cumhuriyet döneminde büyük kitlelere hitap edemeyen, ancak Sosyalist fikri yeni kuşaklara taşımayı başaran bir grup olan Sosyalistlerin, özellikle bu konuda en önemli kuruluşlarından birisi de "**Türkiye Komünist Gençler Birliği"**dir.

Hükümetin yasaklamasına rağmen 15 Ağustos 1922'de kurultayını toplayan ve bunun üzerine de kapatılan "**Türkiye Komünist Partisi (TKP)"**nin gençlik örgütü olan Türkiye Komünist Gençler Birliği de illegal bir şekilde faaliyetlerini yürütmüştür.

Şeyh Said İsyanı'nın patlak vermesi üzerine 3 Mart 1925'te TBMM'de kabul edilen Takrir – i Sükun Yasası gereğince başlatılan tutuklama dalgası kapsamında Türkiye Komünist Gençler Birliği'ne mensup yaklaşık 38 kişi tevkif edilmiştir.

TKP'ye bağlı olarak çalışan Türkiye Gençler Birliği'nin misyonunu TKP'nin o dönemki faaliyet raporuna göre şöyle açıklamak mümkündür:

> *"Türkiye Komünist Partisi, amele, köylü ve münevver gençlik arasında ve umumiyetle ve yoksul sınıflara mensup tekmil genç anasır arasında hususi bir itina ile ve azimle faaliyette bulunur, amele gençliğini komünistçe yetiştirmek için bilhassa dikkat eder ve Türkiye Komünist Gençler Federasyonu'nu bilfiil sevk ve idare etmek suretiyle kuvvetlendirmeye ve inkişaf ettirmeğe çalışır. Böyle komünist – Leninist fikriyatı, emekçi gençlik üzerindeki nüfuz ve tesirlerini derinleştirmek amele hareketlerine yeni, taze, inkılapçı mücahitler hazırlar…*
>
> *Türkiye Komünist Partisi'nin direktifi ve rehberliği altında yürüyen Türkiye Komünist Gençler Birliği, partisinin şiarlarını yaymak ve proletaryanın inkılapçı hareketlerine iltihak etmelerini muhtemel tekmil muhitlerde (küçük burjuvazi, küçük ve orta halli köylünün, milli ekalliyetlerin yoksul kütleleri, umumiyetle spor ve harsi ve ilh.. gençlik teşkilatları) onlara tahakkuk ettirmek ve gençliğin yüreğinde emperyalizme ve sermayedarlık istismarına karşı sönmez bir kin*

köklendirmek hedefleri etrafında fasılasız, yılmaz bir mücadele devam ettirir"[103]

Görüldüğü üzere, genç Cumhuriyet içerisinde siyasi varyasyonlar hiçbir zaman eksik olmamış, mücadeleleri kimi zaman açıktan, kimi zaman ise gizli olarak devam etmiştir. Ki, gençler bu mücadeleler içerisinde önemli rol almışlardır.

Bu dönemde Türkiye'de (her ne kadar dile getirilmiyorsa da) **"sağ kanat"** gençliğini temsil eden Milli Türk Talebe Birliği'ne karşı, solda da Türkiye Komünist Gençler Birliği vücuda getirilmiştir, diyebiliriz.

2. 3. 4. 3. Gençlik Örgütlenmesi Tartışmaları ve Halkevleri'nin Kuruluşu

Cumhuriyet'in kurulmasından sonra Türkiye'de çeşitli konularda tartışmalar başlamıştır. Gençlik örgütlenmesi de bu tartışmalardan bir tanesidir. Her türlü devrimin ve her türlü gelişmenin tamamen devlet eliyle gerçekleştirildiği bu dönemde, gençlik örgütlenmesinin de devlet eliyle yapılması düşünülmekteydi. Çalışmanın önceki bölümlerinde de görüleceği üzere, her ne kadar tabandan gelen bir örgütlenme söz konusu olsa da, devletin kendi ideolojisini yaymak amacıyla bir gençlik örgütlenmesine yönelik arzusu da yok değildir.

Cumhuriyet döneminin başlarında böylesi bir örgütlenme düşüncesinin, yavaş yavaş belirmeye başladığını görmekteyiz. Örneğin; 1924 yılında ortaya atılan bir projeyle Osmanlı'nın son dönemlerinde savaşlar nedeniyle istenen verimin alınamadığı paramiliter gençlik örgütlenmesi yeniden canlandırılmak istenmiş, fakat bu proje gerçekleştirilememiştir. Yiğit Akın, bu projenin gerçekleştirilememesini, o sıralarda Türkiye'de bulunan ünlü pedagog John Dewey'in paramiliter gençlik örgütlenmesine soğuk bakmasına[104] bağlamaktadır.

Paramiliter örgütlenmeye yönelik projenin gerçekleştirilememesinden sonra devlet eliyle gençliği doğrudan örgütlemeye yönelik tartışmalar 1930'lara kadar sona ermiştir.

1930'lu yılların başlarından itibaren Türk Ocakları'nın yeni bir gençlik teşkilatı kurma fikrinin de etkisiyle Türkiye'de gençlik örgütlenmesi yeniden

[103] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 110 – 111
[104] Yiğit Akın, **a.g.e.**, s. 146

gündeme gelmiştir. Fakat görünen o ki; bu tartışmalar Türk Ocakları'nın sonunu getirmiş, bu teşkilatın yerine Halkevleri kurulmuştur.

Bu dönemde gençlik örgütlenmesi üzerine tartışmalara dönemin yazarları da katılmıştır ve bu konuda görüşlerini ortaya koymuşlardır. Örneğin; Çığır Dergisi'nin 22 yaşındaki yazarı Hıfzı Oğuz (Bekata), gençliğin *"piyasası olmayan bir pazarda başıboş bırakıldığını"* savunarak;

> *"Bu gençliğe, inkılap ahlakı, Türk cibilliyeti, hayat, sanat, meslek cibilliyeti verilmeli ve büyük memleket davaları için yetiştirilmelidir. Bunu sağlayacak olan ise teşkilattır. Teşkilatı olmayan gençlik hakiki kabiliyetten yüzde yetmiş beş noksan randıman vermektedir. Bundan zarar eden cemiyettir.*
>
> *Halk münevverler, köy ve şehir birer kutuptur ve birbirini pek az tanırlar. İkisinin arasında boşluğu, idealist, imanlı bir delikanlı topluluğu çok iyi doldurabilir"*[105] demiştir.

Gençlik örgütlenmesine yönelik tartışmalar, 10 – 18 Mayıs 1931'de toplanan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Üçüncü Kurultayı'nda da gündemdeki yerini korumuş ve neticede **Halkevleri'nin kurulması** kararlaştırılmıştır.

Halkın eğitimi ve kültürel gelişmesi bakımından tarihimizde önemli bir yere sahip olan Halkevleri, 19 Şubat 1932 tarihinde kuruluş çalışmaları tamamlanarak faaliyete geçmiştir. Mustafa Kemal, Halkevleri'nin özellikle gençliğe yönelik gayeleri ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

> *"Gençlik gelişen ve yetişen bir çalışmanın içinde yaşatılmalıdır. Ulus, bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kitlesi halinde örgütlendirilmelidir. Silahlı kuvvetlerden, her türlü zorlama ve madde kuvvetlenmelerinden daha etkili olan fikir kuvvetidir. Ulusumuzu bu alanda yetiştireceğiz"*[106]

Halkevleri'nin kuruluşu, tartışmaların sona ermesi için yeterli olmamıştır. Öyle ki; Hilmi Abdul Malik'e göre maarif teşkilatı devrimci neslin yetiştirilmesinde yetersiz kalırken, Halkevleri ise okul dışı zamanlarda arzu edildiği kadar etkili olamamıştır. Çözümü parti bünyesinde bir gençlik teşkilatının kurulmasında gören Malik, *"Bu türlü gençlik teşkilatından maksat maziyi halden ve istikbalden ayırıp koparıp atmaktır. Bu gençlik partinin en kuvvetli yardımcıları olmalıdır. Gençlik teşkilatına girenlerin zamanla partide ihtiyarlamışların yerlerini alacakları tabiidir.*

---

[105] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.,** s. 67
[106] Tanzer Sülker Yılmaz, **a.g.e.**, s. 24

Zaman, tecrübe ve kuvvet, kendilerini bu büyük ve faal inkılap teşkilatının kucağına atacaktır"[107] demiştir.

Hilmi Abdul Malik'in görüşlerine haklılık payı verenler, Halkevleri'nde kurulan dokuz şube arasında doğrudan gençliği ilgilendiren bir şube kurulmamasından dolayı Halkevleri'nin kurulmasını, teşkilat kurulmasından yana olanlar için bir başarı sayılamayacağını söylemişler ve bir gençlik teşkilatı ihtiyacının devam ettiği görüşünü sürdürmüşlerdir.

Bu tartışmaların daha da yoğunlaştığı bir dönemde, 9 Mayıs 1935'te toplanan Cumhuriyet Halk Partisi Dördüncü Kurultayı'nda gençlik teşkilatı düşüncesi daha da somutlaşır. Kurultaydan bir gün önce Ankara Radyosu'na konuşan CHP Genel Sekreteri Recep Peker, bu fikri şu ifadelerle dile getirmiştir.

> *"Yeni programın gösterdiği şu gidiş içinde yığın terbiyesinin özü olarak Türk gençliğinin yetiştirilmesi önemli yer alıyor. Gençlik, sıralı ve saygılı bir disiplin içinde zekasını kullanacak, teşebbüs alma, karar verme vasıflarını besleyecek, inkılabı ve bütün istiklal şartları ile yurdu korumayı üstün ödev sayacak duygularla teşkilatlanacaktır. Bu kurumun genişlemesi yanında ve onunla beraber beden terbiyesinin bütün gençliğe mal edilmesi kovalanacaktır"*[108]

Recep Peker'in beyan ettiği gibi, CHP'nin Dördüncü Kurultayı'nda bu gençlik teşkilatı meselesi gündeme gelmiş, hatta Parti programına bununla ilgili bir madde de konulmuştur. Recep Peker'in önerisiyle programa konulan ve kurultay tarafından kabul edilen bu madde gereğince; gençliği bir şemsiye altında toplaması amacıyla kurulması planlanan örgütün Faşist Almanya ve İtalya'da kurulan gençlik örgütleriyle paralel bir nitelik taşımasından dolayı, Mustafa Kemal bu projenin uygulanmasını önlemiştir.

Ayrıca bu kurultayda Halkevleri'nin niteliğine de değinen Genel Sekreter Recep Peker, konuşmasında, *"Halkevleri siyasal kurumlar değildir. CHP'nin bünyesinden büsbütün ayrı, siyasal çalışmalarından büsbütün uzak, fakat yönetim bakımından partiye bitişiktir"*[109] demiştir.

1951 yılına kadar çalışmalarını sürdüren Halkevleri, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde de değineceğimiz üzere CHP Gençlik Kolları'nın kurulmasında etkili bir rol oynamıştır.

---

[107] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.,** s. 66
[108] Hüseyin Aliyar Demirci, **a.g.m.,** s. 71
[109] Tanzer Sülker Yılmaz, **a.g.e.,** s. 24

2. 4. ÇOK PARTİLİ SİSTEME GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE GENÇLİK ÖRGÜTLENMELERİ

Çok partili döneme geçiş sürecinde Türkiye'de gençlik örgütlenmesi, hayli hareketli bir şekilde gelişmiştir. Aslında bu gençlik örgütlenmeleri daha Türkiye'de çok partili sisteme geçilmeden önce, II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği sıralarda başlamıştır. Büyük ölçüde ideolojik bir nitelik taşıyan gençlik örgütleri, zaman zaman büyük olayların da düzenleyicisi olmuşturlar. Söz konusu olaylara ve örgütlere şöyle bir göz atmanın faydalı olacağını düşünmekteyim…

2. 4. 1. Türkiye'de Irkçılık ve Turancılık Olayları

Şükrü Şaraçoğlu'nun Başbakanlığa getirilmesinden hemen sonra, 5 Ağustos 1942'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmadan[110] cesaret alan ve **"Turancılık"** idealini yeniden canlandırmayı düşünen kesimler, 1944 yılında harekete geçmişlerdir.

Tabiî ki bu harekete geçiş bir anda olmamıştır. II. Dünya Savaşı esnasında Sovyetler Birliği'ni çökertmek isteyen Nazi Almanya'sının bunun için Alman Dışişleri Bakanlığı bünyesinde **"Turancılık Masası"** kurdurduğu, böylece Kafkasları ele geçirme konusunda Türklerden destek almayı umduğu, bilinen bir gerçek… Bu gelişmeleri Alman hayranlığıyla tanınan Turancı akımın idol ismi Enver Paşa'nın kardeşi, Nuri Killigil eliyle yürüten Almanya, Türkiye'deki ırkçı hareketlenmelere de önemli destekler vermiştir. Öyle ki; bu görüşlerin yayılması için Türkiye'de çıkarılan dergilerin ve mecmuaların giderlerinin Alman Hükümeti tarafından finanse edildiğini söyleme olanağımız vardır.

Alman Hükümeti tarafından finanse edildiği düşünülen dergilerden birisi olan Orhun'un 1 Nisan 1944 günü çıkan 16. sayısında Nihal Atsız'ın yazdığı bir yazıda, Sabahattin Ali, Doç. Pertev Naili Boratav, Prof. Sadrettin Celal ve Ahmet Cevat

---

[110] Şükrü Saraçoğlu TBMM Kürsüsü'nden yaptığı konuşmasında şu sözlerle halkın ırkçı damarlarını okşamıştır:
"Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar ve en az o kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her zaman bu yönde çalışacağız" **Bkz.** Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 92

Komünistlikle, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel de solcuların faaliyetlerine göz yummakla suçlanmaktaydılar.

Vatan hainliği yaftasını kabul etmeyen Sabahattin Ali'nin Nihal Atsız'ın aleyhine dava açması üzerine başlayan Irkçı – Turancı gösteriler, davanın sona erdiği 9 Mayıs 1944'e kadar sürmüştür. Mahkeme salonlarında başlayan gösteriler, sokaklara kadar taşınca, dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı nedeniyle Ankara Stadyumu'nda yaptığı konuşmada, Turancılara atfen şöyle demiştir:

> *"Türk milliyetçisiyiz, fakat memleketimizde ırkçılık prensibinin düşmanıyız. Memleketimizde politika garezleri için uydurulan ırkçılık önderlerinin çok acı facialarını hatıralarımızda canlıdır. 1912 senelerinde Rumeli'de tutunmak için tırnaklarıyla kayalara yapışarak son gayretlerini sarfeden Türk erlerine Arnavut Priştineli Hasan ve Derviş Hima ile beraber arkadan hücum tertipleyenlerin Türk ırkçı politikacısı olduğu, büyük Millet Meclisi'nce ispat olunmuştur. 'Politika icabı' diye tefsir etmekte en ufak bir güçlük çekmeyen bu adamlar, sözlerine inanıp daha büyük bir felakete uğradığımız zaman gene 'Politika icabıdır' diyerek yeni bir fesat prensibi yaratmaktan geri kalmayacaklardır.*
>
> *Turancılık fikri, yine son zamanların zararlı ve hastalıklı gösterisidir. Bu bakımdan Cumhuriyeti iyi anlamak lazımdır.*
>
> *Turancılar, Türk milletini bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhal düşman yapmak için birebir tılsımı bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fesatçıların tezvirlerine Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette Cumhuriyetin bütün tedbirlerini kullanacağız. Fesatçılar, genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan fikirlerini millet karşısında açıktan açığa münakaşa edemeyeceğimizi sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır"*[111]

İsmet İnönü'nün bu konuşmasından sonra dergilerde Turancılık ve Irkçılık fikirlerini eleştiren birçok yazı yazılmıştır. Fakat bu tartışmalar hiçbir zaman bitmemiştir.

2. 4. 2. İlerici Gençlik Birliği

Turancıların çıkarmış oldukları bu olaylara karşı o dönemde bir meslek kuruluşu olarak algılanan Türk Talebe Birliği'nin seyirci kalması üzerine solcu gençler, Türk Talebe Birliği'nden umutlarını keserek yeni bir kuruluş meydana getirmeyi kararlaştırmışlardır.

[111] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 97

Bir bildiri yayınlayarak kurulan İlerici Gençlik Birliği, özetle şu ifadeleri dile getirmiştir:

> *"İnkılap öncesi Türkiye'sinde, o devrin çapraşık siyasi muhitinde türemiş ve zararları acı tecrübelerle öğrenilmiş Turancılık ve İslamcılık gibi cereyanları Osmanlı İmparatorluğunun diğer kalıntıları gibi bertaraf ederek yerine Kemalizmin mukaddes umdelerinden biri olan Türk milliyetçiliğini koyduk.*
>
> *Nazi ajanları yurdumuzda da bir beşinci kol kurmak maksadı ile başarılı teşebbüslerde bulunmuşlardır. Alçakça faaliyetini gizleyebilmesi ve milleti, bilhassa gençliği iğfal edebilmesi için maske kullanması icab ediyordu: İşte bu maske ırkçılık, Turancılıktır.*
>
> *İnkılaba ve cumhuriyete bütün varlığı ile bağlı olan Türk gençliğinin büyük çoğunluğu Turancı tahrikçilerin hakiki maksatlarını anlamakta gecikmedi ve irticai propagandalara kulaklarını tıkadı.*
>
> *Türk Talebe Birliği faşistlerin taşkınlıklarına seyirci kalmış ve kendisine düşen önemli vazifeleri başaramamıştır.*
>
> *Atatürk, Cumhuriyeti ve inkılabı gençliğe emanet etmiştir. Bu mukaddes varlığımıza dil uzatanların haddini bildirmek, Kemalizmin bütün derinliği ile yayılmasını sağlamak Türk gençliği için nefes almak kadar tabii bir şeydir.*
>
> *Bu sebeplerden Türk Talebe Birliği itibarını kaybetmiş, talebenin gözünden düşmüştür.*
>
> *Artık yüksek tahsil gençliğini ilham ve iradesini hakkıyla temsil eden, talebe meselelerini halletmede enerji ile, becerilikle hareket edebilen ve bilhassa inkılaba aykırı cereyanların üniversite muhitinde tahribatına engel olabilen, Kemalist inkılabımızı en ileri manası ile benimsemiş bir inkılapçı teşkilat olarak vazifelerini müdrik, uyanık ve mücadeleci bir ruhla vazifeye atılmaktan yılmayan bir İleri Türk Talebe Birliği'ni, Kemalist anayasamızın bize bağışladığı demokratik haklardan faydalanarak kurmak bir zaruret haline gelmiştir"*[112]

Türk Siyasi Tarihi'nde önemli bir yere sahip olan Milli Demokratik Devrim Tezi'nin teorisyeni olan Mihri Belli'nin liderliğini yaptığı İlerici Gençlik Birliği 1944 yılında kurulmuştur. Fakat kısa bir süre sonra **"Gizli emellerle siyasal çalışmalar yaptıkları"** gerekçesiyle birlik üyesi gençlerin büyük bir kısmı tutuklanmış ve İlerici Gençlik Birliği de son bulmuştur.

[112] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 171 – 172

2. 4. 3. Çok Partili Döneme Geçiş Sürecinde Kurulan Gençlik Örgütleri

4 Şubat 1945'te gerçekleştirilen Yatla Konferansı'nda Türkiye'nin de kabul ettiği **"4 Hürriyet"**[113] çerçevesinde Cemiyetler Kanunu'ndaki **"sınıf esasına dayalı dernek kurma yasağı"** kaldırılmıştır.

Bu yasakların kaldırılmasıyla birlikte gerek siyasal alanda, gerekse sosyal alanda çok çeşitli yapılar ortaya çıkmıştır. Yeni siyasi partiler kurulurken, yeni dernekler de faaliyete geçmiştir.

2. 4. 3. 1. Sağcı Gençlik Örgütleri

Çok partili sistemle birlikte, çok dernekli sisteme de geçilmiştir. Özellikle sağ fraksiyonlar içerisinde kurulan ilk dernek olarak **"Türk Kültür Ocağı"**nı kabul etmemiz mümkündür.

Alpay Kabacalı'nın kitabından aktarımla; *"Türk milliyetçiliğini işlemek ve yaymak, Türk tarih şuuruna dayanan Kültür Birliği ve hürriyet fikirlerini işlemek ve kökleştirmek; Türkler arasında toplumsal dayanışma fikirlerini yaymak; Türk ahlak, adap ve geleneklerine uygun yaşamayı ve milli mukaddesata (kutsal şeylere) saygıyı telkin etmek; Türk kültürüne yapılan saldırılarla ve milliyetçiliğe aykırı fikirlerle fikir yoluyla mücadele etmek; milliyetçiler arasındaki bağları güçlendirmek; gençliğin kültür ve ahlak bakımından memleket ve dünya meselelerine aşinalık yönünden örnek Türk milliyetçileri halinde yetişmesine çalışmak"*[114] gibi amaçlarla, Nisan 1946'da kurulan Türk Kültür Ocağı, taşkınlık içeren eylemleriyle dikkat çekmiştir.

Türk Kültür Ocağı'nın hemen ardından sağ nitelikli çeşitli dernekler kurulmaya devam etmiştir. Bunları kısaca şöyle sıralamak mümkündür:

Türk Kültür Çalışmaları Derneği, 3 Eylül 1946'da kurulmuş ve nitelik olarak Türk Kültür Ocağı gibi ırkçı (sağcı) bir nitelik taşımıştır. Türk Kültür

---

[113] "4 Hürriyet" adı verilen özgürlükler şunlardır:
a) Sınıfların Örgütlenme Özgürlüğü
b) Parti Kurma Özgürlüğü
c) Vicdan Özgürlüğü
d) Basın Özgürlüğü…

[114] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 108

Çalışmaları Derneği'nin en önemli destekçilerinden birisinin Irkçılık – Turancılık Olayları'nın gelişmesine ortam hazırlayan, Enver Paşa'nın kardeşi Nuri Killigil'in olması dikkat çekicidir. Dernek ilk defa **"Ergenekon Bayramı"** adında bir etkinlik düzenlemiştir.

Derneğin Kurucuları; Behram Atamer (Hukuk), Kemal Şahin (Tıp Öğrencisi), Ahmet Mirkelamoğlu (İktisat Öğrencisi), Ali Gür (Teğmen), Celal Sungur (Tıp Öğrencisi), Ömer Tekinoğlu (İktisat Öğrencisi), Ziya Işıldak (Öğretmen), Osman Nedim Tuna (Edebiyat Öğrencisi), İlhan Darendelioğlu (Edebiyat Öğrencisi), Müfit Adil Çulcuoğlu (Hukuk Öğrencisi), Kemal Göksel (Hukuk Öğrencisi), Rıza Serhatoğlu (İktisat Öğrencisi), Necati Balaşoğlu (Hukuk Öğrencisi), Doğan Can (Tıp Öğrencisi), Fethi Gemuhluoğlu (Hukuk Öğrencisi), Namık Tekin Turan (İktisat Öğrencisi), K. Abbas Öltuntaş (Edebiyat Öğrencisi)'tır.

Türk Gençlik Teşkilatı, Türk Kültür Ocağı ve Türk Kültür Çalışmaları Derneği ile paralel bir nitelik taşımakla beraber, bu derneği kuranlar diğerlerine nazaran daha sert bir tavır takınmıştır. 1947 yılında kurulan Türk Gençlik Teşkilatı, dergi yayınlayarak kitlelere ulaşmaya çalışmış ve eylemsellikleriyle ön plana çıkmıştır.

Necati Tanrıkulu, Kubilay İmer, M. Emin Alpkan, Mehmet Metin Ören, Şadi Pehlivanlıoğlu, Erdoğan Okçu, Cahit Çakmak, Tuğrul Önder, Remzi Sakarya, Sami Binicioğlu, Arslan Topçubaşı, İrfan Atagün, Yusuf Ziya İnan, Ömer Öztürkmen, Erdoğan Özbenli, Hasan Karahan, Gökhan Evliyaoğlu, Orhan Özer, Celal Erçıkan, Kemal Cabioğlu, Galip Erdem[115] derneğin kurucu isimleridir.

Çok partili sisteme geçiş sürecinde kurulan **"Türk Kültür Ocağı"**, **"Türk Kültür Çalışmaları Derneği"**, **"Türk Gençlik Teşkilatı"**, sonradan kurulan **"Türk Kültür Derneği**", **"Genç Türkler Cemiyeti"** ve **"Kayseri Türk Kültür Birliği"** ile bir araya gelerek Nisan 1950'de **"Milliyetçiler Federasyonu"**nu kurmuşlardır.

İlk Genel Başkanlığı'nı Bekir Berk'in yaptığı **Milliyetçiler Federasyonu**'nun ilk genel kurulunda alınan karar gereğince, federasyona bağlı olan bütün dernekler kendilerini feshederek **"Türk Milliyetçiler Derneği"** adı altında birleşmişlerdir.

[115] Muammer Taylak, **a.g.e.,** s. 184

2. 4. 3. 2. Solcu Gençlik Örgütleri

1944 yılında kurulan İlerici Gençlik Birliği ile Türkiye'de solcu gençlik örgütlenmesinin de var olduğunu ortaya koymuştuk. İlerici Gençlik Birliği'ne mensup öğrencilerin tutuklanmasına rağmen, Türkiye'deki solcu gençlik örgütlenmesi durdurmamıştır.

1946'da yeniden örgütlenmeye başlayan solcu gençler, çeşitli kuruluşlar kurmak suretiyle çalışmalarına devam etmişlerdir. Buna göre; solcu gençlik örgütlerinin bazılarını kısaca açıklayalım:

Türkiye Gençler Derneği, Şevki Akşit, Behram Karaküçük, Orhan Çutay, Nabi Dinçer, Melahat Türksal, Celal Araz ve Mümtaz Göktürk tarafından, 1946 yılında Ankara'da kurulmuştur.

Sosyal içerikli faaliyetlerle ön plana çıkan Türkiye Gençler Derneği, köylüye yönelik eylemleriyle ve fakir ailelere sağlık yardımı yapmalarıyla tanınmıştır. Türkiye Gençler Derneği'nin birçok üyesinin bu dönemde faaliyetlerini gizlice yürüten TKP'ye üye olması, birçok yöneticisinin *"Komünizm Propagandası yapmak"* gerekçesiyle yargılanmasına neden olmuştur.

Türkiye Gençler Derneği, 1949 yılında kendisini feshederek dağılmıştır.

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği, 1946 yılında kurulan İstanbul Üniversite ve Yüksekokullar Öğrenciler Birliği'nin adıyla kurulmuştur. Adil Giray, Zekai Karakaş, Vahidettin Barut, Bahattin Uğurçok, Kagam İşkol, İlhan Başaran ve Cemal Güner tarafından kurulan dernek, ırkçı ve faşistlere karşı olduğunu tüzüğünde ima etmiştir.

Yayın organlarını kullanmak suretiyle faaliyetlerine devam eden İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği, ilahiyatın bir bilim olmadığını iddia ettikleri bildirileri dağıtma, Nazım Hikmet'in affı için imza toplama ve üniversite öğrencilerinden harç alınmasına karşı protesto gösterileriyle ünlenmiştir.

Derneğin birçok üyesi ve yöneticisi, TKP'yle yakın ilişkileri olduğu gerekçesiyle 1951 – 1952 yıllarında tutuklanmışlardır. Bununla birlikte İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği de kapatılmıştır.

2. 4. 3. 3. Öğrenci Örgütleri: MTTB ve TMTF Örneği

1946 yılında gençlik dernekleriyle birlikte, geçmişte kapanmış olan Milli Türk Talebe Birliği yeniden, MTTB ile aynı gayelerde ama farklı görüşlerde olan Türkiye Milli Talebe Federasyonu isminde yeni bir öğrenci kuruluşu da kurulmuştur.

Milli Türk Talebe Birliği, 1936 yılında izinsiz gösteri yapması nedeniyle kapatıldıktan sonra, 15 Aralık 1946'da, Edebiyat Derneği Başkanı Reha Köseoğlu, Hukuk Derneği Başkanı Tahsin Atakan, Tıp Derneği Başkanı Reha İslam tarafından İstanbul'da **"Türk Talebe Birliği"** adıyla kurulmuştur.

1947 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla kuruluşun isminin önüne **"Milli"** sözcüğü eklenerek ismi **"Milli Türk Talebe Birliği"** olarak değiştirilmiştir. Türk milli bilincini geliştirmek ve gençlik arasında kökleştirmek, buna aykırı fikirlerle mücadele etmek amacıyla yola çıkmıştır.[116]

CHP Gençlik Kollarının ilk Genel Başkanı olan Suphi Baykam'ın da yetiştiği bir kuruluş olan Milli Türk Talebe Birliği, bu nedenle özellikle 1950'li yılların başında CHP ile dirsek temasında bulunmuştur.

Türkiye Milli Talebe Federasyonu, 1949 yılında İTÜ Öğrenci Birliği Başkanı Mükerrem Taşçıoğlu ve Recai Kutan[117] gibi isimlerin de içinde bulunduğu bir ekip tarafından kurulmuştur.

TMTF, Mükerrem Taşçıoğlu'nun önderliğindeki ekibin başlattığı çalışma sonunda İstanbul'daki ve İzmir'deki talebe cemiyetlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Yeniden kurulan MTTB, ilk kuruluşunun aksine daha çok sola yakın bir seyir izlerken, kurucularından da anlaşılacağı üzere TMTF ise sağa yakın durmuştur.

Zaman zaman bu iki kuruluşun birleşmesi gündeme gelmişse de, bu durum bir türlü gerçekleşmemiştir. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki; 1950'lilerin ikinci yarısından itibaren görüş olarak farklı fraksiyonlarda olan bu iki öğrenci kuruluşunun siyasi pozisyonları tam tersi bir hal almaya başlayacak, solcu olan MTTB sağ kulvara, sağcı olan TMTF ise sol kulvara taşınacaktır. Bu farklılık 1960'lı yıllarla birlikte daha bariz bir biçimde fark edilecektir.

---

[116] Mehmet Ali Gökaçtı, **"Milli Türk Talebe Birliği Geri Dönerken"**, **Radikal**, 24.12.2006

[117] Faruk Mercan, **"Paris'teki Gizli Örgütü Ele Veren Not Defteri"**, **Aksiyon Dergisi**, Sayı: 623, 13/11/2006 http://www.aksiyon.biz/detay.php?id=25886, (Son Erişim: 24.02.2010 20.25)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN KURULUŞU VE GELİŞİMİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk siyasi kuruluşu olan Cumhuriyet Halk Partisi, gençlik kolları konusunda da bir ilki gerçekleştirmiş ve doğrudan parti bünyesinde ilk defa gençlik örgütü oluşturmuştur.

Hasan Ali Yücel'in de deyimiyle, *"1946'ya kadar yeniden kuruluş devrinin icap ettirdiği sıkı idare içinde organize olma fırsatı verilmeyen aydın gençlik, önce kendi imkanlarıyla türlü teşekküller vücuda getirdikten sonra"*[118] artık partiler bünyesinde siyasi toplantılar yapmaya başlamışlardır.

3. 1. CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN KURULUŞU

İlk defa 1951 yılında örgütlenmeye başlayan CHP'li gençler, 1953 yılında ilk Gençlik Teşkilatı Yönetmeliği'ni oluşturmuş, 1954 Şubatı'nda Genel Merkez düzeyinde Gençlik Kolları kurarak örgütlenmesini tamamlamıştır. Dönemin iktidar partisi Demokrat Parti de aynı dönemde gençlik örgütlenmesine yönelmiş, böylece CHP'ye de karşılık verme gayreti içerisine girmiştir.

3. 1. 1. Halkevleri'nin Kapatılması ve CHP'de Gençlik Örgütlenmesinin Başlaması

Halkın, muhalefeti güçlendirme isteği doğrultusunda oy verip, 14 Mayıs 1950'de iktidara getirdiği DP, CHP döneminden kalma birçok kurum ve kuruluşu kapatma girişiminde bulunmuştur. Halkevleri ve Halkodaları da bu kuruluşlardan yalnızca iki tanesidir.

8 Ağustos 1951 tarihinde TBMM'de DP'lilerin önerisiyle çıkarılan 5830 sayılı kanun gereğince 478 Halkevi ve 4322 Halkodası'nın kapatılması kararlaştırılmıştır. Bu karar, Atatürk ilke ve devrimlerinin rehberliğinde yetişen gençleri dağılma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu dönemde CHP bir yol

[118] Hasan Ali Yücel, **a.g.m,, Cumhuriyet**, 31.01.1954

bularak gençliği, (ocak kurmanın da serbest olmasından faydalanarak **"Gençlik Ocağı"** kurarak) örgütleme yoluna gitmiştir.[119]

26 Kasım 1951'de toplanacak olan CHP 9. Kurultayı'nda gençlik ile ilgili meselenin görüşülmesi ve tüzükte gençliğin örgütlenmesine olanak sağlayacak bir değişikliğin yapılması kararlaştırılırken, kurultaydan yaklaşık 45 gün önce sağcı olarak bilinen Türkiye Milli Talebe Federasyonu'na mensup İlhan Engin, Dündar Kalyoncuoğlu ve Yakut Eltutar isimli üç öğrencinin CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği mektupla CHP bünyesinde bir gençlik teşkilatı oluşturulmasını önermesi de gayet ilgi çekicidir.[120]

TMTF'li gençlerin bu mektubunun hemen ardından Tokat Milletvekili Zihni Betil, Genel Sekreter adına dönemin CHP İstanbul İl Başkanı İlhami Sancar'a gönderdiği mektupta söz konusu gençlerle ilgili bilgi toplanmasını ve onlarla bir araya gelerek fikir alışverişinde bulunmasını istemiştir. Ayrıca Betil, bu mektupta gençlikle ilgili düşüncelerin kurultayda gündeme geleceğini de belirtmiştir.[121]

Gençlerin bu teklifleri ve CHP idarecilerinin de aynı fikirde olmaları ve bu konuya hassasiyetle yaklaşmaları, belki Türkiye'de siyasi olarak gençliğin örgütlenebilmesi için önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü Zihni Betil'in İlhami Sancar'a gönderdiği mektupta da belirttiği gibi 26 Kasım 1951 günü toplanan CHP'nin 9. Kurultayı'nda konu gündeme gelmiş ve CHP Tüzüğü'nün 35. maddesinde bir değişiklik yapılarak gençlik kollarının kurulması kararlaştırılmıştır. Tüzüğün 35. maddesinde **"Yardımcı Teşkilat"** başlığı altında şöyle denilmektedir:

> *"Parti İdare Kurulları kendiliklerinden veya üst idare Kurullarının isteği veya kongrelerinin kararı ile danışma kurulları, belli konular için devamlı veya geçici ihtisas komisyonları teşkil ederler.*
>
> *İller teşkilatında Genel İdare Kurulunca hazırlanan Yönetmelik hükümlerine göre (teşkilat kademelerinin idare kurullarındaki kadın üyelerden Kadın ve Gençlik Kolları kurulabilir."*[122]

Bu kurultay yalnızca gençlik ve kadın kollarının kurulması açısından değil, şu an dahi CHP'nin tüzüğünde bulunmayan gençlere ve kadınlara kurultaylarda temsiliyet ve söz hakkı tanınması bakımından önemli olan bir madde daha değişiklik

---

[119] Altan Öymen ile görüşme, 7 Kasım 2008, İstanbul
[120] B.C.A., CHP Arşivi, 490.01 – 229.906.4; Mektubun tamamı için **Bkz. EK – 1**
[121] B.C.A., CHP Arşivi, 490.01 – 229.906.4; Mektubun tamamı için **Bkz. EK – 2**
[122] **CHP Tüzüğü,** Ulus Basımevi, Ankara 1951; B.C.A., CHP Arşivi, 490.01 – 223.880.1

yapılmıştır. Buna göre CHP Tüzüğünün **"Kurultay"** başlıklı 20. maddesinde Kurultayı oluşturan temsilciler şu şekilde sıralanmıştır:

"Madde 20 – Kurultay:
a) Parti Divanı Üyelerinden;
b) Partili Milletvekillerinden;
c) İl İdare Kurulu Başkanlarından;
d) İl Kongrelerince bir Kurultay süresi için seçilen dörder ve Partili üyelerin sayısı 5000'i geçen illerde fazla her 5000 üye için ayrıca seçilen birer delegeden;
e) Eski Genel Başkanlar ve Genel Başkan Vekilleri ve Genel Sekreterler ile Meclis Grubu Başkan Vekillerinden ve Partili eski Başbakan ve Bakanlar ile Üniversite Profesörlerinden;
f) ***Kadın ve Gençlik Kolları bulunan illerde bu Kolların Başkanlarından veya birer temsilcisinden terekküp eder"***[123]

CHP'nin 9. Kurultayı'nda bu kararların alınmasıyla birlikte artık CHP içerisinde gençlik ve kadın örgütlenmesi resmileştirilmiş oluyordu. Bu nedenledir ki; Reşit Ülker bu Kurultayın toplandığı tarihi, yani 26 Kasım 1951'i CHP Gençlik Kolları'nın kuruluş tarihi olarak kabul etmektedir.[124]

CHP'li gençlerin yetişmesi ve ülke yönetiminde söz sahibi olabilmesi için kapı aralanmıştır artık. Bu fırsatı iyi değerlendiren Atatürkçü gençler yeniden örgütlenmiş ve çok geçmeden ilk gençlik ocaklarını açmışlardır. Bu ocaklardan ilki; CHP Beyazıt İlçesi Başkanlığı'na bağlı **"Üniversiteliler İnkılap Ocağı"**dır. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmasıyla açılan İnkılap Ocağı, CHP Gençlik Kolları örgütlenmesinin ilk nüvesidir. İsmet İnönü de bu ocağın açılışında gençlerin çok partili hayat içerisinde Türkiye'de yeni bir cereyana öncülük ettiğini söylemiş[125] ve özetle şöyle demiştir:

"C.H.P.'nin canlı, idealist bir ocağını açmakla iftihar duyuyorum.

Genç arkadaşlarım!

Gelecekteki hayat mücadelesinde memlekette gailesiz, tehlikesiz, rahat çalışalım hülyasına hiçbir zaman kapılmayın. Bizim ve çocuklarımızın hayatı bu yolda geçecektir. Bu bir bakıma çetin imtihanlar hayatıdır. Bir bakıma çetin güçlüklere karşı koyan idealist bir milletin idealist çocuklarına yakışır kahraman bir hayattır. Hepiniz böyle bir kahraman hayatı sürebilmek için dünyaya geldiniz. Ömrünüzü de bu uğurda feda etmekle geçireceksiniz.

---

[123] **CHP Tüzüğü,** Ulus Basımevi, Ankara 1951; B.C.A., CHP Arşivi, 490.01 – 223.880.1
[124] Reşit Ülker, **a.g.m., Ulus,** 14 Ekim 1966
[125] **"Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Tarihçesi"**, **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964

CHP, memleketin bin senelik tarihi içinde yükselme ve ilerleme tedbirlerini cesaretle ele alan ve onları tatbik eden siyasi bir teşekküldür. Bu ruhu partimize Büyük Atatürk kendi dehasından ve enerjisinden vermiştir. Biz o yoldayız. Ve nihayete kadar o yolda kalacağız. Bizim için dava memleketin hayrı ve menfaatidir. Bu uğurda katlanmayacağımız fedakarlık yoktur. Biz idealist partiyiz. Yani memleket hayrına faydalı gördüğü zaman kendi menfaatini feda etmeyi tecrübe etmiş siyasi bir partiyiz. Böyle bir siyasi hayatın böyle bir fikir ve inkılap hayatının genç neslisiniz. Burada bulunan genç arkadaşlarımız istikbalimizin teminatıdırlar.

Arkadaşlar!

İstikbalde size verilecek vazifeleri başarabilmeniz için şimdiden hazırlanmalısınız. Her gününüz böyle hazırlıklı geçmelidir.

Sizin gelecekte memlekette yapıcı ve ilerletici bir unsur olarak yetişmeniz lazımdır.

İstikbal sizin için hazırlanıyor, sizler de o günler için hazırlanınız"[126]

Aynı dönemlerde Hüseyin Sezmiş ve Ali Dursun Kançeker isimli gençlerin yoğun çabaları sonucunda Beyoğlu İlçesi'nde de **"Firuzağa Ocağı"** kurulmuş ve bu ocağın başkanlığına da Hüseyin Sezmiş getirilmiştir.[127] 1952 yılı başlarında Ankara'da da **"Çankaya Gençlik Ocağı"** kurulmuştur.

Cumhuriyet Halk Parti'li gençler, ocak teşkilatlarıyla örgütlenmeye devam ederken, üniversite öğrencisi gençler de CHP'li gençlerin bu çalışmalarını ilgiyle karşılamaktaydılar. Elbette ki; bu örgütlenmede dönemin CHP Genel Başkanı İsmet İnönü başta olmak üzere diğer yöneticilerin desteğinin yadsınamaz derecede büyük bir payı vardır. 15 Ekim 1952'de, gençlere her fırsatta güvenini dile getiren İsmet İnönü'yü ziyaret eden İstanbul Üniversitesi öğrencilerinden bir grubun *"Atatürk bize inkılapları emanet etti. Siz demokrasiyi emanet hususunda bize itimat eder misiniz?"* sorusuna, İnönü; *"Ehliyetli olduğunuzu ispat ettiniz. Size olan güvencim benim tesellimdir"* diyerek gençlere olan güvenini bir kez daha dile getirmiştir.[128]

Her ne kadar 1951 yılındaki kurultayda kabul edilen tüzükte gençlik kolları kurulması kararlaştırılmışsa da, gençlik ancak ocak teşkilatı ile örgütlenmiştir. Gençlik Kollarını artık doğrudan doğruya parti bünyesinde bulundurmak ve gençlik kolları kurmak suretiyle örgütlemek isteyen CHP İstanbul İl Yönetim Kurulu **"Yardımcı Kollar Yönetmeliği"** çıkarılmasını ve çalışma esaslarının bu yönetmelik

[126] **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964
[127] Tarhan Erdem ile Görüşme, 10 Kasım 2008, İstanbul
[128] **"CHP Gençlik Kolları Tarihçesi"**, **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964

tarafından yürütüldüğü bir gençlik örgütlenmesi için Genel Merkeze başvurmuştur. Bunun üzerine Genel Merkez'in de onayıyla 2 Mart 1953'te CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği yürürlülüğe girmiştir.

Bu yönetmeliğe göre ilçeler kendi bünyelerinde yardımcı kollar oluşturarak Halkevleri'nin çalışmalarının devam ettirilmesi hedeflenmiştir. Bu kararın hemen ardından İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere birçok il ve ilçede yardımcı kollar oluşturulmuştur.

Bu arada Ankara Üniversitesi'ne mensup gençlerin de girişimiyle CHP Gençlik Kolları'nın alt yapısını oluşturması amacıyla kurulan CHP Üniversiteliler Gençlik Ocağı'nın 29 Mart 1953 tarihinde CHP Genel Merkezi'nde yapılan açılış töreni, CHP'li yöneticilerin, milletvekillerinin ve yerel yöneticilerin yoğun ilgisiyle gerçekleştirilmiştir.

İsmet İnönü'nün de katıldığı törende, gençler sürekli **"İsmet Paşa çok yaşa! Halk Partisi çok yaşa!"** sloganları atmıştır.[129]

Atatürk'ün anısı için saygı duruşu yapıldıktan ve İstiklal Marşı okunduktan sonra kürsüye gelen Müteşebbis Heyet Başkanı Şevki Aysan şu konuşmayı yapmıştır:

> *"C.H.P. Gençlik Ocağı'nın açılmış olduğu şu andan itibaren inkılap partisinin saflarına katılmanın gurur ve heyecanı içindeyiz.*
>
> *Kalpleri C.H.P.'nin kaderine sahip olmak arzusu ile çarpan genç arkadaşlarımın sevinci sonsuzdur. Çünkü Türk demokrasisinin kurucusu olan C.H.P., bu teşkilatıyla demokrasimizin gelişmesi tarihinde şerefli bir merhale daha kaydetmiş olacaktır.*
>
> *30 senelik bir maziye sahip olan C.H.P.'nin parti olarak memleketimizin içtimai ve kültürel kalkınmasında yapmış olduğu hizmetler unutulmayacaktır. Bu büyük hizmetler karşısında gençlik olarak şuna inanmış bulunuyoruz ki çok partili sistemin hakim olduğu memleketlerde siyasi partiler halkı hususi vasıflarına uyacak yollardan yürüyerek onları her derecedeki resmi tahsil dışında memleket hizmetine hazırlamak durumundadırlar. Bilhassa atinin teminatı olmak itibariyle gençliği yetiştirmek ve her türlü yıkıcı cereyanlardan uzak tutarak geleceğin hizmetine hazırlamak milli partilerimize düşen bir vazifedir.*
>
> *Şurasını şükranla kaydetmek isterim ki C.H.P. ve onun büyük kurucusu Büyük Atatürk senelerce evvel bu davanın tahakkukunu Halkevlerini kurmakla gerçekleştirmiştir.*
>
> *Memleketin dört bucağına yayılan bu kültür ve irfan abideleri yukarıda bahsettiğimiz şerefli vazifeyi büyük mesuliyetleriyle ve Atatürk'ün gençliğe tevdi ettiği inkılap meşalesini nesillerden nesillere*

[129] **Ulus**, 30 Mart 1953

intikal ettirmek suretiyle ifa etmiştir. Ne yazık ki Halkevleri partizan bir zihniyetin tezahürü olarak çıkarılan hususi bir kanunla bu mukaddes vazifeden uzaklaştırılmıştır.

Ancak Halkevlerinin kapatılması ne C.H.P. ve ne de onun gençliği olan bizleri memlekete hizmet etmek aşkından mahrum etmiş değildir. Zira şuna inanıyoruz ki gençliğin evi olan Halkevleri, yakın bir atide tekrar kapılarını Kemalist gençliğe açacaktır.

İşte ocağımız, Halkevlerinin kapatılmasıyla tamamlanmamış olan bir hizmeti itmam etmek azim ve imanının mahsulüdür.

C.H.P. Gençlik Kolu'nun nüvesini teşkil edecek olan ocağımızın yapacağı ikinci hizmet de şimdilik Gençlik Kolları faaliyetlerini deruhte etmektir.

Demokrasimizin gerektirdiği icapları yerine getirmek ve teşkilatlanmak durumundayız.

Partimizin gençlik kollarının kurulmasında ocağımızla ilk adımı atmış bulunuyoruz.

Türk demokrasisinin ve Türk inkılabının yaratıcısı olan C.H.P.'nin aynı mesuliyet duygusu içerisinde bu davayı da başaracağından şüphemiz yoktur.

C.H.P. gençliği olarak tuttuğumuz yol Kemalizm yoludur. Kendimizi Büyük Atatürk'ün inkılapları emanet ettiği gençler olarak görüyor ve C.H.P. saflarında bu vazifenin şerefiyle iftihar ediyoruz.

İnkılapların mütemmimi olan genç demokrasimizin üç seneden beri geçirmekte olduğu acı ve sızıların bir gün dineceğine inanıyoruz. Çünkü temel sağlamdır. Bu temel inandığımız ve güvendiğimiz C.H.P. tarafından atılmıştır. Ancak muasır medeniyetler seviyesine çıkmamızı sağlayan Atatürk inkılaplarına uzatılan hain eller Kemalist gençliğin ruhunda derin yaralar açmıştır.

Gerçi memleketimizin dört bucağına sokulmak cesaretini göstermek isteyen bir irtica dalgası Atatürkçü gençliğin mukavemeti karşısında kırılmıştır. Buna rağmen bu davanın siyasi bünyemizde müzmin bir yara olarak kalabileceği tehlikesini düşünerek daima tetikte olacağız. Hiç şüphe yok ki bu sözlerimiz Atatürk inkılaplarına ve onun eseri C.H.P.'ye olan bağlılığımızın en canlı teminatıdır.

Müsterih uyu Büyük Ata, her zaman ve her yerde millet olarak, gençlik olarak dahili ve harici bedhahlara karşı daima uyanık, daima kuvvetliyiz. Ve sonuna kadar azimle karşı koyacağız.

Kalbimizde altı oku iftiharla taşıyarak yolundayız"[130]

Şevki Aysan'ın konuşmasından sonra kürsüye gelen Müteşebbis Heyet Üyesi Turhan Öztürk ise özetle şunları söylemiştir:

"Bir siyasi ocak kurarak teşkilatlanıyoruz. Şimdiye kadar varlığı ile iftihar ettiğimiz en kutsi hakkımızı (siyasi hakkımızı), artık şanımıza yakışan şekli ile kullanacağız.

[130] **Ulus**, 30 Mart 1953

Siyasi hakları istimale hak kazanmış olan biz gençlerin bu ihtiyacı hissetmemiz tabiidir. Çünkü bir hak, istimali ile hayatiyet kazanır.

İstanbul'daki C.H.P. Beyazıt Ocağı da aynı arzunun mahsulü olarak İstanbul'da yüksek tahsil yapmakta olan arkadaşlarımız tarafından kurulmuştur.

Gençlik Ocağı C.H.P. Tüzüğünün 35. maddesindeki Gençlik Kolu'nun kurulmasına matuftur. Gençlik Kolu Yönetmeliği idare kurulunun 2 Mart 1953 tarihli toplantısında kabul edilmiş, bastırılmış ve elimize gelmiş bulunmaktadır. Bu yönetmeliğe göre aylık yapacağımız toplantılarda memleket, parti ve seçim işleri hakkında umumi ve mahalli görüşmeler yapacağız. Ayrıca siyasi konferanslar, münazaralar, müsabakalar, eğlenceler tertip edecek, sergiler ve kurslar açacağız.

Arkadaşlar,

Demokrasilerde hakimiyet çoğunluktadır. Çoğunluğun iradesi asıldır. Fakat çoğunluğun iradesi her zaman doğru ve adil değildir. Üstelik çoğunluğun iradesi çok da zalimdir, acımak bilmez.

Bir de çoğunluk cahillerle dolu olursa, geçici bir zaman için de olsa demokrasinin felaketi, çoğunluk diktatöryası doğar.

Bu felakete mahal vermemek, memleketin aydınlarına düşen en büyük vazifedir.

İstikbali bütün nimeti ve külfiyetiyle teslim alacak olan biz gençlerin, memleket meseleleriyle şimdiden ilgilenmemiz lazımdır.

Yükümüz ağır olacak, çalışmaya bugünden başlamamız lazım, demokrasinin hayatiyet şartı olan siyasi doğruluğu ve olgunluğu memleketimize temin etmemiz, yaşatmamız lazım.

Asrımız demokrasileri gayelerine vatandaşlarının siyasi faaliyetlere gösterecekleri alaka ve yakınlık ile ulaşacaklardır.

Bu yakınlık ve alakayı bir siyasi partiye aza olarak göstermemiz gençlik olarak vazifemizdir.

Arkadaşlar,

Anayasanın ikinci maddesine göre (Türkiye Devleti, Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimcidir)

Bu prensipleri yaşatanlara candan bağlıyız.

Bu prensipleri çiğneyenleri, bu prensipleri kirletenleri bütün varlığımızla tel'in ederiz.

Halk Partisi iyi bir imtihan vermiştir. İktidarı kaybetmek pahasına prensiplerinden ayrılmamış, irtica ile savaşmış, softalara göz açtırmamış, temiz kalpli Türk köylüsünü aldatmamıştır.

Bunlara tevessül etse idi iktidarda kalırdı ama 27 senelik şerefini kaybederdi.

Halk Partisi bugün için de mukaddes vatan vazifesini bihakkın başarmakta, büyük şerefini her ün biraz daha yükseltmektedir.

Bir genç, bir üniversiteli genç olarak kendimi birçok vazifelerle karşı karşıya görüyorum. Gençlik Ocağı'na bunun için girdim. Halk

Partisi saflarında çalışmakla gurur duyuyorum. Ocağımız vatanımıza faydalı ve ömürlü olsun"[131]

Turhan Öztürk'ün konuşmasından sonra kürsüye CHP Genel Başkanı İsmet İnönü gelmiş ve;

"Genç arkadaşlarımız siyasi hayatta memlekete faydalı olmak için Cumhuriyet Halk Partisi saflarını seçmişlerdir. Cumhuriyet Halk Partisi bir siyasi teşekkül olarak memlekete hizmet şerefini layıkıyla taşımaktadır. Genç arkadaşlar Cumhuriyet Halk Partisi'ne intisap etmekle bu şerefli maziye girmiş oldular.

Cumhuriyet Halk Partisi geri kalmış olan memleketimizi kısa zamanda bir medeni mamure haline getirmiştir. Bu mamure gözlerimizi kamaştıracak yüksekliktedir; medeni alemde iftihar edeceğimiz bir eserdir.

Genç arkadaşlarımızın ellerinde, Cumhuriyet Halk Partisi memlekete hizmetlerini daha da arttırarak azimle devam ettirecektir. Çok ümitler beklediğimiz bu ocağın çalışmalarının memlekete hizmet bakımından güzel bir örnek olmasını temenni ederiz" demiştir.

İnönü'den sonra Genel Sekreter Kasım Gülek, Naki Cevat Akkerman, Şemsettin Günaltay, Faik Ahmet Barutçu, Nihat Erim ve Reşat Şemsettin Sirer söz almışlardır.[132]

Açılışı yapılan bu ocağın 18 Nisan 1953 tarihinde gerçekleştirilen kongresinde başkanlığa Nejat Ölçer seçilmiştir.

Ocak teşkilatlanması ve parti içindeki gençlik kolları örgütlenmesi çok kısa sürede Türkiye'nin birçok yerinde gerçekleştirilmiştir. Ve sıra Gençlik Kolları'nın tam teşekküllü olarak oluşturulmasına gelmiştir.

3. 1. 2. CHP ve DP Gençlik Kolları'nın Kurulması

14 Aralık 1953 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde DP'lilerin önerisiyle kabul edilen 6195 sayılı kanun gereğince Cumhuriyet Halk Partisi'nin mallarına el konulması büyük tepkilere yol açmıştır.

Türk gençliği de bu tepkilere ortak olmuş ve CHP'ye yalnızca bu konuda destek olmakla kalmamış, partiye kaydolarak bu tepkilerini bir anlamda resmiyete kavuşturmuşlardır. Bu gençlerden birisi de Milli Türk Talebe Birliği başkanlığından

[131] **Ulus**, 30 Mart 1953

[132] **Ulus** 30 Mart 1953; Kasım Gülek, Naki Cevat Akkerman, Şemsettin Günaltay, Faik Ahmet Barutçu, Nihat Erim ve Reşat Şemsettin Sirer'in konuşmalarının özetleri için; **Bkz. EK – 3**

kısa bir süre ayrılmış olan, Tıp Fakültesi asistanı Dr. Suphi Baykam'dır. Gençlik ve Kadın Kolları projesi ile Türk Siyasi Tarihi'nde ünlenen Suphi Baykam, o günleri şu sözlerle anlatmaktadır:

> *"1953'te CHP mallarının alındığı gün, CHP'ye kaydoldum. O sırada İl Başkanı ve genel merkez yetkililerinden biri olan merhum İlhami Sancar, MTTB Başkanlığım zamanından beni tanır ve yakından izlerdi. CHP'ye kaydolmak için gittiğimde onunla karşılaşmıştım. Bana samimiyetle 'Ne yapıyorsun doktor. Ortalığa bak, rejim toz dumanla gidiyor. Durumu biraz izlemeni öneririm, sonra kaydını yaptır. Durumu değerlendir, rejimin nereye gideceği belli değil' demişti. Tabii kararımda ısrar edip kaydımı yaptırdım ve aşkla, istekle CHP saflarına katıldım. İnanıyordum ki böyle bir rejim mücadelesi ancak CHP'nin içinde yapılabilirdi. İsmet İnönü'nün başında olduğu CHP kadrosunu genç kuşaklarla güçlendirmek gerekiyordu. Bunun için yeni projelerim vardı. Gençlik ve Kadın Kolları kurma fikri bu projelerin en önemlilerindendi.*
>
> *CHP'nin Ankara'daki genel merkezine tüm eşyaları ile birlikte el konulduğu gün Yenişehir'de kiralanan küçük bir eve taşınılması unutulur gibi değildi. Portakal sandıklarından yapılan sandalyelerde oturuyordu herkes. Genel idare kurulu üyeleri, milletvekilleri ve bazı partililer, evlerinden ne bulurlarsa o küçük eve getiriyorlardı. Ben de o zamanki mütevazı durumumla bir sehpa, birkaç kül tablası götürdüğü hatırlıyorum. Kısa sürede CHP Genel Merkezi yeniden faaliyete geçmişti. Sanki depremi yaşamamış gibi, İsmet İnönü'nün küçük bir tahta masanın onurlu ve inançlı haliyle kuruluşu da aklımdan çıkmayan anılardan biri oldu"*[133]

Suphi Baykam, CHP'ye üye olduğu sırada kafasında Gençlik ve Kadın Kolları'nın tüm Türkiye'de hiyerarşik bir biçimde yapılanmasına dair bir proje vardı. Bu fikri CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yle de paylaşan Suphi Baykam'ın bu girişimi yalnızca CHP'yi değil, DP'yi de hareketlendirmiş ve DP'nin de gençlik teşkilatı hususunda çalışmalarını hızlandırmasını sağlamıştır.

3. 1. 2. 1. Genç Demokratlar Teşkilatı Kuruluyor

Demokrat Parti'nin gençlik örgütü olan **"Genç Demokratlar Teşkilatı"**, Demokrat Parti'nin 8. Kuruluş yıldönümünde, 7 Ocak 1954'te Gar Gazinosu'nda yapılan törenle faaliyete geçmiştir.

---

[133] Alptekin Gündüz, **En Sevdiği Güneşti** – Dr. Suphi Baykam'ın Fırtınalı Yaşamı, Pramid Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 113

Dönemin Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ, Ekonomi ve Ticaret Bakanı Fethi Çelikbaş, Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen, Ulaştırma Bakanı Yümnü Üresin ile milletvekilleri, parti yöneticileri ve yerel yöneticiler katılmıştır.

Genç Demokratlar Teşkilatı Müteşebbis Heyet Üyesi Attila Onuk'un konuşmasıyla başlayan açılış töreninde Müteşebbis Heyet Üyelerinden Erol Çaypınar yaptığı konuşmada *"Tamamıyla muvazeneli bir hale gelmiş demokrasi rejimi içerisinde partimizin yarınının genç yaşından itibaren sosyal ve politik eğitim görmüş gençlerle daha kuvvetli bir bünye arz edeceğine inandığımız için bu teşkilatı kuruyoruz"* demiştir.

Demokrat Parti'nin bugünkü Genel Başkanı olan **Hüsamettin Cindoruk**, Genç Demokratlar Teşkilatı'nın Müteşebbis Heyet Genel Başkanı sıfatıyla kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

> *"Partilerin kuvvetleri teşkilatla ölçülür. Demokrat Parti'nin kuvvetini bir kat daha arttıracak olan Genç Demokratların kuruluşu bu yönden kıymetlidir.*
>
> *Yalnız bugün kanunlarımızda mevcut siyasi partiler giriş yaşının 18'e indirilmesine kaniiz.*
>
> *Politika bir hak olduğu kadar bir sanattır. Biz akademik eğitimin yanında, politika tecrübelerini arttırmak istiyoruz. Bu isteğimiz partiler arası mücadele tarzının fikir üzerine yürümesi ile mümkün olacaktır. Demagojiye cevaz vermeyeceğiz, demagojinin ömrü kısadır. Fikirler bu demokrasinin temeli olarak zamanla ölçülü değildir.*
>
> *Türkiye'de memleketini seven gençler vardır. Bu vaka, Türkiye'nin gelişme temposunun en kati teminatıdır"*[134]

Hüsamettin Cindoruk'un konuşmasından sonra Ankara Gençlik Ocağı Başkanı Nejat Ölçer, CHP Gençlik Kolu Başkanı sıfatıyla Hüsamettin Cindoruk'a bir çiçek vermesi de dikkate değerdir.

Hüsamettin Cindoruk'tan sonra Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Fuat Köprülü, Samet Ağaoğlu, Osman Şevki Çiçekdağ ve Atıf Benderlioğlu da birer konuşma yapmışlardır.[135]

---

[134] **Zafer**, 8 Ocak 1954

[135] Zafer, 8 Ocak 1954; Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Fuat Köprülü, Samet Ağaoğlu, Osman Şevki Çiçekdağ ve Atıf Benderlioğlu'nun konuşmalarının özeti için; **Bkz. EK – 4**

Demokrat Parti'nin yayın organı olan Zafer Gazetesi'nin 11 Ocak 1954 tarihli baskısında yayınlanan başyazıda Genç Demokratlar Teşkilatı'nın niçin kurulduğu açıkça izah edilmiş, konuyla ilgili olarak şunlar dile getirilmiştir:

> *"Cumhuriyet Halk Partisi gençlik ocakları kurmakta diğer partilere takaddüm ve uzunca bir müddet bu sahada karşısına başkaları çıkmamıştı. Bundan cesaret alan Halkçılar, münevver gençliğin hep kendileriyle birlikte olduğu yolunda bir propagandayı etrafa yaymaya, sanki münevver gençlik toptan Halk Partisi'nin saflarında imiş gibi memlekette bir hava yaratmaya gayret etmişlerdi.*
>
> *İşte bu propaganda bir darbeyle ta temelinden yıkılmış bulunuyor. Gençliğin, Halk Partisi'nin göstermek istediği gibi, tam bir gaflet içerisinde bulunmasına imkan var mıydı? Bu vatana bu derece büyük hizmetler yapmış olan bir partiye karşı gençliğin lakayt ve seyirci kalabilmesi tasavvur edilebilir miydi?"*[136]

Zafer Gazetesi'nde çıkan bu başyazıda da görüldüğü gibi, Genç Demokratlar Teşkilatı, CHP'nin gençlik örgütlenmesinin, CHP için olumlu gelişmeler ortaya çıkarması üzerine kurulmuştur. CHP'nin yayın organı olan Yeni Ulus Gazetesi, 9 Ocak 1954 tarihli yayınında Genç Demokratlar Teşkilatı'nın kurulmasına şu ifadelerle tepki göstermiştir:

> *"Bize garip gelen cihet, Sayın Çiçekdağ'ın 15 Mayıs 1953'te Çiftlik'te, Marmara Köşkü'nde verilen Gençlik Balosu'nda etrafındaki gençlere söylediği bazı sözlerle dünküler arasında pek garip tezatlar bulunmasıdır. O günlerde CHP Gençlik Kolları kuruluyordu ve DP erkanı gençler politikaya sokuluyor diye ateşler püskürmekte idiler.*
>
> *Çiçekdağ o gece teşebbüsü şiddetle tenkit etmiş ve gençlere şunları söylemişti:*
>
> *'Bize de gençlik kolları kurmak için gençler geldi. Kendilerini ikna ettik, vazgeçirdik. Tekliflerini kabul etmedik. Çünkü bu bir cinayettir ve DP bunu asla işlemeyecektir'*
>
> *Açılış töreninde hatipler arasında Bahadır Dülger'in bulunmaması hissedilir bir eksiklik teşkil etmiştir. Çünkü Dülger'in de bu mevzuda çok dikkate değer fikirleri olduğu öteden beri malumdur. Nitekim Sayın Bahadır Dülger, 12.12.1953 tarihli Zafer'de CHP Gençlik Kolları'nın ne yaptığını tetkik ederken aynen şöyle yazıyordu:*
>
> *'Bir siyasi parti için gençlik kolu ne demek? Gençlik Kolları, ancak otoriter partiler tarafından daha disiplinli, daha sadık, şefe ve partiye körü körüne mutavaat eden elemanlar yetiştirmek maksadıyla kuruluyordu.*
>
> *Demokratik bir idarede bir partinin gençlik teşkilatı olmaz.'"*[137]

---

[136] **Zafer**, **"Genç Demokratlar" – Başyazı,** 11 Ocak 1954
[137] **Yeni Ulus**, 9 Ocak 1954

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, CHP'li gençlere Genç Demokratlar Teşkilatı'nın kuruluşu ile ilgili olarak *"İyi olacak, gençlik de politikaya alışacak, büyüdüğünüz zaman bizim geçirdiğimiz devri geçirmeyeceksiniz, birbirinizle iyi geçinin"*[138] diyerek, ortaya çıkan tablodan duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

Genç Demokratlar Teşkilatı'nın ilk etkinliği, 10 Ocak 1954'te CHP Ankara Gençlik Ocağı'nın Bahçelievler Lokali'ndeki kongresine katılmak olmuştur. CHP'li parlamenterlerin ve yöneticilerin de hazır bulunduğu kongrede, Genç Demokratlar Teşkilatı Başkanı Hüsamettin Cindoruk da bir konuşma yapmıştır. Bu kongrede Altan Öymen'in ocak başkanlığına, Kadir Beyazıt'ın sekreterliğe, Özcan Karadeniz'in saymanlığa, Tahsin Soylu, Mustafa Çubukçu, Suna Tezcaner ve Vural Uluer'in üyeliğe seçildiğini belirtmekte fayda vardır.

3. 1. 2. 2. CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Oluşturuluyor

Eski MTTB Başkanı Suphi Baykam, CHP'ye üye olmasının ardından kafasındaki gençlik ve kadın kolları projesini hayata geçirebilmek için Kars Milletvekili Sırrı Atalay'ın da yardımıyla zor da olsa Genel Başkan İsmet İnönü'yle görüştükten sonra Gençlik Kolları'nı koordine etmekle görevlendirilmiştir. Bu gelişme, CHP Gençlik Kolları için önemli bir adımdır. Suphi Baykam o günleri şu şekilde açıklamaktadır:

> *"Bir gün sabah vakti merhum Sırrı Atalay (Dönemin Kars Milletvekili ve Genel İdare Kurulu Üyesi) hastaneye geldi. Telaş ve heyecanla 'İsmet İnönü bu gençlik kolları konusunda seninle konuşmak istiyor' dedi. İtiraz ettim ve mazeret uydurdum 'konu benim için şimdilik kapanmıştır, saygılarımı söyleyin, gelemeyeceğim' dedim. O anda Sırrı Atalay sırtını dönüp gitse, gençlik kollarının akıbeti ne olurdu bilmiyorum. Ama öyle olmadı, ısrar etti ve beni CHP Genel Merkezi'ne adeta zorla çekip götürdü.*
>
> *Genel İdare Kurulu İsmet İnönü'nün başkanlığında toplantı halindeydi. Sırrı Atalay içeri girdi, ne konuştu bilmiyorum. Biraz sonra dışarı çıktı ve beni içeri aldı. Gençlik Kolları statüsü kollarımın altında içeri girdim. İsmet İnönü'nün hemen yanı başındaki sandalyeye oturtuldum. Tabii heyecanlandım.*
>
> *Sayın İnönü 'Doktor anlatır mısın bu Gençlik ve Kadın Kolları olayını' dedi. Önce hemen bir kısa özet yaptım. Sonra Gençlik ve Kadın*

[138] **Cumhuriyet**, 8 Ocak 1954

Kolları Tüzüğü'nü, paragraf paragraf okuyup izah ederek, durumu İnönü'nün bilgisine sundum.

Ne diyeceğini merakla bekliyordum. Genel İdare Kurulu üyelerine dönerek 'Aylardır neyi tartışıyorsunuz anlamadım. Çok güzel bir tüzük hazırlanmış. Ben çok beğendim' dedi ve elini elimin üzerine koyarak teşekkür etti. Artık, CHP Gençlik ve Kadın Kollarının kurulması onaylanmıştı. İnönü, bunun ardından da 'Sen bu teşkilatın Gençlik Kolları Genel Merkez Başkanısın. Temaslarını yap, arkadaşlarını seç, Kadın Kolları Genel Merkez Teşkilatı için de çalışmalara başla. Bununla da görevlisin, sana başarılar diliyorum' diyerek olaya son noktayı koydu."[139]

Gençlik Kolları'nda bu çalışmalar yapılırken, gerek parti içindeki göbekçiler, gerekse parti dışındaki muhalifler, özellikle gençlik kolları fikrine **"SS Teşkilatı mı kuruluyor"** diyerek karşı çıkmış, ama yine de gençlik kollarının kuruluşu engellenememiştir.[140]

Hazırladığı Gençlik Kolları Yönetmeliği[141] Şubat ayında, CHP Genel Merkezi tarafından kabul edilen ve Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanan Suphi Baykam, bir hafta içerisinde ekibini kurarak 17 Şubat 1954 tarihinde Genel İdare Kurulu toplantısına sunmuş ve bu toplantı sonunda CHP Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi atanmıştır.

Toplantıda atanan Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi şunlardır:

- **Bülent Ağabeyoğlu (Stajyer Avukat)**
- **Bülent Ecevit (Yeni Ulus Gazetesi Yazarı)**
- **Nejat Etkin (Avukat)**
- **Dr. Bülent Gürkan**
- **Yüksel Karaburçak (Stajyer Avukat)**
- **Altan Öymen (Yeni Ulus Gazetesi Yazarı)**
- **Nahit Özkutlu**
- **Turhan Öztürk (Stajyer Avukat)**[142]

18 Şubat günü ilk toplantısını gerçekleştiren Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi Sekreterliğe Av. Nejat Etkin'i, Saymanlığa Bülent Ağabeyoğlu'nu, Dış İlişkiler Bürosu Sekreterliği'ne Bülent Ecevit'i, Propaganda Sekreterliği'ne Altan

[139] Alptekin Gündüz, **a.g.e.**, s. 114 – 115
[140] Muhattar Baykam ile Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008
[141] CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği'nin tamamı için; **Bkz. EK – 6; CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği**, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A.O. – Yeni Matbaa, Ankara 1954
[142] **Yeni Ulus**, 18 Şubat 1954; **Dünya** 19 Şubat 1954

Öymen'i getirmiştir. Sonradan bu kadroya Şevki Aysan, Ergün Ertem ve Yekta Güngör Özden gibi isimler de dahil olmuşlardır.

21 Şubat 1954 günü bir basın toplantısı düzenleyen CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Suphi Baykam, CHP Gençlik Kolları'nın niteliğini, asıl amacını anlattıktan sonra Genç Demokratlara CHP'li gençlerin sevgi ve selamlarını iletmiştir.[143]

Genç Demokratlar Teşkilatı da Suphi Baykam'ın bu selamına karşılık gönderdiği bir telgrafla CHP Gençlik Kolları'nı tebrik etmiş ve başarılar dilemiştir. Genç Demokratlar Teşkilatı Başkanı Hüsamettin Cindoruk tarafından gönderilen 25 Şubat 1954 tarihli telgraf aynen şöyledir:

> *"Sayın Suphi Baykam*
> *C.H.P. Gençlik Kolları Merkez Komitesi Başkanı*
> *Teşkilatınızın yeniden demokratik inkişafımıza uygun olarak kurulmasını siyasi hayatımız için hayırlı bir olay olarak kabul ediyoruz. Kıymetli şahsınıza ve komitenize tebrik ve başarı dileklerimizi iletmekle zevk duymaktayız.*
>
> *D.P.*
> *Genç Demokratlar Merkez İcra Komitesi"*

3. 1. 2. 3. Siyasi Partilerde Gençlik Kolları'nın Kurulmasının Yankıları

Cumhuriyet Halk Partisi'nden sonra Demokrat Parti'nin de gençlik örgütlenmesine yönelmesi ve bu konuyla hassasiyetle ilgilenmesi, hatta bir gençlik teşkilatı oluşturması büyük yankı uyandırmaya başlamış ve artık partilerde gençlik örgütlenmesinin daha dikkatli izlenmesini sağlamıştır. Özellikle tecrübeli siyasetçiler gazetelerde yazdıkları yazılarla bu konuda gençlere öğütler vermeye başlamışlardır.

Hasan Ali Yücel, öncelikle *"Artık fikre, memleket idaresinde yasama usulleri ve şartları ilk planda olmak üzere tutulacak en sağlam ve doğru yolu gösterici tedbirlere yönelen bir istikamet alma istidadındadır. İşi şahıslardan sıyırıp ana fikirlere götürebilmek için gençlerimizin bu vadide kendi kendilerini yetiştirmeleri, okumaları, tutacakları meslekte başarılı olmaya gayretler şarttır. Yalnız kendilerini takdirle görüp gururlarını okşayanları değil, onlara samimi iyi yetişmeleri için dikkat sarf edenleri, hatta sırasında acı ihtarlar yapıp sert öğütler verenleri de can*

[143] Alptekin Gündüz, **a.g.e.**, s. 118 – 119; CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Dr. Suphi Baykam'ın konuşmasının tamamı için; **Bkz. EK – 5**

kulağıyla dinlemesini bilmelidirler" diyerek önemli bir uyarıda bulunmuş ve sonrasında da şu öğütleri vermiştir:

> *"Siyasi partiler, ki iktidarı elde etmeyi hedef tutan birer toplulukturlar, bunlarla temas ederken ferdi hürriyetlerini, fikri bağımsızlıklarını, zümre ruhuyla denk etmesini bilsinler. Genç yaşta düşünüş istiklallerini kurulmuş partilerin vücudu pek tabii olan muayyen havalarında mahpus tutmasınlar. Parti büyüklerinin teveccühlerinden ziyade bağlı oldukları memleket parçaları içinde mesleklerine göre yapacakları hizmetlerle halkın güvenini kazanmayı siyasi hayatlarında başarılarının ana şartı bilsinler. Her vesileden istifade ederek halkla, onların işine yarayacak yardımlar yapmak yolundan teması arttırsınlar. Gençlerimiz, ancak bu vasıtalarla, dıştan çekici ve baştan kolay görünen politika hayatına girip devamlı başarılar elde edebilirler. Kendilerinden önceki nesillerin gönülleri, bu türlü başarılarını görerek rahat edecektir"*[144]

Muğla Bağımsız Milletvekili Nadir Nadi ise, CHP Gençlik Kollarının ilk kurulduğu sıralarda, halkın bu durumu olağan saydıklarını, hatta memnuniyetle karşıladıklarını, buna karşın Demokrat Parti'nin bu gelişmeden rahatsız olarak İsmet İnönü'nün 1950 seçimlerinden önceki sözlerini kullanarak, CHP'yi eleştirdiğini ve CHP'yi üniversiteye politika sokmakla ve yüksek öğrenim müessesesini bulanmakla suçladığını dile getirmiştir.

Buna rağmen Demokrat Parti'nin de gençlik teşkilatı oluşturmasının doğal karşılanması gerektiğini ifade etmiş, ama Demokrat Parti'nin, bu girişimiyle geçmişindeki görüşüyle çeliştiğini ortaya koymuştur. Nadir Nadi, yazısının sonunda gençlere hitaben tavsiye niteliği taşıyan şu ifadeleri kullanmıştır:

> *"Parti dendiği zaman, Batı demokrasilerinde anlaşılan, bir fikir ve inanç birliğidir. Politika hayatı, çeşitli fikir ve inançlar arasında meydana gelen çarpışmalar ve bu çarpışmaların doğurduğu geçici veya sürekli muvazenelerle yürür. Medeni vasfına layık olmak ve demokratik sayılmak için politika hayatına hükmetmesi gereken birtakım ahlak ve karakter prensipleri vardır. Hangi partiden olurlarsa olsunlar, biz, gençlerimizi ahlak ve karakter bakımından medeni ve demokratik prensiplere daima bağlı görmek isteriz. İnandığı düşünceleri sonuna kadar müdafaadan vazgeçmemek; karşısındakinin düşüncelerine saygı göstermek, yalan söylememek, tezvire, iftiraya tenezzül etmemek, fikirleri hoşumuza gitmeyenleri kendimize düşman saymamak, tartışmalarda sabırlı olmak ve saire… Aslında pek basit görünen bu ahlak ve karakter prensiplerini sathî olarak omzumuza geçirmek belki nispeten kolaydır. Fakat mücadelenin kızgın alevleri arasında şahsiyetimizi korumak*

[144] Hasan Ali Yücel, **a.g.m., Cumhuriyet**, 31 Ocak 1954

istiyorsak onları huy edinmemiz, yürekten benimsememiz şarttır. Parti gençlik kolları ancak bu şekilde memlekete faydalı olabileceklerdir"[145]

Gençlik Kolları'nın kurulması, Türk siyasi yaşamı için önemli bir atılım olmuştur. Elbette ki bu atılımla ilgili çeşitli görüşler mevcut olmakla birlikte, herkesin dikkatini çeken önemli bir gelişme niteliği taşıdığı da yadsınamaz bir gerçektir.

3. 2. CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN GELİŞİM SÜRECİ

Suphi Baykam'ın başkanlığında kurulan CHP Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi, hemen Kızılay'da bir büro tutarak[146] örgütlenme çalışmalarına başlamıştır. Gençlik Kolları'nın kurulması, parti içinde önemli bir hareketlilik yaratmıştır. Özellikle bu hareketlilik, 1954 seçimlerinde kendini göstermiştir, ki o hareketliliği Altan Öymen; *"1954 seçimlerinde bizi de seçim kampanyalarına dahil ederlerdi. Böylece gençlik de bizimle beraber havası vermek isterlerdi. Hepimizi ayrı ayrı yerlere götürürler, hatta söz hakkı dahi tanırlardı. Örneğin beni de Kayseri'ye götürmüşlerdi."*[147] sözleriyle dile getirmektedir.

Aslında bu dönemde gençliğin seçim kampanyalarına katılması, yalnızca *"gençlik bizimle"* havası vermemiş, gençlere hitabetten nerede nasıl davranılması gerektiğine kadar birçok konuda önemli bir tecrübe edinme fırsatı yaratmıştır.

CHP Gençlik Kolları, kuruluşunun hemen ardından parti içinde yarattığı heyecanın da etkisiyle olsa gerek dikkate değer ölçüde önemsenmekte ve itibar görmekteydi.

3. 2. 1. Türk Siyasi Tarihi'nde Bir İlk: CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun atanmasından tam dört gün önce Türk Siyasi Tarihi'nde bir ilk yaşanmış ve Türkiye'de ilk defa bir siyasi partinin gençlik kolları kongresi toplanmıştır.

---

[145] Nadir Nadi, **"Parti Gençlik Kolları"**, **Cumhuriyet**, 10 Ocak 1954
[146] Altan Öymen ile Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[147] Altan Öymen ile Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008

13 Şubat 1954 günü, Taksim'de bulunan Kristal Gazinosu'nda gerçekleştirilen Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları İstanbul İl Kongresi'nde yirmi ilçeden yaklaşık 400 delegenin yanında, İl İdare Kurulu üyeleri ve partililer de hazır bulunmuşlardır.

İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra Dr. Erdoğan Meto Divan Başkanlığı'na seçilerek kongreyi başlatmıştır.

Gençlik Kolları Başkanı İzzet Sedes, divan başkanlığı seçiminin hemen akabinde kürsüye gelerek faaliyet raporunu okumuş ve o dönemde gündemde olan CHP'nin mallarına el konulması ile ilgili çıkarılan 6195 sayılı kanunu eleştirdiği ve Kıbrıs konusunda da Genç Demokratlar Teşkilatı'na işbirliği yapma çağrısında bulunduğu konuşmasında şunları dile getirmiştir:

> *"Türk gençliğinde ne ırkçı bir zihniyet, ne de şoven bir milliyetçilik vardır biz realist milliyetçiliğin davasını güden insanlarız. Trakya'da benim kardeşime mezalim yaparlar. Dalgalarıyla, kaleleriyle, renkleriyle Türk olan Kıbrıs için baş papaz faaliyet gösterir. Bunun karşısında, mesul insanlar devekuşu lakaydisi içindedir.*
>
> *C.H.P. İstanbul İl Gençlik Kongresi'nden Genç Demokratlar Teşkilatı'na mesaj veriyoruz:*
>
> *Bu dava partiler üstü davadır. El ele verelim, milli şerefimizi üç buçuk palikaryanın yaygarasına bırakmayalım"*[148]

İzzet Sedes'in faaliyet raporunu okunmasından sonra CHP Genel Başkanı İsmet İnönü tarafından kongreye gönderilen mesaj, ayakta dinlenmiştir. İnönü'nün kongreye yolladığı söz konusu mesaj şöyledir:

> *"Aziz Arkadaşlarım,*
>
> *Gençlik Kolları teşkilatımızın bir merhalesini ifade eden kongreyi yürekten kutlarım.*
>
> *Gençlik Kollarımız, siyasi hayatımıza canlı bir çalışkanlığın ve temiz idealistliğin heyecan ve kudretini getirmiştir. Bugünkü gençlerimizin, gelecek için medeni bir siyasi hayatın temellerini sarsılmaz bir surette hazırladıklarını görmek yahut kuvvetle ve güvenle ümit etmek bana şevk ve iftihar vermektedir.*
>
> *Cumhuriyet Halk Partisi'nin şanlı ve şerefli bir maziden gelen yetkisi ve itibarı ellerinde olarak gençlik kollarımız, partinin prensipleri üzerinde devamlı, sebatlı ve isabetli çalışmaları ile onları vatandaşlarımıza daha ziyade tanıtacaklardır.*
>
> *Gençlik Kollarımız, temel prensipleri her münakaşanın üstünde bir açlıkla görecekler ve göstereceklerdir.*

[148] **Cumhuriyet**, 14 Şubat 1954

Türkiye Cumhuriyeti, en ileri anlayışta bir medeni emniyet arzusunun ifadesi olarak meydana gelmiştir.

Türkiye, dini dünya işlerinden ayıran en yeni bir laik Cumhuriyettir. En salim ve temiz manasıyla Türkiye Cumhuriyeti bir milli devletin adı olmuştur.

Türkiye inkılapların savunması ve Türk milli devletinin korunması gençlerimizin kıymetli emanetinde olan en şerefli vazifeleri olacaktır.

Aziz arkadaşlarım,

İdealist çalışmalarınızda, geniş yollarda, temiz havada, dostu sevindirici açıklık ve aydınlık içinde ilerleyeceğinize güveniyorum.
Selamlarım, sevgilerim ve çok ümitli geleceğiniz üzerinde saygılarım daima sizinle beraberdir"[149]

İsmet Paşa'nın konuşmasından sonra diğer raporlar okunmuş ve serbest konuşmalara geçilmiştir. Bu sırada İstanbul İl Başkanı İlhami Sancar kürsüye gelerek, gençlik kollarını övmüş ve kısaca şunları dile getirmiştir:

" – Tarih, bir Başbakanın sizden 'İnkılap softaları' diye bahsettiğini; fakat sizin yılmadığınızı kaydedecektir. Bir tek parolamız olacaktır: Atatürk'ün partisi içinde ve bayrağı altında hizmetiniz ne şan, ne şeref ve ne de menfaat içindir. Asıl gayemiz, milletimiz için çalışmak ve aziz vatanımıza hizmet olacaktır"

Daha önceden okunan raporların kabul edilmesinden sonra Divan Başkanı Erdoğan Meto, Atina'da katıldığı, **"Avrupa Birliği Gençlik Kampanyası"** hakkında kongreye bilgi sunmuştur.

Silivri Gençlik Kolu toplantısının dağıtılmasının protesto edilmesi ve bir miting düzenlenmesi kararlarının alındığı kongrede, oy verme işlemi sırasında ortam gerilirken, seçim komiserinin toplantıyı dağıtma tehditleri de büyük tepki toplamıştır.

İzzet Sedes'in yeniden başkanlığa seçildiği İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi, Genel Başkan İsmet İnönü'ye bir mesaj gönderilmesinin kararlaştırılmasından sonra sona ermiştir.

[149] **Cumhuriyet**, 14 Şubat 1954

3. 2. 2. CHP Gençlik Kolları'nın Silivri Mitingi

13 Şubat 1954 günü toplanan CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'nde alınan karar gereğince, CHP Silivri İlçe Gençlik Kolu'nun ev sahipliğinde Silivri Pazaryeri'nde bir protesto mitingi düzenlenmiştir.

CHP Silivri Gençlik Kolu'nun toplantısının Silivri Kaymakamı tarafından dağıttırılmasını protesto etmek amacıyla düzenlenen mitinge, Çorlu, Çatalca, Şile, Büyükçekmece, Küçükçekmece ve İstanbul İl Gençlik Kolu'na mensup gençler de katılmışlardır.

İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İzzet Sedes'in yaptığı açış konuşmasıyla başlayan miting, İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra konuşmalarla devam etmiştir.

Sırayla konuşan konuşmacılardan Gençlik Kolu Üyesi Tekin Günaşar, Atatürk'ün Bursa Nutku'ndan örnekler vermiş ve *"Neden toplantımız dağıtıldı, Aytemizler mi konuşuyordu? Onları dağıtsınlar. Nerede haksızlık var, gençlik orada olacaktır"* demiştir.

Tekin Günaşar'dan sonra konuşan Oğuz Oran; *"Menderes paranızı kıymetlendirdim diyebilir mi? Mısır böyle bir harekette bulunabilir miydi? Bir Papaz Kıbrıs bizimdir diyebilir miydi? Batı Trakya'da mezalim yapılabilir miydi?"* demiştir.

Nizamettin Nazif üye ise Silivri Kaymakamı'nı eleştirerek kısaca; *"Vatandaşı, bulunduğun devleti temsil edemiyorsun, seni protesto ediyor ve istemiyoruz"* diyerek konuşmasını sonlandırmıştır.

Mitingin son konuşmasını Ekrem Özden yapmış, CHP'li gençleri övmüş, DP'nin Atatürk'ün direktiflerine aykırı hareket ettiğini söylemiştir. CHP'nin iktidara geldiğinde kanunu hakim kılacağını iddia eden Özden, Demokrat Parti gibi hürriyet nizamını durdurmayacağını söyleyerek; *"Tecemmuat kanunu ancak Demokrat Parti kongreleri için lazımdır. Zira onların kongreleri cehennemi andırır"* diyerek sözlerini tamamlamıştır.

"Dağ Başını Duman Almış" marşının okunduğu miting, Atatürk Anıtı'na çelenk bırakılmasıyla sona ermiştir.[150]

---

[150] **Cumhuriyet**, 18 Şubat 1954

3. 2. 3. CHP Gençlik Kolları'nda Suphi Baykam Dönemi

Gençlik Kolları'nın Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam, göreve gelmesinin hemen ardından Türkiye'nin birçok şehrini gezerek Gençlik Kolları örgütlenmesini hızlandırmaya gayret etmiştir.

Bu dönemde Gençlik Kolları'nın sahip olduğu inanç dikkate değerdir. Örneğin; 15 Mart 1954 tarihinde İzmir'de düzenlenen ve Gençlik Kolları Genel Başkanı Suphi Baykam'ın da katıldığı **"And İçme Töreni"**ne[151] Bayındır'lı gençlerin araç bulamamalarından dolayı,[152] ilçelerinden törenin yapılacağı salona yaklaşık 80 km'lik bir yürüyüşten sonra erişebilmeleri CHP Gençlik Kolları'nın sahip olduğu inancı ortaya koyması bakımından önemlidir.

Tam da seçim dönemine yaklaşıldığı bir dönemde kurulmasının da etkisiyle CHP Gençlik Kolları seçimlerde aktif rol almıştır. Önceki kısımlarda Altan Öymen'in de ifade ettiği gibi Gençlik Kolları çeşitli illeri gezmenin de yanında seçimin yapıldığı günde sandık başlarında görev alarak önemli bir görev üstlenmiştir. Suphi Baykam 21 Mart 1954'te gazetecilerle yapmış olduğu söyleşide; *"CHP Gençliği önümüzdeki seçimlerde milli iradenin mutlak bir dürüstlük içinde ortaya çıkması için kanunu kendisine arkadaş edinecek ve sandık başlarında vazife görecektir. Demokrasiyi soysuzlaşmaktan kurtarmak çalışmalarımızın her cephesinde hakim inanışımız olmaktadır"*[153] diyerek, CHP Gençlik Kolları'nın görev seçimlerde önemli görevler üstleneceğini ima etmiştir.

2 Mayıs 1954 tarihinde gerçekleşen seçimlerden (DP'nin %57,50 alarak yeniden iktidara gelmesine karşın) CHP'nin %35,29 alması Gençlik Kolları'nda da hayal kırıklığına neden olmuştur.

Seçimlerden sonra toplantılarına devam eden Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, 6 Mayıs 1954 günü yayınladığı bir tebliğ ile çalışmalarının devam edeceğinin sinyalini vermiştir. Söz konusu tebliğ şöyledir:

> *"2 Mayıs 1954 seçimleri sonunda demokratik hayatımız ciddi bir safhaya girmiştir. Seçim Kanunu'nun muhalefete, aldığı oy nispetinde milletvekili çıkarma imkanını vermemesi, demokrasi için şart olan*

[151] Söz konusu törende okunan metnin tamamı için; **Bkz. EK – 7**
[152] **Yeni Ulus**, 16 Mart 1954
[153] Yeni Ulus, 22 Mart 1954

parlamento murakabesini daha dört yıl işlemez halde bırakacaktır. Bu durumda, muhalefete düşen görev, her zamankinden daha büyük bir önem kazanmaktadır.

Memleketimizde demokratik hayatın yerleşmesini ve Atatürk devrimlerinin benimsenmesini bir arada yürütmek lüzumuna inanmaktayız. Bu gayeye varmak için, memleket ölçüsünde bir kültürel kalkınma hamlesine girişilmesi şarttır. CHP Gençlik Kolları önümüzdeki dört yıl boyunca, imkanların elverdiği kadar bu yolda çalışacak ve böylelikle, muhalefette iken bile memleket kalkınmasına bilfiil hizmet edecektir.

CHP'nin son genel seçimlerdeki yenilgisini, ülkülerden ve prensiplerden fedakarlığa razı olmayışın olağan bir sonucu sayan Gençlik Kolları, çalışma heves ve gücünden hiçbir şey kaybetmemiştir.

Partimiz içinde bizlere devredilmekte olan devrimcilik ve demokrasi meşalelerinin sönmemesi için her fedakarlığa seve seve katlanacağız.

Ülkülerimizi gerçekleştirme yolunda en büyük kuvvet kaynağımız, devrimci Türk gençliğine beslediğimiz güvendir."[154]

Ayrıca İzmir İl Gençlik Kolu da 2 Mayıs 1954 seçimlerine dair bir bildiri yayınlamış, bildiride şu ifadelere yer verilmiştir:

"C.H.P. İzmir İl Gençlik Kolu üyeleri toplanarak aşağıdaki esasların Türk Milletine arz edilmesini kararlaştırmışlardır.

1 – Bizler ATATÜRK'ün fikir ve ideal mirasçılarıyız. C.H.P. içinde bulunuşumuz Kemalizm prensipleri etrafında toplanmak kararımızın bir ifadesidir.

— Bu prensipleri politika menfaatleri ve maksatları için çiğneyecek ve savuracak olanlar hangi parti içinde olurlarsa olsunlar içinde bulunduğumuz imkan ve şartları düşünmeden biz onlarla savaşacağız. ATATÜRK prensiplerinden fedakarlık ederek iktidara geçme ve iktidarda kalma yolunu bizler en karanlık ve en faziletsiz yol olarak kabul ediyoruz. C.H. Partisinin müstakbel ve mukadder iktidarı aynı zamanda inandığımız prensiplerinin zaferi olacaktır.

2 – Seçimlerin sonucu, bizlere ümit kırıklıkları ve bezginlikleri değil, halkımızın ve prensiplerimizin emrinde ve uğrunda savaşmak için yeni imanlar ve taze heyecanlar getirmiştir. Bundan sonra yalnız siyasi sahada değil, halkımızın daha iyiye ve daha yükseğe ulaşması için sosyal ve kültürel sahalarda da yardım ve hizmet edecek çalışmalar yapacağız.

3 – Bizler İnönü'yü yalnız erişilmez bir Vatan kahramanı olarak değil, izinde ve uğrunda olduğumuz ATATÜRK'ün devamı ve onun prensiplerinin en kudretli bir koruyucusu olarak görüyor ve O'na yürekten bağlı bulunuyoruz.

Demokrasi prensiplerinin vatanımızda yerleşmesi için Genel Başkanımızın gösterdiği idealizmi, sabrı, tahammül ve iman kudretini,

[154] **Yeni Ulus**, 7 Mayıs 1954

ilerideki çalışmalarımız için kendimize rehber ve örnek olarak kabul ediyoruz.

Seçim neticelerinin milletimiz için hayırlı olmasını dileriz.

C.H.P.
İzmir İl Gençlik Kolu"[155]

Her ne kadar alınan sonuçlar hayal kırıklığı yaratmış olsa da, yayınlamış oldukları tebliğde gelecek günlere dair umutlu söylemler dile getiren CHP Gençlik Kolları'na gazeteci büyükleri de destek vermiştir. Örneğin; Hüseyin Cahit Yalçın gençlerin umutluluğunu dolaylı olarak takdir etmek ve onlara moral vermek amacıyla gazetedeki köşesinde özetle;

"Politika hayatına atılmış, Halk Partisinin muvaffakıyetsizliğinden zarar görmüş yahut herhangi bir menfaat ümidi ve mülahazası yüzünden hayal kırıklığına uğramış insanlardan uzağız. Onların duydukları teessürleri şahsi menfaatlerden mahrumiyet acılarına atfederek ehemmiyetsiz addedebiliriz. Fakat iktidarın el değiştirmesinden hiçbir şahsi zarara uğramamış gençlik kütlesi tam samimiyetin ve imanın timsali olarak edilebilir.

İşte gençliğin 'Genel Başkan İnönü'nün irşatlarıyla parti umdelerinin muvaffakıyeti ve memleketin selameti için azimli ve dimdik vazifeye hazır' bulunduğunu görmekten bu sebepledir ki derin bir bahtiyarlık hissediyoruz.

Muvaffakıyet ve gerileme hareketlerinin birbirini takip etmesi suretiyle elde edilen netice bugün bir hüsran safhası geçiriyor gibi görünmekte ise de Türk gençliğinin ruhunda ve kalbindeki sönmek bilmeyen aşk ve alev istikbale kat'i bir emniyet ile bakmamız için, kuvvet, cesaret ve sebatımızı artırmak için en büyük kaynaktır"[156] ifadelerini kullanmıştır.

Şunu da belirtmekte fayda var ki; 1954 seçimlerinin faturası dönemin CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı olan Dr. Suphi Baykam'a kesilmiştir. Öyle ki; Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Asistan olan Baykam, 1954 seçimleri için gerçekleştirilen çalışmalara katılmak amacıyla izin almış, ancak seçim sonuçlarına bağlı olarak tekrar işbaşı yapamadan görevine son verilmiştir. Fatura yalnızca bununla da kalmamış, Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından Baykam'a verilen üç yıllık burs da Demokrat Parti iktidarı tarafından iptal edilmiştir.

[155] **Mücadele**, 14 Mayıs 1954
[156] Hüseyin Cahit Yalçın, **"Gençliğin Tepkisi"**, **Yeni Ulus**, 7 Mayıs 1954

3. 2. 4. Yükseköğrenim Gençliğini Siyasetten El Çektirme Girişimleri

Demokrat Parti'nin gençlerin siyasetle doğrudan uğraşmasına karşı bakışı esasında çok da ılımlı olmamıştır. Fakat Cumhuriyet Halk Partisi'nin **"Gençlik Ocakları"** kurmak suretiyle gençlik örgütlenmesine başlaması ve bunda da başarılı olması, DP'yi de **"kerhen"** gençlik örgütlenmesini resmileştirmeye yöneltmiştir.

CHP, ocak teşkilatlarında çalışan gençliğin yanında, yükseköğrenim gençliğini de örgütlemiş ve böylece üniversiteler içerisinde de faaliyet göstermeye başlamıştır. Hatta birçok gençlik ocağında üniversite öğrencilerinin başkanlığa getirilmesi de Cumhuriyet Halk Partisi'nin üniversitelerde daha rahat örgütlenmesini sağlamıştır. Elbette ki bu örgütlenme, CHP'nin güçlenmesini sağlarken, iktidar partisi DP'nin de büyük tepkisini çekmiştir.

Örneğin; 10 Ocak 1954'te, Bahçelievler Lokali'nde gerçekleştirilen CHP Gençlik Ocağı'nın İkinci Kongresi'nde mevcut başkan Nejat Günal'ın üniversiteden mezun olacağından dolayı yeniden aday olmaması, DP'nin dikkatini çekmiştir. Öyle ki; bu durum Demokrat Parti'nin yayın organı olan Zafer Gazetesi, 11 Ocak 1954 tarihli sayısında **"CHP'nin Çirkin Maksatları"** başlığıyla bir anlamda DP'lilerin tepkisini dile getirmiştir.

CHP Gençlik Kolları 1954 seçimlerinde alınan yenilgiye rağmen çalışmalarına devam ederken, DP'nin 7 Ocak'ta kurmuş olduğu **Genç Demokratlar Teşkilatı** Kasım ayına gelindiğinde dağılmış[157] ve DP tarafından lağvedilmiştir. DP'nin gençlik örgütlenmesi konusunda başarısız olması, CHP'nin ise üniversitelerde etkinliğini arttırma girişimleri, DP'nin son çare olarak çıkaracağı bir kanunla özellikle yükseköğrenim gençliğini siyasetten **"zorla"** el çektirme yoluna gitmesine neden olmuştur.

DP'nin yükseköğrenim gençlerini siyasetten el çektirmeye yönelik girişimde bulunacağı söylentilerinin ilk ortaya çıktığı dönemlerde Ankara Tıp Fakültesi Profesörler Kurulu'nun Senatoya öğrencilerin siyasetle uğraşmalarını önlemeye yönelik bir öneri getirdiği haberleri yayılmış ve bunun üzerine Ankara Üniversitesi

[157] 28 Ekim 1954 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan bir habere göre; Genç Demokratlar Teşkilatı Merkez Komitesi için tutulan büro o tarihlerde boşaltılırken, gazetede geçen *"iki ay evvel de merkez icra komitesi dağılmış ve tekrar kurulamamıştır"* sözünden de Genç Demokratlar Teşkilatı Merkez İcra Komitesi'nin Ağustos 1954'ten beri boş bulunduğu çıkarımını yapabiliriz. **Cumhuriyet,** 28.10.1954

Talebe Birliği Tıp Öğrenci Derneği Başkanı Refet Saygılı bir beyanname yayınlayarak tepki göstermiştir.

Saygılı, yayınladığı beyannamede Meşrutiyet'ten bu yana hürriyet mücadelesinde ileri fikirlere önayak olmuş bulunan tıbbiyeli ruhu için böyle bir teklifin yersiz ve izah edilemez olduğunu belirtmiş, talebelerin siyasi haklarının Profesörler Kurulu ve Senatoca ortadan kaldırılamayacağını, böyle bir kararın onların yetkileri dışında bir anayasa davası olduğunu ifade etmiştir.[158]

2 Kasım 1954 tarihinde gerçekleştirilen İstanbul Üniversitesi'nin eğitim öğretim yılı açılışında öğrencilerin iktidara tepki göstererek ayrıca bir tören düzenlemeleri ve Ankara Üniversitesi'nde de aynı durumların ortaya çıkması, yükseköğrenim gençliğinin kendini siyasete fazlasıyla kaptırdığı izlenimini uyandırmıştır. Tam da bu sıralarda Zafer Gazetesi'nde Mümtaz Faik Fenik'in yazmış olduğu bir yazı Cumhuriyet Gazetesi tarafından da yayınlanmış ve Fenik, yazısında özetle şöyle demiştir:

> *"Demokrat Parti iktidara geldiği zamandan beri her sene üniversite açılışını bir hadise vesilesi yapmışlardır. Bu sefer de gene aynı şahıslar, aynı şekilde sözü ayağa düşürmeye uğraşmışlardır. Hatta bu açılış törenlerinin bir asayiş mevzuu haline sokmuşlardır. Fakat artık yeter. Sabrımız, müsamahamız daha ne dereceye kadar dayanacaktır?*
>
> *Üniversite bir miting yeri değildir, bir nümayiş yeri değildir. Alakalıları vazifeye çağırmanı zamanı çoktan gelmiştir. Bu anarşik hale son verilmesi için ciddi tedbirler alınmalıdır.*
>
> *Bu anarşi ne zamana kadar devam edecektir? Alakalılar buna ne zamana kadar göz yumacaklardır? Üniversiteden kanunla kaldırılan politikanın fiilen yapılmasına müsaade edilmemesi gerektir. Hükümetin ciddi tedbirler almasını beklemek hakkımızdır"*[159]

Demokrat Parti yandaşı olan Mümtaz Faik Fenik'in yazmış olduğu yazıda da görüldüğü gibi, iktidar partisi yandaşlarının üstü kapalı bir biçimde öğretim üyelerini kapsayan siyaset yapma yasağı çemberinin genişletilerek öğrencileri de kapsaması arzuları dile getirilmeye başlanmıştır.

CHP'nin yayın organı olan **"Halkçı Gazetesi"** ise öğrencilerin siyasetten el çektirilmesi söylentileri ve Zafer Gazetesi'nde bu söylentileri destekleyen yazıların çıkması üzerine, 8 Kasım 1954 tarihli yayınındaki başyazısında bu söylentilere yönelik tepkisini özetle şöyle dile getirmiştir:

---

[158] **Cumhuriyet**, 3 Ekim 1954
[159] **Cumhuriyet**, 6 Kasım 1954

"İktidar, üniversite profesörlerinin siyasetle meşgul olmalarını yasak etti. Daha doğrusu, Hükümeti tenkidi yasak etti. Yoksa; iktidarı medih için bütün yollar açıktır.

Şimdi sıra üniversite öğrencilerine geldi. Bilhassa bu ders yılının açılış törenleri iktidarı çileden çıkardı. Çünkü öğrenciler, DP büyüklerini, muhalefet liderlerinden daha az alkışladı.

Mesele burada: Hürriyet tezahürleri karşısında iktidardakiler serinkanlı olmaya alışsalar Türkiye'de de her şey yolunda gidecek. Kimse sinirlenmeyecek, kıskanmayacak, korkmayacak.

Her müessesenin bize göresini icat etmekten vazgeçelim. Medeniyet ve demokrasi alemine gülünç oluyoruz. Profesörleri siyasi fikir söylemeyen muhtar üniversiteyi akıl almaz. Öğrencilerinin alkışlarını kelepçelemeye kalkan üniversite pek zavallı hale düşer."[160]

Üniversite öğrencilerinin siyaseten el çektirilmesi tartışmalarına yalnızca siyasi partiler değil, öğrenci kuruluşları da görüşlerini dile getirerek katılmışlardır. Bu konuda TMTF Genel Başkanı Mesut Ülkü, siyaset yapmayı kendileri için bir **"hak"** olarak gördüklerini ima ederek bu hakkın ellerinden alınmamasını istemiştir. Ülkü konuşmasında;

"Ankara Üniversitesi'nin açılışında talebelerin bazı şahısları alkışlamaları üzerine, talebenin siyasetle meşgul olmaması icap ettiği fikri tekrar ileri sürülmeye başlandı.

Bu fikirlerin asıl mesnedi olarak talebenin, siyaseti üniversiteye sokmak istemesi ileri sürülmektedir ve son hadise buna misal verilmektedir. Ancak kanaatimizce, demokrasi dünyasında bir ferdin inandığı fikirleri temsil eden şahısları alkışlaması en tabii hakkıdır ve alkış hadisesi ise siyaseti üniversiteye sokmak demek değildir. Talebe istese de buna muvaffak olamaz; zira üniversite buna kendi yönetmeliği ile mani olmaktadır.

Talebenin üniversite dışında siyasetle meşgul olması hakkı kendisinden alınırsa, vatandaşların siyasi olgunluğunu kendi elimizle yok etmiş oluruz. Her ferdin tekamül etmek için eğitime ihtiyacı vardır. İstikbalde memleket mukadderatını eline alacak olan talebeden, siyasi eğitim fırsatı esirgenirse, ileride kendisinden siyasi bir olgunluk beklemeye hakkımız olmaması icap eder.

Bizden ileri memleketleri incelersek görürüz ki, oralarda talebe, sadece fert olarak siyasetle uğraşmayıp, siyasi talebe teşekkülleri kurmakta ve faaliyetlerini bu teşekküller vasıtasıyla yapmakta, daima gıpta ile müşahede ettiğimiz siyasi olgunluğa kavuşmaktadır.

Bizler talebe olarak bu kadar fazlasını istemiyoruz. İstediğimiz sadece bize kanunlarla verilen bir hakkın geri alınmamasıdır" demiştir.

[160] **Halkçı**, 8 Kasım 1954

İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Genel Sekreteri Nedim Üsdiken ise, her üniversitelinin siyasetle ilgilenmesinin en doğal hakkı olduğunu dile getirerek; *"Biz talebenin siyasetle uğraşmasından şunu anlıyoruz: Talebe teşekküllerinde ve üniversite dahilinde siyasi faaliyet göstermemek şartıyla, rey hakkına sahip olan her üniversiteli, memleket meseleleri üzerinde fikrini söyleyebilir"* demiştir.

MTTB Genel Sekreteri Malik Danışman ise, bu konuda TMTF ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanlarının söylemlerine nazaran çok daha esnek bir söylemle; Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın bu konuda kendileri tarafından hazırlanmış bir kanun tasarısının mevcut olmadığı ve alınacak tedbirlerde öğrenci hürriyetine dokunulmayacağı yolundaki sözlerini memnunlukla karşıladıklarını bildirerek, *'Eğer üniversiteliyi siyasetten men edecek bir kanun tasarısı mevcut olursa, o zaman birlik olarak görüşlerimizi açıklayacağız"* demiştir.[161]

Nitekim MTTB Genel Sekreteri Malik Danışman'ın da dediği gibi Demokrat Parti tarafından böyle bir kanun tasarısı meclise sunulmamış ve yükseköğrenim gençliği siyaset yapmaya devam etmiştir. Görünen o ki; DP'nin gençlik örgütlenmesinde istenen başarıyı sağlayamaması ve DP yandaşlarının da baskısı üzerine çıkarılmak istenen yükseköğrenim gençliğini siyasetten el çektirmeye yönelik kanun tasarısı fikri, gelmesi muhtemel tepkilerden çekinildiğinden ötürü rafa kaldırılmıştır.

3. 2. 5. CHP Gençlik Kolları'nda İlk Bayrak Değişimi

Dr. Suphi Baykam'ın Kurucu Genel Başkanlığı'nı yaptığı CHP Gençlik Kolları'nda 1955 yılına girilirken ilk lider değişikliği meydana gelmiş, Ziya Erdal Güç, CHP Gençlik Kolları'nın İkinci Genel Başkanı olarak görevine başlamıştır.

Yeni yıl nedeniyle bir beyanname yayınlayan[162] CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, 10 Ocak 1955 tarihinde I. İnönü Savaşı'nın yıldönümü münasebetiyle CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'yü ziyaret ederken, heyetin başında Gençlik Kolları Genel Başkanı Ziya Erdal Güç'ün bulunması, gençlik kollarında bayrak değişiminin bu dönemlere denk geldiğini göstermektedir.

---

[161] **Cumhuriyet**, 7 Kasım 1954

[162] **Halkçı**, 1 Ocak 1955; CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından yayınlanan **"Yeni Yıl Beyannamesi"** metninin tamamı için; **Bkz. EK- 8**

Ziya Erdal Güç'ün Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na getirilmesinden sonra, CHP Gençlik Kolları'nın örgütlülüğünün arttırılmasına yönelik yoğun bir çalışma başlatılmıştır. Birçok ilde boşalmış olan veya boş bulunan yönetim kadroları yeniden oluşturulmuştur. Hatta bu dönemde gençlik teşkilatı feshedilen Demokrat Parti'den gelen gençlere (CHP'ye olan bağlılıklarının artmasını sağlamak için olsa gerek) yeni oluşturulan gençlik kolu yönetimlerinde görev verilmiştir. Örneğin; İzmir İl Gençlik Kolu'nda bu konuyla ilgili bir gelişme yaşanmış ve İzmir İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na eski bir DP'li olan İlter Akat isminde bir genç atanmıştır.

Temmuz 1955'te İzmir İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na atanan İlter Akat'ın yönetim kurulunda ise; Raci Kösemen, Erol Artun, Hakkı Aktan, Metin Aksulu, Ercüment Kökcel ve Abdülrefah Akçal yer almıştır.[163]

Ankara'da ise; İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na Turgut Altunkaya getirilirken, yönetim kurulu üyeliklerine; Necdet Özel, Erdoğan Yalçın, Bülent Özçelik, Necdet İnan, Yusuf Ziya Ademhan ve Sakip İmirzalıoğlu atanmıştır.[164]

Gençlik Kolları bu dönemde bir yandan örgütlenme çalışmaları yaparken, diğer yandan da milli bir mesele haline gelen Kıbrıs konusunu da yakından takip etmişlerdir. Öyle ki; Kıbrıs, bu dönemde gerçekleştirilen toplantıların ana gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir.

Örneğin; 3 Eylül 1955 tarihinde gerçekleştirilen Ankara Merkez İlçe Gençlik Kolu Toplantısı'ndan sonra CHP'li gençler Adana'da kurulmuş olan **"Kıbrıs'a Gönüllü Gitmek İsteyenler Cemiyeti"** Başkanı Cebbar Sever'e destek telgrafı yollayarak bir anlamda Kıbrıs'a gitmek için gönüllü olmuşlardır. CHP'li gençlerin Cebbar Sever'e gönderdiği telgrafta aynen şöyle denilmektedir:

> *"Cumhuriyet Halk Partisi Ankara Merkez İlçe Gençleri olarak mevzuunda gönüllüler hareketini yaratan arkadaşlarınıza karşı duyduğumuz minnet ve şükran hislerimiz sonsuzdur.*
>
> *Aynı yolda sizlerle bütün mevcudiyetimizle beraberiz. Milli davamızın tahakkuku uğrunda hükümetimizin müsaade edeceği her türlü hizmete hazırız"*[165]

Ayrıca bu dönemde Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin yöneticisi (aslen Türk olan) Papa Eftim'e Kıbrıs Meselesi'nde Türkiye'den yana koyduğu tavırdan ötürü

[163] **Ulus**, 26 Temmuz 1955
[164] **Ulus**, 4 Eylül 1955
[165] **Ulus**, 4 Eylül 1955

CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu tarafından destek telgrafı çekilmiştir. Papa Eftim ise CHP Gençlik Kolları'na yolladığı telgrafta şöyle cevap vermiştir:

> *"Asil ve temiz ruhunuzdan doğan tel yazınızdaki içli sözler, beni ziyadesiyle sevindirdi ve milli ve vatani duygularımı bir kat daha coşturmuştur. Şahsi dayiyaneme karşı izhar edilen bu içli ve derin sevgiye layık olmaya ve aziz Türk Milletinin paha yetmez ebedi varlığı olan Türk Gençliğine bütün varlığımla hizmet etmeye son nefesime kadar hazır olduğuma emin olmanızı dilerim.*
>
> *Vatan ve milletin namı, nimeti ve hür nefesle yaşayan her vatandaşın en mukaddes borcu, her an millete minnet ve şükranını ödemektir. Bu insani ve vicdani borcu ifa etmeyen vatandaşın, aziz vatanda, dünya ve ahrette yeri ve rahatı yoktur. Her din adamlarının da yegane borcu, vatandaşlara bu hususta yapmaya borçlu olduğu telkinattır. Din adamları bu suretledir ki, gerçek dinsel ödevlerini yapmakla değil, yalnız kendi vatandaşlarının ümit, iman ve muhabbetini destekleyip sarsılmaz kuvvet olan birliği temin etmekle milletine, milletler arası sevgi ve işbirliğine, dünya barışına ve bütün insanlığın refah ve saadetine hizmet etmiş olurlar. Bu hususstaki kutsal ödevini bilen ve yapan din adamlarına ne mutlu. Ve bu ödevini yapmayan, kötüye kullanan, dini siyasete alet edip ayrılık ve kavgalara sebebiyet veren (Makarios ve emsalleri gibi) bedbaht din adamlarına ne yazık! Bu gibi müfsitlerin adı mutlaka lanetle anılacaktır.*
>
> *Asil ve mert Türk milletimiz hiçbir milletin tecavüzü asla cevaz görmediği içindir ki, kendi hakkına ve mukaddesatına el sürmeye yeltenmek cüretini gösterenlerin hüsranla karşılaştırmaya kadir olduğuna emindir. Medeni savaşının bidayetinden beri işte bu hakikati bütün medeni aleme ilan ve müdafaa etmekteyim. Dayandığım kuvvet evvel ahir hak ve nihayet, pazusu bükülmez siz TÜRK GENÇLİĞİDİR. Yaşasın Türk Gençliği, var olsun ebetsel Türk Milleti. Kahrolsun hainler, Türk vatan ve milletimin selamet ve saadeti için gece gündüz devamlı hayır dualarımı bilvesile tekrar eder, Türk Gençliğini takdisle derin sevgi ve saygı ile selamlarım.*
>
> *İçli Duacınız*
> *Papa Eftim Erenerol"*[166]

3. 3. BASKI DÖNEMİNDE CHP GENÇLİK KOLLARI (1956 – 1960)

1954 seçimlerinde DP'nin yeniden iktidara gelmesi, DP'yi iktidar sarhoşluğunun da etkisiyle daha baskıcı uygulamalara doğru itmiştir. Bu baskıcı uygulamalar, özellikle muhalefet partilerini etkisiz kılmaya yönelik olunca, halk da bir süre sonra tepki vermeye başlamıştır. Bu dönemde gençlik örgütlenmesindeki

[166] **Ulus**, 27 Ağustos 1955

ciddiyeti sıkı tutan CHP, yeni açılımlar yapmakla birlikte, gençlerin parti içerisindeki etkinliğini de arttırarak, partiye olan ilgilerini muhafaza etmeye çalışmıştır.

Hatta CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İzzet Sedes, 13 Temmuz 1956 tarihinde düzenlediği basın toplantısıyla Türk gençliğini hep beraber omuz omuza mücadele etmeye davet etmiştir.

İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İzzet Sedes, düzenlediği basın toplantısında şunları söylemiştir:

> *"19 Mayıs 1952'de teşekkül eden Gençlik Kollarımız hakkında ileri geri, müspet menfi her türlü söz söylendi. Biz, bütün bunlara bugüne kadar sükutla mukabele etmeyi tercih ettik. Şuna kaaniyim ki, demokrasi, siyasi terbiyenin olgunlaşması ile gelişir. Bu bakımdan istikbalde vatanın mesuliyetini omuzlarına alacak CHP'ye kayıtlı bulunan ve bulunmayan genç arkadaşlarımızın, memleket, parti ve demokrasinin temeli olan seçim işlerine yakından alaka göstermelerini sağlamak ve binnetice vatan ve millet sevgisini, devrimlere bağlılık ve demokrasi terbiyesini geliştirmek başlıca emel ve vazifelerimizden biridir. Binaenaleyh, Atatürk'ü seven, onun izinde çalışarak yürümek isteyen genç arkadaşlarımızı bu vesile ile bir kere daha davet ediyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi'ne sempati besleyen, siyasetle ilgilenme ve uğraşmanın beliğ bir vazife olduğuna inanan gençlerimizle çalışmak bizim için bir şereftir. Atatürk'ün partisi onları beklemektedir. Gelsinler el ele, omuz omuza onlarla çalışalım. Bu memleketin, istikbalini sağlam temeller üzerinde bilgi ile mücehhez olarak hazırlayalım. Bize Komünist dediler, bize başıbozuk sürü dediler, bize dinsiz dediler, bütün bunları söyleyenler hüsranla karşılaştılar ve gençleri siyasetle iştigal ettirmeyeceğiz teranesine başladılar. Onlara soruyoruz, bir memlekette memur siyasetle uğraşmaz, işçi siyasetle uğraşmaz, üniversite profesörü siyasetle uğraşmaz, bir de bunlara üniversite gençliği ilave edilirse, o memlekette kim siyasetle uğraşacaktır? Üniversite gençliğini siyasetle iştigalden menetmek, memleketin yarını olan realist münevverlerin şimdiden yetişmelerine mani olmaktır. İleride tarihin kara sayfalarına büyük harflerle geçmelerine, gençleri en tabii hakkından mahrum etmeye kimsenin hakkı yoktur. Bugün haklarımız tahdit edilmiş durumdadır. Yüksek Meclisimizden ve partilerimizden istirham ediyoruz, bizi yabancı memleket gençliğine gıpta ettirmesinler. Onların sahip oldukları hürriyetleri özletmesinler.*
>
> *Üniversitenin kütüphane ve kitap ihtiyacı tam manasıyla halledilememiştir. Kütüphaneler ihtiyacı karşılayamamakta, kitaplar temin edilememektedir. Talebe bankası hala kurulamamıştır. Üniversite mensuplarının mühim bir eksiğini giderecek ve gençliğe büyük fayda sağlayacak olan bu banka bir an evvel tesis edilmelidir. Yeni inşa edilen site yurdu ise kifayetsizdir. Diğeri harap ve bakımsızdır.*
>
> *Muhtelif siyasi ve sosyal mevzularda araştırmalar yapıyoruz. Memleketimizde kalkınma meseleleri köy ve köylü davaları hakkında geniş etütler hazırlıyoruz. Genç arkadaşlarımız köylere giderek mahalli*

dertleri dinleyecekler ve bunları rapor halinde yüksek kademelere arz edeceklerdir. Hitabet kursları açarak arkadaşlarımıza geniş topluluklar önünde inandıkları meseleleri savunabilmek imkanlarını hazırlıyoruz. Resmi makamlar müsaade verdiği takdirde, toplantılar, konferanslar, münazaralar ve müsamereler tertip ederek CHP'nin devrimci dünya görüşünü geliştirmeye çalışacağız." [167]

Baskıcı uygulamalarla muhalefet partilerinin birçok etkinliğini engelleme yoluna giden DP'nin gerek basına, gerek öğretim üyelerine ve gerekse aydın kesime karşı uyguladığı baskılarla topladığı tepki, 1960 yılına doğru doruğa ulaşacak ve maalesef Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde askeri müdahaleler silsilesinin başlamasına neden olacaktır.

3. 3. 1. İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi ve Yeni Yönetmelik Çalışmaları

26 Kasım 1956 tarihinde, Beşiktaş İlçe Lokali'nde gerçekleştirilen CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi, 127 delegenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Şeyda Güley'in Divan Başkanlığı'na seçildiği kongrede, Parti Meclisi Üyelerinden Mebrure Aksoley, Şahap Gürler, Atıf Ödül, Vedat Dicleli ve İl İdare Kurulu üyeleri hazır bulunmuşlardır.

İl Gençlik Kolu Başkanı İzzet Sedes tarafından okunan raporda, mevcut Gençlik Kolları Yönetmeliği'nin İstanbul'un idari ve coğrafi özelliğine göre yetersiz olduğu ve bu durumun Genel Merkez'le de paylaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Kıbrıs Davası'na da değinilen raporda, konuyla ilgili olarak *"Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği camiasına dahil gençlik teşekküllerinin Kıbrıs'ta Türklere karşı tedhişçilerin giriştikleri gayri insani hareketleri tasvip etmediklerini ve bu politikayı destekleyen Yunan Gençlik Birlikleri'ne iyi not vermediklerini ummak isteriz"* ibaresiyle CHP Gençlik Kolları'nın Kıbrıs Meselesi'ne olan yaklaşımı dile getirilmiştir.

6 – 7 Eylül hadiselerine[168] de değinilen çalışma raporunda Örfi İdare Komutanı'nın gençlik kuruluşlarını kapattırması ve bu kuruluşlara üye olan birçok

[167] **Ulus**, 14 Temmuz 1956

[168] **6 – 7 Eylül Olayları:** Kıbrıs Meselesi'nin başlamasıyla birlikte, özellikle Rumlara ve Patrikhaneler başta olmak üzere gayrimüslimlere karşı bakış açısı sertleşmeye başlamıştır. Kıbrıs Meselesi'nin ana gündem maddesi haline geldiği 1955 yılında, Dışişleri yetkilileri Londra'da meseleyi görüşürken, Hürriyet Gazetesi'nin Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığını iddia etmesi ve Kıbrıs Türktür Cemiyeti ile DP yanlısı İstanbul Ekspres Gazetesi'nin kışkırtmaları üzerine halk galeyana gelmiş ve gayrimüslimlere ait ev ve dükkanları yağmalamıştır.

genci tutuklatması da kınanmıştır. Batı'daki üniversitelerde hocalara ve öğrencilere tanınan hakların, Türkiye'deki hocalara ve öğrencilere tanınmadığından dolayı Türkiye'deki üniversitelerin **"özerk"** olmadığı ima edilmiştir.

1958 yılında gerçekleşen CHP – Hürriyet Partisi birleşmesinde, bu kongrenin büyük önemi vardır. İzzet Sedes'in okuduğu çalışma raporunda DP'ye karşı partilerarası işbirliği konusuna da değinilmiş ve şöyle denilmiştir:

> *"Bu mütalaalarımız sadece bu partileri sevk ve idare eden yüksek politikaya mensup zümreye aittir. Halen işbirliği halinde bulunduğumuz yüzde yüz idealist, yüzde yüz memleketçi ve bugünkü rejim ıstırabını nesiçlerine kadar yaşayan Hürriyet Partili genç kardeşlerimizin bizlerle beraber olduklarına eminiz"*

İzzet Sedes'in yeniden İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na seçildiği bu kongrede, Parti Meclis Üyesi Atıf Ödül kürsüye gelerek Gençlik Kolları Yönetmeliği'nin yetersizliğine değinerek, konuyla ilgili olarak Genel Merkezin bilgisinin olduğunu söylemiştir.[169]

İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'nden yaklaşık bir ay sonra, 23 Aralık 1956 günü CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu yönetmelik konusunu görüşmek üzere toplantı düzenlemiştir. CHP Genel Merkezi'nde gerçekleştirilen toplantıya Genel Sekreter Kasım Gülek, Genel Sekreter Yardımcısı Kamil Kırıkoğlu ve Abdullah Köroğlu da katılmışlardır.

Toplantının başında Genel Sekreter Kasım Gülek söz alarak özetle şöyle demiştir:

> *"Sizlerle tanışmakla çok memnunum. Bir memleketin bütün meselelerini ve güçlüklerini gençlerin omuzlarında taşımaları icap*

Dışarıdan getirilen kitlelerde bu yağmalamaya destek verince Cumhuriyet tarihinde görülmemiş bir provokasyona tanık olunmuştur. Gayrimüslimlerin adreslerinin önceden tespit edilmiş olması ve 20 – 30 kişiden oluşan bir ekibin söz konusu adreslere taksi, kamyon, vapur ve otobüslerle insan taşıması, bununla birlikte polislerin olaylarda pasif tutum sergilemesi, 6 – 7 Eylül Olayları'nın organize bir şekilde gerçekleştirdiği sonucunu çıkarmaktadır.

6 – 7 Eylül 1955 tarihlerinde gerçekleşen olaylarda, gayri Müslimlere ait, 4 bin 214 ev, 1004 işyeri, 73 kilise, iki manastır, 26 okul ve 5 bin 317 mekan tahrip edilmiş, o dönemde 54 milyon dolarlık maddi hasar meydana gelmiştir. Tahrip edilen işyerlerinin birçoğu Müslümanlara devredilmiş ve yabancı yatırımcılar Türkiye'ye yatırım yapmaktan vazgeçmişlerdir. Ayrıca Türkiye'den büyük göç dalgası başlamıştır. Göç edenlerin büyük bölümünü Rumlar teşkil etmiştir.

6 – 7 Eylül Provokasyonunu körükleyen İstanbul Ekspres Gazetesi'nin ve Kıbrıs Türktür Cemiyeti'nin DP yanlısı olmasına ve o dönemde emniyet kuvvetlerinin olaylar sırasında pasif davranmasına rağmen, DP iktidarı olayların Komünistlerin provokasyonu olarak nitelendirmesi de ilginçtir.

Bkz. Dilek Güven, **"6 – 7 Olayları (1)"**, **Radikal**, 06 Eylül 2005

[169] **Ulus**, 26 Kasım 1956

ettiğinden, bu meseleleri benimsemek ve daha salahiyetli çalışabilmek için memleket meseleleriyle şimdiden alakadar olunması lazımdır.

O büyük insan Atatürk bile vatan ve cumhuriyeti bütünü ile gençlere emanet etmekle siz gençlere olan izanını senelerce evvel belirtmiş bulunmaktadır.

Önümüzde büyük imkanlar var, memleket sizden hizmet beklemektedir. Biz CHP olarak Gençlik Kolları için bağrımızı açmış bir partiyiz ve bu kolların müstakil çalışabilmesini sağlamak maksadıyla birçok faaliyetlerde bulunduk. Komisyonlar teşkil ettik ve bu işi her cephesiyle tetkik ettik. Vardığımız netice Gençlik Kollarına memleketin bugün çok ihtiyacı olduğudur. Hepinizden çalışma ve her şeye, bütün zorluklara rağmen mücadele bekliyoruz."[170]

Genel Sekreter Kasım Gülek'in konuşmasından sonra toplantı, Genel Sekreter Yardımcısı Kamil Kırıkoğlu'nun başkanlığında devam etmiştir. Toplantıda yeni yönetmelikle ilgili çalışmalar tartışılmış ve yönetmelik hazırlamak üzere bir heyet seçilmiştir.[171] Osman Saygılı'nın başkanlığında kurulan heyetin diğer üyeleri; Ayhan Erinç, Şefik Köroğlu, Necdet Atalay, Doğan Yüksel, Ayhan Alanyalı ve Rüştü Yılmaz'dır.[172]

Bu heyeti Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetimi olarak kabul etmemiz mümkündür. Çünkü bu döneme ait belgelerde artık Gençlik Kolları Genel Başkanı Ziya Erdal Güç'ün ismine rastlamamaktayız. Bu da Ziya Erdal Güç'ün Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'nı bıraktığı ihtimalini güçlendirmektedir.

3. 3. 2. İktidar Baskısının CHP Gençlik Kolları'na Yansıması

1957 yılı, Demokrat Parti baskısının Türkiye'de özellikle muhalefet partileri üzerinde daha da hissedilir hale geldiği bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu dönemde partilerin birçok etkinliği valiler tarafından engellenmiş, törenlere de izin verilmemiştir.

Örneğin; TBMM'de DP'ye yönelik muhalefetinden dolayı DP'lilerin **"düşman"** gözüyle baktığı Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) Genel Başkanı Osman Bölükbaşı (yeniden milletvekili seçilmesinin engellenmesi için olsa gerek)

---

[170] **Ulus**, 24 Aralık 1956

[171] Bu çalışmalardan sonra yeni oluşturulan Gençlik Kolları Yönetmeliği 26 Mayıs 1957 tarihli Parti Meclisi toplantısında yürürlüğe girmiştir; Yönetmelik metninin tamamı için **Bkz. EK – 9**
C.H.P. Gençlik Kolları Yönetmeliği, Kurtuluş Matbaası, Aydın 1959

[172] **Ulus**, 24 Aralık 1956

hakkında dokunulmazlığının kaldırılması hususunda DP'liler tarafından önerge verilmiş ve önerge 24 Haziran 1957 tarihinde kabul edilince, Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığı kaldırılmış, böylece Bölükbaşı'ya cezaevi yolu görünmüştür. Ancak DP'nin bu planı tutmamış, Osman Bölükbaşı cezaevinde de olsa yeniden meclise girmeyi başarmıştır.

CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın dokunulmazlığının TBMM tarafından kaldırılmasının hemen ardından CHP Gençlik Kolları Osman Bölükbaşı'na destek çıkarak, kendisine şu telgrafı göndermiştir:

> *"Memleketimizin hürriyet mücadeleleri tarihini yazacak olanlar size layık olduğunuz değerli yeri vereceklerdir, bundan emin olunuz. Teessürünüze, mensup olduğumuz partinin gençliği adına iştirak ederiz…*
>
> *CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu*
> *Adına*
> *Umur Dicleli"*[173]

Bu dönemde CHP Gençlik Kolları da iktidar baskısından nasibini almıştır. İstanbul İl Gençlik Kolu'nun 10 Kasım 1957 günü, Atatürk'ü anmak amacıyla düzenlemeyi planladığı törene İstanbul Valisi izin vermemiştir. CHP Gençlik Kolları'na İstanbul Valiliği tarafından verilen gerekçeli cevap şu şekildedir:

> *"Atatürk'ün ölümünün 19. yıldönümünde gençlik kollarınız tarafından 10 Kasım 1957 Pazar günü saat 19'da Beyoğlu İlçe Lokali'nde bir toplantı tertip edileceği ve Taksim Cumhuriyet Abidesi'ne çelenk konulacağına dair olan 8.11.1957 gün 1573 sayılı dilekçeniz incelenmiştir. Atatürk'ün ebediyete intikalinin 19. yıldönümü münasebetiyle izah edilmekte olan ihtifallerin yalnız talebe teşekküllerince ve mıntıkalarının en yüksek dereceli okullarında yapılması teamül haline gelmiş bulunduğundan bunun dışında kalan hakiki ve hükmi şahısların bu mevzuda ihtifal yapılmasına müsaade edilmeyecektir"*[174]

CHP İl Gençlik Kolu Başkanı İzzet Sedes, bu cevap üzerine idari amirler hakkında Danıştay'a dava açacağını belirtmiş ve şu beyannameyi yayınlamıştır:

> *"CHP Gençlik Kolları, Aziz Ata'sının 19. Ölüm Yıldönümü'nde O'nu anma hak ve vazifesinin elinden alınmasının büyük üzüntüsü içindedir. Devletimizin ve Partimizin kurucusu Büyük Atatürk'ü sadece ölüm yıldönümleri dolaysıyla hatırlamak isteyenleri ve O'nun emanetini taşıyan gençlikten O'nun hakkını bir defa daha alanları Aziz Atatürk'e bir defa daha şikayet ediyor ve diyoruz ki:*

[173] **Ulus**, 26 Haziran 1957
[174] **Ulus**, 10 Kasım 1957

'Her geçen gün Senin eserlerinin bekçisi olan Türk gençleri için Sensiz kalmanın hüznü artıyor.

Örfi idare rejimi altında dahi bayrağın Seni anmak için toplanma hakkı tanınırken bugün karşılaştığımız zihniyet geçen yıllardan bu yana nereye doğru ve ne kadar yol aldığımızı göstermiyor mu?

Aziz Ata'mız, 10 Kasımları Senin emanetinin bekçilerinin yemin günü olarak Seni anmamıza izin vermeyenler bilsinler ki, kalplerimiz Senin için çarpıyor. Senin bayrağın altında eserlerini korumak için yaşıyoruz. Bir araya toplanmamızı çok görseler dahi Mustafa Kemal'ler olarak Senin için ölmeye, eserlerine baş koymaya bugün fert fert bir daha ant içiyoruz'

Biz büyük nutkunda ve Bursa Nutku'nda belirttiğin emanetin bekçileri, bugün 19'uncu 10 Kasım'da bütün dünyaya haykırıyoruz ve diyoruz ki:

'Sesimizi kısamayacaklar. Çünkü biz Bursa Nutku'nda belirttiğin Türk genci ve gençleriyiz"[175]

Yalnızca izin alamayan İstanbul İl Gençlik Kolu değildi. İzmir İl Gençlik Kolu da dönemin İzmir Valisi Kemal Hadımlı'nın izin vermemesinden dolayı, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ü anamamıştır.

DP'nin iktidar baskısı yalnızca bunlarla sınırlı kalmamıştır. Özellikle 1957 seçimlerinden sonra bu baskıyı daha da arttıracak, hatta partilerin gençlik kongrelerini yasaklayacaktır.

22 Ekim 1959 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından valiliklere gönderdiği tamimde siyasi partilerin gençlik kollarının hiçbir hükmi şahsiyeti bulunmamasından dolayı kongre yapamayacakları belirtilmiştir. Söz konusu tamimin bir örneği de emniyet müdürlüklerine gönderilmiştir.[176]

Ayrıca CHP Samatya İlçe Gençlik Kolu da Cumhuriyet Bayramı nedeniyle bir etkinlik yapmayı planlamış, ancak İstanbul Valiliği *"Cumhuriyet Bayramı bütün milletçe kutlandığından, böyle bir toplantının tertiplenmesi uygun görülmemiştir"* [177] şeklinde bir gerekçeyle etkinliğe izin vermemiştir. Bunun üzerine İstanbul İl Gençlik Kolu aşağıdaki bildiriyi yayınlayarak duruma tepki göstermiştir:

"Atatürk'ün gençliğe emanet ettiği Cumhuriyetin ilanının 36'ıncı yıldönümünde tertiplenen bir çaylı toplantıya Vali, mesnetsiz olarak izin vermemiştir.

[175] **Ulus**, 10 Kasım 1957
[176] **Ulus**, 22 Ekim 1959
[177] **Ulus**, 24 Ekim 1959

Cumhuriyet çocukları olarak en sevinçli günümüz olan Cumhuriyetin ilanı gecesinde bu mutlu günümüzü kutlama hakkımıza dahi haciz koymaya kadar varan zihniyeti şiddetle protesto ederiz.

Mücadele azmimizi Atatürk'ün Cumhuriyeti gençlere emanet etmesinden, kudretimizi damarlarımızdaki asil kandan alıyoruz"

Söz konusu baskılar 18 Nisan 1960 tarihinde kurulan **"Tahkikat Komisyonu"**nun ilk toplantısında bütün siyasi faaliyetleri durduran bir karar almasıyla artık dayanılmaz bir hal alacaktır.

3. 3. 3. Gençlik Kolları'nın "Siyaset Okulu"na Dönüşmesi

Siyasi partilerin, gençlik kolları vasıtasıyla örgütlenmesinin ortak amacı ülkeye yetenekli, faydalı ve birikimli siyasetçiler yetiştirmek olduğu bilinmektedir. Yalnızca bu sözden bile partilerin gençlik kollarının birer **"siyaset okulu"** olduğu sonucuna varmamız mümkündür. Fakat 1958 yılından itibaren gençlik kolları bünyesinde başlatılan eğitim seminerleriyle birlikte CHP Gençlik Kolları tam anlamıyla bir **"siyaset okulu"** haline gelmiştir.

Bu sözlerden partide gençlik kollarının fikren yetersiz olduğu çıkarımı yapılmamalıdır. Ama bu çalışmaların partili gençleri daha donanımlı hale getirdiği ve gençlik kollarının daha da güçlenmesini sağladığı bir gerçektir. Tarhan Erdem'in verdiği örnek de bu kanaatimizi güçlendirmektedir:

"Biz gençler olarak partide aday çıkarma gücüne sahiptik. Mesela; 1956'da Mehbare Bartu isminde bir bayanı ilçe başkan adayı yapmıştık, kongreyi kaybettik. Ancak bir sonraki kongrede genç bir avukat arkadaşımızı aday çıkardık ve İlçe Başkanı seçilmesini sağladık"[178]

1958 yılı başlarında Osman Saygılı'nın başkanlığında CHP Gençlik Kolları'nın yeniden oluşturulması, gençlik kollarının **"siyaset okulu"** haline gelmesi noktasında tam bir dönüm noktasıdır, diyebiliriz. Çünkü söz konusu seminerler yeni oluşturulan yönetim tarafından düzenlenmeye başlamıştır. Osman Saygılı'nın başkanlığındaki CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nda şu isimler yer almıştır:

[178] Tarhan Erdem ile Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008

Ergun Özbudun (Genel Sekreter), Çağlar Kırçak, Önder Sav, Sabri Arıkan, Ertuğrul Baydar, Zekai Süer, Hüseyin Alan ve Orhan Akbulut.[179]

Genel Sekreter Kasım Gülek'in de katıldığı ilk toplantıda CHP Gençlik Kolları'nın yeni Merkez Yönetim Kurulu şu kararları almıştır:

1 – Gençlik Kolları İl Teşkilatlarına bir genelge yazılarak yönetmelik hükümlerine göre teşkilatların tamamlanması,

2 – Partili gençlerin birbirleriyle ve parti ile daimi surette temas halinde olması için bir lokal temin edilmesi,

3 – Haftada bir defa olmak üzere akademik mahiyette seminerler ve sohbetlerin tertip edilmesi,

4 – Bir gençlik kolları gazetesi çıkarılıncaya kadar Ulus Gazetesi'nde haftada bir gün gençlik kolları ve gençlik meseleleri üzerine yazılar yazılması,

5 – 21 Ocak Salı günü saat 5'te Ankara İl Merkezi'nde İl Gençlik Kolu'nun teşkili için yapılacak toplantıda ve önümüzdeki hafta içinde İstanbul İl Gençlik Kolu'nun teşkil edilmesindeki çalışmalarda hazır bulunulması…[180]

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, toplantının hemen ardından çalışmalarına başlamış ve aldığı kararları tek tek uygulamaya çalışmıştır. Buna göre İstanbul İl Gençlik Kolu Yüksek Mühendis Hüseyin Sezmiş'in başkanlığında yeniden oluşturulmuş, yönetimde ise Erol Aydıncıoğlu (Sekreter), Mehmet Erdem, Kemal Sarı, Ahmet Yılmaz, Günseli Örsan ve Tarhan Erdem yer almışlardır.

Bu arada Ocak ayında başlayan eğitim seminerleriyle birlikte gençler eğitime tabi tutularak, donanımlarının artırılması sağlanmıştır. Söz konusu eğitim seminerlerinde parti yöneticileri, milletvekilleri ve öğretim üyeleri konuşmacı olarak partili gençlere iktisat, doğal kaynaklar, sosyal güvenlik ve gençlik – siyaset ilişkisi vb. birçok konuda bilgi vermişlerdir.

Bu eğitim çalışmalarıyla birlikte partili gençlerin bilgi ve birikiminin artmasıyla birlikte, parti içinde etkinliklerinin de arttığını önceki kısımlarda belirtmiştim. Eğitim çalışmalarının başladığı sırada İstanbul İl Gençlik Kolu

---

[179] Yönetim Kurulu'nda Genel Sekreter olarak görev alan **Ergun Özbudun** günümüzde yeni Anayasa Taslağı'nı hazırlamak üzere AKP tarafından akademisyenlere kurdurulan komisyonun başkanı olarak görev almaktadır. Ayrıca Yönetim Kurulu Üyeleri'nden **Önder Sav**, günümüzde CHP Genel Sekreterliği, **Orhan Akbulut** ise CHP Yüksek Disiplin Kurulu Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

[180] **Ulus**, 21 Ocak 1958

Yönetim Kurulu Üyeliği'ne atanan Tarhan Erdem, o günlerin gençlik kollarını şöyle anlatmaktadır:

> *"Gençlik Kolları siyaset bakımından tam bir eğitim merkeziydi. Mesela; geçmişte ben eleştirilerimde kırıcı olurdum. Bu yüzden de sonradan çok pişman oldum. Ama hep toleransla karşılanırdım. O günlerde tecrübeli yöneticiler bize karşı ceza vermezler, o yanlışı düzeltmemizi sağlamaya çalışırlardı. Yaptığımız aşırılıklara rağmen o dönemin yöneticileri bizden kurtulma fikrini hiçbir zaman taşımadılar. Buna karşın, birçok yönetici zaman zaman gençlik kollarını afiş yapıştıran ve bayrak asan insanlardan ibaret olarak görmek istemişlerdi, fakat başaramamışlardı"*[181]

Siyaset Okulu olan CHP Gençlik Kolları'ndan yetişen gençler, donanımlarıyla parti politikalarına da zaman zaman müdahalede bulunmaya başlamışlardır. Örneğin; İlk Hedefler Beyannamesi'nde bulunan üniversite özerkliği başta olmak üzere, gençlikle ilgili çeşitli konularda CHP Gençlik Kolları'nın fikri mevcuttur.[182]

3. 3. 4. 1957 Seçimleri Sonrası CHP Gençlik Kolları

27 Ekim 1957 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerde DP %47,91 oyla yeniden tek başına iktidar olurken, CHP %41,12 oyla yine muhalefette kalmıştır. Bu seçimlerin CHP Gençlik Kolları açısından en önemli yönü; CHP Gençlik Kolları'nın Kurucu Genel Başkanı olan Suphi Baykam'ın Adana Milletvekili, Kurucu Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Bülent Ecevit'in de Ankara Milletvekili olarak meclise girmeleri olmuştur. Türk Siyasi Tarihi'nin şaibeli seçimleri arasında gösterilen 1957 seçimlerinden sonra DP'nin gerici kesimlere karşı **"serbestlik"** tanıdığını görmekteyiz. Bu serbestlik, Türkiye'de irticai faaliyetlerin artmasına neden olurken, kendisini Atatürkçü olarak nitelendiren kesimlerde de büyük rahatsızlıklara neden olmuştur.

CHP Gençlik Kolları da irticai faaliyetlere karşı olan rahatsızlığını yayınladığı bir bildiriyle dile getirirken, bu konuda Demokrat Parti Gençlik Kolları'nı da irticaya karşı mücadelede **"birlik"** olmaya davet etmiştir. CHP Gençlik Kolları'nın yayınlamış olduğu bildiri şöyledir:

---

[181] Tarhan Erdem ile Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008
[182] Tarhan Erdem ile Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008

"Günlerden beri umumi efkarı ve basını meşgul eden nurculuk hadiselerinin Türk gençliği tarafından şiddetle telin edilmesi icap eder. İnkılaplar mevzuunda çok hassas olan Türk gençliği sarsılmaz imanına indirilmek istenen darbeleri, asla müsamaha ile karşılamayacaktır.

CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu olarak bu ve bunun gibi neticesi milli birliği bozmaya kadar gidebilecek irticai faaliyetlerin Anayasanın ve hususi kanunların tanıdığı ferdi hakların hududunu fazlasıyla aştığı kanaatindeyiz.

Bugün maalesef devrimlerimizi tehdit eder bir tehlike mahiyetini arz eden bu hareketlerin ortaya çıkmasındaki sebebi biraz da iktidar partisinin tavizkar tutumunda aramak yanlış olmayacaktır. İnkılapları millete mal olmuş ve olmamış diye ikiye ayıranlar, tehlike karşısındaki samimi ikazlara 'irtica yoktur mürteci vardır' gibi sloganlarla avutucu cevaplar vermekle yetinenler, seçim devresinde kanunlarımızın sarih hükümlerine aykırı olarak din propagandası yapanlar, iradeleri dışında husule gelen bu neticeler karşısında her halde manevi mesuliyet duygusunu hissedeceklerdir.

CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu Türk basınının bu hadise karşısında gösterdiği hassasiyeti takdir ederken, DP organlarının bu konuya sütunlarında tek bir kelimelik yer vermemelerini izahtan aciz kalmaktadır.

Gençlik Kollarımız, Büyük Atatürk'ün inkılapları kendisine emanet ettiği Türk gençliğinin bir uzvu olan DP Gençlik Kollarını mücadelemize iştirake Türk amme efkarı önünde davet eder" [183]

21 Mart 1959 tarihinde gerçekleştirilen Ankara İl Gençlik Kolu Kongresi'nde de irtica konusu işlenmiş ve CHP'li gençler ayakta ant içerek irticaya karşı mücadele edeceklerine söz vermişlerdir. Gençlerin andında şöyle denilmekteydi:

"Biz CHP Gençleri, Tanrı, doğruluk ve memleket yolunda ve Mustafa Kemal Atatürk'ün izinde devrimlere ve Cumhuriyete bağlı kalacağımıza, bu kutsal varlıklara yöneltilebilecek her hücuma, nereden gelirse gelsin kanunla, ilimle, canla, başla sonuna kadar karşı koyacağımıza and içeriz"[184]

Divan Başkanlığı'nı Ankara Milletvekili Hasan Tez'in, İkinci Başkanlığı'nı Ziya Erdal Güç'ün, Divan Katip üyeliklerini ise Hilmi Dedeoğlu ile Kemal Sarıca'nın yaptığı kongrede, Ankara İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na Turan Güven yeniden seçilirken, yönetim kurulu üyeliklerine ise; Nursan Üçok, Mualla Tümer, Bahtiyar Öktem, Yalçın Milli, Sertaç Tözün, Yalçın Kasaroğlu ve Mehmet Ali Arsan seçilmişlerdir.

[183] **Ulus**, 16 Mayıs 1958
[184] **Ulus**, 22 Mart 1959

Bu dönemde Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Genel Merkezi de yeniden yapılandırılmış ve Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Ergün Ertem'in başkanlığında yeniden oluşturulmuştur. Fakat Ergün Ertem döneminde CHP Gençlik Kolları'nın çok aktif olduğunu söylememiz pek de mümkün değildir.

Her ne kadar 7 Nisan 1959 tarihinde gerçekleştirilen Parti Meclisi toplantısında partinin gençlik kollarının aktifleştirilmesi karar altına alınmışsa da istenilen başarı elde edilememiştir. Bu nedenle 1960 yılı başlarında CHP Gençlik Kolları'nda yeni bir yapılanmaya gidildiğini görmekteyiz.

Buna göre; CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu CHP Gençlik Kolları'nın nüvesi olarak kabul edilen ve 29 Mart 1953 tarihinde açılan Ankara Üniversiteliler Ocağı'nın Kurucu Başkanı olan Şevki Aysan'ın başkanlığında yeniden yapılandırılmıştır. Yeniden yapılanan gençlik kolu yönetiminde Hikmet Çetin Genel Sekreter olarak görev almıştır. Oluşturulan yönetim kurulu listesinde Ahmet Yalçın, Orhan Akbulut, Sezen Türkmen, Çağlar Kırçak, Ahmet Miski, Önder Sav, Nedim Tekin ve Doğan Araslı yer almıştır.[185]

Şevki Aysan'ın başkanlığında kurulan bu yönetim, CHP Gençlik Kolları Tarihi'nin 27 Mayıs öncesindeki son yönetimi olması bakımından önemlidir.

3. 3. 5 – CHP Gençlik Kolları'nın Gençlik Kuruluşları İle İlişkileri

CHP Gençlik Kolları, kurulduğu günlerden itibaren gençlik kuruluşları ile sürekli ilişki içerisinde bulunmuştur. Kaldı ki; CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı olan Dr. Suphi Baykam'ın 1948 – 1951 yılları arasında MTTB'nin Genel Başkanlığı'nı yapmış olması, CHP Gençlik Kolları'nın diğer gençlik kuruluşlarıyla ilişki kurmasının doğal bir sebebidir.

1950'li yılların ilk yarısından itibaren DP – CHP çekişmesi, gençlik örgütlenmesinde de kendisini göstermiştir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin gençlik ocakları kurarak zamanla ilçe ve illerde gençlik kolları oluşturmasına, Demokrat

[185] Dönemin kaynaklarında Yönetim Kurulu Üyelerinden Ahmet Yalçın ve Orhan Akbulut'un isimlerine rastlanmıştır. Fakat Orhan Akbulut söz konusu yönetim kurulunda Sezen Türkmen, Çağlar Kırçak, Ahmet Miski, Önder Sav ve Nedim Tekin gibi isimlerin olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca 12 Ekim 1965 seçimleri öncesinde Kars'ta çıkarılan **"Ortanın Solu"** isimli bir gazetede Doğan Araslı'nın CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün isteğiyle CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği'ne atandığı bildirilmektedir.

Parti Genç Demokratlar Teşkilatı'nı kurarak karşılık vermiştir. Bunun üzerine CHP de Genel Merkez düzeyinde Gençlik Kolları oluşturarak bir hamle daha yapmıştır. Tabiî ki bu rekabet yalnızca gençlik kollarıyla sınırlı kalmamış, var olan gençlik kuruluşları üzerinden de yürütülmüştür.

Örneğin; bu dönemde Demokrat Parti Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nu elinde tutarken, CHP ise Suphi Baykam'ın Milli Türk Talebe Birliği üzerindeki etkisini kullanarak bu teşkilatın desteğini sağlamıştır. Bununla birlikte CHP'nin ilerleyen süreçlerde Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın da desteğini aldığını göreceğiz.

Ayrıca 1950'lerin ikinci yarısıyla birlikte öncelikle yavaş yavaş TMTF ile MTTB'nin rollerinin tam tersine dönmeye başladığına tanık olmaktayız. Ki bu rol dönüşümü 27 Mayıs'tan sonra tamamlanacak, TMTF sol kesimin, MTTB ise sağ – muhafazakar kesimin simgelerinden birer tanesi olacaklardır.

CHP Gençlik Kolları'nın kuruluşundan itibaren sürekli ilişki içerisinde bulunduğu başlıca gençlik kuruluşları ve bu kuruluşlarla olan ilişkilerine şöyle bir göz atmakta fayda vardır.

3. 3. 5. 1. CHP Gençlik Kolları – MTTB İlişkileri

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları ile Milli Türk Talebe Birliği'nin 1950 – 1955 yılları arasında ılımlı ve olumlu bir hava içerisinde devam ettiğini söyleyebiliriz.

Özellikle Suphi Baykam'ın MTTB Genel Başkanlığı yaptığı sırada, birlik **"milliyetçi bir çizgi"**den Kemalizm'e doğru evrilmiştir. Alptekin Gündüz, bu evrilişi şu sözlerle dile getirmektedir:

"MTTB'nin aşırı unsurlar taşıyan milliyetçi ideolojisi, Baykam'ın önderliğinde ulusalcı bir yapıya dönüşmüş, örgütün bütün etkinliklerinde Atatürk ilke ve devrimleri ana çıkış noktası olarak kabul edilmiştir"[186]

Suphi Baykam'dan sonra MTTB'yi yeniden eski yörüngesine oturtmak isteyenler hemen faaliyetlere başlamışlardır. 15 Ocak 1954 tarihinde gerçekleştirilen

[186] Alptekin Gündüz, **a.g.e.,** s. 94

MTTB Onuncu Genel Kurulu'nda da bu faaliyetlere örnek teşkil edecek bir gelişme yaşanmıştır.

MTTB Onuncu Genel Kurulu'nda Divan Başkanlığı'na Dr. Suphi Baykam'ın seçilmesi, MTTB'yi yeniden aşırı milliyetçi yapıya kavuşturmak isteyenler tarafından tepki toplamıştır. Suphi Baykam'ın CHP'ye üye olduğunu iddia eden muhalifleri, Baykam'ın divan başkanlığından istifa etmesi için baskı kurmuşlardır.

İkinci defa yapılan Divan Başkanlığı seçiminde Suphi Baykam'ın yeniden seçilmesi üzerine birçok genel kurul üyesi ve özellikle İzmir delegasyonu Genel Kurulu terk etmiştir. Bu gelişme üzerine Baykam tekrar istifa etmiş ve yerine Avukat Erdoğan Uğur seçilmiştir.

Suphi Baykam'a gösterilen bu tepki, MTTB'de CHP'li gençlerin etkinliğinin zayıfladığını göstermektedir. Özellikle 1950'li yılların ikinci yarısında MTTB, yeniden aşırı milliyetçi çizgiye doğru kayarken, hiçbir partiye yeşil ışık yakmadığını da belirtmek gerekmektedir.

1958 yılında Demokrat Parti tarafından **"Vatan Cephesi"**nin oluşturulması ve birçok derneğin, öğretim üyesinin ve de yazarın bu cepheye dahil olması için gerçekleştirilen çağrı MTTB'ye de yapılmıştır. MTTB'nin bu çağrılara cevap vermemesi üzerine DP iktidarının birlik üzerine baskı kurması ve hatta o dönemde DP Gençlik Kolları Genel Başkanı Mümtaz Tarhan vasıtasıyla tehditvari bir zorlamaya girişmesi gençlerin tepkisini çekmiştir. Öyle ki; bu dönemde MTTB İkinci Başkanı Beşir Hamidi Başbakan Adnan Menderes'e şöyle bir telgraf çekmek zorunda kalmıştır:

> *"Biz MTTB idarecileri, memleketimize ve gençliğe layıkıyla hizmet edebilmek için, daima siyaset dışında kalmayı şiar edindik. Bundan böyle DP bürolarının, siyasi taleplerini kabul etmediğimiz için bize yardım yapılmadı.*
>
> *Yardım yerine, baskı gördüğümüzden ve yardım dağıtmaya partizan bir görüşün hakim olmasından şikayetçi olarak durumu yüksek itilamıza arz ederiz.*
>
> *Maddi yardımdan vazgeçtik, yeter ki, sayın büyüklerimiz manevi yardımlarını esirgemesin"* [187]

[187] **Dünya**, 26 Mart 1960

CHP Gençlik Kolları ise öğrenci kuruluşları üzerinde artan DP baskısı üzerine bir bildiri yayınlayarak tepkisini dile getirmiştir. Gençlik Kollarının yayınlamış olduğu bildiride özetle şöyle denilmekteydi:

> *" – Mümtaz Tarhan'ın başkanlığında kurulan DP gençlik komitesi her bakımdan politikanın dışında kalması icap eden talebe teşekküllerinin cemiyetler kanunu ve teşekküllerin kendi tüzüklerini çiğnemek sureti ile DP'nin bilinen gayretlerine alet etmek teşebbüsündedir. Üniversite gençliğini seyahatler, yemek ziyafetleri ve buna benzer vaatlerde Vatan Cephesi'ne davet eden Tarhan, Türk gençliğinin bu çeşit vaatlerle satın alınacağını zannediyorsa aldanıyor.*
>
> *Üniversite gençliğine reva görülen haksız ve kanun dışı hareketlerin daima karşısındayız.*
>
> *Batmak üzere olan bir partinin son çırpınışları olarak vasıflandırdığımız bu hareket boşunadır. Türk gençliği Demokrasi ve Hürriyet idealleri ile Atatürk inkılaplarını koruma yolundaki mücadelesine devam etmektedir ve çok yakında muzaffer olacaktır"* [188]

Netice itibariyle, CHP Gençlik Kolları ile MTTB arasındaki ilişki, Suphi Baykam'dan sonra da bir süre daha devam etmiş, MTTB'de meydana gelen anlayış değişikliğine paralel olarak da zayıflamaya başlamıştır. 27 Mayıs askeri müdahalesinden sonra da MTTB'nin bugünkü anlamıyla **"dinci"** bir yapıya büründüğüne tanık olmaktayız.

3. 3. 5. 2. CHP Gençlik Kolları – TMTF İlişkileri

Türkiye Milli Talebe Federasyonu ile Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları arasındaki ilişki, 1950'lerin ortalarından itibaren ılımlı hale gelmeye başlamıştır. Bu döneme kadar çoğunlukla MTTB'de faaliyet gösteren CHP'li gençler, MTTB'de meydana gelen anlayış değişikliğinden dolayıdır ki, TMTF'ye yönelmeye başlamışlardır.

TMTF ise, söz konusu sürece kadar DP'nin en çok destek aldığı gençlik kuruluşlarından birisi olarak kabul edilebilir. DP de TMTF'nin destekleri karşılıksız bırakmamış, zaman zaman TMTF'ye çeşitli konularda destek sağlayarak karşılık vermiştir. Mesela; CHP'nin mallarına el konulduğu dönemde CHP İstanbul İl Merkezi'nin bulunduğu dairenin, 12 Mayıs 1954 tarihinde DP'nin talimatıyla

[188] **Dünya**, 26 Mart 1960

İstanbul Valiliği tarafından TMTF'ye hibe edilmesi,[189] bu dayanışmanın en önemli göstergelerinden birisidir.

Yukarıda da bahsettiğim gibi, 1950'li yılların ortalarından itibaren CHP'li gençlerin TMTF'ye yönelmesi, TMTF'nin de çizgisinin değişmesine ve CHP'ye yakınlaşmasına neden olmuştur. Özellikle bu durum 1957'den sonra daha belirgin hale gelmeye başlamıştır. 1957 yılından itibaren okullardaki öğrenci derneklerini ele geçiren CHP'li gençler, TMTF'yi yönlendirir hale gelmişlerdir. Bu nedenle de DP'nin baskısından TMTF de nasibini almıştır.

Önceki kısımlarda da belirttiğim gibi MTTB'nin Vatan Cephesi'ne dahil olması hususunda kurulan baskı, TMTF'ye de uygulanmıştır. Bu baskılar üzerine CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu 23 Mart 1960 günü yaptığı toplantıdan sonra şu tebliği yayınlamıştır:

> *"23 Mart 1960 tarihli gazetelerde gördüğümüz bir haber artık bu memlekette kanuna riayet etmeyen bir zihniyetin kökleşmiş olduğunu apaçık ortaya koymuştur. Mahut haber, DP İstanbul İl Gençlik Teşkilatı'nın TMTF ve MTTB başkanlarını çağırarak DP saflarına katılmaya davet ettiklerini bildirmektedir.*
>
> *Gerek Cemiyetler Kanunu'nun amir hükümlerine ve gerekse her iki öğrenci derneğinin tüzük hükümlerine göre, öğrenci derneklerinin siyasetle uğraşmaları yasak olduğu halde DP Gençlik Teşkilatı'nın bu gerçeği bile bile, çeşitli baskılarda bulunarak öğrenci derneklerini kendi saflarına katmak teşebbüsünü, evvela, hukuk devleti anlayışına indirilmiş bir darbe, sonra da Türk gençliğinin haysiyet ve onurunu kendi siyasi emellerine kurban etmek isteyen menfur bir zihniyet olarak kabul ve telakki ettiğimizi bilmenizi isteriz.*
>
> *'Sözde gençler'den medet umacak kadar bitkin, devlet kasasının yardım olmadan ayakta duramayacak kadar zayıf, zavallı DP Gençlik Teşkilatı mensuplarına şu hususu bir kere daha hatırlatmak isteriz:*
>
> *Türk Gençliği şunun veya bunun uşağı olacak karakterde değildir. O daima gerçeğin, ilmin ve adaletin sesini dinlemiş, sağduyusunun ve vicdanının kendisine gösterdiği tarafı tutmuştur. Onu, gündelik menfaatlerine kurban etmek isteyenler daima hüsrana uğramışlardır. Türk gençliği daima Atatürk'ün izinde ve devrimlerin gerçek bekçileridir.*
>
> *Bizim değişmeyen anlayışımız budur.*
>
> *CHP Gençlik Kolları Genel Merkez*
> *Yönetim Kurulu Başkanı*
> *Av. Şevki Aysan"* [190]

[189] **Cumhuriyet**, 13 Mayıs 1954
[190] **Ulus**, 24 Mart 1960

Bu dönemde TMTF ile ilişkisi olan birçok genç, 27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nden sonra CHP Gençlik Kolları kadrosunda yer almışlardır. Örneğin; *"1958 – 1959 yıllarında TMTF Başkanı olarak çok etkili işler yaptım. Hatta o dönemlerde Dünya Öğrenci Teşkilatı'nın da Avrupa Kıtası Genel Sekreterliği'ni yaptım"*[191] diyen Erol Ünal, 27 Mayıs sonrasında kurulan CHP Gençlik Kolları'nın Genel Başkanlığı'na atanmıştır. Yine o dönemde Ankara İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Üyesi olan Sertaç Tözün'ün, şu sözleri de CHP Gençlik Kolları ile TMTF arasındaki bağı ortaya koyması bakımından önemlidir:

"Gençlik Kollarımızın büyük çoğunluğu TMTF üyesiydi. Biz de hem TMTF'de hem de Gençlik Kolları'nda çalışıyorduk. TMTF o dönemde CHP'li gençler tarafından idare edilmekteydi." [192]

27 Mayıs sonrasında CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanlığı yapan Nurettin Sözen'i de eski bir TMTF'li olarak anmakta fayda vardır. 27 Mayıs öncesinde CHP Gençlik Kolları ile TMTF arasındaki ilişkiyi anlatan Sözen, gençlik kuruluşlarının (özellikle de TMTF'nin) DP ile CHP arasındaki çekişmelere nasıl alet edildiğini ve bu kuruluşların nasıl baskı altına aldığını şu sözlerle dile getirmiştir:

> *"Talebe Cemiyetleri çok önemliydi o dönemde. Çünkü o dönemde talebe kuruluşları seçimleri hep CHP'lilerle DP'lilerin yarışına sahne olurlardı. Adnan Menderes de bu seçimleri çok önemserdi. Öyle ki; en basit talebe cemiyeti seçimleri için bile Ankara'dan milletvekili gelir ve izlerdi.*
>
> *Bu mücadelelerden de 1957'den itibaren çoğunlukla CHP'liler galip çıkmıştı. Sadık Erdem adına DP'de yalnızca gençlik örgütlerinden sorumlu bir Antalya Milletvekili vardı. Adnan Menderes tarafından görevlendirilen Erdem, Park Otel'e gelir, orada gençlik örgütlerinin liderlerini ve delegelerini çağırır, toplar ve çeşitli yöntemlerle ikna etmeye çalışırdı.*
>
> *1959'da Samet Güldoğan ve Adnan Menderes'in müdahalelerinden dolayı TMTF'de bir ay seçim yapılamadı. Menderes, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı müdahale etmesine rağmen istediklerini elde edemedi. Yalçın Küçük, o TMTF kongresinde divan başkanıydı. Kongrenin tehlikeye girmemesi için hiçbir şekilde salonu terk etmiyordu. Bu yüzden, DP tarafından ikna edilen divanın 2. Başkanı ile DP taraftarı olan TMTF delegeleri, bir uçakla Balıkesir'e götürüldüler. Orada divanın 2. Başkanı tarafından açılan gayrikanuni bir kongre yapıldı ve DP yandaşları zorla göreve getirildiler"* [193]

[191] Erol Ünal ile Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[192] Sertaç Tözün ile Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[193] Nurettin Sözen ile Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008

1960 yılının Nisan ayında başlayan hareketlerde ve sonrasında gerçekleşen diğer eylemlerde CHP Gençlik Kolları ile TMTF'nin birçok üyesini kol kola görmekteyiz. Aslında Nisan ayı başında başlayan eylemlerin kıvılcımını ateşleyecek olan olaylardan sonra her ne kadar TMTF yönetiminde DP'liler işbaşına getirilmek istenmişse de, TMTF üyelerinin büyük bölümü CHP Gençlik Kolları'yla sıkı bir ilişki içerisine girmişlerdir.

3. 3. 5. 3. CHP Gençlik Kolları – TMGT İlişkileri

Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı, 12 – 13 Ekim 1951 tarihlerinde Türk Kadınlar Birliği, Kızılay Gençlik Kolu, Anadolu Oymağı ve Milliyetçiler Derneği'nin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir kuruluştur. **"Milli Gençlik Komitesi"** adıyla oluşturulan bu kuruluşa 20 Haziran 1952'de Türk Devrim Ocakları ve Türkiye Tekstil İşçileri Federasyonu (TEKSİF) da dahil olmuştur. 8 Mart 1954'te **"Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı"** adını alan kuruluş, hazırlamış olduğu tüzükte Milli Talebe Federasyonu, Türk Devrim Ocakları, TEKSİF, Türk Kadınları Birliği (ve daha sonra da 1957'de katılan) Türkiye İzciler Birliği'ni asil üyeleri olarak kabul etmiştir.[194]

Türkiye'de çeşitli yönlerde çalışan gençlik hareketlerini birleştirerek dayanışmayı arttırmak, özellikle öğrenci ve işçilerin gençlik kesimiyle ilgili sorunlarını çözmeye çalışmak, dünya gençliği ile Türk gençliği arasında dayanışmayı sağlamak, Türk gençliğini yurtta ve dünyada temsil etmek ve de dünya barışı için çaba göstermek[195] gibi gayeler çerçevesinde kurulan TMGT'yi fiiliyatta kuran kuruluşlardan birisi olan Milliyetçiler Derneği, TMGT'nin tutumuna aykırı bir görüş benimsediği gerekçesiyle 1959 yılında teşkilattan çıkarılmıştır.

CHP Gençlik Kolları'nın özellikle 1950'li yılların sonlarına doğru en çok ilişki içerisinde bulunduğu gençlik kuruluşu olan TMTF'nin TMGT'nin etkin üyeleri arasında olmasının da etkisiyle CHP Gençlik Kolları – TMGT ilişkileri oldukça gelişmiştir. Öyle ki; CHP Gençlik Kolları ilerleyen süreçlerde TMGT'ye üye olmak isteyecek, ancak kanunen bu mümkün olmayacaktır.

---

[194] Tanzer Sülker Yılmaz, **a.g.e.,** s. 75
[195] Tanzer Sülker Yılmaz, **a.g.e.,** s. 75

3. 3. 6. 27 Mayıs Öncesi Gençlik Hareketleri ve CHP Gençlik Kolları'nın Rolü

Demokrat Parti'nin özellikle 1954 yılından sonra belirginleşmeye başlayan baskıcı politikası, şaibeli geçen 1957 seçimlerinin[196] ardından bunaltıcı bir hal almıştır. Öncelikle gençlik kuruluşları üzerinde baskı kurulmuş, gazetelere sansür uygulanmış, muhalefet partilerine mensup siyasetçiler göstermelik gerekçelerle hapse atılmıştır. Öyle ki; bu dönemde Demokrat Parti tarafından kurulan Vatan Cephesi'ne özellikle gençlik kuruluşlarının katılması için nasıl baskı kurulduğunu önceki bölümlerde ortaya koyduk. Bu dönemde baskı artık öyle bir noktaya gelmiştir ki; Meclis tartışmalarında dahi kendini göstermiştir. 1959 yılında, TBMM'nin, bir oturumunda Suphi Baykam'ın bir konuşmasında; (Fransız İhtilali'nin başkahramanlarından birisi olan Robespierre'nin konuşmasından yaptığı alıntıyla) *"Halk zulüm görür ve güveneceği kendinden başka müessese kalmazsa ona isyan et demeyen alçaktır"*[197] demesi, adeta gelecek günlerin habercisi olmuştur.

Tüm baskıların toplumda yarattığı bunalımın üzerine 18 Nisan 1960 tarihinde Tahkikat Komisyonu kurulması, özellikle aydın kesimde büyük çaplı tepkilere neden olmuştur. Çünkü söz konusu komisyon, sahip olduğu olağanüstü yetkiler sayesinde Türkiye'de hükümetin, yargının ve hatta meclisin de üstünde bir konuma getirilmişti.

354 DP Milletvekilinin oyuyla kabul edilen Tahkikat Komisyonu; Ahmet Hamdi Sancar, Osman Kavuncu, Bahadır Dülger, Sait Bilgiç, Cavit Asena, Kemal Biberoğlu, Kemal Özer, Hilmi Dura, Ekrem Anıt, Nusret Kirişçioğlu, Turhan Bahadır, Selami Dinçer, Himmet Ölçmen, Necmettin Önder, Nüzhet Ulusoy 'dan müteşekkildir.[198]

Tahkikat Komisyonu'nun 18 Nisan 1960 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde gerçekleştirilen ilk toplantısında üç karar alınmıştır. Bu kararlara göre;

1 – Hamdi Sancar komisyon başkanlığına, Nusret Kirişçioğlu mazbata muharrirliğine, Nüzhet Ulusoy ise katipliğe getirilmiştir.

---

[196] 1957 seçimlerinden sonra muhalefet partilerine verilmiş birçok oy pusulasının çöplerde bulunması seçimlere şaibe karışmasına neden olmuştur. Örneğin; Gaziantep'te çöplükte çıkan oylar bunun en önemli göstergesidir.

[197] Bedri Baykam ile Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008

[198] Feroz ve Bedia Turgay Ahmad, **Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945 – 1971**, Bilgi Yayınevi, 1. Basım, İstanbul 1976, s. 208

2 – Tahkikatın selametle cereyanını temin maksadı ile bütün siyasi partilerin ve bunlara bağlı teşekkül ve kolların her türlü kongreleri ve kademelerin bünyeleri içinde veya kademeler arasında düzenlenecek müşterek toplantılarla, alelumum siyasi mahiyetteki toplantılar ve partilerce yeni kademeler ve teşkilat kurulması tahkikatın neticesine kadar durdurulmuştur.

3 – Tahkikatın selametle cereyanını temin maksadı ile tahkikata mevzu teşkil eden maddelerle Tahkikat Encümeni'nin vazife ve salahiyetlerine ve bilumum karar, tedbir ve faaliyetlerine müteallik her türlü haber, havadis, beyan, tebliğ, mütalaa, vesika, resim ve yazıların ve (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Cerideleri hariç) bu takrirle alakalı Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakerelerinin her türlü vasıtalarla neşri yasak edilmiştir.[199]

Tahkikat Komisyonu'nun aldığı kararlardan da anlaşılacağı üzere, komisyonun niteliği hiç yoruma yer bırakmayacak kadar net bir biçimde ortadadır. Tahkikat Komisyonu'nun uygulamaları bardağı taşıran damlaları oluşturacak ve çok geçmeden Türkiye'de birçok köklü değişime neden olan gelişmeler yaşanmaya başlayacaktır. Fakat bu hareketlenmelerden en çok zararlı çıkan yine Demokrat Parti olacaktır.

3. 3. 6. 1. 28/29 Nisan 1960 Öğrenci Hareketleri

28 – 29 Nisan 1960 tarihlerinde, İstanbul ve Ankara'da meydana gelen öğrenci hareketlenmelerinin aslında Türk Siyasi Tarihi'nde önemli bir yeri vardır. Çünkü bu hareketlenmeler, hem 27 Mayıs'a giden süreci bir anda hızlandırmış, hem de bugün **"68 Kuşağı"** olarak adlandırdığımız kuşağa örnek teşkil etmiş ve bu kuşağın tohumlarının atılmasını sağlamıştır.

28 – 29 Nisan öğrenci hareketlerinin ortaya çıkışını şöyle bir incelediğimizde; aslında bu hareketlerin DP döneminde kurulan baskının bir sonucu olarak ortaya çıktığını görmekteyiz. Özellikle yukarıda değindiğimiz politik baskıların üzerine bir de Tahkikat Komisyonu eklenmiş, böylece gençler huzursuzluklarını daha da sık dile getirmeye başlamışlardır. Bunun da yanında artık bürokrasi içerisinde etkinliğini artırmış olan Demokrat Parti yandaşlarının, DP'li olmayanlara karşı olan baskıları da

[199] Altan Örsan Öymen, **"Tahkikat Encümeni İlk Toplantısını Köşk'te Yaptı"**, **Ulus**, 5 Haziran 1960

artınca gençler için isyan kaçınılmaz olmuştur. Nitekim bu isyan 28 – 29 Nisan'daki Gençlik Hareketleri'nde kendisini göstermiştir.

Elbette bu gençlik hareketlerinin birçok nedeni vardır. Ancak bu olayların gelişim sürecini anlatmadan önce bu gençlik hareketlerinin içerisinde yer almış olan gençlerin neden böyle bir mücadeleye giriştiklerini bir de kendi ağızlarından dinleyelim:

Nurettin Sözen:

> *"28 Nisan'da Beyazıt'ta gerçekleştirilmeyi planladığımız mitingin nedeni; Tıp Fakültesi kongresine hükümet tarafından yapılan antidemokratik baskılardır. Bu, görünen sebeptir. Ama asıl sebebi; toplumun tepkileridir elbette."* [200]

Yekdil Yasun:

> *"Demokrasiye geçişin tecrübesizliği Demokrat Parti döneminde hissedilir hale gelmiştir. Bununla beraber Demokrat Parti'nin özünde bulunan diktatörlük hevesi ve buna bağlı olarak zamanla özgürlükleri kısıtlama girişimleri, biz gençleri özgürlük mücadelesi vermeye zorlamıştır"* [201]

Abdullah Emre İleri:

> *"27 Mayıs'a doğru giden süreçte gençlik hareketlerinin tohumu, 1957 seçimlerinde atıldı. Çünkü 57 seçimlerini DP, iktidar erkinin kendisine verdiği olanakları kullanarak gerçekleştirdi ve tartışmalı sonuçlar ortaya çıktı. DP buna rağmen özeleştiri yapmak yerine, aynı antidemokratik uygulamaları daha da genişleterek, zorla kabul ettirmeye çalışınca gençlik sokağa çıkmak zorunda kalmıştır"*[202]

Altan Öymen:

> *"Süreç içerisinde DP'nin baskısının artması, keyfi yönetimi, adalet sistemine doğrudan müdahalesi ve Tahkikat Komisyonu'nun kurulması gençlik arasında kaynaşmaya neden olmuştur"*[203]

Orhan Akbulut:

> *"Her şey bir tarafa DP'nin, adalet mekanizmasının da üzerinde bir komisyon oluşturarak ülkede diktatörya oluşturma girişimleri, biz gençlere demokrasi mücadelesi için ortam hazırlamıştır"* [204]

---

[200] Nurettin Sözen ile Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008
[201] Yekdil Yasun ile Görüşme, Ankara, 18 Aralık 2008
[202] Abdullah Emre İleri ile Görüşme, Ankara, 6 Ekim 2008
[203] Altan Öymen ile Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[204] Orhan Akbulut ile Görüşme, Ankara, 9 Ekim 2008

Sedat Akman:

> *"Vatan Cephesi hareketi ile ülke ikiye bölünmüş, 1960 yılına girildiğinde DP artık demokratik sistemden giderek ayrılmıştı. 8 Nisan 1960'ta DP milletvekillerinin oylarıyla ünlü Tahkikat Komisyonu kuruldu. On beş kişiden oluşan komisyonun tüm üyeleri DP milletvekillerinden seçildi. Komisyon, demokrasilerde görülmeyen büyük yetkilerle donatılmıştı.*
>
> *Demokrasinin özgürlük ve hukuksal gücünü kullanarak iktidara gelen ve Meclis'te siyasal çoğunluğu ele geçiren DP, demokrasinin temellerini dinamitliyordu. Bu gelişmeler üniversite gençliği arasında olumsuz etkiler yaratıyordu."* [205]

Görüldüğü gibi, o dönemde bu hareketlerin içerisinde yer alan gençlerin söylediği ortak nokta, DP'nin siyasi uygulamaları ve Tahkikat Komisyonu'nun kurulması…

Elbette ki; bunlar ayaklanmaların gerçek sebebidir, ancak fitili ateşleyen olay, İstanbul'da 27 Nisan 1960 tarihinde gerçekleştirilen, TMTF'ye bağlı Tıp Fakültesi Öğrenci Cemiyeti seçimlerinde yaşanmıştır.

Beyazıt'ta Beyaz Saray Solu'nda çalışmalarına başlayan kongre, divan başkanlığı seçimini gerçekleştirmiş ve Dr. Memduh Eren faaliyet raporunu okuması için kürsüye çağırılmıştır. Eren'in okuduğu faaliyet raporunda İsmet İnönü'nün adının geçmesi üzerine polis müdahale etmiş ve raporun okunmamasını istemiştir. Ancak Kongre Başkanı olan Cemal Sarı, genel kurula karar aldırdıktan sonra raporun okunmasını sağlamıştır.

Aynı günlerde Güney Kore'de üniversiteli gençler diktatör Sigman Ree'ye karşı ayaklanmakta ve özgürlük yürüyüşleri düzenlemekteydiler. Güney Kore'deki bu gelişmeler Türkiye'deki gençler tarafından da yakından takip edilmekteydi.

Tıp Fakültesi Öğrenci Cemiyeti Kongresi'nde de Güney Kore'li öğrencilere, Türk gençliğinin Güney Kore'li öğrencileri vermiş oldukları demokrasi mücadelesinde desteklediğine dair bir telgraf gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun üzerine Hükümet Komiseri olarak salonda bulunan DP taraftarlığıyla ünlü Bumin Yamanoğlu, birkaç polisle birlikte Eczacılık Fakültesi öğrencisi Özer Öztaner tarafından divana verilen[206] söz konusu önergeye zorla el koyunca, Yüksel Burgutoğlu ismindeki tıp fakültesi öğrencisi hükümet komiserini kınamıştır.

---

[205] Sedat Akman, **"27 ve 28 Nisan Gençlik Hareketleri"**, **Cumhuriyet**, 1 Haziran 2008
[206] Nurettin Sözen İle Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008

Bu kınama üzere Bumin Yamanoğlu coplu ve gaz bombalı polisleri salona çağırarak, kongreyi dağıtmıştır. Arbedeye dönen salonda kongrenin divan başkanı Cemal Sarı, divan başkanvekili Erol Arın, Tıp Fakültesi Öğrenci Cemiyeti Başkanı Memduh Eren ve Yüksel Burgutoğlu gözaltına alınmışlardır. Olaylar çıkar çıkmaz bazı öğrenciler Sultanahmet Meydanı'ndaki CHP İl Merkezi'ne sığınarak, burada CHP Gençlik Kollarıyla bir araya gelirken, bazıları da Kim Dergisi'ne sığınmışlardır.[207]

Bumin Yamanoğlu'nun müdahalesiyle Öğrenci Cemiyeti Kongresi'nin dağıtılması üzerine, gençler ertesi gün Tahkikat Komisyonu'nu ve hükümetin uygulamalarını protesto etmek amacıyla Beyazıt'ta bir miting düzenlenmesine karar vermişlerdir.

Bunun için 27 Nisan gecesi birçok öğrenci grubu olabildiğince fazla taraftar bulabilmek amacıyla, yurtları gezerek oralardaki öğrencileri mitinge davet etmiş ve gece boyunca çalışma yapmışlardır.

Yapılan çalışmalarda görev dağılımı da yapılmış ve eylemi başlatma görevi Hukuk Fakültesi'nin birinci sınıfına verilmiştir.[208] İlk dersin bitimine 15 dakika kala sınıfın arka sıralarından alkışlar başlaması üzerine, Profesör dersin bittiğini sanarak sınıftan ayrılınca, **Kastro Nuri** lakaplı **Nuri Yazıcı** kürsüye çıkarak sınıf arkadaşlarına şunları söylemiştir:

> *"Arkadaşlarım, kardeşlerim,*
>
> *Artık burada oturup hukuk eğitimi yapmamızın bir manası kalmamıştır. Tahkikat Komisyonunun yeni salahiyetleri, hukukçulara darbedir. Hepimizi dışarıda bir mücadele bekliyor. Hürriyet mücadelesi…*
>
> *Fazla şey söyleyecek değilim. Yalnız Namık Kemal'in bir beyitini hatırlatacağım:*
>
> *Felek esbabı cefasın toplasın gelsin*
> *Dönersek kahpeyim millet yolunda bu azimetten"*[209]

Bu sözlerin ardından bütün öğrenciler kapıya yönelmiş ve büyük bir heyecanla üniversite bahçesinde toplanmaya başlamışlardır. Bahçedeki Atatürk heykelinin önünde toplanan öğrenciler İstiklal Marşı söyledikleri sırada üniversite bahçesine gelen Bumin Yamanoğlu, bir öğrenciyi tartaklayınca, üniversiteli gençler

[207] Nurettin Sözen ile Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008
[208] Altan Örsan Öymen, **"Üniversite Bahçesinde Gözü Kanlı Bir Polis"**, **Ulus,** 28 Haziran 1960
[209] Altan Örsan Öymen, **a.g.m.**, **Ulus**, 28 Haziran 1960

arkadaşlarını kurtarmak için Yamanoğlu'nun içinde bulunduğu cipi sardılar. Öğrenciler de Yamanoğlu'na karşılık vererek, onu tartaklayınca, Yamanoğlu tabancasını kullanarak öğrencilerin üzerine ateş açmaya başlamıştır. Bu sırada bir bayan öğrenci kurşunlara rağmen Bumin Yamanoğlu'nun üzerine saldırarak, onu yaralamış ve Yamanoğlu'nun okulu terk etmesini sağlamıştır.

Bir süre sonra üniversiteye yeni bir baskın düzenleyen Bumin Yamanoğlu, yanında Zeki Şahin isminde bir komiser ile birlikte gelmiştir bu sefer. Durumu gören ve neler olduğunu anlamak için polis cipine yaklaşan Ord. Prof. Sulhi Dönmezer'in Zeki Şahin tarafından yumruklanması üzerine Rektör Ord. Prof. Sıddık Sami Onar duruma tepki göstermiş ve onun da Zeki Şahin tarafından başı yarılmıştır.

Sıddık Sami Onar'ı öğrencileri kışkırtmakla suçlayan Zeki Şahin, bununla da kalmamış, Rektörü polis cipine bindirerek götürmüştür. Bu durumu gören öğrenciler polislerin üzerine saldırmışlardır.

Kurşunlar ve gaz bombaları altında Atatürk posterlerinin, Türk bayraklarının çeşitli yerlere asıldığı ve İstiklal Marşı ile Bursa Nutku'nun okunduğu eylemler, adeta savaşa benzer görüntüler içermekteydi. Öyle ki; üniversite hastaneye dönüşmüştü. Polisler tarafından yaralanan öğrenciler Fizyoloji Enstitüsü'ne taşınıyor ve burada Prof. Dr. Meliha Terzioğlu ve Prof. Dr. Sadi Irmak tarafından ilk müdahaleleri yapılıyordu.

Eylem artık kontrolden çıkınca askeri birliklerden takviye istendi. Bunun üzerine öğrencilerin sakinleşmesini isteyen öğretim üyeleri, polisin gitmesini, askerin kalmasını talep etmiş, ancak bu talep polisler tarafından reddedilmiştir.

"Rektörümüzü isteriz" sloganlarıyla eylemlerine devam eden öğrenciler, bir süre sonra Rektör Sıddık Sami Onar'ın başı sarılı bir şekilde geri dönüp *"dağılsanız iyi olur"* sözlerine rağmen dağılmamış, iki gruba ayrılarak **"hürriyet"** nidalarıyla yürüyüş yapmak istemişlerdir. Bu sırada gruplardan birisi polisin ateş açmasına taş ve sopayla karşılık verince olaylar iyice büyümüştür. Diğer grup ise askerin bulunduğu bölgeden dışarıya sızmayı başarmıştır.

Bu dönemde meydana gelen gençlik hareketlerinde askerlerin önemli derecede rolü olmuştur dersek, yanlış olmayacaktır. Çünkü birçok gencin bu dönemde askerler sayesinde kurtulduğuna tanık olmaktayız, ki öğrencilerin askerlerin tuttuğu kapıdan dışarıya sızmaları da dolaylı bir yardımdır aslında…

Askerin hiçbir müdahale bulunmamasından faydalanan gençler, üniversitenin arka kapısından dışarı çıkarak gruplar halinde Beyazıt Meydanı'na doğru ilerlemekteydiler. Bu sırada önce askerler lehine birkaç tezahüratta bulunduktan sonra, **"Hürriyet"**, **"Katil Polis"**, **"Menderes İstifa"**[210] sloganlarıyla Beyazıt Meydanı'na ulaştılar. Burada büyük bir kalabalık haline gelen öğrenciler, bu defa atlı polislerin saldırısına uğrayınca, yine karşılık verdiler. Bursa Nutku'ndan aldıkları feyizle hürriyeti savunan gençler, yine Bursa Nutku'nda belirtildiği gibi bu savunmasını taşla, sopayla gerçekleştirmekteydiler.

Ancak polislerin kurşunları, gençlerin taşlarından daha etkiliydi elbette. Birçok genç bu kurşunlarla yaralanırken, günümüzde ismi çok fazla bilinmeyen bir **"Hürriyet Kahramanı"** olan 20 yaşındaki Turan Emeksiz ise hayatını kaybetmiştir.

Askerlerin Beyazıt Meydanı'na gelmesi üzerine, gençler bu defa askerler lehine slogan atmaya başlamışlar ve yavaş yavaş polisler yerlerini askerlere bırakmışlardır. Bu sırada Beyazıt Meydanı'nda dökülen kanların hesabını sormak isteyen gençler, hükümet ve emniyet kuvvetleri aleyhinde sloganlar atarken, emniyet müdürlüğü binasını da taş yağmuruna tutmuşlardır. Daha sonra askerler müdahalede bulunarak olayların son bulmasını sağlamışlardır. Ancak o gün için…

28 Nisan 1960 günü İstanbul'da, öğrenciler tarafından başlatılan eylem ve emniyet kuvvetlerinin bu eylemlerde gençlere karşı sert bir şekilde müdahale etmesi, hatta Turan Emeksiz'in ölümü, ertesi gün Ankara'da da benzer bir eyleme neden olmuştur.

29 Nisan sabahı Hukuk Fakültesi'nin bahçesinde toplanan öğrenciler, önce saygı duruşunda bulunduktan sonra İstiklal Marşı'nı okudular. Hemen ardından da bir gün önce emniyet güçlerinin gazabına uğrayan Sıddık Sami Onar lehine tezahüratlar da bulunarak eylemlerine başladılar. Bu arada Prof. Necip Bilge ve Doç. Dr. Hicri Fişek'in öğrencilerin içine girerek eyleme destek vermesi, öğrencileri iyiden iyiye coşturdu.

Öğrenciler eylemlerine coşkuyla devam ederken Ankara Valisi Dilaver Argun'un önce *"dağılın"* uyarısı, uyarısı dikkate alınmayınca da sarf ettiği küfürler

[210] Altan Örsan Öymen, **"Beyazıt Meydanı'nda Hürriyet Muharebesi"**, **Ulus**, 1 Temmuz 1960

öğrencilerin **"Katiller, katiller"**, **"Diktatörler Kahrolsun"**, **"Hürriyet, hürriyet"**[211] sloganlarıyla daha da coşmasına neden olmuştur.

Coplu, atlı polisler fakültenin içine girmişler, dönemin Emniyet Genel Müdürü Cemal Göktan ve Örfi İdare Komutanı Namık Argüç de fakülteye gelmişlerdi. Çok geçmeden Vali Dilaver Argun'un talimatıyla polisler öğrencilerin üzerine saldırmaya başlayınca, bir anda yaklaşık 24 saat önce İstanbul'da yaşanan görüntüler akıllara geldi.

Hızını alamayan emniyet kuvvetleri, kanunen yasak olduğu halde camları kırarak üniversite binasının içine girince, üniversite tam bir savaş alanına dönüşmüştü. Polislerin coplarına karşı öğrenciler sıra kapaklarıyla mücadele ediyorlardı.

Hukuk Fakültesi'nde ortaya çıkan manzara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinin de harekete geçmesine neden olmuştur. Önce fakültenin arka bahçesinde toplanan mülkiyeliler, daha sonra dışarıdan getirdikleri taşları sınıflarına istifleyerek, olası bir çatışmaya karşı önlem almışlardır. Bununla birlikte yangın hortumlarını da pencerelere uzatarak su hücumuna yönelik de hazırlıklar yapılmıştır. Sanki bir savaş hazırlığı yapılmaktaydı.

Emniyet Genel Müdürü Cemal Göktan, Örfi İdare Komutanı Namık Argüç ve Ankara Valisi Dilaver Argun bu defa Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gelmiş, tıpkı Hukuk Fakültesi'nde olduğu gibi, burada da protestoyla karşılanmışlardır.

Emniyet Genel Müdürü Cemal Göktan'ın emri üzerine polis harekete geçmiş ve yeni bir mücadelenin fitili ateşlenmiştir. Zira polisin müdahalesine öğrenciler taşla karşılık verince, kıran kırana bir savaş başlamıştır.

Bu mücadeleler esnasında Örfi İdare Komutanı Namık Argüç'ün olayları izleyen askerlere ve komutanlara **"saldırın"**, **"yakalayın"** ve **"ateş edin"** gibi emirlerinin uygulanmaması da o dönemde **"asker – öğrenci"** ilişkisini ortaya koyması bakımından önemlidir. Bu nedenledir ki; o günlerde birçok öğrenci 27 Mayıs'ta askerin en büyük destekçisi olmuştur.

Altı saatlik bir mücadelenin sonunda öğrenciler, hocalarının da telkinleriyle dağılmaya ikna oldular. Ve mücadelelerine geçici olarak ara verdiler. Altan Öymen'in o günleri anlatan bir yazısında şu cümleleri, 29 Nisan'da Siyasal Bilgiler

[211] Altan Örsan Öymen, **"Kanunsuzluk Kanun Okuyan Öğrencilere Kaba Kuvvet Tarafından Tatbik Edildi"**, **Ulus**, 8 Temmuz 1960

Fakültesi'nde gerçekleşen öğrenci – polis çatışmasının boyutlarını ortaya koyması bakımından önemlidir:

"ikişer, üçer kişilik gruplar halinde dağılındı. Arkada, bir atış poligonunun duvarlarını andıran Siyasal Bilgiler Fakültesi binası kalmıştı. Ve kurşun delikleriyle süslenmiş pencerelerin birinden şu döviz sallanıyordu:

'Canımız Millete Feda'"[212]

Hukuk Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrencilerin eylemlerine polisin tıpkı İstanbul'daki gibi sert bir şekilde yanıt vermesi, birçok öğrencinin yaralanmasına neden olmuştur. Türk Siyasi Tarihi'ne **"Kanlı Cuma"** olarak geçen bu olayların, (günümüzde her ne kadar pek hatırlanmıyorsa da) aslında Türkiye'de gençlik hareketleri içerisinde çok önemli bir yeri vardır.

Son olarak, bu olaylar içerisinde yer alan gençlerin önemli bir kısmının ayrıca CHP Gençlik Kolları üyesi olmaları, hatta birçoğunun gençlik kollarının çeşitli kademelerinde yönetici konumunda olmaları, söz konusu eylemlerde CHP Gençlik Kolları'nın da önemli bir rolünün bulunduğunu göstermektedir.

3. 3. 6. 2. 555 K Eylemi

28 – 29 Nisan'da gerçekleştirilen eylemler sona ererken, öğrenciler *"bu eylemin bitmeyeceğini"* söyleyerek, bir süre sonra tekrar bir araya gelmek üzere dağıldılar. Bu nedenle 28 – 29 Nisan hareketlerine nazaran daha geniş çaplı bir eylem olan 555K, yine temelinde Mülkiyeliler tarafından planlandığı için ve özellikle 29 Nisan'da Ankara'da verdikleri hürriyet mücadelesiyle dikkat çeken öğrenciler tarafından da desteklediği için 28 – 29 Nisan hareketlerinin devamıdır, diyebiliriz.

Beşinci ayın beşinde saat beşte Kızılay'da anlamına gelen 555K şifresi, gerçekleştirilen eylemin de ismi olmuştur. 27 Mayıs öncesinde düzenlenmiş en büyük kitlesel eylem olan 555K'nın hazırlanış çalışmalarına şöyle bir göz atmanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

Ankara'da Adakale Sokağı'nda bulunan Mülkiyeliler Birliği'nde bir araya gelen yedi arkadaş, ertesi gün düzenlemeyi planladıkları eylemin duyurulması için, tıpkı 28 Nisan'da İstanbul'da olduğu gibi **"fısıltı"** usulünü kullanmayı düşündüler.

[212] Altan Örsan Öymen, **"Bir Polis, Dekanlık Odasının Camından Tabancasını Uzatmış Bağırıyordu: KIPIRDAMA YAKARIM"**, **Ulus,** 15 Temmuz 1960

Bununla birlikte CHP Gençlik Kolları'nın da bu eyleme destek verdiği biliniyor. Eylemin düzenlenmesi kararlaştırıldıktan sonra, CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Şevki Aysan'ın Gençlik Caddesi'nde bulunan evindeki otomatik baskı makinesiyle bildiriler basılıp, yine gençlik kolları üyeleri tarafından kapıların altından evlere atılması[213] suretiyle vatandaşların da bu eylemden haberdar edilmiş olma ihtimalleri hayli yüksektir.

Bu arada Mülkiyeli gençler, eylemle ilgili planlar yaparken, eyleme katılanları coşturmak maksadıyla **"Osman Paşa Türküsü"**nün de modern bir güfteyle söylenmesini kararlaştırdılar. Osman Paşa Türküsü'ne uyarlanan sözler ise tam anlamıyla eylemin niteliği yansıtmaktaydı. Gençler bu güfteyle diyorlardı ki:

"Türk gençliği korkmam diyor,
Hürriyeti satmam diyor,
Atatürk'ün yolundayım,
Ben bu yoldan sapmam diyor,

Olur mu böyle olur mu
Kardeş kardeşi vurur mu
Kahrolası diktatörler
Bu dünya size kalır mı"

28 – 29 Nisan öğrenci hareketlerinden dolayı İstanbul ve Ankara'da sıkıyönetim ilan edildiği için, üç kişinin bir arada gezmesi dahi yasaktı. Bu nedenle eylemi düzenlemek için gençler bir türlü bir araya gelemediklerinden dolayı eylem 45 dakika rötarlı olarak başladı.

Bu arada birbirinden habersiz iki grup eylemin başlaması için girişimde bulundu. Şöyle ki; Coşkun Irvalı, Öztin Akgüç, Cafer Canlı, Turgut Erdem, Hayri Ruhi[214] ve Altan Öymen kol kola girerek Kızılay'ın üst kısmından ıslık çalarak günümüzde Soysal Han olarak bilinen yerin hemen köşesinde bulunan Restoran Cevat'a kadar yürümeye başladılar. Fakat gençler bu yürüyüşe başladıktan kısa bir süre sonra büyük bir kalabalık, onların arkasından yürüyerek eyleme destek vermişlerdi. Tam bu sırada Restoran Cevat'ın önünde eylemi başlatmak için başka bir girişim daha yapılmıştır. O dönemde CHP Ankara İl Gençlik Kolu Yöneticisi olan Sertaç Tözün de bu girişimi şöyle açıklamaktadır:

[213] Sertaç Tözün ile Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[214] Altan Örsan Öymen, **"Hürriyet Yolundaki İlk Bulvar Gösterisi"**, **Ulus**, 4 Ağustos 1960

"Sıkıyönetim Komutanlığı üç kişinin bir arada gezmesini yasaklamıştı. O nedenle hepimiz ikişerli gruplar halinde Sıhhiye – Kızılay arasında gidip gelmeye başladık. Fakat bir türlü eylem başlayamıyordu. Sonunda Restoran Cevat'ın önünde ***Çankaya İlçe Gençlik Kollarından Adnan Özcan ve Aytuner Akbaş*** *isimli gençler yalandan kavga etmeye başladı. Kavgayı ayırma bahanesiyle bir anda büyük bir kalabalık toplandı ve diğer gruplar da bu kalabalıkla birleşince eylem başlamış oldu"*[215]

Eylem başladıktan sonra Ankara Valisi Dilaver Argun da eylemin gerçekleştirildiği yere gelmiş ve verdiği emirle her zamanki gibi polislerin gençlere müdahale etmesini istemişti. Polisler gençlere müdahale ederken Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes de eylemin yapıldığı yere gelmişler, Bayar arabanın yanında kalırken, Menderes kalabalığın arasına girmişti. Osman Paşa Türküsü ve Dağ Başını Duman Almış Marşıyla devam eden eylemde, Menderes'in kalabalığın içine girmesiyle **"yuh"**lamalar başladı. Yuhalamaları **"Menderes İstifa"** sloganları takip etmiş ve gençler Bayar'ın da bulunduğu arabanın etrafını sarmışlardı. Israrlara rağmen bir türlü arabaya binmeye ikna edilemeyen Başbakan Adnan Menderes, en sonunda zorla da olsa arabaya bindirilerek alandan uzaklaştırılmak istenmişti. Ancak birkaç yüz metre sonra arabadan inen Menderes'in etrafı yine gençler tarafından sarıldı ve **"Menderes İstifa"** sloganları ile protesto edildi. Hatta bir genç Adnan Menderes'in üzerine atlayarak, hırpaladı. Bunun üzerine Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın da girişimleriyle Menderes bu defa kargatulumba yeniden arabaya bindirilerek Başbakanlığa götürüldü.

Kızılay'da bunlar yaşanırken, aynı dakikalarda Başbakanlık'ta Celal Bayar, Adnan Menderes ve İçişleri Bakanı Namık Gedik arasında yaşanan bir diyalog, o gün belki de Türk Siyasi Tarihi'nin **"en kanlı eylem bastırma"** girişiminin eşiğinden dönüldüğünü göstermiştir. Altan Öymen, eşiğinden dönülen felaketi şu sözlerle açıklıyor:

"Menderes, kalabalığın arasında tartaklandıktan sonra Başbakanlığa gelmiş, Celal Bayar'la makam odasında konuşuyor. Özel Kalem Odası'nda iki kişi var. Biri Özel Kalem Müdürü Ercüment Yavuzalp, öteki İktisadi İşler Müşaviri Memduh Yasa… Bir müddet sonra kapı açılıyor. İçeriden gözleri bir noktaya takılmış, rüyada yürüyormuş gibi Cumhurbaşkanı Celal Bayar çıkıyor. Odadakiler ayağa kalkıyorlar. Cumhurbaşkanı, kendisini uğurlayan Başbakan ve İçişleri Bakanını epey

[215] Sertaç Tözün ile Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008

geride bırakarak Özel Kalem Odası'ndan çıkarken, birdenbire duruyor. Gözleri hala bir noktaya takılı… Geriye dönmeden, derinden bir sesle sesleniyor:

" – Dahiliye Vekili…"

Namık Gedik, adımlarını hızlılaştırıp yaklaşıyor:

" – Buyurun efendim"

" – Hala gürültü devam ediyor mu?"

" – Kenar sokaklarda biraz bağırmalar var efendim"

" – Derhal hoparlörle ilan edeceksiniz. Bizden olanlar ayrılsın, diyeceksiniz. Bizden olmayanlara tereddütsüz ATEŞ AÇACAKSINIZ. Anlaşıldı mı?"

" – Başüstüne efendim" [216]

İçişleri Bakanı Namık Gedik hemen verilen emri yerine getirmek üzere harekete geçmiş, neyse ki eylemin o sıralarda sona ermesi, büyük bir felaketin eşiğinden dönülmesini sağlamıştır.

3. 3. 7. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi ve Siyasi Faaliyetlerin Durdurulması

Yukarıda belirtmiş olduğum 28 – 29 Nisan öğrenci hareketleri ve 555K eyleminin ardından İstanbul ve Ankara'da **"Hürriyet"** nidalarıyla çeşitli eylemler gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'de gençler başta olmak üzere, üniversitelerdeki öğretim üyeleri ve halkın önemli bir bölümü artık var olan sistemden ve baskıdan bunalmış, ayaklanmaya başlamıştı. Bununla birlikte ordu da bu durumdan rahatsız olmuş ve yaklaşık 5 yıla yakın bir zamandır ordu içinde gerçekleşen yapılanma artık tamamlanma aşamasına gelmiş ve olası bir askeri müdahale için bütün koşullar sağlanmıştı.

Nitekim 1960 yılının 26 Mayıs'ını, 27'sine bağlayan gece Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koyarak, Türkiye'de cumhuriyet döneminin askeri müdahaleler silsilesinin ilkini gerçekleştirmiştir. Ülke yönetimine el koyan ordu, Türkiye'deki siyasi faaliyetleri durdururken, ülkeyi yönetmek üzere Milli Birlik Komitesi (MBK) adı altında 38 kişiden oluşan bir heyet oluşturmuştur.

---

[216] Altan Örsan Öymen, **"Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanına Şu Emri Verdi: 'Bizden Olmayanlara Ateş Açacaksınız'", Ulus**, 7 Ağustos 1960

Müdahalenin ardından Türkiye'de tüm siyasi faaliyetlerin durdurulmasıyla birlikte, doğal olarak Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve gençlik kollarının da faaliyetleri durdurulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
27 MAYIS'TAN 12 MART'A CHP'NİN GENÇLİK KOLLARI

6 Ocak 1961 tarihinde göreve başlayan Kurucu Meclis'in ilk toplantısını yapmasından 6 gün sonra siyasi partilerin faaliyetlerine izin vermesiyle birlikte Türkiye'de siyaset yeniden işlerlik kazanmaya başlamıştır.

Bu işlerlik içerisinde gençlik kollarını incelemeden önce 12 Mart sürecine kadar Türk Siyaseti'nde yaşanan gelişmelere şöyle bir göz atmanın yararlı olacağı kanaatindeyim.

4. 1. 27 MAYIS SONRASI TÜRK SİYASETİNE GENEL BİR BAKIŞ

27 Mayıs Askeri Müdahalesi'nin ardından işbaşına gelen MBK, 6 Ocak 1961 tarihinde Kurucu Meclis'in ilk toplantısına kadar görevine devam etmiştir. Kurucu Meclis'in ilk toplantısını yapmasından 6 gün sonra da (12 Ocak 1961'de) siyasi partilerin faaliyetlerine izin verilmiş ve Türkiye'de siyaset yeniden şekillenmeye başlamıştır.

Kurucu Meclis'te 24 tane MBK Üyesi, 49 tane CHP'li, 25 tane CKMP'li temsilciyle birlikte ağırlıklı olarak CHP'ye gönül vermiş kişilerden oluşan çeşitli meslek ve işçi kuruluşu temsilcileri ile üniversitelerden öğretim üyeleri yer almaktaydı. Kurulan Meclis'in CHP ağırlıklı temsilcilerden oluşturulmasından dolayıdır ki; bu meclis tarafından hazırlanan 1961 Anayasası'nda CHP'nin 27 Mayıs öncesi hazırlamış olduğu **"İlk Hedefler Beyannamesi"**nin ağırlığı hissedilmektedir.

27 Mayıs sonrasında siyasi faaliyetlerin yeniden serbest bırakılmasıyla birlikte, Demokrat Parti'nin devamı niteliğinde, Ragıp Gümüşpala tarafından Adalet Partisi (AP) ve Ekrem Alican tarafından da Yeni Türkiye Partisi (YTP) kurulmuştur.

15 Ekim 1961 tarihinde gerçekleştirilen seçimlere CHP, AP, YTP ve CKMP katılmıştır. CHP tarafından pek memnuniyetle karşılanmayan seçimlerde CHP %36,7, AP %34,8, CKMP %14, YTP ise % 13,7 oy almışlardır. Senato seçimlerinde ise AP'nin bariz üstünlüğü CHP'nin en çok canını sıkan gelişme olmuştur. Zira senato seçimlerinde ortaya çıkan tabloda AP 71, CHP 36, YTP 27 ve CKMP 16 koltuk elde etmişlerdir. Ayrıca DP'nin devamı niteliğinde olan AP ve YTP'nin

milletvekillerinin sayısı toplamda 223 olurken, birinci parti olan CHP'ninki 173'te kalmıştır.

27 Mayıs Müdahalesi'ni gerçekleştiren askerlerin de etkisiyle 20 Kasım 1961 tarihinde CHP ve AP koalisyonuyla I. İnönü Hükümeti kurulmuştur. Ancak bu koalisyon altı ay görevde kalabilmiş, 25 Haziran 1962'de de CHP – CKMP – YTP ortak koalisyonuyla II. İnönü Hükümeti kurulmuştur. Turgut Göle, Kasım Gülek, Nihat Erim ve Avni Doğan başta olmak üzere CHP'nin önde gelen isimleri II. İnönü Hükümeti'ni sert bir biçimde eleştirmiş, bu durum hem hükümette hem de CHP içinde büyük sıkıntılara neden olmuştur. Öyle ki; bu dört ismin CHP'den bir yıl süreyle ihracına kadar varan bir süreç yaşanmıştır.

Bu arada 16 Kasım 1963 tarihinde yapılan ara seçimler, AP'nin zaferiyle sonuçlanınca, CHP'deki sıkıntı daha da artmıştır. Çünkü AP'nin günden güne güçlendiği artık daha net bir biçimde hissedilmeye başlamıştır. Ara seçimlerde ortaya çıkan bu durum YTP ve CKMP'nin hükümetten çekilmesine neden olmuştur.

İnönü Hükümetleri'nin istikrarsız bir durum sergilemesi üzerine, hükümet kurma görevi AP'ye verilmiş, ancak AP Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala'nın diğer partilerle anlaşamaması üzerine, Gümüşpala görevi iade etmiş ve 16 Aralık 1963 tarihinde hükümet kurma görevi yeniden İsmet İnönü'ye verilmiştir. Bağımsızlarla birlikte kurulan koalisyon, III. İnönü Hükümeti olarak adlandırılmıştır.

Siyaseten bu gelişmeler yaşanırken, askeri kanatta da hareketlilik baş göstermiştir. 27 Mayıs öncesindeki CHP – DP tartışmalarının 1961 seçimlerinden sonra yeniden gündeme gelmesi ve AP'lilerin 27 Mayıs aleyhine propaganda yapması, siyasi ortamı gerginleştirmekle birlikte, askerlerin bir kısmında ülke idaresine yeniden el koyma fikrinin doğmasına yol açmıştır.

9 Şubat 1962'de İstanbul Balmumcu'da yapılan ve 57 general ve subayın 37'sinin; 28 Şubat 1962'ye kadar yeniden askeri bir müdahale yapılması noktasında fikir birliğine vardığı toplantının ardından, müdahale fikrini savunan grubun Ankara kanadının ekarte edilmesine karar verildi.

22 Şubat'ta yeni bir müdahale fikrini savunan Talat Aydemir'in Ankara'da Harp Okulu'nda direniş başlatması, bu direnişi başlatırken de TBMM'nin kapatılmasını ve Hava Kuvvetleri'ndeki cuntanın derhal cezalandırılmasını istemesi ülkede kısa süreli bir gerginlik ortamı yaratmıştır. Neticede bu direnişi gerçekleştiren

Talat Aydemir ve arkadaşları emekliye sevk edilmiş, onlara destek veren Harp Okulu öğrencileri ise memleketlerine yollanmışlardır.

Ordu içinde bazı genç subayların İnönü'ye karşı tepkili olmaları Talat Aydemir ve arkadaşlarının 1963 yılının Mayıs ayında yeniden hareket geçmelerine sebep olmuştur. Böylece 20 Mayıs'ı 21 Mayıs'a bağlayan gece harekete geçen Talat Aydemir ve arkadaşları Ankara Radyosu'nu ele geçirerek ihtilal bildirisini okumaya başladılar. Fakat hükümet ve ordunun yüksek komuta kademesi bu kez daha da hazırlıklıydılar. Zira Alparslan Türkeş, Talat Aydemir ve arkadaşlarını ihbar etmişti.

Netice itibariyle bu girişiminden de bir sonuç alamayan Talat Aydemir ve üç arkadaşı idama mahkum edilirken, onlara destek veren subaylar ve Harp Okulu öğrencileri çeşitli cezalara çarptırılarak, ordudan atılmışlardır.

Bu dönemde solda güçlenmeye başlayan Türkiye İşçi Partisi (TİP)'nin, özellikle Mehmet Ali Aybar döneminde gençlik açısından çekim merkezi haline gelmesi, CHP'nin tabanının erimesine neden olmuştur. Bu nedenle CHP'nin kendisini bir noktada konumlaması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

16 – 18 Ekim 1964 tarihlerinde toplanan CHP 17. Kurultayı'nda kabul edilen **"İleri Türkiye Ülkümüz Bildirisi"**, **"Ortanın Solu"** felsefesinin ilk işaretlerini içermesi bakımından önemli bir belge olmuştur. Nitekim bir süre sonra CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, CHP'nin **"Ortanın Solu"**nda olduğunu beyan ederek, TİP'in artık CHP'nin tabanını eritmesine engel olmaya çalışmıştır.

Ancak CHP'nin Ortanın Solu'nda olduğunu açıklamasından önce, 13 Şubat 1965'te Meclis'te yapılan bütçe görüşmelerinde Nihat Erim ve Turhan Feyzioğlu'nun desteğini alamayan İsmet İnönü, Başbakanlıktan istifa etmiştir.

10 Ekim 1965'teki seçimlere Ortanın Solu sloganıyla giren CHP, seçimlerde istediği başarıyı elde edememiş, %28,7 oy oranıyla 134 milletvekili çıkarabilmiştir. Buna karşın AP ise %52,9 oy oranıyla 240 milletvekili çıkarmıştır.

13 Şubat 1965'te yapılan bütçe görüşmelerinde İsmet İnönü'yü yalnız bırakan Turhan Feyzioğlu, seçimlerde CHP'nin başarısız olması üzerine, İsmet İnönü'nün politikalarına karşı deyim yerindeyse bayrak açmıştır. 1965 seçimlerinde alınan sonuçları Ortanın Solu politikasına dayandırması gibi mesela...

18 Ekim 1966'da başlayan CHP 18. Kurultayı'nda Ortanın Solu politikası şiddetli bir biçimde tartışılmış, kurultaydan sonra da Turhan Feyzioğlu ve arkadaşları

bu tartışmaları ayrışma noktasına kadar taşımıştır. Bu tartışmaların İl ve İlçe yönetimlerine de sıçraması üzerine 28 Nisan 1967'de CHP 4. Olağanüstü Kurultayı toplanmış ve Turhan Feyzioğlu ile arkadaşlarının CHP'de siyaset yapmaları iyiden iyiye zorlaştırılmıştır.

İşlerinin zorlaştığını gören Turhan Feyzioğlu, 47 arkadaşıyla birlikte CHP'den istifa ederek Güven Partisi (GP)'ni kurmuşlardır.

Bu arada da 1968 yılında CHP'de yeni bir ayrışma ortaya çıkmış ve **"Ortanın Solcuları"** ile **"Ortanın Göbekçileri"**nin mücadelesi başlamıştır.

Ayrıca bu dönemde gençlik hareketlerinin daha da etkinleşmeye başladığını görmekteyiz. Zaman zaman şiddetlenen bu gençlik hareketlerine dahil olan gençler, bugün yeni bir kuşağın temsilcileri olarak anılmaktadır; **"68 Kuşağı"**

1969 yılı Türk Siyasi Tarihi açısından önemli gelişmelere sahne olmuştur. Öncelikle CKMP Genel Başkanlığı'na seçilen Alparslan Türkeş, partinin ismini Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirirken, diğer yandan 1970'li yılların ikinci yarısından itibaren Türkiye'de yaşanan terör olaylarının taraflarından haline gelecek olan **"komando kampları"**nı kurmuşlardır. Yine bu dönemde Türkiye İşçi Partisi'nin yan kuruluşu olan Fikir Kulüpleri Federasyonu (FKF), ismini DEV – GENÇ olarak değiştirerek, komando kamplarının karşında saf tutmuş ve Türkiye'de terör olaylarının bir diğer tarafında konumlanmıştır.

1969 yılının bir diğer gelişmesi de DP'lilerin affı konusudur. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, DP'lilerin affedilmesi konusundaki öneriye destek verme eğilimi gösterince CHP Parti Meclisi Üyelerinden bir kısmı istifa etmişlerdir.

Ancak İnönü'nün bu eğilimi, hiçbir şekilde halkta ilgi uyandırmamış, CHP 12 Ekim 1969'da yapılan seçimlerde de başarısız olmuştur. Buna göre; AP %46,6 oy oranıyla 256 milletvekilliği elde etmiş, CHP ise %27,4 oy oranıyla 143 milletvekilliği kazanmıştır. CHP'den ayrılan Turhan Feyzioğlu ve arkadaşlarının kurduğu parti olan GP de %6,6 oy oranıyla üçüncü parti olmuş ve 15 milletvekili çıkarmıştır.

Bu seçimlerden sonra özellikle CHP içinde başlayan tartışmalar bir yandan İsmet İnönü'yü hedef haline getirirken, öte yandan Bülent Ecevit ve arkadaşları parti yönetiminde kadrolarındaki etkinliklerini arttırmaya başlamışlardır. Nitekim 3 Temmuz 1970'de toplanan CHP 20. Kurultayı'nda alınan sonuçlar da bunun en

önemli göstergesi olacak, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün dahi etkinliği iyice azalacaktır. Kaldı ki; bu kurultaydan sonra seçilen yöneticilerin, 12 Mart sonrasında açığa çıkan İnönü – Ecevit Mücadelesi'nin son dönemeci olan ve 6 – 7 Mayıs 1972 tarihlerinde toplanan 5. Olağanüstü Kurultay'da Genel Başkan İsmet İnönü'nün sözünü dinlemeyerek Genel Başkanlıktan istifa etmesine neden olmaları da İnönü'nün etkinliğinin ne denli azaldığını göstermesi bakımından önemlidir. Yine aynı yönetim 14 Mayıs 1972'de Bülent Ecevit'in Genel Başkan olması için önemli derecede çaba sarf etmişlerdir.

4. 2. CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN YENİDEN KURULUŞU VE KONGRE SÜRECİ

MBK Üyeleri, CHP ve CKMP Temsilcileri ile çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan Kurucu Meclis, yalnızca Türk Siyasi Tarihi açısından değil, CHP Gençlik Kolları Tarihi açısından da önemli gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Şöyle ki; 1961 yılında kurulan Kurucu Meclis'te CHP'nin 49 üyesi içerisinde CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam ve CHP Gençlik Kolları Kurucu Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Bülent Ecevit'in yanısıra CHP Gençlik Kolları'nın son Genel Başkanı Şevki Aysan ile CHP İstanbul İl Gençlik Kolu'nun son Başkanı Alev Coşkun da yer almıştır. Ayrıca CHP Gençlik Kolları Kurucu Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinden Altan Öymen de basın kuruluşlarının temsilcisi olarak Kurucu Meclis'e girmiştir.

Görüldüğü gibi CHP Gençlik Kolları'ndan yetişen siyasetçiler, 1961'den itibaren ülke yönetiminde ağırlık kazanmaya başlamışlardır. Ancak CHP kontenjanından giren gençlerin bu başarılarında Genel Başkan İsmet İnönü'nün önemli ölçüde payı vardır. Şöyle ki; CHP kontenjanından Kurucu Meclis'e girecek isimlerin belirlendiği Parti Meclisi toplantısında İsmet İnönü Parti Meclisi Üyelerine; *"Bize bugünleri gösterenler gençlerdir. En çok onlar etkili olmuştur. O nedenle, önce gençlere oy vereceksiniz"*[217] demiş ve gençlerin Türk siyasetinde söz sahibi olmalarının önünü açmıştır.

[217] Sertaç Tözün İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008

12 Ocak 1961 tarihinde siyasi faaliyetlerin yeniden serbest olmasıyla birlikte Cumhuriyet Halk Partisi, yeniden örgütlenmeye başlamıştır. Nisan ayına gelindiğinde de gençliğe yönelik çalışmalar başlamış ve 2 Nisan 1961 tarihli Parti Meclisi toplantısında bu konuda önemli kararlar alınmıştır. Öncelikle bu toplantıda yeni Gençlik Kolları Yönetmeliği kabul edilmiş,[218] Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu yeniden atanmış, daha da önemlisi gençlik kolları kongrelerinin yapılması kararlaştırılmıştır.

Yeni yönetmeliğin kabulünden sonra Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na Eski TMTF Başkanlarından Erol Ünal atanmış, Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Beşir Hamidi (SBF Doktora Öğrencisi – MTTB Eski II. Başkanı), Nedim Tekin, Yavuz Soysal, Çağlar Kırçak, Orhan Erduvanlı, Alev Coşkun, Sezen Türkmen, Muzaffer Selçuk, Uğur Yener ve Sertaç Tözün getirilmiştir.[219]

5 Nisan 1961 tarihinde Merkez İdare Kurulu Üyesi Suphi Baykam'ın başkanlığında gerçekleştirilen ilk toplantıda Beşir Hamidi Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne seçilirken, çalışma programları da hazırlanmıştır. Ayrıca CHP Genel Merkezi'nden İl ve İlçelere gönderilen genelgede iki ay içerisinde il ve ilçe gençlik kolları kongrelerinin tamamlanması istenilmiş, böylece CHP Gençlik Kolları'nda kongre sürecine girilmiştir.

Ayrıca CHP Genel Merkez Yönetimi Gençlik Kolları Kurultayı'ndan önce tüzükte değişiklik yapılacak, daha önce yalnızca temsilci konumunda bulunan Gençlik ve Kadın Kolları Genel Başkanlarının yanısıra yapılacak değişiklikle CHP Gençlik ve Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri ile İl Gençlik ve Kadın Kolları Başkanlarının Kurultaya delege olarak katılmalarını kararlaştırmıştır.[220]

4. 2. 1. 27 Mayıs Sonrası İlk Kongre: Mihalıççık İlçe Gençlik Kolu Kongresi

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Merkez yönetimi, ana kademe kongrelerinden önce gençlik kolları kongrelerinin tamamlanmasını isteyerek, 27 Mayıs sonrasında gençliğe daha fazla önem verileceği mesajını vermek istemekteydi. Nitekim

[218] 2 Nisan 1961 tarihli Parti Meclisi toplantısında kabul edilen Gençlik Kolları Yönetmeliği için; **Bkz. EK – 10**
[219] **Ulus**, 6 Nisan 1961
[220] **Cumhuriyet**, 2 Haziran 1961

Eskişehir'in Mihalıççık İlçesi'nde 8 Nisan 1961 tarihinde gerçekleştirilen CHP Mihalıççık İlçe Gençlik Kolu Kongresi, 27 Mayıs sonrası Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki ilk kongre olmuş ve bu bakımdan da büyük bir önem kazanmıştır.

CHP Eskişehir İl İdare Kurulu Üyesi Yılmaz Sazak'ın açış konuşmasıyla başlayan kongreye, Temsilciler Meclisi Üyelerinden Suphi Baykam, Ali İhsan Göğüş, Kemal Zeki Gençosman, Hasan Tez, İmadettin Elmas, Şevket Asbuzoğlu'nun yanısıra Eskişehir İl İdare Kurulu Başkanı ve yöneticileri ile Gümele, Polatlı, Sivrihisar, Çifteler İlçe Gençlik Kolu Temsilcileri katılmıştır.

Yılmaz Sazak'ın açış konuşmasından sonra kürsüye gelen Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal, konuşmasından önce CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün kongreye göndermiş olduğu mesajı okumuştur. İnönü mesajında şunları dile getirmiştir:

> *"Mihalıççık Gençlik Kongresi Başkanlığı'na*
>
> *Siyasi faaliyetler açıldıktan sonra ilk kongre olarak bugün size hitap ediyorum. Bu kongrenin gençlik teşkilatına ait olmasını iyi bir tesadüf sayarım.*
>
> *Gençliğimizin Cumhuriyeti, devrimleri ve insan haklarını yürekten, samimi imanla ve canıyla; başıyla savunabilir bir kudrette olması, bizim için, milletimiz için iftihar edilecek bir başarı olmuştur.*
>
> *Milletimizin genç nesillerini bu vesile ile ve sevgilerle kutlamaktan sevinç ve bahtiyarlık duyuyorum.*
>
> *Gençlik Kollarımız, emanete layık olmak imtihanından şerefli bir başarıya geçmişlerdir.*
>
> *Şimdi size başlıca tavsiyem ilk kongrede siyasi faaliyetimize iyi bir örnek vermelisiniz. Geçmiş hadiselerde ve bugünkü tartışmalarda bizimle aynı fikirde bulunmayan vatandaşlarımızla bir tartışma ve sitem yarışına girmekten dikkatle sakınmanızı isterim.*
>
> *Bugünün ve geleceğin hesapsız memleket meseleleri üzerinde fikirlerinizi işletmeniz lazımdır. Kıymetli tasavvurlarınız ve dilekleriniz üstüne vatandaşın ilgisini çekmeye çalışmanız çok değerli olacaktır.*
>
> *Sevgiler sunar, başarılar dilerim"*[221]

Mesajı okuduktan sonra kısa bir konuşma yapan Gençlik Kolları Genel Başkanı, gençlik kollarının vazifelerini burada başladığına vurgu yapmıştır.

Erol Ünal'dan sonra Temsilciler Meclisi Ali İhsan Göğüş kürsüye gelerek özetle; *"Beraberce yaşamak istiyoruz. Bugün Yassıada'dakiler tarafından bütün saf Demokrat Partililer aldatılmışlardır. DP'li arkadaşlarımız bugün kırgındır. CHP'li olarak kendilerine el uzatıyoruz. Birbirimizin ellerini yakından tutacağız, kollarımızı*

[221] **Cumhuriyet**, 9 Nisan 1961; **Ulus**, 9 Nisan 1961

açarak kucaklaşacağız. Parolamız şu olmalıdır: Birbirinizi seviniz, birbirinizden nefret etmeyiniz" demiştir.

Ali İhsan Göğüş'ten sonra Merkez İdare Kurulu Üyesi Suphi Baykam kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

> *"Bu memlekette artık herkes başı dik, alnı açık gezecektir. Bundan sonra iktidarlar hizmet ettikleri ölçüde iktidarda kalacaklardır. Copla, dipçikle oy isteyenler karşımıza gelemeyeceklerdir. Mazide zulüm görmüş insanlar ıstırapları mazide bıraksınlar. Mazide çektiklerimizi unutacağız, ama onun verdiği ibret dersini unutmayacağız. Türk Milletinin müreffeh bir millet olması için çalışacağız. Bu gayret içinde Anayasa ve Seçim Kanunlarını hazırlamaktayız"* [222]

4. 2. 2. CHP Gençlik Kolları'nın Diğer Kongreleri

8 Nisan 1961'de CHP Mihalıççık İlçe Gençlik Kolu Kongresi ile başlayan gençlik kolları kongreleri, 2 Ağustos 1961'de CHP 1. Gençlik Kolları Kurultayı'na kadar sürmüştür. İlk defa örgüt genelinde başlayan kongre süreçleri, gençler arasında heyecan ve şevk yaratmıştır.

CHP Gençlik Kolları'nın yurt genelinde gerçekleştirilen diğer kongrelerinde de gençler kendilerini ifade etme şansı bulmuşlar ve **"örgüt"** olma duygusunu tatmışlardır.

4. 2. 2. 1. CHP İnegöl İlçe Gençlik Kolu Kongresi

Bursa'nın İnegöl İlçesi'nde gerçekleştirilen CHP İnegöl İlçe Gençlik Kolu Kongresi CHP'nin ve CHP Gençlik Kolları'nın 27 Mayıs sonrasında gerçekleştirilen ikinci kongresidir.

Merkez İdare Kurulu Üyesi Suphi Baykam, Temsilciler Meclisi Üyeleri Kemal Zeki Gençosman, İmadettin Elmas, Ali İhsan Göğüş, Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal ve CKMP Bursa İl Yönetim Kurulu üyeleri kongrede hazır bulunmuşlardır.

Temsilciler Meclisi Üyesi Ali İhsan Göğüş yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir:

---

[222] **Ulus,** 9 Nisan 1961

"Artık bu vaziyette herkes birbirine yardıma koşar, zira memleket bir fırtınadan çıkmış gibidir. Damlar göçmüş, harman savrulmuş gibidir. Artık kinleri unutmamız lazımdır.

Bu bir parti iktidarı olacaktı. Zira devrilenler DP'li vatandaşları da temsil etmiyordu. 1955'ten sonra memleketin kaderini elinde bulunduranlar kendi partileri ile de alakalarını kesmişlerdir.

Artık kendi çıkarlarımız için çarpışmayacağız. Bu devre kapanmıştır. DP'li, CHP'li hep memleket için hep el ele çalışacağız. Kin yok, nefret yok, sevgi var. Geceyi gündüze katarak memleket hizmeti var."

Ali İhsan Göğüş'ten sonra kürsüye gelen Suphi Baykam ise kısaca şunları söylemiştir:

"İlk kongrelerin gençlik kolu olarak yapılması CHP'nin gençliğe olan sonsuz itimadındandır.

Kalkınmamızı demokratik nizam içinde, Hürriyet içinde yaparak kuracağız. Yeni partiler kurulmaktadır. Bu partiler kendilerine yayılma imkanı arıyorlar. Birçok partili nizama inanmış insanlar olarak onlara gönülden başarılar diliyoruz. Ancak yeni siyasi teşekküllerine bir tek şeyi hatırlatmakta fayda buluyoruz. Memleketin yarını için ana meselelerle pazarlık konusu yapmayalım. Biz bu meseleler üzerinde vatandaşları birliğe beraberliğe çağırıyoruz. Bizimle beraber olanlar ve olmayanlar müsterih olsunlar. Artık hiç kimse vaktiyle taşıdığı siyasal kanattan dolayı bugün muaheze edilemez. Yarın da edilemeyecektir. Bir nimet yeri değil, şerefli bir hizmet yeri olarak kabul ediyoruz"[223]

Bu konuşmalarla birlikte, kongrede Devlet Başkanı Cemal Gürsel ve Kurucu Meclis Başkanlığı'na birer teşekkür telgrafı çekilmesi kararlaştırılmıştır.

4. 2. 2. 2. 27 Mayıs Sonrasında İstanbul'da İlk CHP Kongresi

23 Nisan 1961 tarihinde, İstanbul'un Eyüp İlçesi'nde Mete Sineması'nda gerçekleştirilen CHP Eyüp İlçe Gençlik Kolu Kongresi'ne Merkez İdare Kurulu Üyesi Suphi Baykam'ın yanısıra Temsilciler Meclisi Üyelerinden Alev Coşkun, İmadettin Elmas, Selami Savaş ve Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal katılmışlardır.

Kongrede ilk konuşmayı Suphi Baykam yapmış ve özetle;

" – CHP bugün, düne nazaran daha çok, daha ağır mesuliyetler altında bulunmaktadır. İhtirasımız ve iktidar hırsımız yoktur. Biz, önümüzdeki seçimlerde mutlaka iktidarı almayı düşünmüyoruz.

[223] **Ulus**, 10 Nisan 1961

Muhalefette insan şeref ve haysiyeti hakim olacaktır. Partizan bir idare asla gelmeyecektir. CHP'li gençler olarak, geriliklere taviz vermeden çalışmanın heyecanı içindeyiz. Dünün karanlık idaresi çok geride kalmıştır. Hedefimiz halk idaresiyle iktidara gelmek ve memlekete şerefli hizmetler yapmaktır. Basın teminatı ve işçi haklarının yeni Anayasada garanti altına alınması, CHP'nin Kurucu Meclis çalışmalarındaki samimiyetini göstermektedir" demiştir.

CHP Gençlik Kolları'nın Kurucu Genel Başkanı olan Suphi Baykam'dan sonra CHP'nin 27 Mayıs sonrası Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı Erol Ünal kürsüye gelerek, milli birlik, beraberlik ve kardeşlik duygusunu vurguladığı bir konuşma yapmıştır.

Son olarak kürsüye gelen Temsilciler Meclisi Üyesi Selami Savaş ise; *"İktidar hırslarını tatmin etmenin yolunu memleketin dünkü kötü havasında bulan diğer partiler, vatandaşları tekrar birbirine düşürmek ve kardeşlik havasını bulandırmak yolunda her vesileyle Cumhuriyet Halk Partisi'ne ve mensuplarına kindarca tarizlerde bulunmaktadırlar"*[224] diyerek diğer partilere çatmış ve konuşmaların ardından seçimlere geçilerek kongre tamamlanmıştır.

4. 2. 2. 3. CHP İstanbul, Ankara ve İzmir İl Gençlik Kolu Kongreleri

CHP İstanbul, Ankara ve İzmir İl Gençlik Kolu kongreleri aynı gün toplandığı için bu kongreleri aynı başlık altında işleyeceğiz.

2 Temmuz 1961 günü Taksim Belediye Gazinosu'nda toplanan İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne Merkez İdare Kurulu Üyesi Prof. Dr. Turhan Feyzioğlu, Temsilciler Meclisi Üyeleri İlhami Sancar, Adil Vardarlı, Kasım Gülek ve İl İdare Kurulu Üyeleri katılmıştır.

İl Gençlik Kolu Başkanı tarafından açılan kongrede İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve bir yıl önceki hürriyet mücadelesinde şehit düşen Turan Emeksiz adına iki dakikalık saygı duruşunda bulunulmuştur. Daha sonra divan başkanlığı seçimine geçilmiş ve Divan Başkanlığı'na Tarhan Erdem seçilmiştir.

Divan başkanlığı seçiminden sonra faaliyet raporu okunmuş, birçok genç delegenin eleştirdiği faaliyet raporunun görüşülmesinden sonra CHP Genel Başkanı

[224] **Cumhuriyet**, 24 Nisan 1961

İsmet İnönü'nün hazırlanan yeni Anayasa'nın halkoylamasına sunulmasıyla ilgili olarak radyoda yapacağı konuşmanın dinlenebilmesi için kongreye saat:12.30'da ara verilmiştir.

Öğleden sonra devam eden kongrede söz alan Merkez İdare Kurulu Üyesi Turhan Feyzioğlu özetle şunları söylemiştir:

> *" – Kongrenizi zevkle ve ilgi ile takip ettim. Zaman zaman çekişmeli geçen müzakereler tamamen demokratik bir nizam içinde cereyan etti. Sizin mücadeleniz bir menfaat mücadelesi değil, bir hizmet yarışmasıdır.*
>
> *Sevgili gençler,*
>
> *Birkaç kelime ile CHP'li olmanın şerefi ve sorumluluğu üzerinde durmak isterim. CHP'li olmak sadece bir şeref değil, aynı zamanda büyük bir sorumluluktur. Zira biz Mustafa Kemal'in kurmuş olduğu bir partinin mensubuyuz.*
>
> *CHP'li olarak geriye baktığımız zaman şanla şerefle dolu sayısız işler görüyoruz. CHP bir fikir, bir ülkü manzumesidir. CHP muhalefette de, iktidarda da denenmiş liderlere sahip bir partidir. İşte CHP, bu vasıflarıyla memlekete büyük hizmetler yapmıştır.*
>
> *Kurucu Meclis'teki CHP çoğunluğu memleket menfaatini her şeyin üstünde tutmuştur. Demokratik düzeni memlekette gerçekleştirmeye gayret eden CHP, süngü ile değil, milletin verdiği reylerle iktidarı terk etmesini bilmiş yegane partidir. İşte bunun için CHP'liyim demek şereftir.*
>
> *Sevgili gençler,*
>
> *Yeni Anayasamızın fedakar bekçileri de gene siz olacaksınız, bu Anayasayı siz Atatürk gençlerinin uyanık bekçilerine emanet ettiğimiz için rahatız"* [225]

Turhan Feyzioğlu'nun konuşmasından sonra eski Talebe Birliği başkanlarından Ayhan Toraman ve İstanbul'daki 28 Nisan öğrenci hareketlerini başlatan Nuri Yazıcı (Kastro Nuri) birer konuşma yapmışlar, sonra da seçime geçilmiştir.

Yapılan seçimlerin sonunda İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na Sedat Akman, Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Ferit Gündoğan, Neoklis Sarih, Avni Gürsoy, Sedat Börekoğlu, Orhan Özacun, Nurettin Sözen, Gülseren Sönür, Sami Canel, Müştak Şengül ve Erol Aydıncığolu seçilmişlerdir.

Ankara'da Gölbaşı Sineması'nda başlayan Ankara İl Gençlik Kolu kongresi, İl Gençlik Kolu Başkanı Cavit Vural tarafından açılmış, İstiklal Marşı ve saygı

---

[225] Bu konuşma Ulus ve Cumhuriyet gazetelerinden alıntıların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. **Cumhuriyet**, 3 Temmuz 1961; **Ulus** 3 Temmuz 1961.

duruşundan sonra divan başkanlığı seçimine geçilmiştir. Divan Başkanlığı'na Gençlik Kolları Eski Genel Başkanlarından Ergün Ertem, İkinci Başkanlığa da Sertaç Tözün seçilmişlerdir.

Divan Başkanlığı seçiminden sonra İl Gençlik Kolu Başkanı Cavit Vural faaliyet raporunu okumuş ve rapor üzerinde görüşmelere geçilmiştir.

Raporun görüşülmesi esnasında bir delegenin buraya bazı delegelerin usulsüz bir şekilde geldiğini iddia etmesi üzerine salon bir anda gerilmiştir. Ancak Divan Başkanı Ergün Ertem'in İsmet Paşa'nın radyoda konuşma yapacak olmasından dolayı tüm salonu sükunete davet etmesi üzerine gerginlik sona ermiştir.

Daha sonra Dr. Ali Rıza Güllü, Prof. Vasfi Raşit Sevig, Dr. Vafi Arar ve İhsan İnan konuşma yapmış[226] ve onların ardından kürsüye gelen Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Satır, YTP'ye çatarak özetle şunları söylemiştir:

> *"CHP'ye iftiralar tevcih edilmiştir. Güya CHP seçimden kaçan bir parti imiş ve iktidarı seçimsiz elde etmek için devrim idarecilerine telkinlerde bulunmakta imiş.*
>
> *İftiracılara, gelişmemeleri yüzünden adlarından başka türlü bahsettirmenin çarelerini arayan bu politikacılara bir kere daha hatırlatmak isteriz ki, CHP hiçbir zaman süngü gölgesinde iktidara gelecek bir parti değildir. CHP iktidara gelişini millet çoğunluğunun reylerine borçlu olacaktır. CHP ne Milli Birlik Komitesi ne de onun Sayın Başkanına seçim fikrinden uzak bir iktidar fikrini aşılayacak bir parti değildir. CHP 1945'te çok partili hayata girerken bu inancından kuvvet almış ve on yıllık mücadele devrinde bu inancının savunucusu olmuştur.*
>
> *Bu çok iddialı ve suni kurulan siyasi teşekkül, gelişmemenin tesiri altında adından bahsettirmenin yolunu öteye beriye sataşmakta bulmuştur.*
>
> *Yeni Türkiye Partisi'nin Oğuzeli, Gürün, Çankırı olayları olarak CHP aleyhinde ortaya atmak istediği ve bütün tebliğlerinde ele aldığı hadiseler böyledir. Hiçbirinin CHP ile ilgisi yoktur ve bir siyasi olay değildir.*
>
> *Artık memlekette bir kapalı idare yoktur. Türk basınından rica ediyorum. Yeni Türkiye Partisi'nin bu ithamlarını yerine gidip tetkik etsinler. Meselenin anlattığımız şekilde olduğunu göreceklerdir. Görecekler ve hadiselerin gerçek mahiyetini Millete açıklayacaklardır.*
>
> *Bu memlekette artık iftira ve isnat devri kapanmıştır. Fakat bir kısım siyasi partiler husumetin doğmasından nam ve hesaplarına fayda ummaktadırlar. Bu memleketin zararına siyasi suçtan başka bir şey değildir. Yapılacak iş, memleketin yarını için faydalı olacak bir çalışma*

[226] **Tanin**, 3 Temmuz 1961

yoluna girmektir. Memleketin hayrını düşünenler iftirayı, tezviri, isnadı bırakıp iyi yolda yürümelidirler" [227]

Kemal Satır'ın konuşmasından sonra seçimlere geçilmiş ve yönetim kuruluna; Kemal Anadol, Necati Atasay, Dündar Burslan, Turgay Çelen, Ahmet Demirdöven, Akın Gökyay, Orhan Keser, Hasan Konyalı, Zeki Sarıkaya, Metin Tüzün seçilmişlerdir.

2 Temmuz 1961 tarihinde gerçekleşen üçüncü kongre ise İzmir'de Karşıyaka Atlas Sineması'nda gerçekleştirilmiştir.

İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra Divan Başkanlığı'na CHP Bornova İlçe Başkanı Atilla Elbeyli seçilmiş ve Divan Başkanlığı seçiminden sonra İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu adına Hikmet Alptekin faaliyet raporunu okumuştur.

Faaliyet raporu üzerinde görüşmeler yapılırken, Temsilciler Meclisi Üyelerinden Alev Coşkun ile Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Yavuz Soysal da birer konuşma yapmışlar ve gençlik kollarını Anayasa'ya **"evet"** demeye, hatta bununla ilgili kampanya başlatmaya davet etmişlerdir.

Alev Coşkun ve Yavuz Soysal'ın konuşmalarından sonra seçimlere geçilmiş ve CHP İzmir İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na Gürbüz Akın, yönetim kurulu üyeliklerine ise; Hikmet Alptekin, Cemal Yavuz, Fuat Mumcuoğlu, Nail Ceyhan, Erel Kılıç, Mete Tunçalp, Hüseyin Cahit Selen, Oktay Mutaf, Aytekin Yapıcı ve Çetin Selçuk seçilmişlerdir.

4. 2. 2. 4. Gençlik Kolları'nın Seçilmişlerine Birkaç Örnek Daha

CHP Gençlik Kolları tarihinde önemli yere sahip olan kongrelere yukarıda yer verdik. Bu kongrelerin yanısıra Türkiye'nin birçok yerinde kongreler devam etmiştir. Bu kongreler hem CHP Gençlik Kolları'nın hem de Türk Siyasi Tarihi'nin **"ilkleri"**ni teşkil etmesi bakımından önemli oldukları için, bu kongrelerde işbaşına gelmiş olan kadrolar da bir o kadar önemlidir. O nedenle burada kongrelerde seçilerek işbaşına gelmiş olan kadroları saymanın faydalı olacağı kanaatindeyim.

[227] **Ulus**, 3 Temmuz 1961

Yozgat:

Yozgat Şehir Gazinosu'nda 5 Temmuz 1961 tarihinde gerçekleştirilen kongrede, Yozgat İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na Şahin Özkan, yönetim kurulu üyeliklerine ise; Ethem Çiçek, Hasan Gören, Sezai Öztaşkın, Osman İper, Kemal Karakoç, Yaşar Deliktaş, Dursun Altın, Ömer Kaya, İhsan Seçkiner ve Behzat Erdem seçilmişlerdir.[228]

Sivas:

Sivas Esen Sineması'nda 7 Temmuz 1961 tarihinde gerçekleştirilmiş olan kongrede CHP Sivas İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na, DP'nin Sivas Eski İl Gençlik Kolu Başkanı olan Aydener Tandoğan seçilmiştir.

Kastamonu:

15 Temmuz 1961 tarihinde, Kastamonu Pasaj Sineması'nda gerçekleştirilen CHP Kastamonu İl Gençlik Kolu Kongresi'nde Mehmet Dikmenli, Mümtaz Cemal, Kemal Yılmaz, Zeki Kurt, Nafiz Öztosun, Şahin Denemiş, Mehmet Bülbül, Hamdi Şahin, Saadettin Gönüloğlu ve İsmail Urgancı'dan[229] oluşan yönetim kurulu seçilmiştir.

Kongre sürecinde işbaşına gelen İl ve İlçe Gençlik Kolları yönetimleri, ilk toplantılarında görev dağılımlarını yapmış ve Kurultay'da tartışılması gereken konularla ilgili çeşitli çalışmalar yaparak siyasi faaliyetlerine başlamışlardır.

4. 2. 3. Türk Siyasi Tarihi'nin İlk Gençlik Kurultayı

CHP Gençlik Kolları'nın 1. Kurultayı, yalnızca CHP Tarihi için değil, Türk Siyasi Tarihi açısından da bir ilk olması bakımından büyük öneme sahiptir. 1950'li yılların ilk yarısında başlayan gençlik örgütlenmesi, artık Türkiye'de öylesine güçlenmiştir ki, kendi kongrelerini yapabilecek, kendi kararları tartışabilecek niteliğe ve niceliğe kavuşmuştur. Bu kurultay da bunun en önemli göstergesidir.

2 Ağustos 1961 tarihinde Ankara Gölbaşı Sineması'nda başlayan CHP Gençlik Kolları 1. Kurultayı, müteşebbis heyetin yoğun çalışmaları sayesinde 64 ilden gelen yaklaşık 400 delegeyle toplanmıştır. O dönemde Gençlik Kolları Genel Başkanı olan Erol Ünal, Kurultay öncesi çalışmalarını şöyle anlatmaktadır:

[228] **Ulus**, 6 Temmuz 1961
[229] **Ulus**, 16 Temmuz 1961

"Bana ilk olarak Suphi Baykam Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'nı teklif ettiğinde Gençlik Kolları Kurultayı'nın toplanması şartını öne sürmüştüm. Baykam'ın bu şartımı kabul etmesi üzerine Gençlik Kolları Genel Başkanı oldum. Özellikle gençlik kollarının kongre sürecinde yoğun bir çalışma içerisine girdik. Yönetimde bulunan birçok arkadaşımla birlikte Türkiye'nin çeşitli yörelerinde gençlik kolları kongrelerine katıldık. Yalnızca ben 52 İlin kongresine katıldım. Bu nedenledir ki; 1. Gençlik Kurultayı'na yoğun ilgi gösterilmiştir. Ayrıca Türkiye'nin 67 şehrinin yalnızca üçünde (Hakkari, Trabzon ve bir il daha vardı) kongre toplanamadı. Geriye kalan 64 ilin tamamında İl Gençlik Kolu Kongresi toplanmıştır.

Büyük bir heyecan içerisinde hazırlandık Kurultaya. Çünkü gençlik kollarında ilk defa kurultay raporları hazırlanıyor ve ilk defa kurultay delegesi kartları hazırlanıyordu. Bunların hepsi heyecan verici hazırlıklardı ve Kurultayı da bu heyecanla topladık" [230]

Bayraklar ve parti flamalarıyla süslenmiş olan Kurultay salonunda sahnenin ön tarafına asılmış olan **"Şerefli Türk Basınına Yürek Dolusu Sevgi ve Şükran"** yazılı pankart dikkat çekmekteydi. Sahnenin arkasına gençliğin 27 Mayıs öncesindeki mücadelelerini ve sonraki gelişmeleri, Anayasa oylamasını ve de 15 Ekim'de yapılacak olan seçimleri sembolize eden bir pano konulmuştu. Ayrıca kurultay salonun balkonuna CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün gençlikle ilgili söylediği sözlerden oluşan dövizler asılmıştı.[231]

Bütün misafirler ve delegeler yerlerini aldıktan sonra yoklama yapılmaya başlanmış, bu sırada CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ve eşi Mevhibe Hanım Kurultay salonuna girmişlerdir. Gençlik Kolları Kurultayı'na katılmak üzere İstanbul'dan gelen İnönü, tezahüratlar eşliğinde yerine geçtiği sırada, MBK Üyesi Ahmet Yılmaz da Kurultay salonuna girmiş ve alkışlarla karşılanmıştır.

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ve MBK Üyesi Ahmet Yıldız'ın yerlerini almasının ardından Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal kürsüye gelerek CHP Gençlik Kolları'nın 1. Kurultayı'nı açmıştır. Kurultay şu gündemle toplanmıştır:

1 – Başkanlık divanı seçimi,

2 – İstiklal Marşı ve Saygı Duruşu

3 – Genel Başkan İsmet İnönü'nün konuşması

4 – Gençlik Kollarının 1953 – 1960 yılları arasındaki faaliyetleri hakkında Dr. Suphi Baykam'ın konuşması,

[230] Erol Ünal İle Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[231] **Ulus**, 3 Ağustos 1961

5 – Anıtkabir'i ziyaret ve çelenk konulması

6 – Faaliyet raporunun okunup, görüşülmesi

7 – Komisyonlardan gelen raporların görüşülmesi

8 – Gençlik Kolları Genel Başkanı ve Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi

9 – Kapanış

Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal'ın konuşmasından sonra Divan'ın oluşturulmasına geçilmiş, yapılan seçimde Divan Başkanlığı'na Bursa Delegesi Ünal Konman, İkinci Başkanlıklara Nedret Yalçın ve Yalçın Kasaroğlu, Katipliklere İlhan Uslu, Coşkun Gürcan, Ali Hikmet Korkmaz, Aydener Tandoğan, Tahsin Ünal ve Neptun Çağlar seçilmişlerdir.

Divanın oluşturulmasından sonra gündemin ikinci maddesi gereğince meşaleler eşliğinde İstiklal Marşı okunmuş, Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve şehitler için saygı duruşunda bulunulmuştur.

Gündemin üçüncü maddesine geçilmeden önce gündemin değiştirilmesine yönelik bir önerge verilmiş ve Suphi Baykam'ın konuşmasını öngören gündemin dördüncü maddesinin kaldırılması istenmiştir. Önergenin lehinde söz alan İstanbul Delegesi Nurettin Sözen yaptığı konuşmada özetle şunları söylemiştir:

> *"Gündemin dördüncü maddesinde Suphi Baykam'ın gençlik kollarının 1953 – 1960 tarihleri arasındaki faaliyetleri hakkında konuşacağı yer alıyor. Baykam, ne sıfatla konuşacaktır. Kendisi bu devreler arasında devamlı olarak sorumlu değildi. Eğer bu devrenin mesuliyetini üzerine alıyorsa konuşsun. Almayacağına göre gündemden bu maddenin çıkarılmasını teklif ediyorum"* [232]

Nurettin Sözen'in bu sözlerine cevap vermek için söz isteyen Suphi Baykam'ın bu talebi Divan Başkanı Ünal Konman tarafından *"burada yalnızca delegeler konuşur, veremem"* sözleriyle geri çevrilmiştir. Divana dördüncü maddenin kaldırılmasıyla ilgili olarak verilen önerge oylama sunulmuş ve önerge reddedilmiştir.

Bu gelişmelerden sonra gündemin üçüncü maddesine geçilmiş ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü kürsüye gelerek CHP'li gençlerin tertemiz idealler uğruna, ülkesi için mücadele ettiklerini belirtmiş ve özetle şunları söylemiştir:

---

[232] **Tanin**, 3 Ağustos 1961

"Gençlik Kollarımızın gelecek için cemiyetimizin bünyesinde ilerlemenin, yükselmenin bütün ideallerine gönül vermiş vatandaşlar olarak temayüz etmeleri, vatanın kendilerinden beklediği bir vazifedir. Bu vazifeye ehemmiyetle işaret koymak isterim.

Yakında büyük seçimler olacaktır. Geçen zamanlarda olduğu gibi bu seçimlerde de mesuliyet mevkiine geleceklerin seçimlerinde, hasbi olarak gençlik kollarımız faydalı olmaya çalışacaklardır. Bu hizmetin kıymeti büyüktür.

Medeni bir cemiyet olarak siyasi hayatta birbirinin çalışmalarına yardım eden ve istikamet veren teşkilat gibi çalışmaya mecburuz.

Sevgili arkadaşlarım,

Sizlerle konuşurken ruhumda ferahlığın ve vazife hissimde kuvvetin arttığını hissediyorum. Sizin iyi hazırlanmanıza, iyi yetişmenize yardım ve hizmet etmeyi şeref sayarız. Gelecek günlerimiz çetin vatan vazifeleri, birbirinden şerefli başarılar içinde geçecektir…" [233]

İsmet İnönü'nün konuşmasından sonra Divana bir önerge verilerek Milli Birlik Komitesi ve Devlet Başkanı Cemal Gürsel'in İstanbul'da bulunmasından dolayı, bir heyet oluşturularak Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Fahri Özdilek'in ziyaret edilmesi teklif etmiş, önerge delegelerce kabul edilmiştir.

Daha sonra gündemin dördüncü maddesi gereğince Dr. Suphi Baykam kürsüye gelmiştir. Baykam kürsüye doğru gelirken, kimi delegeler sözlü olarak Baykam'ı protesto ederken, Adanalı delegeler ise salonu terk etmiştir. Fakat Baykam konuşmasını yapmış ve gençlik kollarının kuruluşundan, bugüne kadar nasıl bir gelişim içerisinde olduğunu anlatmış ve gençlik kollarının seçimlerdeki özverili çalışmalarından bahsetmiştir. Gençlik Kollarının birçok zorluğa rağmen Atatürk İlke ve Devrimlerinin bekçiliğini yaptığını ifade eden Baykam, *"CHP Gençlik Kolları müstakbel iktidarların herhangi bir sebeple ana gayelerden uzaklaşması hallerinde rejimin, Atatürk ideallerinin bekçiliğini yapacaklardır. Gençlik Kollarımız diğerkam mücadelenin en ön safında yürüyeceklerdir"* demiş ve konuşmasını *"yarının emniyet supapları sizlersiniz. Halk Partisi olarak size inanıyoruz. Halk Partisi sizin omuzlarınız üzerinde yükselecektir"* sözleriyle bitirmiştir.

Baykam'ın konuşmasından sonra salona giren Kasım Gülek, alkışlarla karşılanmış ve Gülek o dönemde parti içi çekişmelerde karşı karşıya geldiği İsmet İnönü'nün karşısına oturmuştur.

---

[233] **Cumhuriyet**, 3 Ağustos 1961; **Tanin**, 3 Ağustos 1961; **Ulus**, 3 Ağustos 1961; CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmasının tamamı için **Bkz. EK – 11**

Saatler 12.25'i gösterdiği sırada Divan Başkanı Ünal Konman, Anıtkabir'i ziyaret etmek amacıyla kurultaya ara vermiştir.

Saat 15.15'te çalışmalarına devam eden Kurultay'da beşinci gündem maddesine geçilmiş, Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal kürsüye gelerek faaliyet raporunu okumuştur. Raporda özetle şunlar ifade edilmekteydi:

> *"Bugün toplanan Kurultayın anlamı Türk Siyasi Partiler Tarihi bakımından da büyüktür. CHP Gençlik Kollarında görev almak suretiyle Türk ulusuna yararlı olmanın gururu içinde çalışmanın sevinici duyuyoruz.*
>
> *Her zaman demokratik hayatımızı yüksek bir seviyeye ulaştırmak, memleketimizi çağdaş medeni uluslar seviyesine çıkartmak isteyen Cumhuriyet Halk Partisi, Türk gençliğine demokratik ve siyasi bir eğitim yetişme alanı sağlamak sorumluluğunu varlığında duymuştur. Bu noktadan hareket ederek, demokratik geleceğimizin çetin ve zor görevlerine ülkücü insanların yetişmesi için 'CHP Gençlik Kolları' teşkilatında yer verilmiştir.*
>
> *CHP Gençlik Kolları Birinci Kurultayı örnek siyasi çalışma isteyen düşüncenin gerçekleşmesi için önemli adımlar atacaktır."* [234]

Raporda bahsedildiğine göre; Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları Türkiye'de bulunan ilçelerin %85'inde, (yani 554 ilçede) örgütlenmesini tamamlamıştır. Bu arada gençlik davaları, yurt kalkınmasında gençliğin rolü, demokratik cemiyetlerde vatandaşın rolü başlıklı broşürler de büyük ilgi toplamıştır.

Raporun okunmasından sonra verilen önergeler doğrultusunda dört tane komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Kurulması kararlaştırılan komisyonlar şunlardır:

1 – Çalışma Programı Komisyonu

2 – Gençlik Davaları Komisyonu

3 – Tüzük ve Yönetmelik Komisyonu

4 – Dilekler Komisyonu

Komisyonların oluşturulmasından sonra okunan faaliyet raporunun görüşülmesine başlanmış, ilk sözü Kemal Anadol almıştır.

Kemal Anadol'un konuşmasından sonra kürsüye gelen Ankara Delegesi Necati Atasay, Suphi Baykam'ı eleştirerek;

---

[234] **Ulus**, 3 Ağustos 1961

"Baykam burada sizin arzunuza uygun olmayan şekilde konuştu. Gençlik Kollarının faaliyetini izah edeceği yerde, seçim nutku çekti. Kendisine hangi konuda konuşma hakkı verilmişse, o konuda konuşmalıydı" [235] demiştir.

Atasay'ın Baykam'a yönelik eleştirileri bununla da kalmamış, Alev Coşkun'un da Suphi Baykam'ın yanlış empozesi sonucunda Temsilciler Meclisi'ne girdiğini, Alev Coşkun'un aslında 27 Mayıs sonrasında ortaya çıktığını iddia etmiştir.

Necati Atasay'ın tepki toplayan konuşmasından sonra cevap hakkını kullanmak üzere kürsüye gelen Alev Coşkun kendisini savunarak Atasay'a cevap vermiştir.

Alev Coşkun'dan sonra Naci Yeşilyurt daha kucaklayıcı bir konuşma yapmış, sonrasında da Mesut Ergün ve Tarhan Erdem'in konuşmalarıyla kurultayın ilk günü tamamlanmıştır.

3 Ağustos 1961'de çalışmalarına devam eden kurultay, ilk gün okunan faaliyet raporu üzerinde görüşmelere devam edilerek açılacaktı. Ancak kongreye gönderilen başarı mesajlarının okunması öne alındı ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu, İstanbul Talebe Birliği, Maçka Teknik Okul Talebe Birliği, Yeni Türkiye Partisi Gençlik Teşkilatı tarafından gönderilen telgraflar okundu. Bu arada Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Başkanlığı da kongreye bir mesaj göndererek başarı dileğinde bulunmuştur. İstanbul İl Başkanlığı'nın gönderdiği mesaj şöyledir:

> *"Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Aziz Atatürk'ün Türk Milletine ve Türk Gençliğine açtığı yükselme ve ilerleme devrinde yetişmek saadetine eren siz genç arkadaşlarımızın bugün Ankara'da akdettiğiniz CHP Gençlik Kolları Kurultayı, çağının büyüklüğü ve maksadının yüksekliği bakımından bütün Türk tarihi boyunca gençliğin yaptığı ilk büyük toplantıdır. Ve bu toplantı münevver, vatansever, temiz ve nezih genç arkadaşlarımızın memleket sevgisiyle yoğrulmuş devamlı çalışmalarının eseridir.*
>
> *Aziz Atatürk'ün vatanı ve inkılapları emanet ettiği siz sevgili genç arkadaşlarımızın memleket ve gençlik meselelerini görüşmek hususunda kendilerini yetkili ve vazifeli sayarak giriştikleri bu muazzam teşebbüsten dolayı ilimiz adına tebrik eder, bu emanetlerin muhafazası uğrunda yaptığınız bugünkü Kurultayda ve yarın deruhte edeceğiniz memleket hizmetlerinde her birinize sonsuz başarılar dileriz.*
>
> *CHP İstanbul İl Başkanı*
> *Ali Sohtorik"* [236]

[235] **Tanin**, 3 Ağustos 1961
[236] **Ulus**, 3 Ağustos 1961

Mesajların okunmasından sonra kurultay, rapor üzerindeki değerlendirmelerle çalışmalarına devam etmiştir. Rapor üzerinde söz alarak sırasıyla Sabri Ünal Erkol, Engin Aydın, Nuri Yazıcı, Ayhan Toraman, Yalçın Kasaroğlu, Dündar Çiğit, Yılmaz Deniz, İlhan Uslu, Mustafa Emin Tekin, Özer Özoran, Nevruz Aslan ve İlhan Keser konuşmalarını yapmışlardır.

Delegelerin rapor üzerindeki konuşmalarının bitmesinden sonra CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal kürsüye gelerek eleştiriler için delegelere teşekkür etmiş ve kısaca şunları söylemiştir:

> *"Bizim vazife görevimiz dört ay gibi çok kısa bir zaman sürmüştür. Fakat şunu gayet rahatlıkla ifade edebiliriz ki, bu kısa devre içinde bütün gayretlerimizi, bütün çabalarımızı bu memleketin iyiliğine yöneltmiş bulunuyoruz. En büyük arzumuz olan birinci kurultayımızı toplamak da bize nasip olmuştur"* [237]

CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Çağlar Kırçak da kısa bir konuşmayla eleştirilere cevap vermiş ve kısaca şöyle demiştir:

"Hiziplerin içlerinde bulunan gençlerin bu parti içinde yeri yoktur. Fikirlere uşaklık etmek ayıpların en büyüğü, en ayıbıdır. Birlik ve beraberlik fikrinin bizi ileriye, iyiye getireceğine inanıyoruz" [238]

Faaliyet raporu üzerinde görüşmeler bittikten sonra divan başkanlığına bir önerge verilerek CHP Gençlik Kolları'nın da batılı ülkelerde olduğu gibi, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'na üye olabilmesi için Genel Merkez'den izin alınması istenmiştir. Önergenin lehine söz alan Tarhan Erdem, TMGT'nın kuruluş esaslarına değinerek, bunun faydalı olacağını iddia etmiştir. Önergenin aleyhinde söz alan Muzaffer Yüce ise; hem hukuken, hem de bu iki kuruluşun gayeleri bakımından birbiriyle farklı olmasından dolayı bu teklifin gerçekleşmesinin mümkün olmadığını söylemiş ve teklifin reddini istemiştir. Ancak yapılan oylamada teklif kabul edilmişse de, Muzaffer Yüce'nin de iddia ettiği gibi bu birleşme sağlanamamıştır.

Bu konuyla ilgili olarak Gençlik Kolları'nın Genel Başkanı yıllar sonra *"Siyasi partilerde TMGT'nın doğrudan ilişkiye girmesi doğru bulunmadığı için*

[237] **Ulus**, 4 Ağustos 1961
[238] **Ulus**, 4 Ağustos 1961

TMGT'ye girme girişimi sonuçsuz kalmıştır"[239] diyerek, bu girişimin başarılı olamamasının nedenini ortaya koymuştur.

Abdullah Emre İleri de, Erol Ünal'ın söylediklerine paralel olarak; *"CHP Gençlik Kolları'nın TMGT'na girme girişimi, TMGT'nın siyasi bir kuruluş olmaması nedeniyle gerçekleşmedi. Ama CHP'li gençler, CHP'lilik kimliği haricinde başka şekillerde TMGT'nda yöneticilik yaptılar"*[240] demiştir.

Nurettin Sözen ise; *"TMGT'ye girişimi, o günün koşullarında dernekler yasasının engelinden dolayı sonuçsuz kalmıştır. Bunun için dernekler yasasında yapılması gereken değişiklik gerçekleşmeyince CHP Gençlik Kolları'nın TMGT'ye girme durumu temenniden öteye geçememiştir"*[241] demiştir.

Sağlık durumu göz önüne alınarak verilen bir önergeyle konuşma yapması için kürsüye davet edilen CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal, özetle şöyle konuşmuştur:

> *"Muhterem arkadaşlarım,*
>
> *Yıllarca devam eden bir büyük siyasi mücadelenin içinden geliyoruz. Yepyeni bir devrin eşiğinde bulunuyoruz. Siyaset adamları olarak, vatandaşlar olarak tarihin önümüze çıkardığı büyük hizmetleri iyi kullanabilirsek, memleketin refahı, saadeti ve yükselmesi için gerekli şartları hazırlayabilirsek, memlekete karşı borçlu olduğumuz vazifeleri hakkıyla yapmış olmanın huzuruna kavuşuruz.*
>
> *Muhterem arkadaşlarım,*
>
> *İşte, bizatihi tarihi bir hadise olan Gençlik Kurultayı böyle bir tarihin dönüm noktasında toplanmış bulunmaktadır. Bu tarihi dönüm noktasında geçirdiğimiz ıstırapla dolu devrede zulme, haksızlığa karşı mücadele edene zinde kuvvetlerin başında gelen Türk gençliği ve onun parçası olan Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarının fedakarlıkları, idealizmi hepimizin göğüslerini iftiharla kabartacak bir hadisedir.*
>
> *Muhterem arkadaşlarım,*
>
> *Cumhuriyet Halk Partisi'nin bünyevi istiharesinden bahsederken fikri sahadaki gelişmesine de temas etmiştim. Şu anda karşıda yazdığınız bir vecize gözüme ilişti. Gençlik Kollarımızın 1. Kurultayındaki bu vecize belki de bizim davranışımıza hakim olan zihniyeti en güzel şekilde ifade etmektedir: 'Cumhuriyet Halk Partisi şahısların değil, ilkelerin ve ülkülerin peşindedir'*
>
> *Biz parti kademelerinde sizin iradenizle tevdi edilen vazifeleri, bir ikbalin basamağı değil, şerefli bir emanet telakki etmekteyiz. Her Cumhuriyet Halk Partili böyle düşünmektedir ve böyle düşünecektir.*

[239] Erol Ünal İle Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[240] Abdullah Emre İleri İle Görüşme, Ankara, 6 Ekim 2008
[241] Nurettin Sözen İle Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008

Cumhuriyet Halk Partisinin hüviyeti ve kudreti bu değişmez anlayışımızdan gelmektedir"[242]

CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal'ın konuşmasından sonra kurultayın öğleden önceki çalışmaları tamamlanmış ve oturuma ara verilmiştir.

Saat 14.30'da kurultayın çalışmaları yeniden başlamış ve komisyon raporları okunmuştur. Çalışma Programı, Gençlik Davaları, Dilekler, Tüzük ve Yönetmelik Komisyonlarından gelen raporların hepsi, incelenmek üzere yeni seçilecek olan yönetim kuruluna devredilmiştir.

Komisyon raporlarının havalesinden sonra gündem gereğince seçime geçilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçilmiş ilk yönetim kurulu saat 17'de başlayan oylamanın ardından belli olmuştur. Buna göre Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları'nın ilk seçilmiş Merkez Yönetim Kurulu şöyledir:

Gençlik Kolları Başkanı Erol Ünal, Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri ise; Hikmet Çetin, Alev Coşkun, Sezen Türkmen, Yavuz Soysal, Nedim Tekin, Muzaffer Selçuk, Çağlar Kırçak, Sertaç Tözün, Uğur Yener ve Orhan Akbulut.

Seçimlerden sonra Kurultayın Divan Başkanı Ünal Konman, CHP Gençlik Kolları 1. Kurultayı'nın iki günlük çalışmasının sona erdiğini belirtmiş, alınan kararların da hayırlı olmasını dileyerek Kurultayı kapatmıştır.

Gençlik Kolları'nın yeni Merkez Yönetim Kurulu ilk toplantısını 4 Ağustos 1961 tarihinde gerçekleştirmiş ve alınan karar gereğince, Yavuz Soysal Genel Sekreterliğe, Nedim Tekin Genel Saymanlığa, Sertaç Tözün ve Muzaffer Selçuk ise Genel Sekreter Yardımcılığı'na getirilmişlerdir.

4. 2. 4. Gençlik Kolları'nın Kurultay Sonrası Faaliyetleri

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları'nın ilk defa kurultay toplamış olması, gençler arasında büyük bir heyecan ve çalışma azmi yaratmıştır. Gençler kurultay sonrasında oluşturduğu çalışma gruplarıyla ana kademelerle işbirliği yaparak Anayasa'ya **"evet"** denilmesi için köy köy, mahalle mahalle gezerek toplantılar düzenlemişler, hatta bu arada 15 Ekim 1961'de yapılan seçimler için de çalışmalar yapmışlardır.

[242] CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal'ın konuşmasının tamamı için **Bkz. EK – 12**

Ancak seçimlerden bir ay önce 16 – 17 Eylül 1961'de Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu'nun asılması halkın tepkisini çektiği içindir ki, CHP 1961 seçimlerinden istediği sonucu alamamıştır.

CHP Gençlik Kolları seçimlerden sonra daha çok parti içi çalışmalara yönelmiştir. Erol Ünal'ın deyimiyle *"zaman zaman ana kademeyi bile yönlendiren çalışmalar"*[243] yapmış olan gençlik kolları, parti içi eğitim seminerleri düzenlenmiştir. Örneğin; Çankaya İlçe Gençlik Kolu'nun 1961 – 1962 yılı çalışma raporunda söz konusu çalışmayla ilgili olarak şöyle denilmektedir:

> *"Devrimlerin anlamları üzerine eğilmek ve C.H.P.'nin altı ilkesini bir öğreti çalışması olarak ele almak, bu alandaki çalışmalarımızın esasını teşkil etmiştir. 'C.H.P. Devletçiliği' adı altında düzenlediğimiz seri seminerlerin, izleyenler için yararlı olduğu kanısındayız."* [244]

Bununla birlikte gençlerin politik ve kültürel alanda kendilerini geliştirmesi ve bu alanlarda yapacakları çalışmalara faydalı olması amacıyla bir **"gençlik kütüphanesi"** oluşturulmuştur.

Yine bu dönemde genç üye sayısının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılmış ve bu hususta da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Çankaya İlçe Gençlik Kolu'nun üye sayısının bir yılda 92'den 262'ye çıkması[245] bu gelişmelere örnek gösterilebilir.

1962 yılına gelindiğinde, bir dönem Dünya Gençlik Örgütü'nde (WAY) de etkin olan CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal, Dünya Öğrenci Teşkilatı'nın temsilcisi olarak Avrupa'ya gitmesi gerektiği için CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün de müsaadesiyle Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan istifa etmiştir.[246]

---

[243] Erol Ünal İle Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008
[244] **C.H.P. Çankaya İlçesi Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Çalışma Raporu 1961 – 1962**, Yeni Koşal Matbaası, Ankara 1962, s. 11
[245] **C.H.P. Çankaya İlçesi Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Çalışma Raporu 1961 – 1962**, s. 13
[246] Erol Ünal İle Görüşme, İstanbul, 7 Kasım 2008

4. 3. CHP GENÇLİK KOLLARI 2. KURULTAYI

Erol Ünal'ın CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan istifasının ardından Gençlik Kolları Genel Sekreter Yardımcısı Muzaffer Selçuk, Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na getirilmiştir.

Gençlik Kolları'nı kongre sürecine hazırlayan Muzaffer Selçuk, yaklaşık bir yıl boyunca yaptığı çalışmalarla hem parti ana kademesinin hem de partili gençlerin takdirini kazanmıştır. Muzaffer Selçuk döneminde CHP Gençlik Kolları yavaş yavaş ideolojik temele oturmaya başlamıştır, diyebiliriz. Hatta bu tutum, birtakım basın – yayın organlarının da dikkatini çekmiştir. Örneğin; o dönemde gençlik kollarının bir delegesi olan Abdullah Emre İleri, o günlerde bu gelişmelerle ilgili olarak şunları söylemiştir:

> *"61 Anayasasıyla gelinen ortamda, 61 Anayasasının da meşrulaştırdığı ve öngördüğü ve kendi kültürümüz içerisinde düşünce yapımızın dayandığı ve gelişmekte olduğu Demokratik Sosyalist insanlardık. Ve bu kimliğimizle de CHP içinde dikkat çekiyorduk. 1962'deki Gençlik Kolları Kurultayı'nın öncesinde Gençlik Kolları Orta Anadolu Bölge Toplantısı düzenlenmişti, ki aynı gün Parti Meclisi Toplantısı da vardı. İsmet Paşa da gençleri dinlemek istiyorum diyerek, Parti Meclisi Toplantısı'nı erteleyip, bizim toplantımızı sonuna kadar takip etmişti.*
>
> *Bu toplantıda ben de bir konuşma yaptım. Sonra Yön Dergisi, beni, Kemal Anadol'u ve Necati Atasay'ı açık oturuma çağırdı.*
>
> *O toplantıda bizim neyi savunduğumuzu ve iddialarımızın temelinin ne olduğunu sordular. Biz de 1961 Anayasasının felsefi boyutları içerisinde, Türkiye için demokrasiyi sadece belli bir zaman diliminde araç olarak değil, sürgit Sosyalist öğretinin kuram ve kurallarının bu anayasa çerçevesinde hayata geçirilebileceğini düşünen, öngören, buna inanan insanlarız. Ve bunun bilimsel literatürdeki adıyla Demokratik Sosyalist anlayışta insanlarız. 61 Anayasasının da buna uygun olduğunu, ülkenin ve CHP'nin de bu temel düşünce içerisinde gelişmesinin yararlı olduğunu düşündüğümüzü savunduk"* [247]

Abdullah Emre İleri'nin de söylediğinden hareketle, CHP içinde yer alan Sosyalizm sempatizanlarının önemli bir kısmı bir süre sonra TİP'e geçecekler, 1965'te Ortanın Solu açılımıyla yeniden yuvalarına döneceklerdir. Bu konuya da çalışmamızın ilerleyen kısımlarında değineceğiz. Ancak Abdullah Emre İleri'nin bu

[247] Abdullah Emre İleri İle Görüşme, Ankara, 6 Ekim 2008

Sosyalist diyebileceğimiz düşüncelerine karşın Nurettin Sözen de CHP Gençlik Kolları'nın bu tür fikirlere destek verdikçe etkinliğinin azaldığını savunmaktadır.[248]

Sonuç olarak CHP Gençlik Kolları'nın 2. Kurultayı'na gidilirken CHP Gençlik Kolları'nın ideolojik olarak **"parçalı"** bir yapıya büründüğünü söylememiz mümkündür. Bu çeşitlilik özellikle 1970'lerde daha belirgin hale gelecek ve gençlik kolları içerisinde de mücadelelere neden olacaktır.

4. 3. 1. CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Hazırlıkları

CHP Gençlik Kolları'nın 2. Kurultayı, parti içi mücadelenin en çok yaşandığı döneme denk gelmiştir. Öyle ki; bu dönemde Kasım Gülek, Nihat Erim, Turgut Göle ve Avni Doğan'ın başını çektiği muhalif grup II. İnönü Hükümeti'ni eleştiri yağmuruna tutmuş, CHP Merkez Yönetim Kurulu da, partinin önde gelen bu dört ismi hakkında disiplin işlemi başlatmıştır. Nitekim bu karmaşa Gençlik Kolları'na da yansımıştır.

Ancak öncelikle CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı'na geçmeden önce illerdeki kongrelerin bir kısmına şöyle bir göz atalım:

a) İstanbul:

14 Ekim 1962 tarihinde, CHP Genel Sekreter Yardımcısı Lebit Yurdoğlu, Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Ferda Güley, İstanbul Milletvekilleri Reşit Ülker, Oğuz Oran, Sabri Vardarlı, Vahyi Özarar ile İl Başkanı Ali Sohtorik'in de katıldığı kongre, Atatürk ve şehitler için yapılan saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlamıştır.

İstiklal Marşı'nın ardından Divan Başkanlığı seçimine geçilmiş ve Niyazi Yurtseven Divan Başkanı seçilmiştir.

Divan Başkanlığı seçiminin ardından her ilçeden birer temsilci seçilerek oluşturulan heyet, Taksim'deki Cumhuriyet Anıtı'na, Harbiye'deki Atatürk Anıtı'na ve de Turan Emeksiz'in şehit düştüğü yere birer çelenk bırakmışlardır.

Daha sonra gündem gereğince CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı Erol Aydıncıoğlu, kürsüye gelerek faaliyet raporunu okumuştur.

[248] Nurettin Sözen İle Görüşme, İstanbul, 6 Kasım 2008

Raporda en çok dikkati çeken nokta, 1962 – 1963 ders yılında biri kız, diğeri erkek, yardıma muhtaç partili üyelerin karşılıksız olarak burs verilerek okutturulması önerisi olmuştur. Raporda konuyla ilgili olarak şöyle denilmektedir:

> *"Bu isteğimiz reddedilmemiştir. Müesseselerimizin ve zengin vatandaşlarımızın okumak isteyen istidatlı muhtaç öğrencilere yardım etmelerini teşvik edecek olan bu gibi çalışmamızın bütün il merkezlerince de benimsenerek hiç olmazsa yüzün üstünde sayıda burs teminini mümkün görmekteyiz"* [249]

Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Gençlik Kolu, ülkede yaşanan siyasi gelişmelerle ilgili olarak **"iç meseleler"** başlığı altında görüşlerini şu şekilde ortaya koymuştur:

> *"Türkiye'de 27 Mayıs inkılapları ile ikinci bir cumhuriyet devrine girilmiştir. Siyasi organlarında ve devlet şeklinde önemli değişiklikler vardır. Bu değişiklikler soğuktan sıcağa geçiş mahiyetinde zıt karakter taşımaktadır. Ancak büyük Türk milletidir ki böyle zıt karakter taşıyan siyasal ve ekonomik hayata aklıselimi ve intibak edebilmek basiretini kolaylıkla göstermiştir.*
>
> *Türkiye'mizin ilerisi için her günkünden daha kuvvetli olarak demokrasiyi arzu ettiğimizi, yani murakabeli rejim istediğimizi yeniden belirtmeyi önemli görüyoruz. Bütün problemlerimizin murakabeli bir rejimde ve açık münakaşalar ile halledileceğine yürekten inanıyoruz.*
>
> *Bu çerçeve içinde hareket edilirse bugün ortaya atılmakta olan Milli Koalisyon fikrini tehlikeli ve maksatlı bulmaktayız. Zira Milli Koalisyon serbest siyasi çalışmanın yani çok partili ve muhalefetli bir parlamentonun artık çalışamaz hale gelmesinden doğabilecek en kötü şartları ihtiva eden ve en son tedbir olarak düşünülmesi gereken bir husus olarak görmekteyiz.*
>
> *Demokrasinin terkini isteyenler bu halkı, tanımayan ve masa başında çalışmak isteyen kişilerdir. Onların getireceği rejimin, halkın desteğinden mahrum olacağı aşikardır. Halkın desteği için her geçen gün şiddet tedbirlerini artırmak zorunda kalacaklardır. Böyle bir idareyi Türk milleti asla kabul etmeyecektir. Türk milleti idare edilmeye değil, idare etmeye alışmış bir millettir. Bunun zevkini tatmıştır. Bunu bırakmayacaktır. Bu hakikati görmekten mahrum kişilerin devlet idaresindeki ehliyetlerinin ne olabileceğini tahmin etmek herhalde zor bir iş olmasa gerekir. İşte bunun içindir ki başta Sayın İsmet İnönü olmak üzere bütün CHP teşkilatı en çıkar yolun açık rejim olduğunda ısrar etmektedir.*
>
> *Ordumuz mensuplarının aynı görüşte olmaları onlara olan güvenin daha da artmasına vesile olacak mahiyettedir. Bu Türk milletinin en büyük şansıdır. Şerefli Türk ordusunu, huzurunuzda şükran ve takdirle anmak isteriz. Kendileri ile iftihar ediyoruz"* [250]

---

[249] **Ulus**, 15 Ekim 1962
[250] **Ulus,** 15 Ekim 1962

Faaliyet raporunun okunmasından sonra önemli bir vefa örneği gösterilerek partide 30 yaşını aşmış ve geçmişte gençlik kollarına emek vermiş olan partililere altın rozetler takılmıştır.[251]

Rozet takma töreninden sonra İsmet İnönü'nün kongreye gönderdiği mesaj okunmuştur. Ayakta alkışlanarak okunan mesaj aynen şu şekildedir:

> *"CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Sayın Başkanlığı'na*
>
> *Kongrenize selamlarımı ve başarı dileklerimi sunarım. CHP'nin Gençlik Kolları gençlerimizin siyaset alanında yüksek ideallere doğru ilerlemek için örnek olmalarını hedef tutar. Türk gençliğinin cumhuriyet ideallerini Atatürk'ün emaneti olarak aziz bilmeleri ve koruma yolundaki değerli hizmetleri milletimizin takdirini kazanmıştır. Türk gençliğinin temiz çalışmalarını örselemeden devam edebilmesi onun ateşli gayretlerinin kendi temiz alanında ve isabetli ölçüler içinde işlemesine bağlıdır. CHP'nin Gençlik Kolları Türk Gençliğine düşen vazifeleri yerine getirmek için çok dikkatli olarak ve gençliğimiz içinde sağduyunun, isabetli davranışların örneğini verecektir.*
>
> *Siyasi hayatımızın bugünkü gelişmesinde maksatlarını açıktan söylemeleri mümkün olmayan nice kimselerin gençliğimizin heyecanını ve kudretini kendi hususi yollarında kullanmak istedikleri görülüyor. Farkına varıldıkça Türk gençliğinin oyunlara düşürülemeyeceklerine şüphe yoktur. Siyaset sahasındaki kapalı oyunları fark etmek kolay değildir. Halk Partisi Gençlik Kolları büyük gençlik kitlesi içinde müşterek kader olan doğru yolda bulunmak için dikkatle, samimiyetle siyasi tecrübede uyarıcı ve yardımcı olabilirler. Bu vasıflar Cumhuriyet Halk Partisi'ne mensup olmayan büyük gençlik kitleleri için dahi yeter sayıda ve her yerde bulunmaktadır. Bunların uyarmalarının da tesirli olması için CHP Gençlik Kolları değerli hizmetler yapabilirler.*
>
> *Kongrenin sayın üyeleri,*
>
> *Gençliğin milletin gözünde yeniden dikkatli bir yer tuttuğu bu dönemlerde Gençlik Kollarımıza vazife işareti olarak düşündüklerimi söyledim. Sizler kendi aleminizde meseleleri daha iyi bilirsiniz. Benim söylediklerimi de düşünmek faydalı olur sanıyorum.*
>
> *Sevgilerle gözlerinizden öperim, yaşıt arkadaşlarım."* [252]

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün mesajının okunmasından sonra, CHP Genel Sekreter Yardımcısı Lebit Yurdoğlu kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

> *"Heyecanlı ve olgun kongrenizi samimiyetle takip ediyorum. Açık, canlı ve samimi çalışmalarınızla demokratik hayatın çok güzel*

[251] Rozet takılan isimler şunlardır: İzzet Sedes, Orhan Birgit, Ayhan Yetkiner, Oğuz Toktamış, Sebahat Erdemir, Vedii Evsal, Güngör Göktan ve Necati Karakaya

[252] **Ulus**, 15 Ekim 1962

misalini veriyorsunuz. Şahıslarınızda, CHP'nin aydın yarınlarını hürmetle selamlıyorum.

Bugün Türk cemiyeti mühim bir noktadadır. Bir ihtilalden geliyoruz. Demokratik rejimi koruma ve yaşatma çabası içindeyiz.

Bugün büyük bir tehlike ileri sol ve sağ cereyanlardır. Bu unsurlar demokrasinin yürümeyeceği noktasında birleşmişlerdir. Bunlar gibi menfi unsurlar ve güçlükler elbette olacak ve bu merhalelerden geçilecektir. Bu ileri sağa ve sola karşı sizler Atatürkçülüğü savunacak, onun eselerini yaşatacaksınız.

Demokratik hayata inanıyoruz. Bütün güçlüklerini yeneceğiz."[253]

Lebit Yurdoğlu'nun konuşmasının ardından seçimlere geçilmiştir. Seçimler esnasında başlayan tartışma, tasnif işlemi yapılırken Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Ferda Güley'in kürsüye gelerek konuşmasıyla son bulmuştur.

Ferda Güley konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

"Her gençlik kolu kongresinde söylediğim gibi, burada da tekrar ediyorum. Atatürk'ün en büyük eseri Cumhuriyet Halk Partisi'dir. Çünkü diğer bütün eserlerini bu eseri doğurmuş, büyütmüş, korumuş ve kurtarmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi gerçek Atatürkçülerin, ak aydınların ve sağduyuyu temsil eden köylü, kentli her sınıf, halkın tuttuğu, oy verdiği, çünkü memleketin kaderini yönetme gücünü kendisinde gördüğü bir partidir. Aldığımız oyların miktarı bu seçimlerde %38'dir. Karşımızdaki partiler ayrı ayrı bizden daha az rey aldıkları halde her nedense, kendilerine tek bir parti imiş gibi bakarak bize milletin azınlığı olan parti diyorlar. Onları bize karşı böyle birleştiren, kurulduğumuz tarihten bu yana devlet yönetiminde ve milleti çağdaş uygarlığa ulaştırmada takip ettiğimiz Atatürkçü sisteme karşı olmalarıdır. Ama çok şükür zamanın tekamülü içinde hepsi tam orta nokta olan siyasi mevkiimizin değerini anlamaya ve mümkün olduğu kadar kendilerini ifrat uçlarından koparark, yine Atatürk istikametinde yönler aramaya başlamışlardır. Bir genç arkadaşımın biraz evvel tenkit ettiği ve Meclis diktatörlüğü anlamına aldığı, Meclis'te temsil edilen beş partiye ait müşterek bildiri, aksine böyle bir tekamülün ifadesi olarak alkışlanacak bir vesikadır. Eğer Türkiye Büyük Millet Meclisi Batılı ve ahlaklı bir anlaşma ile bütünlüğünü muhafaza eder ve dimdik ayakta durursa sağdan ve soldan ne taraftan gelirse gelsin, rejime müteveccih bütün taarruz ve tecavüzler kolaylıkla yıkılır.

Fakat bilinmelidir ki, Türkiye Büyük Millet Meclisi 27 Mayıs'ın üstünde durmaktadır. Devlet Birinci Cumhuriyeti, Menemenci, Saitci Hû… gibi düşmanlarına karşı nasıl devletçe korumuşsa, ikinci Cumhuriyeti de düşmanlarına karşı aynı azim ve irade ile korumalıdır. Sadece bu mücadelede toplum, devletin yardımını görmelidir.

[253] **Ulus**, 15 Ekim 1962

Devlet adamlarının ve siyasi iktidarların vazifesi, toplumun herhangi bir yerine arz olan ağırlıkları zamanında görüp, teşhis etmek ve hafifletme çarelerini arayıp bulmaktır. Bir balon yükselirken aynı mesafelerde ayrı ağırlıkların atılmasında olduğu gibi, İnönü'nün, CHP'nin ve Meclisin yaptığı budur. Ancak 27 Mayıs'ın şehitlerini ve gazilerini unutmadık, unutmayacağız ve kimseye de unutturmayacağız. Suçluları başımızdaki kalple affettik, kalbimizdeki başla sonuna kadar unutmayacağız."

Ferda Güley'in konuşmasından sonra açıklanan sonuçlara göre Nurettin Sözen, CHP İstanbul İl Gençlik Kolu'nun yeni başkanı olmuştur.

İstanbul İl Gençlik Kolu, kongreden sonra basın bülteni yayınlamıştır. Bülten aynen şöyledir:

"14 Ekim 1962 Pazar günü C.H.P. İl Gençlik Kolu Kongresi 18 ilçeden 400'ü aşan delegenin katılmasıyla toplanmıştır. Bu kongrede parti içi konular, Gençlik ve yurt sorunları karşılıklı anlayış içinde ve demokratik yollarla tartışılarak kararlara varılmıştır.

Yapılan seçimlerde, Dr. Nureddin Sözen (Başkan), Can Koral (Sekreter – Gazetecilik Enstitüsü), Fehmi Uğur (İ.T.Ü.), Dr. Selçuk Erez, Erhan Kılıçaslan (Hukuk Fakültesi), Orhan Özacun (Hukuk Fakültesi), Yüksel Acun (Hukuk Fakültesi), İlyas Cinel (İktisat Fakültesi), İlhan Keser (Hukuk Fakültesi), Yük. M. Müh. Erdoğan Türe, Yaşar Yıldırım (Eczacılık Okulu) Yönetim Kuruluna seçilmişlerdir.

15 Ekim 1962 Pazartesi günü ilk toplantısını yapan yeni Yönetim Kurulu aşağıdaki hususların halkoyuna duyurulmasına karar vermiştir.

Yurdumuzun gelişiminin demokratik bir ortamda gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bu gün aydınlarımız arasında tartışılan konuların başında gelmektedir. Ancak demokratik sistemin karşısında görünenlerin görüşlerini kabul ettirmek için ileri sürdükleri buhranlar ve sorunların demokratik düzen içinde çözümlenmekte bulunması bu kimselerin yanıldıklarını onaylayan bir gerçektir.

Cumhuriyet devrindeki demokrasi tecrübelerimizde zaman zaman halkımızı ümitsizliğe düşüren olaylarla dolu devrelerin varlığına rağmen bu seviyeye ulaşmamız küçümsenecek bir durum değildir. Biz biliyoruz ki insanca pahasına, vaat edilen bir gelişme değil, hem insanca yaşama hem de kalkınmayı başarmış olan Batı Ülkeleri bu gün özendiğimiz durumlarına ulaşmak için karşılaştıkları güçlükleri yine demokrasiye inanmakla ve demokrasiyi uygulamakla gelmişlerdir. Gerek Kurtuluş Savaşımızın ve gerekse 27 Mayıs devriminin birer özgürlük savaşı olduğu bir gerçek iken şimdiye kadarki demokrasi mücadelelerimizde sorumluluk taşımış bazı aydınlarımızın bu gün 'Hızlı Kalkınma' gerekçesi ile Demokrasi karşısında bulundukları üzüntü ile görmekteyiz.

Yurdumuzda hızlı kalkınma ve sosyal adaletin gerçekleşmesi için tek yolun Batılı anlamda demokratik parlamenter sistem olduğuna yürekten inanıyoruz.

Bu safhada da son başarı Türkiye'nin demokrasiyi koruyan ve savunan güçlü kurumlarının ve uyanık evlatlarının olacaktır."[254]

b) İzmir:

30 Ekim 1962 tarihinde CHP İzmir İl Başkanlığı'nda gerçekleştirilen İzmir İl Gençlik Kolu Kongresi'nde ilk olarak divan başkanlığı seçimi yapılmış ve Sedat Öktem kongreyi yönetmek üzere Divan Başkanlığına seçilmiştir.

Divan Başkanlığı seçiminin ardından saygı duruşunda bulunulmuş ve İstiklal Marşı okunmuştur.

Daha sonra İzmir İl Gençlik Kolu Başkanı Gürbüz Akın kürsüye gelerek İzmir İl Gençlik Kolu'nun faaliyet raporunu okumuştur.

Halkevlerine duyulan özlemin dile getirildiği raporda özetle şöyle denilmiştir:

"Gençlerin siyasi oyunlardan uzak kalması ancak sağlam ve ideal siyasi prensipleri bakımından gençlik kolları lüzumludur.

Gençlik Kolları idealist politikacıların yetişmeleri için kurulmuş birer teşekküldür. Bunun için de genel merkez başta olmak üzere bugün teşkilatımız af davasının münakaşasından önce gençlik kollarının içinde bulunduğu şartları düzeltmek gayretini sarf etmelidirler. Aksi halde gençlik kolları gençlik sıfatını taşımaktan ileri gidemeyen kısır teşkilatlar halinde zaman zaman parti bütünlüğünü bölücü hareketlere sürüklemekten kendilerini kurtaramayacaklardır" [255]

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye, Atatürk ilkelerine ve kendisine bağlı olunduğuna dair bir telgraf çekilmesinin kararlaştırılmasından sonra seçimlere geçilmiştir.

Kullanılan oyların tasnifi esnasında CHP İzmir Milletvekili Şeref Bakşık kürsüye gelerek özetle olarak şunları söylemiştir:

"Türk gençliği demokrasi mücadelesinde parlak bir imtihan vermiştir. Hürriyet uğruna kurşunları göğüslerine hedef etmesini bilmiştir. O, Atatürk'ün memleketi gençliğe emaneti hususunda vermiş olduğu kararın ne dereceye kadar yerinde bir karar olduğunu göstermiştir. Biz CHP olarak 27 Mayıs ve demokrasiyi Atatürk ilkelerinden ayırt etmemekteyiz. 27 Mayıs ve Atatürk ilkeleri bir bütündür. Asla parçalanamaz. CHP demokratik nizamın dışına çıkanların daima karşısındadır. Atatürk prensipleri Cumhuriyet Halk

[254] **C.H.P. İstanbul İl Gençlik Kolu Çalışma Raporu ve Ekleri**, Dost Matbaacılık, İstanbul 1964, s. 14 – 15

[255] **Ulus**, 31 Ekim 1962

Partisi'ne hayatiyet veren temel prensiplerdir ve CHP bu prensiplerin bekçisi olarak vazifesine devam etmektedir"

Şeref Bakşık'tan sonra konuşan İzmir Milletvekili Arif Ertunga ise;

"CHP'nin takip ettiği yol Atatürk'e ve 27 Mayıs'a sadık olma yoludur. Artık bu memlekette Türk kuruşunu Türk gencinin göğsüne değil, düşmana sıkılacaktır. İktisadi hayatımızda büyük hamleler yapacak bir nizam içine girmiş bulunuyoruz.

22 Şubat gecesi demokratik düzene çevrilen silahların karşısında Meclis koridorlarında kaçışanlar daha önce küfrettikleri İnönü'yü 23 Şubat sabahı elleri patlayıncaya kadar alkışlıyor, boğazları yırtılıncaya kadar tezahürat yapıyorlardı."[256]

Konuşmalardan sonra açıklanan seçim sonuçlarına göre Gürbüz Akın yeniden Cumhuriyet Halk Partisi İzmir İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na, Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Cengiz Yalçuk, Halil Güven, Metin Uçal, Recep Şel, Halil Haşmet Karabulut, Hüseyin Cahit Selen, Nihat Ertürk, Aydın Erten, Hasan Birsen Dinçkal ve Kemal Şaşa seçilmişlerdir.

c) Afyon ve Adana

Türkiye'nin birçok şehrinde gerçekleştirilen kongrelerde CHP Gençlik Kolları'nda yeni isimler iş başına gelmişlerdir. Buna göre; 20 Kasım 1962'de gerçekleştirilen CHP Afyon İl Gençlik Kolu Kongresi'nde Yönetim Kurulu şu isimlerden oluşmuştur:

Galip Leblebicioğlu, Hakkı Özsoy, Mete Özpınar, Hayri Baysal, Hulusi Güven, Yılmaz Akkent, Mehmet Kayatepe, Yaşar Evrenkaya, Güngör Özgür, Mustafa Köken, Fehim Çepni; Yönetim Kurulu Yedek Üyeliklerine ise; Nurettin Uzun, Ahmet Özden ve Mehmet Topbaş seçilmişlerdir.

Adana'da ise 25 Kasım 1962 tarihinde gerçekleştirilen Adana İl Gençlik Kolu Kongresi'nde Mesut Aslan İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na seçilirken, Yönetim Kurulu Üyeliklerine ise; Muharrem Sedefoğlu, Saydam Tıraş, Kadir Angın, Enver Cimeliler, Atilla Polat, Yaşar Varan, Ali Dallı ve Şeref Kartal getirilmişlerdir.

[256] **Ulus**, 31 Ekim 1962

4. 3. 2. CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Toplanıyor

17 Kasım 1962 tarihinde toplanması düşünülen, ancak Meclis Planlama Görüşmeleri'nden dolayı 6 – 7 Aralık 1962 tarihlerinde toplanabilen CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı, parti içi mücadelelere tanıklık etmiştir. Önceki kısımlarda da belirttiğim üzere CHP içinde İsmet İnönü'ye karşı bir grup oluşturan Kasım Gülek, Nihat Erim, Turgut Göle ve Avni Doğan ile İsmet Paşacıların mücadelesi Gençlik Kolları kongresine de yansımıştır.

Abdullah Emre İleri CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı ile ilgili olarak; *"2. Gençlik Kurultayı'nın iki temel sorunu vardı. Birincisi 61 seçimleri ve 61 seçimlerinden sonra kurulan hükümetlerin değerlendirilmesi, tenkiti ve öneriler. İkincisi ise; Dörtler Olayı'dır. Bu her iki olay da hem gençlik kolları kurultayına hem de büyük kurultaya yansımıştır"* [257] demiştir.

Bununla beraber Gençlik Kolları Kurultayı'ndan iki gün önce Nihat Erim ile Turgut Göle düzenledikleri bir basın toplantısıyla CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün Malatya'daki konuşmasını eleştirince, CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu bir bildiri yayınlayarak 2. Kurultay'da yaşanması muhtemel İsmet İnönü – Dörtler çekişmesindeki tarafını belirlemiş oluyordu. CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu yayınladığı bildiride şunları dile getirmekteydi:

> *"Partimizin Kocaeli'nden Milletvekili bulunan Nihat Erim, beraberlerinde yine partimizin Kars Senatörü Turgut Göle olduğu halde dün yaptıkları basın toplantısında Genel Başkanımız İsmet İnönü'nün Malatya Nutku'na cevap vermek lüzumunu duymuşlardır. Genel Başkanımız nutkunda parti içindeki fırsatçıların, mevcut ve sebepleri daha çok psikolojik olan memnuniyetsizliği istismar ettiklerini açıklayan kısmını bu iki sayın partili üzerine almışlardır. O halde Genel Başkanın nutkunda tam bir isabet ve doğru görüş vardır.*
>
> *CHP'li gençler olarak bu nevi anarşi ve çıkarcı taktiklerin nedenlerini çok iyi biliyoruz. Zamanın ve fırsatın kendileri için gelmiş olduğunu sana bir avuç ipliği pazara çıkmış hizipçi, görülecek hesapları var idiyse partinin en büyük hakemi ve sahibi Büyük Kurultayı beklemeleri gerekirdi. Onların bulanık suda avlanmalarına Atatürk ilkelerinin asıl sahibi ve bekçisi gençler olarak müsaade etmeyeceğiz.*
>
> *Atatürk ilkelerinin tarumar edildiği, devrimlerin ve insan haklarının paçavra gibi ayaklar altında ezildiği bir devrin alçak mümessilleriyle işbirliği yapan ve Cumhuriyet Halk Partisi'ni satış pazarlığına girişenlerin ağızlarına ne Atatürk ilkelerinden ne de*

[257] Abdullah Emre İleri İle Görüşme, Ankara, 6 Ekim 2008

devrimlerden bahsetmek yaraşır. Üç beş liralık dünya nimeti uğruna partiyi satışa çıkaran siyasi bezirganlar kendileri için vaktin geldiğini ve ihanetlerinin unutulduğunu sanıyorlarsa hemen cevap verelim: Karşılarında CHP'nin inanmış ve idealist kitlesiyle beraber daima gençlerini bulacaklardır.

Kurultay arifelerinde yapılması itiyat edinilen bu çıkışlara bakarak, asıl onların iyi niyetten ne derece yoksun bulunduklarını bütün CHP'liler anlamakta güçlük çekmeyeceklerdir.

Akis Dergisi'nin onlar veya başkaları hakkında ister iyi, ister kötü yazdıkları bizi zerrece ilgilendirmez. Adı geçen dergi partinin sözcüsü değildir. O dergiye duyulan sempati veya antipatiden şahıslarınız için istifadeye kalkışmanız ve hisleri tahrik etmeniz gülünç ve çocukça oyunlardır.

Bu defa bir şeye kati olarak kararlıyız: Parti prensiplerini ihlal edenlere her zaman ve her yerde, kim olursa olsunlar karşı koyacağız. Onların fikir mücadelesi maskesi altında giriştikleri her tertibi göğüsleyeceğiz. Haklı ve itibara layık fikri olan gerektiği yerde, gerektiği zaman konuşmasını bilmelidir" [258]

Gençlik Kolları'nın bu bildirisi, Kurultayın ne tür tartışmalara açık olduğunun ifadesidir.

Daha önce de belirttiğim gibi 6 – 7 Aralık 1962 tarihlerinde Ankara Gölbaşı Sineması'nda başlayan kongrenin gündemi şöyledir:

- *Yoklama ve açılış*
- *Başkanlık Divanı Seçimi*
- *CHP Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Başkanlarının 3 er dakikalık protokol konuşmaları*
- *Çalışma raporunun okunması*
- *Komisyonlar seçimi*
- *Tenkitler ve ibra*
- *Serbest konuşmalar*
- *Komisyon raporlarının müzakeresi*
- *Seçimler*
- *Kapanış*

Kurultay gündem gereğince Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk'un açış konuşmasıyla başlamıştır.

[258] **Ulus**, 5 Aralık 1962

Muzaffer Selçuk, konuşmasından sonra Kurultay Başkanlığı için aday olanları tespit etmiştir. Buna göre İstanbul Delegesi Nurettin Sözen ile Ankara Delegesi Ergun Zogo Divan Başkanlığı'na aday olmuşlardır. Divan Başkanlığı için yapılan seçimi Nurettin Sözen'in kazanması yoğun tepkilere neden olmuştur. Divandaki yerine geçen Sözen, herkesin seçimin neticesine saygı göstermesini istemesine karşın, Zogo taraftarları seçimde usulsüzlük yapıldığını, seçimin yenilenmesini, aksi halde salonu terk edeceklerini söyleyince, Nurettin Sözen, Zogo taraftarlarının isteklerini yerine getireceğini söylemiştir. Bunun üzerine yapılan ikinci seçimi yine Nurettin Sözen kazanmıştır.

Nurettin Sözen o anları şu sözlerle dile getirmektedir:

> *"Divan Başkanlığı seçimlerinde seçilmeme rağmen ayak sürüme ve sıralara vurmak suretiyle itirazlar devam edince, kürsüye çıkıp oturdum ve sessizce gürültülerin kesilmesini bekledim. Bir süre sonra gürültüler öylesine kesilmişti ki, sinek sesi bile gelmiyordu. Sessizlik temin edilince, delegelerin isteğini yerine getireceğimi ve onların istediği şekilde bir seçim yapacağımı söyledim. Seçimler yenilenince Arnavut Kralı'nın akrabası olduğu söylenen Ergun Zogo'ya karşı divan başkanlığı seçimini kazandım"* [259]

Divan Başkanlığı seçiminde Nurettin Sözen'in yanısıra Divan Başkanvekilliklerine Kırklareli Delegesi Orhan Gündoğdu ile Konya Delegesi Mahmut Haydaroğlu seçilmişlerdir.

Divanın oluşturulmasından sonra saygı duruşunda bulunulmuş ve İstiklal Marşı okunmuş, akabinde de Gençlik Kolları'nın Eski Genel Başkanlarına söz verilmiştir.

İlk olarak kürsüye gelen CHP Gençlik Kolları'nın Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam özetle şunları dile getirmiştir:

> *"Siyasi hayata CHP Gençlik Kolları'nda başladım. CHP, kendi kendini yenileyen bir partidir. CHP istikbale doğru giderken fikriyle, idealleriyle genç kalmasını bilmiş bir partidir. Türkiye'de Gençlik Kollarını ilk defa kuran ve bugüne kadar inançla yürüten tek siyasi parti de CHP'dir. Rejimin bekçisi olarak işbaşına gelen CHP Gençlik Kolları karanlık günlerin ışığı olmuştur. Bugün de karşı karşıya bulunduğumuz büyük memleket meselelerini, CHP sizlere güvenerek gerçekleştirecektir. İhtilal sonrası memleket meselelerini sizlerden kuvvet alarak gerçekleştireceğiz. Böylelikle bu memleketin ahlak ve fazilet mücadelesinde örnek olmaya devam edeceğiz.*

[259] Nurettin Sözen İle Görüşme, 6 Kasım 2008

Rejimi normalleştirmek, demokratik kurumları ve dayandığı organları korumak ve işletmek göreviyle karşı karşıya bulunuyoruz. Koalisyonla da olsa temel reformları başaracak planlı, ekonomik kalkınmayı mutlaka gerçekleştireceğiz. Gücümüzü kurucumuz Atatürk'ten, onun ilkelerini savunan sizlerden ve ahlaklı politika anlayışından almaktayız.

Eğer bu memlekette CHP, iktidarda veya muhalefette vazifesi başında olursa mustarip kitlelerin yüzünün güldüğünü, sosyal adalete dayanan bir iktisadi kalkınmanın gerçekleşmiş olduğunu yakın bir gelecekte göreceğiz. Sizleri fikir, iman ve heyecan kaleleri olarak selamlıyorum"[260]

Suphi Baykam'dan sonra kürsüye gelen 27 Mayıs öncesinde CHP Gençlik Kolları'nın Son Genel Başkanı Şevki Aysan ise kısaca şunları söylemiştir:

"Büyük Atatürk'ün kurduğu CHP içinde Gençlik Kolları önemli bir yer tutmuş ve şerefli, üstün görevler başarmıştır. CHP Gençlik Kolları kurulduğu günden bu yana demokrasi, hürriyet ve devrimlerin korunması yolunda başardığı çalışmalarıyla, hürriyet ve devrimlerin korunması için yaptığı mücadelelerde Türk gençliğinin engin bir güven ve teminat kaynağı olmuştur. Kurultayımızda size müjdelemekle bahtiyarlık duyarım ki Halkevlerinin Atatürkçü gençliğe tekrar açılması için, CHP'li milletvekilleri tarafından hazırlanan kanun teklifi Meclis Başkanlığı'na sunulmak üzeredir. 27 Mayıs Devrimi'ne gölge düşürmek isteyecek bedbahtların karşısına CHP Gençlik Kollarının daima kale gibi dikileceğine inanıyorum." [261]

Şevki Aysan'ın konuşmasından sonra topluca Anıtkabir'e gidip, Ata'nın huzuruna çıkıp çelenk bırakmak için kurultaya ara verilmiştir.

Saat: 13.00'te ara verilen kurultay, iki saat sonra çalışmalarına devam etmiştir. İlk olarak **"Ana Davalar", "Tüzük ve Yönetmelik", "Gençlik Davaları"** ve **"Köy Kalkınma"** komisyonları kurulmuş ve her bir komisyona beşer delege seçilmiştir.

Gündem gereğince serbest konuşmalar başlamış ve bu sırada da CHP Genel Başkanı İsmet İnönü Kurultaya gelmiştir. **"Yaşa, Var Ol"** sloganları eşliğinde kurultaya gelen İsmet İnönü, yine yoğun tezahüratlar arasında kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

"Bugün umumi olarak genç nesil talebe cemiyetleri olsun, siyasi partilerin gençlik kolları olsun iki türlü kuvvetli akım içerisindedirler.

Bunlardan birisi sosyal meseleleri takip eden siyasi cereyanları telkin ve dikkatle genç nesil içinde fikirlerini yerleştirmeye çalışırlar.

[260] **Ulus**, 7 Aralık 1962
[261] **Ulus**, 7 Aralık 1962

Genç neslin sosyal meseleler karşısında kuvvetli tarafı ve tecrübesiz tarafı vardır. Kuvvetli tarafı idealisttir, atılgandır, kestirme tedbirleri hemen tatbik olunacak kadar basite irca eder, ateşli olur, hareketli olur. Sonradan tecrübeye muhtaç olan taraflarını tamamlayarak hayatın gerçekleriyle birçok köşeleri dönerek hayatın şartlarına ameli olarak uyacak hale gelirler.

İkinci ihtilalden çıkmışızdır. Rejim münakaşası vardır. Biz, hürriyet nizamı içinde, demokratik nizam içinde, memleketin kalkınmasının mümkün olduğunu kabul eden bir siyasi partiyiz. Bazıları ortaya çıktığı görünen birtakım enerji sahipleri, demokratik rejim için halktan rey toplanarak kalkınma olmaz, bunu totaliter idare içinde emir vererek, emir alarak yürütmek lazımdır, diye memleketin hayrı için, memleketi süratle ileriye götürmek için tek çare olarak totaliter rejimi ileri sürerler. Bunlar muvaffak olamamışlardır. Muvaffak olamayacaklardır. Muvaffak olamamışlar, muvaffak olamayacaklardır, ama, bu fikri memlekette tutundurmaya çalışmaktadırlar.

Bu kuvvetler içinde tesiri olan bir kudret, gençlik kuvvetidir. Talebe teşekküllerinden tutunuz, gençlik kolları ve siyasi teşekküllerdeki genç nesle hitaben efendim diyorlar, siyasi partileri, siyaset adamlarını beğenmiyoruz, böyle yapalım, şöyle yapalım. Bunun için gençliği silah olarak kullanmak istiyorlar.

Şimdi CHP'nin Gençlik Kolları olarak demokratik nizam aleyhinde hürriyet rejimi dışında herhangi bir rejim ne kadar yaldızlı bir kıyafete bürünürse bürünsün, karşımıza geldiği zaman derhal tanıyacaksınız, derhal reddedeceksiniz. Başlangıç vazifelerinizden biri rejim davasıdır. Hürriyet nizamı içinde, demokratik rejim içinde kütlenin idaresi davası gençlik olarak idealiniz olacak, mensup olduğumuz siyasi partinin başlıca davası olarak sizin başlıca savunacağınız dava olacaktır.

İzmlerden bu iki taraflı ifrat cereyanlarına karşı kendinizi koruduğunuz kadar partinizi savunmanızı, memleketin yüksek menfaatini korumanızı beklerim." [262]

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmasından sonra genel görüşmelere devam edilmiştir. Genel görüşmeler de Abdullah Emre İleri'nin Adalet Partisi'ni ve Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun çalışmalarını eleştirdiği konuşmasından sonra vaktin geç olması nedeniyle sona erdirilmiş ve kurultay ertesi gün devam etmek üzere kapanmıştır.

7 Aralık 1962 günü saat: 10.00'da tekrar toplanan CHP Gençlik Kurultayı, serbest konuşmalarla devam etmiştir.

İlk olarak kürsüye gelen İstanbul Delegesi Mustafa Ünaltay, Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun çalışmalarını eleştirdikten sonra, diğer partilere mensup

[262] **Cumhuriyet**, 7 Aralık 1962; **Ulus**, 7 Aralık 1962; CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmasının tamamı için **Bkz. EK – 13**

bazı milletvekillerinin eski zihniyeti devam ettirdiğini söyleyerek; *"Bu insanların hedefi 27 Mayıs'ın mahkum ettiği zihniyeti yeniden canlandırmaktır. Maalesef bu hedefe varmak için bazı merhaleleri gerçekleştirmiştir. İnanıyorum ki, bu memlekette huzur afla gerçekleştirilemez ve gerçekleşmemiştir. Huzur halkın sofrasının dolmasıyla gerçekleşir"* demiştir.

Ünaltay'dan sonra söz alan Malatya Delegesi Zülfü Kızıltaş ise Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun çalışma raporunu kabul etmediğini dile getirerek; *"İşçi davaları da bu kurultayda incelenmeliydi. Türkiye'de 10 sene işçiler bir üvey evlat muamelesi görmüştür, bir AP milletvekili 'Cumhurbaşkanlığı yapmış bir insanın hapishane köşelerinde çürümesi bu memlekete şeref getirmez' demiştir. Asıl, bu memlekete 30 sene hizmet ettikten sonra 120 lira aylıkla tekaüt olan ve sokak köşelerinde sürünerek ölen işçinin acıklı durumu bu memlekete şeref getirmez."* demiştir.

Zülfü Kızıltaş'ın ardından sırasıyla Orhan Balaban, Kemal Anadol, Ümit Teoman, Haydar Zengin, Uğur Uygur, Özcan Tokyürek, Hüseyin Cahit Selen, Ertekin Tanrıyakul, Ali İhsan Çakıroğlu, İsmet Çamtürk, Bahattin Ertürk, Necati Atasay ve Ali Müftüoğlu konuşarak görüşlerini dile getirmişlerdir.

Bu arada delegeler içerisinden seçilen yedi kişilik heyetin kurultay adına Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'i ziyaret etmesi kararlaştırılmış ve zamanın kısıtlı olması nedeniyle konuşmaların süresi üçer dakikayla sınırlandırılmıştır.

Serbest konuşmaların ardından Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk, kürsüye gelerek eleştirileri cevaplandırmıştır. Bu arada CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı, kurultaydan birkaç gün önce Nihat Erim ve Turgut Göle'ye yönelik eleştirilerin yer aldığı bildiri nedeniyle Eskişehir delegesi tarafından *"biz sadece Atatürk ilkelerine, devrimlerine bağlıyız; hiçbir şahsın oyuncağı değiliz. Demokrasiyi kurmakla övünenler, önce fikir ve söz hürriyetine saygı göstersinler, bıraksınlar, herkes fikirlerini açık olarak söylesin. Görüyoruz ki, hal böyle iken yönetim kurulu başkanı Nihat Erim'e cevap veriyor, taraf tutuyor. Biz size Paşa'yı müdafaa için vekalet vermedik. Ben Erim'in avukatı değilim. Onlar meselelerini kurultayda halletsinler"*[263] sözleriyle yapılan eleştiriye cevap verirken, Gençlik Kolları 2. Kurultayı'ndaki İnönü – Dörtler Mücadelesi'nde Gençlik Kolları Merkez

[263] **Cumhuriyet**, 8 Aralık 1962

Yönetim Kurulu'nun tavrını ortaya koyması bakımından önemli olan şu sözleri söylemiştir:

"Nihat Erim'in haksız tutumuna cevap vermeyi CHP'nin prensiplerine inanmış bir genç olarak şeref telakki ederim. Cumhuriyet Halk Partisi'ni bölmek, parçalamak isteyen politikacıların daima karşısında olacağım" [264]

CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı, ana kademe siyasetinde meydana gelen çekişmeye alet edildiği için kurultayda zaman zaman huzursuzluklar yaşanmıştır. Öyle ki; İzmir İl Gençlik Kolu, Gençlik Kurultayı'nın hiziplere alet edilmesini gerekçe göstererek kurultay salonunu terk etmiştir.

Serbest konuşmaların sonunda kürsüye önce Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Turhan Feyzioğlu gelmiş ve özetle şöyle demiştir:

> *"Genç arkadaşlarım,*
>
> *CHP'li olmaktan, 27 Mayıs'a kadar gurur duymak ne kadar hakkımız idi ise, o günden bu yana normal demokratik rejime geçişteki çalışmalarımız ve seçimlerden bu yanan takip ettiğimiz yol bakımından, bugün de o kadar hakkımızdır.*
>
> *CHP, devletçilik anlayışından taviz vermiş değildir. Bunun aksini iddia edenler, CHP'nin yürürlükte olan programını okusunlar ve bunu Hükümet Programlarının ve planının temeli olan 'Plan hedefleri ve stratejisi' ile karşılaştırsınlar.*
>
> *Biz, Atatürk'ün anladığı manada devletçiyiz. Kuzey rüzgarlarından ilham alan ve devletçiliği totaliter rejimin maskesi olarak kullanan anlayışın Atatürkçülükle ilgisi olmadığına inanıyoruz.*
>
> *CHP büyük bir partidir. Bir doğup, bir sönen geçici bir teşekkül değildir. Çünkü temelinde fikir vardır, şehit kanı, gerçek şehit kanı vardır"* [265]

Turhan Feyzioğlu'ndan sonra kürsüye gelen Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, zamanın kısıtlı olması nedeniyle gençlerin zamanını almak istemediğini belirtmiş ve Kurultaya başarı dileyerek salondan ayrılmıştır.

Konuşmaların ardından seçimlere geçilmiştir. Hatay, İzmir ve Gaziantep delegelerinin katılmadığı oylamada Genel Merkez listesinden 8, Kasım Gülek, Nihat Erim, Turgut Göle ve Avni Doğan'ın desteğini alan muhalif listeden ise 3 partili genç Merkez Yönetim Kurulu'na girmeyi başarmışlardır.[266]

---

[264] **Ulus**, 8 Aralık 1962
[265] **Ulus**, 8 Aralık 1962
[266] **Milliyet**, 8 Aralık 1962; İlhan Keser'e göre bu üç üyeden birisi Kemal Anadol'dur. İlhan Keser İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008

Buna göre; Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na Muzaffer Selçuk, Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Yavuz Soysal, Ümit Teoman, Sabri Ünal Erkol, Ahmet Kuvvetli, Şevket Özügergin, Kemal Anadol, Doğan Araslı, Beyhan Cenkçi, Mustafa Kural ve Sertaç Tözün seçilmişlerdir.

4. 3. 3. CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı Sonrasında Gençlerden Beklentiler

CHP Gençlik Kolları Kurultayı'ndan bir hafta sonra toplanan CHP 16. Kurultayı'nda Parti Meclisi'nde, İl ve İlçe Yönetim Kurulları'nda seçilmek suretiyle Gençlik ve Kadın Kolları'ndan birer temsilcinin yer almasını sağlayan kararın alınması, parti içinde gençlerin ve kadınların daha örgütlü ve daha aktif olması ümidini yaratmıştır.

Ana kademenin gençlere ve kadınlara verdiği bu haklar, beraberinde birtakım beklentileri de getirmiştir. Öyle ki; bu beklentiler halka dahi yansımıştır. Örneğin; parti içerisinde gençlerin ve kadınların aktif olması üzerine Türkiye'nin çeşitli konularında yaşanan problemlerine dair bazı çözüm önerileri gençlere ve kadınlara götürülerek, bu problemlerin çözümü konusunda bu kesimlerden destek istenmiştir.

Ayrıca İffet Aslan 21 Aralık 1962 tarihli köşe yazısında gençlerden ve kadınlardan beklentilerini şöyle getirmiştir:

> *"Özlemi içinde olduğumuz milletçe kalkınma hamlesinin gerçekleştirilebilmesi her şeyden evvel toplumumuzun elini, kolunu, gözünü bağlayan cehalet çemberinin kırılıp atılmasına bağlıdır. Bu hedef hükümetçe benimsenmiş ve amme kaynaklarından mühim miktarlar davanın halline tahsis edilmiştir. Fakat bu davanın halli sadece hükümetin omuzlarına bırakılacak olursa daha uzun yıllar memleketimizdeki ümmilik nispetinin yüz kızartıcı yüksekliği dolaysıyla dövüneceğimiz muhakkaktır. Bu ancak tekmil aydın kuvvetlerin meseleyi ele alması, bu hususta kafa yorması halinde halledilebilecek bir davadır. CHP Kadın ve Gençlik Kollarının bu konuda çok faydalı olabilecekleri aşikardır.*
>
> *Gençlik ve Kadın Kolları ümmiliğe karşı, cehalete karşı seferberlik edecek olur ve ne kadar mütevazi olursa olsun bilgi ışığına sahip her elemanını haftanın muayyen birkaç saatinde kendinden daha karanlıkta onları aydınlatmak hizmetine sevk edilirse kısa zamanda büyük neticeler alınabilir. Kadın ve Gençlik Kollarının faaliyete geçtikler her yerde dershaneler açacakları, toplum davalarını müzakere oturumları tertip edecekleri, bu hizmetlerin partili partisiz her vatandaşa açık olacağı duyurulursa milyonlarca göz CHP Kadın ve Gençlik Kollarına çevrilecektir. Bu gibi faaliyetler partililerin evlerinde veya köy*

kahvelerinde de yürütülebilir, gerekli malzeme için milletlerarası teşekküllerin dahi yardımı temin edilebilir; bu itibarla parasızlıktan bahsederek işe başlamakta geç kalınmamalıdır."[267]

4. 3. 4. CHP Gençlik Kolları'nın 2. Kurultay Sonrası Faaliyetleri

CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, 9 Aralık 1962 tarihinde yaptığı ilk toplantısında Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne Sabri Ünal Erkol'u seçmiştir.

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, örgüt içerisinde var olan sorunları yerinde tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla sık sık örgütü gezmeye başlamışlardır.

Bu geziler, zaman zaman kongre toplamak ya da gençlik kollarının etkinliğini artırmak amacıyla da yapılmıştır.

Bu gezilerden ilki Şubat 1963'te gerçekleştirilmiştir. Ancak bundan önce Gençlik Kolları 2. Kurultayı'ndan bir ay sonra, 16 Ocak 1963'te, Ümit Teoman'ın Ankara İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na atanması, Yavuz Soysal'ın memur olmasından dolayı istifalarının ardından Vedat Karadeli ve İsmet Cantürk'ün Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne getirildiklerini, daha sonra da Şevket Özügergin, Kemal Anadol, Beyhan Cenkçi ve Mustafa Kural'dan boşalan Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne Orhan Keser, Sakıp İmirzalıoğlu, Özcan Tokyürek ve Ali Hikmet Korkmaz'ın getirildiklerini belirtmemiz de fayda vardır.[268]

Şubat 1963'te gerçekleştirilen örgüt ziyaretleri kapsamında; Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk, Eskişehir, Afyon, Aydın, Denizli, İzmir ve Manisa illerine; Gençlik Kolları Genel Sekreteri Sabri Ünal Erkol, Kocaeli, Sakarya, Bilecik ve Bolu illerine; Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri İsmet Cantürk ve Orhan Keser, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Balıkesir illerine; Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Mustafa Kural, Samsun, Ordu, Giresun ve Trabzon illerine; Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Sertaç Tözün ise Bitlis, Erzurum, Muş ve Ağrı illerine gitmişlerdir.

Gezilerin ikinci turu da 1963 yılının Temmuz ayında gerçekleştirilmiş ve buna göre; Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk ile Merkez Yönetim

[267] İffet Aslan, **"CHP Kadın ve Gençlik Kollarından Beklediklerimiz"**, **Ulus**, 21 Aralık 1962
[268] **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964

Kurulu Üyesi Doğan Araslı Yozgat, Sivas, Erzincan, Erzurum, Kars, Ağrı, Van, Hakkari, Bitlis, Muş, Elazığ, Malatya ve Kayseri illerini, Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri İsmet Cantürk ile Vedat Karadeli, Çorum, Amasya, Samsun, Ordu, Giresun, Rize, Trabzon, Artvin ve Tokat illerini, Gençlik Kolları Genel Sekreteri Sabri Ünal Erkol ile Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Özcan Tokyürek, Konya, Nevşehir, Niğde, Adana, Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa ve Diyarbakır illerini ziyaret etmişlerdir.

Bu arada Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından mahalli seçimlerde örgütle birlikte çalışmak üzere üç ayrı ekip kurmuş ve bu ekipleri üç ayrı bölgeye göndermiştir. Buna göre; Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk ile Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Sakıp İmirzalıoğlu İzmir ve Manisa'da, Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Özcan Tokyürek Erzincan ve Erzurum'da, Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Sertaç Tözün ile İsmet Cantürk ise Trakya'da örgütle birlikte seçim çalışmalarına katılmışlardır.

Bu çalışmaların yanısıra Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu zaman zaman bölge toplantıları ve fikri temellerini sağlamlaştırmak için açık oturumlar düzenlemiş, ancak bilhassa bölge toplantılarından istenilen verim alınamamıştır.

CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı'nda Muzaffer Selçuk'un başkanlığında seçilen Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun son çalışması, Kıbrıs'a yönelik olmuştur. Bu konuda o dönemde öğrenci kuruluşlarının düzenlediği etkinliklere destek veren CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, 6 Temmuz 1964 tarihinde Gençlik Kolları Genel Başkanı Muzaffer Selçuk'un memuriyeti nedeniyle istifa etmesinden sonra düşmüştür.

4. 4. CHP GENÇLİK KOLLARI 3. KURULTAYI

CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı, CHP Gençlik Kolları'nın 1961 – 1970 yılları arasındaki hem en gergin kurultayı hem de belge ve dokümantasyon açısından en kısır kurultayı olmuştur.

Bu olumsuzlukları bu kurultayın CHP Gençlik Kolları'nın örgütlenme açısından en sancılı kurultayı olmasına bağlamamız mümkündür.

4. 4. 1. CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı'nın Hazırlık Çalışmaları

Muzaffer Selçuk'un istifa etmesiyle birlikte düşen CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, yaklaşık iki ay boş kalmıştır. Muzaffer Selçuk'un döneminde alınan karar gereğince 27 Temmuz 1964 tarihinde yapılması planlanan CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı yönetimin boşalması nedeniyle yapılamamıştır. Kaldı ki; bu dönemde yaklaşık 33 ilin gençlik kolları kongrelerinin toplanmamış olması da Gençlik Kolları Kurultayı'nın yapılamamasının nedenleri arasındadır.

Gençlik Kolları'nın yeniden örgütlenmesi ve 3. Kurultayı'nın toplanmasıyla görevlendirilen Doğan Araslı Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanmıştır.

6 Eylül 1964 tarihinde Doğan Araslı'nın Genel Başkanlığı'nda kurulan Gençlik Kolları Geçici Merkez Yönetim Kurulu'na şu isimler atanmıştır:

Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne Yekdil Yasun, Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne; Meriç Bilginer, Metin Gökyokuş, Hüseyin Günday, Fikri Şişmanlar, Yılmaz Görmez, Ali Hikmet Korkmaz, Sina Yurdoğlu ve Reşat Yazgan[269]

Yeni atanan Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu ilk iş olarak kongrelerini gerçekleştirmemiş olan illere temsilciler yollayarak, söz konusu illerde gençlik kolları kongrelerinin tamamlanmasını sağlamaya çalışmıştır.

Örneğin; Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Meriç Bilginer ile Sina Yurdoğlu, Çanakkale, Manisa, Isparta, Antalya, Muğla, Afyon ve Burdur'a gitmişler ve bu illerden yalnızca Çanakkale'de gençlik kolu kongresi toplayabilmişlerdir. Antalya ve Burdur İl Başkanları ise Gençlik Kolları Kurultayı'na kadar İl Gençlik Kolu Kongreleri'ni tamamlayacaklarını ifade etmişlerdir.

Erzurum Eski İl Gençlik Kolu Başkanı Ataol Çamlı, Kars, Ağrı, Muş, Van ve Bitlis illerinde Gençlik Kolları Kongreleri'nin toplanmasını sağlamıştır.

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından görevlendirilen Çankaya İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Üyesi Ali Toprak, Kahramanmaraş ve Malatya illerinde gençlik kolları kongrelerinin tamamlanmasını sağlamış ve Elazığ ile Kayseri İl Başkanları'ndan da gençlik kolları kongrelerinin Gençlik Kolları Kurultayı'na yetiştirileceğine dair söz almıştır.

---

[269] **Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları III. Kurultayı Çalışma Raporu 14 – 15 Ekim 1964**, Kardeş Matbaası, Ankara, s. 4

Görüldüğü gibi, CHP Gençlik Kolları'nın yeni Merkez Yönetim Kurulu'nun en öncelikli çalışması, kongrelerini tamamlamamış olan illerde kongreleri toplamak ve Gençlik Kolları Kurultayı'nı bir an önce gerçekleştirmek olmuştur.

Bu arada Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, Gençlik Kolları Kurultayı'nda tartışılmak üzere Vergi Reformu, Toprak Reformu, İşçi Hakları ve Toplu Sözleşme, Ortak Pazar ve Türkiye, Çabalarıyla CHP Gençlik Kolları, Kıbrıs Sorunu, Köy Kalkınması, Turizm Çalışmaları, İnsan Gücü ve Teknik Öğretim konularında bir çalışma hazırlamışlardır.

Ayrıca İstanbul İl Gençlik Kolu da Gençlik Kolları Kurultayı'nda tartışılması için bir rapor hazırlamıştır. Kurultayda görüşülmesi düşünülen raporda aynen şu ifadeler yer almaktadır:

> *"Memleketimizin son on beş yıldır karşılaştığı başlıca siyasi sorunlar hukuk devleti kurulması ve demokrasi düzeninin yerleşmesi mücadeleleri etrafında ve içinde geçmiş ve hemen hemen bunlardan ibaret kalmıştır.*
>
> *CHP'nin 27 Mayıs 1960'a kadar hukuk devleti kurulması yönünde yapmış olduğu mücadele, 1961 Anayasasının kabulü ile gerçekleşmiştir.*
>
> *Demokratik düzen de kurumları, kanunları, tek dereceli serbest seçim şeklinde karşımıza çıkan uygulamalarıyla hayli tecrübe geçirmiş bulunmaktadır.*
>
> *Bugün ise hemen herkes tarafından kabul edilen bir gerçek varsa o da Türkiye'nin başlıca meselesinin rejimle ilgili olmayıp ekonomik ve sosyal meseleler olduğudur. Bu sorunların halli için ortaya atılan teklifler ise bizi ister istemez tekrar bir rejim meselesi ile karşılaştırmaktadır.*
>
> *CHP'nin bir zamanlar, hukuk devleti kurulması isteği yanında mücadelesini yaptığı ekonomik kalkınma ve sosyal adalet prensiplerinin kimisi kesin hüküm olarak, kimisi de bir temenni olarak Anayasamıza girmiştir. Ancak bunların bazıları henüz uygulanmaya başlanmadığı gibi uygulamalarında rastlanan ürkek tutum tümü üzerindeki münakaşa kapılarını kapamamış, aksine ekonomik kalkınma ve sosyal adalet ilkelerinin uygulanmasından henüz geniş vatandaş kitleleri belirli teklifler ve görüşler ortalığı kaplamıştır.*
>
> *Bugün artık hukuk devleti ve onun gerektirdiği kurum ve kanunlar, ne demokratik rejim sorunları ve ne de onun ayrılmaz bölümleri olan çok partili siyasi hayat ve çeşitli seçim metotları birinci derecede tartışma konusu olmamaktadır. Bugün tartışılan ve halli için çeşitli teklifler ileri sürülen tek konu Türkiye'nin hızla kalkınması ve kendi olanakları ile yetinir hale gelebilmesi için neler yapılması gerektiğidir. Vatandaş bu noktada o kadar hassas bir hale gelmiş ya da getirilmiştir ki bu hassasiyeti sadece mahdut maddi imkanların verdiği ıstırap ya da sadece daha mutlu, daha müreffeh bir gelecek ümidinin*

hayali ile izaha imkan yoktur. Vatandaşın bu haklı ıstırap ve hassasiyeti arkasında dev adımları ile gelişen, kalkınan, yeni ufuklara doğru koşan beşeriyet içinde 'geri kalmış ülke', 'az gelişmiş memleket' damgasını yemenin verdiği milli haysiyet kırıklığı ve bundan bir an önce kurtulmanın şiddetli arzusunu sezmemek kabil değildir.

Toplumun son derece hassas olduğu bu noktada çeşitli aşırı cereyan taraftarlarının türlü kılıklar, maskeler ve tekliflerle ortaya çıkabilecekleri ve çıktıkları ve daha mutlu yarınlar vaadi ile Türkiye'yi ve Türkleri kapalı ve karanlık rejimlere, esarete ve ölüme sürüklemek isteyecekleri ve istedikleri unutulmamalıdır. Biz ise inanıyoruz ki ekonomik kalkınma ve sosyal adalet yolu ile daha kuvvetli, daha zengin, daha mutlu bir Türkiye hedefine yönelirken bu gücü, bu refahı, bu mutluluğu siyasal yönden de sağlamak, pekleştirmek, hür ve haysiyetli insanlar olarak kalmak da pekala mümkündür.

CHP'li olarak, aynı derecede kuvvetli, bir başka inancımızı daha belirtmek isteriz: Türk Milleti demokratik rejim içinde ekonomik kalkınmasını sağlar ve maddi gücünü artırırken onun fıtri kabuliyetlerin ve tarihsel gelişmesine pek uygun düşen laik Cumhuriyet ilkesinden, halkçı, devletçi ve devrimci devlet ve toplum tutumundan da asla uzaklaştırılmamalıdır.

Hiç şüphe yoktur ki, CHP'nin halkımızın refahı ve mutluluğu ve toplumumuzun kalkınması için tek ümit olan sağlam ilkelerini en verimli bir şekilde uygulayabilmek her şeyden önce onun kendi bünyesine daha şuurlu ve disiplinli bir çalışma düzeni vermesi ile mümkün olacaktır.

CHP, olaylar tarafından sürüklenen, onların arkasından giden bir teşekkül değil, bizzat olayların yaratıcısı, onların düzenleyicisi, yön verici kuvveti haline gelmelidir. Bilimsel çalışma başlıca yol olarak kabul edilirse bu görüşümüzün gerçekleşmemesi için hiçbir engel kalmayacağına inanıyoruz.

Biz inanıyoruz ki, olayların tarihsel akışının etkisi ile geldiğimiz bu noktada dahi Cumhuriyet Halk Partisi'ne ağır ödevler ve sorunlar düşmektedir.

Ancak, gene kesin olarak inanmaktayız ki CHP, siyasal ve sosyal bünye içindeki yeri, programı, kesin ve açık olarak belli bulunan amacı ve fedakarlıkları çeşitli tecrübelerle denenmiş uyanık üyeleri ve yaygın teşkilatı ile bugün karşısında bulunduğumuz zorlukları da yenmesini bilecek ve karakteri ile de Türk toplumunun kaderi üzerinde birinci derecede etkili bir siyasi kurum olma niteliğini muhafaza edecektir." [270]

Örgütlenme çalışmalarını büyük ölçüde tamamlayarak bütün enerjisiyle hazırlıklarını tamamlayan CHP Gençlik Kolları, yeni yönetimini seçmek ve yukarıda belirtilen konuları tartışmak üzere Kurultayı'nı toplamıştır.

[270] **C.H.P. İstanbul İl Gençlik Kolu Komisyon Raporları**, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul 1964, s. 11 – 13.

Bu arada 10 Ekim 1964 tarihinde toplanan Parti Meclisi'nde kabul edilen yeni Gençlik Kolları Yönetmeliği ile gençlik kollarının iç işleyişi ile ilgili birtakım düzenlemeler yapıldığı ve bu düzenlemelerin sağlıklı bir biçimde işlemesi için de eklemeler yapıldığını belirtmekte fayda vardır.

4. 4. 2. CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı Toplanıyor

6 Eylül 1964 tarihinde çalışmalarına başlayan CHP Gençlik Kolları'nın yeni Merkez Yönetim Kurulu'nun gayretleriyle toplanan CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı, 14 Ekim 1964 günü Ankara, Gölbaşı Sineması'nda gerçekleştirilmiştir.

Delege sayısının hayli az olduğu kurultayda,[271] Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat, CHP Milletvekillerinden Suphi Baykam, Şevki Aysan, Yahya Dermancı, Şükrü Koç, Vahyi Özarar, Şevket Asbuzoğlu, Kamuran Evliyaoğlu ve CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanlarından Osman Saygılı da hazır bulunmuşlardır.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Doğan Araslı'nın konuşmasıyla açılan Gençlik Kolları 3. Kurultayı'nda Araslı özetle şunları söylemiştir:

> *"Siyasi hayatımızda Türk gençliğine ilk defa organize olma imkanı veren Gençlik Kollarımız, bu Kurultayla, kuruluşunun on birinci yılını idrak etmektedir. Teşkilatımızın ulusa hizmet şuuruyla geçen çalışma yılları şu anda hepimiz için şevk ve gurur kaynağı olmakta devam ediyor. Atatürk'ün çizdiği medeniyet yolunda azim ve sebatla ilerlemek, taviz vermeden devrimleri sonuna kadar devam ettirmek, dün olduğu gibi bundan sonra da amacımız olacaktır.*
>
> *Hürriyet düzeni içinde hızla kalkınma prensibinin savunucusuyuz. Sosyal güvenlik ilkesine inanıyoruz. Ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin Anayasamıza girmesini sağladığı sosyal devlet anlayışına, sosyal adalet fikrine bağlıyız. Milletçe yenmeye mecbur olduğumuz iktisadi güçlüklerin ve gerginliğin yarınki nesilleri tehdit etmesi, partimizin bu prensiplerinin gerçekleşmesiyle ufuklarımızın ötesine atılmış olacaktır.*
>
> *Türk toplumunun geçirmekte olduğu sosyal değişim mutlaka hedefine ulaşacaktır. Batı dünyası içinde layık olduğumuz mevkiye ulaşma çabamızı başarıya ulaştırmak için payımıza düşeni yapmaya hazırlanıyoruz. Vatanımızı bir uçtan bir uca mamur bir ülke haline getirmek için planlı kalkınma düzeni içinde en güç reformları gerçekleştirmek vazifemiz olacaktır.*

[271] CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı'na katılan delege sayısı 15 Ekim 1964 tarihli Vatan Gazetesi'ne göre 100, 15 Ekim 1964 tarihli Ulus Gazetesi'ne göre ise yaklaşık 300 civarındadır.

Cumhuriyet Halk Partisi hükümetinin yurdun batılılaşması yolunda giriştiği enerjik ve cesur hareketlerine artan bir hızla devam etmesini istiyoruz.

Şüphesiz Kurultayımız bu ruhun mümessili olacak ve gerekli kararlılıkla siyasi hayatımıza ışık tutacaktır" [272]

Doğan Araslı'nın açış konuşmasından sonra gündem gereğince Divan Başkanlığı seçimine geçilmiştir. Yapılan oylamada Divan Başkanlığı'na İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İlhan Keser, Divan Başkan Yardımcılıkları'na Ankara Delegesi Seyfi Oktay, Sakarya Delegesi Orhan Balaban, Katip Üyelikleri'ne ise Mehmet Kalkavan, Adil Yılmaz, Zülfi Kızıltaş ve Muhittin Karakaş seçilmişlerdir.

Divan Başkanlığı seçiminden sonra saygı duruşunda bulunulmuş ve İstiklal Marşı okunmuştur. Bu arada Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Divan Başkanlığı'na önerge vererek, Büyük Kurultay'da tartışılacak olan tüzük tadili hakkında Gençlik ve Kadın Kolları Merkez Yönetim Kurulu Başkanlarının, Parti Meclisinin hazırladığı tadil tasarısında olduğu gibi, Parti Meclisi'ne tabii üye olarak katılmaları fikrine katılmadıklarını, tüzükteki maddenin aynen korunmasını, yani Parti Meclisi'ne katılacak Gençlik Kolları Temsilcisi'nin Gençlik Kolları Kurultayı tarafından seçilmesini istemişlerdir.

Doğan Araslı'nın ana kademe Merkez Yönetim Kurulu tarafından Parti Meclisi'ne sokulmak istendiğini ifade edilerek, bunu engellemek amacıyla söz konusu önerge divana sunulmuş ve önerge Kurultaya katılan delegeler tarafından kabul edilmiştir.

Önergenin kabulünden sonra rahatsızlığı nedeniyle kurultaya gelemeyen CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün mesajı okunmuştur. İnönü, mesajında şöyle demiştir:

"Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarının görevleri zamanımızda daha çok değerlenmiş ve önem kazanmıştır. Geleceğe hazırlanan idealist bir gençlik duygusu ile siyasi hayatımızda olumlu bir ödev sahibisiniz.

Memleketimiz, devrimleri ve çok özen isteyen bir devrim olarak demokratik rejimin yolunda emek harcayacaksınız. Günden güne feyizleri artan Atatürk inkılaplarını savunmak, tanıtmak çabanız her zamanki gibi başta değer taşır. Şimdiye kadar bütün gençliğimize, Halk Partisi olarak vazife severlikte, bilim aşkında övüneceğiniz bir örnek oldunuz. Sizi Ulusun geleceği için yararlı vatan evlatları olarak desteklemek, sizin başarınıza yardımcı olmak, daima borcumuz olacaktır.

[272] **Ulus**, 15 Ekim 1964

Sevgilerimden ve size bağlılığımdan emin olunuz. Size yürekten selamlarımı ve başarı dileklerimi sunuyorum." [273]

Bu arada Dünya Gençlik Teşkilatı da Kurultaya şu mesajı göndererek, CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı'na başarılar dilemiştir:

"Yönetim Kurulunuzun çalışmaları hür dünya milletlerinin gençlik teşkilatlarına örnek olacak yöndedir. Türkiye'de demokratik düzenin kurulması ve yürütülmesinde, Türk gençliğinin başarılı çalışmaları unutulmaz tarihler yaratmıştır. Bundan sonraki çalışmalarınızda da başarılar diler, şahsınızda Kurultayınızı yürekten kutlarız"

Daha sonra Gençlik Kolları Genel Sekreteri Yekdil Yasun tarafından 16 sayfalık faaliyet raporu okunmuştur. Raporun özellikle Kıbrıs Davası ile ilgili olan kısmı büyük ilgi toplamıştır. Raporda Kıbrıs Davası ile ilgili olarak şöyle denilmekteydi:

"21 Aralık 1963'te, yavru vatanımız Kıbrıs'ta kısa bir süredir dünyanın ekselans diye tanıdığı Kara Papaz Makarios ve çömezleri tarafından yaratılan vahşet örneği olaylar hepimizi büyük üzüntülere sokmuştur.

Bir zamanların emperyalist dünyasının türlü oyunlarıyla elden çıkardığımız bu TÜRK ADA'da uygar ve insanca düşünüş ve duyuşlarla yaşayan yurttaşlarımızın, pabuç izleri İzmir limanından daha yeni silinmiş olan palikaryaların insanlık dışı davranışlarıyla karşı karşıya kalmaları önce bir Türk, sonra da bir teşkilat yöneticisi olarak bizlere büyük görevler yüklemiştir.

Bu ulusal meselemizde, Türk Yüksek Öğrenim gençliğinin gösterdiği asil çabayı saygıyla karşılıyoruz. Ancak şu kadarını belirtmek istiyoruz ki, miting atmosferinde, yeryüzünde yalnız yaşamadığımızı unutarak savaş isteyen, haysiyetinin masa başlarında satışa çıkarıldığını söyleyen ve Kıbrıs konusunu partileri hesabına istismar vesilesi yapmaya çalışanların görüşlerine, düşüncelerine katılmıyor ve Ulu Önder ATATÜRK'ün 'Yurtta sulh, cihanda sulh' ilkesini hatırlatmakla yetiniyoruz.

Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak açılan kampanyaların hemen hepsine katıldık ve çalıştık. Bu konuyla ilgili olarak, genelgeler yayınlamak yoluyla partili genç arkadaşlarımızın kan bağışında bulunmalarını ve yine genelgeler ile diğer yardım kampanyalarına katılmalarını sağladık.

Bu sorun ile ilgili görüşümüze gelince, Kıbrıs sorunu, bizce, Ada'da yaşayan yurttaşlarımızın bugünün uygar dünyasında insancıl düşünceye uygun davranışlar içinde yaşamasını ve doğal haklarına saldırılmamasını sağlamaktır. Bunun için Hükümetimize ve bir Amerika

[273] **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964

gazetesinin dediği gibi, dünyayı 3. Dünya Harbi'nin eşiğinden çeviren Genel Başkanımız Sayın İsmet İnönü'ye inanıyor ve güveniyoruz."[274]

Faaliyet raporunun okunmasından sonra verilen önergeyle Mustafa Kemal Atatürk'ün manevi huzuruna çıkmak üzere Anıtkabir'e gitmeye karar verilmiş ve Kurultaya saat: 14.30'a kadar ara verilmiştir.

Bu arada yine önergeyle İl Gençlik Kolu Başkanları'ndan kurulu sekiz kişilik bir heyet, Divanın İkinci Başkanlarından Seyfi Oktay'ın başkanlığında CHP Genel Başkanı ve Başbakan İsmet İnönü'yü Kurultay adına ziyaret etmiştir. Bu ziyaret esnasında İsmet İnönü ile gençler arasındaki konuşmalarda İsmet İnönü'nün Gençlik Kurultayı'nı yakından takip ettiği ortaya çıkmıştır. İlhan Keser, gençlerin İsmet İnönü'yü ziyaretini ve İnönü'nün kurultay konusundaki hassasiyetini şu şekilde getirmiştir:

"Kurultaya verilen bir önerge gereğince farklı illerden seçilecek delegelerden oluşturulacak bir heyetle İsmet İnönü'nün evine geçmiş olsun ziyaretine gidilecekti. Ben Kurultayı terk edemediğim için Seyfi Oktay başkanlığında İsmet Paşa ziyaret edildi. İnönü yattığı yerden kurultayı takip etmesine rağmen, heyeti merdivenlerde karşılamış ve Kurultay Başkanı niye gelmedi diye sormuş. 'İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanıydı değil mi Kurultay Başkanı?' diye sorması, onun gençlik kurultayını ne kadar önemsediğini gösteriyor bence."[275]

Saat 14.30'da yeniden çalışmalarına başlayan CHP Gençlik Kolları Kurultayı, komisyonlarda çalışacak delegelerin seçimiyle devam etmiştir. Buna göre **"Ana Davalar"**, **"Gençlik Davaları"**, **"Propaganda"**, **"Tüzük ve Yönetmelik"** komisyonları kurulmuştur.[276]

Bu arada gündem dışı söz alan Malatya Delegesinin kürsüde Kayısı hakkında konuşması, büyük tepki toplamış, hatta bu tepkiler divan başkanlığına da yansıtılmıştır. Bununla birlikte İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İlhan Keser'in **"madde – i mahsusa"**, **"takrir"**, **"işari rey"** ve **"beyefendi"** gibi kelimeler kullanması da delegelerin tepkisine neden olmuş ve verilen bir önergeyle Divan Başkanı İlhan Keser uyarılmıştır.[277]

---

[274] **Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları III. Kurultayı Çalışma Raporu**, s. 12 – 13
[275] İlhan Keser İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[276] **Demokrat İzmir**, 15 Ekim 1964
[277] **Cumhuriyet**, 15 Ekim 1964

Bu gelişmeler üzerine konuşmalar üçer dakika ile sınırlandırılmış ve Gençlik Kollarının Eski Genel Başkanlarına da söz verilmiştir.

Gençlik Kolları Eski Genel Başkanlarından Mardin Milletvekili Şevki Aysan kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

> *"CHP, liderleriyle ve her kademedeki kuruluşlarıyla Türk gençliğine verdiği büyük ölçüdeki önem, şükranla anılacak değerdedir. Kollarımızın 11 yıllık geçmişi ve İnönü Hükümetlerinin kuruluşu bunun canlı misalleriyle doludur. Bunun tabii sonucu olarak Atatürk gençliğinin ayrılmaz bir bölümü olan Gençlik Kollarımızın mensupları, bu göreve layık olmamın en güzel örneklerini vermişlerdir.*
>
> *Gerçekten; CHP Gençlik Kolları devrimci ve Atatürkçü gençliğin siyasi mektebi olmuştur. CHP Gençlik Kollarımızda yetişerek mesuliyet mevkilerine ulaşmış ve bundan sonra ulaşacak arkadaşlarımızın bu kuruluşlardan aldıkları feyiz, ulusumuza yararlı olmak yolunda başlıca rehberleri olmuş ve olacaktır"* [278]

Aysan'dan sonra söz alan CHP Gençlik Kolları Kurucu Genel Başkanı Suphi Baykam ise kısaca şunları ifade etmiştir:

> *"CHP'nin esas dayanağı gençliktir ve CHP, her zaman bu sebepten genç kalmıştır. CHP yarınların partisi olarak bilgili ve inançlı gençleri sinesinde bulundurmanın mutluluğu içindedir. CHP planlı ve bilgili kalkınmasında gençliğin yardımlarını görmüş ve ona sorumlularısınız. Hepinize saygılarımı sunarım."*

Gençlik Kolları Eski Genel Başkanlarının konuşmasından sonra verilen bir önergeyle Eski AP Milletvekili olan Kamuran Evliyaoğlu'nun kürsüye gelmesiyle birlikte, Osman Dağlı ismindeki bir delege tepki gösterince salon bir anda gerilmiştir. Evliyaoğlu'nun konuşmasından sonra Osman Dağlı'nın konuşma talebi Divan Başkanlığı'nca reddedilince gerginlik büsbütün artmış ve yumruklaşmaya varan bir kavga başlamıştır.[279]

Bu kavgayla birlikte Kurultay Başkanı, ertesi gün yeniden toplanmak üzere kurultayı kapatmıştır.

15 Ekim 1964 günü saat: 10.00'da tekrar toplanan CHP Gençlik Kolları 3. Kurultayı, faaliyet raporu üzerinde yapılan konuşmalarla devam etmiştir. Faaliyet raporu üzerinde görüşmeler devam ederken, kimi delegeler raporun lehine, kimi delegeler ise aleyhinde konuşmuşlardır.

---

[278] **Ulus**, 15 Ekim 1964
[279] **Demokrat İzmir**, 15 Ekim 1964

Faaliyet raporunun lehinde konuşan delegelerden bazıları şunları söylemişlerdir:

"**Necati Atasay:** *CHP Gençlik ve bilgili insanlar partisidir. Gençler, görevlerini daha iyi yapmalıdırlar.*

Ataol Çamlı: *Gençlik olarak beraberliği elden bırakmamamız lazımdır.*

Yener Belül: *Merkez Yönetim Kurulu raporu yeterlidir. Alınan sonuçları göz önüne almalı, tenkitlerimizi ona göre yapmalıyız.*

Kemal Ataman: *CHP'nin bilgili ve inançlı gençleri sinesinde toplamaya devam etmesi lazımdır. CHP Gençlik Kolları, yarının mesuliyetlerini omuzlayacak insanlardan meydana gelmiştir. Merkez Yönetim Kurulu da CHP Genel Merkezine paralel olarak gayretlerini arttırmalıdır."* [280]

Faaliyet raporunun aleyhinde konuşan delegelerden Gümüşhane Delegesi Güngör Yerdeş, *"Raporda Türkiye'nin dertleri dile getirilememiştir. Biz, geleceğin idarecileri olarak işbaşındaki hükümete ışık tutmalıyız"*[281]demiştir. Zonguldak Delegesi Mehmet İsmet Alpsoylu, Gençlik Kolları Genel Merkezi'nin keyfi olarak hareket ettiğini ve başka şeylere hizmet ettiğini belirterek, *"Kurultaya güven yoktur, çoğunluk yoktur. Kartlar gelişigüzel dağıtılmıştır. Derhal kurulacak bir komisyon taraftarlara verilen kartları tespit etmeli ve hemen yoklama yapmalıdır"*[282] demiştir. Alpsoylu'nun bu sözleri üzerine Malatya Delegesi Aziz Canpolat **"yuh"** diye bağırmış ve Kurultay salonu bir anda karışmış,[283] kurultaya 10 dakika ara verilmiştir.

Bu arada Kars Senatörü Sırrı Atalay'ın kurultay salonunda gençlerle kulis attığını gören Divan Başkanı İlhan Keser, Atalay'ın yanına giderek tepki göstermiş ve şöyle demiştir:

> *"Ben Kurultay kürsüsündeydim. Köşede bir kaynaşma vardı. 15 – 20 kişi uğultu yapıyordu. Seyfi Oktay'a geç yerime ben aşağıya ineceğim dedim. Sırrı Atalay, 15 – 20 genci toplamış, onlarla kulis yapıyor, onlara nutuk çekiyor ve kurultayın muhabbetini bozuyordu. Hiçbir şey demeden yanlarına yanaştım ve Sırrı Atalay'a şöyle dedim: 'İlkokul'da öğretmen öğrencilerine ödev vermiş, Büyük adam nedir? Yazın bakalım demiş. Çocuk gidip babasına sormuş ve babası anlatmış. Ama çocuk anlamayınca, babası şu şekilde örneklemiş; büyük adam, küçük adamların yakından görünüşüdür' ve ben de sizi yakından*

[280] **Ulus**, 16 Ekim 1964
[281] **Vatan**, 16 Ekim 1964
[282] **Cumhuriyet**, 16 Ekim 1964
[283] **Vatan**, 16 Ekim 1964

gördüm' dedim. Bunun üzerine kalabalık dağıldı ve ben de yerime geçtim."[284]

10 dakikalık aradan sonra devam eden kongrede eleştirilerin dozunun artması üzerine divana verilen bir yeterlilik önergesiyle konuşmalara son verilmiş ve kurultaya bir saat ara verilmiştir.

Saat: 13.30'da tekrar başlayan kurultayın öğleden sonraki oturumuna Genel Sekreter Yardımcısı Turhan Feyzioğlu, Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hüdai Oral, Maliye Bakanı Ferit Melen, Merkez İdare Kurulu Üyesi Muzaffer Canbolat ve İçel Milletvekili Yahya Dermancı da katılmışlardır.

Öğleden sonraki oturum, komisyonların raporlarının okunmasıyla açılmıştır. Komisyonların okunmasından sonra da eleştiriler devam etmiştir. Öyle ki; bir delege usul üzerinde söz almış ve birtakım illerde kongreler yapılmadan delegelerin tespit edildiğini iddia etmiştir. Hatta bu konuda Gümüşhane İl Gençlik Kolu'nu örnek göstererek; *"Bir telgrafla delegelerimiz şunlardır deniliyor. Nerede buna ait resmi belge? Bu sebeple bir komisyon kurulmalı, bunlar tespit edilmelidir ki, ileride 4. Gençlik Kurultayı ciddi olarak yapılsın"* [285] demiştir.

Delegelerin önerisiyle kürsüye gelen Gaziantep Milletvekili ve Merkez İdare Kurulu Üyesi Muzaffer Canbolat, kısa bir konuşma yaparak şunları söylemiştir:

"Hepinizi ayrı ayrı gönülden sevgilerle selamlarım. Olgun bir Kurultay yaptınız. Partimiz ve memleket için hayırlı ve uğurlu olmasını yürekten dilerim.

Arkadaşlarım,

Kalkınan Türkiye'de ileriye ve medeniyet ufuklarına doğru ilk adımlar daima Cumhuriyet Halk Partisi tarafından atılmıştır. Bunda gençlerimizin payı elbette büyüktür. Dünyada hiçbir siyasi kurum Partimiz kadar gençliğe layık olduğu değeri vermiş değildir. Bu yıl, kurultaydan sonra en yetkili organ olan 40 kişilik Parti Meclisimizde CHP'li gençler 2 delege tarafından temsil edilecektir. Bu Meclis, enerjik, kıymetli bu 2 gencimizden faydalanacak ve Atatürk'ün inandığı, güvendiği gençlik, Atatürk partisinin en yüksek meclisine ışık tutacaktır. Siz gençler, bizler için enerji, güven ve inanç kaynağısınız. Sizin başarınız bizleri sevindirir ve yol gösterir, çocuklarımıza müreffeh ve mutlu bir istikbal hazırlar.

[284] İlhan Keser İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[285] **Cumhuriyet**, 16 Ekim 1964

Bir milletin yarını, ancak yetiştirdiği gençliği ile güvenlik altına alınabilir. Hangi siyasi partiye bağlı olursa olsun, gençlerin birbirleriyle anlaşarak, uzlaşarak çalışmaları memlekete elbette iyilik getirir.

İktidar ve muhalefet diye ikiye ayrılan siyasi varlık, gerçekte iktidar ve murakabe vazifelerini görür. Bu anlayışla çalışıldığı zaman, memlekete daha yararlı, daha değerli hizmetler yapılır. Yurdumuza batılı anlamı ile medeni ölçülerle siyasi mücadele eğitimini sokmak ve bunu yerleştirmek, gençlerimizin başlıca görevleri arasındadır.

Atatürk yadigarı Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolunun bunda da öncülük yapacağına inanıyorum. Hangi siyasal kuruma bağlanmış olurlarsa olsunlar gençlerimizin Atatürk'ün aydınlık ve ışıklı yolunda daima kol kola, beraber gidecekleri inancı, bizlere güven veriyor.

Hepinizi kucak dolusu sevgiler ve başarı dileği ile selamlarım"[286]

Muzaffer Canbolat'tan sonra söz alan Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem ise özet olarak şöyle konuşmuştur:

"Gönül isterdi ki genç arkadaşlarım, Kurultayınızda başından beri bulunayım. Fikir bakımından geçen kurultaylara nazaran çok daha olgun bir şekilde geçen bugünkü Kurultayımız bize kıvanç vermektedir. Yarının siyasi hayatının sorumlusu gençlerin bu ciddiyeti ve fikri olgunluğu gerçekten övünülecek bir durumdur.

CHP'nin ön davalarından biri de Türk eğitim politikasını arzu edilen sonuçlara götürmektedir. CHP en ciddi çalışmalarını bu vadide yapmaktadır. CHP, hiçbir taviz vermeden yurt imkanlarını en verimli bir şekilde toplayarak vatandaşı eğitmek için çaba göstermiştir. Bu, onun temel felsefesi olmuştur.

Bundan önceki devirlerde eğitimdeki dağınıklık, öğretmen sıkıntısının halledilmemiş olması ve oy avcılığı ile eğitimden verilen taviz, maalesef çok kötü sonuçlar doğurmuştur. Bütün bu sebeplerin getirdiği bugünkü acı sonuçlara, ihmale uğrayan iktisadi durumumuz da eklenince eğitim pahalı bir duruma girmiş, büyük israf neticesi ve yanlış bir tutum sebebiyle okullar bir diploma fabrikası haline getirilmiştir.

CHP, bütün bu güçlüklere rağmen eğitim konusundaki azmini kısa bir zamanda gerçekleştireceğini ümit etmektedir. Bu ve diğer konulardaki tek dayanağı da siz değerli Türk gençleridir."[287]

Milli Eğitim Bakanı İbrahim Öktem'in konuşmasından sonra seçimlere geçilmiştir.

Buna göre; CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na Doğan Araslı, Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Yekdil Yasun, Meriç Bilginer, Sina Yurdoğlu,

[286] **Ulus**, 16 Ekim 1964
[287] **Ulus**, 16 Ekim 1964

Erkin Topkaya, Metin Gökyokuş, Yener Belül, Ali Hikmet Korkmaz, Hüseyin Günday ve Hüsamettin Ünlüoğlu[288] seçilmiştir.

Ayrıca Parti Meclisi'ne Gençlik Kolları Temsilcisi olarak da Beyhan Cenkçi seçilmiştir.

4. 5. ORTANIN SOLU'NUN GENÇLİK KOLLARI'NA YANSIMASI

1962 yılında Mehmet Ali Aybar'ın Genel Başkan olmasından sonra örgütlenme çalışmalarına hız veren TİP, özellikle genç kesim içerisinde büyük ilgi toplamaya başlamıştır. Sosyalizm, eşitlik, sendikal mücadele, sınıf dayanışması vs. gibi kavramlar bu dönemde eylemselliği en üst seviyeye çıkmış olan gençlik arasında büyük bir hızla yayılmaya başlamıştır. Ayrıca Doğan Avcıoğlu ve İlhan Selçuk gibi aydınlar özellikle Yön Dergisi'nde yazdıkları yazılarla gençlerde teorik anlamda önemli bir altyapı oluşturmuşlardır. Bununla birlikte bu dönemde özellikle sol partilere gençliğe sahip çıkmaları konusunda zaman zaman üstü kapalı telkinlerde de bulunmuşlar ve gençlerin ne kadar önemli oldukların vurgu yapmışlardır. Örneğin; Doğan Avcıoğlu bir yazısında Sosyalistlere ince bir tavsiyede bulunarak şöyle demektedir:

"Gençliği kazanan bir siyasi hareket yenilmez bir kuvvettir ve gençlik, ilericilerin tabii müttefikidir." [289]

Yine Avcıoğlu, bir yazısında ülkenin geleceği açısından gençlerin siyasette var olması gerektiğini belirterek şunları ifade etmiştir:

"Halk çocuklarının memleket idaresine geniş ölçüde katılması, beyin hazinemizden azami verim almak, sosyal alandaki ilerlemeyi sağlam temellere oturtmak ve kütlelere kalkınmayı benimsetmek için lüzumludur"[290]

İlhan Selçuk ise; düşünsel altyapılarının tamamlanması halinde gençlerin kendi geleceklerini kendi çabalarıyla kuracaklarına olan inancını ve gençlerin geleceğine yönelik umutlarını şu sözlerle açıklamaktadır:

---

[288] O döneme ait hiçbir basın – yayın organında bu Kurultayda seçilen Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun listesi yer almadığı için, bu isimler Oya Araslı, Yekdil Yasun, İlhan Keser ve Metin Gökyokuş'un görüşleri doğrultusunda tespit edilmiştir.

[289] Doğan Avcıoğlu, **"Sosyalist Gerçekçilik"**, **Yön Dergisi**, Sayı: 39, 12 Eylül 1962, s. 20

[290] Doğan Avcıoğlu, **"Kalkınma Programı: II – A'dan Z'ye Kadar Toprak Reformu"**, **Yön Dergisi**, Sayı: 13, 14 Mart 1962, s. 8

"Gençliğin düşünce örgüsünü tamamladığımız anda memleketin yarınlarına endişeyle bakma hakkımız yoktur. Gelecek gençlerindir. Gençler geleceği fethetmek için hazırlandıkları an, istikbal kendisini onların ideallerine terk edecektir." [291]

TİP'in siyaseten gelişimi, gençliğin önemli bir kısmını TİP'e kaydırırken, buna paralel olarak CHP'nin tabanını eritmeye başlamıştır. Kaldı ki; CHP Gençlik Kolları'nın 3. Kurultayı'na katılımın az olmasında bu durumun da etkisi vardır muhakkak. Nitekim bu kurultay, aslında CHP'li yöneticilere yeni bir politik açılım yapma konusunda önemli bir uyarı niteliği taşımaktaydı. Neticede yaşanan gelişmelere bağlı olarak beklenen oldu ve CHP, yeni bir söylemle ortaya çıktı.

25 Temmuz 1965 tarihinde Beşiktaş – Akaretler'deki İlçe Binası'nda gerçekleştirilen Parti Meclisi toplantısından sonra CHP'de önemli bir söylem ortaya atılmıştır. Parti Meclisi'nde yapılan görüşmelerde CHP'nin **"Ortanın Solu"**nda yer aldığının açıklanmasıyla, hem CHP yeni bir atılım gerçekleştirmiş, hem de parti içinde yaşanacak olan sorunların startını vermiştir. Daha da önemlisi Cumhuriyet Halk Partisi, bu söylemle Türk siyasetindeki yerini belirlemiş oluyordu.

Ortanın Solu, kimilerine göre aslında daha önce doğmuş olan bir çocuğa ad verilmesi gibi bir anlam taşırken, kimilerine göre ise CHP'nin kuruluş felsefesinden sapma olarak nitelendirilmekteydi.

Ancak her ne olursa olsun, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün, CHP'nin Ortanın Solu'nda bir parti olduğunu beyan etmesinin altında yatan en önemli neden; günden güne eriyen CHP'nin tabanını partide tutma ve gidenleri de geri çevirme kaygısından ileri gelmektedir. Aslında Ortanın Solu, CHP'de uygulanan politikaların isimlendirilmesinden ibarettir, diyebiliriz. Çünkü CHP'de Ortanın Solu söylemiyle birlikte politik uygulamalarda çok büyük değişiklikler yaşanmamış olması da bu iddiayı kanıtlar niteliktedir. Elbette ki Ortanın Solu söyleminin ortaya çıkmasında gençlerin katkılarını unutmamak gerekir. Ortanın Solu söyleminin ortaya çıktığı dönemlerde İçel İl Gençlik Kolu Başkanı olan Oya Araslı'nın[292] sözleriyle CHP Gençlik Kolları'nın Ortanın Solu felsefesindeki rolünü ortaya koymakta fayda vardır:

> *"Ortanın Solu olarak adlandırılan fikrin ortaya çıkmasında gençlerin de çok etkisi olmuştur. CHP'de adı konulsun konulmasın sosyal demokrat olarak nitelendirebileceğimiz gençlerin sayısı hayli*

[291] İlhan Selçuk, **"Gençlik, Gençlik…"**, **Yön Dergisi**, Sayı: 74, 15 Mayıs 1963, s. 3
[292] Oya Araslı'nın 1965'teki ismi Oya Tezel'dir. Daha sonra Doğan Araslı ile evlenmiş ve ismi Oya Araslı olarak değişmiştir.

fazlaydı. Atatürk ilkelerinin savunuculuğunu yapan bu gençler, bu fikirlerin daha da geliştirilebilmesi için münazaralar düzenlemiş, dergiler ve gazeteler vasıtasıyla kamuoyunda bunları tartışmıştık. Böylece hem Ortanın Solu felsefesini geliştiriyor, hem de ideolojik olarak kendimizi geliştiriyorduk." [293]

Gençler, kendilerinin katkı koymuş oldukları Ortanın Solu felsefesini yeni bir dayanak olarak kabul etmiş ve artık bu felsefenin bayraktarları haline gelmişlerdir. Parti içerisinde Ortanın Solu felsefesinden dolayı çıkan her problemde gençler, tercihlerini hep Ortanın Solu felsefesinden yana yapmışlar ve bu felsefeye karşı çıkanlarla mücadele etmişlerdir. Bunun en önemli göstergesi de 18 Ekim 1966 tarihinde toplanan 18. Kurultay'da Ortanın Solu'nun parti politikası olarak kabul edilmesine karşı çıkan Turhan Feyzioğlu ve arkadaşlarına eleştiri mahiyeti taşıyan **"8'lerden Davacıyız"** adlı kitapçıktır. Kitapçıkta kısaca şöyle denilmekteydi:

"18. Kurultaya kadar, Genel Başkanımız Sayın İnönü tarafından partimizin karakterini ve partiler yelpazesindeki yerini ve partimizin programındaki ekonomik ve sosyal görüşlerini ifade etmek için kamuoyuna açıklanan 'ortanın solu' politikası, açık ve kapalı biçimde yerilmiştir.

Kurultayın ertesi günü, yeni bir fesat yürütülmeye başlatıldı. Bu fesat, kurultay kararını, Genel Başkanı, Parti Meclisini, Genel Sekreteri, Merkez Yönetim Kurulunu ve nihayet İl Başkanlarımız toplantısını tanımayan bir ölçüde görüştü.

Sekizler hilekar yollara saparak partiye ve idarecilerini suçlamaktadırlar ve yetkili kurullarını tanımamaktadırlar.

Sekizler 'hayır, olmaz, dediğimiz dediktir' havasındadırlar. 'Yetkili kurulları tanımayız. Bize ne diyorsak odur' kafasındadırlar. Bütün ömrünü memleket ve partiye hasretmiş Genel Başkanımızın, bu akıl dışı suçlamalardan ve tutumdan çekmediği kalmamıştır.

Sekizler tuttukları sakim yolu, yaptıkları tahribatı, masum bir görünüş altında takdim etmek istediler.

Yüce Kurultayımızın partinin en yüce organı olarak bu fesada kesin bir çare bulacağına, yoksul Türk halkının ümit bağladığı Ortanın Solu politikasını dejenere etmek çabalarına son vereceğine inanıyoruz."[294]

28 Nisan 1967 tarihinde gerçekleştirilen 4. Olağanüstü Kurultay'la CHP'den ihraç edilen Sekizler, Güven Partisi'ni kurmuşlardır. CHP'den istifa eden toplam 49 milletvekili ve senatör de GP'ye geçmişlerdir. Ancak 1968 yılı başlarında GP'ye

[293] Oya Araslı İle Görüşme, Ankara, 8 Ekim 2008

[294] CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, **"8'lerden Davacıyız"**, Ulusal Basımevi, Ankara 1967.

geçenlerin tekrar partiye dönecekleri söylentileri üzerine CHP İstanbul İl Gençlik Kolu bir bildiri yayınlamıştır. 29 Şubat 1968 tarihli bildiri CHP Gençlik Kolları'nın Ortanın Solu konusundaki hassasiyetini ve keskinliğini ortaya koyması bakımından önemlidir:

> *"Olağanüstü Kurultay'dan sonra partimizden ayrılarak Güven Partisine gidenlerin tekrar partimize alınması hususunda çalışmalar uygulama alanına çıkmak üzeredir. Yıllarca C.H.P. kadrolarında yer alan bu kişiler, partimizden ayrıldıktan sonra en ufak bir vefa duygusu belirtisi göstermeden inançlarını yitirmiş bir şekilde hücum etmiş ve haksız isnatlarda bulunmuşlardır. C.H.P. genel politikasına ve ortanın solu ülküsüne karşı direnmişler ve bu yüzden partiden ayrılmışlardır.*
>
> *Bu defa bu kişilerin tekrar partiye alınmaları hususunda bazı ilçelerde gerekli çalışmalar sürdürülmektedir.*
>
> *Biz C.H.P. İl Gençlik Kolu olarak 17.12.1967 günü yapılan İl Gençlik Kolu Kongresinde verilen ve Güven Partisine geçenlerin tekrar partiye alınmamalarını öngören önergenin ışığı altında aşağıdaki kararı almış bulunmaktayız.*
>
> *C.H.P. ideallerine ve ortanın solu ülküsüne ihanet ederek inançsızlığın ve siyasi vefasızlığın en açık örneğini vererek C.H.P.'den ayrılıp Güven Partisine gidenlerin tekrar partiye alınması yönünde yapılacak teşebbüslerin karşısında olduğumuzu bildiririz."* [295]

Bununla birlikte, CHP Gençlik Kolları'nın Ortanın Solu'ndan ne anladığına da şöyle bir bakmakta fayda vardır. CHP Adana İl Gençlik Kolu'nun 1967 yılında yayınlamış olduğu bildiri, bizlere bu anlamda önemli bir fikir verebilecektir. Bildiri de özetle şöyle denilmektedir:

> *"ORTANIN SOLU yeni bir hamledir, dinamizmdir, canlılıktır. Parti fikriyatında gençleşmedir. İlerici dünya görüşü, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda imkan ve fırsat eşitliği, ORTANIN SOLU'ndadır.*
>
> *ORTANIN SOLU doktrine bir sistem olmayıp, sadece ve sadece Türkiye gerçeklerine uyan bir kalkınma ve silkiniş hareketidir.*
>
> *ORTANIN SOLU; ne devlet diktasına ne de servet diktasına imkan vermeyen yeni bir çağ akımıdır. Türk toplumunda her geçen gün gelişmekte olan yeni çağ fikir akımı, ORTANIN SOLU mecrasına kanalize edilerek, başıboşluktan kurtarılarak kontrol edilebilme imkanına kavuşturulacak, memleket için zararlı olmaktan ve bazı zümreler tarafından istismar edilmekten kurtarılarak, devrimci C.H.P. tarafından memleket için faydalı hale getirilecektir.*
>
> *ORTANIN SOLU dine ve topyekun maneviyata hürmetkardır. Çünkü ortanın solu her türlü iktisadi, dini ve siyasal baskının karşısındadır. Tüm gerçekleri görebilme ışığıdır.*

[295] **C.H.P. İstanbul İli Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Çalışma Raporu**, Şevket Ünal Matbaası, İstanbul 1968, s. 21 – 22

Siyasi Partiler yelpazesine göre, bugün bizim solumuzdaki TİP'e ve sağımızdaki A.P.'ye bakalım. TİP, ana üretim (istihsal) kaynaklarını, vasıtalarını tüm devletleştireceğini söyler, her anlamı ile bir SOSYALİZM arzular. Güya emekçi halkın haklarını savunur, bu sınıfın siyasal yönetime ağırlığını koymasını ve hatta ağır basmasını ister. Diğer anlamı ile bir sınıfın diğer sınıfları baskı altında tutmasını, tüm bir devlet diktatöryasını arzular, yani proletarya (işçi) diktasını gönlünden geçirir. Bunun Türkiye gerçeklerinden uzak bir görüş olduğunu belirtmiştik. Çünkü, sıkı bir devlet hakimiyetinde özgürlükler alabildiğine kısıtlanacak, ferdin yaratıcı gücünden istifade edilemeyecektir.

A.P. ise; her ne kadar parti grubu içinde ortak bir politika tayin edememiş ise de esasta ORTANIN SAĞINDA birleşir, liberalizmin ve kapitalizmin savunuculuğunu yapar. Ortak bir politika tayin edememiştir, diyoruz. Çünkü, A.P. içinde koyu bir devletçiliği savunanlar da vardır. Bugün için her iki siyasi teşekkül (parti), karma ekonomiyi savunur gözükür ise de, aslında bunu TİP, sosyalizme, A.P. de kapitalizme geçiş için köprü olarak kullanmak isterler.

ATATÜRK'çülüğü açık seçik görebilmenin tek imkan vasıtası ORTANIN SOLU'dur. Sağımızdan solumuzdan partimizin ORTANIN SOLU politikasına yöneltilen hücumlar da bunun açık delilidir. Tüm yurt sorunları karşısında, C.H.P. Cumhuriyetçi, Halkçı, Laikçi, Devrimci – Reformcu, Milliyetçi ve Devletçi olmaya mecburdur. C.H. Partililer olarak ORTANIN SOLU hareketiyle, halka korkmadan, çekinmeden düşüncelerimizle beraber memleket gerçeklerini anlatmak başlıca ödevimiz olacaktır. Bunu yapabildiğimiz zaman C.H.P. mutlaka iktidarda olacaktır. Bunu anlamak istemeyenlerin tertemiz C.H.P. kütlesi ve yöntem kadrosu içerisinde yerleri yoktur."[296]

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere CHP Gençlik Kolları'nın politik duruşu; artık Ortanın Solu felsefesi üzerine şekillenmeye başlamıştır. Ve bu duruş, CHP Gençlik Kolları'nda yeşeren yeni örgütlenme sisteminin bir parçası olarak ortaya çıkacak olan derneklerin temel duruşu haline gelecektir.

Ortanın Solu söylemiyle girilen 1965 seçimlerinde de CHP Gençlik Kolları'ndan yetişmiş 20'yi aşkın siyasetçinin aday olması Gençlik Kolları için önemli bir moral kaynağı olmuştur. Kaldı ki; Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan istifa ederek Kars Milletvekili Adayı olan Doğan Araslı da bu adaylardan birisidir.

Bu arada Doğan Araslı'nın istifasıyla birlikte, Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na Erkin Topkaya'nın getirildiğini belirmekte fayda vardır.

[296] Bildirinin tamamını için: **Bkz. EK – 14**; **C.H.P. Adana Gençlik Kolunun Bildirisi**, Kemal Matbaası, Adana 1967, s. 1 – 8

4. 6. GENÇLİK KOLLARI 4. KURULTAYI VE SONRASINDAKİ ÇALIŞMALAR

Ortanın Solu söyleminin ortaya atılmasından sonra yaşanan ilk kongre süreci olması bakımından önem arz eden Gençlik Kolları kongre süreci, biraz sancılı geçmiştir. Öyle ki; kimi yerlerde Ortanın Solu söylemini benimseyen gençlerle, Ortanın Solu söylemine karşı çıkan ve göbekçi takımı olarak adlandırılan gençler arasında çetin mücadeleler yaşanmıştır.

Bu arada henüz resmi olarak parti politikası haline gelmemiş olan Ortanın Solu'nun fiili anlamda partiye hakim olduğunu gençlik kolları kongrelerinde görebiliriz. Örneğin; 1 Ekim 1966 tarihinde toplanan Edirne Merkez İlçe Gençlik Kolu Kongresi'nde Divan Başkanı ve Gençlik Kolları Genel Sekreteri Kemal Ataman yapmış olduğu konuşmada Ortanın Solu'nu savunan gençlere hitaben bu felsefenin ana dayanağı olan sosyal adaletten bahsederek, kısaca şöyle demiştir:

> *"Mesele kitleleri istismar değil, kitlelere imkan tanıtmaktır. İşçi ve esnaftan yana olduklarını ilan eden AP tutumu, bugün iflas etmiştir. Halk isteyen işçiye silah, çocuğuna bir lastik ayakkabı parası temin edebilmek için az miktarda bir krediye ihtiyacı olan esnafa ise sırt çevrilmektedir. Tüm CHP'li gençler olarak Türkiye'de topluluklar arası dengeyi temin etmek ve sosyal adaletin her vatandaşa aynı şekil ve plan içerisinde temini mücadelesini yapmalıyız. Sosyal adalet ancak o zaman temin edilir"*[297]

CHP Gençlik Kolları 4. Kurultayı, Ortanın Solu tartışmalarının devam ettiği bir dönemde toplanmıştır. Kurultaydan bir gün önce açıklama yapan Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya, basına şu demeci vermiştir:

> *"Yurdun dört bir yanında Kurultayımıza katılacak ilerici, devrimci ve ülkücü CHP'li gençler, partimizin yararına iki günlük bir çalışma yapacaklar.*
>
> *CHP'li gençler olarak, yapacağımız çalışmaların parti içi, parti dışı etkileri olacaktır.*
>
> *Gayretlerimizin esası; Türk halkını gerici, çıkarcı, iç ve dış sömürücülerin etkisi dışına çıkarmak, Türk Devleti'nin bağımsızlığına gölge düşüren ve düşürmesi ihtimali olan her türlü iç ve dış etkilerle var gücümüzle mücadele etmek ve iktisaden geri kalmışlık siyah perdesini yırtıp atmak savaşına katılmak.*
>
> *Parti içi mücadelede yerimiz açık seçik bellidir. Hiçbir menfaat gözetmeden çalışan insanların inanmışlığı içinde ve partimizin umdeleri*

[297] **Ulus**, 2 Ekim 1966

çerçevesinde Ortanın Solundayız. Bu mücadelede en gencimiz İsmet İnönü'nün gösterdiği bu istikamette bütün gayretimizi ortaya koyacağız.

Gençlik Kolları Kurultayımızdaki hizmet yarışından inançlı ve güçlü olarak çıkacağız. Her şey Türk Ulusunun mutluluğu içindir"[298]

Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın demecinde de görüldüğü gibi, CHP Gençlik Kolları'nın mevcut kadrosu tavrını Ortanın Solu'ndan ve bu felsefeyi savunanlardan yana koymuştur, diyebiliriz.

Gençlik Kolları Temsilcisi, Parti Meclisi Üyesi Beyhan Cenkçi ise, Gençlik Kolları Kurultayı ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

"CHP'li gençler, Atatürkçü, iyi niyetli, sabırlı ve mücadelecidirler. Bunu tarihin her devresinde göstermişlerdir. CHP'nin sağlam gövdesi, bu temel üzerine oturtulmuştur. CHP, gücünü altı umdesinden ve gençlikten alan bir partidir. İnançlarından hiçbir zaman en küçük bir sapma göstermeyen, hiçbir menfaat beklemeden politika yapan gençlerin temsilciliği bana şeref vermiş ve ömrümce saklayacağım tatlı hatıralar bırakmıştır. Bu görevi çok daha güçlü gençlere devrederken bundan sonra yapacakları mücadelelerde zaferden zafere gideceklerine yürekten inanıyorum."

13 – 14 Ekim 1966 tarihlerinde Bahçelievler Akalın Düğün Salonu'nda toplanan kurultayın gündemi şöyle belirlenmiştir:

*"**I. Gün;***

- *Gençlik Kolları Genel Başkanı tarafından açılış*
- *Başkanlık Divanı Seçimi*
- *Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı*
- *Çalışma Raporunun okunması*
- *Rapor üzerinde genel görüşme*
- *Eski Yönetim Kurulunun ibrası ve Komisyon Seçimleri*

II. Gün;

- *Komisyonlardan gelen raporların görüşülmesi*
- *Yeni Yönetim Kurulu Seçimi*
- *Dilek ve Temenniler*
- *Genel Görüşme*
- *Yeni Seçilecek Gençlik Kolları Genel Başkanının Kapanış Konuşması"*[299]

[298] **Ulus**, 12 Ekim 1966
[299] **Ulus**, 13 Ekim 1966

Saat: 10.00'da yukarıdaki gündemle toplanan Kurultay, Türkiye'nin çeşitli illerinden gelen CHP'li gençlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Zaman zaman yukarıdaki gündem maddelerinin dışına çıkıldığı Gençlik Kurultayı, gündemin ilk maddesi gereğince Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın açış konuşmasıyla başlamıştır.

Topkaya, konuşmasında çoğunlukla AP'lilerin Bursa Nutku'nu inkar etme gayretlerine değinmiş ve ağır eleştirilerde bulunmuştur.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın açış konuşmasından sonra yapılan Başkanlık Divanı Seçimi'nde İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İlhan Keser Divan Başkanlığı'na, Malatya Delegesi Muhittin Karakaş İkinci Başkanlığa, yazman üyeliklere ise Celal Kantarcıoğlu, Ömer Yüksel, Kutsal Işık Su n ave Saim Bali seçilmişlerdir.

Divan Başkanlığı'nın seçilmesinin ardından Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve şehitler anısında saygı duruşunda bulunulmuş ve İstiklal Marşı okunmuştur. Daha sonra gündem dışına çıkılarak kurultaya katılamayan CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün mesajı okunmuştur. İnönü'nün gönderdiği mesaj aynen şu şekildedir:

> *"CHP Gençlik Kolları Kurultayı Yüksek Başkanlığı'na*
>
> *Kongrenin sayın delegelerini saygı ile selamlıyorum. Partiler Kanunundan sonra yapılacak ilk Kurultaya kongreniz kendi fikrinin ve arzularının hülasasını delegeleri ile göndermiş olacaklardır.*
>
> *Kurultayda kongrenizin delegeleri memleket meselelerine yakın ilgileri ve geniş vukufları ile katılacaklardır.*
>
> *1960 inkılabından sonra demokratik rejimi kurmak ve onun ilk hükümetlerini türlü güçlükler içinden çıkarıp kurtarmak için Partimizin çok başarılı çalışmalarla geçen karma ve yalnız başına hükümet zamanlarını hatırlarsınız. O zamanlar demokratik rejim büyük ayaklanma tehlikelerinden kurtarılmış ve siyasi partilerin demokratik nizam içinde emniyetleri ve çalışmaları sağlanmıştır. Hürriyet nizamı içinde gelişme ve ilerlemenin temel şartı olan kalkınma planı Devlet Planlama Teşkilatı ile vücuda getirilmiş, kanunlaştırılmış ve uygulamaya konmuştur.*
>
> *1963'ten beri tatbik olunan planlamanın eserleri ve verimleri devam etmektedir. Bunların hepsi CHP'nin hazırladığı eserlerdir.*
>
> *Kurulmasına canla başla çalıştığımız demokratik idarenin bugünkü hükümeti CHP'nin 1960 yılından sonraki ilk beş yıllık planın tatbik içinde bıraktığı veya hazırlayıp bıraktığı veya tatbikini kanuna bağladığı eserlerin törenlerini yapmaktadır. Biz bu törenleri iftiharla izliyoruz. Bütün dileğimiz uzun yılların hasreti olarak devlet bünyesine*

giren planlamanın itibar ve istifade yerinde tutularak Türkiye'nin gelişmesine hizmet etmesine kesiklik gelmemesidir.

Vatanda Anayasa müesseselerinin ciddi bir saygı görmesi aziz bir emelimizdir. CHP, bu aziz emellerin vatanda, iktidarda ve muhalefette bulunan bütün vatandaşlara Anayasa haklarının eşitlikle sağlanmasının takipçisidir.

Kongrenin Sayın Delegeleri,

Kurultayda CHP'nin ileri hedeflerini dile getireceğiz. Kongrenizin muhterem delegeleri CHP'nin ileri ve sağlam fikirlerine yeni bir canlılık katacaklardır.

Seçim beyannamemizde izlediğimiz büyük reformlar bütün değerlerini muhafaza etmektedirler. Bunlar milletimizin ihtiyaçlarına gelecekte de en iyi çareleri teşkil edeceklerdir.

Kongrenizde devletimizin temel meseleleri üzerinde CHP'nin görüşlerini tamamıyla benimseyerek çalışacağınıza ve delegelerinizin ileri fikir izlemekte seçkin hizmetler yapacaklarına güvenim tamdır.

Bu huzur içinde kongreye başarı dileklerimle en derin saygılarımı sunmayı vazife bilirim.

İsmet İnönü" [300]

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün bu mesajı uzun bir süre delegeler tarafından alkışlandıktan sonra, yine gündem dışında olmasına rağmen Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya kürsüye gelerek şu konuşmayı yapmıştır:

"CHP Gençlik Kolları'nın ilerici ve ülkücü ve devrimci delegeleri,

Sayın basın mensupları, Değerli konuklar,

CHP Gençlik Kollarının sorunlarını tartışmak, genç görüşler açısından yurt sorunlarını incelemek şerefini birlikte paylaşmanın mutluluğu içinde, sizleri saygılarla, sevgilerle selamlarım.

Tarih boyunca, ulusların en önemli gayesini, yükselmek ve varlıklarını devam ettirmek teşkil etmiştir.

Bu gayeye ulaşmak için yapılan çalışmalarda, uluslar gerekli ümit ve güç kaynağını genç kuşaklarda bulmuşlardır. Gençlerini iyi yetiştirebilen, onlara gereği kadar önem vermiş olan toplumlar, yarınlarına güvenle bakabilirler.

Bu yasa siyasi partiler için de geçerlidir. Toplum içerisindeki karakterli, kabiliyetli ve çalışkan gençleri bünyelerinde toplayarak onlara siyasi bir eğitim vererek geleceğin yöneticilerini yetiştiren partiler, ancak yarınlarına güvenle bakabilirler.

CHP, bünyesinde vazgeçilmez bir unsur olarak gördüğü gençlik kolları ile siyasi hayatımızda bu görevi yapan, bunun içindir ki geleceğine güvenle bakan tek siyasi kuruluştur.

Bu görüş açısından CHP Gençlik Kollarının Büyük Türk Gençliği içindeki yerine değinerek, düşüncelerimizi söylemek isterim.

[300] **Ulus**, 14 Ekim 1966

CHP Gençlik Kolları, bütünüyle Atatürkçü gençliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Onunla bir düşünür, onunla bir sevinir. Gerekirse iç ve dış çıkarcılara karşı mücadele verir.

CHP siyasi örgütünde yer alan gençler, Cumhuriyet Halk Partisi'ni, Türkiye'mizi daha iyiye bütün fikirlerin sahibi ve uygulayıcısı olduğu inancı ile görev görürler.

Bünyesi ve nitelikler ile Büyük Atatürk'ün kurduğu ve başöğretmenliğini Büyük İnönü'nün yaptığı CHP siyasi okulundan, yönetici niteliklerini öğrenmeye çalışırlar. Bütün telkin ve tahriklere, varlığının sebebine aykırı davranışlar içinde gösterilme gayretlerine aldırmadan, ulus yararlarının, Atatürk ilkelerinin ve 27 Mayıs milli devriminin yılmaz bekçileridir.

Sevgili arkadaşlarım,

Huzurunuzda büyük Türk ulusunun sorunlarına çözüm yolu aramakta ve ulus yararına mücadele vermekte mümtaz yerleri olan devrimci gençlik örgütlerine, özellikle Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'na, Türkiye Milli Talebe Federasyonu ile bunlara bağlı örgütlere ve ulussever yöneticilerine takdirlerimi, şükranlarımı sunarım.

Atatürkçü üniversite gençliğine AP iktidarının maddi ve manevi baskısını şiddetle takbih eder, bu yolun kendilerine iyilikler getirmeyeceğini ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlarım,

Ülkemizde 10 Ekim 1965'te yapılan genel seçimlerde genç, fakat bünyesinde köklü husumetleri toplayan AP iktidara geldi.

Ezilenlerle, ezenlerin bilinçsiz bir şekilde birleşmesi ile iktidara gelen AP, üzüntü ile ifade edeyim ki, bugüne kadar toplum yararına hiçbir varlık gösterememiştir.

Durağının hangi batak olduğunu tespitte güçlük çektiğimiz Adalet Partisi'ne Kurultayımız vesilesi ile uyarma görevini yapmak isteriz.

Sandıktan çıkmış olmayı, her tasarrufu yapabilmek için tek dayanak saymak, bilgisizliktir, cehalettir. AP ve yöneticilerine belirtmek isterim ki; sandıktan çıkmış olmaları, milli çıkarlarımıza, inançlarımıza ve ulusal kalkınmamıza, ihanetlerine göz yummamıza yetmeyecektir.

İrtica ve bunun bugün su yüzüne çıkmış şekli olan nurculuğa verilen tavizleri unutmayacağız ve affetmeyeceğiz. Gerekli mücadeleyi yapacağız.

Anayasa kuruluşlarına açtıkları ve ulus yararına olmayan cihatlarına, var gücümüzle karşı koyacağız.

Hassas olduğumuz önemli bir konu da, Büyük Önder Atatürk'e, sözle ve fiili olarak yapılan saldırılardır. Gerektiğinde, büyük Türk gençliği ile birlikte her fiili mücadeleyi vermek kesin kararımızdır.

Unutturmak için büyük kurtarıcının sözlerini tartışıyorlar, amma unutturamayacaklardır. Şimdi de Atatürk'ün Bursa Nutku için, 'yoktur böyle şey diyecek' ulemalar aramaktadırlar. Gayret boşunadır. Açık kalple ifade edeyim ki, Türk genci, Türk aydını ve her vatansever, bu şer'i saldırıları mutlak göğüsleyeceklerdir. Hem de inkar etmek istedikleri Bursa Nutku'ndan aldıkları güçle, ilhamla.

Değerli kardeşlerim,

Sözlerimin son kısmında sizin de hislerinize tercüman olduğum inancı ile partimizin Ortanın Solu tartışmalarındaki görüşlerini ifade etmek isterim.

Açık ve seçik olmak mecburiyetinde, hatta ihtiyacındayız. CHP, Ortanın Solu'nda bir partidir. Bu husus partimizin ilkeleri, programı ve beyannameleri ışığında vardığımız mutlak tespitimizdir.

Bazı kimseler, 'bu yeni görüş müdür, altı okumuza yedinci bir ok ilave iddiası mı taşıyor' şeklinde bilinçsiz iddialar içerisindedirler.

Açıkça belirteyim ki, Ortanın Solu, ne bir yedinci ok, ne de parti ilkeleri dışında bir cereyandır. Ortanın Solu, parti programına çağın kafası ile dinamizmi ile bakmaktır.

Ortanın Solu; aydınların, gençliğin, milyonlarca dar gelirlinin, esnafın ve köylü vatandaşlarımın gerçek ihtiyacı, kalplerde dalga dalga heyecan uyandıran bir meşaledir.

Bu meşaleyi, en gencimiz, liderimiz yaktı, söndürtmeyeceğiz. Bu meşaleyi hedefine dikmek için CHP'nin heyecan kaynağını, ümit kaynağını teşkil ediyoruz. Bunda mutlaka başarıya ulaşacağız.

Tüm iyilikler Türk ulusundan, tüm kolaylıklar bizden yana olsun.

Delege kardeşlerim, şerefli Türk basın mensupları ve aziz konuklara saygılar sunarım" [301]

Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın konuşmasından sonra Gençlik Kolları Genel Sekreteri Kemal Ataman kürsüye gelerek Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Çalışma Raporu'nu okumuştur. Raporda özetle şu ifadeler yer almıştır:

"Türk halkını gerici, çıkarcı iç ve dış sömürücülerin etkisi dışına çıkarmak, Türk devletinin bağımsızlığına gölge düşüren ve düşürme ihtimali olan her türlü iç ve dış etkilerle mücadele etmek ve iktisaden geri kalmışlık siyah perdesini yırtıp atmak savaşına katılmak… Parti içi başıca meselemiz; olaylara çağın kafası ile bakmak, ekonomik ve sosyal metotların en iyisi ve Türkiye sosyal gerçekleriyle en çok uyuşanı olan, tanımını parti programı, kurultay beyannameleri ve seçim bildirgelerinde bulan Ortanın Solu istikametinde kesin tavır takınmaktadır.

Parti içi ve parti dışı hedefler belli. Hepsi Türk halkının mutluluğu için inanmış insanlar olarak el ele gönül gönüle başarıya ulaşacağız. Bu kanıyla Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu çalışmalarını bilgilerinize sunuyoruz.

CHP içerisinde zirveye ulaşmış kimseler, bizim kuşağımızdan olan evlatlarını dahi hayretler içerisinde bırakan davranışları ile ATATÜRK'ün partisine ihanet etmişlerdir. Bir bilimsel görüşü parmağının sağı ve solu ile izah edenler ve seçimler sırasında parti

[301] **Ulus**, 14 Ekim 1966

içindeki art niyetlilerin tahripleri, partimize büyük ölçüde zaaf getirmiştir.

Yeri gelmişken hatırlatma da fayda gördüğümüz önemli bir noktayı bir daha açıklamak isteriz: 1965 seçimi öncesi Sayın Genel Başkanımız İnönü'nün ağzından Cumhuriyet Halk Partisi'nin Ortanın Solunda bulunduğunun ifadesi, parti içinde bir kısım kimselerin bu görüşün menfaatlerine dokunduğu, bir kısmının da anlayamaması sebebiyle, parti içinde büyük tepkilerle karşılandı. Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları olarak biz, tepkileri her reformun, her ileri görüşün karşısındaki davranış olarak niteledik ve normal karşıladık. Ne var ki, Gençlik Kollarımız bu 'normal' saydığı davranışlar karşısında çok daha normal olan ikinci bir davranışı da parti yetkili organlarından ısrarla bekledi. O zamanki CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Doğan Araslı, 'CHP'yi tahrik kampanyasının' başında gördüğü Edirne Senatörü Tahsin Banguoğlu'nun Haysiyet Divanı'na verilerek derhal partiden çıkarılmasını istemiş, hatta İstanbul'da toplanan Parti Meclisi'ne bu yolda bir de takrir vermişti. İstenilen husus şu ana kadar halledilmiş değildir.

Elbette ki taleplerimiz yalnızca bir kişiyi kapsamıyordu. Tasfiye bir anlayışta olacaktı. Cumhuriyet Halk Partisi'ni eyyamcılıktan kurtulamayanların sığındıkları yer olarak görmek istemiyorduk. Çünkü inanıyorduk ki, CHP inanmış yöneticilerin ve mensuplarının şahsında rejimin olduğu kadar milletin de vazgeçilmesi imkansız tek dayanağıdır.

Bu partinin çatısı altındaki insanlar en azından vatandaşın lokmasına ortak olanları, vatandaşın lokmasına ortak olunacak sistemi ve bu sistemin getirdiği zihniyeti reddedecek insanlar idi. Mücadelemiz bu idi ve ilk defa böylesine inançlı ve şuurlu bir seçime giriyorduk. Bugün de aynı düşünceyi taşıyor, genç ve ileri fikirlerin sahibi olan ve sahibi olduğunu her türlü tutum ve davranışıyla ortaya koyan CHP'nin milletin malı olacağına inanıyoruz.

CHP'nin yarım asra yaklaşan zaman içinde yurdumuzun ve ulusumuzun bağımsızlığı ve yükselişi uğrunda yaptığı şerefli çalışmaya gücümüz nispetinde katılmış olmanın gururunu ömrümüz boyunca duyacağız.

Hizmet yarışında meşaleyi, yüce kurultayımızın görevlendireceği arkadaşlarımıza devretmek üzere olduğumuz bugünlerde; CHP'nin öncülüğünde yapılacak toplu bir çalışmanın sonunda gerçekleşecek olan İleri Türkiye Ülküsünün heyecanını taşıyoruz.

İleri yaşının engin tecrübeleri içinde yurdumuzun sosyal ve iktisadi sorunlarının çözüm yolunu en ileri bir düşüncenin eseri olarak yaratmış olan Sayın İnönü'nün önderliğinde ve 'ORTANIN SOLU' prensibinin ruhuna uygun mücadele ekipleri ile birlikte Türkiye'nin bir gün mutlaka kurtulacağına gönülden inanıyoruz.

Bu savaşta görev almış ve alacak olan bütün idealistlere, gerçek Atatürkçülere engin başarı dileklerimizi ve gönülden saygılarımızı sunarız." [302]

Faaliyet raporunun okunmasından sonra verilen bir önerge doğrultusunda CHP Gençlik Kolları 4. Kurultayı Delegeleri, topluca ilk olarak Anıtkabir'e giderek Ulu Önder Mustafa Kemal'in manevi huzurunda saygı duruşunda bulunmuşlar ve ardından Eski Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in mezarını ziyaret etmişlerdir.

Saat: 14.00'de yeniden çalışmalarına başlayan kurultayın bu oturumunu AP Gençlik Kolları Genel Başkanı Refaettin Şahin de takip etmiş ve Kurultay Başkanı İlhan Keser'e bir buket takdim etmiştir.[303] Aslında AP Gençlik Kolları Genel Başkanı'nın bu tutumu, o dönemde siyasetin nezaket çerçevesinde yapıldığını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Öğleden sonraki oturumda öncelikle Turan Güneş söz alarak gençlerin Ortanın Solu felsefesine inananlar ile inanmayanları birbirlerinden ayırt etmeleri gerektiğini söylemiş ve *"Ortanın Solunun, toplumdaki haksızlıklara, adaletsizliklere peşin bir isyan olduğunu unutmayınız. Adaletsizliğe ve fakirliğe isyan duymayanlara inanmayınız. Ortanın Solu, insani bir şeydir, sıcak bir şeydir"* demiştir.

Turan Güneş'ten sonra kürsüye gelen İrfan Solmazer ise 1965 seçimlerine değinmiş ve *"sandıktan acayip bir mahluk çıktı. Bu çıkan acayip mahluk, kendinden yarattığı ikinci bir mahluk tarafından yutulmak üzereyken, (Atatürkçüler nerede?) diye bağırmaya başladı. Atatürkçüler buradadır"*[304] demiştir.

Bu konuşmalardan sonra kurultay, ilk günkü çalışmalarına ara vermiş, ertesi gün yeniden toplanmak üzere dağılmıştır.

14 Ekim 1966 tarihinde yeniden toplanan Gençlik Kolları 4. Kurultayı, milletvekilleri ve parti yöneticilerinin konuşmalarıyla devam etmiştir.

İlk olarak CHP Samsun Milletvekili Yaşar Akal söz alarak özetle şöyle konuşmuştur:

"Günümüzün içinde bulunduğu şartlar göz önüne getirilirse, bizler ve siz gençler durmaksızın çalışmak zorundayız.

Adalet Partisi'ne karşı, onun halka sırtı dönük uygulamalarına karşı, uyanan kitlelere ümit veren bir parti olabilmek için, prensiplerimizi açıklıkla ortaya koymalıyız.

[302] **Ulus**, 14 Ekim 1966
[303] **Cumhuriyet**, 14 Ekim 1966
[304] **Cumhuriyet**, 14 Ekim 1966

CHP 1965 seçimlerini Ortanın Solu sözü yüzünden kaybetmedi, gereği gibi açık olmamak yüzünden kaybetti. CHP, önce vatandaşa güven veren bir parti olacaktır veya hüviyetini çekinmeden ortaya koyabilecektir. İşte o zaman CHP milletin tek inancı, tek dayanağı olma niteliğini kazanacaktır.

Partileri fertler değil, ekipler kurtarır, parti fikriyatına gönülden bağlı olanlar kalacaklar, yanımızda olacaklar, aksi düşünce sahipleri de varsa mutlaka karşımıza alacağız.''[305]

Akal'ın konuşmasından sonra CHP Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

"CHP köklü bir partidir. Gençlik Kollarımız bir Atatürkçüler okuludur, bir siyaset akademisidir. CHP fikriyatı bu kollarda oluşur; halk yığınlarına en uzak köylere değin gider.

Demokratik düzenin tek teminatı olan CHP, bugün yeni bir heyecanın ışık yüklü eylemi ile kendini buluyor. Kaynağı derinde bir su olarak mecrasına dökülüyor.

Bugün Türkiye bir çelişkiler ülkesidir. Milyonlarca çocuk, fırsat ve imkan eşitliğine aykırı olarak, eğitimden yoksundur. Bir yanda sefalet ve yoksulluk, ekonomik yetersizlikler, diğer yanda paraya dayanan eğitim imkanı. İşte korkunç çelişmeler bunlar.

Türkiye'nin sosyal ve ekonomik olan bu sorunlarını iyi tespit etmek lazımdır. AP, Türkiye'nin kaderiyle çirkince oynamıştır; duyarlılıkları istismar etmiştir.

Partiler demokratik düzende benzemezliklerle önem kazanırlar. CHP, bu benzemezliğini Ortanın Solu ile bilimsel bir yönden, akılcı, halkçı ve gerçek milliyetçiliği ile ifade etmiştir. Ortanın Solu bir kalk borusudur. Bir heyecan dalgasıdır. Bir başka yönüdür.

Bu aydınlık yolda tümünüzü saygılarla selamlarım"

Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal'ın bu konuşmasında CHP Gençlik Kolları'nın ana kademedeki yöneticilerin gözünde ne anlama geldiğini anlatan cümlelere rastlamaktayız.

Daha sonra Prof. Dr. Muammer Aksoy ise kısaca şöyle konuşmuştur:

"CHP Büyük Kurultayı Türkiye'nin kaderini tayin edecektir. Genç fikir kazanırsa, rejim daha sağlam temellere oturacak, CHP daha güçlü olacaktır.

Türkiye'de rejim CHP'nin eseridir. CHP, ağırlığını hangi noktaya koymuşsa, rejim o yönde gelişmiştir.

1960 devrim hareketiyle Türk toplumunda temel sorunlara eğilinmiştir. Batıda yüzyıllarca önce başarılan bu hareketin Türkiye'de geç de olsa başlamış olması yine de sevindiricidir.

[305] **Ulus**, 15 Ekim 1966

Bu gerçeğe rağmen, bugün iktidarda olan AP, olumsuz yönde, şuursuzca rejimi ters yönde yürütme eğilimindedir. Açıktan temel sorunlara eğilinmeyi öngören 27 Mayıs Anayasasına cephe almışlardır. Açık olan gayretleri rejimi yok etmektir. Bunun içindir ki, Başbakan Demirel bu günahlarından kolay kolay sıyrılamayacaktır.

AP, bugün demokrasi oyunu oynamaktadır. Bütün bu davranışlar karşısında CHP gerçek yolunu tereddüde meydan vermeyecek açıklıkta tespit ederlerse, demokrasimizin kurtulma ümidi var olacaktır.

Biz kırgın oyları kendimize çekmeye bakmalıyız, bu da ancak ilerici anlayış ve uygulama ile mümkün olacaktır. CHP, fikir partisi olmaya mecburdur. Tek silahımız bu, demokrasi bu silahla kurtulacaktır. Ortanın Solu olarak nitelediğimiz bu fikri silah, Anayasanın içinde yer alan sosyal devlet anlayışının ifadesidir. Ortanın Solu, yapılan devrimlerle yetinmeyen, çağa göre yenilenme hareketidir.

Sevgili genç arkadaşlarım,

Sizin mücadelenizledir ki, CHP yeniden Atatürk devrinin heyecanını yaşıyor. Ortanın Solu, fikriyatı ciddiye alanların yoludur. Bu şarkıyı dudaktan değil, gönülden söyleyenler başarı kazanacaktır. Önümüzdeki Kurultayımızı, hem CHP'nin, hem demokrasimizin zaferi olacağı inancıyla selamlıyorum"[306]

CHP Giresun Senatörü İhsan Topaloğlu ise Süleyman Demirel'e çatarak kısaca; *"hayatta hiç kimsenin koltuğu altına girmedim. Ancak İnönü gibi bir milli kahramanın koltuğuna girmek de bir şereftir. Ya Başbakan Demirel, AP Genel Başkanı olabilmek için MOBİL şirketinin bir müdürüne vesika kullanmıştır. Şimdi ben soruyorum, kendisi kimini koltuğuna sığınmıştır. Bir Başbakanın ve hele Süleyman Demirel'in çok dikkatli konuşması gerekir"* demiştir.

Bu konuşmadan sonra Ortanın Solu anlayışına karşı olanlardan CHP Grup Başkanvekili Prof. Turhan Feyzioğlu kürsüye gelmiş özetle şunları söylemiştir:

"CHP grubunun 1965 seçimlerinden bu yana Anayasayı ve milli menfaatleri savunmakta gösterdiği üstün başarı, ahenkli ve mütesanit çalışma övülmeye değer.

CHP haklı davalarından rey hesabı ile bir milimetre taviz vermemelidir. Fakat CHP'nin prensiplerinden uzak ve güvenilmez bir teşekkül olduğu kanaatini haksız yere yayacak beyan ve davranışlardan da kaçınılmalıdır.

CHP'nin programı doğru ve sağlam yolu göstermektedir. Bu programa göre hazırlanmış olan 1966 Türkiye'sinin meselelerine açık çözüm yolları getiren seçim bildirgemiz sistemli ve tutarlı bir siyasi belgedir.

[306] **Ulus**, 15 Ekim 1966

CHP içinde her tartışmanın sınırını bu program, bu beyanname ve yetkili kurulların kararları çizer. Cumhuriyet Halk Partisi'ni bunların sağına çekip reformlarında, halkçı görüş ve tedbirlerinden ayırmak kabil değildir.

Cumhuriyet Halk Partisi'ni bu sınırların soluna çekip bir sınıf kavgası partisi haline getirmek de imkansızdır.

Aşırı sol, Cumhuriyet Halk Partisi'ni bir gericiler topluluğu gibi göstermeye çalışacaktır. Aşırı sağ, Komünizme karşı mücadelenin en etkili yolunu gösteren CHP'lilere Komünizm iftirasını yapıştırmaya çalışacaktır. Bu oyunları tesirsiz bırakma ve CHP'nin sağlam fikirler etrafında tesanüt içinde çalışmasını sağlamak mümkündür. Son parti içi müzakereler başladığı zaman CHP grubunda söylediğim bir sözü burada tekrarlamak isterim: Ecevit'e Komünist diyenlerin karşısına en sert şekilde dikilirim. Aynı şekilde CHP'nin bütün reformlara imanla gönül vermiş elemanlarına sağcılar, gericiler, tutucular diyenlerin de insafsız hücumlarını en sert şekilde karşılamaya mecburuz.

CHP olarak halka derdimizi anlatamıyoruz. Politikamız halkçı ama halk bizden yana değil. Halka anlatmalıyız. Kusurlarımız oldu. Toprak reformunu çıkaramadık. CHP'nin elinde petrol davası, özlendiği kadar ileri gitmedi ama bir adım da geri gitmedi. CHP'yi dilim dilim bölmekten kaçınalım.

Kurultayımızdan kuvvetlenmiş olarak çıkacağız. İktisadi ve sosyal kalkınma savaşında Cumhuriyet Halk Partisi'ni bekleyen vazifelere layık olacağız."[307]

Bu arada Parti Meclisi Üyesi ve Zonguldak Milletvekili Bülent Ecevit'in Gençlik Kolları Kurultayı'na gönderdiği mesaj okunmuştur. Ecevit'in gönderdiği mesaj aynen şu şekildedir:

"Kurultayda bulunamadığım için çok üzgünüm. İç ve dış sömürücülük kapılarının kapanmasını ve Türkiye'nin sosyal adalet içinde kalkınmasını sağlayacak ve Kurtuluş Savaşı ile başlayan Büyük Türk Devrimini ülküsüne ulaştıracak olan Ortanın Solu hareketi, genç Cumhuriyet Halk Partililerden güç almaktadır.

Politikada dürüstlüğü, ülkücülüğü, Atatürkçülüğü temsil eden genç arkadaşlarıma Ortanın Solu yolunda başarılar diler, sevgi ve saygılarımı sunarım"

Feyzioğlu'nun konuşmasından sonra Kurultayın ikinci gününün ilk oturumuna ara verilmiştir.

Kurultayın öğleden sonraki oturumu da parti yöneticilerinin konuşmaları ile devam etmiştir. İlk olarak kürsüye gelen Merkez İdare Kurulu Üyesi Muammer Erten, konuşmasında 1923 yılı bütçesiyle başarılan işlere değinmiş ve o dönemde

[307] Bu metin; Cumhuriyet ve Ulus Gazetelerinin 15 Ekim 1966 tarihli yayınlarında çıkan metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

özel sektör yatırımlarının başarısızlığından bahsetmiştir. Ayrıca 27 Mayıs sonrasında CHP'nin iktidara gelmesiyle enflasyon sorununun bittiği söyleyen Erten, Ortanın Solu'nu geniş bir biçimde açıklamış, cümlelerini *"Artık bu partinin içinde Köy Enstitülerine yan gözle bakan olmayacaktır. Petrol için önce kendi içimizde münakaşa etmeyeceğiz. İnönü Halk Partililere ve gençlere yeni bir meşale vermiştir. Bu meşaleyi hedefine ulaştıracağız"* diyerek tamamlamıştır.

Muammer Erten'in konuşmasından sonra Divan Başkanı İlhan Keser, komisyon tarafından hazırlanan CHP Gençlik Kolları 4. Kurultayı bildirisini okumuştur. Keser'in okuduğu bildiri şöyledir:

> *"CHP Gençlik Kolları Kurultayı 13 ve 14 Ekim 1966 günü toplanmış ve memleketimizin karşısında bulunduğu çetin problemleri, vatanımızın, demokratik rejimimizin ve 27 Mayıs Anayasasının başlıca güven unsuru olarak gördüğümüz partimizin ana kademesinin meselelerini eleştirmiştir.*
>
> *CHP Gençlik Kolları Kurultayı, AP iktidarının Atatürk ilkelerine ve bu ilkelerin savunuculuğunu yapmakta olan Atatürkçü gençliğe karşı takındığı tavrın, Türkiye'yi kamplara ayırma zihniyetinin tehlikeli örneklerinden birisi olduğunu belirtmeyi görev sayar.*
>
> *Kurultayımız, laik devlet düzenini tehlikeye düşürecek tutumu, yurttaşlarımızı vicdan ve fikir özgürlüğü haklarından yoksun gören zihniyeti, sosyal adalet ve sosyal güvenlik, eğitimde fırsat ve imkan eşitliğine inanmayan görüşleri, madenlerimize, petrollerimize karşı çıkarcıları destekleyen ve bu çıkarcılara 'dur' demek isteyen milliyetçileri tasfiye politikası ile Adalet Partisi iktidarının memleketimizi 1960 öncesine doğru itmekte olduğunu belirtmek isteriz.*
>
> *İç ve dış sömürücülerin el ele verdiği bir ortamda CHP Gençlik Kolları Kurultayı, kökü Kurtuluş Savaşı'na dayanan partimizin, çok önemli ve hayati bir görevle karşı karşıya kaldığı inancındadır.*
>
> *Bu görev, programımızda yer almış Atatürk ilkelerinin ve bu ilkelerin ciddi ifadesi olan Ortanın Solundaki tutumumuz ile bağlantılıdır.*
>
> *CHP Gençlik Kolları Büyük Türk Devrimini ülküsüne ulaştıracak hareketin, Ortanın Solu hareketinin başarıya ulaşmasının Sayın Genel Başkanımızın Kongremize gönderdiği mesajda belirttiği ileri hedefimizin, 18. Büyük Kurultay'da dile getirilmesinin, memleketimizin karşısında bulunduğu tehlikeleri yeneceğine tam inanç beslemektedir.*
>
> *CHP Gençlik Kolları Kurultayı politikada dürüstlüğü, açıklığı, ülkücülüğü temsil etmenin kendisine hedef olmakta devam edeceğini ilan ve bütün genç Atatürkçüleri bu hedefin altında toplanmaya çağırmayı görev sayar.*
>
> *CHP Gençlik Kolları mensupları olarak, partimizi bu yoldan çevirmek isteyecek her türlü düşünce sahiplerinin karşısında ve Atatürk ilkelerinin bir numaralı savunucusu bulunan Sayın Genel Başkanımız*

İnönü'nün de belirttiği deyimle Ortanın Solunda bulunmakta kararlı olduğumuzu belirtiriz." [308]

Kurultay Bildirisi'nin okunmasından sonra seçimlere geçilmiştir. Seçimlerin sonunda CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na Erkin Topkaya seçilirken, Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu ise şu isimlerden oluşmuştur:

Yener Belül, Abdullah Emre İleri, Oya Tezel, Kemal Ataman, Zafer Koç, Metin Şahin, Meriç Bilginer, Metin Er, Muhlis Sencer, Hasan Oktay, Savaş Hocaoğlu, Sarper Kartal, Kemal Tabak ve Ataol Çamlı.

Parti Meclisi'ne Gençlik Kollarını temsilciliği için ise Kemal Ataman, Yaşar Ersoy ve Turgut Şığva'nın aday gösterilmelerine karar vermiştir.

CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, kurultay sonrasındaki ilk toplantısını 17 Ekim 1966 günü gerçekleştirmiş ve toplantıda Abdullah Emre İleri Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne, Zafer Koç ise Gençlik Kolları Genel Saymanlığı'na getirilmişlerdir.

4. Kurultayı'nın sona ermesinin ardından görev dağılımını gerçekleştiren Gençlik Kolları, 18 Ekim 1966 günü başlayan CHP 18. Kurultayı'na hazırlanmıştır.

Bu kurultay, hem Türk siyaseti için, hem de CHP için büyük önem taşıyan bir kurultay olmuştur. Öyle ki; bu kurultayda parti politikasının resmen Ortanın Solu felsefesiyle şekilleneceği resmen kayıt altına alınmakla birlikte, kurultayın sonunda Genel Sekreterliğe Bülent Ecevit'in getirilmesiyle birlikte Türk siyasetinin ilerleyen yıllardaki mücadelesinin tohumları atılmıştır. Zira bu kurultaydan sonra yaklaşık beş yıllık bir süre içerisinde CHP'yi yöneten kadrolarda kuşak değişimleri yaşanmış ve CHP yeni bir çehre kazanmıştır.

Tabiî ki bu değişimler, 18. Kurultay'dan sonra Genel Sekreterliğe getirilen Bülent Ecevit'in örgüt içerisinde elde ettiği güç sayesinde olacaktır. Ancak bu gücü kendi bünyesinde toplayan Bülent Ecevit de Genel Sekreterliğe CHP Gençlik Kolları sayesinde gelmiştir. Örneğin; 4. Gençlik Kurultayı'nın Divanı Başkanı olan dönemin İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı İlhan Keser'in şu sözleri Bülent Ecevit'in Genel Sekreterlik makamına oturmasını sağlayan gizli kahramanları ortaya koyması bakımından önemlidir:

---

[308] **Ulus**, 15 Ekim 1966

"Bülent Ecevit'in en büyük destekçilerinden birisi de bendim. 18. Kurultay'da kadın delegeleri organize etme görevi Nermin Abadan'a, genç delegeleri organize etme görevi de bana verilmişti. İl Gençlik Kolu Başkanları, Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri ve kendi illerinden seçilmiş olan 200'ü aşkın delegeyi ben organize etmiştim ve hepimiz Bülent Ecevit'i desteklemiştir. O nedenle katiyetle söyleyebilirim ki; Gençlik Kolları'nın Bülent Ecevit'in Genel Sekreter olmasında ve parti içinde yükselmesinde çok büyük katkısı vardır."[309]

11 Aralık 1966 tarihinde Gençlik Kolları'nın yeni çalışma programını açıklamak üzere basın toplantısı düzenleyen Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya, yurt genelinde programlanan Gençlik Kolları çalışmalarının, teşkilatlanma, yükseköğrenim gençliği sorunları, sosyal ve kültürel çalışmalar ve basın – yayın ekseninde gerçekleşeceğini ifade etmiştir. Topkaya, Gençlik Kollarının yapacağı çalışmaları şu sözlerle özetlemiştir:

"Hedefimiz; ana kademe teşkilatı olan her il ve ilçede gençlik kollarımızı fiilen ve hukuken çalışır hale getirmek olacaktır. Ayrıca her köy ve mahallede bir gençlik kolu temsilcimiz görevlendirilecektir.

Ortanın Solu Cumhuriyet Halk Partisinin tarihi kadar köklü altı umdesinin özüdür. Ancak, halkçılık ve devletçilik umdeleri ile de en çok ilgili olduğu bir gerçektir. Gençlik Kollarımız, Genel Sekreterimizin önerdiği 'Halk Gönüllüleri' teşkilatının Ortanın Solu fikrini halka mal edecek, tanıtacak ve seyredecek olumlu bir düşünce olarak karşılamaktadır. Bu konuda üzerine düşecek her görevi yapacak güçte ve inançtayız.

Yüksek öğrenim yapan genç, öğrenimini yürütebilmek için, maddi, manevi asgari şartlara sahip olmalıdır. Bu yönde imkan eşitliğini sağlayacak tedbirlerin alınmasında partimiz yöneticileri ile partimizin Meclis gruplarının öncülük etmesi için çalışacağız.

Üniversite gençliğinin ve onun gerçek temsilcilerinin ulus yararına her türlü çabalarına katılacağız.

Yüksek öğrenim gençliğinin gerçek temsilcileri olan öğrenci kuruluşlarına yapılan ve yapılacak maddi ve manevi baskıların bütün gücümüzle karşısındayız.

Partimiz ilkelerini ve partimiz ulus sorunlarına teklif etmiş olduğu yurtsever çözüm yollarını genç arkadaşlarımızın arasında yaymak ve mümkün olduğu kadar çok sayıda genç arkadaşlarımızı kazandırmak bir diğer önemli görevimiz olacaktır. Bunun için de üniversite ve yüksek okulların bulunduğu illerde birer gençlik okulları açmayı düşünüyoruz. Buralarda partimizin ilkelerini ve politikamızı gençlere, yurttaşlara yetkili ağızlardan anlatabilmek için seminerler, açık oturumlar ve konferanslar düzenleyeceğiz." [310]

[309] İlhan Keser İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[310] **Ulus**, 12 Aralık 1966

Bu dönemde CHP Gençlik Kolları yeni bir çalışma sistemi başlatmıştır. Türkiye'nin çeşitli ilçelerindeki ilk ve ortaokul ile lise öğrencilerine yönelik ücretsiz kurslar düzenleyen CHP'li gençler, bu kurslarda öğrencilere Fransızca, Almanca, İngilizce, Fizik, Kimya, Türkçe ve Matematik dersleri vermişler, ilkokulu dışarıdan bitirmek isteyen vatandaşlara da yardımcı olmuşlardır.

Köy çalışmalarına ağırlık veren gençler, köylerde toplantılar düzenleyerek CHP'nin üye sayısının artmasını da sağlamışlardır. Ancak çok daha önemlisi 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlüklere bağlı olarak ortaya çıkan tartışma ortamı, yeni mücadelelerin başlamasına vesile olmuştur. Bu mücadeleler, 1960'lı yılların sonlarına doğru yaklaşıldıkça artık daha belirgin hale gelmiş ve yeni bir kuşağın doğuşunda etkin rol oynamıştır.

4. 7. 68 KUŞAĞI VE CHP GENÇLİK KOLLARI

27 Mayıs öncesinde içlerinde CHP'li gençlerin ağırlıklı olduğu gençlik hareketleri, yalnızca Türkiye'nin siyasi çehresinin değişmesine değil, kendinden sonra vuku bulacak olan gençlik hareketlerinin de nüvesini teşkil etmiştir.

1961 Anayasasının getirdiği özgürlükçü akım, Türkiye'de yoğun bir tartışma platformu oluşturmuştur. Öyle ki; artık her türlü toplumsal – ekonomik ve siyasal mesele tartışılmaya başlanmış, böylece özellikle sol cenah başta çeviriler olmak üzere, kitap ve benzeri yayınlara yönelmiştir. Bu dönemde yeni fikri akımlar da önemli ölçüde rağbet görmüştür. Örneğin; Sosyalizm, Türkiye'de hem siyasallaşmaya başlamış, hem de çeşitli konferans ve seminerlerde beyin fırtınaları yapılarak, gelişimini gerçekleştirmiştir.

Özellikle Sosyalizm'in TİP vasıtasıyla mecliste temsiliyet hakkını kazanması, milliyetçi kesim içerisinde hiç de hoş karşılanmamış, daha sonraları şiddete dönüşecek bir mücadele başlamıştır. Bu mücadele geliştikçe bilhassa üniversite gençliği amacından sapmaya doğru yönelmiştir.

Bu sapmalarda 1965 yılı önemli dönüm noktalarından birisidir. İsmet Parlak'a göre bu tarihten itibaren; Üniversiteli gençler artık toprak reformundan ABD ile olan ilişkilere, anayasaya aykırı kanunlardan Kıbrıs konusunda yaşanan gelişmelere ve Johanson Mektubu olayına, 6. Filonun protestosundan NATO'ya

hayır kampanyalarına, eski DP'lilerin affedilmesinin engellenmesinden Arap – İsrail gerginliği ve Vietnam Savaşı ile ilgili protestolara kadar ulusal ve uluslararası pek çok konuda eylem, boykot ve işgallere girişmiştir. Diğer bir deyişle, gençlik örgütleri artık soyut kavramlardan öteye somut ülke sorunları üzerinde durmaya başlamıştı. Gençler, **"kalkınma için hürriyet gerekli ve yeterlidir"** düşüncesinin eksik bir düşünce olduğunu, sorunun hürriyetin de ötesinde bir ekonomik sorun olduğunu görmeye başlamışlardı.[311]

Burada Türkiye'de gençlerin düşünsel anlamda **"hürriyet"** fikrinden daha çok **"ekonomi"**den hareketle ideolojik fikirlere saptığını görmekteyiz.

Nitekim 1968'e gelindiğinde dünya gençliği yine ilk çıkış noktası fikirleri üzerinden mücadelelerini sürdürürken, Türk gençliği sağ ise ve sol ayrımına doğru sürüklenerek mücadelesini devam ettirmiştir. Sağ kesimdekiler yavaş yavaş şiddet eylemlerine başvururken, sol kesimdekiler ise iktidara yönelik daha sert eylemlere yönelmişlerdir.[312] AP İstanbul İl Gençlik Kolu'nun 4 Şubat 1968 tarihinde yayınlamış olduğu bildiride *"şuurlu, milliyetçi gençlik, bugün yurt genelinde gerekirse Komünist avına çıkacaktır"*[313] ibaresi kullanması, sağ cenahta yer alan gençlerin mücadele tarzını ortaya koyması bakımından önemlidir.

Soldaki gençler ise, zaman içerisinde gerek yöntemsel, gerek fikirsel, gerekse eylemsel farklılıklardan dolayı parçalanmaya başlamışlardır. Özellikle keskin bir **"sol"** fikrinde olan gençler özgürlükçülüğü ve sorgulayıcılığı bir tarafa bırakıp, hazır reçetelerin geçerliliğine ve mutlak doğruluğuna inanmaya başlamışlardır. Bu nedenle yasaklara, tabulara ve otoriteye başkaldıranlar, kendilerine yeni otoriteler, yeni tabular ve yeni yasaklar edinmişlerdir.[314] Netice itibariyle bu mücadele yeni bir kuşağın doğumu olmuş ve gençlik hareketlerini meydana getirmiştir.

Aslında gençlik hareketlerinin bu denli siyasallaşmasında partilerin büyük payı vardır. Çünkü 27 Mayıs öncesinde gençlerin gücünü gören siyaset adamları kendi partilerini daha da güçlendirebilmek için üniversite gençliğini örgütleme yoluna gitmişlerdir. Örneğin; Türkiye İşçi Partisi 1965'te Fikir Kulüpleri Federasyonu'nu, Adalet Partisi Hür Düşünce Kulüpleri'ni, Cumhuriyet Halk Partisi

---

[311] İsmet Parlak, **Türkiye'de Gençlik ve Siyaset H.Ü. Beytepe Kampüsü Örneği,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999, s. 95
[312] Alpay Kabacalı, **a.g.e.,** s. 188
[313] İsmet Parlak, **a.g.e.**, s. 96
[314] İsmet Parlak, **a.g.e.**, s. 105

1967 yılında Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nu (SDDF), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ise 1968 yılında Ülkü Ocakları Birliği'ni kurmuşlardır.

Özellikle Cumhuriyet Halk Partisi'nin Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nu kurması, CHP ile sıkı bir ilişki içerisinde bulunan TMTF, Türk Devrim Ocakları ve Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı'nın etkinliklerini azaltmış ve bu kuruluşları pasifleştirmiştir.

1968 yılı gerek Türkiye'de, gerekse dünyada eylemselliğin doruğa ulaştığı bir yıl olmuştur. Türkiye'nin yanında, Almanya, İtalya, İspanya, İsveç, İngiltere, Polonya, Japonya, ABD, Arjantin, Venezuela, Uruguay, Brezilya'da da gençlik hareketleri başlamış ve bu hareketleri gerçekleştiren gençler bugün (özellikle Türkiye'de) **"68 Kuşağı"** olarak anılmaktadırlar.

Türkiye'deki hareketler 15 Nisan 1968 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisi Hatice Babacan adlı kız öğrencinin hocalarının uyarılarına rağmen başörtüsü takması ve Mustafa Demirsöz isimli öğrencinin de konuyla ilgili olarak hocasına küfür etmesi üzerine okuldan uzaklaştırılmaları neticesinde başlamıştır. Zira bu gelişme İslami kesimleri harekete geçirmiş ve gerici tayfanın yayınlarında kışkırtıcı üsluplar takınmalarına neden olmuştur.

Bu iki öğrenci okuldan uzaklaştırılmalarına yönelik kararın kaldırılması için Ankara Üniversitesi Senatosu'na başvurmuşlar ve bu başvurularının kabul edilmesi için üniversitede boykot başlamışlardır. Yaklaşık iki ay süren boykot, Türkiye'de 68 Hareketi'nin ilk kıvılcımı olmuştur.

Ayrıca Tarım Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan **"Belirli Süreli İşlerde Çalıştırılacak Yevmiyeli Personel Yönetmeliği"**nin Ziraat Fakültelerinde okuyan burslu ve burssuz öğrenciler arasında mesleğe başladıklarında aşırı bir gelir farklılığı yaratacağı için Erzurum, Ankara ve İzmir Ziraat Fakültelerinde boykot başlatılmış, tarım ve eğitim politikaları eleştirilmiştir.[315]

10 Haziran 1968 tarihinde de Ankara Dil – Tarih – Coğrafya Fakültesi (DTCF) öğrencileri okulda yaşadıkları sorunlar yüzünden boykota başlamışlar, ertesi gün de Ankara Hukuk Fakültesi öğrencileri fakülteyi işgal etmişlerdir.[316]

---

[315] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 195

[316] Mahmut Tezcan, "**Gençlik Sosyolojisi ve Antropolojisi Araştırmaları",** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 178, Ankara 1997, s. 45

Aslında yaşanılan aksaklıkları eleştirmek ve yaşanılan sorunları gidermek amacıyla başlatılan bu eylemler, daha sonra siyasi bir nitelik kazanmıştır.

Partiler de yukarıda bahsettiğimiz kuruluşları kurmakla kalmamış, çeşitli örgütlenme yöntemler denemeye başlamışlardır. Örneğin; **"Komando Kampları"** bu örneklerin en önde gelenidir.

Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, gençliğe çok büyük önem vermekteydi. Öyle ki; 1968 yazında kurulan **"Komando Kampları"**nda askeri yöntemlerle gençlere judo, taş ve sopa kullanma konularında bilgi verilirken, bunlara karşı korunma taktikleri de öğretiliyordu.

İzmir'de Gümüldür Beldesi'nin Akrepkaya Mevkiinde kurulan Komando Kampları ile ilgili olarak CKMP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in verdiği şu beyanat şiddet eylemlerinin yakında başlayacağını göstermektedir:

"Komünistler, memleketi sahipsiz sanıp sokak hakimiyeti kuramazlar, onların anlayacağı dilden konuşacak, memleketçi ve milliyetçi çocuklar vardır. Onları biz yetiştiriyoruz" [317]

Nitelik açısından bakacak olursak; CKMP'nin kurduğu bu komando kampları, aslında İttihat ve Terakki'nin de desteğiyle kurulan paramiliter örgütlerle birebir benzerlikler taşımaktadır, diyebiliriz.

Bu paramiliter gençlik örgütü, 31 Aralık 1968 tarihinde Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrenci Derneği'ni basarak ilk eylemlerini gerçekleştirmiştir.

Bu noktada bir anekdotu vermekte fayda vardır. Alpay Kabacalı, bu Komandolar ile ilgili olarak şöyle demektedir:

"Başlangıçta 'Komando' sözcüğünü benimseyen militanlar, partinin de isteğiyle 'Milliyetçi Toplumcular' adını aldılar. Ardından 'Bozkurtlar', bir süre sonra da 'Ülkücüler' diye anıldılar." [318]

Bu arada irticai faaliyet yürütmek üzere kurulan Mücadele Birliği de tıpkı Komando Kampları'ndaki gibi paramiliter yöntemlerle militan yetiştirmeye başlamış, hatta Büyükçekmece'ye 4 kilometre uzaklıktaki Gürpınar Köyü'nün sahil kesimlerini bu iş için üs olarak kullanmıştır.

---

[317] **"Komandolar "Nasyonal Sosyalistler"**, Geçen Yıl 1968 – 69, ODTÜ Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları No:2, 1969 Ankara, s. 19

[318] Alpay Kabacalı, **a.g.e.**, s. 217

Solda ise; FKF artık üslubunu sertleştirmeye başlamış, eylemlerinde zaman zaman şiddet kullanmaya başlamıştır. FKF, asıl şiddet eylemlerini 1969 yılında **"DEV – GENÇ"** adını aldıktan sonra gerçekleştirmeye başlayacaktır. Öyle ki; bir süre sonra şiddet, yerini zaman zaman silahlı çatışmalara bırakacaktır.

Bu bilgilerle 1968 yılındaki gençlik hareketlerini ve **68 Kuşağı'**nın niteliğini ortaya koymaya çalıştım. Şimdi de 68 Kuşağı'nın içerisinde CHP Gençlik Kolları'nın konumunu ortaya koyalım.

CHP'liler kutuplaşmaya doğru giden bu hareketler içerisinde sola daha yakın olmakla birlikte kendilerini **"orta"** noktaya sabitlemişlerdir. CHP'lilere göre bu hareketlerin temel nedeni; gençlerin, gerek kendi sorunlarının çözümlenmesinde, gerekse ülke ve toplumumuzu ilgilendiren konularda **"SEN SUS!"** denilmesinin büyük etkisi vardır.[319]

CHP'li gençler özellikle bu dönemde kurdukları dernekler vasıtasıyla çıkardıkları yayınlarda bu konunun nedenlerini işlemişler ve kısaca demişlerdir ki:

> *"Yıllardır yanlış eğitim politikasının çilesini çeken, içte ve dışta ekonomik bakımlardan sömürülen Türkiye'mizde hareketlerin başlamaması için sebep yoktu. Boykotlar, işgaller, gruplara ayrılarak birbirleriyle çatışmalar, bayrak yırtma, araba yakma olayları birbirini kovaladı. Üniversitelerimizde birçok nedenlerle araştırma olanaklarının yetersizliği öğretim üyelerini başka yollara itmiş. Eskimiş değerleri, artık ve temelsiz bilgileri anlatmak üniversite eğitimi oldu. Gene, halka inmeyen, onun sorunlarına cevap aramayan bu sistemde üniversite eğitimi yanlış anlaşıldı. Yetenek kıstasına göre öğrenci alınması gerekirken, sokakta kimsenin kalmaması politikası güdüldü. Kalabalık amfilerde, laboratuarsız okullar mantar gibi türedi ve çapraşık sorunu bir kat daha yozlaştırdı.*
>
> *Gençlik, hedefini kestirmeden giriştiği bu hareketlerinde haklıdır. Çünkü ülkenin ekonomik sancıları vardır; her geçen gün geriye gidilmektedir; demokrasi adı altında laf edebiyatı yapılmaktadır ve karamsar bulutlar çökmüştür ülke üzerine. Yeniliğe, devrime yaraşmayan, çıkarları için düzeni savunanlar kilit noktalarına yerleşmişlerdir.*
>
> *Öğrenci artık kendine öğretilenlerin neden ve nasıl öğretildiğini bilmek istemektedir. Öğrenci, artık profesörlerin verdiği komprime bilgileri istememekte, bunların ülkemiz gerçekleriyle bağdaşıp, bağdaşmayacağını hesaplamaktadır."* [320]

---

[319] Mustafa Şükrü Koç, **"Gençlerin Siyasete Katılması"**, **Özgür İnsan Dergisi**, Nisan 1973, Ankara, s. 13

[320] **Geçen Yıl 1968 – 69**, ODTÜ Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları No: 2, Ankara 1969, s. 7 – 8

Aslında CHP'li gençlerden önce Nadir Nadi de eğitim sorununa dikkat çekerek şunları söylemiştir:

> *"Üniversite, oraya kayıtlı olanların kafasını birtakım hazır bilgilerle tıka basa doldurup, belli bir süre sonra da ellerine birer süslü kart parçası vermek suretiyle bunları diplomalı payesine ulaştıran sözüm ona bir adam fabrikası değildir. Üniversite, her şeyden önce gençlere, doğru düşünmenin metotlarını öğreten, gerçeklerden korkmamanın, gerçeği aramanın, doğru bildiğini savunmanın, bir kelimeyle, insan olmanın hem zevkini hem de sorumunu aşılayan kutsal bir müessesedir. Üniversite bir toplumu içinden aydınlatan ve görevini başarabilmek uğruna daima artan bir güçle daha fazla parlamak zorunda olan bir ışıktır.*
>
> *Yurdumuzu karanlığa iten gerici akımlara karşı üniversitelerimizin her zaman titiz bir dikkatle uyanık bulunmaları bundan ötürü zorunludur.*
>
> *Bugün de aydınlık özlemi içinde çırpınan toplumumuzu yaşadığımız alaca karanlıktan kurtarma görevi Ülkücü Atatürk Gençliğinin omuzlarındadır."* [321]

Gençlik hareketlerinin çıkışıyla ilgili bu tür yorumların yanında, bu hareketlerin vuku bulmasından birkaç yıl sonra, yazılarını çoğunlukla CHP'li gençlerin kaleme aldığı Özgür İnsan Dergisi'nin Mayıs 1973'teki sayısında hem söz konusu gençlik hareketiyle ilgili olarak, hem de bu harekete devlet eliyle gerçekleştirilen yaklaşım tarzıyla ilgili olarak şöyle denilmekteydi.

> *"Gençlerin ne istediğini anlayamamak çok doğaldı, çünkü gençlerin davranışlarını değerlendirirken salt heyecanları, enerjileri ve sahip olduğu olanaklarının çokluğu üzerinde duruluyordu. Oysa işin bir de düşünsel yanı vardı ki bunu gözünden kaçırmayan ülkeler gençlerinden daha iyi yararlanma olanağını buluyordu. Sorunlarını incelemek içi doktor ve psikologları da kapsayan bir komisyon kuran Avrupa Konseyi'nin yayınladığı rapor, gençlik eylemlerinin yalnız fiziki gücü, bol olanaklardan şımarma nedeniyle gelişmediğini açıklamıştır."*[322]

Sol ve sağ olarak ikiye bölünmüşlük içerisinde 68 Kuşağı, aşırılığa doğru sürüklenirken, CHP Gençlik Kolları bu dönemde kendisini Ortanın Solu felsefesiyle tanımlamaya devam etmiştir. Buna rağmen aşırı solcular CHP'li gençleri sağa hizmet eden, sağcılar ise **"Komünist"** olarak nitelendirmişlerdir. Örneğin; aşırı solcuların CHP'li gençler tarafından kurulan SDDF ile ilgili şu sözleri dikkate değerdir:

---

[321] Nadir Nadi, **"Gençliğin Görevi"**, **Cumhuriyet**, 17 Mart 1966

[322] **"Oy Yaşı 18 Olmalıdır"**, **Özgür İnsan Dergisi**, Sayı: 12, Mayıs 1973, s. 14

"Devrimci gençlik hareketini, faşist saldırılarla uzlaşma önererek 'Ortanın Solu' sloganıyla çıkan CHP'nin kuyruğuna gençliği takarak, engellemeye çalışan diğer bir akım ise, reformcu Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'dur." [323]

CHP'li gençlere göre, bu hareketi yaratan gençlerin istekleri şöyle sıralanmaktaydı:

> *"1. Eğitim düzeni ve yöntemleri, çağdaş istemlere göre değişmeliydi;*
> *2. Öğretim görevlileri, öğrencilerle daha yakından ilgilenmeliydi;*
> *3. Eğitim halka dönük olmalı, toplumun gerçek ihtiyaçlarına yönelmeliydi;*
> *4. Dar gelirli ailelerin çocuklarına da Anayasa uyarınca, yetenekleri ölçüsünde öğrenim yapabilme olanağı sağlanmalıydı;*
> *5. Eğitimde gençlik söz sahibi olmalıydı."* [324]

Bununla birlikte CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'ndan sonra yayınlanan kitapçıkta da gençlik hareketleri ele alınmış ve sorunların çözümü konusunda çeşitli öneriler kaleme alınmıştır.

Ayrıca dönemin CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, 29 Haziran 1968 tarihinde, Ankara'da gerçekleştirilen iller toplantısında yaptığı konuşmada gençlik hareketlerinin amaçlarıyla, CHP'nin ana felsefesi olan Ortanın Solu arasındaki benzerliklere değinerek şunları söylemiştir:

> *"Bugün dünyada gençlik, doğuyu hürriyete yaklaştırmaktadır. Batıyı daha çok sosyal adalete yaklaştırmaktadır ve bütün insanlığı barışa, birliğe ve tabiiliğe yaklaştırmaktadır.*
> *Bütün dünyada gençliğin öz istekleri, bizim isteklerimize uymaktadır.*
> *Gençlik, gerçeklerin korkusuzca araştırılmasını ve açık açık söylenmesini istiyor. Doğruluk istiyor. CHP de Ortanın Solu hareketi de bir açıklık ve doğruluk hareketi olarak ortaya çıkmıştır.*
> *Gençlik düzen değişikliği istiyor. Daha adil ve özgür bir düzen istiyor. Cumhuriyet Halk Partisi de böyle bir düzen değişikliği istemektedir.*
> *Gençlik, çalışma hayatında, eğitim hayatında ve her alanda insanların yönetime, etkili ölçüde, gerçek biçimde katılmasını istiyor. Böylelikle demokrasiye gerçeklik ve sıcaklık kazandırmak istiyor. Devlet ve toplum düzeninin işlemesinde insani ilişkilerin sıkılaşmasını istiyor. İnsanların çevrelerine ve işlerine karşı, gençlerin üniversitelerine karşı yabancılık duygusundan kurtulmalarını istiyor.*

---

[323] **Gençlik ve Örgütlenmesi,** Emeğin Bayrağı Yayınları, İstanbul 1989, s. 15
[324] **Gençlik Hareketleri ve Eğitim Sorunumuz**, CHP Gençlik Kolları 5. Kurultay Bildirisi 16 – 17 Ekim 1968, Ulusal Basımevi, Ankara 1968, s. 7

Bu, bizim Ortanın Solu politikamızın da insani ve demokratik ülküsüdür. Nitekim 1962'den itibaren biz, devlet sektöründe işçilerin yönetime etkili olarak katılmalarını istemişizdir. Bunun kanununu çıkarmışızdır. Ama Adalet Partisi iktidarı bütün uyarılarımıza rağmen bu kanunu uygulamaktan kaçınıyor.

Bu evrensel gençlik hareketi öyle bir yenileştirme hareketidir ki, bu hareketi eski ölçülere vurarak değerlendirmek de, suçlandırmak da yanlıştır.

Ünlü Fransız yazarı Servan Schreiber, son gençlik olayları üzerine yaptığı bir konuşmada, gençliğin büyük bir ihtirasla sorular sorduğunu, bu sorulara cevaplarını verme ödevinin yetişkinlere düştüğünü belirtiyor.

Gençliğin sorularına, gençliğin önem verdiği sorulara cevap veremeyen yetişkinler, hangi mevkiler bulunurlarsa bulunsunlar, dünyayı saran gençlik hareketinin akımında silinip gideceklerdir.

Ünlü sosyal antropolog Dr. Margaret Meade de gene son günlerde BBC'de yayınlanan bir konuşmasında şöyle diyor:

'1945 yazında, bir sosyal bilimciler ve atom fizikçileri grubu ile birlikte, dünyaya ne olduğunu araştırıyorduk. Eğer 20 yıllık bir imkan olursa, insanlığın devam edebilmesinin mümkün olacağını hesapladık. Şimdi bu 20 yıllık imkanı elde etmiş bulunuyoruz. Böyle düşünmemizin nedeni şu idi: Yeteri kadar genç insanın yetişip gerekli soruları sormalarına ihtiyaç vardı. Bu genç insanlar henüz iktidarda değildirler ama gerekli soruları sorabilecek yaştadırlar. Onun için artık insanlığın yaşamaya devam edeceği konusunda iyimserim.'

Gerçekten, bu ünlü sosyal antropologun da belirttiği gibi, gençler şimdiye kadar sorulmamış veya cesaretle üzerinde durulmamış soruları sormaya, deşmeye başlamışlardır. Daha iyiye, daha güzele, daha doğruya giden yolu, görülmemiş bir cesaretle ve ihtirasla aramaya koyulmuşlardır.

Böyle bir gençlik Komünizm'e kayabilir mi? Hiç ihtimal vermiyorum. Tersine, yeni akıma uyan gençlik, Komünist ülkelerde bile Komünizmden gitgide uzaklaşmaktadır.

Böyle bir gençlik Komünist olamaz. Çünkü Komünizm soru sordurmaz. Komünizm gerçekler üzerinde durdurmaz. Komünizm insanları özgür düşündürmez.

CHP'nin benimsediği anlamda Ortanın Solu, belki de dünya gençliğinin, bütün dünyadaki yeni kuşakların aradığı yoldur. Onun içindir ki bu hareket, CHP'de tutunduğu gibi, bütün Türkiye'de de tutunacaktır ve bütün Türk halkına mutluluğun ve gerçek özgürlüğün yolunu açacaktır" [325]

Bu arada o dönemde CHP ana kademesi, gençlik kollarının gençlik eylemlerine olan ilgisine hassasiyetle yaklaşarak aşırılığa kaçmalarına ve kanun dışı eylemlere katılmalarına izin vermemiştir. CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı

[325] **Gençlik Hareketleri ve Eğitim Sorunumuz**, CHP Gençlik Kolları 5. Kurultay Bildirisi 16 – 17 Ekim 1968, Ulusal Basımevi, Ankara 1968, s. 9 – 11

sürecinde CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmalarında da bu hassasiyet görülecektir. Muhakkak ki bu dönemde gençlik kollarına mensup gençler içerisinden bu eylemlere katılan olmuştur diye düşünmek de yanlış olmayacaktır.

Bu noktada geçmiş yıllarda ve bu dönemlerde CHP Gençlik Kolları'nda yer almış kişiler içerisinden iki farklı görüşe şöyle bir bakalım:

Sertaç Tözün:

"65'lerden sonra çıkan ideolojik örgütler, CHP Gençlik Kolları'nın yapısını etkiledi açıkçası. Özellikle 68'lerden sonra gençlik kolları militan haline gelmeye başladı." [326]

Oya Araslı:

"1968'lerde dünyada görülen gençlik hareketlerinin yakmak, yıkmak kısmı CHP Gençlik Kolları içinde hiç rağbet görmedi. Ama politika üretmede ve fikirsel mücadele kısmında CHP Gençlik Kolları zaten mücadele ediyordu." [327]

Bu dönemde özellikle aşırı sola ve aşırı sağa karşı mesafeli bir duruşla **"Ortanın Solu"**nda ilerleyen CHP Gençlik Kolları, bu duruşunu 1969'a kadar muhafaza edecek, Süleyman Genç ile birlikte Sosyalistler vasıtasıyla aşırı solcular da CHP Gençlik Kolları içerisinde hareket alanı bulacaklardır.

4. 8. CHP GENÇLİK KOLLARI 5. KURULTAYI

Yeni bir kuşak hareketinin başladığı ve tüm dünyayı kasıp kavuran bir gençlik hareketinin Türkiye'ye de yansıdığı bir dönemde toplanan CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı, Gençlik Kolları'nın ideolojik konumu açısından önemlidir.

Dolaysıyla bu kongre sürecinin de ana gündem maddesi Türkiye'de ve tüm dünyada vuku bulan gençlik hareketleri olmuştur. Nitekim CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün 5 Ekim 1968 tarihinde gerçekleştirilen CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne gönderdiği mesaj da bunu göstermektedir. İnönü'nün İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne gönderdiği mesaj kısaca şöyledir:

> *"İstanbul İl Gençlik Kolumuz, siyasi hayat içinde gençlik hareketlerinin vatandaş gözünde önemli yer tuttuğu bir zamanda toplanmaktadır. Bütün dünyada gençlik olayları ön planda yer almaktadır. Siyasal tartışmaların kökleşmiş partiler içinde yürüttüğü eski*

[326] Sertaç Tözün İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[327] Oya Araslı İle Görüşme, Ankara, 8 Ekim 2008

demokratik gelenekte gençler, yeni kuşakların sözcüleri olarak birtakım hastalıklardan muzdariptirler ve kendilerine büyük davaların sahibi olmak sorumluluğunu belirtmektedirler.

Türkiye'de gençlik hareketleri, kendi tabiatında olan sorunları yanında dünya hareketlerinin de ister istemez hepimiz gibi etkisi altındadır.

Türkiye'de gençlik hareketlerinin bütün dünya olaylarına nazaran dikkati çekmesi lazım gelen bir eksikliği ve bir niteliği vardır. Bizde gençlik hareketleri her yerden yıllarca önce 1960 arifesinde kendini göstermiştir.

Siyaset aleminde özellikle çevremizdeki olaylarda başlıca istikamet ve hedef tartışmasını idare eden devletlere, yani Birleşik Amerika'ya ve Sovyet Rusya'ya karşı her türlü düşmanlık gösterilerini zararlı bulmaktayız. Bizim gençlik kollarımız gençlik hareketleri içinde bu fikirlerin savunucusu olacaklardır.

İç politikada, ortanın solu deyimiyle özetlediğimiz ortanın solu hamlesini, gençlik kollarımız Anayasamızın istediği sosyal adalet, sosyal güvenlik şartları içinde, memleketin kalkınmasını savunacaklardır. Sosyal ihtiyaçları politikamızın ön safında tutmakla beraber bir Sosyalist parti olmadığımızı gençlerimizin dikkatine yerleştirmeyi görev sayıyorum.

Sizlere sevgilerimi ve başarı dileklerimi sunarım." [328]

Görüldüğü gibi gençlik hareketlerinin fikri etkisi altında toplanan CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'ndan bir gün önce on sekiz ilin gençlik kolu başkanları[329] bir araya gelerek bildiri yayınlamışlardır. Gençlerin yayınladığı bildiri şöyledir:

"CHP Gençlik Kolları temsilcileri olarak Türk ulusuna ve CHP Teşkilatına bir kez daha duyururuz:

1) CHP içerisinde aşırı solcu olarak kimseyi tanımıyoruz. Bunu söyleyenler ispat etmek zorundadırlar.

2) CHP içerisinde ORTANIN SOLU çizgisinin dışına düşmüş olan geri ve halk dışı düşüncelerin sahiplerinin yeri yoktur.

3) CHP ne Sosyalist, ne de Kapitalist bir partidir. Ulus koşullarından felsefesini alan, çağ gereklerine göre diyalektiğini tanımlayan, Ortanın Solu modelini uygulayan halkçı bir partidir.

4) Biz CHP'nin gençleri olarak diyoruz ki: CHP'nin takip edeceği ekonomik ve sosyal politika, halk yararına işleyen, tüm reformları yapan, devrimciliğin bayrağı olan, halktan yana, haktan yana bir politikadır. Biz ezenin karşısında, ezilenin yanında; çıkarcının karşısında, dürüstün yanında; tefecinin ve aracının karşısında, tefeciye ve aracıya muhtaç

[328] **Ulus**, 6 Ekim 1968; CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne gönderdiği mesajın tamamı için: **Bkz. EK – 15**

[329] Burada belirtilen başkanlar sırasıyla; Ankara, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Elazığ, Gaziantep, Giresun, İzmir, Kocaeli, Kırşehir, Malatya, Ordu, Yozgat, Sakarya, Trabzon, Şanlıurfa ve Tekirdağ İl Gençlik Kolu Başkanlarıdır.

olanın yanında; namuslu güvenliğine ve sendikacılığa inanmayanın karşısında, namuslu kazancı ve namuslu çalıştıranın yanında; ağanın karşısında, topraksızın yanında; sefaletin karşısında, sosyal adaletin yanındayız…

Biz, yer altı ve yerüstü kaynaklarımızı sömürtenlerin, ihraç ürünlerimizi dıştaki işbirlikçilerle ortaklaşa istismar edenlerin, ulusun bağımsızlığını kendi çıkarları için pazarlık konusu edenlerin, ümmetçiliği ve gericiliği sandalye için meşale yapanların KARŞISINDAYIZ.

Biz CHP'li gençler olarak, Sayın Genel Sekreterimizin dediği gibi, yalandan daha çabuk Türkiye'yi dolaşacağız ve tüm yalancıların suratına gerçek tokadı atacağız.

Kuvvet kaynağımız, Büyük Önder ATATÜRK'ün dediği gibi damalarımızda dolaşan asil kanda mevcuttur." [330]

16 – 17 Ekim 1968 tarihinde, Akay Caddesi'ndeki Saray Salonu'nda toplanan CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı, Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın açış konuşmasıyla başlamıştır. Topkaya özetle demiştir ki;

"Türk demokrasisi henüz istenilen öze kavuşmamıştır. Sebep, bozuk ekonomik ve sosyal düzendir. Bu bozuk düzen içerisinde bulunan halkımız, sahip olduğu hak ve özgürlükleri çağdaş anlamda kullanamıyor. Ortanın Solu, bütün bu sorunları çözümleyecek bir Anayasa hareketidir.

Bir zamanlar emperyalist zengin uluslar, yoksul halkları ve onların ülkelerini askerle, silahla bağımlılıkları altına alıyorlardı. Şimdi çehre değiştirdiler. İkili anlaşmalarla, yabancı sermayeyle, yabancı şirketlerle geliyorlar, barış gönüllüleri adı altında ajan olara geliyorlar ve yoksul halkları ve onların ülkelerini iktisaden bağımlılıkları altına alıyorlar.

Dün askerle ve silahla gelen emperyalistlere karşı Türk halkı başkaldırarak Anadolu İhtilalını yaptı ve siyasal bağımsızlığını kurtardı. Bugün büyük devrimin siyasal örgütü olan Cumhuriyet Halk Partisi, aziz Türk halkına, geri kalmış halklara özgürlük içerisinde, demokrasi içerisinde iktisaden kalkınma, kurtulma modelini gösteriyor. Bu model Ortanın Solu modelidir" [331]

Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın konuşmasından sonra gerçekleştirilen başkanlık divanı seçiminde Artvin Milletvekili Turgut Altunkaya Divan Başkanı, Süleyman Genç de II. Başkan seçilmişlerdir.

Saygı duruşunda bulunulup, İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra faaliyet raporu okunmuştur.

[330] **Ulus**, 16 Ekim 1968
[331] **Ulus**, 17 Ekim 1968

Kurultayın ilk günkü sabah oturumunda Gençlik Kolları Temsilcisi olarak Parti Meclisi'nde bulunan Kemal Ataman, görev süresi boyunca yaptığı çalışmaları anlatmıştır.

Bu arada devrimci tutumundan dolayı tutucu çevrelerin hücumuna uğrayan Prof. Hüseyin Nail Kubalı'ya bir tebrik telgrafı çekilmesi kararlaştırılmıştır.[332]

Prof. Dr. Muammer Aksoy ise özeleştiri içerikli konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

> *"Hala şahıslar partisiyiz, fikir partisi değiliz. Bunu burada söylemeyi namus borcu bilirim.*
>
> *Bir ülkede siyaset sadece profesyonel siyasetçilerce yürütülürse aydınlığa çıkılmaz.*
>
> *Siyasi hayat sadece parlamentoya giren bir avuç insan tarafından yönetilince amatörler bir köşeye itilir. Nasıl sporda profesyonellik ön planda geldiğinde spor soysuzlaşırsa, siyaset de böyledir. Siz gençler bir hayat felsefesi olan bir partiye intisap etmişsiniz. İlk kuruluşundan beri ilkeleri, altı oku var. Hayvanlardan bir şey almamış. Beygiri, davarı ya da kartalı kendine sembol edinmemiş. Parti yeni Anayasa'dan sonra canlanma, aşama safhasına girmiştir. Anayasa çeşitli sorunları ele almış, yapılacakları göstermiş, gerisini partilerin üstüne bırakmıştır. Diğer partiler hayvanı öne almış, CHP ise insancıldır. Ben düzen değişikliği yapacağım diyor. Bu zaten Anayasa'da var. Altı ok 1961 Anayasası'nın ışığı altında gerçek anlamını bulmuştur. İşte Ortanın Solu budur.*
>
> *Başkalarının acılarını içinde duymayan Ortanın Solu'na yönelmez. Bu acıyı duymayan zenginlerin el üstünde tutulduğu düzenin savunucusu olur.*
>
> *Ya meseleleri kalınlamasına anlatırsınız ya da CHP iktidara gelmez. Eğer parti bu konuda bir seminer düzenlerse, ben burada ders verip, talim yaptırmaya hazırım"*[333]

Öğleden sonraki oturumda faaliyet raporu üzerinde görüşmelere geçilmiştir. Ancak bu görüşmelerin hemen öncesinde söz alan CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, özetle şöyle demiştir:

> *"İlkokuldan sonra öğretmen okullarına gitme imkanı tamamen kalkmaktadır. Maliye, Tapu Kadastro Okulları ile köylü çocukları için özellikle önemli olan Tarım Okulları da kapılarını ilkokul mezunlarına kapamışlardır.*
>
> *Bu durumda ailesi zengin olup, ortaokula gidebilen, belki binde bir nispetindeki bir küçük azınlık dışında, köy çocukları için kız ise ebe*

[332] **Cumhuriyet**, 17 Ekim 1968

[333] Bu metin, Cumhuriyet ve Ulus Gazetelerinin 17 Ekim 1968 tarihli yayınlarından yapılan alıntıların birleştirilmesi suretiyle yazılmıştır.

olmaktan, erkek iseler İmam – Hatip olmaktan başka bir ilerleme yolu kalmamıştır.

İmam – Hatip Okullarında mecbur oldukları için okuyan köy çocukları, bu bozuk düzenin kurbanıdırlar. Onlar da aslında bozuk düzenin karşısındadırlar. Onun için onlara anlayış göstermek, sevgi ve saygı göstermek lazımdır. Eğer onlar, içinde bulundukları şartlar dolaysıyla henüz aydınlanamamışlarsa, aydınlığa daha önce kavuşan sizler, onlara aydınlık götüreceksiniz. Onları karşınıza almayacak, onlara dostluk göstereceksiniz. Onlara Türkiye'nin sorunlarını, Türkiye'nin çıkarlarının nerede olduğunu anlatacaksınız." [334]

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in konuşmasından sonra sırasıyla İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı Erhan Alptekin, Erzurum İl Gençlik Kolu Başkanı Emin Topdağı, Sakarya İl Gençlik Kolu Sekreteri Murat Demircioğlu ve divanın ikinci başkanı Süleyman Genç rapor üzerinde söz almışlar ve çeşitli eleştirilerde bulunmuşlardır.

Delegelerin rapor üzerindeki görüşlerini dile getirmesinden sonra Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya kürsüye gelerek, eleştirilere cevap vermiştir. Yapılan oylamada Faaliyet Raporu oybirliğiyle aklanmıştır.

Faaliyet raporunun aklanmasından sonra Doç. Dr. Mukbil Özyörük söz almış ve özetle şöyle demiştir:

"Bir memleket kurtulacak mı, yükselecek mi, kalkınacak mı? Bütün ağır görevler o ülkenin gençlerine düşer. Bu sosyal bir kanundur. Çünkü geleceği yaşayacak insanlar gençlerdir. Mutlu günleri yaşayacak olanlar, bugünleri yaratmak zorundadırlar. Bu mutlu günlere giden yol ortanın solu yoludur.

Eskiden CHP'nin karşısına dinsel gericiler çıkarlardı. Bugün bunların yanında ekonomik ve sosyal çıkarcılar, gericiler de yer almıştır. Bugünkü iktidarın tek çabası Anayasanın sosyal ve ekonomik ilkelerini halkın geç anlamasını sağlamaktır. Bu anlama geciktikçe; mutlu yarınların gelmesi ve yaşanması da gecikmektedir. Anayasa gerçeklerini halka anlatmak gereği en büyük vatan görevidir ve bu görev başta siz gençlere düşmektedir."

Geç saatlere kadar çalışmalarına devam eden CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı, ertesi gün saat 9.00'da Anıtkabir'i ziyaret ettikten sonra, saat 10.00'da yeniden toplanmak üzere çalışmalarına ara vermiştir.

[334] **Ulus**, 17 Ekim 1968

17 Ekim 1968 günü saat: 10.00'da çalışmalarına devam eden CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'nda Tüzük Komisyonu'nun hazırladığı rapor görüşülmüş ve değişiklik tasarısı delegeler tarafından kabul edilmiştir.

Bu sırada CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, salona gelmiş ve gençlere hitap etmek için kürsüye gelerek özetle şunları söylemiştir:

> *"Gençlik Kolları hareketlerini, özellikle CHP'nin Gençlik Kolları hareketlerini, rastgelenin, bilmediğimiz insanların ve örgütlerin kendi maksatlarını yürütmek için; hazır bir alet yaptırmayacağız. Kendi irademizi başkasının sürüklemesine asla razı olmayacağız. Yaptığımızı bilerek yapacağız.*
>
> *Gelecek günlerde yeni gençlik hareketleri olacaksa, faaliyetleri bilmeden, maksatlarını bilmeden biz herhangi bir harekete gençlerimizi bulaştırmayacağız. Girdikten sonra mutlaka kanun dinlenecek, hiçbir sebeple saldırı olmayacak.*
>
> *Güvenciniz, daima sizin sağduyunuz, memlekete daima hizmet aşkınız, her türlü dünya nimeti fikrinden uzak olan fedakarlık hissiniz, daima gözümüzün önünde parlayacaktır.*
>
> *Kurultayda gelecek günler için esaslı olarak gelecek seçimlere hazırlanacağız. Halk, memleket CHP'nin hizmetlerine ihtiyaç hissetmektedir. Hizmet günlerimiz geliyor. Bu Gençlik Kurultayında olduğu gibi, yarınki hepimizin beraber katılacağımız Kurultaydan da memleketin güvenliğini arttırmış olarak çıkacağız."*[335]

İsmet İnönü konuşmasının ardından **"Dağ Başını Duman Almış"** marşı söylenmiş ve **"Yaşa İnönü"** sloganları eşliğinde kurultaydan ayrılmıştır. Bu arada Merkez İdare Kurulu Üyesi Hüdai Oral söz alarak kısaca şöyle demiştir:

> *"Ortanın solu vurguncuları, çıkarcıları tasfiye edecek bir Anayasa düzenidir.*
>
> *CHP'nin gerçek gücü ilericilik sembolü gençlerdir. Siyasal devrimin öncüsü gençler, şimdi de sosyal ve ekonomik devrim mücadelesinin başındadırlar. Yoksul Türk halkının kurtuluşunu sağlayacak mücadeleyi yapan gençler bir yakın gelecekte bizlerin yerini alacak, ortanın solu meşalesini sonuna kadar söndürmeyecektir."*

Hüdai Oral'ın konuşmasından sonra kürsüye gelen CHP Aydın Milletvekili Şükrü Koç, Ortanın Solu'nu tarif ettikten sonra, sanayileşmenin başlıca kalkınma yolu olduğunu belirtmiş ve bunun devlet eliyle yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Şükrü Koç'tan sonra söz alan Sakarya Milletvekili Hayrettin Uysal da Ortanın Solu'na değinerek; *"Bugün cesaretle savunduğumuz Ortanın Solu, halkçı*

---

[335] **Ulus**, 18 Ekim 1968; CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'nda yaptığı konuşmanın tamamı için, **Bkz. EK – 16**

politikamız, ister batıdan, ister doğudan gelsin her türlü emperyalizmin karşısındadır. Amacımız, ne ülkemizi, ne insanlarımızı sömürtmemektir. Bu model milliyetçidir, bu model devrimcidir, bu model demokratiktir ve bu model halkçıdır" demiştir.

Hayrettin Uysal'ın ardından sırasıyla Edirne Milletvekili Türkan Seçkin, Oya Tezel ve Alp Kuran da birer konuşma yapmışlar ve ardından seçimlere geçilmiştir.

Yapılan seçimlerin ardından CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'nda Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na yeniden Erkin Topkaya seçilmiştir.

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Oya Tezel, Celal Kantarcıoğlu, Oktay Gürel, Turan Bostancı, Atila Soneren, Nafiz Bostancı, Osman Coşkunoğlu, Cumali Kösedal, Yaşar Yükselen, Güngör Tecimen, Özkan Yeğen, Atila Taşören, Erol Saraçoğlu ve Rüştü Kurt seçilmişlerdir.

Ayrıca Gençlik Kolları Temsilcisi olarak Parti Meclisi'ne Oya Tezel (165 oy), Erdal Atalay (146 oy) ve Haluk Sanver'in (139 oy) aday gösterilmesi kararlaştırılmıştır.

CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı, özellikle yönetmelik üzerinde yapılan değişiklikler nedeniyle Gençlik Kolları açısından önemli hale gelmiştir. Çünkü 1966 yılındaki 18. Kurultay'da kabul edilerek CHP'nin resmi politikası haline gelen Ortanın Solu, bu defa gençlik kollarının yönetmeliğindeki yerini alarak CHP Gençlik Kolları'nın resmen temel felsefesi olmuştur. Öyle ki; CHP Gençlik Kolları Yönetmeliğinin 3. maddesinin (a) bendi *"CHP'li gençlerin Türk devrimleri ve demokrasinin sosyal ve ekonomik özüne ORTANIN SOLU inancı ile bağlı olarak, siyasi olgunluklarını geliştirmek"* [336] olarak değiştirilmiştir.

Ayrıca Danışma Kurulları ile ilgili olan 5. madde; *"Danışma Kurulları Türkiye gerçekleri, kalkınma sorunları ve ortanın solu ülküsü etrafında çalışmalar yaparlar"* şeklinde değiştirilmiştir.

Bununla birlikte üniversite sınavlarına yeni bir düzenlenme getirilmesinin istendiği kurultayda Gençlik Sorunları Komisyonu Sözcüsü Nail Gürman konuyla ilgili olarak kısaca şunları söylemiştir:

[336] Doğan Araslı, **"Kurultaydan Notlar"**, **Ulus**, 18 Ekim 1968

"Liseler arası seviye dengesizliği vardır. Bu denge sağlanıncaya kadar, Türkiye'nin belli bölgelere ayrılması ve üniversite giriş sınavlarının bölgelere eşit kontenjanlar ayrılarak yapılması gerektir"[337]

CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı çalışmalarını tamamladıktan sonra şöyle bir bildiri yayınlamıştır:

> *"V. Gençlik Kolları Kurultayı Bildirisi*
> *Türk Kamuoyuna*
> *Ulusal Kurtuluş Savaşımızdan beri, Ulusumuzun bütün ileri hamlelerine öncülük etmiş, halkımızın sorunlarını çözmeyi ülkü edinmiş CHP Gençlik Kolları Beşinci Kurultay Delegeleri olarak görüşlerimizi açıklamayı görev sayarız.*
> *1 – Temelinde Atatürk Milliyetçiliği yatan CHP, sosyalist bir parti olmadığı gibi kapitalist bir parti de değildir. CHP'li gençler olarak partimizin antiemperyalist, antifeodal, antibürokrat hüviyetinden geriye doğru en küçük bir tavizi kabullenmeyecek kadar bir kenetlenme halinde bulunuyoruz.*
> *2 – Ortanın Solu sloganını 1961 Anayasamızın öngördüğü düzenin, Partimizin temelindeki Atatürk'ün tam bağımsızlık felsefesinin ve Altı okla açıklanan ilkelerimizin yeniden canlandırılması olarak yorumlayan bizler, şunu kesinlikle belirtelim ki bu hareketi hiçbir iç ve dış kuvvet engelleyemeyecektir.*
> *3 – Yer altı, yerüstü kaynaklarımızın, Türk halkının yararlarına kullanılmasını, uluslararası ilişkilerimizin, çıkarlarımızın ışığında yeniden gözden geçirilmesini istiyoruz.*
> *4 – İç ve dış çıkar çevrelerinin desteği ile, cüretini arttıran irticanın, aracının, tefecinin, toprak ağasının karşısında; topraksız köylünün, dar gelirlinin, fakir işçinin insanlık onuruna yaraşır bir düzeye ulaşma çabasının yılmaz savunucularıyız.*
> *5 – İç ve dış sömürüye temelden karşıyız, Türk toplumunun çağdaş uygarlık düzeyine erişmesini engelleyen bu BOZUK DÜZEN ve kurullarının halkımızca çok yakın bir gelecekte demokratik yoldan sona erdirileceğine inancımız tamdır.*
> *6 – CHP'li gençlik, yeni kuşakların temel tercihlerini belirten duygusal ve özlü tepkilerinin yanında iktisadi, sosyal ve dış politika alanında çeşitli sorunların temel nedenlerini açıklayıp, bunlar çevresinde tartışmalar düzenleyerek yanılmaları önlemek sorumluluğu bilinçli olarak yüklenmiştir.*
> *7 – İyi yetişmiş beyinlerimizin, kıymetli insan unsurlarımızın yabancı halkların hizmetinde olduğunu görmekten üzüntü duyuyoruz. Bunların ulusal bir politika ile kendi halkımıza yararlı olabilecek bir duruma gelmelerinin sağlanmasını istiyoruz.*
> *8 – Türk gençliğinin devlet yönetiminde etkin hale gelebilmesi için seçme yaşının 18, milletvekili seçilebilme yaşının 25, senatör seçilebilme yaşının 30 olmasını istiyoruz.*

[337] Doğan Araslı, **a.g.m.**, **Ulus**, 18 Ekim 1968

SONUÇ OLARAK, Türk ulusunun gün geçtikçe ulusal çıkarlarımıza ters düşen, AP iktidarına ve halkın istemlerinin ve çıkarlarının yansımasını engelleyen bu BOZUK DÜZENE yasalar içerisinde demokratik yoldan DUR DİYECEĞİNE İNANIYORUZ.
CHP GENÇLİK KOLLARI V. KURULTAYI"[338]

4. 9. CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN YAN ÖRGÜTLENMESİ: SDDF

1960'lı yılların ortalarında siyasi partilerin gençlik örgütlenmesine ağırlık vermesi, siyasi partilerin yan kuruluşu olarak yeni kuruluşların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

4. 9. 1. SDDF'nin Kuruluş Nedenleri

27 Mayıs sonrasında TMTF, TMGT ve Devrim Ocakları'yla ilişkiler kuran CHP de, bu kuruluşların tam anlamıyla siyasi nitelik taşımaması ve bu nedenle de her kongrede bu kuruluşlarda anlayış değişikliğinin meydana gelmesi ihtimaline karşı daha siyasi bir kuruluş kurmaya yönelmiştir. Nitekim Serhat Hürkan'ın şu ifadeleri CHP'nin neden böyle bir örgütlenmeye gittiğini açıkça belirtmektedir:

"CHP içinde Ortanın Solu gelişirken; 27 Mayıs 1960 öncesinde ve sonrasında DP aleyhtarı gösterilerde üniversitelerde en güçlü odak olan 'Halk Partisi Gençlik Kolları' üyeleri, üstünlüğü aydınlar arasında hızla yayılıp taraftar toplayan sosyalist akımın yandaşı FKF'ye bağlı fakülte ve yüksek okul fikir kulüpleri, öğrencileri için en etkili çekim merkezi konumundaydılar. Türkiye Milli Talebe Federasyonu, Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı gibi yarı – resmi gençlik kuruluşlarının gücü ve etkisi hızla azalıyordu. İslami eğilimli üniversitelilerin toplandığı Milli Türk Talebe Birliği'nin de… O cenahta gençleri çeken mıknatıs Adalet Partisi yandaşlarının Hür Düşünce Kulüpleri değil; 1965'te Alparslan Türkeş'in kontrolüne geçen ve adı 1969'da Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirilen Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi idi. Türkeşçi Ülkü Ocakları üyeleri yavaş yavaş üniversitelerde örgütlenmeye başlıyordu."[339]

Kısacası Hürkan'ın söylediklerinden yola çıkarak, diğer partiler tarafından gençliği örgütlemek amacıyla böyle dernekler kurulurken, CHP'liler bu anlamda

[338] **Gençlik Hareketleri ve Eğitim Sorunumuz**, CHP Gençlik Kolları 5. Kurultay Bildirisi 16 – 17 Ekim 1968, Ulusal Basımevi, Ankara 1968, s. 23 – 24
[339] Serhat Hürkan, **Ortanın Solunun Ulusal Ülkücüleri**, Sinemis Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2007, s. 11 – 12

geride kalmak istememişlerdir, diyebiliriz. Süleyman Genç ise SDDF'nin ortaya çıkışını şu sözlerle yorumlamaktadır:

"SDDF, FKF'ye karşı gençlik kolları kanalıyla etkin bir mücadele verilememesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır."[340]

Netice itibariyle öncelikle okullarda Sosyal Demokrasi Dernekleri kurarak örgütlenmeye başlayan gençler, 1967 yılında bir araya gelerek Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nu kurmuşlardır. Bu arada derneklerin ve federasyonun isimlerinin Prof. Dr. Muammer Aksoy tarafından verildiği belirtmekte fayda vardır.

4. 9. 2. SDDF'nin Gelişme Dönemi ve Faaliyetleri

İlk Genel Başkanlığı'nı Oktay Gürel'in yaptığı SDDF, 1969 yılı başlarındaki ilk Genel Kurulu'na kadar pasif bir görüntü sergilemiştir. Bunun nedenini SDDF'nin genel anlamda uzlaşmacı olma gayretinden dolayı, diğer kuruluşların sert eylemlerinin gölgesinde kalmasına bağlamamız mümkündür. Ayrıca hem Ecevitçilerin, hem de diğer grupların oluşturduğu CHP Genel Merkezi, gençlerin kontrolden çıkacağını düşünerek, örgütlenmelerine izin vermemekteydiler. Nitekim 16 – 17 Ekim 1968 tarihinde gerçekleştirilen CHP Gençlik Kolları Kurultayı'nda SDDF Genel Başkanı Oktay Gürel, CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçilmiş, 1969 başında gerçekleştirilen SDDF 2. Genel Kurulu'nda da aday olmamıştır.

1968'de başlayan gençlik eylemleri ve boykotlar Sosyal Demokrat gençlerin de dikkatini çekmiştir. 6. Filo'ya karşı gerçekleştirilen eylemler, okullardaki boykotlar ve işgaller SDDF'li gençliğin aktifleşmesi için önemli gelişmeler olmuştur. Bu olaylarla kıpırdamaya başlayan SDDF'li gençler, 1969 yılı başlarında topladıkları Genel Kurul'la bu kıpırdamayı arttırmışlardır. 1968 öncesinde CHP ile SDDF arasındaki ilişkiyi ve bu ilişki içerisinde hem CHP Gençlik Kolları'nın, hem de SDDF'nin pasifleşmesini değerlendiren Serhat Hürkan, konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanmaktadır:

> *"1967 yılında kendi aralarında birleşerek bir federasyon çatısı kuran ortanın solcusu gençlerin yarattığı bu üst örgütlenme, partinin tereddütlü ve çekingen tutumu yüzünden hem partide hem dernekte*

[340] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

yönetici olan bir grup tarafından iki yıl süre ile bir araya getirilmedi. Bu arada gençlik kolları da, kendi iç çalışma ve çekişmeleri ile yüklü ve gençlik eylemlerinden uzakta kalmış olarak, güç ve etkinliğini yitirdi." [341]

Ancak 1969 yılında yapılan SDDF 2. Olağan Genel Kurulu'nda Nail Gürman'ın Genel Başkanlığa seçilmesinden sonra yeni bir Genel Merkez bürosu tutulmuş, afiş ve dergi basımının yanısıra örgütlenme çalışmalarına hız verilerek SDDF'nin etkinliğinin arttırılması sağlanmıştır.

Bu dönemde gerek sağda, gerekse solda hem isim hem anlayış hem de yöntem değişikliklerine gidilmiştir. Sağda yukarıda da bahsettiğim Komando Kampları'nın sayısı hızla arttırılırken, CKMP'nin ismi Milliyetçi Hareket Partisi olarak değiştirilmiştir. MHP'nin yan kuruluşu olarak ortaya çıkarılan Ülkü Ocakları Birliği (ÜOB) de sık sık şiddet eylemleriyle gündeme gelmeye başlamıştır.

Solda ise; FKF'nin ismi Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (TDGF/ DEV – GENÇ) olarak değiştirilmiş, onlar da tıpkı sağcılar gibi zaman zaman şiddet eylemlerine girişmişlerdir.

İşte SDDF, tam bunların arasında zaman zaman hakemlik, zaman zaman da günah keçisi olma görevini üstlenmiştir.

SDDF, Nail Gürman zamanında kağıt üzerinde siyasetle uğraşmıyor gibi görünse de CHP Gençlik Kolları'yla ortaklaşa çalışmalar yaparak, mitingler düzenlemiş, köy köy, kasaba kasaba, ilçe ilçe gezerek ezilen kesimleri örgütleme çalışmaları yapmışlardır. Örneğin; Konya'nın Yunak İlçesi'ne bağlı Odabaşı Köyü'ndeki köylüler ile İstanbul'da Silivri ve Değirmenköy'deki köylülerin toprak işgali eylemine destek verilmiş, Manisa'nın Akhisar, Kırkağaç, Salihli İlçeleri ile Aydın'ın Söke İlçesi'nde tütün mitingi düzenlenmiştir. Bununla birlikte Samsun'un Çarşamba, Bafra, Alaçam ve Tekkeköy İlçeleri'nde de tütün piyasasında köylülere destek verilmiştir. Ayrıca aşırı sağda ve aşırı solda bulunan gençlerin birbirlerine silah kullanmalarına karşı çıkılmıştır.

Sonraki süreçlerde de bu tür faaliyetler devam etmiş, CHP Gençlik Kolları ile SDDF özdeş bir şekilde hareket etmeye devam etmişlerdir. Öyle ki; bu dönemde yalnızca çiftçilerin haklarına ya da köylülerin topraklarına yönelik eylemler gerçekleştirilmemiş, başlatılan bir kampanyayla Hakkari'nin Dilektaşı Köyü'ne okul,

[341] Serhat Hürkan, **a.g.e.,** s. 15

Ege'nin bazı köylerine sağlık ocakları yapılmıştır. Böylece SDDF'li gençler, gerçekleştirdikleri faaliyetlerle kendi fikirlerini doğrudan halkla bir araya gelerek, **"toplumsal fayda"** prensibinden hareketle topluma yaymayı başarabilmişlerdir.

Ayrıca üniversitelerin fakülte ve yüksekokullarında bilim kurulları ve komisyonlar kurarak, dil bilen üyeleri vasıtasıyla dünya çapındaki sosyal demokrat yayınları Türkçe'ye çevirerek, diğer düşüncelerle aralarındaki farkı anlatmaya çalışmış ve bu konuda çeşitli yayınlar yayınlamıştır.

Buradan hareketle; Süha Akıncı'nın da deyimiyle; SDDF, sosyal demokrat düşüncenin **"kilometre taşları"** olan ciddi, vakur ve ses getiren eylemlerin planlayıcısı ve uygulayıcısı olmuştur. [342]

4. 9. 3. SDDF'yi Bilimselleştiren Gelişme: 3. Olağan Genel Kurul

SDDF'nin 18 – 19 Nisan 1970 tarihinde Ankara'da, Türk – İş Salonu'nda gerçekleştirilen 3. Olağan Genel Kurulu, gerek işleyiş bakımından, gerekse işbaşına getirilen kadrolar bakımından SDDF'nin bilimselleşmesini ve uygulamaların yanında teorik olarak da üretken haline gelmesini sağlayan bir toplantı olmuştur.

SDDF'nin 3. Olağan Genel Kurulu'nda Divan Başkanlığı'na Deniz Baykal, İkinci Başkanlıklara Erhan Alptekin, Mehmet Gümüş, yazman üyeliklere Servet Korkmaz, Oktay Öksüz, Refik Atik, Muzaffer Şen seçilmişlerdir.

SDDF'nin kongreleri de tıpkı CHP Gençlik Kolları Kongreleri'nin gündemlerine benzer gündem maddeleriyle toplanmaktaydılar.

Bu genel kurulda alınan bir karar doğrultusunda **"Sosyal Demokrat Yayınları Kooperatifi"** kurulması fikri de gayet dikkat çekicidir. Böylece ilerleyen süreçlerde maddi zorluk çekmek istemeyen sosyal demokrat gençler, bir anlamda kendilerini güvence altına almak istemişlerdir.

Yeni seçilen kadrolara şöyle bir bakacak olursak; çoğunluğu kaliteli üniversitelerde okuyan, yabancı dili iyi bilen, sosyal demokrasiyi iyi bilen ve daha çok teorisyenlik özellikleri ağır basan gençlerden kurulu bir yönetim kuruluyla karşı kaşıya olduğumuzu görmekteyiz.

---

[342] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

SDDF'nin yeni kadrosunda Semih Eryıldız Başkanlığa, Atıf Uğurlu İkinci Başkanlığa seçilirken; Genel Yönetim Kurulu'nda Ankara'dan Ethem Özbakır, Fahri Karataş, Hasan Belovacıklı, Mustafa Tekin, Murat Şeker, Ersen Tuncay, Teoman Akbulut, Kazım Sevimli, Süleyman Aksaylan, Doğan Taşkafa, Muammer Kırdar, Ferit Erenler, Salih Karahalil, Ahmet Turgut, Uğur Emreali, Hüseyin Maden ve Can Okuvuran;

İstanbul'dan Osman Sertbaş, Şemsettin Şen, Taşkın Sorgulu, Tayfun Akçay, Korhan Saraçoğlu, Reşat Horasanlı, Kayhan Kuyucu, Mazhar Göremek, Aydın Tabakoğlu, Yüksel Koç, Turan Camlıoğlu;

İzmir'den Mehmet Yörükseven, İrfan Babacan, Savaşkan Olcaysu, Tevfik Alpay, Ertuğrul Gezenoğlu, Ercan Çömezoğlu;

Erzurum'dan Hakkı Ketizmen, Sabri Arıcı, Muzaffer Şan

Trabzon'dan Salih Azaklı

Adana'dan ise Kemal Bekman seçilmişlerdir.[343]

SDDF'de bu gelişmeler yaşanırken, CHP Gençlik Kolları ise daha da sola kaymaya başlamış ve daha çok eylemci özelliği ön plana çıkan gençlerden kurulu bir yapı oluşturmuştur. Böylece Sosyal Demokrat karakteri ön planda olan teorisyenlerin SDDF eliyle ürettiği projeler, eylemcilik vasıflarını taşıyan CHP Gençlik Kolları eliyle de halka servis edilmiştir, diyebiliriz.

SDDF 3. Olağan Genel Kurulu'nun sonunda yayınlanan bildiride, Bülent Ecevit'in teorisyenliğini yaptığı Demokratik Halk Devrimi felsefesinin değerlendirmesi yapılmış; Dev – Genç, Doğu Devrim Ocakları ve TİP'li Sosyalistlerin de içinde bulunduğu aşırı sol ile MHP'nin arka bahçesi olan Ülkü Ocakları Birliği'ne yönelik eleştirilerde bulunulmuştur. Bildiride şöyle denilmektedir:

> *"1. Sosyal Demokrasi, toplumun bir bütün olarak üretim araçlarına ve ürünleri dağıtma hakkına sahip, bireylerin kendi denetimleri dışındaki her çeşit kuvvet gruplarının etkisinden arınmış ve sınıf ayrıcalıkları üzerine kurulmuş bir toplum yerine bireylerin eşit ve özgür insanlar olarak işbirliği yaptığı bir düzendir.*
>
> *Türk Sosyal Demokrasisi, Sosyal Demokrat öğretinin yurt gerçekleri ve Türk halkının kendine özgü yaşantısı ile yoğrularak, kişinin kişiyi, toplumun kişiyi, yabancıların toplumu sömüremeyeceği bir düzen yaratacaktır.*

[343] **Sosyal Demokrat Eylem Dergisi**, Sayı: 2, 10 Mayıs 1970, Ulusal Basımevi, Ankara 1970, s. 5

2. Bugün ülkemizde feodal kalıntıların ve az gelişmiş kapitalizmin doğal sonucu olarak, bozuk bir düzen hüküm sürmektedir. Bu bozuk düzeni yıkıp, Sosyal Demokrat düzeni kurmak için 'Bağımsız Sanayi Toplumun' geçmek gerekir.

3. Sosyal Demokratlar, bir ulusun ekonomik ve politik egemenliğini zorla benimsetmesi olan emperyalizme karşı, onu silene dek sürecek bir uğraş içindedirler. Anlayışımız emperyalizmi sadece kapitalizmin son aşaması olarak gören Marksist – Leninist görüşle bağdaşmaz. Vietnam'daki Amerikalı da, Çekoslovakya'daki Rus da emperyalizmin örnekleridir.

4. Ülkemizin bağımsızlığını kısıtlayan ikili antlaşmalar feshedilmelidir, üsler kaldırılmalıdır. Amerikan emperyalizminin aracı olan NATO'dan çıkılmalıdır.

5. Küçük ve mutlu bir azınlığın yığınları sömürmek için devleti maşa gibi kullanması demek olan faşizmi ve onun eli sopalı komando bozuntularını kınarız.

6. Sosyal Demokrat devrim yöntemi, proletarya öncülüğünde köylü, esnaf, bürokrat ve milli burjuvazinin ortak hareketi olarak tanımlanan 'Milli Demokratik Devrim'le bağdaşmaz.

7. Halka dayanmayan ve zamanla doğası gereği tutuculuğa yönelecek olan asker – sivil bürokratların, tepeden inme yöntemi de başarıya ulaşamaz. Öte yandan, tüm bir ulusun geleceğini bir avuç insanın iyi niyetine bırakmanın hiçbir ciddi dayanağı da yoktur.

8. Bozuk düzeni değiştirmenin ve emperyalizmi kovmanın tek yöntemi bağımsız sanayi toplumuna geçişi öneren 'Demokratik Halk Devrimi'dir.

Bu devrim sol toplumsal güçlerin (işçi, köylü, esnaf, memur ve diğer çalışan halk yığınları), sağ toplumsal güçlerle (toprak ağası, aracı, tefeci, dışa bağımlı ticaret ve sanayi burjuvazisi) olan ittifakını koparıp sol toplumsal güçlerin ideolojik biçimlenmesini tamamlayarak iktidara geçmesi ile başarılacaktır.

9. Ülkemizde bölgesel eşitsizliklerden yararlanarak çeşitli etnik grupları ideolojik çıkarları için kışkırtanlar, emperyalizmin bilinçli ya da bilinçsiz araçlarıdır. Türkiye'de 'Türkiye halkları' değil, ortak sorunları içinde bulunan halkımız vardır.

10. Şimdiye dek bürokratlar ve teknokratlar sömürgecilerin ve kapitalist ya da yönetici patronlar oligarşisinin oyuncağı olmuşlardır. Biz SDDF'li gençler olarak bu halk – aydın çelişkisini yıkmak için inançlı ve kararlıyız.

11. Eğitim düzeni tümüyle bozuktur. İlkokuldan üniversiteye değin fırsat eşitliğine dayanan halkçı ve üretime dönük bir eğitim düzeni kurulmalıdır. Üniversite reformu gerçekleştirilmeli, öğrenci yönetime katılmalıdır. Bu amacı engelleyen yasalar değiştirilmelidir. Özel okullar devletleştirilmelidir.

12. Gençliğin sınıfsal bir niteliği yoktur. Bir gençlik örgütü olarak SDDF, çalışan halk yığınlarının iktidarını sağlamak yolunda ülkü birliği yaptığı siyasal örgütlerle olan ilişkilerinde 'fikirde öncülük – eylemde paralellik – yönetimde bağımsızlık'ı ilke edinmiştir. Gençliğin

ülkenin yönetiminde daha etkin bir biçimde söz sahibi olabilmesi için seçmenlik yaşının on sekize indirilmesi zorunludur. Bu konuda ilerici parlamenterleri göreve çağırıyoruz.

13. Kıbrıs'ta Türk halkının bağımsız olarak yaşayacağı federatif Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmalıdır.

14. SDDF olarak Sosyal Demokrat düzeni kurmak için bir yandan kendi iç eğitimimizi gerçekleştirirken öte yandan çalışanlarla tarlalarda, fabrikalarda özdeşleşerek omuz omuza halk iktidarının bilinçli ve azimli kavgacıları olacağız.

Kahrolsun emperyalizm ve onun yerli işbirlikçileri

Yaşasın tam bağımsız Kemalist Türkiye

Yaşasın Sosyal Demokrasi ve onu geliştirecek Demokratik Halk Devrimcileri"[344]

Süreç içerisinde CHP'nin itici unsuru haline gelen SDDF, süreç içerisinde deyim yerindeyse CHP Gençlik Kolları'na eğitimli ve nitelikli elemanlar yetiştiren bir fabrika haline gelmiştir. Örneğin; bunlardan birisi de CHP Ankara Eski İl Başkanı olan Yaşar Çatak'tır. Çatak, SDDF ile CHP Gençlik Kolları arasındaki bu ilişkiyi değerlendirirken şunlar söylemektedir:

"SDDF'nin tabanında CHP üyesi olmayan gençler de vardı. Ancak yine de federasyonun büyük çoğunluğu CHP'li gençlerden oluşmaktaydı, hatta bunların içerisinde CHP Gençlik Kolları'nda yönetici olarak görev alanlar da vardı. Bu dönemde gençler, ana kademedeki yöneticilere göre daha uç düşünceleri benimsemişlerdir. Ama bunun partiye dinamizm kattığını da söylemek gerekir. SDDF ile CHP Gençlik Kolları'nın dirsek teması içerisinde bulunması, daha sağlıklı siyaset üretilmesine ve Ortanın Solu fikrinin büyümesini sağlamıştır. Hatta bu dönemde CHP Gençlik Kolları ile SDDF'li gençlerin oluşturduğu sosyal demokratlar olanaksızlar içerisinde sosyal demokrasiyi büyütmüşlerdir, diyebiliriz."[345]

Ayrıca Serhat Hürkan'ın şu ifadeleri de CHP Gençlik Kolları ile SDDF arasındaki ilişkiyi ortaya koyması bakımından önemlidir:

"SDDF ile Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları kadroları arasında, federasyonun yaşam süresi olan 1967 – 1971 arasında paralellik, iç içelik gözleniyordu. CHP'li gençlerin bir kısmı SDDF bünyesinde, bir kısmı da Gençlik Kollarının yönetimin görev alıyorlardı. Görev yerleri ihtiyaca göre değişiyordu."[346]

[344] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1
[345] Yaşar Çatak İle Görüşme, Ankara, 9 Ekim 2008
[346] Serhat Hürkan, **a.g.e.,** s. 163

Bir yandan parti içinde gençlik kollarının dinamizm kazanmasını sağlayan SDDF, öte yandan okullarda daha rahat örgütlenebilmek için öğrenci derneklerini ele geçirme yoluna gitmişlerdir.

Ancak CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in SDDF üzerinde çok büyük etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Öyle ki; Bülent Ecevit'in Ortanın Solu söylemini tanımlarken belirttiği **"altyapı devrimleri"** kavramı SDDF'liler tarafından da her fırsatta kullanılmıştır. Örneğin; SDDF'ye üye derneklerden birisi olan SBF Ortanın Solu Derneği bir yayınında aynen şu cümleleri kullanmıştır:

"Türkiye'de yapılması gereken asıl devrim, gerçek altyapı devrimidir. Yani üretim ilişkilerini yeniden düzenleyen ve ekonomik güce el değiştiren devrimdir"[347]

SBF Ortanın Solu Derneği yayınlarında kullanılan bu ifadeler, Bülent Ecevit tarafından sıkça kullanılan ve birçok tartışmalara neden olmuş ifadelerdir. Bununla birlikte, özellikle 12 Mart sonrasında gerçekleştirilen SDDF Genel Kurulu sonrası yayınlanan bildiride de gençler, CHP'nin 12 Mart'a karşı tutumunu eleştirirken, Bülent Ecevit'i desteklediklerini açıkça beyan etmişlerdir.

1969 yılında Süleyman Genç'in CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na getirilmesi, 1970 yılında da Semih Eryıldız'ın SDDF Genel Başkanı olması, CHP Gençlik Kolları – SDDF arasında bir rekabet oluşturmuştur. Zira *"ben hep Sosyalizm'i benimsedim"* diyen Süleyman Genç'e göre; Semih Eryıldız'ın benimsediği sosyaldemokrasi, *"sol partilerin 'sağ' kanadını"* temsil etmekle birlikte *"tüketim toplumu olan Batı Kapitalizminin kalıplarından"* doğmuştu.[348] Nitekim bu mücadele, özellikle 12 Mart sonrasında SDDF'nin kapatılmasının ardından, SDDF'li gençlerin de partiye yönelmesi sonucunda 1972 yılındaki CHP Gençlik Kurultayı'ndan itibaren parti içinde gençlik çatışmalarına dönüşecektir.

4. 9. 4. SDDF'nin Son Kurultayı ve Kapatılışı

SDDF'nin 20 – 21 Mart 1971 tarihlerinde gerçekleştirilen 4. Olağan Genel Kurulu, SDDF'nin son genel kurulu olmuştur. CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olan Nafiz Bostancı'nın Genel Başkanlığa seçildiği bu genel kurulun

[347] **Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Demokratik Halk Devrimciliği,** Ulusal Basımevi, Ortanın Solu Derneği Yayınları: 1, Ankara 1970, s. 13
[348] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

sonunda yayınlanan bildiri, 12 Mart sonrası sıkıyönetim komutanlığına SDDF'yi kapatmak için önemli kozlar vermiştir. Bildirinin özellikle 5. ve 6. maddeleri bu konuda ön plana çıkan ifadeler içermektedir. Söz konusu maddeler şöyledir:

> *"5. Türk ordusu, bu bunalımı önlemek gayesiyle ortaya çıkmıştır. Kumandanların muhtırasında siyasal iktidarın yanı sıra parlamento da suçlanmıştır. Bu tutum hem demokrasiyi katletmiş, hem de karşısına çıkıldığı söylenen siyasal iktidarı 'mazlum' durumuna getirmiştir.*
>
> *Bunun yanında, yeni kurulacak yönetim konusunda takınılan tavırlar, ordunun, cumhurbaşkanının, çoğu sağcı partilerin ve ana muhalefet partisi liderinin sorunlara tam ters açıdan baktıklarını göstermiştir. Hiçbir gerekçe demokrasinin yok edilmesine ve bir zorbalık rejimi kurulmasına neden olamaz.*
>
> *6. Orduyu yöneten asker – bürokratlar, altyapı devrimlerini gerçekleştiremezler. Çünkü altyapı devrimleri ancak ve ancak onlardan yararlanacak sınıf ve zümrelerce gerçekleştirilebilir. Dünyadaki son gelişmeler, halkın geleceğini birkaç aydının eline bırakmanın devrimcilikle bağdaşamayacağını ortaya koymuştur."*[349]

SDDF, 4. Olağan Genel Kurulu'ndan sonra yalnızca bir toplantı yapabilmiştir. 26 Nisan 1971 tarihinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı aldığı kararla, Dev – Genç, Ülkü Ocakları Birliği ve Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nun kapatıldığını ilan etmiştir. Ertesi gün SDDF Genel Merkezi polislerce basılmış ve SDDF artık tarihe karışmıştır.

4. 10. 1961 – 1970 ARASI GENÇLİK KOLLARI – ANA KADEME İLİŞKİSİ

2 Ağustos 1961 yılında toplanan CHP Gençlik Kolları Kurultayı'ndan önce Merkez Yönetim Kurulu'nca alınan kararla Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu ve İl Başkanlarının Kurultaya katılmalarını sağlayacak olan maddenin tüzüğe eklenmesinden sonra parti içinde daha da önemsenen bir güç haline gelen gençlik kolları kendi kurultayını toplamasından sonra parti içinde daha da etkin bir konuma gelmişlerdir.

Öyle ki; yeni seçilen İstanbul İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu'nun da katıldığı İstanbul İl Kongresi'nde geçici İl Yönetim Kurulu Başkanı Ali Sohtorik, özellikle gençlerin desteğine çok ihtiyaç duymuş, hatta kulis çalışmalarında

[349] Serhat Hürkan, **a.g.e.**, s. 93 – 97. Bildirinin tamamı için **Bkz. EK – 17**

kendisine yardım etmesi için Ankara'da bulunan Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyelerini İstanbul'a davet etmiştir. Hatta Gençlik Kolları Genel Başkanı Erol Ünal ile Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi ve Temsilciler Meclisi Üyesi Alev Coşkun da İl Kongresi için kulis faaliyetlerine dahil olmuşlardır.[350] Ancak burada Ali Sohtorik'in gençlerin çalışmalarına ihtiyaç duyması da gençlerin gücünü ortaya koyması bakımından önemlidir.

24 Ağustos 1961 tarihinde başlayan CHP 15. Kurultayı için yapılan çalışmalarda da özellikle Parti Meclisi'ne girmek isteyenler gençlik kollarından medet ummuşlardır. Zamanla bu çalışmaların hizipçilik halini alması, gençlik kollarını rahatsız etmiş olacak ki; gençlik kolları bir bildiri yayınlayarak CHP Gençlik Kolları'nın 15. Kurultay'da her türlü hizbin dışında olacağını belirtme gereksinimi hissetmiştir. Gençlik Kolları bildiride özetle şöyle demiştir:

> *"Milletine hizmet yolunda siyasi partilerde görev almış gençlerin her türlü bencil ihtirastan uzak bulunmak zorunda olduklarına inanıyoruz. Her türlü küçük hesaptan, seviyesiz taktiklerden, politika oyunlarından tamamen ayrı bulunarak, memleket hizmetinde görev almak, Partimiz Gençlik Kollarının en samimi davranışı olacaktır. Samimi ve vatanperver insanlara her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulan bir devreden, CHP Gençlik Kolları olarak şahsi emel ve ihtirasların, hizip çalışmalarının tamamen karşısında olduğumuzu ifade etmek isteriz.*
>
> *Gençler mensup oldukları siyasi partilerin bünyesinde bir ahlak ve fazilet örneği olmalıdırlar. Ancak böyle oldukça, gençler partilerdeki varlıklarını, en kuvvetli şekilde hissettirmiş olacaklardır. Bugünün ve yarının gençlerine gereken önemi vermeyen, onlarla ülkü ve işbirliği yapamayan iktidarlar ve partiler kendilerini hiçbir zaman sağlam hissedemezler. Çünkü her yeni problem, yeni nesillerle beraber gelir. Bu problemlerin çözümlenmesinde iktidarların vazifesi, nasıl gençlere sahip çıkmaksa, gençlerin de bu konuda yükleneceği sorumlulukları bilmeleri icap eder. Bu sorumluluk duygumuzun tabii neticesidir ki 24 Ağustos'ta toplanacak 15. CHP Büyük Kurultayında Gençlik Kolları olarak her türlü hizbin ve şahıs mücadelesinin dışında, memleket meselelerinin dile getirilmesi ve çözümlenmesi yolundaki imkanların aranması için gayret sarf edeceğiz. Bu suretle Gençlik Kurultayında CHP Gençliğini şu veya bu şahsın taraftarı şeklinde halk efkarına aksettirmek gayretkeşliğini gösterenler de hakikatin bu yönde olmadığını bir defa daha anlayacaklardır, kanaatindeyiz.*
>
> *Aziz Atatürk'ün manevi varlığının ve prensiplerinin aydınlattığı yolda yeni Anayasamızın ışığı altında, devrimlerin bekçisi olan gençlerin görevlerinde daima başarıya erişeceklerine inancımız tamdır. Bu*

[350] **Tanin**, 12 Ağustos 1961

inancımız, kuvvetini, Türk Gençliğinin verdiği üstün imtihan ve olgun davranışından almaktadır"[351]

Gençlik Kolları tarafından yayınlanmış olan bildiride de görüldüğü gibi, CHP'li gençler parti içerisinde bir yerlere gelmek adına kulis çalışmalarını hizipçiliğe dönüştürenlere ve bu hiziplere kendilerini alet etmek isteyenlere açık bir cevap vermişlerdir.

Bu dönemde CHP Gençlik Kolları'nın etkinliği öyle bir noktaya gelmiştir ki; köşe yazılarının ana konusu halini gelmiştir. CHP'nin yayın organı olan Ulus Gazetesi'nde Yakup Kadri Karaosmanoğlu yazdığı bir yazıda hem gençlik kollarının etkinliğini hem de 15. Kurultay'da gençlik kollarından beklentilerini şu şekilde belirtmiştir:

"İdealist ve imanlı gençlik bugün CHP'nin en faal kadrolarını teşkil ediyor. Birtakım küçük siyasi ihtiraslar bu gençlikten pek uzaktır. Kongrelerde cereyan eden tartışmaların da onun için, hiçbir vakit gündelik politika polemikleri halini aldığı, hele bir sen ben kavgası şekline girdiği görülmemiştir.

İşte, bu müşahedenin ışığındadır ki, CHP'nin ülkücü ve dinamik hüviyetini her zamandan ziyade önümüzdeki Kurultayda belireceğini umuyor ve bu Kurultayın siyasi tarihimizde pek önemli bir hadise teşkil edeceğini sanıyoruz. Bununla istikbale doğru geniş bir kapı açılmış gibi olacaktır" [352]

Gençlik Kolları'nın ana kademelerle işbirliği yaparak gerçekleştirdiği örgütlenme çalışmaları ve kongreler, 15. Kurultaya sunulan Parti Meclisi Raporu'nda gençliği övücü kelimelerin yer almasını sağlamıştır. Söz konusu Parti Meclisi Raporu'nda gençlik kollarıyla ilgili olarak şöyle denilmiştir:

"Parti Meclisimiz işbaşına geldikten sonra XIV. Kurultayın çizdiği istikamete uygun olarak Gençlik ve Kadın Kollarının çalışmalarına hız vermeyi vazife bilmiştir.

Türkiye'de ilk defa Partimiz tarafından kurulmuş olan, Gençlik ve Kadın Kolları Teşkilatı, bugün gerçekten yaygın ve faydalı birer yardımcı teşkilat haline gelmiş bulunmaktadır.

Merkez İdare Kurulumuz ve Parti Meclisimiz, bir taraftan yönetmelik tadilleri ile Gençlik Teşkilatını daha sağlam esaslara kavuşturmuş, diğer taraftan bu yardımcı teşkilatın çalışmalarını müessir hale getirmek için gerekli yardımları esirgememiştir.

[351] **Ulus**, 15 Ağustos 1961
[352] Yakup Kadri Karaosmanoğlu, **"Kurultaya Doğru"**, **Ulus**, 16 Ağustos 1961

Hemen belirtelim ki, partimiz saflarında görev alan gençlerimiz bu ilgiye layık başarı göstermişler ve kendilerinden beklenilen hizmetleri şevkle yapmışlardır.

Devrim öncesinde hak ve hürriyet mücadelesine katılan ülkücü kuvvetlerin ön safında Türk gençliği bulunmuştur. Atatürk ülkülerine bağlı Türk gençliğinin bir parçası olarak Cumhuriyet Halk Partisi saflarında vazife gören genç arkadaşlarımız partimizin ana kademeleriyle el ele cesaret ve imanla çalışmışlardır.

Siyasi faaliyetlere müsaade edilmesinden itibaren, derhal yurt ölçüsünde kesif bir çalışmaya giren gençlik kolları, 226 yeni teşkilat kurmuş, eskiden beri kurulmuş kolları faaliyete sevk etmek için gerekli tedbirleri almış ve bu suretle illerin tamamında ve ilçelerin 469'unda Gençlik Kolu teşkilatımız tamamlanmıştır.

Buna muvazi olarak bu süre içinde 63'ü il olmak üzere 507 Gençlik Kolu kongresi yapılmıştır.

Bu çalışmalar sonunda 63 ilden gelen delegelerin iştirakiyle ilk defa olarak 2/8/1961 tarihinde Gençlik Kolları Kurultayı toplanmış bulunmaktadır.

Bu sonuca ulaşılmasında en büyük başarı payı Merkezde, İl ve İlçelerde vazife almış genç arkadaşlarımızındır.

Bu münasebetle bir defa daha belirtelim ki, Cumhuriyet Halk Partisi, Gençlik Kolları teşkilatını, yarın memleket idaresinde vazife ve mesuliyetler yüklenecek gençlerimizin yetişeceği birer fikir yuvası olarak görmektedir."[353]

Cumhuriyet Halk Partisi'nin yöneticileri, gençlere vermiş olduğu önemi yalnızca Parti Meclisi Raporu'nda belirtmekle kalmamış, Ekim 1961'de gerçekleştirilen seçimlerde gösterdiği adaylar içerisinde gençlere de yer vererek icraata yansıtmıştır. Örneğin; 1961 seçimlerinde CHP listelerinden aday gösterilen 450 milletvekilinden 220'si 30 – 40 yaşları arasındadır ki, bu seçimlerde asgari seçilme yaşı 30 olarak belirlenmiştir. Yani gösterilen adayların neredeyse tam yarısı siyaseten genç isimlerden oluşturulmuştur. Ayrıca 1961 seçimlerinde CHP'den listelere girmeyi başaran milletvekili adaylarının yaş ortalamasının 43 olması, bugünle karşılaştırıldığında 1960'larda Türk Siyasetinde gençlere çok daha fazla güvenildiği ve gençliğin önünün daha açık olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Aralık 1962'de toplanan CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı ve CHP 16. Kurultayı, İnönü ile Kasım Gülek, Nihat Erim, Avni Doğan, Turgut Göle ekibinin çekişmesine sahne olmuştur. İlk çekişme Gençlik Kolları Kurultayı'nda yaşanmış ve Gençlik Kolları'nın önemli bir kısmı seçimini İsmet İnönü'den yana

[353] **Ulus**, 25 Ağustos 1961

kullanmıştır. Çalışmanın önceki kısımlarında da değindiğim gibi CHP Gençlik Kolları Kurultayı'ndan iki gün önce yayınladığı bildiriyle Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, İsmet İnönü'den yana olan tavrını açıkça ortaya koyarken, CHP 16. Kurultayı'ndan bir gün önce yayınladığı şu bildiriyle CHP Gençlik Kolları'nın görüşlerini ortaya koymuştur:

> *"14.12.1962 tarihinde toplanacak olan CHP Büyük Kurultayına katılacak olan Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri, İl Gençlik Kolu Başkanlarıyla, genç delegeler toplanarak Büyük Kurultayla ilgili görüşlerini kamuoyuna açıklamışlardır.*
>
> *Günlerden beri partili ve partisiz bütün yurttaşlarımızın büyük bir dikkatle izledikleri Kurultay çalışmaları, Kurultayımızın sadece CHP için değil, bütün ulusumuz için büyük bir önem taşıdığını göstermektedir.*
>
> *Devrimlere bağlı, idealleri uğruna hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan ve gerçek politikacı yetiştiren bir partinin gençleri olarak büyük imtihan öncesinde üzerlerine düşen sorumluluğu müdrik insanların kıvancı içindeyiz.*
>
> *Aşağıdaki konuların savunulmasını gençlik olarak görev bilmekteyiz:*
>
> *1 – Şahısların değil, fikirlerin adamıyız. Demokrasinin bütün icaplarına sadığız.*
>
> *2 – Parti içinde veya dışında şahısların ve ekiplerinin çıkarları uğruna yalan söyleyen, tertip peşinde koşan tavizkar ve istismarcı zihniyetin karşısındayız.*
>
> *3 – Gençlik olarak hiçbir hizbin taraftarı değiliz ve yukarıdaki prensiplerimizi savunurken Genel Başkanımız Sayın İsmet İnönü'yü örnek sayıyoruz"*[354]

CHP'nin 16. Kurultayı, alınan kararlar bakımından CHP Gençlik ve Kadın Kolları için büyük önem arz etmektedir. Şöyle ki; bu kurultayda alınan karar gereğince seçim usulüyle Parti Meclisi'nde, İl ve İlçe Yönetim Kurulları'nda birer de Gençlik ve Kadın Kolları temsilcilerinin bulundurulması sağlanmıştır.

Söz konusu karardan sonra CHP Tüzüğü'nün 36. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir:

> *"Madde 36 – Gençlik ve Kadın Kolları teşkilatının tamamlandığı ve kongrelerinin yapıldığı her parti kademesinde, bağlı bulunduklar ilçe ve il idare kurulları ve Parti Meclisi'nde birer üye ile ilaveten temsil edilirler. Bu temsil, ana kademe kongresinde seçim yolu ile olur"* [355]

[354] **Ulus**, 14 Aralık 1962
[355] **Ülkümüz**, 14 Ekim 1964

Hatta bu madde, 3. Gençlik Kurultayı'ndan yaklaşık 3 gün sonra toplanan CHP 17. Kurultayı'nda daha da genişletilerek şu şekilde değiştirilmiştir:

> *"Madde 36 – Gençlik ve Kadın Kolları teşkilatının tamamlandığı ve kongrelerinin yapıldığı her parti kademesinde, bağlı bulunduklar ilçe ve il idare kurulları ve Parti Meclisi'nde birer üye ile ilaveten temsil edilirler. Bu temsil, ana kademe kongresinde, kendisine bağlı yardımcı kollar kongrelerinin seçtiği üç aday arasından seçim yolu ile olur. Bu temsilciler yardımcı kolların idare kurullarında görev alamazlar.*
>
> *Yardımcı kolların başkanları veya onun mazereti haline idare kurullarınca seçilecek bir diğer üye, bağlı bulundukları ana kademe idare kurulunca tabii üye olarak katılırlar, fakat oy kullanamazlar. Bu tabii üye bir dönem içinde değiştirilemez"*[356]

Böylece CHP Gençlik ve Kadın Kolları Yönetim Kurulları'nda oy ve söz hakkı kazanarak önemli bir kazanım elde etmişler, parti içindeki etkinlikleri de artmıştır.

Tabiî ki özellikle 16. Kurultayda Gençlik Kolları'nı temsilen Tüzük ve Yönetmelik Komisyonu'nda Sertaç Tözün'ün, Gençlik Davaları Komisyonu'nda Sabri Ünal Erkol'un, Ana Davalar Komisyonu'nda ise Ümit Teoman'ın bulunmaları, onların görüş ve önerileri, gençlerin kurultaydaki etkinliklerinin artmasına ve özellikle gençleri ilgilendiren önemli kararların alınmasında etkili olmuştur.

17. Kurultay'da kabul edilen **"İleri Türkiye Bildirisi"**nde gençlerin görevleri belirtilmiş ve ana kademelerin gençlerden beklentileri açıkça ortaya konmuştur. Bildirinin gençlikle ilgili kısmı şöyledir:

> *"Birçok demokratik ülkelerde olduğu gibi, devletin gücüne ve halkın gönüllü gücünün katılmasının maddi ve manevi değerine inanan CHP, toplum kalkınmasının daha geniş ölçüde uygulanmasını gerekli bir yöntem olarak görmektedir.*
>
> *CHP, özellikle köye yönelen toplum kalkınması çalışmalarında, aydın gençliğin daha çok görev alabileceğine, alması gerektiğine inanmaktadır.*
>
> *Bu inançla, CHP devrimci ve ülkücü Türk gençliğini, toplum kalkınmasını desteklemek üzere daha süratle ve daha yeterli şekilde teşkilatlanmaya çağırmayı görev sayar.*
>
> *Bu çağrıya uyacak gençlere devlet destek olmalı, yol göstermelidir.*
>
> *CHP, gençliğin toplum kalkınması çabalarına katılmasını, yalnız çağdaş uygarlık nimetlerinin değil, bu uygarlığı meydana getiren*

[356] **Ulus**, 19 Ekim 1964

yasama ve çalışma anlayışının, bu anlayışa dayanan Atatürk devrimlerinin köye götürülmesi için en verimli yol sayılmaktadır." [357]

CHP Gençlik Kolları, özellikle Ortanın Solu söyleminin partide etkinleşmesinden sonra daha büyük bir şevkle çalışmaya başlamıştır. Bu söylemle birlikte, geçmişte partiden ayrılmış olan gençlerin yeniden yuvaya dönmeleriyle birlikte daha da büyüyen gençlik kolları, partide etkin bir noktaya gelmeye başlamıştır. Öyle ki; 18. Kurultay öncesinde Ankara İl Gençlik Kolu, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'ye muhtıra dahi verebilmiştir. CHP'li gençler muhtırada Genel Başkan İsmet İnönü'den parti kademelerinde görev alacak yetkililerin, Türk gençliği ve aydınların gözünde yıpranmış kimselerden çok; genç, ülkücü ve Ortanın Solu'na inanmış kimselerden olmasını istemişlerdir. [358]

Nitekim gençlerin bu isteği, 18. Kurultay sonrasında CHP Gençlik Kolları Kurucu Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinden Bülent Ecevit'in Genel Sekreter olmasıyla gerçekleşmiş olacaktır. Ayrıca Bülent Ecevit'in Genel Sekreter olmasına paralel olarak gençlik kollarında bir hareketlenme yaşanacak ve Gençlik Kolları ile ana kademe arasındaki bağ güçlenecektir.

Bu bağın güçlenmesiyle birlikte örgütün büyük bir bölümü gibi, Gençlik Kolları da Bülent Ecevit'in etkisi altına girmiştir. Bunun en önemli örneğini; 27 Mart 1970 tarihindeki Merkez Yönetim Kurulu toplantısında görmekteyiz. Bu toplantıda alınan karar gereğince 1969 seçimlerinden sonra parti içinde meydana gelen Bülent Ecevit – Kemal Satır çekişmesinde, Kemal Satır'dan yana tavrını koyan Gençlik Kolları Genel Başkanı Günuğur Çambel görevden alınmıştır.

İlhan Keser, Bülent Ecevit'in Genel Sekreter olmasından sonra, Gençlik Kolları'nı yavaş yavaş kişiselleştirdiğini iddia ederken,[359] Tarhan Erdem de Keser'in söylemine paralel olarak *"Bülent Ecevit'in Genel Sekreter olmasından sonra, Gençlik Kolları'nın parti içi siyasetin bir parçası olmuştur"*[360] demektedir.

Günuğur Çambel'in görevden alınmasından sonra, 6. Gençlik Kurultayı'nda Genel Merkezin Süleyman Genç'i desteklemekle birlikte, Genç'in karşısında yer

[357] **Cumhuriyet**, 20 Ekim 1964
[358] **Cumhuriyet**, 27 Eylül 1966
[359] İlhan Keser İle Görüşme, Bodrum, 9 Eylül 2008
[360] Tarhan Erdem İle Görüşme, İstanbul, 10 Kasım 2008

alacak olan muhtemel adaylara yönelik baskıları da artık ana kademenin Gençlik Kolları üzerinde tam hakimiyet kurmaya başladığını göstermektedir.

4. 11. CHP GENÇLİK KOLLARI "SOSYALİZM"E KAYIYOR

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Erkin Topkaya'nın istifasından sonra göreve gelen Günuğur Çambel'in kimilerine göre Ecevit ekibine karşı Devrim Dergisi'nin tezlerini savunmasından,[361] kimilerine göre ise parti içinde **"Göbekçi takımıyla"** birlikte hareket etmesinden[362] dolayı 27 Mart 1970 tarihli Merkez Yönetim Kurulu toplantısı kararıyla görevden alınmasından sonra, Nisan 1970'te Süleyman Genç CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanmıştır.

Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanmasıyla ilgili olarak Genç, *"Ege Üniversitesi'nde Bülent Ecevit'in babasının arkadaşı olan Muhittin Alan'ın asistanı iken Ecevit'in teklifi üzerine Gençlik Kolları Genel Başkanı oldum",*[363] Semih Eryıldız ise; *"Süleyman Genç, o yıllarda İzmir'de partinin gençlik kollarından daha güçlü bir ekibe sahipti. 1969 sonlarında bana teklif gelmeye başlamıştı. Ama kabul etmedim. Süleyman yapısı gereği, onların aklına gelecek en son isimdi. Bu dönemde Süleyman Genç'in de teklifi üzerine benim SDDF Genel Başkanı, Süleyman'ın da Gençlik Kolları Genel Başkanı olmamız konusunda anlaştık"* [364] demektedir.

Süleyman Genç'in Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanmasıyla birlikte CHP Gençlik Kolları'nda tam anlamıyla bir **"Sosyalizm"**e geçiş başlamıştır. Öyle ki her fırsatta Sosyalist olduğunu dile getiren Süleyman Genç, TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın siyaseten en iyi arkadaşlarından birisi olduğunu ve hatta İzmir'de TİP İl Kongresi'nin güvenliğinin de kendi ekip arkadaşları tarafından sağlandığını iddia etmektedir.[365]

Bu ifadelerden hareketle, CHP Gençlik Kolları'ndaki anlayış değişikliğinin boyutlarını tahmin etmek hiç de zor olmayacaktır. Günuğur Çambel döneminde

---

[361] Serhat Hürkan, **a.g.e.**, s. 164

[362] Sabri Ergül İle Görüşme, Ankara, 22 Aralık 2008; Günuğur Çambel'in İnönü – Ecevit Mücadelesi sonucunda CHP'den ayrılan Kemal Satır ve ekibi tarafından, Eylül 1972'de kurulan Cumhuriyetçi Parti (CP)'nin Kurucu Yönetim Kurulu üyesi olması da **"göbekçi takımıyla"** hareket ettiğini iddiasını güçlendirmektedir.

[363] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

[364] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008

[365] Süleyman Genç ile Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

Türkiye'de örgütlü il sayısının 17'ye düşmesinden dolayı, Süleyman Genç'in ilk işi örgütlenme faaliyetlerini hızlandırmak ve örgütlenmeyi Gençlik Kolları Kurultayı'na yetiştirmek olmuştur.

4. 11. 1. Sosyalizm'e Kayan CHP Gençlik Kolları'nın 6. Kurultayı

Süleyman Genç'in Gençlik Kolları Genel Başkanı olmasıyla birlikte CHP Gençlik Kolları, hiçbir şekilde silaha bulaşmamış olmak şartıyla Sosyalist, hatta Komünist gençler için yeni bir siyasi ortam hazırlamaya başlamıştır. Süleyman Genç, bu hazırlığı şu sözlerle dile getirmiştir:

"Biz silaha bulaşmamak kaydıyla Sosyalizm'i, hatta Komünizm'i benimseyen gençleri dahi bir araya getirecek bir çatı oluşturma gayreti içerisindeydik."[366]

Türkiye'nin artık gençlik arasında şiddetli çatışmalara sahne olduğu bir dönemde toplanan CHP Gençlik Kolları 6. Kurultayı'ndan bir gün önce, 30 Haziran 1970'te Kurultaya katılmak üzere Ankara'ya gelen 45 İl Gençlik Kolu Başkanıyla birlikte yapmış olduğu basın açıklamasında da bu noktaya temas etmiş, özetle şöyle demiştir:

> *"CHP Gençlik Kolları terörist, silahlı ve sopalı hareketlerin karşısındadır. Büyük kent hareketlerinin, toplum sorunlarını halledemeyeceği inancındayız.*
>
> *CHP, işçiler, köylüler, küçük esnaf ve onların yandaşı olan demokratik düzenden yana aydınlarla işbirliği yaparak; işçi, köylü, esnafı bilinçlendirerek, onları siyasal iktidarda söz sahibi kılma eylemini sürdürmektedir. Sürdüreceğimiz eylem biçimi demokratik halk devrimi için olacaktır.*
>
> *CHP'nin kuracağı toplum düzeni, insanın insanı, devletin insanı, kişilerin ve yabancıların ülkeyi sömürmeyeceği, emeğin sermaye ile kavga etmeyeceği, çalışanların emeklerinin karşılığını alacağı, özel girişimlerin kamu aleyhine işlemeyeceği, herkese kendi kabiliyetleri oranında fırsat eşitliği tanınacağı, çağdaş ve insanca bir toplum düzenidir. Bu toplum düzeni, sosyal demokrat bir düzen olacaktır.*
>
> *Yöntemimiz 1945'lerde sağ sosyolojik güçlerle, sol sosyolojik güçlerin zoraki evlilik bağını, işbirliğini yenip, demokratik halk devrimini geliştirmektir."*[367]

Çalışmanın önceki kısımlarında Sosyal Demokrasi'yi sol partilerin **"sağ kanadı"** olarak tanımladığını belirttiğim Süleyman Genç'in bu konuşmada CHP'nin

[366] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009
[367] **Ulus**, 1 Temmuz 1970

kurmayı planladığı ideal toplum düzeninin **"Sosyal Demokrat"** bir düzen olacağını iddia etmesi ilk bakışta bir **"çelişki"** olduğu izlenimini vermektedir. Yüzeysel olarak bakıldığında gerçekten de bir çelişki vardır. Ancak Serhat Hürkan'ın bu dönemdeki CHP'li gençler için *"CHP Gençlik Kolları Yöneticileri, İsmet İnönü'nün henüz başında bulunduğu 'devlet partisi'nin 'resmi' tarzına uygun davranmaya özen gösterirlerken;"*[368] şeklinde bir ibare kullanması, aslında bu çelişkinin nedenini ortaya koymaktadır.

Gençlik çatışmalarının artmasına karşın, sol fraksiyonda yer alan gençlerle ilişkilerini geliştirmeye başlayan CHP Gençlik Kolları, 6. Kurultayı'nı 2 – 3 Temmuz 1970 tarihlerinde gerçekleştirmiştir.

Maltepe'deki Eti Sineması'nda toplanan kurultayda gençler tarafından asılan **"Demokratik Halk Devrimi"**, **"Terörizme Karşı Demokratik Halk Eylemi", Toprak İşleyenin Su Kullananın"** ve **"Bozuk Düzeni Değiştireceğiz"** gibi pankartların yanısıra **"Kemalist Türkiye"**, **"Devrimciler el ele, Kemalist Cephede"** şeklindeki sloganlar dikkat çekmiştir. Öyle ki; bu pankart ve sloganlar kimi köşe yazarları tarafından kurultayın durgunluğunu gidermek ve heyecan yaratmak için verilen bir uğraş olarak görmüşlerdir.[369]

Ayrıca SDDF'nin yayın organları olan **"Demokratik Halk Devrimi"**, **"Eylem Dergisi"**, **"Kemalist Yeni Türkiye"** gibi dergiler dağıtılmıştır.

Gençlik Kolları Genel Başkanı olarak yaptığı konuşmayla Kurultayı açan Genç, bozuk düzen, doğu sorunu ve diğer sorunlara ilişkin görüşlerini açıklayarak başladığı konuşmasında, *"Sanık masasından kaçmaya çalışan bir Başbakan bile Atatürkçüyüm"* diyor diyerek, Atatürkçülüğü kullananları eleştirmiş, sonrasında da 15 – 16 Haziran olaylarından hareketle, bu olaylara neden olan sendikalar kanunu ile ilgili görüşlerini ifade etmiş ve kavgaların parti içindeki bürokrat, liberal ve diktacı güçlerin tasfiyesine kadar süreceğini söylemiştir.

15 – 16 Haziran olaylarının çıkmasına neden olan sendikalar kanununda parmağı olduğunu düşündüğü Türk – İş Genel Sekreteri Halil Tunç'a atıfta bulunan Genç, özetle şöyle demiştir:

> *"Halil Tunç eğer namusluysa 1964 yılında CHP iktidarına sığınarak toprak reformunu, dış ticaretin devletleştirilmesini istiyordu.*

[368] Serhat Hürkan, **a.g.e.**, s. 163
[369] Orhan Duru, **"Gençlik Kurultayından İzlenimler"**, **Cumhuriyet**, 2 Temmuz 1970

Bugün bunları söylemiyor. Saptırılmış ve sapmış kendisidir. İşbirlikçi Kapitalist adına sapma derler buna. Bugün toprak ağası, feodal kalıntı adına konuşuyor. Müşterek bir bildiri ile Türk – İş'in tutumunu kınamayı öneriyorum. CHP, Türk – İş'in politbürosu değildir. Halil Tunç işçi ağasıdır. CHP, işçinin, yoksul halkın kavgasını yapacaktır, sendika ağalarının değil."[370]

Süleyman Genç'in *"Süleyman, Süleyman"* sloganları eşliğinde yaptığı konuşmanın ardından çalışma raporu okunmuştur.

Raporda özetle şu ifadeler yer almaktaydı:

"Geri bir tarım ülkesi, montaj ve tüketim sanayine dayanan bir ekonomide toplumsal sorunlar, çözülmesi şöyle dursun, gittikçe ağırlaşması bir tarihi gerçektir. Siyasal iktidar toprak ağalarının, ithalat ve ihracatçıların, komisyoncuların ve karaborsacıların gücüne dayanacak, fakat köylülerin, işçilerin ve esnafın oyunu alarak iktidara gelmiştir. Türkiye'nin içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulması ithalatçının, ihracatçının, komisyoncunun, toprak ağasının ve onların yerli ve yabancı ortaklarının aleyhine olacak ve sol sosyolojik güçlerin ve onların yandaşı memurların ve öğretmenlerin lehine olacak, sosyal devrimlerin yapılması ile çözüm bulunabilir."

Türkiye'deki eğitim çıkmazı için eğitim birliğinin, yaygınlığının ve sürekliliğinin, sosyal adalet ve fırsat eşitliğinin, ülke ihtiyaçlarına cevap verecek bir eğitim düzenin kurulmasının zorunlu görüldüğü rapor, şöyle devam etmektedir:

"Toprak ağası, aracı, tefeci, montaj sanayicisi, komisyoncusu, ithalat ve ihracatçısı ile bunların işbirlikçileri bir avuç bürokratik aydınlar, milli hasılamızın üçte birini almaktadırlar.

Üst yapı devrimleri altyapıya indirilmek istendiğinde içinde bulunulan ittifakın sert duvarlarına çarpmıştır. Ve 1930'larda bir toprak reformu yapılamamıştır.

Bu tarihsel gelişim daha önceki devletçilik anlayışıyla, önümüzdeki altyapı devrimlerini gerçekleştirme sorununu çözümleyemeyeceğimizi açıkça ortaya koymaktadır. Sadece siyasal formüllerle halkın dışındaki ittifaklarla devrime ulaşamayız. Bize göre bugünkü devrim hedefimiz bağımsız endüstri toplumuna erişmektedir.

CHP ancak o zaman halkın partisi, CHP'li gençler de ancak o zaman demokratik halk devriminin öncüleri olabilir. Elbette ki toplumumuz geliştikçe, sorunlar değiştikçe CHP'li gençler yeni görevlerle karşı karşıya kalır. Partinin yapısı çalışan güçlerle ideolojik aydınlardan doğmuş mutlak iktidarı kurduktan sonra değişmelere uğrar. İşte o zaman Gençlik Kolları yeni görevler üstlenmelidir."[371]

---

[370] **Cumhuriyet**, 2 Temmuz 1970; **Milliyet**, 2 Temmuz 1970; **Ulus**, 2 Temmuz 1970; Bu metin, söz konusu gazetelerden alıntıların birleştirilmesiyle elde edilmiştir.

[371] **Ulus**, 2 Temmuz 1970

Çalışma raporunun okunmasından sonra kürsüye gelen CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ise CHP'li gençlere hitaben özetle şunları söylemiştir:

> *"Gençlik Kollarımızın, bugün parti içinde geçirmekte olduğumuz tartışmaları içinde önemli ödevler vardır. Örgüt olarak lehte ve aleyhte gösteriler Kurultay'a etki yapacak olursa, Kurultay çalışamaz hale gelir ve partinin aleyhine olur. Gençlik Kollarının böyle bir fikre alet olmasını asla kabul etmiyorum.*
>
> *Siyasal hedef olarak, eğitim olarak, Gençlik Kolları bir istikamet tuttuğu vakit, bu istikametin CHP'nin esas politikasına uygun olması lazımdır. Bu bağlantıyı göz önünden uzak tutamazsınız. Bir partiye bağlı olarak o partinin vermemiş olduğu kararlar üzerinde iddialı olamazsınız, verilmiş kararlarına da aykırı olarak iddiaya kalkamazsınız. Bu söylediklerimi, olan işlerden şikayet manasında almayınız. Sizi kullanmak isteyeceklerin, sevk etmek isteyeceklerin telkinlerini dikkatle değerlendirebilmeniz için dikkatli olacağınız hususların bilinmesi olarak alınız. Bunlara riayet ettiğiniz vakit CHP içinde canlı örgüt olarak hizmet yolları sizin elinizdedir."*[372]

Kurultay, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün konuşmasından sonra çalışmalarına ara vererek, ertesi gün yeniden toplanmak üzere dağılmıştır.

CHP Gençlik Kolları 6. Kurultayı, 3 Temmuz 1970 günü çalışmalarına CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in konuşmasıyla kaldığı yerden devam etmiştir. Ecevit, özetle şöyle demiştir:

> *"Türkiye birkaç yıldan beri her bakımdan bir kargaşalık içindedir. Bir ölçüde kendi partimizi de etkileyen, ama tümü ile Türk toplumunu, özellikle aydınlar kesimini saran bir kavram kargaşalığı vardır. Solcu nedir, aşırı solcu nedir, sağcı nedir, devrimci nedir, gerici nedir? Bütün bu konularda bizden daha çok şeyi devletleştirmek istiyorlar, yabancı sömürüsüne son vermek istiyorlar. Her yönüyle bağımsız Türkiye, adaletli bir toplum istiyorlar. Ama din duyguları güçlü diye kendilerini sağcı sanıyorlar. Daha doğrusu onlara kendilerini sağcı sanmaları telkin ediliyor, bazı kimseler tarafından, bir bakıyorsunuz kendilerini ileri ölçüde bilimsel sosyalist iddia eden ve sosyalizmi ihtilal yolu ile gerçekleştirme hayalleri, stratejileri kuran bazı kimseler, iki yıl önceye kadar kendi deyimleri ile gardrop Atatürkçüsü olarak nitelendirdikleri kimselerle kol kola, el ele girişiyorlar. CHP gerçek devrimcilik demek olan altyapı devrimciliğine, bütün açıklığıyla ve bilinçli olarak yöneldiği bir sırada Cumhuriyet Halk Partisi'ni gerici çizgiye düşmekle suçlandırıyorlar.*
>
> *Bakıyorsunuz Meclis'te büyük çoğunluğa sahip bir iktidar, memlekette can ve mal güvenliğini asgari ölçüde bile sağlayamaz duruma düşmüş, ama o iktidarın himayesi altında gelişen ve kendilerine*

[372] **Cumhuriyet**, 2 Temmuz 1970; **Milliyet**, 2 Temmuz 1970; Bu metin, söz konusu iki gazetedeki metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

komando diyen bazı topluluklar 'devletin güvenliğini biz sağlayacağız' diye ortaya çıkabiliyorlar. Köyleri, kentleri, kasabaları haraca kesebiliyorlar.

Bakıyorsunuz devlet; 'gençliği silah arındıracağım' diyor; güya yurtlarda, üniversitelerde silah araması yapıyor, ama sadece tek tarafın, bir tarafın bulunduğu yerlerde bu aramayı yapıyor. Kendilerine komando diyen kimselerin barındıkları yerlerde bu aramayı yapmadıklarını söylüyoruz, inkar ediyorlar.

Türk halkını asırlardan beri karşı karşıya kaldığı sömürüden, içinde bunaldığı yoksulluktan kurtarabilmek için halkla el ele bulunmak büyük bir fırsattı. Fakat Solcu geçinen, kendine Sosyalist denen kimselerin, hepsi demeyim, bazısı, bu fırsatı kullanmasını bilemediler. Türk halkına rağmen, Türk aydınlarının büyük çoğunluğuna rağmen ekonomik ve sosyal sorunları yeniden geri plana geçirdiler. Ve bu sefer demokratik rejimi kurtarmak için değil, yaşatmak için değil, demokratik rejimi yıkmak amacıyla rejim sorununu ön plana geçirdiler. Neden? Bir yandan tedavi edilmez bir iktidar hırsı içindedirler. Bir yandan da iktidara demokratik rejim içinde gelmelerinin söz konusu olamayacağını görüyorlar, halktan öylesine koptuklarını görüyorlar." [373]

Bülent Ecevit'in konuşmasından sonra çalışma raporu üzerinde konuşmalar devam ederken, Balıkesir Delegesi Ziya Moğulkoç'un bir önerisi herkesin dikkatini çekmiştir. Moğulkoç, önerisinde kurultay bildirisine din eğitiminin Türkçe yapılması hususunda bir madde eklenmesini talep etmiş, ancak bu öneri kurultayda yapılan oylamada reddedilmiştir.[374]

Daha sonra Gençlik Kolları Genel Başkanı ve Merkez Yönetim Kurulu'nun seçimine geçilmiştir. Ancak, bundan önce bir hususu anlatmakta fayda olduğu kanaatindeyim.

Bu kurultayda Gençlik Kolları'nın 5. Kurultayı'nda Merkez Yönetim Kurulu Üyesi seçilen Rüştü Kurt ve Nafiz Bostancı, Süleyman Genç'e karşı aday olmak istemişlerse de Genel Merkezin baskısından dolayı başarılı olamamışlardır. Serhat Hürkan, Kurt'un ve Bostancı'nın adaylık süreçlerini ve Genel Merkezin baskısını şu şekilde anlatmaktadır:

"Süleyman Genç, SDDF'li Nail Gürman'ın desteğini alabileceğini hesaplayan Rüştü Kurt'la yarışacaktı. Bülent Ecevit'in desteğiyle gençlik kolları kontenjanından CHP Parti Meclisi Adayı gösterilecek olan Nail Gürman, öteden beri Süleyman Genç'in aşırı 'heyecanlı', 'kongre kazanmak için her çareye başvurmayı uygun gören'

[373] **Ulus**, 3 Temmuz 1970; CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit'in konuşma metninin tamamı için; **Bkz. EK – 18**

[374] Serhat Hürkan, **a.g.e.,** s. 164

üslubunu eleştiriyordu. Ama Genel Merkezin adayının Süleyman Genç olduğu kesinleşince ısrarcı olmadı. Genel Merkez baskısına maruz kalan ve Gürman ile arkadaşlarının yanında olmadığını gören Rüştü Kurt adaylıktan çekildi. Merkez Yönetim Kurulu'nda görev almayı da kabul etmedi. Hacettepe Üniversitesi'nden, SDDF'nin son Genel Başkanı Nafiz Bostancı da Genç'e karşı adaylığa niyetlendi. Fakat SDDF'lilerden gelen ve CHP yöneticilerinden Nermin Neftçi'nin ön planda görüldüğü baskılar sonucu O da çekildi. MYK Üyeliğini kabullendi."[375]

Genel Merkez yönetiminin Süleyman Genç'ten yana tavrını koyması ve Genç'in tek aday olarak seçime girecek olması, elini güçlendirmiş gibi görünse de Süleyman Genç istediği gibi bir liste yapamamıştır. Genç, listesiyle ilgili olarak şunu söylemektedir:

"Elimden gelseydi listenin çoğunluğunu eski FKF'lilerden yapardım. Ama Bülent Bey ve parti yönetimi kimseyi dışlama deyince, istediğimi yapamadım."[376]

Ancak ilerleyen süreçlerde özellikle bazı illerde Dev – Genç üyesi gençleri İl Gençlik Kolu Başkanlığı'na atamıştır ki; bunu şu ifadeleriyle açıklamaktadır:

"Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'na Dev – Genç'ten kimseyi almadım. Ama içlerinden önemli bir kısmını İl Gençlik Kolu Başkanı olarak atadım."[377]

CHP Gençlik Kolları 6. Kurultayı'nda Süleyman Genç Genel Başkanlığa seçilirken, Merkez Yönetim Kurulu'nda ise şu isimler yer almıştır.

ASİL ÜYELER

- Yaşar Çatak (A.Ü. Hukuk Fak. Öğrenci Derneği Başkanı)
- Erol Baysal (DTCF SDD 2. Başkanı)
- Nafiz Bostancı (Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)
- Yusuf Ataarıak (ODTÜ SDD Üyesi)
- Erol Işılsağ (Gazeteci)
- Erhan Çayan (A.Ü. SBF Ortanın Solu Derneği Eski Başkanı)
- Ümit Başer (Hacettepe Üniversitesi SDD II. Başkanı)
- Basri Bilecen (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Yönetim Kurulu Üyesi)
- Sinan Akpınar (A.Ü. Tıp Fak. SDD Başkanı)
- Hasan Cevher (İşçi, Genel – İş Sendikası Merkez Görevlisi)

[375] Serhat Hürkan, **a.g.e.,** s. 164
[376] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009
[377] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

- İbrahim İlkhan (ODTÜ SDD Üyesi)
- Erdal Polat (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Üyesi)
- Hayati Bora (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Yönetim Kurulu Üyesi)
- H. Basri Üstünbaş (Hacettepe Üniversitesi SDD Üyesi)

YEDEK ÜYELER

- Safa Gürman (ODTÜ SDD Üyesi)
- Ceyla Mazlum (A.Ü. Tıp Fak. SDD Üyesi)
- Adnan Özbaki (A.Ü. Hukuk Fak. Bilim Kurulu Üyesi)
- Mahmut Uslu (SDDF Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)
- Bahattin Cengiz (A.Ü. Hukuk Fak. Öğrenci Derneği Yönetim K. Üyesi)
- Akşit Özkural (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Üyesi)
- Yaşar Karaca (Özel Anadolu Kimya Müh. Okulu SDD Üyesi)
- Arif Uluçay (Hacettepe Üniversitesi SDD Üyesi)
- M. Ali Teke (DTCF SDD Üyesi)
- İlhan Tuncer (A.Ü. Tıp Fak. SDD Eski Başkanı)
- Mehmet Sözen (ODTÜ SDD Üyesi)
- Ayhan Saner (A.Ü. Ziraat Fak. SDD Üyesi)
- Mahmut Tolu (DTCF SDD Üyesi)
- Ertan Sümen (DTCF SDD Üyesi)
- Zafer Kahyaoğlu (Sağlık İdaresi Yüksek Okulu eski Öğr. Der. Bşk.)[378]

4. 11. 2. Süleyman Genç Dönemi'nde CHP Gençlik Kolları

CHP Gençlik Kolları Süleyman Genç'in yeniden Genel Başkan seçilmesiyle birlikte, ülkenin birçok sorununa parmak basar hale gelmiştir. Örgütçü kimliğiyle bilinen Süleyman Genç ve ekibi, görev süreleri içerisinde Türkiye'nin birçok yerini dolaşarak çeşitli konularda toplantılar ve kurultaylar düzenlemişlerdir.

Süleyman Genç'in anlattıklarından hareketle; Gençlik Kolları 1970 – 1972 arası dönemde Giresun'da Fındık Kurultayı, Kars'ta Hayvancılık Kurultayı,

[378] Asil üyeler içerisindeki Yusuf Ataarıak, aslında Yusuf Ata Arıak; Erol Işılsağ ise aslında Erol İşisağ şeklinde yazılması gerekirken, muhtemelen yazım yanlışından dolayı listedeki şekliyle yazılmıştır. Listenin orjinali için **Bkz. EK – 19**

Konya'da Buğday Kurultayı, İzmir'de Büyük Üretici Kurultayı, Ankara'da Gecekondu Kurultayı, Edirne'de Yağlı Tohumlar Kurultayı, Malatya'da Ayçiçeği Kurultayı, Diyarbakır'da Kurubaklagiller Kurultayı, Rize'de Çay Kurultayı, Bursa'da Sendikal Hareket ve İşçi Sınıfı Kurultayı, Antalya'da Yeni Dünya Dengeleri ve NATO Kurultayı ve Adana'da Topraksızlar Kurultayı düzenlemiştir.[379]

Bu dönemde gençlerin bu faaliyetleri, aslında CHP'de bir kuşak değişiminin habercisi olmuştur. Çünkü bu tür çalışmalarla kendilerini yetiştiren gençlerin bir süre sonra parti yönetiminde daha etkin olma ve parti yönetimini tamamıyla ele alma ihtimallerini giderek artmaktaydı. Nitekim Sabri Ergül de *"biz faaliyetlerimizi yaparken, gençlik kollarını oluştururken ana kademeyi ele geçirme hesabıyla yapardık"*[380] diyerek, CHP ana kademesindeki yöneticilerin kaygılanmalarının haklılığını ortaya koymaktadır. Tabiî ki bu kaygıların doğal sonucu olarak CHP Gençlik Kolları bu tür faaliyetlerinde zaman zaman engellemelerle de karşılaşmışlardır.

Örneğin; Erol Baysal, 13 – 14 Mart 1971 tarihlerinde CHP Gençlik Kolları tarafından Adana'da düzenlenmesi planlanan, ancak 12 Mart Muhtırası nedeniyle gerçekleştirilemeyen **"Topraksızlar Kurultayı"**yla ilgili olarak karşılaştıkları engeli şu sözlerle ifade etmiştir:

> *"Topraksızlar Kurultayı yapmamıza Genel Merkez yönetimi sıcak bakmıyordu. Hatta bunun için bize kaynak bile aktarmamışlardı. Biz de 'kanımızı satar, o kurultayı yaparız' diyerek rest çekmiştik. Genel Sekreter Bülent Ecevit, bizim vazgeçmemiz için Gençlik Kolları tarafından sevilen Mustafa Ok'u yollamıştı. Çok sevmemize rağmen Mustafa Ok, bizi vazgeçirmeye muvaffak olamayınca 'keşke sizin yerinize başkaları atansaydı' demekten kendini alamadı."*[381]

Gençlik Kolları bu dönemde yalnızca ülke meseleleriyle uğraşmakla kalmamış, ideolojik altyapılarını sağlamlaştırmak için bilimsel çalışmalar da yapmışlardır. Bu çalışmaların en önemlisi daha sonra seri haline gelecek olan **"Demokratik Sol Düşünce Forumları"**dır.

İlk olarak 20 – 21 – 22 Kasım 1970 tarihlerinde gerçekleştirilen **"1. Demokratik Sol Düşünce Forumu"**, Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç'in açış konuşmasıyla başlamıştır.

---

[379] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009
[380] Sabri Ergül İle Görüşme, Ankara, 22 Aralık 2008
[381] Erol Baysal İle Görüşme, İzmir, 16 Aralık 2008

Genç açış konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

"Devrimci, her şeyden önce yaşadığı toplumun somut şartlarını objektif olarak değerlendirmeyi öğrenecektir. Türkiye'nin durum analizi somut olarak ortaya konulmalı ve en uygun, en geçerli mücadele yolu bu analiz sonuçlarına göre saptanmalıdır.

Hedefimiz, Türkiye'yi bağımsız bir ülke yapıp, çağdaş sanayi toplumu haline getirmektir. Bu da demokratik halk devrimini gerçekleştirmekle sağlanabilir. Devrim en basit anlamıyla, ekonomik gücü elinde bulunduranların iktidarı, işçi, köylü, küçük esnaf ve sanatkarların oluşturacağı bir iktidara bırakmasıdır. Bu düzen, tesadüfen kurulmuş bir düzen değildir. Devrim anlayışımızı ortaya koyarken, stratejimizi çizerken dostlarımızı ve düşmanlarımızı doğru saptamalıyız. Bu uğraşta işçiler, köylüler, esnaflar, sanatkarlar, memurlar ve öğretmenler düzenin değişmesinden zarar görecek olan toprak ağaları, tefeciler, aracılar, bürokratlar ve işbirlikçi kapitalistler, devrimin düşmanlarıdır.

Bizim eylemimiz bağımsız olmalıdır. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi kimsenin müdahalesi olmadan sürdürülmelidir. Toplumumuzun içinde bulunduğu şartları bizden iyi kim bilebilir? Bize özgü kültürü biz yaratacağız. Bu, çağdaş bir kültür olacaktır. Sınıfsız bir toplum hedefine, sömürüsüz bir toplum hedefine o götürecektir bizi. Uygulama, bir model uygulama olmayacaktır. Kendi kültürümüzün yarattığı teori, bilimsel bir yöntemle uygulanacaktır. Böylece, oluşturacağımız teorinin kaynaklarına dönmek zorundayız. Demokratik Sol Düşünce'nin temeli eşitlik, kardeşlik, kardeşçe dayanışma, yabancılardan kurtulma, tek kelime ile somut insandır. Kurulacak Demokratik Sol düzende insana, insan emeğine, insan yaratıcılığına, toplum yararına ve doğruluğuna en üstün değer verilecektir. İnsan insanı, zümre zümreyi, kişiler veya yabancılar ülkeyi sömürmeyecektir. Bu şartlar içinde yetişen, çalışan, yaşayan insanlar, daha güçlü, daha mutlu, daha insanca bir toplumun kurucuları ve unsurları olacaktır." [382]

1. Demokratik Sol Düşünce Forumu'na Şevket Süreyya Aydemir **"Ekonomik Yapı ve Ekonomik – Politik Gelişmeler"**, İsmail Cem **"Sosyal Yapıda ve Sınıflararası İlişkilerde Gelişmeler"**, Ahmet Naki Yücekök **"Türkiye'de Sosyal ve Siyasal Gelişmeler"**, Deniz Baykal **"Toplumsal Yapı Çözümlenmesi ve Gelişme Doğrultusunun Teşhisi"**, Ahmet Taner Kışlalı **"Demokratik Sol"**, Besim Üstünel **"Ekonomik Kalkınma ve Sanayileşme"** ve

[382] **Milliyet**, 21 Kasım 1970; **Sosyal Demokrat**, Sayı:2, Kasım 1970; Bu metin, söz konusu iki gazetedeki alıntıların bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Haluk Ülman **"Siyasal Düzen ve Dış Bağıntılar"** konularında birer konuşma yapmışlardır.[383]

Bununla birlikte 1969 seçimlerinden sonra parti içinde ortaya çıkan Bülent Ecevit – Kemal Satır çekişmesinin tarafı haline gençlik kolları, tavrını Ecevit'ten yana kullanmıştır. 1970 yılındaki 20. Büyük Kurultay sonrasında Ecevit – Satır çekişmesinin artık yavaş yavaş İnönü – Ecevit mücadelesine dönüşmesine rağmen, gençler yine tavırlarını Ecevit'ten yana koymuşlardır.

1970 – 1972 döneminde CHP Gençlik Kolları'nın icraatlarının altında yatan nihai hedef, o dönemde tıpkı Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin Gençlik Kolları gibi, CHP Gençlik Kolları'nın da parti içinde **"özerkten"** ziyade, **"bağımsız"** bir kurum haline gelmesiydi. Tabi gençler bu hedefe yürürken en iyi siyasi disiplinin organik bağlarla değil, ideolojik bağlarla sağlanabileceği iddiasıyla hareket etmişlerdir.[384]

Ancak şu kadarını söyleyebiliriz ki; özellikle 12 Mart Muhtırası sonrasında CHP Gençlik Kolları'nın Ortanın Solu'ndan daha da **"sol"**a kaydığına tanık olacağız.

[383] **Milliyet**, 21 Kasım 1970; **Sosyal Demokrat**, Sayı:2, Kasım 1970; Konuşmaların özetleri için; **Bkz. EK – 20**

[384] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

BEŞİNCİ BÖLÜM
12 MART'TAN 12 EYLÜL'E CHP GENÇLİK KOLLARI

1968 yılında başlayan gençlik hareketlerinin süreç içerisinde evrimleşerek şiddet eylemlerine dönüşmesi, ordu içindeki sol görüşlü komutanların bir müdahalede bulunması ihtimali, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın öncülüğünde, tüm Kuvvet Komutanlarının 12 Mart 1971'de muhtıra yayınlayarak ülke yönetimine müdahil olması için gerekli ortamı hazırlamıştır.

Süleyman Genç, 12 Mart'ı hazırlayan süreci şu şekilde özetlemektedir:

> *"Bu dönem içinde geleceği hemen herkes kuşku ile izlemekte, her sabah uyanıldığında, yeni bir patlama ile karşılanacağı endişesi yatmaktaydı.*
>
> *Yürüyüşler, mitingler, boykotlar, işgaller ve ayaklanmalar birbirini izledi. Yetmedi. Banka soyma, fidye alma, adam kaçırma, ideolojik amaçlar için öldürme olağan sayıldı.*
>
> *Yeni 'ordular' kuruldu. Eyleme geçildi. Yeni partiler kuruldu eylemleri yönlendirdi. Her sabah iktidarı ele geçirdik heyecanı ile uyanan kümeler oluştu. Karşılıklı gruplar vurasıya, öldüresiye savaştı. İç ve dış bağlantılarıyla, içte ve dışta savaştılar.*
>
> *Aynı cephe içinde de gruplaşmalar, örgütler doğdu. Bunlar da kıyasıya çatıştılar. Ve sürekli çatışmaktalar.*
>
> *Nurcusu – Süleymancısıyla, Takunyalısı – Gravatlısıyla, Kalpaklısı – Kalpaksızıyla, Ümmetçi toplumcusu – Türkçü toplumcusuyla, Dar cepheci – Geniş cepheciyle, Cuntacı – Proleter devrimciyle, Mao Zedung düşüncesinde olan Mao – Çe-tung düşüncesinde olanla…*
>
> *Gençler öncü birlikler olarak savaşıyor, tutsak alınıyor, ölüyor ve eğlence yerlerine gidercesine hapishanelere giriliyor ve çıkılıyordu.*
>
> *Her geçen gün, ertesi güne oranla sulh ve sükun dönemi gibi aranıyordu. Orta yerde sorumlu da görünmüyordu. Herkes birbirini suçluyordu.*
>
> *Ne olayların ne de devletin sahibi vardı. Varlığı tartışılır olan iktidar; olayları önlemek şöyle dursun, sorumsuzluk örnekleri vererek teşvik edici durumdaydı."*[385]

Böyle bir ortamın yarattığı bahaneyle ülke yönetimine müdahale eden ve asıl maksatları 1961 Anayasası'nın özgürlükçü maddelerini tırpanlamak olan askerlerin bu girişimi, CHP içinde süren çekişmenin daha da keskinleşmesine neden olmuştur.

---

[385] Süleyman Genç, **12 Mart'a Nasıl Gelindi (Bir Devrin Perde Arkası 1960 – 1971),** İleri Yayınları, Araştırma Dizisi: 1, Ankara 1971, s. 1 – 2.

Şöyle ki; 12 Mart Muhtırası, CHP Genel Başkanı İsmet İnönü başta olmak üzere, tüm örgüt tarafından tepkiyle karşılanmış, ancak sonradan yaşanan gelişmeler neticesinde İsmet İnönü'nün muhtıraya karşı olan tutumunun yumuşamasından ve parti içerisinde **"göbekçi takımı"**nın önde gelen isimlerinden birisi olan Nihat Erim'in partiden istifa ettirilerek Başbakanlığa getirilmesinden dolayı, CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit görevinden istifa ederek İnönü'nün tutumunu protesto etmiştir.[386]

5. 1. 12 MART MUHTIRASI'NIN CHP GENÇLİK KOLLARI'NA ETKİSİ

Bülent Ecevit'in CHP Genel Sekreterliği'nden istifa etmesinden sonra CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, İstanbul, Ankara ve İzmir İl Gençlik Kolu başta olmak üzere Gençlik Kolları'nın önemli bir bölümü Ecevit'in tutumunu desteklediklerini deklare etmişlerdir. Bu nedenledir ki; İsmet İnönü, Ecevit'ten sonra Genel Sekreterlik görevini üstlenen Şeref Bakşık ve Kamil Kırıkoğlu'ndan Gençlik Kolları'nı feshetmelerini istemiş,[387] ancak bu istek gerçekleşmemiştir. İsmet İnönü'nün **"yaramaz çocuk"** diye hitap ettiği Süleyman Genç, artık **"hayta, eşkıya"** olmuştur.

Böylece 12 Mart sonrasında Gençlik Kolları'nın parti içinde meydana gelen İnönü – Ecevit Mücadelesi'nin taraflarından birisi haline geldiğini görmekteyiz. O dönemde Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olan Yaşar Çatak İnönü – Ecevit Mücadelesi'nden Gençlik Kolları'nın tarafı ile ilgili olarak şunları söylemektedir:

> *"12 Mart sürecinde birden kendimizi İsmet Paşa, Bülent Ecevit kargaşasının içinde bulduk. Çünkü o dönemde seçilerek gelen Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri Kurultayın da doğal delegesi idi. Biz de o dönemde İsmet Paşa'ya çok büyük saygı beslemekle birlikte tercihimizi Bülent Ecevit'ten yana kullandık."*[388]

---

[386] CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün 12 Mart Muhtırası'na karşı tutumunun değişmesinin nedenleri ve Bülent Ecevit'in istifa süreci ile ilgili detaylı bilgi için; **Bkz.** Asil Kaya, **CHP'de İnönü – Ecevit Mücadelesi"**, Celal Bayar Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Manisa 2007, 66 – 79.

[387] Suna Kili, **1960 – 1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisi'nde Gelişmeler,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1975, s. 287

[388] Yaşar Çatak İle Görüşme, Ankara, 9 Ekim 2008

12 Mart Muhtırası'nın CHP Gençlik Kolları'na olan etkisi yalnızca bununla kalmamış, muhtıra sonrasında kapatılan SDDF'liler de partiye dahil olarak, gençlik kolları bünyesinde çalışmalarını devam ettirmişlerdir. 26 Nisan 1971 tarihinde kapatılan SDDF'nin son Genel Başkanı Nafiz Bostancı zaten halihazırda CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi idi. Ancak Süleyman Genç ve arkadaşlarıyla fikirsel anlamda pek uyuşmayan ve içten içe çekişen Semih Eryıldız ekibinin gençlik kollarına dahil olmaları gençlik kolları içerisinde yeni çekişmeleri de beraberinde getirmiştir. Aslında bu çekişmelerin Bülent Ecevit'in işine yaradığını söylememiz gerekmektedir. Çünkü bu çekişme, Bülent Ecevit'in Gençlik Kolları'nı istediği gibi hareket ettirebilmesi için önemli fırsatlar doğurmuştur ki, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde buna dair örneklere rastlanacaktır.

Bununla birlikte, 12 Mart sonrasında TİP'in kapatılması, CHP'yi solun tek partisi konumuna getirmiştir. 26 Nisan 1971'de SDDF'yle birlikte kapatılan Dev – Genç'in üyeleri de CHP'ye yönelmişlerdir. Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç'in partiye dahil olan aşırı solcu gençlere gençlik kolları bünyesinde görev vermesi, Gençlik Kolları'nın iyiden iyiye sola kaymasına neden olmuştur.

Geçmişte TİP'le çok sıkı bir bağ kuran ve FKF ile sıkı bir ilişkisi bulunan Süleyman Genç, *"12 Mart'tan sonra 500'ü aşkın Dev – Genç'linin partiye girmesini sağladım"*[389] diyerek, gençlik kollarının nasıl sola kaydığını göstermektedir aslında.

Dev – Genç'lilerin 12 Mart sonrasında CHP'ye kaydolmaları her ne kadar Bülent Ecevit'in söylem ve eylemlerine bağlansa da CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç'in etkisinin daha büyük olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Süleyman Genç ve ekibinin daha önceleri TİP ve FKF içerisinde etkin olmalarının yanında, 12 Mart öncesinde Genç'in öncülüğünde Gençlik Kolları'nın icraatları da bu geçişin alt yapısını oluşturmuştur. Bu icraatlardan birisini Süleyman Genç, şu sözlerle anlatmaktadır:

> *"Biz bazı panellerimize sosyalist bilim adamlarını da getirebiliyorduk. Mesela; 12 Mart öncesinde düzenlediğimiz bir panelde İsmet İnönü ve Şevket Süreyya Aydemir'in yanında Bağımsız Sosyalistlerden Doç. Dr. Yalçın Deniz gibi bir ismi konuşturmuştuk. Hatta İnönü de onun konuşmasından memnun kalmış ve bu tür bilinçli ve düşünsel anlamda üretken kişilerin partiye kazandırılmasını gerekli gördüğünü belirtmişti."*[390]

[389] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009
[390] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

O dönemde Merkez Yönetim Kurulu'nda olmayan, ama Süleyman Genç'in ekip arkadaşlarından olan Hasan Belovacıklı ise bu sola kayışı *"Biz Sosyalizm'den korkmazdık, ama bizim ekibimizin dışındakiler korkarlardı"*[391] diyerek açıklamaktadır.

CHP'de İnönü – Ecevit Mücadelesi'nde kilit rol oynayan Gençlik Kolları, bu mücadeledeki tavrından dolayı feshedilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bununla birlikte, Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'nin ve İl Gençlik Kolu Başkanlarının neredeyse tamamına yakınının Bülent Ecevit ve ekibini desteklemelerinden dolayı, Kemal Satır ve ekibinin de isteğiyle Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri ve İl Gençlik Kolu Başkanları'nın Kurultay Delegesi olma vasıfları ellerinden alınmak istemiştir. Öyle ki; 4 Mart 1972 tarihinde yayınlanan Parti Meclisi Sonuç Bildirgesi'nin 5. maddesinde bu konuyla ilgili olarak şöyle bir ibare yer almaktadır:

> *"5 – CHP Parti Meclisi, Siyasi Partiler Kanunu'nda yapılacak değişiklikler hakkında hükümetçe hazırlanıp Meclis'e sunulan tasarı üzerinde durmuş, tasarıya;*
> *a) Kadın ve Gençlik Kolları hakkında, bu kolların kurultay kararlarına ve tüzük hükümlerine uygun olarak, parti örgütünün her kademesinde yardımcı kuruluş halinde ve eşit haklarla parti çalışmalarına katılmalarını sınırlayacak hükümler konulmasına,*
> *b) Diğer yardımcı kuruluşların muhafaza edilmesini önleyecek kayıtlar konulmamasına ve*
> *c) İlçe kademesinden başlamak ve partilerin iç işlerini işlemez hale getirmemek kaydıyla partilerin gerçek bir adlî, mali denetime tâbi tutulmasını sağlayacak hükümler konulmasına dikkat edilmesi hususlarında prensip kararlarına varmış ve bu prensip kararlarının Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Grup Başkanlıkları'na duyurulmasını kararlaştırılmıştır"*[392]

Kemal Satır ve ekibi, Siyasi Partiler Kanunu'ndaki söz konusu değişikliği yapabilmek için Adalet Partili Milletvekilleri ile anlaşma yoluna dahi gitmişler, ancak söz konusu yasayı 5. Olağanüstü Kurultay'a kadar yetiştiremedikleri için, bu konuda da başarısız olmuşlardır.

Gençlik Kolları da İsmet İnönü'nün Bülent Ecevit ve ekibinin parti içindeki etkinliğini azaltmak için **"güvensizlik"** oyu verilmesini istediği 5. Olağanüstü

[391] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[392] **Cumhuriyet**, 5 Mart 1972; **Tercüman**, 5 Mart 1972

Kurultay'da (6 – 7 Mayıs 1972), İsmet İnönü'ye karşı firesiz olarak Bülent Ecevit'i desteklemiş ve **"güvenoyu"** vermişlerdir.

Böylece Gençlik Kolları, 5. Olağanüstü Kurultay'da yalnızca Bülent Ecevit ve ekibine güvendiğini beyan etmekle kalmamış, CHP Genel Başkanlığı'na giden yolda Bülent Ecevit'in önünü açmıştır. Kısacası; CHP Gençlik Kolları bu kararıyla aslında yalnızca CHP'nin değil, Türk Siyasi Tarihi'nin de kaderine yön vermiştir.

CHP Gençlik Kolları, 14 Mayıs 1972 tarihinde gerçekleştirilen CHP Genel Başkanlık Seçimi Özel Kurultayı'nda da 52 İl Başkanı ve Kadın Kolları Delegeleri ile birlikte Bülent Ecevit'i CHP Genel Başkanlığı'na öneren önergenin altına imza atmışlardır. CHP Gençlik Kolları'nın da imzaladığı önerge şöyledir:

> *"Türkiye'de demokrasinin geleceği ve Türk halkının mutluluğu ile yakından ilgili olan bu dönüm noktasına toplumumuzun ekonomik ve sosyal yapısındaki ileriye dönük ve hızlı değişim ve gelişim nedeniyle varmış bulunuyoruz…*
>
> *Büyük Türk ulusunun sinesinde yaşayan ve halkımızın kopmaz bir parçasını meydana getiren CHP'nin bu gelişen, farklılaşan ve hızla değişen toplumdaki sorunları yansıtmayacağı ya da onlardan etkilenmeyeceği düşünülemez. CHP, Türk toplumuyla birlikte aynı aşamalardan geçmiş ve şimdi içinde bulunduğumuz ve demokrasiyi yakından ilgilendiren dönüm noktalarına gene Türk toplumuyla birlikte varmıştır…*
>
> *Yalnızca ulusal onur ve özgürlüğümüzü değil, CHP'liler olarak üstün önderliğine sığınarak eriştiğimiz her türlü başarıyı da kendisine borçlu olduğumuz Sayın İnönü, şimdiye kadar olduğu gibi bundan böyle de yolumuza ışık tutacak görüşleri ve tecrübeleriyle her zaman gönüllerimizde yaşayacaktır…*
>
> *Devrimcilik ve halkçılık doğrultusunda bayrağın el değiştirmesi olarak tanımladığımız genel başkanlık seçiminde de Türk Demokrasisini esenliğe çıkarma çabalarına CHP örgütüyle birlikte büyük katkıda bulunacağına ve CHP'yi değişen Türkiye ortamında iktidar alternatifi yapacağına inandığımız, demokratik yaşamımız bakımından halkçı ve demokratik inançlarına bir güven duyarak desteklediğimiz genel başkan adayımız, Parti Meclis Üyesi ve Zonguldak Milletvekili Sayın Bülent Ecevit'tir.*
>
> *Adaylığını saygıyla arz ve teklif ederiz."*[393]

CHP Gençlik Kolları, CHP Genel Başkanlığı'na, destekledikleri Bülent Ecevit'i önerirken, kendi kongre süreçlerine de yeni Genel Başkanları Bülent Ecevit'in öncülüğünde girmişlerdir.

---

[393] **Cumhuriyet**, 15 Mayıs 1972, **Hürriyet**, 15 Mayıs 1972. Bu metin her iki gazetedeki alıntıların birleştirilmesi suretiyle oluşmuştur.

5. 2. CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN GİZLİ KURULTAYI

CHP Gençlik Kolları Tarihçesi'nin yazıldığı kaynaklarda yer verilmeyen bir kurultay olmasından dolayı, bu kurultayı **"CHP Gençlik Kolları'nın Gizli Kurultayı"** olarak adlandırmayı uygun gördüm. Aslında CHP Gençlik Kolları 7. Kurultayı olan bu kurultaya katılan delegelerin büyük bir çoğunluğunun Sakarya'nın Sapanca İlçesi'nde oturan gençlerden oluşmasından dolayı bu kurultaya o dönemin gençleri **"Sapanca Kurultayı"** adını vermişlerdir.

Bu Kurultaya Sapanca Kurultayı denmesinin nedeni ile ilgili olarak Zeki Alçın şunları söylemiştir:

> *"Sabri Ergül'ün seçildiği Kurultay kavgalı dönemin başlangıcıdır. Zira o dönemin delege yazımı konusundaki esnekliğinden dolayı Süleyman Genç, bazıları İzmir'den, çoğunluğu Sapanca'dan birçok genci, çeşitli illerden kurultay delegesi yazdırmıştı. Bu yüzden biz bu kurultaya 'Sapanca Kurultayı' dedik. Bu durum, o kurultayın kavgalı geçmesinin başlıca neden olmuştu."*[394]

Bu kurultayda Sabri Ergül'ün listesinden Merkez Yönetim Kurulu'na giren Hasan Belovacıklı da Zeki Alçın'ın söylemine paralel olarak;

> *"Bizim dönemimizde en örgütlü illerden birisi Sakarya'ydı. Bu ildeki örgütlenmenin başını Nafiz Bostancı çekiyordu. O dönemin delege yazımı konusundaki esnekliğinden faydalanarak Sakarya'nın Sapanca İlçesinde oturan arkadaşlarımızdan birçok kişiyi başka illerden Kurultay Delegesi yapmıştık."* [395] demiştir.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç de Zeki Alçın'ın ve Hasan Belovacıklı'nın bu kurultaya Sapanca Kurultayı adı verilmesine neden olan delege yazımı konusundaki görüşlerinin doğruluğunu kabul etmiş, ancak bunu Sabri Ergül'ü Gençlik Kolları Genel Başkanı seçtirebilmek için bu kurultayı oldubittiye getirmek zorunda olduğundan dolayı yaptığını ifade etmiştir.[396]

28 – 29 Haziran 1972 tarihlerinde Ankara'daki Derya Sineması'nda toplanan CHP Gençlik Kolları Kurultayı, Gençlik Kolları Genel Başkanı Süleyman Genç'in açış konuşmasıyla başlamıştır. Genç açış konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

> *"Parti içinde birtakım gerici ve tutucu unsurlar karşımıza geçerek sosyalist mini; değil misin sorusunu yöneltmekte, bizi kamuoyu*

[394] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008
[395] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[396] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009

önünde zor duruma düşürmek, köşeye sıkıştırmak istemektedirler. Biz demokratik solcuyuz, ulusal yöntemi izleriz, toplum sorunlarını çözünceye, halkın ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını cevaplandırıncaya dek solcuyuz.

CHP, Türkiye'nin ancak kapitalist olmayan bir yoldan kalkınabileceğini kararlaştırmıştır.

CHP, yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemin önemli niteliği özgür insanlar olarak demokratik haklarını kullanmaktır. Uzun bir parti içi mücadeleden ortak geçtik. İçimizdeki isyancıların türlü saldırılarını ortak omuzladık. Parti içi mücadelenin görünen bedeni biz olduk. İnançla başladık, inançla yürüdük. CHP'yi daha ileri götürmenin, daha tutarlı kılmanın yollarını arayacağız, kavgasını vereceğiz." [397]

Süleyman Genç'in konuşmasının ardından Başkanlık Divanı seçimine geçilmiştir. Divan Başkanlığı'na Aydın Erten, İkinci Başkanlıklara ise Yaşar Şevik ile Tacettin Korkut seçilmişlerdir.[398]

Başkanlık Divanı'nın oluşturulmasından sonra Atatürk ve Devrim Şehitleri için iki dakikalık saygı duruşu yapılmış ve İstiklal Marşı okunmuştur.

Daha sonra kurultay çalışma raporunun okunmasıyla devam etmiş ve raporun görüşülmesine geçilmiştir.

Türkiye'de değişimin ve gelişmenin mevcut düzen içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanan raporda özetle şöyle denilmekteydi:

"12 Mart öncesi sonrası iktidarlar toplumun değişme ve gelişme doğrultusuna paralel bir yöntem izlememişlerdir. Ülkemizin topyekun bir değişme ve organizasyona ihtiyacı vardır. Sosyal yapı değişimi için öngörülebilecek her teori ve bu teoriye bağlı olarak uygulanabilecek her yöntem toplum yapısının mekanizmalarına uygun olmak zorundadır. Bu uygunluk ölçüsü de hem gelişimi sağlayabilecek ve hem de toplumsal çözülmeyi, düzensizliği, kargaşalığı önlemiş olacaktır. Bu temellere aykırı görüş ve davranış ise, toplumun yapısına yabancı, taklitçi, dogmatik, ölçüsüz derecede katı olmaktan ileri gidemeyecektir. 12 Mart sonrasının hükümetleri Türkiye gerçekleriyle dünya görüşleri ve yapıları çatıştığından başarılı olamamışlardır." [399]

Kurultayın öğleden sonraki oturumuna CHP'nin çiçeği burnunda Genel Başkanı Bülent Ecevit de katılmış, **"Sosyal Demokrat Türkiye, Bağımsız Türkiye, Kemalist Türkiye"** sloganları eşliğinde kürsüye çıkmış ve özetle şöyle konuşmuştur:

---

[397] **Barış**, 29 Haziran 1972; **Milliyet**, 29 Haziran 1972; Süleyman Genç'in konuşmasının bu özeti, söz konusu iki gazetedeki alıntıların birleştirilmesi suretiyle elde edilmiştir.
[398] **Dünya**, 29 Haziran 1972
[399] **Milliyet**, 28 Haziran 1972

"Demokratik bir toplumda, devrimcilik yapanların, demokrasiden yoksun toplumlarda geçerli yöntemlere başvurması, kendi kendilerini aldatmak demektir.

Halkın çizdiği sınırı, demokrasi kalesinin duvarlarını aşanlar, tutucuların, gericilerin, menfaat çevrelerinin tuzağına düşerler. 12 Mart'tan önce bu sınırlar içerisinde kalmayı başaramayanlar, tuzağa düşmüşlerdir. CHP'li devrimciler, mücadelelerinde, devlet yapısının içinde olmasa bile, bu yapının dışında, fakat halkın içinde, demokratça sözlerini duyurma çabası göstermişlerdir.

Başka devrimci kesimlerin halkla yabancılaştıkları ve yalnızlaştıkları yıllarda halkla bütünleşmek, CHP'li gençleri yalnızlıktan kurtardı. Başka devrimci kesimlerin etkisiz veya sessiz ve soluksuz kaldığı şu dönemde ise, CHP'li gençler halktan ve halklılıktan aldıkları güçle kendi devrimci doğrultularında yürümeye ve seslerini duyurmaya devam ettiler.

Hemen her kuruluşa aşırı akımların veya terörist eğilimlerin sızabildiği yıllarda, CHP'ye, CHP Gençlik Kollarına, sosyal demokrasi derneklerine hiçbir sızma olmamıştır.

CHP'li gençlerin yetkilerini kısmak için bir tasarı geldi Meclis'e. Oysa bu yetkilerin verdiği sorumluluk bilincidir ki, CHP'li gençlerde ölçülü ve gerçekçi bir davranış oluşmasını sağlamıştır. Gençlerin CHP içindeki siyasal yetkilerini kısacak yerde, bütün gençlerin CHP içindeki siyasal yetkilerini genişletmek gerekir.

Eğer 12 Mart 1971'den önce, daha ilk gençlik olaylarının görülmeye başladığı, 1968 yılından itibaren bizim ileri sürdüğümüz bir istek kabul edilseydi, gençlere, erginlik yaşıyla beraber oy hakkı da verilseydi, tüm gençlerin demokrasiye bağlılığı artardı. Nasıl halkımız, demokrasiye, eline geçen oy gücünün değerini bildiyse, gençlik de bilirdi.

Gençlerin elinde oy gücü olsaydı, birçoğu silah gücüne başvurmazdı. Fakat 12 Mart öncesinde, ne gençlere oy hakkı verilmesi, ne de genel silahsızlanmaya gidilmesi yolundaki isteklerimizi dinletebildik.

Şimdi büsbütün tehlikeli yollara sapılmak isteniyor. Okuyan gençler, demokratik siyasal mekanizmanın büsbütün dışına itilmek isteniyor. Bu, son derecede tehlikeli bir eğilimdir. Bilinçlenme ve heyecan çağındaki insanları demokratik siyasal mekanizmanın yumuşatıcı etki alanı dışında bırakmak, onları göz göre göre şiddete veya patlamaya sürüklemek olacaktır.

CHP'nin kendi içindeki deneyin, kendi içinde uyguladığı gençlik politikasını başarısı apaçık ortada dururken, başka yollar denemeye kalkışmak akıl kârı değildir."[400]

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in konuşmasının ardından rapor üzerindeki görüşmeler devam etmiş ve bu görüşmeler sırasında çıkan tartışmalar nedeniyle de

[400] **Barış**, 29 Haziran 1972; **Milliyet**, 29 Haziran 1972; Bu metin, söz konusu iki gazeteden yapılan alıntıların birleştirilmesi suretiyle oluşturulmuştur.

Divan Başkanı Aydın Erten, ertesi gün yeniden toplanmak üzere kurultaya ara vermiştir.

Kurultayın ilk gününde dikkat çekici en önemli olay; kürsünün arkasına asılan **"Sosyal Kapitalistler Dışarı"** pankartı olmuştur. Zira bu sözü Semih Eryıldız ve ekibi üzerlerine alınmışlar[401] ve pankarta tepki göstermişlerdir. Sabri Ergül ise o pankartta Semih Eryıldız ve ekibini kastetmediklerini, zaten bu kurultayın Gençlik Kollarının **"Cumhuriyet Halk Partisi Sosyal Kapitalist Olmayacaktır"** sloganıyla toplandığını iddia etmektedir.[402] Netice itibariyle bu pankart, Semih Eryıldız ekibi ile Süleyman Genç ekibinin ayrışmasındaki ilk kıvılcım olmuştur. Bu ekipler arasındaki ayrışmanın ikinci kıvılcımı da kurultayın ikinci gününde yaşanacaktır.

29 Haziran 1972 günü çalışmalarına tekrar başlayan CHP Gençlik Kolları 7. Kurultayı, CHP Genel Sekreteri Kamil Kırıkoğlu'nun konuşmasıyla devam etmiştir. Genel Sekreter Kırıkoğlu konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

> *"Sizden önceki kuşaklar, bir bakıma sizden daha mutlu idi. Sizler, toplumun çorak yaşantısıyla karşı kaşıya kaldınız. Ama bir bakıma da mutlusunuz. Çünkü sizler, sizleri sömürenlerden yakanızı kurtardınız. Kimse sizi zorla bir yere itemeyecektir. Gençlik artık güdümlü değildir.*
>
> *Büyük gücünüzü yanlış yollarda harcamadan memleket sorunlarını iyi değerlendirerek toplum yararına girişeceğiniz çabalarda mutlaka başarıya ulaşacaksınız. Partimizin güven kaynağısınız. Parti içinde sorumluluk yüklenenler sizden uzaklaşırsa, başarıdan da uzaklaşırlar. Ümit sizdedir. Güven sizdedir."*[403]

CHP Genel Sekreteri Kamil Kırıkoğlu'nun konuşmasından sonra Parti Meclisi'ne gireceği için Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na tekrar aday olmayan Süleyman Genç bir teşekkür konuşması yapmıştır.

Bu arada eski SDDF'li gençler ile Süleyman Genç ekibi arasında kısa süreli bir münakaşa çıkmış, sorunun giderilmesinden sonra da seçimlere geçilmiştir.

Süleyman Genç'in de desteğiyle Gençlik Kolları Genel Başkanlığı için Sabri Ergül aday gösterilmiş ve bu anlamda Genel Merkezin de desteği alınmıştır.

Ancak Sabri Ergül'ün aday gösterilmesi, yalnızca Semih Eryıldız ve ekinin değil, Süleyman Genç'in yanında yer alan gençlerin de hoşuna gitmemiştir.

---

[401] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008
[402] Sabri Ergül İle Görüşme, Ankara, 22 Aralık 2008
[403] **Barış**, 30 Haziran 1972

Süleyman Genç ekibi içerisinde yer alan dönemin Gençlik Kolları Genel Saymanı Erol Baysal, bu süreci şu sözlerle açıklamaktadır:

> *"1972 yılındaki Gençlik Kurultayı'nda Ataol Çamlı ve ekibi, Nafiz Bostancı'yı bize karşı Genel Başkan Adayı çıkaracaklardı. Hatta bana da Nafiz'in listesinde yer almamı teklif etmişlerdi. Bu teklifi kabul etmediğim gibi, arkadaşlarla birlikte Nafiz'i kenara çekerek aday olması durumunda Satırcıların konumuna düşeceğini söyledik ve adaylıktan çekilmesi hususunda ikna ettik."* [404]

Semih Eryıldız ise konuyla ilgili olarak memnuniyetsizliğini dile getirirken; *"Süleyman Genç'in Sabri Ergül'ü aday göstermesi doğru değildi. Başka kişileri de aday gösterebilirlerdi. Mesela Erhan Çayan olabilirdi. Zaten Erhan da bu nedenle aslında Süleyman'a gücendi ama sonra yine de Merkez Yönetim Kurulu'nda yer aldı."*[405] demiştir.

Yukarıda da ifade ettiğim gibi Süleyman Genç'in bu kurultayı oldubittiye getirme sebebi de, Sabri Ergül'e yönelik olan tepkilerden ileri gelmekteydi.

Süleyman Genç'in Sabri Ergül ile ilgili bu dayatması da Semih Eryıldız ekibi ile Süleyman Genç ekibi arasındaki ayrışmanın ikinci kıvılcımı olmuştur.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki; bu ayrışma en çok CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in işine yaramıştır. Çünkü 12 Mart sonrasında kapatılan SDDF'li gençleri, Gençlik Kolları Kurultayı'ndan sonra Özgür İnsan Dergisi çalışmalarında görevlendiren Bülent Ecevit, bu gençleri sürekli Süleyman Genç – Sabri Ergül ve ekibine alternatif olarak elinin altında tutmuştur. Nitekim bu alternatifi 1974 yılında kullanacaktır.

Bu kurultayda 243 delege oy kullanırken, 10 oy boş çıkmış, 2 oy da geçersiz sayılmıştır. Sabri Ergül 231 geçerli oyla Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilirken, Merkez Yönetim Kurulu'nda ise şu isimler yer almıştır:

Ali Büyükkayıkçı, Erhan Çayan, Basri Bilecen, Hasan Belovacıklı, Mehmet Ali Teke, Hasan Cevher, Erol Baysal, Sedat Çetinbaş, Mustafa Küpçü, Vecihi Mutlu, Ahmet Karaatlı, Hüseyin Cerit, Ömer Eralp ve Hünkar Uslu[406]

---

[404] Erol Baysal İle Görüşme, İzmir, 16 Aralık 2008
[405] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008
[406] **Barış**, 30 Haziran 1972; **Milliyet**, 30 Haziran 1972

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu ilk toplantısında Gençlik Kolları Genel Sekreterliğine Hasan Belovacıklı'yı, Genel Saymanlığa ise Erol Baysal'ı getirmiştir.

5. 2. 1. CHP Gençlik Kolları'nda Sabri Ergül Dönemi

Sabri Ergül'ün Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilmesiyle birlikte CHP Gençlik Kolları'nda **"Sosyalist"** anlayış devam etmiştir. Ancak bunun Süleyman Genç dönemindeki kadar belirgin bir şekilde ön plana çıkmadığını belirtmek de fayda vardır.

Sabri Ergül'ün başkanlığındaki Gençlik Kolları, bu dönemde çoğunlukla 14 Ekim 1973'te gerçekleştirilen genel seçimler ile 9 Aralık 1973'te gerçekleştirilen yerel seçimlere yönelik çalışmalar yapmışlardır. Ayrıca eski bir TİP'li olan Sabri Ergül'ün de etkisiyle bu seçimlerde aşırı sol grupların desteği alınmıştır. Bu nedenle 1973 genel seçimlerinde alınan %33,3'lük oy oranında ve yerel seçimlerde alınan %37,09'luk oy oranında Gençlik Kolları'nın büyük payı olduğunu iddia edebiliriz.

Sabri Ergül de konuyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

> *"Açıkçası benim zamanımda CHP'yi dönüştürme iddiasındaydık. 1973 seçimlerinde de 'Umudumuz Ecevit' kampanyasını Gençlik Kolları olarak biz başlatmıştık. Eski TİP'li gençler ve Dev – Genç mensubu gençler, dillerimiz uyduğu için 1973 seçimlerinde bize büyük destek verdiler."*[407]

Ayrıca 1973 seçimlerinin en önemli sonucu Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı Süleyman Genç'in İzmir Milletvekili olarak meclise girmesi olmuştur. Süleyman Genç'in, Gençlik Kolları Genel Başkanı Sabri Ergül'le aynı ekipte yer alması da hem Gençlik Kolları'nın elini güçlendirmiş, hem de Gençlik Kolları'nın parti içindeki tavrında belirleyici bir etki yaratmıştır. Bunun ilk örneğini de 1973 seçimleri sonrasında kurulan CHP – MSP (Milli Selamet Partisi) Koalisyonu esnasında görmekteyiz.

Şöyle ki; 1973 seçimlerinden sonra CHP – MSP Koalisyonunun gündeme gelmesi parti içinde huzursuzluk yaratmış, CHP Genel Sekreteri Kamil Kırıkoğlu'nun tepkisine neden olmuştur. CHP içinde sol kanadı temsil eden

[407] Sabri Ergül İle Görüşme, Ankara, 22 Aralık 2008

Süleyman Genç'in de Kamil Kırıkoğlu'na destek vermesi, CHP Gençlik Kolları'nın da Kamil Kırıkoğlu'ndan yana tavır koymasına ve CHP – MSP Koalisyonu'na karşı çıkmasına neden olmuştur.

Semih Eryıldız bu durumu, *"MSP ile koalisyon sürecinde Gençlik Kolları Kamil Kırıkoğlu'ndan yana tavrını koymuştur. Böylece Gençlik Kolları parti içi çekişmenin aleti haline gelmiştir"*[408] diyerek açıklarken, bu dönemde Gençlik Kolları Genel Sekreteri olan Hasan Belovacıklı ise; *"Genel Başkan, Gençlik Kollarını kendisine ve diğer kurullara tabi kılmak istemişti. Erbakan'la koalisyon kurulmasının önüne geçerek, böyle bir tabiiliği kabul etmeyeceğimizi göstermek istemiştik"* [409] demiştir.

Netice itibariyle CHP Gençlik Kolları, bir anlamda Genel Başkan Bülent Ecevit'e karşı çıkmış ve bu koalisyonu desteklemediğini göstermiştir. Doğal olarak Gençlik Kolları'nın bu kararı, Genel Başkanın hoşuna gitmemiş ve Gençlik Kolları ile ana kademenin arasının açılmasına neden olmuştur. Gençlik Kolları da CHP – MSP Koalisyonu'nun kurulmasından sonra bu tutumlarının bedelini ödeyecektir.

5. 2. 2. Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Görevden Alınıyor

CHP Gençlik Kolları'nın gerek MSP ile koalisyon kurulması sürecindeki tutumları, gerekse Ecevit'e nazaran daha solda olan tutumları, Genel Merkezde artık Gençlik Kolları'nın görevden alınma zamanının geldiğini göstermektedir. Nitekim kendisine yönelik bir müdahale olarak nitelendirdiği 12 Mart Muhtırası'nın 3. yıldönümünde Bülent Ecevit, bu defa müdahaleyi kendisi yapmıştır, hem de Gençlik Kolları'na yönelik olarak...

Görevden alınan Sabri Ergül, bunun nedenini kendilerinin Bülent Ecevit'e göre çok daha **"sol"**da olmalarına ve bu nedenle onun düzene ayak uydurduğunu söylemelerine bağlamaktadır.[410] Hasan Belovacıklı ise, Bülent Ecevit'in Başbakan olduktan sonra zaten gençliği etkisiz kılma girişimlerine başvurduğunu, kendilerinin görevden alınmasının da bu girişimlerin bir parçası olduğunu iddia etmektedir.[411]

---

[408] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008
[409] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[410] Sabri Ergül İle Görüşme, 22 Aralık 2008
[411] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008

Hasan Belovacıklı'nın bu görüşlerinde haklılık payı olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Zira Bülent Ecevit'in hedeflerine ulaşana kadar birlikte hareket ettiği kişileri veya makamları, hedefine ulaştıktan sonra etkisiz kılma gibi yöntem izlediğini iddia edebiliriz. Bunu örneklendirecek olursak; ilk olarak 14 Mayıs 1972 tarihli Genel Başkanlık Özel Kurultayı'nda Süleyman Genç ile arasında geçen diyaloga bir göz atabiliriz. Bülent Ecevit'in CHP Genel Başkanı olmasında büyük pay sahibi isimlerden birisi olan Süleyman Genç, bu diyalogu şu şekilde açıklamaktadır:

> *"14 Mayıs Kurultayı akşamı Bülent Bey'e 'işimiz çok zor, partide yapısal değişikliğe yol açtık, önemli bir uğraşımız var' dedim. Bülent Bey de 'Genel Başkan yaşlıydı, hareket kabiliyeti yoktu. Bildiğin müsteşarların sekreterleri gibi bir genel sekretere ihtiyaç var. Yapısal problemlerle uğraşmayız' dedi. Dünyam yıkıldı. Genel Sekreteri, zabıt tutan biri gibi görüyordu"*[412]

Bu diyalogdan da anlaşılacağı üzere, Bülent Ecevit CHP Genel Başkanlığı'na giden yolda önemli bir basamak olarak kullandığı Genel Sekreterlik makamını artık etkisiz kılacağının sinyallerini veriyordu.

Şimdi sıra Gençlik Kolları'na gelmişti. Bu etkisiz kılma girişimleri bununla da kalmayacak, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde de görüleceği gibi Sabri Ergül ve arkadaşlarına alternatif olarak elinde tuttuğu Semih Eryıldız – Zeki Alçın ekibini de etkisiz kılmak için girişimlerde bulunacaktır.

Sonuç olarak görevden alınan Gençlik Kolları Genel Başkanı Sabri Ergül, 18 Mart 1974 günü bir basın açıklaması yaparak Genel Merkezin bu kararını protesto etmiştir. Ergül, o dönemde görevinin iade edilebileceğine dair ümidinden midir, bilinmez Bülent Ecevit'i eleştirmekten kaçındığı açıklamasında özetle şöyle demiştir:

> *"Değerli ülküdaşlarım,*
>
> *Normal kurultayımıza 2 – 3 ay kala Genel Sekreterimiz Sayın Orhan Eyüboğlu'nun başkanlığında toplanan Merkez Yönetim Kurulu, bilindiği gibi Genel Başkanı bulunduğum Gençlik Kollarının dağıtılması kararını almıştır. Sol bir Partinin Yasalara ve Tüzük hükümlerine saygılı ve disiplinli üyeleri olarak üst kurulumuzun bu kararının eleştirisine bugüne kadar girmedik, burada da girmeyeceğiz. Bu konuda, en sağlıklı yargıyı şüphesiz yeri geldiğinde bilinçli örgütümüzün vereceğine yürekten inanıyoruz.*
>
> *Biliyorsunuz, dağıtılan Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu 4 yılı aşan bir süreden beri CHP Gençlik politikasını sorumlu olarak*

[412] Elif Ergu, **"DP ve AP Bile Bunlardan İyiydi"**, **Sabah**, 30 Eylül 2001

yürüten bir ekipti, bir kadroydu. Değerli selefim Süleyman Genç'in Genel Başkanlığıyla yönetimi ele alan ve bizde devam eden bu ekip, bu kadro çok güç dönemlerde ve koşullarda Gençlik Kollarımız tüm il ve ilçe örgütleriyle birlikte, başta Genel Başkanımız Sayın Bülent Ecevit olmak üzere tüm partililerimizin, hatta partili – partisiz tüm kamuoyunun ve hatta dağıtmak kararı verenlerin de kabul ettikleri ve söyledikleri gibi çok değerli ve başarılı hizmetler yapmıştır.

Değerli dostlarım,

Geride bıraktığımız ve Gençlik Kolları yönetiminde bizim bulunduğumuz geçen 4 yıl, ülkemizde siyasal ve sosyal olaylar, özellikle gençlik olayları yönünden en önemli ve çetin 4 yıldır. Partimiz bakımından da gerçekten güç ve çetin olan bu dönemde hep birlikte görev yaptık. İnsaf sahibi herkes kabul etmektedir ki, bu dönemde yönetimimizdeki Gençlik Kolları tüm mensuplarıyla birlikte başarılı sınavlar vermiştir.

12 Mart öncesi ve sonrasında, o karanlık dönemlerde, herkesin gençlik üzerinde oynadığı, çok kereler CHP Gençlik Kolları üzerine oyunlar tezgahlandığı, terör ve iftiranın yoğunlaştığı, halkımızın susturulmak istendiği dönemlerde CHP Gençlik Kolları üzerine düşeni, halkçı – devrimci bir anlayışla yerine getirmiş, halkımızla bütünleşerek esenliğe çıkmış ve bugünkü gücüne ulaşmıştır.

CHP Gençlik Kolları, CHP'nin halkın partisi, sol parti olma sürecine girmesi ve bu yolda Sayın Ecevit'in önderliğinde yeni boyutlara ulaşması kavgasının öncü gücü olmuş, Parti içi savaşta, kongrelerde ve kurultaylarda en önde vuruşmuştur.

Görevde kaldığımız sürede, Gençlik Kollarımız yalnızca, yüksek öğrenim gençliğiyle değil, işçi – köylü gençliği ve halkımız ile de sağlam bağlar kurmuş, Ege'de ve Çukurova'da 10 binlerin katıldığı 'Üretici Kurultayları' düzenleyerek, halkla bütünleşmenin de en iyi örneklerini vermiştir.

14 Ekim genel ve 9 Aralık mahalli seçimlerinde CHP Gençlik Kolları örgütünün isimsiz neferleri, yurdun her köşesinde gece – gündüz demeden bütün güçleriyle çalışmışlar, emeğiyle geçinen halk yığınlarına bilinç götürerek, onların kendi halk iktidarlarını CHP aracılığıyla kurmaları hareketine katkıda bulunmuşlardır.

Sevgili arkadaşlarım,

En önemlisi görev yaptığımız sürede CHP'li gençler, yeni CHP'nin halkın ihtiyaçlarının belirleyeceği demokratik sol bir çizgiden sapmadan ve ödün vermeden yürümesini, partinin her kesimindeki yönetici kadrolarına ve parlamento gruplarına sınıfsal yapısıyla, düşüncesiyle ve eylemiyle halktan olan, halk olan kişileri getirerek CHP'nin yapısal değişikliğini sağlayıcı kavganın inançlı yürütücüleri olmuşlardır.

CHP'li gençler, yapısal değişikliğini tamamlamış, tutucu güçlerden tamamen arınmış ve sol sosyolojik güçlere dayanan bir CHP ve O'nun bozuk düzeni yenileştiren değil, değiştiren; üretim ilişkilerini yeniden düzenleyerek, ekonomik güce el değiştiren halkçı – devrimci siyasal iktidarının savunucusudurlar.

Yeni CHP'nin demokratik sola inanmış halkçı – devrimci gençleri olarak, bugüne değin her hareketimizde emeği ile geçinen halkımızdan, ilericilikten, toplumculuktan ve devrimcilikten yana olduk.

Kişilerin, kliklerin değil, Genel Başkanımız Sayın Ecevit'in önderliğinde yürütülen demokratik sol hareketin emrinde ve O'nun içerdiği yönde olduk.

Değerli ülküdaşlarım,

Dağıtılan Gençlik Kolları yöneticileri olarak biliyor ve inanıyoruz ki, bilinçli ve inançlı CHP'li gençler güçlüklere ve tutuculaşanların, Partiyi olduğu yerde dondurmak isteyenlerin bütün engellemelerine rağmen yeni CHP'nin halkçı – devrimci yolundan sapmadan yürüyecekler; soluğu kesilmiş ve parti örgütünden kopmuş bir takım güçsüz ve tahammülsüz kişilerin bizi ve bizim gibi düşünenleri kavgasını verdiğimiz demokratik sol harekete ve O'nun lideri Sayın Ecevit'e karşı gösterme oyunlarını ve Sayın Ecevit'ten sun'i güç almalarını önleyerek halkçı – devrimci kavgamızı sürdüreceklerdir.

Değerli ülküdaşlarım,

Ufukları bitmiş ve dinamizmlerini yitirmiş olanlar, aslında yalnızca bize ve gençliğe değil, tarihi akıma da ters düşmektedirler.

Şurası iyice ve kesin olarak bilinmelidir ki, CHP'de güdümlü ve statik bir gençlik yaratılamayacaktır. Gençler kapı kulu olmayacak, özgür insanlar kalacaktır.

Görevden ayrılan ben ve arkadaşlarım bundan böyle de sade Partililer olarak Genel Başkanımız Sayın Bülent Ecevit'in önderliğinde yürütülen demokratik sol hareketin başarısı ve yeni boyutlara ulaşması için üzerimize düşeni yapmaya yılmadan devam edeceğiz."

Ve böylece CHP Gençlik Kolları'nda Sabri Ergül dönemi sona ermiştir.

5. 3. "SOSYALİZM"DEN "SOSYAL DEMOKRASİ"YE GEÇİŞ

Sabri Ergül'ün başkanlığındaki Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun görevden alınmasıyla, CHP Gençlik Kolları'nda **"Sosyalist"** fikir dönemi sona ermiştir, diyebiliriz. Gençlik Kolları içerisindeki **"sol"** anlayışın biraz daha ılımlılaştırılmasını isteyen CHP Merkez Yönetim Kurulu, Korkut Özok başkanlığında yeni bir Merkez Yönetim Kurulu kurarak bunu sağlamaya çalışmıştır.

CHP Gençlik Kolları içerisindeki bu değişim, kısa sürede etkisini göstermiş, Süleyman Genç ve Sabri Ergül dönemlerinde CHP Gençlik Kolları bünyesinde siyasete devam eden eski TİP'li ve Dev – Genç'li birçok genç, partiden ayrılmaya başlamışlardır. Süleyman Genç'in ve Sabri Ergül'ün Gençlik Kolları Genel Başkanlığı yaptığı dönemlerde Gençlik Kolları Genel Saymanı olan Erol Baysal da

gençlik kollarında meydana gelen bu değişimle birlikte yaşanan kopuşları doğrulayarak, *"Bizim dönemimizde birçok genç arkadaşımızın Dev – Genç'e kaymasını engellediğimiz gibi, birçok Dev – Genç'li ve eski TİP'li genci de partiye kazandırmıştık. Ancak MSP ile koalisyon sürecinde bu gençlerin bir kısmı maalesef partiden kopmuşlardı, bizim görevden alınmamızdan sonra da bu kopuşlar daha fazla oldu"*[413] demiştir.

Korkut Özok'un Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanması, tam da CHP içerisinde **"Tüzük Kurultayı"** toplama fikrinin dillendirildiği bir döneme denk gelmiştir. Nitekim tüzük maddelerinde gençlik kollarını ilgilendiren kısımlar CHP Gençlik Kolları toplantılarının ana gündem maddesi haline gelmiş ve Gençlik Kolları içerisinde birçok tartışmaya neden olmuştur. Hatta bu tartışma Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nda ayrışmaya dahi neden olmuş, Hamdi Fidan'ın iddiasına göre de Korkut Özok'un istifa etmesi noktasına kadar varmıştır.[414]

Söz konusu tüzük değişikliği tasarısının gençlik kolları ile ilgili olan kısmını şu şekilde anlatabiliriz. Bu dönemde il ve ilçe gençlik – kadın gençlik kolları temsilcileri bağlı bulundukları ana kademe toplantılarına oy hakkı bulunan birer üye olarak katılabilirlerken, bu kolların başkanları da oy hakkı olmaksızın toplantılara katılmaktaydılar. Parti Meclisi'nce kurultaya sunulması planlanan tüzük tasarısında gençlik ve kadın kolları temsilcilikleri kaldırılırken, bu kolların başkanlarına oy hakkı tanınması öngörülmekteydi. Gençlik Kolları içerisinde Gençlik Kolları Genel Sekreteri Zeki Alçın'ın öncülüğünde bir grup, Parti Meclisi'nin bu tasarısına karşı çıkarken, Gençlik Kolları Genel Başkanı Korkut Özok öncülüğünde başka bir grup ise tasarıyı desteklemekteydiler.

Bu tartışmalar devam ederken, gençlik kollarında yeni bir gelişme yaşanmış ve Korkut Özok Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan istifa etmiş, yerine de SDDF Eski Genel Başkanlarından Semih Eryıldız atanmıştır. Ancak Gençlik Kolları'ndaki bu gelişmeyle ilgili çeşitli söylemler mevcuttur. Örneğin; yukarıda da değindiğimiz gibi Hamdi Fidan, Korkut Özok'un istifasını tüzük tartışmalarına bağlarken, Semih Eryıldız ise bu konuda şöyle bir iddiada bulunmaktadır:

> *"Korkut Özok'u Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na ben önermiştim. Ancak Süleyman Genç'in ekibine yakın olan İl Gençlik Kolu*

[413] Erol Baysal İle Görüşme, İzmir, 16 Aralık 2008
[414] Hamdi Fidan İle Görüşme, Ankara, 25 Aralık 2008

Başkanlarının Korkut Özok'a karşı bayrak açıp, onun üzerinde baskı kurmaya başlaması, bir de Genel Başkan olmak isteyen Zeki Alçın'ın baskıları Korkut'un istifa etmesine neden oldu.

Sonra bu görevi bana teklif ettiler. Ben de geçiş sürecini götürebilmek adına kabul ettim."[415]

Zeki Alçın ise, bu değişimin Korkut Özok'un tertiplediği bir **"oyun"**un sonucu olarak ortaya çıktığını iddia ederek, gençlik kollarındaki bu değişimi şu ifadelerle açıklamıştır:

"Genel Merkez yönetimi, tüzük değişikliği yapmak için tüzük kurultayı toplamaya karar vermişti. Buna göre tüzük taslağında gençlik kolunun temsilciliği kaldırılıyordu. Bu da içimizde tartışmalara neden oldu. Ben de yeni tüzük taslağına karşı çıkmıştım. Bununla birlikte o dönemde atanan Müteşebbis Heyet olduğumuz için 45 gün içinde Gençlik Kolları Kurultayı'nı toplamak zorundaydık. Ama bir şekilde kurultay toplanmıyor, 45 günün sonunda Müteşebbis Heyet, ana kademe tarafından yeniden atanıyordu. Tüzüğe karşı çıktığımız için benimle birlikte yeni tüzük tasarısına karşı çıkan 3 – 4 kişi 45 günün sonundaki yeni atama listesinde yer almamıştık. Sonradan bunun da Korkut Özok'un tertibi olduğunu öğrendik.

Daha sonra durumu Genel Sekreter Orhan Eyüboğlu'na izah ettik, bunun üzerine Eyüboğlu ekibimizin önde gelen yaklaşık 100 gencini topladı. Herkesten, dağıttığı boş kağıda yönetim kurulu için 15 isim yazmalarını istedi. En çok oyu alan 15 kişiye de yeniden kağıt dağıtarak bir başkan yazmalarını istedi ve böylece Semih Eryıldız Genel Başkan oldu."[416]

Sabri Ergül'ün görevden alınmasından, Semih Eryıldız'ın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atandığı zamana kadar geçen sürece şöyle bir bakacak olursak; CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 12 Mart Muhtırası'ndan sonra Özgür İnsan Dergisi'nde görevlendirdiği ve orada deyim yerindeyse **"yedekte"** tuttuğu alternatif gençlik örgütü kozunu kullanarak CHP Gençlik Kolları'nda ideolojik değişim meydana getirdiğini iddia edebiliriz.

SDDF'nin Eski Genel Başkanı olan Semih Eryıldız'la birlikte CHP Gençlik Kolları daha bilimsel ve tam bir **"Sosyal Demokrat"** yapıya kavuşmuştur. Bununla ilgili çalışmaları ileriki kısımlarda görmeniz mümkündür.

Tüzük Kurultayı'nın arifesinde Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanan Semih Eryıldız ve ekibinin de ana gündemini **"Tüzük Kurultayı"** teşkil etmiştir.

---

[415] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008

[416] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008; ancak Semih Eryıldız böyle bir toplantı hatırlamadığını ifade etmiştir.

28 Haziran 1974 tarihinde toplanan Tüzük Kurultayı'nda gençlik kollarıyla ilgili olarak yukarıda da bahsettiğimiz öngörüleri içeren yeni tüzük taslağı Parti Meclisi'nce kurultaya sunulmuştur. Ancak kurultayda Gençlik Kolları'nın yoğun çabalarının da etkisiyle hiç beklenmedik bir gelişme olmuştur. Şöyle ki; Parti Meclisi'nce sunulan taslakta gençlik kolları temsilciliğinin kaldırılarak, ana kademe toplantılarında gençlik kolu başkanlarına oy hakkı tanınmasını öngörmekteyken, kurultay farklı bir hamlede bulunmuş, hem gençlik kolları temsilciliğinin haklarını ve konumunu korumuş, hem de gençlik kolları başkanlarına oy hakkı tanınmasını kararlaştırmıştır.

Böylece Zeki Alçın'ın deyimiyle; Bülent Ecevit'in gençlik ve kadın kollarının dejenere olmasının önüne geçmek için ana kademe tartışmalarına fazla girmesinler diye gençlik ve kadın kolları temsilciliklerinin kaldırma fikrine[417] karşın, gençlik ve kadın kolları bu kurultaydan daha da güçlenerek çıkmışlardır.

Tüzük Kurultayı'ndan sonra Gençlik Kolları Genel Sekreteri Zeki Alçın imzasıyla İl Gençlik Kolu Başkanlıklarına gönderilen 4 no'lu genelgeyle İl Gençlik Kolu Başkanları, gençlik kollarının güçlenmesini sağlayan kararların alınması hususunda yapmış oldukları özverili çalışmalardan dolayı Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nca tebrik edilmişlerdir.

Söz konusu genelge aynen şu şekildedir:

> *"* *Ankara, 2 Temmuz 1974*
>
> *C.H.P. Gençlik Kolu*
> *Yönetim Kurulu Başkanlığı'na*
>
> *Tüzük Kurultayı ülkemizin değişen koşullarına uyum yapmak üzere 1965'lerden beri anlayış bakımından değişen, bu konuda, gerici bütün unsurlardan aklanarak halkçı – devrimci öze ulaşan partimiz örgütünün kurumsal değişikliklerle de tamamlanmasını amaçlamış ve bu konuda başarıya ulaşmıştır.*
>
> *Sol sözünün tabu gibi gösterilmek istendiği ülkemizde, solun çalışan kitlelerin haklarını kazanmak, halkçı iktidarı gerçekleştirmek kavramları ile özdeş olduğu anlaşılmıştır. Partimiz çağdaş sol felsefenin doruğunda ve ülkemizin koşulları için en uygun olan modeline bu bakımdan 'demokratik sol' karakteristiği tüzüğüne de geçirerek başarılarına bir yenisini daha eklemiştir.*
>
> *Tüzük Kurultayımız, partinin en dinamik gücü olan Gençlik Kolları'nın etkinlik kazandırılması ve yönetime katılmasının arttırılması bakımından da ayrı bir önem taşımaktadır.*

[417] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008

Tüzük Kurultayında Gençlik Kolları olarak verdiğimiz aktif mücadelenin sonunda ilk taslakta il ve ilçe yönetim kurullarını düzenleyen 38. madde A fıkrasında 'Yönetim Kurulları (yardımcı kollar başkanları dahil) ilçelerde 7 – 11, illerde 11 – 15 üyeden kurulur' demesine rağmen 'Yönetim Kurulları (yardımcı kollar başkanları ve yardımcı kol temsilcileri dahil) ilçelerde 9 – 11, illerde 13 – 15 üyeden kurulur' şeklinde değiştirilmiştir.

Aynı şekilde Parti Meclisi'ni düzenleyen 46. maddenin c bendine yardımcı kollar temsilcileri de kuruluşu da eklenerek temsil gücümüzün arttırılması sağlanmıştır. Bu konuda illerden gelen gençlik kolu başkanlarının Kurultay'da bizlerle birlikte yürüttükleri mücadele dolayı onları bir daha kutlarız.

Yalnız şu noktanın hepimizce gözden uzak tutulmamasına gayret gösterilmelidir. Kazanılan bir hak, ancak kullanıldığı ölçüde vardır. Kazanılan hakların değeri bilinmeli, ona göre çalışma potansiyeli beslenmelidir.

Gençlik Kollarının büyük etkinlik kazandığı bu dönemde bu etkinliği yozlaştıracak, ismi olan kendisi olmayan gençlik kollarının kurulmasından bütün teşkilatımızın sakınması gerekmektedir. Aktif ve onurlu gençlik kolları kurulamıyorsa, göstermelik gençlik kolları kurmamak kazanılan hakların korunması bakımından en iyi yoldur.

Yeni tüzükle elde edilen gençlik kolları başkanlarının yönetim kurullarına oy hakkıyla katılmaları kongrelerin yenilenmesinden sonra geçerli olacaktır.

Gençlik Kolları Yönetmeliği'nin yeniden hazırlanması işlemlerine başlanmıştır. Bu yönetmelik hazırlanmadan ve ikinci bir genelgeye kadar gençlik kolu kongreleri yapılmayacaktır.

Demokratik Sol iktidarın gerçekleştirilmesi için örgütlerimizin giderek artan bir hızla güçlenmesi, halkla bütünleşmesi ve bilinçlenmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için bütün gençlik kollarının daha etkin bir şekilde çalışması, eksikliğini duydukları konularda genel merkezin rehberliğini, yardımını istemeleri, öneri göndermeleri, örgütler arası haberleşmenin mümkün olan en kısa zaman aralığında tekrarlanması için gerekli gayretin gösterilmesini rica eder, başarılar dilerim.

Genel Sekreter
Zeki ALÇIN"

Bu arada Semih Eryıldız döneminde, Süleyman Genç – Sabri Ergül ekibine yakın İl Gençlik Kolu Başkanlarının yerine **"Sosyal Demokrat"** çizgiye daha yakın olan gençler atanarak, Gençlik Kolları'nın tam anlamıyla **"Sosyal Demokrat"** bir yapıya kavuşmasına çalışılmıştır.

Semih Eryıldız'ın göreve geldiği dönemde 27 İl Gençlik Kolu Başkanı'ndan 11'i değiştirilmiştir. Bu değişen 11 İl Gençlik Kolu Başkanı'ndan 1'i kendiliğinden istifa etmiş, 10 tanesi de Gençlik Kolları Genel Merkezi'yle birlikte çalışmamak da

ısrar ettikleri için görevden alınmışlardır. Bununla birlikte 35 ilde de kongre toplamak üzere yeni gençlik kolları atanmıştır.

Gençlik Kolları'nı Sosyal Demokratlaştırma çalışmaları görev değişiklikleriyle kalmamış, bilimsel toplantılarla da desteklenmiştir. Bu toplantılardan birisi de Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından düzenlenen ve ilki Süleyman Genç döneminde gerçekleştirilen **"Demokratik Sol Düşünce Forumu"**dur.

27 – 28 – 29 Ekim 1974 tarihlerinde Türk – İş Konferans Salonu'nda düzenlenen **"2. Demokratik Sol Düşünce Forumu"**na Cemre Nalbantoğlu ve Tülay Akarsoy **"Karar ve Kontrol Açısından Özgürlük Üzerine Bir Deneme"**, M. Nezir Uca **"Demokratik Sol Bir Partide Örgütlenme Sorunları Üzerine"**, Zafer Başak **"Geri Kalmışlık Karşısında Demokratik Sol"**, Tevfik Çavdar **"Türkiye'nin Gelişimi ve Değişimi: Burjuvazi Açısından"**, Yakup Kepenek **"Geri Kalmışlık Ortamında Demokratik Sol'un Ekonomik Önerileri Ne Olmalıdır?"**, Erdoğan Soral **"Ekonomik Düzen Değişikliğinin Gerçekleşmesinde İzlenecek Yöntem ve Çözümlemeler Üzerine Düşünceler"**, Yol – İş Federasyonu **"Türkiye'de Ekonomik – Sosyal ve Politik Yapı"**, Ergun Özbudun **"Türkiye'nin Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Yapısı Nedir?"**, Işın Çelebi **"CHP İktidarında Ekonomik İktidarın Nasıl Gerçekleşmesi Gerekli? Karşılaşacağı Problemler Nelerdir?"**, İcen Börtücene ve Nabi Dinçer **"Demokratik Sol Dünya Görüşü ve Bazı Gözlemler"**, Erhan Karaesmen **"Türkiye'nin Yarınına Dönük Öneriler: Sanayileşmenin Getireceği Sorunlar ve Çözümleri"**, Bilsay Kuruç **"Türkiye'nin Yarınlara Dönük Yapısı İle İlgili Öneriler"**, Semih Eryıldız **"Ekonomik, Toplumsal ve Siyasal Gelişmelerin Işığında Demokratik Sol Örgütlenme Üstüne Öneriler"**, Yusuf Akıncı **"Sendikalar ve Demokratik Sol"**, Ali Nejat Ölçen **"Günümüzde Kapitalizmin, Sosyalizmin Konumu ve Demokratik Sol Düşüncenin Görünümü: Demokratik Sola Varış"**, Ahmet Taner Kışlalı **"Demokratik Sol"**, Alev Coşkun **"İşçinin Yönetime Katılması: Öz Yönetim"**, İsmail Büyükakan **"Kapitalist ve Sosyalist Sistemlerde Çağdaş Gelişmeler ve**

Demokratik Sol", Ali Sirmen **"Dünyadaki Değişim Sürecinde Beklenen Oluşumlar"**[418] konularında konuşmalar yaparak foruma katkıda bulunmuşlardır.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Semih Eryıldız'ın deyimiyle değişen Türkiye koşulları yeni oluşumları belirlerken, bu değişimin demokratik sol doğrultuda güçlü bir örgüt yapısını gerekli kılmasından dolayı[419] düzenlenen bu forum, Eryıldız'ın açış konuşmasıyla başlamıştır.

Oturum Başkanlığı'nı CHP İzmir Milletvekili Alev Coşkun'un, İkinci Başkanlıklarını ise CHP Adana İl Gençlik Kolu Başkanı Musa Türksever ve CHP Isparta İl Gençlik Kolu Başkanı Remzi Kıpık'ın yaptığı forumda Eryıldız özetle şunları söylemiştir:

> *"14 Ekim'e kadar geçirdiğimiz gelişme sürecinde halka rağmen devrimcilik ve halkçılık iddiasında olan tüm kişi ve zümrelerden arınarak bugünkü güçlü günlerimize ulaştık. Halka rağmen soyut ilericilik, devlet devrimciliği laflarının sürekli olarak karşısında olduk. Halk devrimciliğini savunduk. Halkın cahilliğini ileri sürerek süngü devrimciliği ve ihtilalcilik iddialarını sürdürenlerin, halkın geri kalmasını isteyen ve geriliğin sebebi olan güçlere alet olduklarını gördük.*
>
> *CHP gençliği sermayedarlar sınıfının ve sermaye sınıfı savunucularının partiden yeni atılmış olan feodalite ve eşraf kalıntılarının örgütlü olarak ya da sınıflarını inkar etmeden parti içinde yer almaya kalkmalarına ya da yuvaya yeniden dönüşe kalkmalarına karşıdır.*
>
> *Gençlik Kolları içinde yeni bir fikir mücadelesi varmış biçiminde aksettirilmek istenen bazı yakışıksız girişimler vardır. Daha ziyade ihtirasına sınıf tanımayan bazı parti içi ve parti dışı siyasetçilerden kaynağını aldığı sanılan sahte kavram dövüşleri yaratma çabasında gençlik kolları gereken cevabı verecektir.*
>
> *İçerik ve program olarak CHP'nin bugünkü ilkelerinden ve programlarından değişik görüş ve davranışları bulunanlar parti içinde elbette bulunabilir. Belirli ilkeler ve işlemler içinde kalmak kaydıyla görüşlerini her zaman savunacaklardır. Demokratik tartışma zamanında ve ortamında kimin hangi ilkelerden yana olduğu ortaya çıkar ve partinin yararına olan gelişmeler yapılır.*
>
> *Parti içinde düşünce ve program taslak ayrılıkları olmadan belirli bir tartışma ortamında bile geçmeden düşünsel ve eylemsel olmayan birtakım hizmet yarışlarına büyük bir kısmı birbirine tamamen çakışan birtakım adları ayırarak izafe etmeye çalışma bu hizmet yarışlarını ayrı program ve düşüncelermiş gibi yutturmak çabası ortaya çıkacağı her yerde ihanet olarak damgalanacaktır.*

---

[418] **Demokratik Sol Düşünce Forumu**, CHP Gençlik Kolları Yayınları Bilim Dizisi No: 1, I. Baskı, Ankara 1974, s. 375 – 376

[419] **Milliyet**, 26 Ekim 1974

Yeni görüş getirenler için CHP belki dünyanın tartışmaya, eleştiriye ve özeleştiriye en açık partisidir. Herkes laf ebeliğini bırakıp sadede gelmeli, ne istediğini ve ne düşündüğünü açık açık söylemelidir.

CHP Gençlik Kolları, Demokratik Sol düşüncede olan tüm gençlere açıktır. Geçmişte ne kadar parti paralelinde, partiye yardımcı ve parti çalışmalarını aklayıcı çalışmalar yapmış bir örgüt (örneğin SDDF) olursa olsun, CHP yalnız bir örgütün üyelerinin inhisarı altındaymış gibi bir görüntü yaratılamaz.

Ancak kim hangi örgütten gelirse gelsin demokrasiye, parti ve demokratik sol ilkelere içtenlikle bağlılık herkeste aranmalıdır. Partiyi geçici bir süre basamak yapmak, kendi demokrasi dışı düşünce ve davranışları için bir üs, bir sıçrama ve deneme tahtası olarak kullanmak ve sonra kendilerine göre yeri ve zamanı geldiğinde partiye zarar vererek partiden birtakım şeyler alıp götürerek, partiden gitmek düşüncesinde olanlara ise partinin kapılarının, en azından parti kademelerinin, kapalı olması gerekliliği açıktır.

Arkadaşlarımı parti içinde hoşgörüye, dostluğa, demokratik ve tüzüksel eleştiriye çağırıyorum. Yapılan her eleştiri ve itirazın dikkat ve titizlikle inceleneceğine güveneceklerdir. CHP içinde tek geçerli olan budur.

CHP içinde tek geçerli yolun demokratik tartışma ve tüzük ilkeleri olduğunu hatırlatır, örgüte başarılar dilerim."[420]

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ise forumun ikinci gününde özetle şöyle bir konuşma yapmıştır:

"CHP içinde demokratik solu tartışırken kendi aramızda da elbette bir partinin demokratik disiplin anlayışı içinde geniş tartışma özgürlüğümüz vardır. Ancak bu tartışma özgürlüğünü kullanırken temel ilkemizi ve temel ülkümüzü tartışmanın dışında tutmaya çalışmamız gerekir.

Ülkümüz, kimsenin kimseyi ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği, dinamik, yaratıcı ve hakça bir düzen kurmaktır. Temel ilkemiz de bu ülküye doğru demokrasi kuralları içinde ilerlemektir.

CHP'de oluşmakta olan demokratik sol düşünce akımını eleştirenler 'siz solcu değilsiniz' derler bize. 'Siz düzen değiştiremezsiniz' derler. 'Siz burjuva revizyonistisiniz' derler. 'Siz işi yozlaştırıyorsunuz' derler. Bunları söylerken dayandıkları kanıtlar, deliller elbette bizim için önem taşır. Fakat bu gibi savlarda bulunanların yargıları bizi bir ölçünün ötesinde de ilgilendirmemelidir. Çünkü bu açıdan bizi yargılayanların hareket noktası, aslında bilimsellik kavramıyla çelişen bir dogmatizmdir.

Özellikle sosyal ve siyasal alanlarda kendi bildiklerinin ve beklediklerinin kuşku duyulmaz ve tartışılmaz gerçekler ve doğrular olduğuna inanan kimseler ve siyasal güçler, tarihin her döneminde

[420] **Barış**, 28 Ekim 1974

görülmüştür. Solda görülmüştür. Sağda görülmüştür. İnsanlık en büyük acıları böylelerin elinden çekmiştir. Çünkü bir insan veya bir siyasal güç benim toplum sorunları için yaptığım çözümleme, çözümlemelerin en doğrusudur. Bundan başka doğru çözümleme olamaz diye düşünürse veya 'benim toplum sorunları için öngördüğüm çözüm tek doğru çözümdür' diye düşünürse, o çözümü topluma kabul ettirebilmek için zor kullanma hakkını da kendinde görür. Onun için zora başvurur, baskıya başvurur.

Solun ülkemizde en çok kötülendiği bir dönemde, 'ben soldayım' demenin bir insanın veya topluluğun başına en büyük tehlikeleri getirebildiği bir dönemde, sola ayrım gözetilmeksizin, solun değişik biçimlerine en ağır büyük kuşku ve ithamların yöneldiği bir devirde CHP demokratik solda olduğunu söyleye söyleye, haykıra haykıra halktan en çok oy alan parti durumuna gelmiştir.

Özgürlükçü demokrasiyi, Türkiye'deki başka partiler kadar da değil, Türkiye'de başka partilerin hepsinden daha çok benimseyen parti olarak, CHP geride bıraktığımız birkaç yıl içinde solda olduğunu açık açık söyleyerek, düzeni değiştireceğini açık açık söyleyerek ve kurulu düzen savunucularının suç saydığı düşünceleri suç saymadığını söyleyerek, o suçlardan dolayı mahkum edilmiş olanları serbest bırakacağını ve o suçları suç olmaktan çıkaracağını söyleyerek, en zor koşullar arasında demin belirttiğim gibi Türkiye'nin en çok oy alan, halktan en çok destek gören partisi durumuna gelebilmiştir.

Demokratik sol akımı başka bazı sol akımlardan bu arada bilimsel sosyalizmden ayıran bir önemli nokta da köylüye verdiği önemdir. Belli doktrin kalıpları içinde donup kalmış olan bazı doktriner sosyalist düşünceler, kendi öngördükleri düzeni tasarlar, o düzene doğru yürümeye çalışırken köylüyü ne yapacaklarını, nereye koyacaklarını bilemezler. Çünkü doktrinlerin içinde köylünün iyice tanımlanmış bir yeri yoktur. Onun için çıkar yolu köylüyü ihmal etmekte, köylünün kendiliğinden işçi haline gelmesini beklemekte bulurlar. Biz bunu gerçekçi ve geçerli bir tutum olarak, bir yaklaşım olarak görmüyoruz.

Son günlerde 'CHP iktidara geldi ama düzeni değiştiremedi' diyenler var. Kurduğumuz hükümetin ne kadar kısa ömürlü olduğu ve bu kısa ömrü içinde ne büyük iç ve dış sorunlarla, güçlüklerle karşılaştığı bir yana, aslında biz gerçek anlamda henüz iktidara bile gelmiş değiliz.

Hakça bir düzenin sosyal adalete dayanan bir devletin temel koşullarından biri, eğitimde adalet sağlanmasıdır. Oysa Türkiye'de Anayasamızın eğitim bakımından sağladığı fırsat eşitliği kağıt üzerinde kalıyordu, büyük ölçüde Anayasanın sayfalarında kalıyordu. Fırsat eşitliği halinden çıkıp, olanak eşitliği haline gelemiyordu ve liseleri, meslek okullarını bitiren gençlerimizden onbinlercesi amaçladıkları yüksek öğrenimi yapma olanağını bulamıyorlardı. 7 – 8 aylık bir kısa ömrü bulunan hükümetimiz döneminde kendi demokratik sol anlayışımız doğrultusunda daha bu yıldan bu sorunu da çözmüş bulunuyoruz.

Hatırlayacaksınız, bu yıla gelinceye kadar ekim ayında büyük kentlerimizin sokaklarında yüksek öğrenim imkanı bulunmayan gençlerin gösterileri olurdu, haklı isyanları olurdu, boykotları olurdu, ama bugün

bu konuda genç sesini çıkarmamaktadır, çıkarma gereğini bulamamaktadır. Çünkü liseyi bitirenlerin hepsi ilk kez bu yıl yüksek öğrenim yapma olanağına kavuşabilmiştir.

Bizi, daha solumuzdan, bilimsel sosyalizm açısından eleştirenlerden hepsi değil, fakat küçük bir kısmı Kıbrıs Barış Harekatını da eleştiriyorlar. Bunu emperyalizmin bir oyunu olarak, kapitalizmin bir oyunu olarak görüyorlar. Oysa yıllardır Kıbrıs'ta Türkler dünya kapitalizminin sömürüsü altındaydılar. O zaman hiç sesleri çıkmıyordu. Türkiye, bugün Kıbrıs'taki barış harekatıyla kendi yaşama haklarını elde edebilmek için Türkiye'ye güvenen Kıbrıs Türklerini yalnız siyasal sömürüden değil, ekonomik sömürüden de kurtarmış durumdadır.

1971 Martından bu yana kendi demokratik sol doğrultumuzun, kendi ilkelerimizin haklılığını, sanırım, tartışılmaz bir şekilde göstermiş bulunuyoruz. Bizim dışımızdaki sol akımlar darmadağın olurlarken, CHP'nin oluşturduğu demokratik sol akım en zor şartlar altında hükümet kurabilecek duruma gelmiştir.

Bizim Demokratik sol doğrultumuzu başka sol açılardan kınayanların, eleştirenlerin söylediklerini saygıyla dinleyelim, objektif bir şekilde değerlendirmeye çalışalım. Fakat bu eleştirmeler, kınamalar karşısında bir küçüklük kompleksine asla kapılmayalım. Bunun için bir gerek olmadığı kanısındayım ve bu en başta kendimize haksızlık olur. Fakat en başta da Türk halkına haksızlık olur.

Biz hükümet kurmak için değil, biz halk iktidarını gerçekleştirmek için yola çıktık. Halk iktidarını gerçekleştirme yolunda bize yeni adımlar attırmayacak hükümetler içinde yer almaktansa hükümetlerin dışında kalmayı tercih ederiz. Halk iktidarını gerçekleştirmeyecek hükümet formülleri içinde kendimizi eritemeyiz. Halkın iktidarını gerçekleştirme yolunda biz, halkın muhalefeti olarak da ilerleyebiliriz. Her halde elimizin kolumuzun bağlı kalacağı hükümetlerle ilerleyebileceğimizden çok daha hızlı ilerleyebiliriz."[421]

Semih Eryıldız döneminin son etkinliği olan 2. Demokratik Sol Düşünce Forumu, konuları itibariyle CHP Gençlik Kolları'nın düşün hayatına doğrudan temas ederek, deyim yerindeyse gençlerin ideolojik altyapılarının güçlenmesini sağlayan bilimsel bir çalıştay olmuştur.

5. 3. 1. CHP Gençlik Kolları 8. Kurultayı

CHP Gençlik Kolları'nda meydana gelen bayrak değişiminden ve tüzük kurultayından sonra Gençlik Kolları Kurultayı'nın toplanması için hazırlıklar

[421] **Demokratik Sol Düşünce Forumu**, CHP Gençlik Kolları Yayınları Bilim Dizisi No: 1, I. Baskı, Ankara 1974, s. 1 – 21; CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 2. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda yaptığı konuşma metninin tamamı için, **Bkz. EK – 21**

başlamıştır. Öncelikle Gençlik Kolları Yönetmeliği'ni,[422] tadil edilen tüzüğe göre yeniden düzenleyen Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, 1974 yılının Aralık ayında toplanacak olan 22. Olağan Kurultay'a yetişebilmek için vakit kaybetmeden kongre sürecine girmiştir.

Gençlik Kolları'nın yeni yönetmeliğinin yürürlüğe girmesinden sonra 59 ilde Gençlik Kolu Kongreleri'ni tamamlayan CHP Gençlik Kolları, Kurultayını 9 Kasım 1974 tarihinde, Ankara Derya Sineması'nda toplamıştır.

Her ne kadar bu kurultay, kayıtlara **"CHP Gençlik Kolları 7. Olağan Kurultayı"** olarak geçmişse de Sabri Ergül'ün Gençlik Kolları Genel Başkanı seçildiği kurultayın kayıtlara alınmamasından dolayı böyle bir karışıklık olduğunu düşünerek, bu kurultayı çalışmamda **"CHP Gençlik Kolları 8. Olağan Kurultayı"** olarak işleyeceğim.

"Gençlik Kolları'nın Kavgalı Kurultayı" olarak da bilinen kurultay, gergin bir ortamda başlamıştır. Daha kurultaydan yaklaşık 5 gün önce Ankara'lı dört genç, gençlik kolları üzerinde anti – demokratik baskılar uygulandığını ifade ederek ölüm orucuna başlamış, hatta kurultayın ertelendiği söylentisi dahi yayılmaya başlamıştır. Neyse ki Gençlik Kolları Genel Başkanı Semih Eryıldız, kurultay öncesinde yaptığı basın açıklamasında kurultayın ertelenmesi iddialarını yalanlamıştır.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Semih Eryıldız tarafından açılan kurultayda saygı duruşunda bulunulup, İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra Divan Başkanlığı'na İzmir Milletvekili Yüksel Çakmur seçilmiştir.

Çakmur yaptığı konuşmada kısaca *"Özgürlük düşmanı Faşizm yandaşlarına karşı, birlik içinde, oyuna gelmeden, ajanların tuzağına düşmeden mücadele vereceğiz. Demokrasinin, özgürlüğün, barışın en güçlü kalesi olan demokratik solda, halkın esenliğini koruyan CHP'yi daha da güçlendirip iktidar yapacağız"*[423] demiştir.

Ancak bu kurultayda Divan Başkanlığı'na Yüksel Çakmur'un seçilmesinin bir anlamı olduğunu belirtmekte fayda vardır. Zeki Alçın, Yüksel Çakmur'un Divan Başkanı seçilmesinin anlamını şu sözlerle ifade etmektedir:

---

[422] Yeniden düzenlenen Gençlik Kolları Yönetmeliği için; **Bkz. EK – 22**.
[423] **Cumhuriyet**, 10 Kasım 1974

"Bir önceki Gençlik Kurultayında Aydın Erten'in bize karşı yapmış olduğu haksızlıkların intikamını almak için yine bir İzmir'li olan Yüksel Çakmur'u Divan Başkanı seçtirmiştik"[424]

Divan'ın oluşturulmasından sonra çalışma raporu okunmuş ve özetle şöyle denilmiştir:

> *"CHP Gençlik Kolları ülkemizin en ilerici ve dinamik kesimlerinden oluşan en güçlü örgütüdür. Gençlik Kolları içerisinde yeni bir fikir mücadelesi varmış biçiminde aksettirilmek istenen bazı yakışıksız girişimler vardır. Daha ziyade ihtirasına sınır tanımayan bazı parti içi ve parti dışı siyasetçilerden kaynağını aldığı sanılan sahte kavram döğüşleri çabasına gençlik kolları gereken cevabı verecektir.*
>
> *CHP Gençlik Kollarının içinde bulunduğumuz dönemdeki temel görevleri şunlardır:*
>
> *1) Örgütlenmesini tamamlamak,*
> *2) Kendisini ve olgunluğunu, çalışma azmini, gücünü örgüte, ana kademeye benimsetmek,*
> *3) Çevresine doğru genişlemek,*
> *4) Tüm ilerici güçleri demokrasiye ve toplumcu ilkelere bağlı gençlere mahalli örgütleri ile gücünü, varlığını duyurmak,*
> *5) Üniversitelere, fabrikalara, okullara girmek,*
> *6) Parti binalarını ve kendi odalarını gençlere açık tutmak,*
> *7) Kendi tabela, afiş ve sloganlarını her yerde asmak,*
> *8) Parti ilkeleri doğrultusunda bilinçlenmeyi sağlayacak yoğun seminerler, okuma çalışmaları hazırlamak,*
> *9) Gençlik Kolu olarak kağıt üstü, tabela partisi yada gençlik kolu olma durumundan kurtulmak, diğer kurullara örnek olmak,*
> *10) Kooperatif ve sendikalaşma çabalarıyla ilgilenmek onlara öncülük etmek,*
> *11) Çevrenin dertlerini ve özlemlerini toplayıp değerlendirme yapmak,*
> *12) İyi bir üye ve bilgi arşivlemesi yapmak ve yaptıklarını mutlaka yazılı ve kaybolmaz hale getirmek,*
> *13) Yan örgütler kurarak halkın ve toplumun çalışan katlarının ayağına gitmek,*
> *14) Var olan örgütleri doğru çizgiye yani parti çizgisine getirmek,*
> *15) Karşı ya da sapmış örgütlerle mücadele etmektir.*
>
> *Demokratik Sol doğrultuda bir parti için en önemli ödev parti içi eğitim çalışmalarıdır. Bu eksikliğin yaratacağı problemler belki yakın tarihte görülmeyebilir. Fakat düzen değişikliği mücadelesi uzun ve yorucudur. Bu nedenle bütün güçlüklere göğüs germek için teori, pratik birliği içinde olan dinamik bir örgüt yapısı gereklidir. Bunun içinde eğitimin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle Nisan 1974 tarihinden itibaren belli başlı illerimizde seri eğitim çalışmaları başlamıştır.*

[424] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008

CHP düzen değişikliğini amaçlayan, halktan, emekten yana olan bir siyasal kuruluş olarak güçlü yan örgütlere ihtiyacı vardır.

Demokratik, halkçı, devrimci mücadele veren bu kuruluşların öğrenci, işçi, köylü, memur ve küçük esnaf içinde güçlü hale gelmeleri gereklidir. Bu nedenle yan örgütler ağının gerçekleşmesinde gençlik kollarımıza önemli görevler düşmektedir.

Bugüne kadar Halkçı – Devrimci Gençlik Örgütleri, Genç İşçiler Teşkilatı ve Bilim Derneği ile bu ağı kurmaya çalışmışlardır. Bütün bu kuruluşlar bağımsız fakat amaç da birleşen örgütlerdir.

Demokratik sol örgütlerin kendini tabanda yenilemesi, sağlamlaşması, toplumun kök salması ancak toplumun dinamik katlarına açılması ile mümkündür.

Karşıt sağ ve sol gelişimin önlenmesinin tek yolu, dinamik güçlere doğru yolun gösterilmesi ve bu güçlerin örgütlenmesidir.

Devlet ve polisiye tedbirler, sorunu hiçbir zaman tam olarak çözemez, hatta devlete dayalı düzeltme ve karşı koyma çabaları giderek tepki doğurur. 'Siyasal iktidar yoluyla devlet içinde ve demokratik sol parti içinde etkinlik sağlanır, bu sorunlar hallolur' tezi yanlıştır.

Başlıca sorun; elimizdeki insan gücü ve diğer kaynakları daha etkin ve daha özgür bir toplumsal yapı içinde harekete geçirmektir. Bunu yaparken üretici güçlerin bir bütünlük içinde en verimli olanlara yönelmelerine yardımcı olmaktadır. Ekonomik ve teknolojik açıdan neler yapılabileceği de bir bütünlük içinde açığa kavuşmalıdır…

Toplumun işçi, köylü, küçük esnaf ve az gelirli memur gruplarından oluşan (örgütlü olmasa bile) bir sosyal temeli olduğudur. Kanımızca, siyasal iktidar ile kendisini yönetime getiren sosyal güçler arasında bütünlüğü sağlayacak, bunalımları önleyecek ekonomik olanaklar kamu ekonomik sektörü yolu ile ve bir uygulamalar bütünü olarak yaratılabilir"[425]

Çalışma raporunun okunmasından sonra kurultaya gelen CHP Genel Başkanı ve Başbakan Bülent Ecevit, kürsüye gelerek özetle şöyle bir konuşma yapmıştır:

"CHP Gençlik Kolları, demokrasinin en çetin sınavlarından geçtiği bir dönemde partiye güç katmıştır. Açıkta yürütemedikleri karanlık siyasal emellerine gençliği alet etmek isteyenlere karşı, gençliği kalesi olmuştur. CHP dışındaki gençliğin büyük çoğunluğu, yeni tutumuyla CHP'nin doğrultusundadır, demokratik sol doğrultudadır. Bu gerçeğe rağmen aşırı sağın veya solun, demokratik yöntemleri, barışçı yöntemleri benimsemeyen militanları, yüksekokullarda yönetimi ele geçirebilmekte ve gençlik hareketini yozlaştırabilmektedirler. Bu büyük bir çelişkidir. Demokrasiye inanmayanların oyunlarına gelenler derken, bu oyunlara gelen gençleri suçlamıyorum. Ama bu çelişkiyi de kabul etmeli ve gidermenin yollarını aramalısınız.

Gençlik Kolları içindeki çekişme bir ölçüyü aştığında rejim açısından zararlı olabilir. Çünkü gençlik alanının boş bırakılması

[425] **CHP Gençlik Kolları VII. Olağan Kurultayı,** Ankara, 1974

sonucunu doğurmaktadır. Sorun sizin sorununuzdur, çözümü sizden bekliyorum. Ama benden de önce, bu sorunun çözümü Türk toplumu, Türk gençliği sizden beklemektedir. Bütün önyargılardan uzak kalarak, öz eleştiri anlayışı içinde çözüme eğilmenizi bekliyorum.

Herhalde ODTÜ baskınının şu günlerde olması bir rastlantı değildir. Politikanın karanlık kulislerinde çevrilmekte olan oyunlarla gençlik olayları arasındaki bağlantı görmezlikten gelinemez. Size yaşını başını almış adamlar gibi, birlik, beraberlik öğütleri vermek istemiyorum. Demokrasinin ne olduğunu bilen bir kişi olarak, kesin bir birlik olamayacağını biliyorum. Ama demokratik bir partide bir ölçüde birlik olmalıdır. İç tartışmalarınız için öyle bir yöntem bulmalısınız ki, bu tartışmalar sizi parti dışı gençlikle ilgilenmekte daha fazla alıkoymasın.

Rejim düşmanları, gün bugündür diye ortaya çıkma cesaretini gösterebilecekleri noktaya varmıştır. Hatta Türkiye'de demokrasinin esenliğine inanmıyorsak, bu inancımızın temel nedeni, baş direncesi Türk ulusunun demokrasiye olan sarsılmaz, kopmaz bağlılığını bilmemizdir. Son günlerde hem politika kulislerinde, hem de açıkça çevrilmeye başlayan oyunlara karşı Türk gençliğini, gençlik barışını koruyabilmek, yaşatabilmek, en başta CHP'li gençlerin ödevidir.

Onun için bu kurultaydan sonra seçilen seçilemeyen ayrımı gözetmeksizin bir araya gelmelisiniz. Kendi iç sorunlarınızı biraz önce belirttiğim gibi, hiç değilse bir süre bir yana bırakıp, rejimi elbirliği ile nasıl koruyabileceğinizi, demokrasiyi yıkmak isteyen ve bu isteklerine gençliği alet etmek isteyenlere karşı demokrasiyi de gençliği de nasıl el ele koruyabileceğinizi saptamalısınız.

Ülkemizde çok tehlikeli bir oyun oynanıyor. Bu oyunun baş hedefi, CHP'dir. Daha doğrusu CHP içinde yeşeren, filizlenen ve artık Türkiye topraklarında kökleştiği görülen demokratik soldur bu oyunların hedefi. Bu oyunlar Demokratik Soldaki Cumhuriyet Halk Partisi'ni eritmek için, yıkmak için, yok etmek için çevrilen oyunlardır. Ama öyle tehlikeli oyunlardır ki, CHP ile birlikte hatta ondan daha çok rejime zarar verebilir, ülkeye zarar verebilir. O boyutlara erişmiş, hiç değilse yaklaşmış bulunmaktadır. En azından şu kesin bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır ki, bu oyunların bugün vardığı aşamada Türkiye dış politikasını yürütemeyecek noktaya gelmiştir. Hem de nasıl bir ortamda dış ilişkilerde her zamankinden daha çok geliştirebileceği, Türkiye yararına ve dünya barışı yararına pekiştirebileceği bir dönemde, 10 yıldır, 20 yıldır ıstırap çeken Kıbrıs Türklerinin ıstırabına kesin olarak, nihai olarak son verebileceği bir dönemde Türkiye dış politika yapamaz, dış temaslarını yapamaz duruma düşürülmüştür. Türkiye'yi duruma sürüklemek sorumsuzluğunu gösterenlerin oyunlarını bozacağız arkadaşlarım.

Son aylarda bütün dünya gördü ki, şimdiye kadar yalnız iç politikada değil, dış politikada da dünya tarihinde eşi görülmemiş kadar açık bir politika yürüttük. Bu kadar açık bir dış politikanın bile zamanı gelmedikçe belli gelişmeler, belli oluşmalar, belli kıvama erişmedikçe açıklanamayacak unsurlar vardır. Açıklanamayacak gerçekleri, açıklanamayacak kararları vardır. En azından tek taraflı olarak

açıklayamayacağımız, açıklanması başka bazı devletlerin rızasına bağlı unsurlar vardır. Biz sorumluluğun ne olduğunu bilen insanların partisi olarak, o partinin hükümet kanadı olarak henüz açıklanma zamanı gelmemiş gerçekleri, henüz açıklanma zamanı gelmemiş çözümleri açıklamayacak kadar sorumluluk duygusu ve bilinci içindeyiz.

Hükümetin öbür kanadı, birlikte geçirdiğimiz aylarda bizim bu sorumluluğumuzu tarihte eşine az rastlanmış bir sorumsuzlukla istismar etmektedir. Bizim bu sorumluluğumuzu bildikleri için CHP'nin üstüne biz bazı açıklamaları yapmadıkça gölge düşeceğini bilsek bile, sorumluluğumuzdan bu noktada ülkemizin, devletimizin esenliği söz konusu olduğunda fedakârlıkta bulunamayacağımızı bildikleri içindir ki sorumsuzluklarını arttırmaktadır. Hükümetin MSP kanadı, Kıbrıs sorunu ile ilgili Hükümet tutumunu tahrif etmektedir. Gerçeklere, yalan dememek için kendimi zor tutuyorum. Gerçekleri tam tersine çevirerek bazen söylemektedir. Alınmamış kararları alınmış gibi ilan etmekte kendilerinin de katılmasıyla alınmış kararları ise, inkar edebilmektedirler. Hiçbir taviz vermeksizin ne Türkiye'nin yararından ve haklarından, ne de Kıbrıs Türklerinin haklarından ve yarınından hiçbir taviz vermeksizin Kıbrıs'ın Rum bölgesinde kalmış on binlerce Türk'ün bir an önce esenlikle Türk Devletine, Türk bölgesine geçebilmesini sağlayacak hazırlıklarımız vardır. Bunların hepsini sorumsuzca baltalamışlardır. Türkiye'nin dış politikasına, dış yararına ve Kıbrıs Türklerine, Rum kesiminde şimdi can güvensizliği kaygısı içinde yaşayan tüm Kıbrıs Türklerine, Rum bölgesindeki Türklere karşı verdikleri zararı, bu şekilde verdikleri zararı tarih bugün açıklanamayan ama ileride açıklanabilecek olan belgeleriyle yazacaktır.

Bugün biraz önce yaptığı basın toplantısında Sayın Erbakan, benim Amerikan Dışişleri Bakanı Kissenger'le savaş günlerinde ve onu hemen izleyen günlerde yaptığım telefon konuşmalarına gölge düşürmek istiyor. Bu telefon konuşmalarının hemen hepsi ya Sayın Erbakan veya başka bazı MSP'li Bakanlarla aynı odadaydık. Benim neler söylediğimi, neleri kabul ettiğimi, neleri kabul etmediğimi ve etmeyeceğimizi tanık olarak bilmektedirler. Bazı çok önemli dış temaslara MSP'nin Bakanlarından birisi tanık olarak katılmıştır. Cenevre'deki görüşmelere MSP'nin bir yöneticisi katılmıştır. Kiminle ne görüşüldüyse, Kıbrıs'ta çözüm için ne düşündüyse, meşhur iyi niyet jestleri olarak ne hazırlandı ve onların karşılığında nelerin sağlanması tasarlandı ise, bunların hepsi Hükümete açıklanmıştır. Milli Güvenlik Kurulunda açıklanmıştır. MSP'nin Genel Başkanına açıklanmıştır. Yazışmalarımızın, haberleşmelerimizin belgeleri devletin arşivlerindedir.

Kısacası Hükümetin Kıbrıs politikası konusunda Kıbrıs sorunu üzerinde Hükümetin CHP kanadı ne diyorsa, Genelkurmay ne diyorsa, istisnasız hepsini Erbakan bilmektedir. Ama bile bile bilmezlikten gelmektedir. Birlikte aldığımız kararları inkar etmektedir."

MSP'nin tutumu, istifa etmiş bu hükümete yalnız hukuken değil, fiilen de son vermeyi gerektirmektedir. Bu hükümetin bizi hapseden duvarlarını aşacağız. Herhalde Türkiye'nin dış politikasını Sayın Erbakan'ın Suudi Arabistan ile ilişkilerimizde izlediği yöntemle

yönetmeye kalkmayacağız. Bu yöntemle Türkiye'nin yararı da korunamaz. Türk ulusunun onuru da korunamaz.

Biraz önce sözünü ettiğim gibi oynanan oyunun amacı CHP'yi yıpratmak, çökmüş bir hükümetin harabeleri içinde hapsetmek ve yok etmektir. Demokratik sol akıma bir set çekebilmek için bu oyun çevrilmektedir. CHP'yi yok edemezler, ama CHP'yi yok edebilseler bile tarihin doğrultusunda olan demokratik sol akımı engelleyemeyeceklerdir. Kimsenin kuşkusu olmasın. Biz bu oyunu bozacağız. Tarihin akışı içindeki yerimizi tekrar alarak Atatürk'ün ülküsüne doğru ilerleyeceğiz.

Ya kendileri hükümet kurarlar, ya bizim bir hükümet kurmamıza razı olurlar, ya da seçimi kabul ederler. Bunun dışında biz, halkın bütünü umudunu bağladığı demokratik solu eritecek hükümet tertiplerinin içinde erimeye razı olmayacağız.

Seçim sözünü ettiğimiz zaman, vatan, millet edebiyatından geçilmiyor. Ama bir seçime gidilmedikçe kendi oyunları sonucu olarak uzayan bunalım içinde kuyruklar uzayacak, pahalılık artacaktır. Böylece onların 'geçim' dediği şey de sağlanamayacaktır. Bugünkü durumda seçimden başka çözüm yoktur. Bu parlamento kompozisyonu içinden güçlü bir hükümet çıkamaz. Çünkü parlamento çoğunluğu, bir yıl önce seçilmesine rağmen toplumun on yıl gerisinde kalmıştır. Toplumun on yıl gerisinde kalanlar Türkiye'nin sorunlarını çözemezler. Toplumun gerisinde kalmış bir parlamentoyla toplum yönetilemez, onun için seçime gidilecektir. Seçimsiz hiçbir sorun çözülemez artık. Seçimden korkanların, kaçanların mazeretlerini de kimse ciddiye almıyor artık. Eğer korkmuyorlarsa, işte meydan, derhal seçime gidelim.

Tek yol seçimdir. Halkı düşünenler, demokrasinin yaşamasını isteyenler, demokrasiye inanmayanların dün olduğu gibi meydanları boş bulmalarını önlemek isteyenler, seslerini seçim isteğinde birleştirmelidirler. Bütün ülkede, halkımızın esenliği için, halkla birlikte seçim, seçim, seçim diye bağıracağız"[426]

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, kurultay salonunda **"Halkçı Ecevit"** sloganları eşliğinde bu konuşmayı yaparken, dışarıda da gençler arasında çatışmalara varan tartışmalar yaşanmaktaydı. Şöyle ki; Süleyman Genç ekibinin Gençlik Kolları Genel Başkan Adayı olan Hasan Belovacıklı ve arkadaşları, Necatibey Caddesi'ndeki kurultay salonuna gelerek, içeri girmek istedikleri sırada kapıda görevli olan Zeki Alçın ekibi tarafından engellenince iki ekip arasında tartışma başlamıştır. Bunun üzerine tartışmaya çok sayıda toplum polisi müdahale edince, Süleyman Genç ekibine mensup gençler polisle taş ve sopa kullanarak çatışmışlardır.

Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı Sabri Ergül'ün de başından yaralandığı çatışmayı, Süleyman Genç ekibinin adayı Hasan Belovacıklı şöyle anlatmaktadır:

---

[426] **Barış**, 10 Kasım 1974; **Cumhuriyet**, 10 Kasım 1974; CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in konuşmasının özeti; söz konusu iki gazetedeki alıntıların birleştirilmesiyle suretiyle oluşturulmuştur.

"Zeki Alçın ve ekibi kurultayı kazanamayacağını anlayınca kapılardan bizi sokmadılar. Polis de geldi. Biz ille de girmek isteyince çatışma meydana geldi. Bunun üzerine Sabri Ergül sarı renkli Murat 131 marka bir arabanın üzerine çıkarak konuşma yapmak istedi. Ancak Zeki Alçın'ın ekibindekiler orada bulunan kömür parçalarını Sabri Ergül'ün üzerine atarak, yaraladılar. Bu arada Sabri Ergül, kurultaydan ayrılan Ecevit'in makam aracını durdurdu. Hatta Çankaya İlçeden Galip Ülkü, İzmir'den Arap Ahmet ve Siyasal Bilimler Fakültesi'nden Ömer Topçu arabanın önüne yattılarsa da polislerin cop darbelerine çok fazla dayanamadılar."[427]

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in kurultay salonundan hızla ayrılmasından sonra Sabri Ergül'ün öncülüğündeki grup, Rüzgarlı Sokak'taki CHP Genel Merkezi'ne gelmişler ve burada Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı Sabri Ergül, Gençlik Kolları Eski Genel Sekreteri Hasan Belovacıklı, Erzurum İl Gençlik Kolu Başkanı Canip Öztürk, Manisa İl Gençlik Kolu Başkanı Hüdai Fazlılar ve Uşak İl Gençlik Kolu Başkanı Hüseyin Uzpeder'den oluşan heyet, Örgütten Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı İbrahim Cüceoğlu ile görüşmek üzere odasına gitmişler ve kurultayın demokratik bir şekilde yapılmadığını, İl Gençlik Kolu Başkanları'nın çoğunluğunun yanlarında olduklarını söylemişler, bu nedenle de kurultayın derhal durdurulmasını istemişlerdir.

Gerçekten de kurultayın demokratik bir biçimde yapıldığını söylemek pek de mümkün değildir. Kaldı ki; dönemin Gençlik Kolları Genel Başkanı Semih Eryıldız da *"o kurultayı Süleyman Genç ekibinin normal koşullarda da kazanamayacağını düşünmekle birlikte, demokratik bir kurultay olmadığını söyleyebilirim"*[428] diyerek kurultayın anti – demokratik bir niteliğinin olduğunu kabul etmektedir.

Cüceoğlu, gençlerin bu talebi üzerine Genel Başkan Bülent Ecevit'i arayarak durumu izah etmiş ve bir süre sonra da Bülent Ecevit, yanına Orhan Eyüboğlu, Ali Topuz ve Turan Güneş ile birlikte Genel Merkeze gelmiş, gençleri azarlayarak odasına geçmiştir. Bundan sonrasını Hasan Belovacıklı'dan dinleyelim:

"Genel Başkanın odasına girdiğimizde bize 'ne istediğimizi' sordu. Biz de 41 İl Gençlik Kolu Başkanının ve delegasyonunun bizimle birlikte olduğunu söyleyince, bizden üç kişilik bir heyet istedi. Biz de bu konuşmadan sonra Erzurum İl Gençlik Kolu Başkanı Canip Öztürk, Manisa İl Gençlik Kolu Başkanı Hüdai Fazlılar ve Uşak İl Gençlik Kolu

[427] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[428] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008

Başkanı Hüseyin Uzpeder'i temsilci olarak seçerek Ecevit'in yanına gönderdik.

Yapılan görüşmeden sonra Bülent Ecevit, 15 gün içinde kurultayın yeniden toplanacağının teminatını verdi, ancak kurultay devam etti ve tamamlandı."[429]

Yoğun tartışmalar eşliğinde geçen CHP Gençlik Kolları 8. Kurultayı'nda Semih Eryıldız ve ekibi iki liste bastırmıştır. Bunlardan birisi Zeki Alçın'ın Genel Başkan Adayı olduğu, diğeri de Semih Eryıldız'ın Genel Başkan Adayı olduğu listeydi. Bu kurultayda Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği'ne seçilen Hamdi Fidan, iki listenin birden hazırlanmasının nedenini şöyle açıklamaktadır:

"Semih Eryıldız, Parti Meclisi'ne girmek istediği için tekrar aday olmadı. O kurultayda iki liste bastırdık. Eğer kurultayda bizim ekibimize karşı bir liste oluşturulabilseydi Semih Eryıldız'ın başkanlığındaki listeyi çıkaracaktık. Ama rakip bir liste çıkmayınca Zeki Alçın'ın başkanlığındaki listeyi ileri sürdük."[430]

Netice itibariyle CHP Gençlik Kolları 8. Kurultayı'nda Zeki Alçın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilirken, Merkez Yönetim Kurulu'nda ise şu isimler yer almıştır:

Semih Eryıldız, Ali Dinçer, Tayfun Saybaşılı, İsmail Büyükakan, Hamdi Fidan, Mesut Onarman, Mustafa Tekin, İsmail Dinçer, Mehmet Cengiz, Halit Toraman, Semih Sözen, Müfit Hatat, Mustafa Küçükkeçe, Ömer Güleken[431]

Ayrıca Gençlik Kolları Merkez Denetçiliğine Korkut Özok, Parti Meclisi Gençlik Kolları Temsilciliği adaylığı için de Mehmet Kapusuz, Ayhan Saner, İskender Odabaşı seçilmişlerdir.

Burada şu noktaya dikkat çekmek gerekiyor ki; o dönemin gazete haberlerine göre bu kurultayda seçilen Merkez Yönetim Kurulu listesinde her ne kadar Semih Eryıldız'ın ismi geçiyor olsa da böyle bir durum mümkün değildir. Zira Gençlik Kolları Genel Başkanlığı yapmış olan Semih Eryıldız'ın Parti Meclisi'ne girmek için yeniden Genel Başkanlığa aday olmamakla birlikte Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği'ne aday olması ihtimal dahilinde dahi değildir. Bu nedenle söz konusu listede Semih Eryıldız'ın yerine başka bir ismin yer aldığı fikri, daha ağır basmaktadır.

---

[429] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[430] Hamdi Fidan İle Görüşme, Ankara, 25 Aralık 2008
[431] **Cumhuriyet**, 10 Kasım 1974

CHP Gençlik Kolları 8. Olağan Kurultayı, Gençlik Kolları Genel Başkanı ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'nin seçiminden sonra şöyle bir bildiri yayınlayarak sona ermiştir:

"9.11.1974 Cumartesi günü Ankara'da toplanan CHP Gençlik Kolları 7. Olağan Kurultayı, aşağıdaki görüşleri kamuoyuna açıklamayı kararlaştırmıştır:

1 – Giderek güçlenen ve halk iktidarını kurma mücadelesi veren Demokratik Sol Hareket büyük ve çok yönlü oyunlarla karşı karşıyadır. Hükümet bunalımı sağ partilerce ısrarla sürdürülmekte ve CHP adeta hükümet içinde hapsedilmiş bulunmaktadır. Eli kolu bağlı tutulan partimiz diğer yandan da bütün sorunların sorumlusu olarak suçlanmaktadır.

Çalışamaz duruma gelen ve istifa etmiş bulunan hükümetin bu durumundan yararlanmaya çalışan iç ve dış çıkar çevreleri bir yandan da oyunun ikinci perdesini sahnelemektedir.

Emperyalizmle bütünleşmiş yerli tekelci sermaye, gıda maddeleri sıkıntısını yaratmakta ve fiyat artışlarını hızlandırmaktadır.

Diğer yandan hükümet bunalımından, otorite eksikliğinden yararlanan tekelci sermayenin vurucu gücü faşist örgütler saldırıya geçirilmiştir.

Bazı üniversitelerimizde yaratılan olaylar bu planlı oyunun bir parçasıdır.

Ne yapılırsa yapılsın Demokratik Sol Hareketin dıştan yıkılmayacağı bilindiğinden CHP'nin içten parçalanması için belirli kesimlerce her türlü çaba harcanmaktadır. Sol gösterip sağ vuranlar gene ortaya çıkmışlardır. Her türlü yalanla partimiz lekelenmeye çalışılmaktadır.

Demokratik Sol Hareketin gençliği olarak bütün bu oyunları her zaman olduğu gibi halkla birlikte bozacağız. Her cephede açılan yaylım ateşi gençlik ve halkın geniş cephesini yıkamayacaktır.

2 – Emperyalist ve faşist çıkarların çatışma noktası durumuna getirilen, dünya dengesinin hassas noktası Kıbrıs'ta, Türk toplumunun güvenliği önemli ölçüde sağlanmış ve dünya barışı büyük bir tehlikeden şimdilik kurtarılmıştır. Bugüne değin olduğu gibi bu aşamada da tezimiz, COĞRAFİ TEMELE DAYALI FEDERATİF – BAĞIMSIZ VE ÜSLERDEN ARINMIŞ KIBRIS'tır. Gerek Kıbrıs'lı soydaşlarımızın insanca yaşama olanaklarına kavuşması, gerekse dünya barışı yönünden tek geçerli çözüm budur. 'Taksim' ya da 'ilhak' ancak emperyalizmin işine gelecek tezlerdir.

Ada'da bir yandan sürekli barış sağlamaya çalışılırken diğer yandan da Türk kesimindeki çalışan halkın sermaye düzeninin egemenliğine girmesine engel olunmalıdır. Kıbrıs Türk toplumunun halkçı bir ekonomik düzene kavuşması için yardımcı olunmalıdır.

3 – Gerek geçmişteki gerekse son Kıbrıs olayları ve haşhaş sorununda, NATO ve İkili Antlaşmaların ekonomik – siyasal sömürü ve şantaj aracı olarak kullanıldıkları görülmüştür. O nedenle bu antlaşmalar ülke yararına yeniden gözden geçirilmelidir.

4 – İşçilerin kendi sendikalarını daha özgürce seçebilmeleri için referandumla ilgili yasa değişikliği gerçekleştirilmelidir. Kıdem tazminatı işçi lehine çözülmelidir.

5 – Düşünceye sınır tanımıyoruz. Özgürlükçü demokrasiyle çelişmeyen her türlü örgütlenme serbest olmalıdır. Bu konularda engelleyici olan bütün yasalar değiştirilmelidir. Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmalıdır.

6 – Üniversiteler yönetsel ve bilimsel özerkliğe tam olarak kavuşmalı, yönetime öğretim üyeleriyle birlikte öğrenci ve tüm görevliler katılmalıdır.

7 – Ekonomik ve sosyal ilişkiler bakımından en geri bölgemiz olan Doğu'da, süregelen sömürünün devamı için egemen güçlerce böl ve yönet politikası uygulanmaktadır. Son zamanlarda:

- Silopi köyleri faşist Irak kuvvetlerince bombalanmakta,

- Silvan, Lice, Siverek ve diğer yörelerde zaman zaman gece sokağa çıkma yasağı uygulanmakta,

- Emniyet kuvvetlerince halka büyük baskılar yapılmaktadır.

Bu uygulamalar durdurulmalıdır.

Uzun vadede Doğu halkının kurtuluşu için egemen güçlere karşı mücadele etmeyi CHP'li gençler ödev bileceklerdir. Gerçek kurtuluşa, Doğu'da düzen değişikliği gerçekleştirildiğinde ulaşılacaktır.

Yukarıda kısaca belirtilen görüşlerimizin gerçekleşmesi, halkımızın tek umudu olan partimizin güçlü bir biçimde ve tek başına iktidara gelmesine bağlıdır. Bugünkü parlamentodan bu görüşleri benimseyecek bir hükümet çıkmayacağı açıktır. Hızla gelişen toplumumuz parlamentoyu kısa zamanda çok geride bırakmıştır. Hükümet sorununun çözümü kadar toplumumuzun temel sorunlarının çözümü de seçime gidilmesine bağlıdır.

Seçimden korkan tüm tutucu ve gerici güçlere rağmen halkımız seçim istemektedir. Halkımızın isteği ile mutlaka seçime gidilmelidir.

Seçimden korkmadıklarını söyleyenler içtenlikle konuşuyor ve gençlikte korkmuyorlarsa 18 yaşına girmiş gençlere oy hakkını da tanıyarak seçimi kabul etmelidirler.

YAŞASIN DEMOKRATİK SOL HAREKET,

YAŞASIN DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ."[432]

5. 3. 2. Kurultay Sonrası Tartışmalar

Yoğun tartışmalar içerisinde geçen kurultayın kapanmasına rağmen gençlik kolları içerisindeki sıkıntılar sona ermemiştir.

11 Kasım 1974 günü Sabri Ergül ve arkadaşları basın toplantısı düzenlenerek 9 Kasım 1974 tarihinde gerçekleştirilen Gençlik Kolları Kurultayı'nın geçersiz

[432] **Demokratik Sol Bildiriler – Belgeler,** CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Yayınları No:1, İstanbul 1975, s. 27 – 31

olduğunu ilan etmişlerdir. 40 İl Gençlik Kolu Başkanı ve 1 İl Gençlik Kolu Sekreterinin imzasıyla ortak bir bildiri yayınlayan Sabri Ergül ve ekibi, bildiride şunları dile getirmişlerdir:

"Biz aşağıda imzaları bulunan ve 9 Kasım 1974 günü toplanan 'olaylı' CHP Gençlik Kolları Olağan Kurultayını oluşturan 59 il delegasyonundan 41 delegasyonu temsil eden 41 İl Gençlik Kolu Başkanı olarak aşağıdaki ortak görüş ve kararlarımızı Sayın Genel Başkanımız Bülent Ecevit'e, devrimci örgütümüze ve halkımıza duyururuz.

1 – CHP Gençlik Kolları örgütü, Genel Başkanımız Sayın Bülent Ecevit'in önderliğinde yürütülen ve 'sınırını halkın ihtiyaçlarının belirleyeceği', 'Demokratik Sol' hareketin ödün vermez, inançlı kavgacılarıdır.

2 – Bir süredir; özellikle gençlik kolları örgütümüz üzerinde Genel Merkez yöneticilerince yapılan tasarrufların özünde, gençlik kolları örgütümüzü devrimci, demokratik solcu gençlerden koparmak, partiyi olduğu yerde dondurmak, tutuculaştırmak gibi bir amacı gerçekleştirmeye yönelik olmasından ciddi kaygı duymaktayız.

3 – CHP Gençlik Kolları Kurultayı öncesinde birçok illerde girişilen anti – demokratik uygulamalar kurultayın hazırlanışı ve yapılışında da sürdürülmüştür.

Devletin polisi ve kiralık zorbalar anti – demokratik uygulamalarda araç olarak kullanılmıştır.

4 – Kurultaya resmen çağırılmış bazı illerin delegelerinin kurultaya katılmaları 'eğilimlerine' bakılarak yasa dışı, tüzük dışı yollarla önlenmiş, delegelikleri kurultay kapısında iptal edilmiştir. Bir dönemin sorumluluğunu yüklenmiş eski genel başkan ve arkadaşlarının kurultaya girmeleri polis ve kiralık zorbalarca önlenmiştir.

5 – Kurultay kimlerin delege olarak girdikleri ve oy kullandıkları belli değildir. 'Görevli' adı altında içeri sokulan birçok zorba gözlerimizin önünde delegeymiş gibi oylamalara iştirak ettirilmiştir.

6 – Kiralık zorbaların terörü ve baskısı altında geçen kurultayda divan seçimi dahil her türlü işlem ve oylamalar usulsüz ve geçersizdir, çoğunluğun iradesini yansıtmamaktadır.

7 – Delegasyonun 2/3'sinden fazlasını oluşturan 41 İl Başkanı ve delegasyonu olarak yaptığımız öneriler ve tüm girişimler yasa, tüzük ve usul tanımayan zorbalarca sonuçsuz bıraktırıldığından, en son çare olarak delegasyonumuzla birlikte kurultaydan çekilmiş ve Genel Merkeze giderek orada toplanılmış ve yapılanları protesto etmişizdir.

8 – Kurultayı oluşturan delegelerin 2/3'sinden fazlasının kurultaydan çekilmesini fırsat bilen zorbalar 2 – 3 gün sürecek bu kurultayı 4 – 5 saat içinde bitirerek kurultayı oldu bittiye getirmişlerdir.

9 – Bu durumuyla 9 Kasım 1974 günü yapılan 8. Olağan Kurultay hukuk dışı ve geçersizdir.

Gençlik Kolları Genel Merkez Başkan ve Yönetim Kurulu Üyeleri 'gayri meşrudur'

Devrimci, Demokratik Solcu gençlik kolları örgütünün yasal ve gerçek temsilcileri değillerdir. Yöneticilik makamlarını 'işgal' etmişlerdir.

10 – Bizler düzeltilmesi için her türlü girişimde ve eylemde bulunmayı görev bileceğimiz bu duruma Genel Başkanımız Sayın Bülent Ecevit'in derhal el koymasını yasalara ve tüzük hükümlerine uygun ve her türlü şaibeden uzak olarak toplanacak 'Gençlik Kolları Kurultayı' ile bize meşru yöneticilerimizi seçme olanağını sağlamasını bekliyoruz.

Saygılarımızla."[433]

Gençlik Kolları Genel Başkanı seçilen Zeki Alçın, bildirideki suçlamaları reddederken, Erzurum İl Gençlik Kolu Başkanı Canip Öztürk'ün önderliğindeki İl Gençlik Kolu Başkanları Genel Merkeze, Gençlik Kolları Kurultayı'nın iptali için başvurmuşlardır. Ancak 14 Kasım 1974 tarihinde toplanan Ana Kademe Merkez Yönetim Kurulu, *"hukuki gerekçeye ve belgeye dayanmadığı"* gerekçesiyle söz konusu itirazı oy birliğiyle reddetmiştir.

Gençlik Kolları Kurultayı ile ilgili tartışmalar bununla da kalmamış, 15 Aralık 1974'te çalışmalarına başlayan CHP 22. Olağan Kurultayı'nda da gündeme gelmiştir. Kurultayda Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan'ın Gençlik Kolları Kurultayı'nda Sabri Ergül ve arkadaşlarının salona sokulmamalarını eleştirmiş, bunun üzerine söz alan Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın, gerçekleştirilen Gençlik Kolları Kurultayı'nın yasalar çerçevesinde yapıldığını söylemiştir.

Gençlik Kolları Eski Genel Başkanlarından Semih Eryıldız da gençlerin birbirine düşürüldüğünü iddia etmiş ve kısaca şöyle demiştir:

"Gençler, işçilerle bağlantı kurmuş, köylere gitmiş, kurultaylarda omuz omuza kavga vermişlerdir. Son iki yıldır, bu gençler çok sun'i bir şekilde birbirinden ayırtılmışlardır. Gençler kendi başına bırakılsa, işçilerle ilişkili, gençlerle ilişkili kişiler, ilişkilerini işçi – köylü ittifakı için kullansalar, gençlerin birbiriyle alıp veremeyeceği hiçbir şey kalmayacaktır."[434]

Büyük Kurultay'dan sonra gençlik kolları ile ilgili tartışmalar, artık geçici de olsa sona ermiş ve Gençlik Kolları'nda Zeki Alçın dönemi başlamıştır.

[433] Bildiriye imza atan İl Gençlik Kolu Başkanlarının listesi için; **Bkz. EK – 23**
[434] **Barış**, 16 Aralık 1974

5. 3. 3. CHP Gençlik Kolları'nda Zeki Alçın Dönemi

Olaylı geçen CHP Gençlik Kolları 8. Olağan Kurultayı'nın ardından yapılan itirazlarla ilgili nihai kararın verilmesinden sonra görevine resmen başlayan Zeki Alçın'ın döneminde, Semih Eryıldız döneminde başlatılan parti içi eğitim çalışmalarına ağırlık verilmiş ve daha da önemlisi bu eğitim çalışmalarının ardından parti içinde örgütlenme ve ana kademeleri **"ele geçirme"** hamleleri başlamıştır.

Bu iki önemli faaliyetten hareketle Zeki Alçın'ın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı yaptığı 1974 – 1978 arasındaki süreci ikiye ayıracak olursak; 1974 – 1976 arasındaki ilk dönemde gençlik kolları içerisinde eğitim çalışmaları yapmak ve bilimsel toplantılarla da bu eğitim sürecine katkı koymak suretiyle parti gençlik kollarının bilinçlenmesi ve partiyi gerek ideolojik, gerekse tarihsel açıdan daha iyi tanıması sağlanmıştır. 1976 – 1978 arasındaki ikinci dönemde ise bilinçli bir yapıya kavuşan partili gençler, sivil toplum örgütleri, sendikalar vb. kuruluşların da desteğini alarak partiyi yavaş yavaş ele geçirmeye başlamıştır.

5. 3. 3. 1. Zeki Alçın'ın Döneminin I. Bölümü (1974 – 1976)

Zeki Alçın'ın I. Dönemi olarak adlandırdığımız 1974 – 1976 yılları arasındaki süreçte, yukarıda da değindiğim gibi parti içi eğitime ağırlık verilmiştir. Bu eğitimler esnasında gençler yalnızca parti politikalarını öğrenmekle kalmamış, öğrendiklerini sorgulayarak, yeni fikirler sunarak, zaman zaman da eleştirerek hem kendilerini geliştirme şansı bulmuşlar, hem de parti politikalarına katkıda bulunmuşlardır.

Bu dönemde parti içi örgütlenmeye ve Gençlik Kolları Genel Merkezi ile İl örgütleri arasındaki diyalogun en üst düzeye taşınması için yoğun çaba sarf edilmiştir. Bu nedenle Gençlik Kolları Kurultayı'nın hemen ardından Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu içerisinde görevlendirmeler yapılarak, örgütler dolaşılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte; diyalogları sürekli kılabilmek ve Genel Merkez ile İl örgütleri arasındaki fikir alışverişini daim kılabilmek için bölge toplantıları düzenlenmiştir. Örneğin; Ocak 1975'te Sakarya'da; Bolu, Zonguldak, İzmit ve İstanbul'un katıldığı mini bir bölge toplantısı düzenlenmiş, ayrıca aynı dönemlerde; Eskişehir, Kütahya, Bilecik, Afyon, Çanakkale, Bursa ve Uşak İl Gençlik Kolu

Başkan ve temsilcilerinin katıldığı **"Eskişehir Bölge Toplantısı"**, 13 Nisan 1975'te Adana, İçel, Hatay, Gaziantep, Kahramanmaraş, Niğde İl Gençlik Kolu Başkan ve temsilcilerinin katıldığı **"Adana Bölge Toplantısı"**, 4 Mayıs 1975'te Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve İstanbul İl Gençlik Kolu Başkan ve temsilcilerinin katıldığı **"Trakya Bölge Toplantısı"**, 27 Nisan 1975'te Ordu, Giresun, Sinop, Amasya ve Çorum İl Gençlik Kolu Başkan ve temsilcilerinin katıldığı **"Samsun Bölge Toplantısı"** düzenlenmiştir.[435]

Bölge toplantılarının yanında özellikle İl Gençlik Kolları bünyesinde kurulan **"parti okulu"** sistemiyle parti içi eğitimin sürekli kılınması için çalışmalar yapılmış, hatta bunun için il örgütleri bünyesinde oluşturulan eğitim komisyonlarının etkin bir biçimde çalışması sağlanmıştır. Ayrıca bu sistem içerisindeki çalışmalar, bilimsel toplantılar, açık oturum ve konferanslarla da desteklenmiştir. Nitekim 19 Şubat 1975 tarihinde CHP İstanbul İl Yönetim Kurulu'nca kabul edilen **"İl Gençlik Kolu Çalışma Programı"**nda eğitim çalışmalarıyla ilgili bölüm, konuya ışık tutması bakımından önemlidir:

> *"İl Gençlik Kolumuz, parti içi eğitimin kurultayda ve kararlaştırıldığı gibi 'Parti Okulu' şeklinde ve merkezi bir şekilde yapılmasını en geçerli yol olarak kabul etmektedir.*
>
> *CHP Genel Merkezinin yaptığı çalışmalara paralel olarak, il çapında merkezi olarak planlanan eğitim çalışmalarını da olumlu bir çalışma saymaktayız.*
>
> *İl Gençlik Kolu olarak, eğitim komisyonunun yürüteceği 'Makro' seviyedeki çalışmaların yanında, programına almadığı 'Mikro' seviyedeki konularda çalışmalar yapılacaktır.*
>
> *Bu çalışmalar genel eğitim çalışmalarını tamamlayıcı mahiyette konferans, açık oturum şeklinde yürütülecektir."*[436]

Parti içi eğitim çalışmalarına destek vermesi amacıyla bir de Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nca dergi çıkarılması kararı alınmıştır. CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nda alınan 1 Şubat 1975 tarihli karar gereğince başlayan dergi çıkarma çalışmaları tamamlanmış ve 2 Nisan 1975'ten itibaren **"Demokratik Sol"** isminde dergi yayınlanmaya başlamıştır. CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu derginin çıkarılmasındaki maksadı ve derginin yapısını İl ve İlçe Gençlik Kolları'na gönderdiği genelgeyle açıklamıştır. Gençlik Kolları Merkez Yönetim

[435] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** Halkevleri Kültür Vakfı Matbaası, Ankara 1976, s. 143 - 144
[436] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

Kurulu'nun İl ve İlçe Gençlik Kolları'na gönderdiği 24 Mart 1975 tarihli ve 12 no'lu genelge şöyledir:

> *"CHP İl Gençlik Kolu Başkanlığı*
> *CHP İlçe Gençlik Kolu Başkanlığı*
> *CHP Gençlik Kolları 'Örgütsüzlüğün' ve 'Eğitimsizliğin' büyük sıkıntısını çekmektedir. Birçok ilde Gençlik Kolu örgütlerimiz tabanlarına CHP'nin Demokratik Sol düşüncesini yeteriyle anlatamamakta ve bu da çeşitli eksiklikler ve aksaklıklara yol açmaktadır. Gençlik Kolları tabanına parti düşüncesini yeterli yoğunlukta veremediği için de örgütlenmesi aksamakta, Yüksek Öğrenim Gençliği ve işçi, köylü gençlik içinde tabanını geliştirmekte güçlük çekmektedir.*
> *CHP Gençlik Kolları en kısa zamanda örgüt içi merkeziyetçilik, örgüt içi disiplin anlayışını yerleştirmek, eğitim çalışmalarını merkezi bir esasa göre yeniden örgütlemek durumundadır.*
> *Bu çabalarına Demokratik Sol Düşünce Forumu kitabıyla başlayan Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulumuz şimdi de öncelikle gençlik olmak üzere sol toplumsal güçlere ve örgütümüz üyelerine seslenen bir yayın organı çıkarmaktadır.*
> *Demokratik Sol'da mücadele veren bir gencin düşünce yapısı ve niteliklerinin nasıl olması gerektiğine, eylem sırasında nasıl davranması gerektiğine, yol gösterecek olan bu organ aynı zamanda tüm gençlik kolu örgütleri için bir iletişim aracı görevini yerine getirecektir.*
> *'Demokratik Sol' adıyla ve 2 Nisan'da çıkacak yayın organımız yarım gazete boyu, 8 sayfa ve 15 günlük bir dergi olacaktır."*[437]

Nisan 1975'ten Ocak 1976'ya kadar yayınlanan Demokratik Sol Dergisi'nde CHP Gençlik Kolları, şu konularda CHP'li gençlere önemli bilgiler vermiştir:

- Gençlik, Gençlik Hareketleri ve Demokratik Sol
- Sol Düşüncenin Kısa Tarihçesi
- İşçi Sınıfı ve Demokratik Sol
- Halkçı – Devrimci için Felsefe Notları
- Kırsal Alanın Yapısı, Kooperatifçilik ve Demokratik Sol (Özel Sayı)
- Ulusal Bağımsızlık (Özel Sayı – Kıbrıs – Petrol)
- Eğitimde Düzen Değişikliği
- Demokrasi, Sosyalizm
- Şili Deneyi
- Doğu Sorunu[438]

[437] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** s. 165 – 166
[438] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** s. 166

CHP Gençlik Kolları'nın faaliyetleri bununla da sınırlı kalmamış, bu dönemde parti tarihinde ilk defa **"kamp"** düzenlenmiştir. 17 Mayıs 1975 tarihli Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nda alınan karar gereğince, Temmuz 1975'te Mersin'in Soğukbelen Yaylası'nda **"Gençlik Kampı"** kurulmasına karar verilmiştir. Her ilden en az 2'şer gencin katıldığı kampta, her gün 6 saat kuramsal çalışmalarla eğitim faaliyetleri yürütülmüş, yaklaşık 3,5 saat de beden eğitimi, miting düzeni vs. gibi konuların bulunduğu pratik çalışmalar yapılmıştır.

Alev Coşkun, Ali Topuz, Işın Çelebi, Orhan Koloğlu, Erhan Karaesmen, Birol Ganioğlu ve Sencer Ayata gibi isimlerin konuşmacı olarak katıldığı kampta, bu eğitim faaliyetlerinin yanısıra civar köylerdeki çocuklara yönelik kurslar düzenlenmiş ve kahve toplantıları ile CHP'nin politikaları halka anlatılmıştır.

Eğitim çalışmalarının bu kadar yoğun bir şekilde uygulandığı bir dönemde Gençlik Kolları üçüncü defa **"Demokratik Sol Düşünce Forumu"**nu toplamıştır.

Daha önce düzenlenen Demokratik Sol Düşünce Forumları'nın ilkinde 1970'ler Türkiye'sinin gerçeklikleri ve o dönemde var olan sorunların çözümüne yönelik konular tartışılırken, ikincisinde ise çoğunlukla **"Demokratik Sol"** kavramı ve Demokratik Sol anlayış üzerinde durulmuştur.

9 – 10 – 11 Ocak 1976 tarihlerinde Ankara Çağdaş Sahne'de düzenlenen 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu için ana konular olarak **"Kalkınma Stratejisi"** ve **"Örgütlenme"** belirlenmiştir.

Gençlik Kolları, 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nun toplanmasındaki gayeyi, *"CHP Program Kurultayına yön verecek somut düzen değişikliği önerilerinin tartışılması"*[439] şeklinde özetlemiştir.

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın, forumu açış konuşmasında CHP'nin neler yapması gerektiğini, örgütlenme sisteminin eksik olduğunu, Türkiye'deki temel sorunların neler olduğunu açıklamış ve özetle şöyle demiştir:

> *"Türkiye ve CHP yeni aşama ve değişim noktasına doğru yaklaşmaktadır. Günümüz Türkiye'sinde gittikçe billurlaşan sınıfsal çelişkiler ve yapı yeni özlemlerin ve bilinçlenişin kaynağı olmaktadır. Türkiye emekçi halkı yeni bir düzenin sancılarını çekmektedir, parti ise halkın yeni düzen özlemlerinin yönlendirici ve örgütleyici gücü olarak; billurlaşan yapıya uyumlu bir biçimde yapısını ve sınıfsal niteliğini ilerletmek zorundadır.*

[439] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** s. 186

Bu nedenle, bizce CHP'nin bundan sonraki 5 – 10 senelik süreci içinde yer alan iki önemli sorunu; 1. Siyasal tercihleri en azından 10 sene önce yapılan, işçi – köylü sınıfının iktidarı kavgasının çeşitli strateji ve önerilerinin – ana hatları Türkiye'nin somut koşullarına göre kurulan model doğrultusunda – detaylandırılması, geliştirilmesi, sonuçlarının pratikte denenmesi 2. Bu program ve önerileri uygulayacak kadroların kurulmasıdır.

Örgütlenme konusunda tek tebliğ tartışılacaktır, 'CHP tarihi ve örgütlenmesi üzerine tezler' başlığı taşıyan bu tebliği CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu hazırladı. Tebliğimizde de vurgulayacağımız gibi, Türkiye'deki siyasal partiler kanunu ve CHP'nin örgütlenme modelini bir sol partinin geniş kitleleri örgütlemesi için yeterli bulmuyoruz. Onun için işçi – köylü ve dar gelirlilerin parti içinde etkinliğinin daha da artması ve partinin kitlelere daha da açılması için öneriler ve çözümler geliştirmeye çalıştık.

Sorun bu nedenle iktidar sorunudur. Bu iktidar sorununun nedeni ise işçi – köylü sınıfları ile sermaye arasındaki sınıfsal kavgadır. Temelli çözüm ancak siyasal – sosyal – ekonomik iktidarın emekçiler tarafından kurulması ile çözülecektir.

Bu yol, sabır isteyen, inanç isteyen, nefes isteyen bir kavga ile aşılacaktır. Halkçı – Devrimcilere düşen görevde budur.

CHP'nin ve emekçilerin bu kavgayı başarıya ulaştıracağına inancımız tamdır."[440]

3. Demokratik Sol Düşünce Forumu, işleyiş biçimi açısından da diğer ikisinden farklıdır. Şöyle ki; ilk iki forumda, konuşmacılar, herhangi bir konuda konuşarak yalnızca bilgilendirme yaparlarken, bu forumda konuşmacıların yanısıra bir de **"yorumcu"** yer alarak, konuşulan konuların parti politikası haline getirilmesini ve konuların daha sağlıklı bir biçimde anlaşılması hedeflenmiştir.

3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda Işın Çelebi ve Mehmet Kabasakal, **"Demokratik Sol Sanayileşme"** konusunda konuşma yapmışlar ve konu Gündüz Ökçün tarafından yorumlanmış; Alev Coşkun, **"Demokratik Sol'da Kamu İktisadi Teşekkülleri, Yeni Örgütlenme – Öz Yönetim Uygulaması"** konusunda konuşma yapmış, konu Muzaffer Saraç tarafından yorumlanmış; Erol Çevikçe, **"Temel Ekonomi Sorunlara İçin Bir Çerçeve Yaklaşımı"** konusunda konuşma yapmış, konu Cahit Kayra tarafından yorumlanmış; İlhan Tekeli ve Erdoğan Saral **"Halk Sektörü"** konusunda konuşma yapmışlar, konu Mahmut Türkmenoğlu tarafından yorumlanmış; Deniz Baykal **"Düzen Değişikliğinde Karşılaşılacak Darboğazlar"**

[440] **Öz Yönetim ve Halk Sektörü – Demokratik Sol Düşünce Forumu**, Cilt 2, CHP Gençlik Kolları Yayınları, Ankara 1976, s. 11 – 16; CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın'ın konuşmasının tamamı için, **Bkz. EK – 24**

konusunda konuşma yapmış, konu Ahmet Naci Yücekök tarafından yorumlanmış; Yakup Kepenek **"Türkiye'nin Toplumsal Değişmesi ve Demokratik Sol"** konusunda konuşma yapmış, konu Semih Eryıldız tarafından yorumlanmış; CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu **"Demokratik Sol Parti Örgütlenmesi"** konusunda tebliğ yayınlamış ve bu tebliğ Ali Topuz tarafından yorumlanarak, forumdaki çalışmalar tamamlanmıştır.

Parti içi eğitim çalışmalarının yanında, bu dönemde **"Türkiye'nin Sorunu"** haline gelen konulara da dikkat çekilmiş ve bu sorunlara yönelik kitlesel çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Örneğin; Gecekondu Kurultayı bunlardan bir tanesidir.

"Gecekondu Kader Değildir" sloganıyla yola çıkan CHP Gençlik Kolları, Adana, Hatay, Gaziantep, Mersin, İzmir, İstanbul, Kocaeli ve Ankara'da **"Gecekondu Kurultayı"** düzenlemiştir.

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından gönderilen genelgede Gecekondu Kurultayı'nın hem işleyiş biçimi hem de amacı İl Gençlik örgütlerine duyurulmuştur. Söz konusu genelge aynen şu şekildedir:

> *"Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulumuz 1976 İlkbaharında I. Gecekondu Kurultayı yapılması kararını almıştır. Uzun süredir bu konudaki çalışmalar sürmektedir. Nisan 1976'da, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Kocaeli, Gaziantep, Mersin, Hatay illerini kapsayan I. Gecekondu Kurultayı Ankara'da toplanacaktır.*
>
> *Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulumuzun oluşturduğu Merkezi Komitesi her ilde bir il komitesi oluşturacak ve Ankara dışında saptanan illerde gecekondu kongresi yapılacaktır. Kongre gecekondu mahallelerinde seçilen delegelerle yapılacaktır. Kongreye ayrıca belediye yetkilileri, partili yöneticiler ve diğer kuruluşlar temsilcileri ile bilim adamları katılacaktır. Kongrede yerel şartlar da göz önünde tutularak görüş oluşturulacak ve saptanan kurultay delegelerince bu görüş I. Gecekondu Kurultayına getirilecektir.*
>
> *Kurultayca oluşturulan görüşler daha sonra kamuoyuna açıklanacaktır.*
>
> *I. Gecekondu Kurultayına:*
> *A – Siyaset Adamları ve Gazeteciler,*
> *B – Bilim Adamları,*
> *C – Mesleki Kuruluş Temsilcileri,*
> *D – Yedi İlin Kongrelerince Saptanan Delegeler ve*
> *E – O İllerin Belediye Başkanları katılacaklardır.*
>
> *Amaç Demokratik Sol iktidara umudunu bağlayan ve uzun yılların birikimini özünde taşıyan gecekondu sorununun çözümünü gerçek sahibinden dinleyerek çözüm yöntemlerini saptamak ve gecekondu halkını parti örgütlenmesine yöneltmektir.*

Biliyoruz ki gecekondu sorunu ve buna paralel olarak konut sorununa bu bozuk düzen çözüm getiremeyecektir. Bu sorunun kesin çözümü DEMOKRATİK SOL bir partinin ÖZ YÖNETİM'e dayalı halk iktidarında olacaktır. Ancak iktidar öncesi, örgütlenme ve eğitim sorunu önem taşımaktadır. Sömürülen bütün emekçi sınıf ve tabakaların her biriminde sürecek olan örgütlenme çalışmalarımız partinin bütün yönetim kademelerince bilinmeli ve desteklenmelidir. Bunun için iletişimin sağlıklı olması ve süreklilik kazanması gereklidir. Ayrıca eylem biçimi ve çalışma yöntemi ile ilgili eleştiri ve öneri getirilmesi gençlik kolları olarak bütün çalışmalarımıza ışık tutacak, güç katacaktır.

I. Gecekondu Kurultayı'nın oluşumunun başarıyla gerçekleşmesi için partimizin değerli milletvekilleri, senatör ve yöneticilerinin büyük destek ve yardımlarını esirgemeyeceğine inanıyoruz.

Parti içi iletişimin ikinci derecedeki yararı partinin bütün değişik kademelerindeki yönetici ve üyelerinin eylem koyma gereksinmesi, diğer bir deyişle dinamizmin sağlanması ve tutarlılık kazanması olacaktır.

Bu inançla öneri ve eleştirilerinizi bekler, saygılar sunarız.

Zeki Alçın
CHP Gençlik Kolları
Merkez Yönetim Kurulu Başkanı" [441]

16 Mayıs 1976 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen I. Gecekondu Kurultayı öncesinde yapılan İl Gecekondu Kongreleri'nde en çok dikkat çeken nokta; mahallelerde ve illerde seçilen temsilcilerin içerisinde CHP üyesi olmayanların da bulunmasıdır. Bir başka dikkat çeken nokta; gençlik kollarının özellikle İskenderun'da halkla bir araya gelerek belediyenin gecekonduları yıkmasına engel olunmasıdır. Bu çalışmalar esnasında da diğer partilere mensup gençlerden CHP'ye geçenler olmuştur.

Gecekondu sorunu, büyükşehirlerin en büyük sorunu olmuştur. Ancak ülkedeki sorunlar yumağı, yalnızca büyük kenttekilerden ibaret değildir. Nitekim CHP Gençlik Kolları da böyle düşünmüş olacak ki; bu dönemde kırsal kesimin sorunlarına da dikkat çekebilmek için **"Kırsal Alanda Yapısal Değişiklik Forumu"** adı altında bilimsel bir toplantı düzenlenmeye karar vermişlerdir.

1976 yılının Haziran ayında Adana'da gerçekleştirilen **"Kırsal Alanda Yapısal Değişiklik Forumu"**nda Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın yaptığı açış konuşmasında özellikle köylülerin ülke ekonomisinde itici bir güç olduğunu vurgulamış ve kırsal kesim işçilerinin de aslında örgütlü bir yapıda olduğuna dikkat

[441] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** s. 154 – 156

çekerek ülkede üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi gerektiği üzerinde durmuştur.

Alçın'ın konuşması şu şekildedir:

"Dünyanın birçok ülkelerinde ve bu arada ülkemizde de köy kalkınmasına ilişkin kuramsal ve pratik çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar ülkelerin öznel koşullarına, siyasal inançlarına göre farklılık göstermektedir.

Bu çalışmaların çoğu kırsal alanın yapısal sorunlarını belirli bir öğreti ile sınıfsal yaklaşım ile değerlendirilmemiş olup; çalışanlar, işsizler, topraksızlar yararına toplumsal bir düzen değişikliğinde oynayacağı rol önemsenmemiştir. Toplumsal gelişmede kırsal alanda yaşayan halkımızın ulusal kalkınmaya olan itici gücü ihmal edilerek kapitalist güçlerin sömürü alanı haline getirilmiştir. Bunu en somut biçimde kalkınma plan hedeflerinin asgari düzeyde de olsa gerçekleştirilmediğinden anlamak olanaklıdır.

Kapitalist sağcı görüşün bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kırsal alandaki halkımız üzerinde oynadığı ve uygulamaya çalışıldığı oyun şöyledir.

1) Toprak kutuplaşmasını teşvik ve tahrik ederek küçük işletmeleri ortadan kaldırıp mülkiyetin yaygınlaşmasını önleyerek kapitalist çiftliklere dönüştürmek.

2) Oluşturulan kapitalist çiftliklerde güçlü sınıflar elindeki tarımsal artığı çoğaltmak.

Bu amaçları doğrultusunda çalışırken çoğu güçler, bir yandan da görünüşte köy kalkınmasına yöneldikleri izlenimi vermek istemiştir. Şurasını kesinlikle bilmek gerek: Kırsal kesim sınıflı bir yapıya sahiptir, türdeş değildir. Bu nedenle de sağ iktidarda 'köye' götürüldüğü ileri sürülen hizmetler aslında büyük toprak sahiplerine yaramaktadır. Yol, enerji, sulama, kredi hizmetlerinin artışı daha da çoğalacaktır. Mevcut düzende toprak bareminden hareketle küçük üreticiye verilen kredi üretken değildir, tüketime gitmektedir zorunlu olarak. Cephe hükümetinin gübreyi ucuzlatma olgusu altında yatan oyun, devlet kesesinden ve köy kalkınması adı altında kapitalist ve feodal işletmelere ne denli büyük transferler yapıldığının güncel örneğidir.

Aslında sağcı iktidarlar kendi anlayışları içinde dahi, görüntüde dahi köy kalkınmasını gerçekleştiremezler. Çünkü alt yapı hizmetleri, mevcut düzende etken olarak köye ve köylüye götürülmez. Bunun için de kırsal kesimin yapısal olarak düzenlenmesi gereklidir.

Yukarıdaki sıraladığımız oyunlar sağcı iktidarların kooperatifçilik anlayışlarında da görünmektedir. Onların kooperatifçilik anlayışları şudur: Topraktaki mülksüzleşme sürecini sorun yaratmayacak şekilde düzenlemek ve büyük kapitalist işletmelere 'dış ekonomiler' yaratmaktır.

Böylelikle küçük işletmelerin kısıtlı olanakları ile kurulan kooperatiflerden, kooperatif üyesi olmayan küçük kapitalist işletmelerin yararlanmasına olanak sağlanmak istenmektedir. Pamuk Kooperatif

depolarının herhangi bir bedel ödenmeden kapitalist çiftliklerin depo olarak kullandırılması gibi…

Bizim anlayışımızda köy kalkınmasının temelinde yapısal değişikliklerin yapılması ve üretici güçlerinin artırılması yatmaktadır. Bunun yolu da üretim ilişkilerinin değiştirilmesidir. Halkçı iktidar kırsal kesimde bu yolla sağlanabilir.

Demokratik Sol öğretinin köy kalkınma anlayışı şu ana öğelerden güç alır:

1) Feodal kalıntıların ortadan kaldırılıp üretim ilişkilerinin Halkçı – Devrimci yaklaşımla değiştirilmesi,

2) Üretim güçlerinin üretkenliğini artıracak teknolojik gelişme ve değişmenin yaygınlaştırılmasının sağlanması,

3) Köyün sosyalleşmesi ve üretim kurumlarının o yerin özelliklerine, gereksinmelerine göre işletilmesi…

Bunlar; üretken eğitim dizgesi ile 'sistemi ile' hızlandırılarak istenen yöndeki gelişmeler sağlanacak, kültür değişmesi sağlıklı bir biçimde yönlendirilecektir.

Bu forumun, kırsal alanda yapısal, siyasal, örgütsel ve kültürel değişme ve oluşumları saptamak ve o yönde demokratik sol stratejinin ana hatlarının belirlenmesine katkıda bulunacağı inancındayız."[442]

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları tarihinin bu anlamda tek örneği olan **"Kırsal Alanda Yapısal Değişiklik Forumu"**nda **"Toprak Düzeni", "Toprak ve Tarım Reformu", "Kırsal Alanda Yerleşme Düzeni ve Alt Yapı", "Kırsal Alanda Teknik Eleman Sorunu", "Kooperatifçilik"** ve **"Kırsal Alanda Eğitim"** gibi konuların işlendiğini görmekteyiz.

1974 – 1976 yılları arasındaki süreçte Gençlik Kolları'nın en önemli faaliyetlerinden birisi de örgütlenme ağını geniş tutarak, çeşitli sivil toplum örgütleri, sendika ve meslek odalarıyla ilişki kurması olmuştur. Öyle ki; CHP Gençlik Kolları'ndan bu kuruluşlar içerisine dahil olan gençler, bir süre sonra bu kuruluşlarda söz sahibi olarak, bir anlamda CHP Gençlik Kolları örgütlenmesinin alt yapısını oluşturmuştur.

Örneğin; CHP'li gençler bu dönemde üniversitelilerle birlikte, 12 Mart öncesindeki SDDF benzeri bir örgüt olarak kurulan Halkçı – Devrimci Gençlik Örgütü'nün (HDGÖ) aktifleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Bununla birlikte CHP'li gençler TMGT içerisine girerek hem bu kuruluşa etkinlik kazandırmışlar hem de CHP Gençlik Kolları ile ortak eylem yapmasını sağlamışlardır.

[442] **Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976,** s. 196 – 198

İstanbul İl Gençlik Kolu ise; daha çok işçi gençliğe yönelmiş ve onların örgütlenmesi için çaba sarf etmişlerdir. CHP İstanbul İl Gençlik Kolu tarafından hazırlanan Çalışma Programı'nda işçi kesiminde yan örgütler kurulacağı, merkezi Ankara'da bulunan Genç İşçiler Derneği (GİD)'nin İstanbul'daki örgütlenmesine katkı konulacağı ve bu konuda yardım edileceği belirtilmiştir. Ayrıca aynı raporda işçi komitelerine önem verileceği ve gençlik kollarının bu komitelerin planlı, aktif, etkin çalışmaları için itici güç olacağı vurgulanmıştır.[443]

Zeki Alçın'ın Genel Başkanlığı'nın ilk döneminde CHP Gençlik Kolları'nın ön plana çıkan başlıca çalışmaları bunlar olmuştur. Ancak bu çalışmaların Zeki Alçın'ın II. dönemi olarak adlandırabileceğimiz 1976 – 1978 sürecinde artık gençlerin partide etkinleşmeleri, parti kademelerini ele geçirmeleri, hatta adaylıklarda ciddi bir güç olarak ön plana çıkmalarını sağladığını da belirtmemiz gerekmektedir. O nedenle; bu dönemin, gençlerin gelecekte gerçekleştireceği ciddi çalışmaların alt yapısının oluşturulduğu bir süreç olarak görülmesi çok daha doğru olacaktır.

5. 3. 3. 2. CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı[444]

Zeki Alçın'ın önemli faaliyetler içerisinde geçen ilk döneminin son etkinliği Gençlik Kolları Kurultayı'nın toplanması çalışmalarını koordine etmek olmuştur. Bu arada Zeki Alçın muhalifi olan Süleyman Genç – Sabri Ergül ekibinin Gençlik Kolları Genel Başkan Adayı olan Hasan Belovacıklı ve arkadaşları da kurultay hazırlıklarına katılmışlar ve CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı'nı kazanmak için kulis faaliyetlerine başlamışlardır. Bu da kurultayın, bir önceki kurultay gibi çekişme ve tartışmalara yol açacağını göstermektedir aslında. Nitekim 31 Ekim 1976 günü gerçekleştirilen Ankara İl Gençlik Kolu Kongresi'nde iki grup arasında olay çıkması da CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı'nın sancılı geçeceğinin sinyallerini vermiştir.

Öyle ki; kurultaydan bir gün önce delege kartlarını almak üzere Genel Merkeze giden Hasan Belovacıklı ve arkadaşları, Genel Merkez'de karşılaştıkları

[443] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1
[444] 1972 yılında Sabri Ergül'ün seçildiği kurultayın **"yok"** sayılmasından dolayı bu kurultay, o günkü belgelerde 8. Kurultay olarak geçmektedir. Ancak bu kurultayın 9. Kurultay olarak geçmesi gerekmektedir.

Zeki Alçın ve ekibiyle tartışmışlar ve olay büyüyerek kavgaya dönüşmüştür. Olayda ayağı kırılan Hasan Belovacıklı, tartışmanın nedenlerini şöyle anlatmıştır:

> *"1976'da, bir önceki kurultayda yaşadıklarımızı tekrar yaşamak istemedik. Bu yüzden delege karlarımızın bir gün önceden dağıtılmasını istedik. Bu arada benim aday olmamı engellemek için bana Zeki Alçın imzasıyla ihraç edildiğimi belirten bir yazı geldi. Ben de bunun üzerine mahkemeye başvurarak böyle bir disiplin sürecinden geçmediğimi mahkemeye tespit ettirdim ve aday oldum.*
>
> *Aslında Bülent Ecevit delege kartları ile ilgili önerimizi kabul etmişti. Delege kartlarımızı almak için Genel Merkeze gittiğimizde Zeki Alçın ve ekibiyle bizim aramızda gerginlik yaşandı ve çıkan arbedede ayağım kırıldı. Bu yüzden birçok arkadaşımız yine delege kartlarını alamadılar."*[445]

21 Kasım 1976 günü Derya Sineması'nda gerçekleştirilen kurultayda asılan **"Emek, Barış, Özgürlük"**, **"Halk İktidarı İçin İleri"**, **"Doğuya Özgürlük"**, **"Emek En Üstün Değerdir"**, **"Demokratik Halk Devrimcileri Düşüncede, İnançta ve Eylemde En Önde"** ve **"Faşizme Karşı Demokratik Güç Birliği"**[446] yazılı pankartlar ve **"İşçi – Köylü Gençlik CHP'de Birleştik"** sloganı dikkat çekmekteydi.

Kurultayda ilk olarak divan başkanlığı seçimi yapılmıştır. Divan Başkanlığı'na Zeki Alçın ve ekibi İstanbul İl Gençlik Kolu Sekreteri Şemsettin Şen'i aday gösterirlerken, Hasan Belovacıklı ve ekibi ise Burdur Milletvekili Ali Sanlı'yı aday göstermişlerdir. Ancak divan başkanlığı seçiminde Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın'ın oyları saymadan İstanbul İl Gençlik Kolu Sekreteri Şemsettin Şen'i divan başkanı ilan etmesi, kurultayda gerginliğe neden olmuştur. Ayrıca Bitlis, Tunceli ve Niğde delegeleri başta olmak üzere bazı delegelerin salona alınmadan, Sakarya'daki asıl delegelerin yerine de başkalarının delege olarak oylamaya katılarak divan başkanlığı seçimi yapılması da tepki toplamıştır.

Divan Başkanlığı seçiminden sonra Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın kürsüye gelerek konuşma yapmış ve Hasan Belovacıklı ile ekibini hedef alarak özetle şöyle demiştir:

> *"Gençlik Kollarına öteden beri muhalefet eden bazı kişiler, eylemlerde göremediğimiz kişilerdi. Tüm örgütümüz Faşizme karşı kavga verirken ortadan yok olanlar, seçimler yaklaşınca boy göstermeye başladılar.*

[445] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[446] **Cumhuriyet**, 22 Kasım 1976

Dışa dönük mücadelede yok olanlar, içe dönük mücadelede ortaya çıktılar. Biz devrimciliğimizi dışa dönük kavgada göstermeyi tercih ediyorduk. Onlar bizi merkez yönetim kuruluna karşı cihada çağırıyorlardı.

Bu arada şunu belirteyim. Kuşkusuz ana kademe ile zaman zaman çekişmelerimiz, anlaşmazlıklarımız olmuştur. Ama biz bu anlaşmazlıkları parti disiplini içinde, sorumluluk duygusu içinde çözmeye çalıştık"[447]

Zeki Alçın'ın konuşmasından sonra çalışma raporu okunmuş ve raporda 20. Yüzyılın son çeyreğinde dünyada yaşanan gelişmeler ortaya konulmuş ve Kapitalist sistemdeki gelişmeler ile Sosyalist sistemdeki gelişmeler ayrı ayrı ele alınmıştır. Bundan sonra 20. Yüzyılın son çeyreğinde Türkiye irdelenerek; Türkiye'de sanayinin ve kırsal alanın yapıları incelenmiş, siyasal gelişmeler içerisinde CHP'nin konumu açıklanmıştır. Bu incelemelerden sonra **"insanca, hakça"** bir düzene geçiş için önerilerde bulunulmuştur. Bununla birlikte Türkiye'de gençlik sorunlarına ve öğrenci hareketlerine de dikkat çekilerek şöyle denilmiştir:

"Nasıl her hareket tarihten aldığı dersler üzerinde doğru, geçerli tavrını inşa etmişse, öğrenci gençlik hareketi de tarihten ders alarak, yenilgilerinin, özündeki yanılgıların bilincinde olarak, daha doğru, daha geçerli tavırları olan sağlıklı bir gençlik hareketi haline gelecektir.

Tarihsel zorunluluk gereği, emekçi halkla ve onun ciddi, geniş tabana seslenen siyasal örgütü ile bütünleşecektir. Halk hareketinin çizgisine girmek, onun yandaşı olarak görev almak, öğrenci için belki zor bir yoldur ama gençliğin kurtuluşu için tek geçerli yoldur.

Öğrenci gençlik, tüm ilerici siyasi partilerin dışında, kendi başına ve kendi örgütlenmesini bir siyasal parti örgütlenmesi durumuna sokarak eylem yapma yükünü sorumsuzca üstlenemez, üstlenmemelidir.

Öğrenci hareketi, devrimci harekette belirleyici role sahip değildir. Öğrenci gençlik özellikle geri kalmış ülkelerde belirleyici değildir. (Kıvılcım olma), (aydınlatıcı unsur olma) görevini üstlenirken halkın bilinçlenme sürecini hızlandırır, bilimi halkın yararına yorumlar ve halka götürür, halkın bilinçlenmesine, örgütlenmesine halkın kendi siyasal partisine etkin olarak katılmasına, yönetime sahip çıkmasına yardımcı olur. Günümüz Türkiye'sinde gençliğin ve tüm aydınların işlevi bu olmak durumundadır.

Ülkemiz dışa bağımlı tekelci sermaye düzeninin egemenliğini sürdürdüğü bir ülkedir. Bu nedenle sürdürülecek olan devrimci mücadele uluslararası emperyalizme, kapitalizme ve faşizme aynı zamanda karşı olacaktır. Devrimci hareket için bu sloganlarla ifade edilecek somut hedefleri daha da somutlaştırmak acil görevken, Türkiye'deki 23.000

[447] **Barış**, 22 Kasım 1976

NATO görevlisi ABD askerini, ABD üslerini asıl hedefmiş gibi göstermek, sorumsuzluktur. Çünkü emperyalizm 20. Yüzyılın ikinci yarısında artık dışsal olduğu kadar içsel bir unsurdur. Emperyalizm ülkemizde dışa bağımlı, tekelci, sanayici ve ticaret firmalarıdır. Mücadele de bu gerçeğe göre biçimlenecektir."[448]

Zeki Alçın'ın konuşmasından sonra raporun okunması esnasında da gençler arasında tartışma çıkmış, ancak CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in salona girmesiyle gerginlik sona ermiştir.

Hasan Belovacıklı ve arkadaşlarının **"Demokratik Kurultay"**, Zeki Alçın ve arkadaşlarının ise **"Halkçı Ecevit"** sloganları[449] eşliğinde kürsüye gelen CHP Genel Başkanı konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

"CHP Türk toplumundaki gelişmeyle birlikte son yıllarda büyük bir değişim, büyük bir gelişme geçirmiştir. CHP'nin tüzüğü ve programı bu gelişmenin bir ölçüde gerisinde kalmıştı. Şimdi bu eksikliği gidermek ve CHP'nin tüzüğünü ve programını partinin bugün vardığı aşamayla geldiği noktaya getirmek görevi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Yeni program ön tasarısını inceleyenler eğer düşünceleri ve akımları bölünmeyecek kategorilere ayırarak düşünme alışkanlığı içindelerse, CHP'nin yeni program tasarısını tanımlamakta ve partinin yerini belirlemekte güçlük çekerler.

Bilinen kategorilere göre CHP ön tasarısını yorumlamak yanıltıcı olabilir. Gözlemcileri çelişkilere götürebilir. Çünkü CHP'nin yeni demokratik sol felsefesi ve tutumu, bir yandan Kapitalist olmayan bir özgürlükçü veya liberal demokrasiyi benimsemektedir. Bir yandan da Marksist olmayan bir demokratik sol anlayışı benimsemektedir. Genellikle batı toplumları kişi özgürlüğü için girişim özgürlüğünün sınırsız olması gerektiği noktasından hareket etmişlerdir. Bunun yanlış olduğunu bir ölçüde anlayıncaya kadar iş işten geçmiştir. Ve sömürücü kapitalizmle insanın yabancılaşmasına yol açmıştır. Batı hala bunun açtığı sorunları çözme çabası içindedir.

Buna karşılık Marksistlerin de çoğunluğu, batıdaki bu deneye bir anlamda tepki olarak insanı sömürüden ve yabancılaşmaktan korumak için girişim özgürlüğünü kaldırıp, bütün ekonomik gücü devlet elinde yoğunlaştırma yoluna gitmişlerdir. Bu da onları bürokratik totaliterliğe götürmüştür. İnsan, yabancılaşmaktan kurtulamamıştır.

CHP ise demokratik sol felsefesi ve tutumuyla her iki sürecin de çelişkilerinden arındırılmış yeni bir toplum düzeni ve yeni bir yönetim biçimi oluşturmaktadır.

Bu hükümetin başı kanlı ellerini öğretim kurumlarından çeksin; gençlik arasına barış gelecektir. Cephenin komutanı da bazı oyunlara başvurmaktadır. Üniversitedeki olaylardan üniversite rektörleri,

[448] **Barış**, 21 Kasım 1976, **Cumhuriyet**, 21 Kasım 1976; Bu metin söz konusu iki gazeteden alıntıların birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.
[449] **Tercüman**, 22 Kasım 1976

dekanlar, öğrenciler sorumluymuş gibi göstermekte, ayda bir rektörlerle toplantılar yapmaktadır. Rektörleri, dekanları toplayarak kamuoyuna, 'Bakın olaylardan sorumlu olanlarla toplantılar yapıyorum. Onlara anlatıyorum. Olayları önleyemiyorlar, ben ne yapayım' demek istemektedir. Değerli rektörleri, dekanları oyuna getirmektedir.

Bu oyunlara ve tuzaklara gerçek ve bilinçli solcular düşmemelidir. Bu oyunlar ve tuzaklara düşen, gerçek mi, aldatıcı mı bilmiyorum az sayıda da olsa bazı solcular vardır. Ama kıvançla söyleyebilecek durumdayım ki; CHP'li gençler onların arasında yer almamaktadırlar.

AP, AP'nin Genel Başkanı ve bazı çevreler ısrarla Türkiye'deki bütün şiddet eylemlerinde CHP'li gençlerin öncülük ettiğini öne sürerler. Demirel'in açıktan kışkırttığı, kendilerine ülkücü denilen gençlerin hiçbir şekilde silahlı olmadıkları yolunda demeçleri vardır. Son günlerde ne görüyoruz, ülkü ocakları (silahları karşılıklı bırakalım) diye çağrıda bulunuyor. Yani biz silahlıyız, karşımızdakiler de bıraksınlar diyorlar. Demirel hükümeti ya kötü niyetlidir ya da acizdir. Bugünkü hükümetin sokak gücünü oluşturanlar silahlıdırlar. Bunu kendileri açıklıyorlar. Bir silahsızlanma konferansı çağırıyorlar. Fakat hükümet hala bunu duymazlıktan, bilmezlikten geliyor.

Türkiye'de sağ bir bölünme sürecine girmiştir. Adalet Partisi'nin Demirel önderliğinde başlattığı cephe hareketi sağdaki bu bölünmeyi gözden saklamak, ertelemek ve mümkünse önlemek için başvurulan yapay ve geçici bir çabadır. Birkaç ay bu görüntüyü verebilmiştir Sayın Demirel. Fakat bu suni birleştirmenin yamaları şimdi sökülmektedir. Hatta tümüyle sökülmüştür. Sayın Demirel ve AP bu aldatmacayı tezgahlarken yalnız Türkiye'deki bir kısım sağcıların değil, Türkiye'deki bir kısım solcuların da sağa yönelik değerlendirmelerinde bazı yanılgılardan yararlanmaktadır. Öyleyse her şeyden önce, sağa dönük değerlendirmelerdeki bu yanılgıları düzeltmeye çalışmakla görevli sayılmalıyız. Demirel ya acizdir ya da alabildiğine kötü niyetlidir.

Türkiye'de sağ bir bütün olmadığı gibi sol da bir bütün değildir. Zaten Türkiye gibi hem bugün ulaştığı toplumsal gelişme aşaması bakımından; hem de demokratik aşaması bakımından çoğulcu bir toplum durumuna gelmiş bir toplumda, ne sağın bütünleşmiş olmasına olanak vardır, ne de solun bütünleşmiş olmasına olanak vardır. Türkiye'de bugün ekonomik ve toplumsal anlamda sağcılar vardır, kısmen onların dışında, kısmen onlarla birlikte siyasal anlamda sağcılar vardır, ırkçılık anlamında sağcılar vardır, dine bağlılık anlamında sağcılar vardır. Eğer bunların hepsini bir kefeye koyarsak Demirel'in tuzağına düşmüş oluruz. Bunlar, hepsi birbirinden farklıdırlar. Ve birbirlerinden ne kadar farklı oldukları da Demirel onları cephe hareketi içinde bir araya getirdikten sonra daha bilinçli olarak fark etmeye başlamışlardır. Onun için Türkiye'de bir kısım sağcılar, Türkiye'deki sol akımları bir kefeye koyarken ne kadar yanılıyorlarsa, bir kısım solcular veya aydınlar da

Türkiye'de sağı, sağcı akımları bir kefeye koyarken aynı ölçüde yanılmaktadırlar." [450]

Bülent Ecevit'in konuşmasından sonra çalışma raporunun görüşülmesine geçilmiştir. Raporun görüşülmesi sırasında söz alan Manisa İl Gençlik Kolu Başkanı Hüdai Fazlılar'ın yönetimi eleştirirken kurultayla ilgili olarak *"Görevliler delegelere baskı yapıyor. Bu kurultayda özgürlük yok"* demesi[451] üzerine salon bir anda karışmış ve gençler arasında büyük bir kavga yaşanmıştır.

Kavganın bastırılmasından sonra Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Üyesi İsmail Dinçer söz istemiş, ancak divan başkanı konuşmaların sona ermesi için verilen yeterlilik önergesini oylayarak Dinçer'e söz vermemiştir.

Bunun üzerine Hasan Belovacıklı ve arkadaşları kurultayı protesto ederek terk etmiştir. Bu arada kurultaydan bir gün önce çıkan arbedede Hasan Belovacıklı, ayağı kırıldığı için Gençlik Kolları Genel Başkan Adaylığı'ndan çekilmiş, yerine bugünkü Antalya Milletvekili Atilla Emek'in abisi olan Tahsin Emek aday gösterilmiş, ancak ekibi kurultayı protesto ettiği için Emek de seçimlere girmemiştir.

Tahsin Emek'in Merkez Yönetim Kurulu, Denetçi ve Parti Meclisi Gençlik Kolu Temsilcisi aday listesi şu şekildeydi: Merkez Yönetim Kurulu Üyesi adayları; Sinan Erkul, Mehmet Hanta, İsmet Özbay, Nuri Dalkılıç, Celal Candansayar, Fikret Babaoğlu, Ömer Topçu, Nejat Özgüler, İbrahim Üniver, Zafer Alioğlu, Semih Sözen, Sebat Nural, Mehmet Altınali, Hüseyin Cerit; Gençlik Kolları Denetçi adayı, Behzat Aydilek; Parti Meclisi Gençlik Kolu Temsilci adayları ise, Ayhan Karaoğlan, Kenan Babayiğit ve Nuri Tunçbilek'tir.

Çalışma raporu üzerindeki görüşmeler için yeterlilik önergesi verilmesinden sonra seçimlere geçilmiş, kullanılan 336 oyun 331'ini alan[452] Zeki Alçın yeniden CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilmiştir.

Zeki Alçın'ın başkanlığındaki Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise Mehmet Erik, Ömer Güleken, Ali Haydar Doğan, Halit Toraman, Mustafa Küçükkeçe, Öncül Kökten, Ayhan Buga, Hamdi Fidan, Mustafa Tekin, Oğuz

---

[450] Bülent Ecevit, **"CHP Kurultayı ve Türk Toplumu"**, **Özgür İnsan Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 38, Ankara 1976, s. 1 – 18; CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı'nda yaptığı konuşmasının geniş özet metni için; **Bkz. EK – 25**

[451] **Cumhuriyet**, 22 Kasım 1976

[452] **Vatan**, 22 Kasım 1976; Cumhuriyet Gazetesi'nin 22 Kasım 1976 tarihli yayınında kullanılan oy sayısı 335, Zeki Alçın'ın aldığı oy sayısı da 330 olarak belirtilmiştir.

Kızıltan, Kadri Atabaş, Abdullah Pala, Muzaffer Eryılmaz ve Kerim Özden seçilmişlerdir.

Ayrıca Gençlik Kolları Merkez Denetçiliği'ne Necdet Şenel; Parti Meclisi Gençlik Kolu Temsilcisi adaylığı için ise; Tayfun Saybaşılı, Cevat Atak ve Ayhan Saner seçilmişlerdir.

5. 3. 3. 3. Kurultay Sonrası Tartışmalar ve Gençlerin Haklarının Kısıtlanması

1974 yılındaki Gençlik Kolları Kurultayı gibi, 1976 yılındaki 9. Kurultay'ın ardından da yoğun tartışmalar yaşanmıştır. Öyle ki; muhalefet grubu yayınladığı bildiriyle bu kurultayı da **"geçersiz"** saymıştır.

Hasan Belovacıklı'nın başını çektiği muhalif gençlerin bildirisinde özetle şöyle denilmekteydi:

> *"Türkiye'nin önemli günler geçirdiği ve CHP'li Devrimci gençlerin bir bütün olması gereken dönemde toplanan CHP Gençlik Kolları Kurultayı'nın hangi koşullar altında yapıldığı ve Genel Merkez yöneticilerinin bu Kurultaydan Devrimci örgütümüze rağmen Zeki Alçın ve takımını seçildi gösterebilmek için ne oyunlar tezgahlandığını örgütümüz, basınımız ve halkımız bizzat yaşamış ve bilmektedir.*
>
> *CHP'yi sağcılaştırma girişimlerini olan hızıyla sürdüren Genel Merkez yöneticilerinin bu yolda kendilerine en büyük engel Devrimci Gençlik Kolları örgütünü pasifize etmek, ortadan kaldırmak istedikleri gizlenemeyecek ölçüde açığa çıkmıştır. Genel Merkez yöneticileri Gençlik Kolları Kurultayı'nı anti-demokratik bir biçimde oldubittiye getirerek Zeki Alçın ve takımını tekrar Genel Merkeze oturtabilseler bile Devrimci Gençlik Kolları örgütünün CHP'yi daha tutarlı bir sol noktaya getirme ve sermayenin değil, Türkiye'li emekçilerin siyasal örgütü yapma kavgası durdurulamayacaktır.*
>
> *Pazar günü yapılan Gençlik Kolları Kurultayı Orhan Eyüboğlu ve arkadaşlarına yarasa bile bu kurultay CHP'li ve CHP'nin demokrasi anlayışına daha şimdiden gölge düşürmüştür. Kendi içinde demokratik işlerliği sağlanamayan CHP'nin, Türkiye'ye getirmeyi amaçladığı demokrasi anlayışının ne olduğu tartışılmaktadır. Partinin tepesinde bulunanlar bunları, yapılanları ve tartışmaları görmek istemeseler bile, yurtsever basınımızın, halkımızın ve CHP örgütünün tam desteğine sahip biz CHP'li Genç Devrimciler, CHP'ye ve onun demokrasi anlayışına gölge düşüren bu kurultayın iptali ve yeni ve demokratik bir gençlik kolları kurultayı için her türlü yasal ve tüzüksel çaba ve eylemleri ortaya koyacağız.*
>
> *Gençlik Kolları Kurultayı ve seçilenler birçok yönlerden usulsüz ve geçersizdirler. Burada bunlardan bir ikisine değinmek istiyoruz.*

1 – Kurultayın 7 gün öncesi belli olması gereken delege listesi bunca tartışmaya rağmen halen belli değildir. Kurultay olmuş bitmiş ama kimlerin delege oldukları, kimlerin kartlarını alarak salona girdikleri ve kimlerin oy kullandıkları hala açıklanmamıştır.

Genel Merkez yöneticilerinin ifadelerine göre isimler açıklanmadan verilen rakamlarla kurultaya 63 ilin katıldığı ve bu illerin toplam 605 delegesi olduğu ifade edilmektedir. Bunlardan 428'i kurultaya gelmiş ve delege kartını alarak kurultaya girmiştir, deniliyor. Yine Genel Merkezin ifadesine göre 428 kişiden 336 kişinin oy kullandığı ve Zeki Alçın ve takımının 331 geçerli oy alarak seçildiği ve 5 oyun da boş çıktığı belirtiliyor.

Şimdi soruyoruz ve soracağız:

- *605 delege ve en önemlisi salona kartını alarak giren 428 delegenin isimleri nelerdir?*
- *428 delegeden oyunu kullandığı ifade edilen 336 delegenin isimleri nelerdir?*

Bunlar, sorulmadan tüzük hükümleri gereğince ilanı gereken ve idari makamlara verilmesi gereken listelerdir.

CHP'de demokrasi ve hukuk varsa genel merkez bunları daha fazla sokulan sahte delegeler, kimlerin kimlerin yerine oy kullandığı, oy kullanmayanların nasıl oy kullanmıştır diye gösterildiği daha açık ve kesin ortaya çıkacaktır. Listelerde kurultaya katıldı ve oy kullandı denilenlerin çoğunluğu, yani gerçek delegeler oy kullanmadıklarını, kurultaya katılmadıklarını bizzat, noter suretiyle ve mahkeme önünde belgeleyeceklerdir. Genel Merkezin korktuğu ve açıklamamakta direndiği neden budur.

Delegelerin 'can güvenliğimiz kalmadığı için salonu oy kullanmadan terk ettik, kurultayın iptali gerekir' diye 286 imzalı itiraz dilekçesi genel merkeze verilmiştir.

Hiçbir belge ve liste görmeden 428 delege kartını aldı diye bilgi veren Genel Merkezi 'CHP Genel Merkezi yalan söylemez' diye dinleyerek hesapladığımızdan kartını alan 428 delegeden oy kullanmadan salonu terk etmek zorunda kaldık diyen 286 delegeyi düştüğümüzde oy kullananların sayısının 142 olması gerekir. Halbuki oy kullananlar 336 deniliyor. Halkçı Devrimci delegelerin bir kısmı dövülerek salondan atılırken ve oy kullanmayarak salonu terk ederken yakalarında bulunan delege kartları zorbalarca özellikle koparılmış ve yırtılmış olmasına rağmen şu anda elimizde 176 delege kartı vardır.

Delege kartlarına göre de hesap ettiğimizde şu durum ortaya çıkıyor:

– 428 delegeden 336 kişi oy kullandı deniliyor. Usule göre oy kullanacak delegenin kartı divan tarafından alınır, isminin karşısına imzası atılır ve oyu öyle kullandırılır.

428 delegeden genel merkezin oy kullandığını söylediği 336 kişiyi düşersek, elimizde 92 kart bulunması gerekir. Halbuki şu ana kadar oy kullanmayarak illerine dönen ve yakasındaki kartı görevli adı altında salona sokulan zorbalarca yakasından yırtılıp alınmayan delegelerden toplayabildiğimiz 176 kart elimizdedir.

Hangi noktadan bakılırsa bakılsın, genel merkez yöneticileri gerçekleri söylememekte ve bu gayri meşru kurultaya meşruluk kılıfı uydurulmaya bakılmaktadır.

Genel Merkez CHP'nin demokrasi anlayışının yanı sıra hukuk ve meşruluk anlayışına da gölge düşürecek bu durumu çözmek ve delege isim listelerini açıklamak zorundadır.

2 – Genel Merkez kurultaya naylon ve sahte delegeler sokmuştur. Siirt, Bitlis, Sakarya, Adana gibi illerin kongre tutanakları değiştirilmiş, Isparta, Çankırı ve Hakkari illerinin kongreleri de Ankara'da masa başında, kağıt üzerinde 'gecekondu yapılmıştır'. Bu konular CHP grubuna da getirilmiştir.

Halkçı Devrimci muhalefet grubu değil konuşma, hareket etme, özgürce oy kullanma ve sandığa attığı devrimci oyları sağlam olarak sandıktan çıkarma güvenliği bile kalmadığı için salonu terk etmek zorunda kalmış ve seçimlere yalnızca Zeki Alçın ve takımı liste ile girmiştir. Genel Merkezin ifadesine göre bu liste 331 geçerli oy alarak seçilmiştir.

Bir an için olsun kurultayın demokratik ve seçimlerin namuslu yapıldığını düşünsek bile bu liste tüzük gereğince geçerli bir liste değildir, seçime verilen oyları geçerli sayma niteliğinden yoksundur.

Bu listede isimleri bulunan Merkez Yönetim Kurulu adaylarından Halit Toraman 1.6.1948, Mustafa Tekin 6.6.1947, Öncül Kökten 2.8.1948, Ali Haydar Doğan 1.4.1948, Kadri Atabaş 16.4.1947 doğumludurlar.

Ve 28 yaşını doldurdukları için tüzük ve gençlik kolları yönetmeliği gereğince, gençlik kolları üyelikleri düşmüştür. Gençlik Kollarında üye değillerdir ve seçilemezler.

Tüzüğün 65/2, gençlik kolları yönetmeliğinin 6/4 ve kongreler yönetmeliğinin 35. maddeleri gereğince liste geçersizdir, kullanılan oy pusulaları geçersizdir.

Geçersiz oy pusulalarının kullanıldığı ve tek listenin seçime girdiği gençlik kolları kurultayı bu yüzden de geçersizdir.

Şimdi, biz, CHP'li Halkçı Devrimci gençler, yurtsever basınımız, devrimci örgütümüz ve CHP'ye umut bağlayan halkımız, bütün bunlardan, bu gerçek ve belgelerden sonra CHP Genel Başkanımız Bülent Ecevit'in tutum ve kararını bekliyoruz."[453]

Zeki Alçın ve yönetimine muhalif olan gençlerin yayınladığı bu bildiriye karşılık, Zeki Alçın ve ekibi tarafından Kurultayın Divan Başkanı olarak seçtirilen İstanbul İl Gençlik Kolu Sekreteri Şemsettin Şen de yazılı bir basın açıklamasıyla, muhaliflerin bildirisine cevap vermiş ve şöyle bir metin yayınlamıştır:

"Gençlik Kolları 8'nci Kurultayı Tüzük, Yönetmelik ve parti içi demokrasi geleneklerine tam uygun bir şekilde yönetilmiştir. Kurultaya bir grup delegenin alınmadığı iddiaları asılsızdır, gerçek dışıdır.

[453] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

Kurultay sabahı bütün delegeler başlarında kendi illerinin Parlamenterleri olduğu halde kurultaya gelmişler, kartlarını alarak içeriye girmişlerdir. Kurultay Başkanı olarak hükümet komiseri ile birlikte birkaç defa salonun dış kapısına çıkarak içeriye alınmayan delege olup olmadığını kontrol ettik. Kurultayı, kurultay içinde ve kapısında Parlamenterlerden, kurultay delegeleri ve hükümet komiserinden divana hiçbir delegenin içeriye alınmadığına dair tek bir sözlü ya da yazılı müracaat yapılmamıştır. Ayrıca kurultaya katılan delegelerin sıfatlarına yöneltilen bir itiraz olup olmadığı tarafımdan basın mensupları, dinleyiciler ve delegeler önünde 3 kez kurultay üyelerinden sorulmuştur. Kurultaya katılan delegelerin sıfatlarına hiçbir yazılı ya da sözlü itiraz yapılmamıştır.

Kurultayda muhalif delegelerin konuşamadığı, söz haklarının kısıtlandığı iddiaları da gerçek dışıdır. Konuşmak için müracaat eden delegelerden sadece birine, kurultayı hazırlayan Merkez Yönetim Kurulu Üyesi İsmail Dinçer'e çalışma raporunda herhangi bir muhalefet şerhi olmadığı gerekçesi ile söz verilmemiştir. Ayrıca delegelerin konuşmalarına kısıtlama ve yeterlilik getiren ve il başkanları tarafından verilen kısıtlama ve yeterlilik önerilerinin hiçbiri delegelerin bir kısmının itirazına rağmen oylanmamıştır.

Kurultayın sonuna doğru salon dışında büyük bir kısım CHP'li olmayan soldakiler sekter tavırları ve yerleri hepimizce bilinen bir grup üzerinde güvenlik kuvvetleri tarafından yapılan arama sonucu muşta, bıçak, zincir, sopa ve demir bulunması kurultayı basmak için özel olarak getirildiklerinin en canlı örneğidir. Kurultayı basma planlarının tutmadığını anlayan, kurultayı kazanamayacaklarını anlayan ufak bir grup, seçimlere geçileceği sırada kurultay salonunu terk etmişlerdir. Kurultay Başkanlık Divanı olarak gençlik kolu kurultayının şimdiye kadar yapılan kurultayların hepsinden çok demokratik yönetildiğine olan inancımızı herkesle tartışmaya hazırız.

CHP Gençlik Kolları
8'nci Kurultay Başkanı
Şemsettin ŞEN" [454]

Gençlik Kolları kendi içerisinde tartışadursun, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve ekibi hem kendilerine yönelik muhalefeti yok edebilmek, hem de 22. Kurultay'da kabul edilen, gençlik ve kadın kollarının parti içindeki etkilerini ve temsiliyet yetkilerini arttıran maddeleri kaldırıp, bu kurulları etkisiz kılabilmek için yeni bir tüzük değişikliğine gitmiştir. 23. Kurultay'da kabul edilen tüzük değişikliğine göre Parti Meclisi ve Merkez Yönetim Kurulu kaldırılmış, bunların yerine 27 kişiden oluşan Genel Yönetim Kurulu kurulmuştur. Bu kurulda, Genel Başkan'ın yanısıra 20 Genel Kurulu Üyesi, 2 Meclis Grup Başkanvekili, 2 Senato

[454] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

Grup Başkanvekili ile Gençlik ve Kadın Kolları Genel Başkanları yer alacaklardır. Ancak Grup Başkanvekilleri'nin yalnızca genel politika ve strateji saptaması ile ilgili konuların görüşüldüğü Genel Yönetim Kurulu toplantılarına katılması kararlaştırılırken, Gençlik ve Kadın Kolları Genel Başkanları'nın oy hakları da ellerinden alınmıştır.

Böylece Parti Meclisi'nde iki kişiyle hem de oy hakkı olduğu halde temsil edilen Gençlik Kolları, artık oy hakkı olmaksızın yalnızca Gençlik Kolları Genel Başkanı ile temsil edilir hale getirilmiştir. Buradan hareketle; 23. Kurultay'da Gençlik Kolları'nın temsil haklarının elinden alınması, partili gençlerin ana kademelere göz dikmelerine neden olmuş ve bundan dolayı da partili gençler arasında artık partiyi **"ele geçirme"** fikrinin doğmasını sağlamıştır, diyebiliriz. Nitekim Zeki Alçın'ın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'nın ikinci döneminde buna yönelik çalışmalara rastlayacağız.

5. 3. 3. 4. Zeki Alçın Dönemi'nin II. Bölümü (1976 – 1978)

CHP Genel Merkezi, Gençlik Kolları'nın 9. Kurultayı'nda da tıpkı bir önceki kurultaydaki gibi, tercihini Zeki Alçın ve ekinden yana kullanarak Hasan Belovacıklı ve arkadaşlarının itirazlarını reddetmiş ve böylece CHP Gençlik Kolları'nda Zeki Alçın'ın ikinci dönemi başlamıştır.

1976 – 1978 arası süreçte de bir önceki dönemde olduğu gibi parti içi eğitim faaliyetlerine önem verilmiş ve buna yönelik çalışmalar yapılmıştır. Hatta bu eğitim çalışmaları yeni dönemde ana kademe yönetimi tarafından yapılmaya başlamıştır. Bunun en somut örneği de 5 Mart 1977'de düzenlenen İl Gençlik Kolu Başkanları için düzenlenen parti içi eğitim semineridir.

Bu çalışmalar 1977'ye gelindiğinde artık meyvesini vermeye başlamıştır. Öyle ki; parti içinde yetişen gençler, artık dergiler yayınlamanın da yanında partinin **"Demokratik Sol"** anlayışını bilimsel bir temele oturtma gayreti içerisine girerek çeşitli yayınlar çıkarmışlardır.

Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı Semih Eryıldız tarafından hazırlanan **"Demokratik Halk Devrimi"** eser de bu yayınlardan bir tanesidir. Bu eserde Eryıldız, partinin örgütlenmesinin nasıl olması gerektiği, çalışma gruplarının nasıl

şekillendirilmesi gerektiği ve partinin demokratik kitle örgütleriyle ilişkilerini nasıl kurması gerektiği konularını incelemiş ve **"Demokratik Halk Devrimi"**nin niteliklerini CHP'nin tarihsel sürecini de ele alarak anlatmıştır.[455]

Sabri Ergül'ün CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan alınmasıyla birlikte CHP Gençlik Kolları'nın **"Sosyalizm"**den **"Sosyal Demokrasi"**ye kaydığını belirtmiştik. Özellikle 1974 – 1976 arası dönemde yapılan çalışmalarla CHP Gençlik Kolları'nın sosyal demokrat yapısı çok daha belirgin bir şekilde ön plana çıkmıştır. Hatta bu dönemde CHP Gençlik Kolları'nın, aşırı sol akımlarla zaman zaman çatıştığına da tanık olmaktayız. Ancak bilhassa 1976 – 1978 arası dönemde bazı yerlerde CHP Gençlik Kolları'nın bu aşırı sol akımlarla dolaylı olarak işbirliği yaptığı da olmuştur. Bu dönemde CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olan Kadri Atabaş, CHP Gençlik Kolları ile bu aşırı sol akımlar arasındaki ilişkiyi şu ifadelerle açıklamaktadır:

> *"Aşırı sol gruplarla aslında sıkı bir çatışma içindeydik. Birçok yerde bu gruplara mensup gençler parti içine sızmaya çalışıyorlardı, bu da gençler arasında zaman zaman çatışmalara neden olabiliyordu. Ama yine de bazı yerlerde sızmayı başardılar. Hatta gençlik kollarımızın olmadığı yerlerde biz de bu sızmalara göz yumuyorduk."* [456]

Bu dönemde Halkçı Devrimci Gençlik Örgütleriyle, sendika ve meslek odalarıyla sıkı bir bağ kuran CHP Gençlik Kolları, 1970'lerin başındaki hareketliliği yeniden canlandırabilmek için SDDF'ye benzer bir örgüt kurmuşlardır.

"Demokratik Sol Gençlik Federasyonu" (DSGF) adını verdikleri bu kurumun kurulması, özellikle CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in tepkisini çekmiş ve gençlik kolları ile ana kademenin arasının açılmasına neden olmuştur. Çünkü bu kurum, artık CHP Gençlik Kolları için deyim yerindeyse bir **"üs"** haline gelecektir.

1977 yılına gelindiğinde CHP Gençlik Kolları'nın gücü çok daha belirgin bir hale gelmiştir. Bu nedenle CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, gençlerin gücünü hafifletebilmek için çeşitli girişimlerde bulunmaya başlamıştır. Kadri Atabaş, bu dönemde CHP Gençlik Kolları'nın güçlenmesini, bu gelişmenin perde arkasını ve Bülent Ecevit'in bu gelişmeye karşı tutumunu şu sözlerle dile getirmektedir:

---

[455] Semih Eryıldız, **Demokratik Halk Devrimi – Demokratik Sol**, CHP Gençlik Kolları Bilim Dizisi: 6, Cilt: 2, 1. Baskı, Ankara 1977

[456] Kadri Atabaş İle Görüşme, Ankara, 18 Aralık 2008

*"DSGF sayesinde üniversiteler ile ilişkimizin güçlenmesi ve Türkiye çapında örgütlenmemiz sayesinde adeta **'gölge parti'** konumuna gelmiştik. Bu da doğal olarak Bülent Ecevit'in gözünü korkutmuştu. Hatta Bülent örgütlenme bir tanedir diye karşı çıkıyordu, 1978'deki Küçük Kurultay'da da bize atfen 'Gençlik Kolları yetmiyor mu ki, illegal örgütlenme içine giriyorlar' diyerek tepki gösteriyordu. Ayrıca birçok yerde gençlik kolları 'verseniz partiyi yönetiriz' iddiasındaydı. Bu dönemde birçok yerde yönetmeye başlamıştık da…*

Bu nedenle Bülent Ecevit, bizim kurduğumuz derneklere karşı, Köylü Derneği'ni kurdurdu. Hatta bizim içimizden yetişen bazı gençleri de bu derneklere çekerek bizi çatıştırmaya çalışmıştı."[457]

Gençlerin zamanla parti içinde etkin olmaları, mahalle temsilcilerine varana kadar tüm örgütle yakın ilişki kurmaları, sendika, demokratik kitle örgütleri ve meslek odalarının da desteğiyle bir araya gelince parti içinde gençlerin önemli bir güç olarak ortaya çıkmaları **"doğal"** hale gelmişti.

Bu çalışmaların hepsi ilk meyvesini 1977 Genel Seçimleri sürecinde vermiştir. Gençlik Kolları, elindeki gücü kullanma vaktinin geldiğini düşünerek Ankara'da milletvekilliği için yapılacak önseçime Semih Eryıldız'ın da girmesini kararlaştırmıştır. Aslında 1948 doğumlu olan Semih Eryıldız, milletvekilliği için gerekli olan 30 yaşın altında olmasından dolayı mahkmeye başvurarak yaşını iki yaş büyüterek milletvekilliği için gerekli koşulları sağlamış oldu. Ankara'da milletvekilliği için yapılan önseçimde gençlerin adayı olan Semih Eryıldız'ın Teoman Köprülüler, Önder Sav, Alişan Canpolat ve Abdurrahman Oğultürk'ün ardından beşinci sıraya yerleşmesi, 5 Haziran 1977'de gerçekleştirilen seçimlerde milletvekili olması, parti içinde sürpriz olarak karşılanmış ve artık partide yavaş yavaş bir kuşak değişiminin sinyallerini vermiştir.

Çalışmaların ikinci meyvesi de yine aynı yıl yapılan yerel seçimlerde alınmıştır. Ankara Belediye Başkanlığı için parti içinde yapılan önseçimi mevcut Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay'a ve Genel Merkezin desteklediği Selahattin Babüroğlu'na karşı aday adayı olan Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Ali Dinçer'in kazanması partide ikinci bir **"şok"**a neden olmuştur. 30 yaşında bir genç olarak Ankara Belediye Başkan Adayı olan Ali Dinçer, 11 Aralık 1977'deki yerel seçimlerde de Ankara Belediye Başkanı olarak seçilmeyi başarmıştır.

[457] Kadri Atabaş İle Görüşme, Ankara, 18 Aralık 2008

Türk Siyasi Tarihi'nde belki de bir örneğine daha rastlayamayacağımız bu sürecin, parti içindeki safhasını Zeki Alçın şu sözlerle dile getirmiştir.

> *"Belediye Başkanlığına aday çıkaracağımızı hiç kimseye söylemedik. Vedat Dalokay'ın arası Bülent Ecevit'le iyi değildi ve muhalefetin adayıydı. Bülent Ecevit de Selahattin Babüroğlu'nu destekliyordu. Biz de o dönemde Ankara Belediye Başkanlığı için önseçim olup olmayacağını kestiremediğimiz için tarafımızı belli etmedik, Genel Merkezci gibi durduk. Ama Vedat Dalokay'ın 'Önseçim' talebini alttan alta destekledik. Genel Merkez 'önseçim' yapacağını açıklayınca biz de Ali Dinçer'i aday gösterdik."*[458]

Bu gelişmeler, Bülent Ecevit ile gençlik kolları arasında bir çekişmeye neden olmuş ve ilişkilerinin gerilmesine neden olmuştur. Ve Süleyman Genç'in deyimiyle Bülent Ecevit kendi elleriyle büyüttüğü çocuklara düşman kesilmiştir artık.[459]

5. 3. 3. 5. Gençlik Kolları'nda Zeki Alçın Dönemi Kapanıyor

Gençliğin parti içerisinde güçlenmesi, parti yöneticilerinin **"koltuk kaygısı"**na düşmesine neden olmuştur. Tam da parti içi muhalefetin büyük güç kazandığı bir dönemde bir de gençlik kollarının böylesine güçlenmesi, Bülent Ecevit başta olmak üzere tüm Genel Merkez yönetimi için büyük tehlike arz etmekteydi. Nitekim bu tehlikenin ortadan kalkması için tek bir çare vardı; Gençlik Kolları'nın feshetmek…

Nitekim beklenen karar, Genel Yönetim Kurulu'nun 30 Haziran 1978 tarihli toplantısında alınmış ve Zeki Alçın'ın başkanlığındaki Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu beş kişinin istifa etmesi, birkaç üyenin de toplantılara katılmamasından dolayı görevleri sona erdirilerek Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun da düşmüş sayılmasına karar verilmiştir. Ancak bu kararı **"görevden alma"** şeklinde nitelendirmek çok daha doğru olacaktır.

Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın, görevden alınmalarını Ankara Belediyesi'ni gençlerin ele geçirmesine ve Semih Eryıldız'ın ihtiraslarının özellikle Rahşan Hanım'ı rahatsız etmesine[460] bağlarken, Eryıldız, kendisinin bu dönemde meydana gelen ve Türk Siyasi Tarihi'ne **"Güneş Motel Olayı"** olarak da geçen

[458] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008
[459] Süleyman Genç İle Görüşme, Marmaris, 26 Mayıs 2009
[460] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008

"11'ler Olayı"na karşı çıkmasının, Bülent Ecevit'in kendilerinden ürkmesinin ve Rahşan Hanım'ın parti içinde etkinliğinin artmasının[461] gençlik kollarının görevden alınmasında etkili olduğunu savunmuştur.

Görevden alınan Merkez Yönetim Kurulu Üyelerinden Hamdi Fidan, görevden alınmalarını parti içinde yeşeren yeni kadro olarak, partide ağırlıklarını hissettirmenin doğal bir sonucu olduğunu[462] ifade ederken, Kadri Atabaş ise şunları söylemiştir:

> *"Eski kadroların tasfiyesinin yarattığı boşluğu gençler olarak bizim doldurmaya çalışmamız aslında partidekileri ürkütmüştü. Çünkü hareketimiz militarist bir nitelik taşıyordu. Hatta bir ara Semih Eryıldız'ın* ***"Küçük Ecevit"*** *olarak tanınması da bu ürküntünün sebeplerinden birisi olmuştu. Neticede de parti, gençliği yönlendireceğine, gençlik partiyi yönlendirmeye başlayınca çareyi gençliği yok etmekte buldular."*[463]

Bu arada bir noktaya dikkat çekmekte fayda vardır. Bülent Ecevit 1973 seçimlerinin ardından hükümet kurup Başbakan olduktan sonra dönemin Gençlik Kolları'nı görevden almıştı. 1977 seçimlerinin ardından Bülent Ecevit yine hükümet kurup Başbakan olmuş ve yine Gençlik Kolları'nı feshetmiştir.

Böylece CHP Gençlik Kolları'nda bir dönem daha sona ermiştir.

5. 4. CHP GENÇLİK KOLLARI'NDA ATAMA BAŞKANLAR DÖNEMİ

Zeki Alçın'ın görevden alınmasından sonra Gençlik Kolları'nda **"atama başkanlar"** dönemi başlamıştır. 23 Mayıs 1979 tarihinde toplanan Gençlik Kolları 10. Kurultayı'na kadar geçen süreçte, Genel Merkez tarafından sırasıyla Onur Abaan, Süha Akıncı ve Emin Koç Gençlik Kolları Genel Başkanı olarak görevlendirilmişlerdir.

[461] Semih Eryıldız İle Görüşme, Ankara, 26 Aralık 2008
[462] Hamdi Fidan İle Görüşme, Ankara, 25 Aralık 2008
[463] Kadri Atabaş İle Görüşme, Ankara, 18 Aralık 2008

5. 4. 1. Onur Abaan Dönemi

Zeki Alçın'ın görevden alınmasının hemen ardından 1 Temmuz 1978 tarihinde Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi son sınıf öğrencisi olan Onur Abaan atanmıştır.

Merkez Yönetim Kurulu'nda ise; Güven Onay, Enver Öktem, Mustafa Karaman, Yılmaz İçöz, Fikret Kayhanoğlu, Akın Tongur, Emin Koç, Savaş Ceylan, Murat Kahraman, Adıgüzel Demirtaş, Bayram Yıldırım, İhsan Büyüker ve Zerrin Gösterişli[464] yer almıştır.

Ancak Onur Abaan döneminde CHP Gençlik Kolları hiçbir faaliyet gösterememiş, göreve geldikten yaklaşık 5 ay sonra da, 19 Kasım 1978'de istifa ederek görevinden ayrılmıştır.

5. 4. 2. Süha Akıncı Dönemi

Onur Abaan'ın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'ndan istifasından sonra, yerine İstanbul İl Gençlik Kolu Başkanı Süha Akıncı atanmıştır. Aslında Zeki Alçın ekinden olan Süha Akıncı'nın atanmasını, Zeki Alçın, Orhan Birgit'in müdahalesiyle kendi ekibinin parçalanması için yapılan bir girişim olarak nitelendirmektedir.[465]

23 Kasım 1978'te Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanan Süha Akıncı'nın 1 Aralık 1978'deki Genel Yönetim Kurulu toplantısında onaylanan Merkez Yönetim Kurulu listesi şöyledir:

1 – Mahmut Türer	İktisatçı
2 – Fazıl Güleken	Öğrenci – İşçi
3 – Salih Taşyıkan	Hukukçu
4 – Hikmet Aksoy	İşçi – Sendikacı (Tez Büro İş Sen)
5 – Murat Kahraman	Öğrenci
6 – Adıgüzel Demirtaş	İşçi
7 – Reşat Özdemir	Öğrenci
8 – Enver Öktem	Öğrenci
9 – Selim Erik	Kimya Mühendisi

[464] **Milliyet**, 14 Temmuz 1978
[465] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008

10-İhsan Büyüker	Öğrenci
11-Emin Koç	Öğrenci
12-Asuman Hapçı	Öğrenci
13-Bayram Yıldırım	Öğrenci
14-Savaş Ceylan	Öğrenci

CHP Gençlik Kolları'nın yeni Merkez Yönetim Kurulu ilk toplantısında Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne Mahmut Türer'i, Gençlik Kolları Genel Saymanlığı'na ise Fazıl Güleken'i getirmiştir.[466]

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanan Süha Akıncı ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri, 2 Aralık 1978 tarihinde yaptıkları basın açıklamasıyla göreve başlamışlardır. Akıncı basın açıklamasında şöyle demiştir:

> *"Değerli Basın Temsilcileri,*
>
> *Ülkemizin içinde bulunduğu şartlar, Cumhuriyet Halk Partisi'ne ve Cumhuriyet Halk Partisi tutumunun oluşturulmasında öz güç olan Gençlik Kollarımıza önemli görevler yüklemektedir.*
>
> *Faşist mihrakların, hücrelerin hızla ortaya çıkarılarak hesap sorulduğu, faşist katillerin ve tüm teröristlerin teker teker yakalandığı günümüzde, Gençlik Kollarımız Anti Faşist ve Anti Emperyalist mücadelesini, Demokratik Sol doğrultusunda tam bir kararlılık içinde sürdürecektir.*
>
> *Demokratik Solcu Cumhuriyet Halk Partisi Gençliği, her zaman barış ve demokrasiden yana olmuştur.*
>
> *Cumhuriyet Halk Partisi Gençliği dün olduğu gibi bugün de şiddet eylemlerinin karşısında olmuştur, karşısında olacaktır.*
>
> *Gençlik Kolları Merkez Kurulumuz, parti içi örgütlenmesini hızla tamamlayacaktır.*
>
> *Merkez Kurulumuz, gençliğin Demokratik Sol düşünce etrafında birliğini sağlama kararındadır.*
>
> *Merkez Kurulumuz, Gençlik Kollarımızın parti içi kısır çekişmelerle zaman kaybetmesi yerine, hazırlanacak bir programla dışa dönük çalışma yapması kararındadır.*
>
> *Çalışmalarımızın amacı, Demokratik Sol düşüncemizi Türkiye düzeyinde kıskançlıkla korumak, yaygınlaştırmak, 'Parti Disiplini' altında daha da etkin hale getirmek olacaktır.*
>
> *CHP GENÇLİK KOLLARI*
> *MERKEZ KURULU BAŞKANI*
> *SÜHA AKINCI"*[467]

Süha Akıncı döneminde de Semih Eryıldız ve Zeki Alçın dönemlerinin karakteristik özelliği olan **"parti içi eğitim"** çalışmaları sürmüştür. Öyle ki; Gençlik

[466] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1
[467] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

Kolları Merkez Yönetim Kurulu göreve gelişinden bir hafta sonra parti içi eğitim çalışması düzenlemiştir.

Dört gün süren parti içi eğitim çalışmasına Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya, Prof. Dr. Uğur Alacakaptan, Prof. Dr. Muammer Aksoy, Prof. Dr. Ergun Özbudun, Prof. Dr. Rüchan Işık, Prof. Dr. Gülten Kazgan, Prof. Dr. Sevim Görgün, Prof. Dr. Yüksel Ülken, Prof. Dr. Akın İlkin, Prof. Dr. Münci Kapani, Prof. Dr. Akın Düren, Doç. Dr. Emre Kongar, Doç. Dr. Acar Örnek, Doç. Dr. Selahattin Keyman, Doç. Dr. Erden Kuntalp, Doç. Dr. Eralp Özgen, Dr. Ertuğrul Özkök, Dr. Ayhan Tan, Dr. Bahri Yılmaz, Tarhan Erdem, Erol Tuncer, Coşkun Karagözoğlu, Orhan Birgit ve Mustafa Üstüdağ katılmış, **"Demokratik Sol'un İlkeleri ve Kuralları"**, **"Parti Genel Kütüğü"**, **"Parti Dışı Kuruluşlarla İlişkiler"**, **"Demokratik Solda Ekonomik Yapı"**, **"Siyasal Parti – Siyasal İktidar İlişkileri"**, **"Demokratik Solda Mülkiyet, Köykent; Yönetime Katılma; Kooperatifçilik"**, **"Totaliter Rejimler"**, **"Siyasi Partiler ve Parti Disiplini"**, **"Sosyal Devlet"** ve **"Fraksiyonlar ve Halkla İlişkiler"** konuları hakkında söyleşiler yapılmış ve tartışma platformları oluşturulmuştur.

Süha Akıncı döneminde yeniden aktifleşmeye başlayan Gençlik Kolları'nda parti örgütüyle sürekli iletişimde olmaya da özen gösterilmiştir. Bu nedenle Genel Merkez ile İl Örgütleri arasındaki koordinasyonun daha sağlıklı bir şekilde gelişmesi için bölge toplantıları düzenlenmeye karar verilmiş, toplantının ilki de 28 Ocak 1979 tarihinde Adana'da Adana, Antalya, İçel, Konya, Hatay, Malatya ve Gaziantep İl Gençlik Kolu Başkanları'nın katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir.

Ancak bu dönemde parti içi çekişmelerin artması, Süha Akıncı ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'nin de görevlerinin sona ermesine neden olmuş, bu nedenle de bölge toplantılarının devamı gelmemiştir.

Yaklaşan CHP Kurultayı'nda CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, büyük güç kazanmış olan Deniz Baykal ve Süleyman Genç önderliğindeki **"sol kanat"**a karşı, herhangi bir sorun yaşamamak için delegelik vasıfları olan Gençlik ve Kadın Kolları'nın desteğini sağlamak istemiştir. Bu dönemde esasen Zeki Alçın ekibinden olan Süha Akıncı'nın bu ekiple diyalogunun halen devam ediyor olması ve Genel

Yönetim'in istediği yöne çekilememesi,[468] CHP Genel Yönetimi'nde bu Gençlik Kolları'nın da feshedilmesi gerektiği fikrini uyandırmıştır.

Tam bu düşüncelerin artık su yüzüne çıkmaya başladığı dönemde Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun önce Çankaya İlçe Gençlik Kolu'nun 9 yönetim kurulu üyesinden 5'inin partiye kayıtlı olmamasından dolayı, sonra da Ankara İl Gençlik Kolu'nun 13 yönetim kurulu üyesinin 4'ünün istifa etmesi, 2'sinin yaş haddi, 1'inin İstanbul'a nakli, 2'sinin de parti üyesi olmaması gibi gerekçeyle **"düşmüş"** sayılmalarına karar vermesi, Genel Merkez'de ana kademe ile Gençlik Kolları'nın arasında çekişme yaşanmasına neden olmuştur. Nitekim olağanüstü toplantı yapan CHP Genel Yönetim Kurulu, Gençlik Kolları'nın bu kararını **"geçersiz"** saydıklarını ve Ankara İl Gençlik Kolu ile Çankaya İlçe Gençlik Kolu Yönetimleri'nin faaliyetlerine devam edeceklerini açıklamıştır.

CHP Gençlik Kolları'nı kendi istediği doğrultuda yeniden şekillendirmeyi arzulayan CHP Genel Yönetim Kurulu, mevcut yönetimi düşürebilmek için bir operasyon düzenleyerek, öncelikle Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'nden Reşat Özdemir ve Selim Erik'i ihraç talebiyle Yüksek Disiplin Kurulu'na sevk etmiş[469] ve Merkez Yönetim Kurulu Üyeliği'nden düşürmüştür. Sonrasında da İhsan Büyüker, Emin Koç, Enver Öktem, Adıgüzel Demirtaş, Bayram Yıldırım ve Savaş Ceylan'ı istifa ettirmişlerdir. Hatta CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ'ın şikayeti üzerine CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Süha Akıncı ile Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi Salih Taşyıkan'ın Milli Savunma Bakanlığı tarafından gönderilmiş olan bir Albay tarafından Genel Merkez'den alınarak apar topar askere sevk edilmesi, daha da ilgi çekici bir gelişme olmuştur. Böylelikle CHP Gençlik Kolları'nın düşürülerek CHP Genel Yönetim Kurulu'nun istediği şekilde bir gençlik kolları oluşturmanın önündeki bütün engeller kalkmıştır.

Zorla askere alınan Süha Akıncı ise; basın yoluyla CHP Gençlik Kolları'na ve kamuoyuna hitaben bir veda mektubu yazarak çalışmalarını ve Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun düşürülme aşamalarını anlatmıştır.

Akıncı mektubunda özetle şunları dile getirmiştir:

"CHP Genel Merkezi'nin; CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı görevi teklifini, CHP Gençlik Kolları'nı derleyip toparlama

[468] **Hürriyet**, 8 Mart 1979
[469] **Aydınlık,** 8 Nisan 1979

Gençlik Kolları'na yeni bir dinamizm ve etkinlik kazandırma, dışımızdaki sol ve sağ siyasetlerle daha açık bir mücadele ve bu yoldaki eğitimi yürütme amacıyla kabul etmiştim.

Biz kurduğumuz 24 İl Gençlik Kolu'nun yanında, bir o kadar ili de atıl halden kurtarıp, çalışır hale getirdik. Bu süre içinde bazı İl Ana kademeleri ile tüzük ve partimizin Gençlik Kolları'nın işleyiş sisteminin doğal sonucu gereği anlaşamadık, çatıştık.

Uygulamalarımızda da dışımızdaki sol siyasetlere hiç prim vermedik. Onları deşifre ederek, parti içinde, Gençlik Kollarımız içinde 'TRUVA ATI' rolü oynamak isteyenlerin oyunlarını bozduk.

Değerli Partililer, Değerli Genç Arkadaşlarım,

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı görevimden askere gittiğim için ayrıldığım, Merkez Kurulu'nun da istifalarla düştüğü basında çıkmıştır. Bu olayın gerçek yüzünü herkesin bilmesini istiyorum.

Ben ve kurul üyem Salih Taşyıkan, Nisan dönemi yedek subaylık görevimizi tecil ettirmiştik. Ben imtihana çağrı belgesini tebellüğ etmemiştim. 1, 2, 3 Nisan'da yapılacak yedek subaylık test ve mülakat imtihanından önce, hükümet tabipliğinden 7 günlük rapor alarak 'bakaya' sayılmamak için durumu noter aracılığı ile askerlik şubelerimize göndermiş, imtihanlara da girememiştik.

5 Nisan 1979 günü CHP Genel Merkezi'ne, Genel Sekreterimizin odasına gelen havacı bir Albay, benim ve Salih Taşyıkan arkadaşımın askere sevk edildiğini ve bizleri almaya geldiğini söyledi.

Biz belgelerimizi gösterdik. Kendisi 'Emir var' dedi. Emir kağıdını istedik. Sıkıyönetim Komutanlığı'na, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ve Merkez Komutanlığı'na yazılı bir emir vardı. Emir, maalesef CHP'li Bakanımız, Milli Savunma Bakanımız Neşet Akmandor tarafından verilmişti ve 'görülen lüzum üzerine' satırı da vardı.

CHP Gençlik Kolları Kurultayı'na bir ay kala, partideki görevimizden, MSB'nın yazılı emri ile, devlet ve asker zoru ile askere gönderiliyorduk. Genel Sekreterimiz, çeşitli mazeret gerekçeleri ve bahaneleri söyleyerek beni ve arkadaşımı, CHP Genel Merkezi'nde Sıkıyönetim görevlisi Albaya teslim etti.

CHP Genel Sekreteri'nin, GYK'nun yürüttüğü politikaya ve zihniyete katılmadığımız için askere sevk ediliyorduk. 'Hakkınızda ihbar varmış' diyorlardı, kendi iktidarımızda, partili bakanımız, kendi partisinin Gençlik Kolları Genel Başkanı'nı ve bir Merkez Kurulu üyesini, yazılı bir emirle askere sevk ediyordu…

Mücadelemiz süreklidir. Yılmadan, bıkmadan, usanmadan, sürekli Demokratik Halk Devrimi için, sürekli Demokratik Halk Devrimcileri yaratmak için, parti programımızı hayata geçirme, antifaşist, antiemperyalist mücadele için çalışacağız. Partimizin ilkelerini en kararlı şekilde savunacağız.

Hepinize bu inançlar içinde, şimdilik veda eder, çalışmalarınızda başarılar diler, saygılar sunarım" [470]

[470] Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1; Süha Akıncı'nın Veda Mektubu'nun tamamı için; **Bkz. EK–26**

Böylece Gençlik Kolları'nda kısa süren Süha Akıncı dönemi de geride kalmıştır artık.

5. 4. 3. Emin Koç Dönemi

11 Nisan 1979 tarihli CHP Genel Yönetim Kurulu toplantısında Süha Akıncı'nın başkanlığındaki CHP Gençlik Kolları Yönetim Kurulu'nun **"düşmüş"** sayılmasına karar verilirken, Akıncı'nın yerine Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olan Emin Koç[471] atanmıştır.

Atanmasından bir gün sonra basın açıklamasıyla görevine başlayan Emin Koç, yeni Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'ni de tanıtmıştır. Buna göre Emin Koç'un başkanlığındaki Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nda şu isimler yer almıştır:

İhsan Büyüker, Savaş Ceylan, Adıgüzel Demirtaş, Enver Öktem, Bayram Yıldırım, Yılmaz İçöz, Yavuz Tekin, Adnan Özyürek, Hüseyin Kılınç, Hasan Akgün, Bülent Beken, Sıtkı Hekimoğlu, Cihat Emre ve Sadık Cilo.

Bu arada Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu ilk toplantısında İhsan Büyüker'i Gençlik Kolları Genel Sekreterliği'ne, Adıgüzel Demirtaş'ı da Gençlik Kolları Genel Saymanlığı'na getirmiştir.

Gençlik Kolları Kurultayı'na yaklaşık 40 gün kala Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanan Emin Koç ve ekibinin tek görevi, Gençlik Kolları 10. Kurultayı'nın toplanmasını sağlamak olmuştur.

5. 5 – CHP GENÇLİK KOLLARI'NIN DARBE ÖNCESİ SON KURULTAYI VE 12 EYLÜL

Emin Koç'un Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanmasından sonra gençlik kolları kongre sürecine girmiştir. Ancak bu dönemdeki gençlik kolları kongrelerinin hayli sancılı geçtiğini belirtmekte fayda vardır ki, bu sıkıntılar Gençlik Kolları Kurultayı'na da yansıyacaktır.

Gençlik Kolları Kurultayı'nda Emin Koç'u Gençlik Kolları Genel Başkanı olarak seçtirmek isteyen CHP Genel Yönetim Kurulu, Gençlik Kolları Merkez

[471] Emin Koç, 2002 – 2007 arasında (22. Dönem) CHP Yozgat Milletvekili olarak Meclis'te yer almıştır.

Yönetim Kurulu'nun kendilerini desteklemeyeceği anlaşılan İl Gençlik Kolları'nı feshetmesine göz yummakla birlikte, İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ni de bizzat Genel Yönetim Kurulu kararıyla **"geçersiz"** sayması, parti içinde tepkilere neden olmuştur.

Ayrıca Emin Koç'u desteklemeyeceği belli olan Çanakkale İl Gençlik Kolu da CHP Genel Yönetim Kurulu kararıyla feshedilmiş ve Gençlik Kolu Kurultayı'ndan saf dışı bırakılmıştır. Bu durum, Çanakkale Milletvekili Altan Tuna başta olmak üzere birçok partili tarafından anti – demokratik bir uygulama olarak yorumlanmış ve tepki toplamıştır.

CHP Genel Yönetimi'nin bu tutumunun, 24 Mayıs 1979 tarihinde yapılacak olan CHP 24. Olağan Kurultayı'nda, Bülent Ecevit ve ekibine karşı güç birliği yapacak olan **"Sol Kanat"** ve **"Üçüncü Dünyacılar"** gruplarının Gençlik Kolları'nın desteğini almasını engelleme kaygısından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Gençlik Kolları'nın kongre sürecindeki bu sancılar, 23 Mayıs 1979 tarihinde Ankara Derya Sineması'nda gerçekleştirilen CHP Gençlik Kolları 10. Kurultayı'na da yansımış ve kurultay kavgalı geçmiştir.

5. 5. 1. CHP Gençlik Kolları 10. Kurultayı[472]

12 Eylül Darbesi'nden önceki son Gençlik Kurultayı olan CHP Gençlik Kolları 10. Kurultayı'nda Divan Başkanlığı seçimi için Genel Merkez tarafından desteklenen Emin Koç ve arkadaşları İçel İl Gençlik Kolu Başkanı Nuri Özdemir'i aday göstermişler, Ali Topuz grubunun desteklediği Hamdi Fidan ile Deniz Baykal – Süleyman Genç ekibinin desteklediği Hasan Belovacıklı ekibi ortak olarak Konya İl Gençlik Kolu Başkanı Musa Akgül'ü aday göstermişlerdir.

Divan Başkanlığı seçiminde Genel Merkez yanlısı İçel İl Gençlik Kolu Başkanı Nuri Özdemir 193 oy alırken, muhalefetin ortak adayı olan Konya İl Gençlik Kolu Başkanı Musa Akgül 240 oy alarak Divan Başkanlığı'na seçilmiştir. Musa

[472] 1972 yılında Sabri Ergül'ün seçildiği kurultayın **"yok"** sayılmasından dolayı bu kurultay, o günkü belgelerde 9. Kurultay olarak geçmektedir. Ancak bu kurultayın 10. Kurultay olarak geçmesi gerekmektedir.

Akgül'ün Divan Başkanlığı'ndaki yerini alması esnasında **"İlkemiz Altı Ok, Kurultayda Hizip Yok"**[473] sloganları atılması dikkat çekmiştir.

Divan Başkan Yardımcılıkları için ise üç ayrı önerge verilmiştir. Emin Koç ve arkadaşları tarafından verilen önergede Divan Başkan Yardımcılıklarına İzmir İl Gençlik Kolu Başkanı Musa Çam ile Kahramanmaraş İl Gençlik Kolu Başkanı Ferhat Narlı aday gösterilirken, muhalefet grubu ise Van İl Gençlik Kolu Başkanı Fahri Erkit ile Nevşehir İl Gençlik Kolu Başkanı'nı aday göstermişlerdir. Genel Merkez tarafından Kurultayı denetlemekle görevlendirilen Çanakkale Senatörü İmadettin Elmas'ın girişimleriyle divana verilen üçüncü bir önergede ise daha önce verilen iki önergeden de birer kişinin Divan Başkan Yardımcılığı'na getirilmesi istenmekteydi. Bu üçüncü önerge; Divan Başkanı Musa Akgül'ün kurultayın onayına sunmasından sonra kabul edilmiştir. Bunun üzerine Musa Akgül, muhaliflerin listesinden Van İl Gençlik Kolu Başkanı Fahri Erkit ile birlikte Genel Merkez yanlısı gençlerin listesinden Kahramanmaraş İl Gençlik Kolu Başkanı Ferhat Narlı'yı çağırmıştır. Ancak İzmir İl Gençlik Kolu Başkanı Musa Çam'ın Divan Başkan Yardımcısı olmasını isteyen Genel Merkez yanlısı gençler, Ferhat Narlı'ya itiraz etmişler, itirazları Musa Akgül tarafından reddedilince de kavga çıkarmışlardır.

Çıkan kavgada Divan Başkanı Musa Akgül başından yaralanırken, gençler sopalarla ve sandalyelerle birbirlerine girmişlerdir. Yaklaşık yarım saat süren kavgayı polis bastıramayınca jandarmadan takviye kuvvet istenmiş ve jandarmanın da desteğiyle salon boşaltılarak kavga sona erdirilmiştir. Bu arada kurultaya da mecburen ara verilmiş ve Divan Başkanı Musa Akgül hastaneye kaldırılmıştır.

İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş kurultay salonuna gelirken, Süleyman Genç, Kemal Anadol, Metin Tüzün, Doğan Onur ve İbrahim Akdoğan, Gençlik Kolları Genel Başkan Adayı olarak destekledikleri Hasan Belovacıklı ve arkadaşlarını İmar ve İskan Bakanlığı önünde toplamış ve Süleyman Genç, gençlere hitaben *"Biz sizin yanınızdayız. Sizi biz koruyacağız. Eyleminize devam edin. Kurultayın ertelenmesi kararını kurultay başkanı verir"*[474] demiştir.

Bu arada Divan Başkanı Musa Akgül, hastanede ayakta tedavi edilip, kurultay salonuna geri gelirken, CHP Genel Yönetim Kurulu çıkan olaylar üzerine olağanüstü olarak toplanmıştır. İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş'in de katıldığı

[473] **Tercüman**, 24 Mayıs 1979
[474] **Tercüman**, 24 Mayıs 1979

Genel Yönetim Kurulu toplantısında kurultayın devam edip etmemesi tartışılmış, Hasan Fehmi Güneş'in toplantıya bizzat refakat edeceğini belirtmesi ve Emin Koç'un seçileceğinin garantisini vermesi üzerine[475] kurultaya devam edilmesi kararlaştırılmıştır.

Bu karar üzerine İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş, saat 15.30'da kurultayın yapıldığı Derya Sineması'na gelmiş ve salonu denetlemiştir. Divan Başkanı Musa Akgül'ün de salona gelmesinden sonra, saat 16.10'da salona ilk olarak basın mensupları alınmış ve basın mensuplarının kartları bizzat İçişleri Bakanı Hasan Fehmi Güneş tarafından kontrol edilmiştir. Daha sonra delegelerin salona girmesi sağlanmış ve delegelerin kartları da Hasan Fehmi Güneş tarafından tek tek incelenmiştir.

Basın mensuplarının, delegelerin ve davetlilerin yerlerini almasından sonra saat 19.30'da çalışmalarına tekrar başlayan Kurultay'da CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit gençler arasındaki kavgaya vurgu yaptığı konuşmasında özetle şunları söylemiştir:

> *"Sizlerin birbirinizle kavga etmeye hakkınız yok. Sizlerin görevi, o hiçbir zaman karışmadığınız, ancak zaman zaman muhatabı olduğunuz kavgaları sona erdirmektir. Topluma barışı getirmektir.*
>
> *Son birkaç yıldır CHP Gençlik Kolları Kurultaylarında bu tür olaylara rastlanıyor ve bunu hazmedemiyorum. Toplumda hiçbir şiddet eylemine katılmamış olan, başkalarının eylemleri yüzünden şehit veren, ama kendileri can kıymamış olan CHP'li gençlerin kendi Kurultaylarında kavgaya sürüklenmeleri anlaşılır şey değildir.*
>
> *Olaylardan CHP'li gençleri sorumlu tutmuyorum, acı gerçek odur ki, bazı yetişkin politikacılar gençlerimizden ellerini çekmedikçe, Gençlik Kollarını parti içinde bir araç gibi kullandıkça bu olaylar sürüp gidebilir.*
>
> *Bu soruna kurumsal bir çözüm bulunması gerekiyor. Bu tüzük değişikliği için elimden gelen çabayı göstermeyi ödev biliyorum. Örneğin; parti yönetimine gençler yeterince yansımıyor."*[476]

Bu arada çalışma raporu okunmuş ve Bülent Ecevit'in konuşmasından sonra rapor üzerinde görüşmeler devam etmiştir. Bu arada Merkez Yönetim Kurulu'nun çalışma raporunu eleştirmek üzere söz alan muhalif delegelerden bazıları, yönetim kurulunun antidemokratik uygulamalar içinde bulunduğunu belirtmişler ve CHP

[475] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008

[476] **Barış**, 24 Mayıs 1979; **Tercüman**, 24 Mayıs 1979; Bu metin; söz konusu iki gazetedeki alıntıların birleştirilmesi suretiyle oluşturulmuştur.

Genel Merkez yönetiminin de sermayenin güdümünde hareket ettiğini söylemişlerdir. Bu iddialar üzerine söz alan CHP Genel Sekreter Yardımcısı, bu iddiaların asılsız olduğunu söyleyerek, *"CHP'de sermaye güdümünde üst yönetici yoktur. Bu iddiayı ispat edemeyen alçaktır"*[477] diyerek tepki göstermiştir.

Eleştirileri cevaplamak üzere kürsüye gelen Emin Koç, bir buçuk aylık görev süresince yaptığı icraatları anlattıktan sonra, Hamdi Fidan ekibine hitaben *"iki senenin hesabını vermesi gerekenler burada hesap soramazlar"* şeklinde konuşmuştur.

Saat 23.00'te rapor üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra seçimlere geçilmiştir. Seçimlere Emin Koç, Genel Merkez'in adayı olarak girerken, divan başkanlığı ve divan başkan yardımcılığı seçimlerinde işbirliği yapan muhalefet Hamdi Fidan'ın Gençlik Kolları Genel Başkanı adaylığında ısrarcı olması nedeniyle[478] ikiye bölünmüştür. Buna göre muhalif adaylardan Hamdi Fidan, Ali Topuz ve ekibinin desteğiyle, Hasan Belovacıklı ise Süleyman Genç ve Deniz Baykal'ın önderliğindeki **"sol kanat"**ın adayı olarak seçimlere girmişlerdir.

Yapılan seçimlerde **"sol kanat"**ın adayı Hasan Belovacıklı 179 oy alarak Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilirken, Genel Merkezin desteklediği Emin Koç 142, Ali Topuz ve ekibince desteklenen Hamdi Fidan ise 110 oy almışlardır.[479]

Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyelikleri'ne ise; Oğuz Emiroğlu, Batur Karasu, Şevket Arz, Mehmet Hapçı, Enver Çoban, Vedat Seven, Turhan Fortacı, Haluk Günal, Sedat Çakıcı, İsmail Hakkı Yorulmaz yer almışlardır.

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilen Hasan Belovacıklı, seçimlerin sonunda yaptığı konuşmada partili gençlere birlik çağrısında bulunarak kısaca şöyle demiştir:

> *"Bu çağrı iktidarımızın önüne çıkarılan engelleri aşma kavgasına çağrıdır, devrimci birlik ve anlayış içinde bu güçlükleri aşacağız.*
>
> *Yeni yönetim olarak parti içi birliği en sağlam temellere dayandırmaya kararlıyız, partili gençlerin birleşmesi için elimizden gelen çabayı göstereceğiz."* [480]

[477] **Milliyet**, 25 Mayıs 1979
[478] Hasan Belovacıklı İle Görüşme, Ankara, 20 Aralık 2008
[479] **Tercüman**, 24 Mayıs 1979
[480] **Milliyet**, 25 Mayıs 1979

Zeki Alçın kurultayda Hasan Balovacıklı'nın kazanmasını, Genel Merkez'in Süleyman Genç ekibini bırakıp kendileriyle uğraşmalarına[481] bağlarken, Hamdi Fidan ise Alçın'ın söylediklerine paralel olarak; *"Bizim güçlü olduğumuzu gören Emin Koç ve arkadaşları, bizi destekleyen illeri tek tek feshetti, bu da Hasan Belovacıklı'nın işine yaradı"*[482] demiştir.

Sonuç olarak Gençlik Kolları'nda Genel Başkan Bülent Ecevit ve ekibinin istediği olmamış, **"Sosyalistlerden korkmayan"** Hasan Belovacıklı dönemi başlamıştır.

5. 5. 2. 12 Eylül'e Giderken CHP Gençlik Kolları

Sabri Ergül döneminde Gençlik Kolları Genel Sekreterliği yapan Hasan Belovacıklı, Türkiye'nin siyaseten çok **"hassas"** gelişmelere tanık olduğu bir dönemde Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilmiştir.

Toplumcu Düşün Dergisi'nde o günkü dönemin hassasiyetleri şu sözlerle ifade edilmektedir:

> *"Ülkemizde, bazı siyasal, toplumsal ve ekonomik hak ve özgürlükler, henüz yasal olarak tanınmış değillerdir. Bunlardan bazılarını istemek bile yasaktır. Ancak daha önemlisi, yasallık kazanmış hak ve özgürlüklerden bazılarını kullanmak da riskli ve zor bir duruma gelmiştir. Hatta çok yakın geçmişte; savunulması, istenmesi ya da kullanılması engellenmek istenen siyasal, toplumsal ve ekonomik hak ve özgürlüklerden yana olmak, bu yolda örgütlenmek, yazmak, konuşmak, hatta okumak ya da engellemelerden yana olduğunu belirtmemek, kişinin ancak kendisinin ve yakınlarının canını tehlikeye atarak, yaralanıp sakat kalmayı, dayak yemeyi, işinden atılmayı ya da sürülmeyi, malının – mülkünün, evinin, işyerinin yakılıp yıkılmasını, aç kalmayı, işkence görmeyi, hapse atılmayı göze alarak yapabileceği işler haline gelmiştir."*[483]

Parti'ye nazaran daha **"sol"**da olan Hasan Belovacıklı ve ekibi, Gençlik Kurultayı'nın hemen ertesi günü toplanan CHP 24. Olağan Kurultayı'nda da Genel Merkez yönetimine karşı **"muhalefet"** grubunu desteklemişlerdir. Öyle ki; muhalefet grubunun tüzük değişikliği yönündeki önergesine Gençlik Kolları Merkez Yönetim

[481] Zeki Alçın İle Görüşme, Ankara, 19 Aralık 2008
[482] Hamdi Fidan İle Görüşme, Ankara, 25 Aralık 2008
[483] **Toplumcu Düşün Dergisi,** Sayı: 5, Ankara 1978, s. 376; Her ne kadar bu metin, 1978 yılında yazılmış bir metin olsa da 1979 – 1980 yıllarının koşullarına da uygunluk gösterdiğini söyleyebiliriz.

Kurulu Üyeleri blok olarak, İl Gençlik Kolu Başkanları da çoğunluk olarak **"evet"** oyu vererek, muhalefet grubunu desteklemişlerdir.

Bu çok hassas süreçte Süleyman Genç ekibinin karakteristik özelliği olan daha çok **"dışa dönük çalışma"** yapma eğilimi, Hasan Belovacıklı'nın göreve başlamasıyla yeniden canlanmıştır. Bu eğilim, CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan **"Çalışma Programı Taslağı"**nda da kendini göstermiştir. Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, hazırladığı çalışma programında kısaca şu ifadelere yer vermiştir:

> *"Gençlik Kolları örgütümüzün siyasal ve örgütsel birliğine, bütünlüğüne önem verilecektir. Partimizin birliğini, bütünlüğünü bozacak, dışa dönük mücadelemizi engelleyici eğilimlere izin verilmeyecektir.*
>
> *Partimizde Gençliğin eğitimine gerektiği gibi önem verilmemiştir. Partili gençlerin genel olarak kendi kendilerini eğitmeleri yeterli sayılmıştır. Gençlerin öğrenme ufkunun genişletilmesi gibi genel bir doğrunun gereği yerine getirilmemiştir. Aynı zamanda demokratik tartışma koşulları yaratılmaktan kaçınılmıştır. Demokratik işlerlik sağlanamadığından düşüncelerini tartışamayanlar, pasifize olmayı, sinmeyi ve suskunluk içinde kalmayı tercih etmişlerdir. Dışa dönük aktif bir çalışma yapamamışlardır.*
>
> *Örgütümüzün geliştirilmesinde temel çalışma kuralımız; öğrenci, işçi ve köylü gençliğe yönelik çalışmalarımız olacaktır. Ancak CHP Gençlik Kolları örgütü bu günlere dek öğrenci gençlikle ideolojik ve pratik olarak sağlıklı bağ kuramamıştır. Sağlıklı bir doyum sağlayamadığı için öğrenci gençlik içinde partili gençlerimizin önemli bir kısmı gençlik içinde yetersiz kalmıştır. O nedenle bugünden sonra öğrenci gençlik içindeki etkinliğimizi doğrudan üniversitelerde çalışarak sağlayamayız. Doğru olup, geçerlilik kazandırılamamış bir yöntemi tespit edip, üniversite gençliğini etkileyecek bir yöntemi kullanmak zorundayız. Yani kitleler içinde yapacağımız çalışmalarımız, kitleler içindeki etkinliğimiz ve eylemlerimiz, bizim bu çalışmalarımız öğrenci gençlik içinde tartışılmaya başlayacaktır. Pratikteki başarılı çalışmalarımızın tartışılması, üniversite gençliğinin teorik yapısını da etkileyecektir. Üniversitelerden kitle çalışmalarımıza ilgi artacaktır.*
>
> *Üniversite gençliğinin üniversite içinde kalarak toplumsal mücadelede yerini alabilme süreci tamamlanmıştır. Bundan böyle kitlelere, halk kitlelerine öncülük yapabilecek gençlik örgütlenmeleri süreci başlamıştır. Üniversitelerdeki boykot ve işgal eylemleri nasıl ki, politik mücadeledeki önemini yitirmişse artık üniversite içinde kalarak siyasi gruplar yaratma ve örgütlenme dönemi de tamamlanmıştır. Gençliğin örgütlenmesi toplumsal mücadeledeki esas yerini alma aşamasına gelmiştir."*

Bununla birlikte Hasan Belovacıklı'nın Gençlik Kolları Genel Başkanı olmasından sonra CHP Gençlik Kolları'nın yayınladığı bildirilerin sonundaki söylemlerin dahi değiştiği görülmektedir. Şöyle ki; önceleri parti politikasını anlatan **"Yaşasın Demokratik Sol Hareket"**, **"Yaşasın Demokratik Halk Devrimi"** gibi söylemlerin yerini daha çok dışa yönelik **"Gün; Derlenip Toparlanma Günüdür. Teslimiyet ve Umutsuzluk Ölümdür"** ve **"İşçi – Köylü Gençlik Faşizme Karşı CHP'de Birlik"** gibi söylemler almıştır.

Ayrıca 1974 – 1979 arasında CHP Gençlik Kolları, yalnızca sağ partilerle değil, CHP dışındaki sol fraksiyonlarla da çatışma halindeyken, Belovacıklı döneminde, özellikle silahlı eylemlere karışmamış, diğer sol gruplara karşı daha yumuşak bir tavır takınmıştır. Öyle ki; Zeki Alçın'ın Gençlik Kolları Genel Başkanı olmasından Hasan Belovacıklı'nın seçilmesine kadar geçen süreçte CHP Gençlik Kolları tarafından yayınlanan bildiri, broşür vb. yayınlarda diğer sol gruplara, en az sağ partilere yapıldığı kadar göndermeler yapılırken, Hasan Belovacıklı döneminde böyle bir durum söz konusu olmamış, hatta zaman zaman diğer sol gruplar üstü kapalı olarak CHP'de birleşmeye çağırılmıştır. Zaten bu durum, Hasan Belovacıklı'nın 12 Eylül'de CHP Davası'nda yargılanmasına neden olacak, ancak Belovacıklı silahlı eylemlere, terör eylemlerine karışmış diğer sol gruplara karşı en amansız mücadeleyi kendisinin verdiğini söyleyecektir.

Hasan Belovacıklı'nın **"sol"** gruplara müsamahalı davranması, zaten Belovacıklı ekibinin düşüncesinin doğal bir sonucudur. Kaldı ki; Gençlik Kolları 10. Kurultayı'nda Genel Merkez tarafından desteklenen Gençlik Kolları Genel Başkan Adayı Emin Koç'un Belovacıklı listesini TKP'nin ve DEV – GENÇ'in listesi olarak nitelendirmesi, kurultayda seçimleri izleyen CHP Kadın Kolları Genel Başkanı Güler Gürpınar'ın kurultayın sonuçlanmasından sonra *"Komünistler gençlik kollarımızı ellerine geçirdiler"* demesi, Belovacıklı ve ekibinin **"sol"** görüşlerinden ileri gelmektedir. Aslında bu söylemler Hasan Belovacıklı ve ekibinin **"Komünist"** olduğu göstermez, ama CHP'ye göre daha solda olduklarının da kanıtı sayılabilir.

Bu dönemde çoğunlukla MHP ve AP'yi hedef alan bildiriler yayınlayan Gençlik Kolları, çalışmalarını da bunun üzerine kurguladığı için diğer sol gruplar içindeki birçok gencin dikkatini çekmiş, hatta ilgisini de toplamıştır.

Ancak 12 Eylül çanlarının çalmaya başladığı Türkiye'de artık **"sonun başlangıcı"** yaklaşmaktadır.

5. 5. 3. 12 Eylül Darbesi ve Darbenin Gençlik Kolları'na Yansımaları

1970'li yılların ortalarından beri ekonomik krizlerle boğuşan Türkiye'de, meydana gelen siyasi krizlerin yanısıra Türkiye'de meydana gelen siyasi terör eylemleri ve katliamlar özellikle Amerika'nın Türkiye'deki ortağı haline gelen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve takımı içerisinde artık ülke bir darbe yapma vaktinin geldiği kanaatini doğurmuştur.

Zaten işçilerin, öğrencilerin ve öğretmenlerin örgütlü yapısı, öteden beri emperyalist güçlerin canını sıkmaktaydı. Nitekim 24 Ocak kararları olarak bilinen kapitalist ekonomik yasaların bir türlü uygulanamaması, artık Türkiye'deki bu örgütlülüğün son bulmasının gerektiğini açıkça ortaya koymuştur.

Bu fikirler gelişedursun, darbe yapmak için bahane kollayan Kenan Evren ve takımı, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in uzlaşmaz, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in aymaz tavırları nedeniyle Meclis'te altı ayı aşkın bir süre Cumhurbaşkanı seçilememesini, devletin başlıca organlarının işlemez hale getirilmesi olarak yorumlamış ve bunun da yıkıcı ve bölücü mihrakların faaliyetlerini arttırmasına ve de vatandaşların can ve mal güvenliğini tehlikeye düşmesine neden olduğunu iddia ederek ülke yönetimine müdahale etmişlerdir.

Bu müdahale, aslında Türkiye için önemli bir dönüm noktası olmuştur. Çünkü bu müdahaleyle deyim yerindeyse, Türk Siyasi Tarihi bıçak sırtı gibi ortadan ikiye ayrılmıştır. İdam edilenlerin, işkence görenlerin, fişlenenlerin sayıları şöyledursun, Türkiye'de temelden bir **"düşün"** değişikliği yaşanmıştır. Atila Sav'ın 12 Eylül'le ilgili değerlenmesinde *"Artık Türkiye'de toplum, 11 Eylül'ün toplumu değildir"* sözü aslında konuyu özetlemeye yetecektir.

12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra Türkiye'de siyasi partilerin faaliyetleri durdurulurken, Parlamento üyelerinin hepsinin dokunulmazlıkları kaldırılmış ve yargılanmak üzere mahkemeye sevk edilmişlerdir. Bu yargılamalardan partilerin il, ilçe başkan ve yöneticilerinin yanısıra gençlik ve kadın kolu örgütlerindeki başkan ve yöneticileri de üzerlerine düşen nasibi almıştır.

Öyle ki; 12 Eylül sonrasında açılan CHP Davası'nda CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Hasan Belovacıklı da yargılanmış ve savcılığa verdiği ifadesinde şunları dile getirmiştir:

> *"Suç duyurusuyla ilgili olarak ifademin alınışında bana yöneltilen genel sorulardan birisi, 'Bazı illegal sol örgüt militanlarının CHP Gençlik Kollarında görev alıp, CHP lokallerinde faaliyetlerini sürdürdükleri' iddiası vardır denilmiştir.*
>
> *CHP Demokratik Sol bir partidir.*
>
> *Amaç ve ilkeleri tüzüğünde, programında belirlenmiştir. CHP Gençlik Kolları her kademesiyle CHP ana kademesinin ve en üst yönetim birimi olan Genel Başkanlık ve Genel Yönetim Kurulunun denetimindedir.*
>
> *CHP bütünüyle, ana kademesiyle, Gençlik Kollarıyla son yıllarda CHP dışındaki Sol Örgütlere karşı en büyük mücadeleyi üstlenmiştir.*
>
> *CHP ve CHP'li gençler ülkemizi 12 Eylüle götüren toplumsal ve siyasal kaosun içinde demokratik doğrultularından sapmamışlardır. Her gün ortalama 25 kişinin kurşunlandığı bir dönemde demokratik barış çağrıları yapmışlardır. Demokrasinin sürekli ve kararlı savunucusu olmuşlardır. CHP mitinglerine gelip, slogan atmaya çalışan sol illegal örgüt militanlarına karşı yalnızca fiziki güçleriyle karşı koymuşlardır. Silahlanma, silaha sarılma gibi bir antidemokratik, demokrasimizi ve toplum düzenimizi zedeleyebilecek bir yola ve yönteme başvurmamışlardır. Sağ terör örgütlerinin silahlı, sopalı, taşlı saldırılarında bile yalnızca Devlet Güçlerinden destek ve yardım istemişlerdir. 1979 yılında Kayseri'ye mitinge giderken Kırşehir'de Gençlik Kollarımızın üyelerini taşıyan otobüsün saldırıya uğraması ihtimali karşısında Genel Sekreter Yardımcım Metin Somuncu Vali'yi arayarak otobüsün korunmaya alınmasını istemiştir. Otobüs polislerce korunmaya alınmış olmasına rağmen, silahlı, taşlı saldırıya uğramıştır. Ama otobüsün içinde bulunan CHP'li Gençler yine de terörün karşısında olmuşlar ama içinde olmamışlardır.*
>
> *Bir düşünelim… Bu denli toplumsal, siyasal ve ekonomik kaosun hakim olduğu bir ülkede, eğer bazı gençler kendilerini bu kaosa kaptırmışlarsa, demokratik yol ve yöntemlerden sapmamakta direnmiş ve mücadele etmişlerse onları herhalde sorgulamak değil kutlamak gerek…*
>
> *Milyonlarca kitleyi kucaklayan bir tek CHP'li yoktur ki, adam kaçırmış olsun, terör örgütlerine silah temin etmiş olsun. Ama toplumun tüm bu olumsuzluklarından CHP kendini inanıyorum ki, toplumun birçok kesiminden daha iyi korumuştur.*
>
> *Demokrasi dışı unsurlara, yöntemlere ve örgütlenmelere karşı alınabilecek her türlü tedbiri almıştır. Belki bunlarla ilgili birçok uygulamamız var. Ancak illere ait dokümanlar elimizde olmadığı için daha da somut bilgi vermemiş olabilirim. Ama verdiği bilgi ve belgelerin suç duyurusuyla ilgili iddia yok saymaya yeterli olabileceği kanısındayım."*

Türk toplumunun üzerinden deyim yerindeyse **"buldozer"** gibi geçen 12 Eylül Darbesi'nden sonra yargılanan CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Hasan Belovacıklı'nın bu ifadesi, CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı sıfatıyla yaptığı son faaliyet olmuştur. Zira artık Türkiye'de artık **"apolitik"** gençliğin yetişeceği yepyeni bir döneme doğru yola çıkılmıştır.

SONUÇ

Gençlik hareketleri, kökeni günümüzden 500 yıl öncesine, hatta daha da eskiye dayandırılabilir. Ancak bunun Türkiye'deki ilk yansımalarını 16. yüzyılda vuku bulan **"Celali İsyanları"**nda görmekteyiz.

Bu hareketten yıllar sonra, yeniden ülkenin kaderine müdahil olmak isteyen gençler, yeniden harekete geçmişler ve bugüne değin süren bir gençlik hareketleri silsilesini başlatmışlardır. Öyle ki; I. Meşrutiyet'te, II. Meşrutiyet'te aktif rol oynamakla birlikte, Milli Mücadele Dönemi'nde de **"Tam Bağımsızlık"** söylemini hayata geçiren kitle olmayı başarmışlardır.

Cumhuriyet döneminde, devletin de desteğiyle geleceğin bilinçli kitlesi olarak gelişen gençler, zaman zaman çeşitli dernekler kurarak seslerini duyurmaya çalışmışlardır. Bununla birlikte; 1932 yılında kurulan Halkevleri'yle birlikte, gerek sosyal, gerek kültürel, gerekse siyasal anlamda büyük bir atılım yapma şansı elde etmişlerdir.

Çok partili hayata geçişle birlikte, siyasal söylemlerin ve dünya görüşlerinin farklılığına bağlı olarak siyasi partilerin yanısıra farklı görüşlere sahip birçok gençlik derneği kurulmuştur. Özellikle çok partili dönemde öğrenci derneklerinin büyük ilgi gördüğünü söylememizde fayda vardır.

Gençlik içerisindeki bu hareketlenme, Halkevleri'nin 1951 yılında kapanmasıyla, siyasal arenaya taşınmış ve özellikle CHP çatısı altında **"ocak"** teşkilatları kurularak daha da etkili hale gelmiştir. 1951 yılındaki CHP Kurultayı'nda kabul edilen yeni tüzük maddeleriyle birlikte artık gençlik örgütlenmesi, CHP içinde yavaş yavaş bir **"yardımcı kol"** halini almaya başlamıştır. Nitekim Mart 1953'te kabul edilen **"CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği"**yle birlikte bu durum daha belirgin hale gelecek ve 1954 yılı başlarında da resmiyete kavuşacaktır.

Türkiye'nin ilk siyasi partisi eliyle Türkiye'de gerçekleştirilen ilklerden birisi olan **"CHP Gençlik Kolları"** kurulduğu günden bugüne, Türkiye'de yaşanan birçok gençlik hareketinde öncü rolü oynamıştır ki; bunun en önemlileri 28 – 29 Nisan 1960 tarihlerinde İstanbul ve Ankara'da gerçekleştirilen öğrenci hareketleri ile 5 Mayıs 1960 tarihinde, yine Ankara'da gerçekleştirilen 555K eylemidir.

27 Mayıs sonrasında ilk defa Kurultay heyecanı yaşayan CHP'li gençler, 1961 yılının Ağustos ayı başlarında topladıkları **"CHP Gençlik Kolları Kurultayı"**yla bu anlamda da bir ilki gerçekleştirmişlerdir.

TİP'in gelişmesine bağlı olarak gençlerini yavaş yavaş kaybetmeye başlayan CHP'de 1965 yılında Ortanın Solu felsefesinin ortaya atılmasıyla birlikte, CHP Gençlik Kolları yeniden aktifleşmeye başlamıştır. Bu dönemde CHP'li gençler, Ortanın Solu'nun bayraktarlığını yaparak, partinin **"özgücü"** haline gelmiştir. Tüzükte yapılan değişikliklerle parti içinde etkinliği artan CHP Gençlik Kolları, 1967'de Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nun kurulmasıyla birlikte, okullarda daha rahat örgütlenme imkanı bulmuş ve bunu iyi değerlendirmiştir.

Öyle ki; üniversiteli bir genç önce SDDF'ye alınarak, orada siyasal bir tecrübe kazanarak, bir altyapıya kavuşuyor, daha sonra da CHP Gençlik Kolları'na geçerek, SDDF'de öğrendiği teorileri, gençlik kolları bünyesinde uygulamaya koymaya başlıyordu.

1970 yılında Süleyman Genç'in Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na atanması ve sonrasındaki CHP Gençlik Kolları VI. Kurultayı'nda Gençlik Kolları Genel Başkanlığı'na seçilmesiyle birlikte büyük bir dönüşüm yaşayan CHP Gençlik Kolları, bu dönemde **"Sosyalist"** bir yapıya bürünmüş ve DEV – GENÇ başta olmak üzere diğer sol örgütlerle diyalog içerisine girerek, bu kanallardan beslenmeye başlamıştır. Bu durum, CHP Gençlik Kolları'nın çehresini değiştirmiştir. Bir de bunun üzerine 12 Mart Muhtırası sonrası TİP'in kapatılmasından dolayı, diğer sol örgütlere mensup gençlerin CHP'ye geldiğini ve CHP'nin solda bir çatı haline geldiğini ekleyecek olursak; 1973 yılındaki başarının **"doğal"** bir netice olduğunu kabul etmemiz gerekecektir.

Bu arada CHP Gençlik Kolları, 1970 yılında CHP içerisinde başlayan ve 12 Mart sonrasında su yüzüne çıkan İsmet İnönü – Bülent Ecevit mücadelesinde, feshedilmeyi göz alarak, tavrını Bülent Ecevit'ten yana koymuş, böylece yalnızca CHP Tarihi'nde değil, Türk Siyasi Tarihi'nde de önemli bir kararın altına imza atmışlardır.

1972 yılında Süleyman Genç'in yerine eski bir FKF'li olan Sabri Ergül'ün Gençlik Kolları Genel Başkanı seçilmesiyle birlikte, CHP Gençlik Kolları **"Sosyalist"** görüntüsünü devam ettirmiştir. Ancak, bu noktada Sabri Ergül'ün

Gençlik Kolları Genel Başkanı seçildiği kurultayının kaynaklara alınmamış olduğunu tekrar vurgulamak isterim. Zira kaynaklara alınmamış olan bu kurultayı da hesaba katacak olursak; CHP Gençlik Kolları'nın 12 Eylül öncesinde gerçekleştirmiş olduğu kurultay sayısı, 9 değil, 10 olması gerekmektedir. Doğal olarak bugün CHP Gençlik Kolları'nın 11 olarak kabul edilen kurultay sayısı, aslında 12 olması gerekmektedir. Dikkatle takip edildiği takdirde, çalışmada özellikle 1972'den itibaren Gençlik Kolları Kurultayları'nın kaynaklarda geçtiği gibi değil, aslında olması gerektiği gibi işlendiği görülecektir.

Özellikle 1972 yılında Sabri Ergül'ün seçilmesinden itibaren CHP Gençlik Kolları'nda deyim yerindeyse, kavgalı bir dönem başlamıştır. Bu kavgalar çoğunlukla 1974, 1976 ve 1979 yıllarındaki Gençlik Kurultayları'nda görülmekle birlikte, bu kurultayların hemen öncesinde ve sonrasında da gençler arasında yoğun tartışmalar, hatta kavgalar yaşandığına tanık olmaktayız. Her ne kadar Gençlik Kurultayları'nda ana kademe yöneticileri kürsüye geldiklerinde gençlere birlikten, beraberlikten bahsetmişse de başta dönemin CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit olmak üzere, CHP Genel Merkez Yönetimi'nin de gençler arasındaki tartışmalarda ve kavgada parmağı olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

CHP – MSP Koalisyonu tartışmalarında, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e karşı hareket eden Sabri Ergül'ün Gençlik Kolları Genel Başkanlığı görevinden alınıp, yerine önce Korkut Özok'un, sonra da Semih Eryıldız'ın atanmasıyla birlikte yeniden **"Sosyal Demokrasi"**ye geçiş yapan CHP Gençlik Kolları, bu süreçten itibaren daha çok parti içi eğitime ağırlık verirken, özellikle Zeki Alçın ve Süha Akıncı dönemlerinde parti politikalarını yönlendirici ve halkın sorunlarını ön plana çıkaran eylemler, etkinlikler ve bilimsel toplantılar gerçekleştirmişlerdir. Demokratik Sol Düşünce Forumları, Gecekondu Kurultayı, Kırsal Alanda Yapısal Değişiklik Forumu vs. gibi…

Bununla birlikte, parti içi iletişime ağırlık veren, partinin mahalle temsilcilerine varana kadar tüm örgütle diyalog içerisine giren ve sendika, meslek odaları ve de derneklerle ilişkilerini sağlamlaştıran CHP Gençlik Kolları, bu çalışmalarının meyvelerini 1977 yılında gerçekleştirilen genel ve yerel seçimlerde toplamaya başlamıştır. Örneğin; CHP Gençlik Kolları kendi içinden yetişen Semih Eryıldız'ı milletvekili, yine Gençlik Kolları'ndan yetişen 30 yaşındaki Ali Dinçer'i

Türkiye'nin Başkenti'nin Belediye Başkanı olarak seçtirmeyi başarmıştır. Gençlik Kolları yalnızca bununla yetinmemiş, Türkiye'nin birçok yerinde İl ve İlçe Başkanları'na kendi içinden yetişmiş genç siyasetçileri seçtirmesini bilmiştir.

İşte bu noktada CHP Gençlik Kolları Eski Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri'nden Sayın Kadri Atabaş'ın *"Bugün CHP'nin A takımı olan Deniz Baykal, Önder Sav ve ekipleri, CHP Gençlik Kolları'nın bu güçlü dönemlerine tanık oldukları için, gençliğin yeniden aynı güce kavuşmasından korkuyorlar. Bu nedenle Gençlik Kolları'nı güçlendirmek istemiyorlar"* sözü aklıma geliyor.

Gençlik Kolları'nın bu aktifliği CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit başta olmak üzere, CHP Genel Yönetim Kurulu'nu yeni bir operasyon yapmaya zorlamış, ancak bu operasyonlar bir türlü istenen sonucu vermemiştir. Öyle ki; CHP Genel Yönetim Kurulu tarafından Gençlik Kolları'na bir yıl içerisinde üç tane Genel Başkan atanmıştır.

12 Eylül öncesinin son Gençlik Kolları Kurultayı'nda CHP'li gençler, Genel Merkez'in desteklediği Emin Koç'a karşı Hasan Belovacıklı ve ekibini göreve getirmiş ve böylece Bülent Ecevit'in İsmet Paşa'ya karşı mücadele ettiği sıralarda, 6 – 7 Mayıs 1972 tarihlerinde gerçekleştirilen 5. Olağanüstü Kurultay'da dediği gibi **"Kapıkulu"** olmadığını göstermiştir.

Hasan Belovacıklı ile birlikte yeniden daha **"sol"**a kayan CHP Gençlik Kolları, 1974 yılından beri çatıştığı **"sol"** gruplara, birlik ve beraberlik çağırısı yapmaya, CHP çatısı altında buluşmaya davet etmeye başlamıştır. Daha çok dışa dönük söylemler içerisinde giren CHP Gençlik Kolları, özellikle **"sağ"** gruplara karşı sert söylemleriyle dikkat çekmiş ve siyasetini buna göre kurgulamıştır. Bu nedenle CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı, bu siyaseti yüzünden 12 Eylül sürecinde yargılanacaktır.

12 Eylül Darbesi'yle birlikte Türkiye'de siyasi faaliyetler sona ererken, toplumsal olarak da büyük bir travma yaşanmıştır. Zira 12 Eylül, toplumu sinmiş, pusmuş ve kendi kabuğuna çekilmiş bir hale sokarak, Türkiye'yi **"korkak"** ve **"tüketici"** bir toplum olmaya doğru sürüklemiştir. Bunu da CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Hasan Belovacıklı başta olmak üzere, CHP Gençlik Kolları üyelerinin de içinde bulunduğu birçok genç vatan evladını yargılayarak, fişleyerek, işkenceden

geçirerek ve hatta idam ederek yapmıştır. Nihayetinde bugün, içinde bulunduğumuz toplum inşa edilmiştir.

Ayrıca siyasi bir okul niteliği taşıyan CHP Gençlik Kolları, Türk siyasetine damga vurmuş birçok ismi yetiştiren bir **"ocak"** olduğunu belirtmek gerekmektedir. CHP Eski Genel Başkanları'ndan Bülent Ecevit, Hikmet Çetin ve Altan Öymen, CHP Genel Sekreteri Önder Sav'ın yanısıra merhum Gazeteci Uğur Mumcu, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Alev Coşkun bunlardan yalnızca birkaçıdır. CHP Gençlik Kolları yalnızca bugün başka partilerde siyaseten yapan isimlerin de yetiştiği ocak olma özelliğini taşımaktadır. Örneğin; bugün AKP Adıyaman Milletvekili olan Şevket Gürsoy, AKP tarafından TBMM'den geçirilmeye çalışılan yeni Anayasa taslağını hazırlayan komisyonun başında bulunan Prof. Dr. Ergun Özbudun, bugün DSP'de üyesi olan Prof. Dr. Semih Eryıldız ve Türkiye Değişim Hareketi'nin başında bulunan Mustafa Sarıgül de CHP Gençlik Kolları'ndan yetişmiş, ancak bugün CHP'nin dışında siyaset yapan isimlerin bazılarıdır.

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanları'na şöyle bir baktığımızda; CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun oluşturulduğu 1954 yılından 1980'e kadar geçen süre içerisinde toplam 19 kişinin CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı olarak görev yaptığını görmekteyiz.

1954 yılından 27 Mayıs 1960'taki askeri müdahaleye kadar Suphi Baykam, Ziya Erdal Güç, Osman Saygılı, Ergün Ertem ve Şevki Aysan'ın Gençlik Kolları Genel Başkanlığı olarak görev yaparlarken;

27 Mayıs 1960'tan 12 Eylül 1980'e kadar ise sırasıyla Erol Ünal, Muzaffer Selçuk, Doğan Araslı, Erkin Topkaya, Günuğur Çambel, Süleyman Genç, Sabri Ergül, Korkut Özok, Semih Eryıldız, Zeki Alçın, Onur Abaan, Süha Akıncı, Emin Koç ve Hasan Belovacıklı Gençlik Kolları Genel Başkanlığı yapmışlardır.

Sonuç olarak; siyasetçi yetiştiren bir okul olan CHP Gençlik Kolları, 12 Eylül süreciyle birlikte etkinliğini yitirmiştir. CHP'nin yeniden açılmasından sonra her ne kadar gençlik kolları, yeniden oluşturulmuşsa da 12 Eylül öncesindeki ivmeyi bir türlü yakalayamamıştır. Bunun nedenlerini, 12 Eylül öncesindeki gençliğin etkinliğine tanık olanların koltuk kaygılarına, 12 Eylül sonrası yetişen gençliğin karakteristik yapısına veya yasaların kısıtlamalarına bağlamak mümkün. Ancak

bunların hiçbirisi CHP Gençlik Kolları'nın eskisi kadar aktif olamaması için yeterli bir neden değildir.

CHP'li gençler, günümüzde CHP Gençlik Kolları'nın 30 yıl önce sahip olamadığı olanaklara sahip. Aslında yapılabilecek çok şey var. Ancak önerim o ki; 12 Eylül öncesinde yapılmış olan kurultaylar, bilimsel toplantılar vs. yeniden gündeme getirilsin ve bu çalışmalar yeniden canlandırılsın. Türkiye'nin bu tür **"sonuç alınabilecek"** çalışmalara ihtiyacı olduğu kanaatindeyim.

EKLER

EK – 1

Türkiye Milli Talebe Federasyonu'na mensup gençlerin, CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği mektupta şunlar dile getirilmiştir:

"Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine,

Bugünkü dünya gençliğinin teşkilatlanmaya verdiği önem ve bu yoldaki çalışmaları malumunuzdur. Türkiye'de teşkilatlanmış bir gençlik kütlesi olarak biz yalnız talebeleri ele alabiliriz. Talebe cemiyetleri, talebe birlikleri ve nihayet (T.M.T.F.) rumzu ile tanınan Türkiye Milli Talebe Federasyonu görülür.

Bu teşekkül, W.A.Y. dünya gençlik teşkilatında Türkiye'yi temsil eder. Halbuki, dünya gençlik teşkilatına iştirak eden diğer milletlerin gençlik teşkilatları bizim iştirak eden teşkilatımız gibi değildir.

Onlarda; işçi sendikaları, talebe teşekkülleri, muallim birlikleri v nihayet siyasi partilerin gençlik teşekkülleri bir milli komite kurar ve dünya gençliğine bu şekilde iştirak eder.

İstişari ve temsili mahiyette olacak olan bu teşekkül için partimizde de istişari bir temsili mahiyette bir gençlik teşkilatı kurulmasını, Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nda çalışmış partili arkadaşlarınız olarak teklif ediyoruz.

Eminiz ki çok yakın bir gelecekte diğer siyasi partilerde bu çeşit teklifler, onların siyasi kanaatlerini benimsemiş arkadaşlarımız tarafından yapılacaktır.

Biz milli menfaatlerde aynı yönde gördüğümüz parti menfaatlerini her türlü şahsi hırsın üzerinde gördüğümüz içindir ki inandığımız davanın gerçekleşmesine çalışacağız.

Bu teklifi getirirken cevap vermek mecburiyetinde olduğumuz bazı sualleri sırası ile aşağıya alıyoruz.

1 – Genç nedir?

18 ile 35 yaş arasında bulunan ve herhangi müstakil ve volenter bir teşekkülde çalışan kimse beynelmilel manada ilk akla gelen tariftir.

2 – Bu teşekkülden fayda mülahaza edilir mi?

Bu sualin cevabını üç plan üzerinde inceleyerek teşekkülün gaye ve teşekkül manasını ortaya atalım.

A) İç Planda

1 – Parti prensiplerini gençlik seviyesinden gençliğe faydalı kılmak

2 – Gençlik davalarının hallinde parti prensiplerinin esas ithaz edilmesi

3 – Partide böylece mesuliyet ve vazifelerini müdrik olarak yetişmiş gençlerle ilerinin kadrolarını temin etmek.

4 – Gene böylece prensipler bakımından insicam sağlamak

5 – Gençlik idarecileri yetiştirmek

6 – Bu yönde beynelmilel çalışmalardan ve beynelmilel asistanlardan yardımlar sağlamak

B) Milli Planda

1 – Aynı maksatlarla çalışan, fakat prensip ve metotları değişik olan milli teşekküllerle işbirliği yaparak, yalnız müşterek mevzuu olan Gençlik üzerinde çalışmak

2 – Bu gaye ile, mezkur teşekküllerle bir koordinasyon komitesi teşkil etmek (İş bu komite temsili ve istişari bir komitedir)

C) Beynelmilel Planda

Böylelikle teşekkül eden Türk gençliğinin görüşünü beynelmilel plana çıkarmak ve fikir teatisinde bulunmak

Faydalarını kısaca üç planda anlattığımız bu gençlik teşekkülünün partinin seçim sıralarında da en çok istifade edebilecek bir organı olacağına inanıyoruz. Bu hususta hazırlanmış bir propaganda bürosu tasarısı ve parti gençlik teşkilatı tüzüğü emrettiğiniz zaman yollanmak üzere elimizdedir. Bu teşkilatın kurulması için gereken işlemin yapılmasını ve icap ederse yüksek kurultayda bu fikirlerimizin müdafaası için bir gündem maddesinin genel sekreterlikçe teklifini en derin saygılarımla arz ederim efendim.

İlhan Engin Dündar Kalyoncu Yakut Eltutar”

EK – 2

Tokat Milletvekili Zihni Betil, CHP İstanbul İl Başkanı İlhami Sancar'a gönderdiği mektup şu şekildedir:

Ankara: 12.10.1951

"Kardeşim İlhami Sancar,

Türkiye Milli Talebe Federasyonu'ndan İlhan Engin, Dündar Kalyoncuoğlu ve Yakut Eltutar imzasıyla aldığımız mektup örneğini ilişik olarak sunuyorum.

Bu mektupta, yalnız İlhan Engin'in imzası vardır. Diğerlerinin sadece isim ve soyadları yazılıdır. Bunları tanımadığımız gibi kendileri hakkında herhangi bir bilgiye de sahip değiliz. Yazılarından ve bilhassa tekliflerinden sarih bir fikir edinmek de kabil olmadı.

Kendilerine yazılı bir cevap vermeden evvel, bilhassa senin kendileriyle temas etmeni uygun ve zaruri bulduk. Zira parti olarak biz, gençlikle yakından temas sağlamayı düşünmekteyiz. Kurultayda bu mesele üzerinde önemle ve ciddiyetle durulacağı da tahmin edilmektedir.

Senin bu hususta yapacağın temas ve bildireceğin mütalaa bizim bu konu üzerinde kurultaya hazırlıklı olarak gitmemiz bakımından çok faydalı olacaktır.

Bu itibarla, bu arkadaşları çağırarak görüşmeni ve bu mevzu üzerinde başkaca incelemeler yaparak neticeyi bize bildirmeni şahsen ve hususi olarak senden rica ederim. Bu mevzuda üzerinde durduğumuz hususlar şunlardır:

1 – Bu arkadaşların hüviyetleri nedir? Gençlik muhitinde tanılan, sevilen ve kabiliyeti olan kimseler midir? Gençlik üzerinde nüfuz ve tesirleri var mıdır? Gençlik teşkilatı hakkında sarih ve bizce yapılması mümkün gerçek teklifleri nelerdir?

2 – Gerek bu arkadaşlarla gerekse diğer gençlerle temaslardan edineceğin intiba ve kanaate göre partimiz gençlik teşkilatı işinde teşebbüs itibariyle diğer partilere tekaddüm etmek mecburiyetinde midir? Hemen teşebbüse geçmek icap ediyorsa bunun ne tarzda yapılması uygun olur?

3 – Bu gençlik teşkilatının kadrosunu ve çalışma tarzlarını bir yönetmelikte tespit eden gençliğin parti işlerine bilfiil karışmasından fayda mı yoksa ileride parti içi ve partiler arası ihtilaflara yol açmak gibi zararlı neticeleri mi olur?

4 – Yönetmelik yapılmaksızın ve tüzükte sarih hükümler bulunmaksızın gençliğin sessiz ve sedasız partimize sempatisini ve bağlılığını sağlayabilmek için ne gibi teşebbüslere geçmek lazımdır?

İstanbul gençliğini yakından müşahede ve takip etmek imkanına sahip bulunan senden bu hususta bizi müşahede ve mütalaalarınla tenvir etmeni tekrar rica eder, muhabbetle gözlerinden öperim kardeşim.

CHP Genel Sekreteri A.
Tokat Milletvekili
Zihni Betil"

EK – 3

29 Mart 1953 günü gerçekleştirilen CHP Üniversiteliler Gençlik Ocağı'nın açılışında Şevki Aysan, Turhan Öztürk ve İsmet İnönü'nün konuşmalarından sonra özetle aşağıdaki konuşmalar yapılmıştır:

Kasım Gülek (CHP Genel Sekreteri):

"Bugün topluluğumuz içinde yarının milletvekilleri, bakanları, Cumhurbaşkanları var. Partinize büyük hizmetler edeceksiniz. Cumhuriyet Halk Partisi seçimden sonra arasına katılan gençlerle bilhassa iftihar ediyor. Toplanmakta olan Parti Meclisi üyelerinin dörtte biri de seçimden sonra aramıza katılmış arkadaşlardır. Bu, partimizin istikbali bakımından sevinçle karşılanacak bir durumdur.

Memleketimizi bugünkü ileri vaziyetine yükselten inkılaplarımızdır. Atatürk, inkılapları gençliğe emanet etmişti. Gençlik bu emanete layık olduğunu ispat etti. Memlekette inkılaplar hakkında tereddütler ortaya atıldığı zaman gençlik kaya gibi dimdik durarak, onları müdafaa azminde olduğunu gösterdi"

Naki Cevat Akkerman:

"Bu teşebbüs ve başarının ilçe teşkilatında ve daha yüksek kademelerinde uyandırdığı müspet tesiri bilhassa belirtmek isteriz. Çünkü bu başarı ile Kemalizm yolunda sakin, sokulgan, cana yakın ve ilerisi için hepimize ümit ve ferahlık veren genç ve idealist arkadaşlarla fiili olarak işbirliği yapma bahtiyarlığına eriştik. Yaşayın, var olun gençler.

Kemalizm, maddi ve manevi varlığımızda yeni bir insanın ifadesidir. Bu insanın maddi cephesi her yönden yarı sömürge haline gelmiş olan harap Türk vatanının imarı, fakir düşen Türk milletinin refah ve saadetidir.

Manevi cephesi ise, yüzyıllardan beri başıboş bir akışla dünya olaylarından uzak kalmış bir milleti, ileri medeniyet seviyelerine eriştirmek için kendi özü içinde bir topluluğa ulaştırmak ve milli irade şuuru ile besleyip yoğurmaktır.

Gerçekten dünyada gelmiş geçmiş kavimlerin ve bugün de yaşayan milletlerin hiçbirine nasip olmayan şan ve şeref menkıbeleriyle dolu beş bin yıllık bir tarihin bağrından kopup gelen Türk milleti, tehlikelerle dolu bugünkü dünya olayları arasında kendi varlığını korumak, çağdaş yüksek medeniyet seviyesine erişmek ve

onun üstüne yükselmek için kendi tarihinin en önemli bir devrini yaşamaktadır. Bu, kısacası batıya dönüş ve yeni bir dünyaya giriş devridir. Bizi teokratik bir devlet nizamından laik cumhuriyete, kozmopolit bir Osmanlılık zihniyetinden milli ve demokratik bir devlete, bir taraflı sömürücü iktisadi rejimlerden Sosyalizan bir anlayışa götüren devrimlerin ifadesi işte budur.

Tarihin seyri içinde koca bir milleti garplılaştırmak için 1839 Tanzimatıyla başlayan, fakat hakikatte Atatürk devrimleriyle tahakkuk safhasına giren bu maddi ve manevi inşa hareketlerini en kısa zamanda vatanın her bucağına ulaştırmak ve milletin bütün benliğine sindirmek, milli bünyenin organları olan her nesle düşen kutsi vazifedir.

Kültürce, iktisatça, ziraatça, ticaretçe geri kalmış olan bir milleti yetiştirmek ve bunu önleyen bütün gelenekleri yıkarak devrimler nizamını kelimenin tam manasıyla tahkim etmek için Atatürk bize doğru yolu göstermiştir. Büyük Ata diyor ki;

— Muvaffakıyeti teshil için bütün çarelerin başında milletin tenviri ve irşadı bulunuyor. İnşa davalarımız işte bu realitenin içindedir. Önce kendi kendimizi ve sonra derin bir vazife ve mesuliyet duygusu altında, bütün varlığımızı bütünlüğüne bağladığımız milleti tenvir ve irşada mecburuz.

Memlekette devrimlerin hazırladığı insan hak ve hürriyetlerine dayanan, hukuk ve ahlaka bağlı bir devlet sistemi, demokratik bir rejim kurulmuştur. Bu rejimin dayanakları, millet menfaat ve iradesinin kaynağı olan siyasi partilerdir. Bunlar, devlet idaresinde ekonomik, sosyal ve politik maksatlar gibi belli prensiplerde düşünce birliğinden doğan ve böylece içtimai hizmet teşkilatından başka bir şey olmayan devlet idaresinin istikametini, millet idaresine göre tercih eden teşekküllerdir. Parti programları, düşünce sistemlerini bir araya toplayan ideolojilerdir. Bütün bu ideolojiler yeni inşa hareketlerinin hedefleridir.

Yukarıda birkaç kelime ile mahiyetlerini belirttiğimiz devrimler, Cumhuriyet Halk Partisi'nin ideolojisidir. Bu partiye analık yapan Müdafaa – i Hukuk Cemiyeti'nin tahakkuk ettirdiği istiklal ve milli egemenlikle kurtuluş ve Cumhuriyet Halk Partisi'nin kuruluşunu takip eden ilerleme ve manevi gelişme de bu ideolojinin yarattığı inşa hareketlerinin mahsulleridir.

Genç arkadaşlarım!

Yarın millet hizmetinde vazife ve mesuliyet almaya ve sizlerden önceki nesli istihlafa hazırlanıyorsunuz. Onların yerlerine geçeceksiniz. Başlayan inşaya devam sizlerin omuzlarınıza yüklenecektir.

Sosyal hayatımız istihale üzerindedir. Bu değişiklikler sizleri yeni ve çetin davalar karşısında bırakacaktır. Bunları hal ve millet menfaatlerine uygun istikametlere tevcih etmek sizlere düşecektir. Tabiatın ölmez kanunu budur.

Kemalizm yolunda devam edeceğiniz inşada başarının sırrı fikri kemaldir ve Atatürk'ün gösterdiği yolda tenvir ve irşat, iyi hazırlanmakla v bilgi ile mümkündür.

Üniversiteli genç arkadaşlarımız tarafından kurulan ve ileride partinin gençlik koluna çekirdek teşkil edecek olan bu ocak, Cumhuriyet Halk Partisi'nin ideolojisiyle, bunun yanında müesses bütün partiler ideolojilerinin ana vasıflarını, prensiplerini, inkişaf ve seyirlerini ve bu arada milli bünyeyi ilgilendiren bütün sosyal meseleleri tahlil edici ve öğretici bir kültür yuvası ve büyük Ata'nın tabiriyle siyasi bir okul olacaktır.

Kapıları taraflı tarafsız öğrenci veya serbest bütün gençliğe açıktır. Biz Halk Partililere göre gaye amme menfaatinin ifadesi ve sosyal hayatımızın müşterek vasfı olan Kemalizm'in tahakkukuna gayrettir. Bunun için dinleyeceksiniz, soracaksınız, konuşacaksınız ve Kemalizm'in amilleri ve mürşitleri olacaksınız.

Yolunuz açık olsun genç arkadaşlarımız."

Şemsettin Günaltay (Eski Başbakan):

"Tarih demokratik şekilde başlayan hareketlerin istibdatla neticelendiğini gösteriyor. Tarih gösteriyor ki iktidarı ele geçirmek için her çareye başvurmaktan çekinmeyen, halkı okşamak yolunu tutanlar, iktidara geçince istibdada meyletmişlerdir. Bu memleket için de bu tehlike daima mevcuttur"

Günaltay, daha sonra gençlerin her faaliyette olduğu gibi parti faaliyetinde de mühim rol oynandığını, vatanımızın kurtarılması mücadelesinde de üniversite gençlerinin ön safta savaştığını belirtmiş ve gençlerin memlekette demokrasinin yerleşmesi yolundaki mücadelesinin önemine değinmiştir.

Faik Ahmet Barutçu (CHP Grup Başkanvekili):

"Genç inkılapçılar, büyük vatan hizmetinde yollarınız açık olsun. Bir ideal yolunda her türlü menfaat düşüncesinden uzak hizmetleriniz başarılı olsun. Daima en iyiye, en mükemmele, istikbale doğru size candan başarılar, tebrikler…"

Nihat Erim:

"Genç arkadaşlar,

Hayatın hazırlık safhasında memleket hizmetinin en şereflilerinden birine şimdiden başlamak için burada toplanmış bulunuyorsunuz.

Size her zaman söylediğim gibi, bir memleketin düşmesi de, yükselmesi de o memleketin gençlerine, aydınlarına, seçkinlerine bağlıdır. Türkiye'nin demokratik hayatında gerilemesi de, ilerlemesi de sizlere bağlıdır. Sizin memleket hizmetinde göstereceğiniz başarı, demokratik hayatı geliştirecektir. Bunun en canlı misalini memleket içindeki irticai kıpırdanışlara azimle karşı koyuşunuz teşkil etmektedir.

Çok partili hayata geçtikten sonra iktidar sömürücüleri, dini hisleri tahrik ederek oy avcılığına çıkanlar, bir aralık işi çok azıtmıştır. İşte o anda sizler, Ankara ve İstanbul üniversitelerinin aydın gençleri onların karşısına dikildiniz. Şuurlu ve azimli hareketiniz memleketi büyük felaketlere sürüklenmekten kurtarmıştır. Bu, büyük bir hizmet olmuştur.

Bugün demokrasimiz bulunduğu yerde durdurulmakta, yerinde saydırılmaktadır. Bu yerinde sayış gerilemeye inkılâp edebilir; demokratik hayatımız büyük tehlike içine düşebilir.

Bugün Türkiye'de demokrasinin başlıca şartlarından olan murakabe engellerle karşılaşmaktadır. Muhalefet Meclis'e istediği konuyu iktidarın müsaadesi olmadan getirememek durumunda kalıyor. Dünyanın hiçbir yerinde, gerçek bir demokraside iktidarın ölçüsünde konuşabilen bir muhalefete rastlanmaz.

Bugün hükümet memleketin mukadderatıyla yakından ilgili dış politika taahhütleri altına girmektedir. Dışarıya seyahatler yapılmaktadır. Bunlardan hangisi Büyük Millet Meclisi'nde konuşuldu, tartışıldı? Bu meseleleri Meclis kürsüsüne muhalefet getiremiyor. Çünkü gensoru müessesesi iktidarın müsaadesi olmadan işletilemiyor. Şimdiye kadar verilen gensoru önergeleri hep birer bahane ile reddedilmiştir. Hatta iktidar meclis kürsüsünden serbestçe meseleleri izah etmekten, tartışmaktan ihtimamla kaçmaktadır. Murakabe yalnız bütçe vesilesiyle kısmen yapılabilmektedir. Yani yılda ancak bir defa.

Meclis dışı murakabenin ne halde olduğunu Balıkesir ve Manisa hadiseleri göstermiştir. Bu hadiseler Türkiye'nin siyasi hayatında kara bir damga gibi durmaktadır. Devlet Bakanı bu hadiseler için Meclis kürsüsünde "Milli galeyandır"

demiştir. Hayır, arkadaşlar, milli galeyan değil, milli utançtır. Hangi gerçek demokraside, hangi medeni memlekette muhalefet partisi lideri olan eski Cumhurbaşkanına karşı böyle tecavüzler tertip edilebilir? Devlet Bakanından beklenen, böyle hadiseleri teşvik etmek değil, takbih etmektir. Tertipçileri kanunun pençesine teslim etmektir. Bu yapılmamıştır. Balıkesir ve Manisa hadiseleri Türkiye'nin siyasi hayatında kara bir lekedir. Bu leke temizlenmedikçe, serbest murakabeden, toplantı hürriyetinden, emniyetten bahsetmek gülünç olur. Bu leke temizlenmelidir. Çünkü Türk milleti o seviyelerin çok üstündedir.

Murakabenin bir başka şartı olan basını, beslemecilik büyük bir baskı altında yaşatmaktadır. Bugün basını ciddi tenkide tabi tutmak isteyen her şahıs resmi ilanların tamamen kesilmesini göze almaya mecbur bırakılmaktadır.

Satışı ne olursa olsun, ne kadar yüksek olursa olsun bir gazeteye resmi ilan verirken, onun tenkitte can sıkıcı bir şiddet gösterip göstermediğine bakılmaktadır. Basın vazifesini yapmaya çalışırken, işte bunları göz önüne almaktadır. Öte yandan resmi ilanla kiralanmış, satın alınmış birtakım siyasi karakteri zayıf kalemler şakşakçılıkla meşguldürler. Sorarım size arkadaşlar, vatandaşın 10 kuruşuna, 15 kuruşuna kıyarak alıp okumadığı bir gazete ne için ve kimin için çıkar? Elbette kendisini besleyen, kendisine satışıyla hiç mütenasip olmayan miktarda resmi ilan parası verenleri memnun etmek için.

Bir yandan dürüst gazeteleri ağır bir mali baskı altında tutmak, öte yandan ahlakı müsait olanları besleme olarak kullanmak. Bu şartlar altında her türlü baskıdan, endişeden uzak bir basın murakabesi vardır denilebilir mi?

Gençler, Meclis murakabesi, Meclis dışında siyasi toplantılarla murakabe, basın murakabesi, serbest, demokratik hayatın vazgeçilmez şartlarıdır. Bunlar olmayınca demokrasi gerçekleşmiş sayılamaz. Sizler bu memleketin aydınlık kafalı, seçkin insanları olarak irtica sömürücüleri karşısında nasıl dikildinizse, demokrasimizi tehdit eden tehlikeler karşısında da öyle şahlanmalısınız.

İlave edeyim ki bu mücadele için, sizin topunuz tüfeğiniz yok. Bu hareketleri beğenmediğinizi söyleyeceksiniz. İcap ederse hiç ses çıkarmamak suretiyle, manidar, buz gibi sükûtunuzla kanaatinizi belli edeceksiniz. Bir milletin seçkinleri, münevverleri demokratik hayatı tehlike içinde bırakanlara kaşlarını çatarsa, mukavemet eden kuvvetler yıkılır, yıkılmaya mahkûm olur.

Mücadeleye atılmak üzere olduğunuz bugün, size başlıca şu öğüdü vereceğim: Memleket hizmetini her şeyin üstünde tutunuz. Siyasi ahlaka herşeyden çok kıymet veriniz. Hiçbir siyasi ihtiras, hiçbir dünya nimeti sizi memlekete hizmet yolundan ayırmasın. Ayırmayacağına eminim."

Reşat Şemsettin Sirer:

"Gençler, size Cumhuriyet Halk Partisi saflarına katılmak teşebbüsünüzün iyi bir hareket olduğunu söylemekle iktifa edeceğim. Cumhuriyet Halk Partisi'nin geri kalmış bir milletin kalkınışı tarihidir. Siz bu partiye girmekle bu tarihin varisleri arasına katılıyorsunuz. Bu tarihi meydana getirmiş olanların şereflerine ortak olacaksınız. Bundan dolayı sizi tebrik ederim.

Cumhuriyet Halk Partisi iktidardan ayrıldığı zaman onun için yapılacak vazife kalmış mıdır, kaldıysa o bu vazifeleri yapabilecek midir? Sorusu zihinleri tırmalamaya başlamıştı.

Bu suallerin cevapları verilmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi muhalefeti sırasında iktidarda iken Türk Milletine kazandırmış olduğu şeylerin kaybolmaması için bekçilik etmiştir.

Eğer o bunu yapmasaydı 30 yılın kazandırdıklarından bazılarının veya birçoğunun kaybolması ihtimaliyle karşılaşabilirdik.

İrtica tehlikesinin sezen ve memleketi uyandıran Cumhuriyet Halk Partisi olmuştur.

Cumhuriyet Halk Partisi geri zihniyetle, müdafaa ettiği davalar sebebiyle kütlelerle mücadele etmiştir. Milli şuur içinde bu memleketin inkişafını sağlamak isterken bunu istemeyen dışarıdaki yabancılar ve içerideki unsurlarla mücadele etmiştir."

EK – 4

7 Ocak 1954 günü gerçekleştirilen Genç Demokratlar Teşkilatı'nın kuruluşu münasebetiyle yapılan törende Hüsamettin Cindoruk'un konuşmasından sonra özetle aşağıdaki konuşmalar yapılmıştır:

Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu:

"Genç arkadaşlar!

Sizler de bugünden itibaren büyüklerinizin ve ağabeylerinizin yolculuğuna katılıyorsunuz. Sizleri tebrik ederim.

Genç arkadaşlar,

Bu yaşta istikbale hazırlanmak için istikbale ümitle bakınız ve inanınız. Bu zor yolculukta yardımcılarınız çok olacaktır. Bu yardımcılarınız arasında ekseriyeti yaşlı arkadaşlarınız teşkil edecektir. Fikre hizmet etmek, bizim olduğu gibi sizin de emeliniz olmalıdır ve olacaktır. İşte vazifelerinizden biri de budur. Sizler bir ailenin ferdisiniz artık. İşte bunun içindir ki o ailenin fena günlere doğru gittiğini gördüğünüz gün elinizden geleni yapacağınıza eminim ve sizlere güveniyorum. Demokrat Parti'nin genç insanları olarak ağabeylerinizden ders alacak ve bizler de sizlere bu dersleri vereceğiz. Bu bizim için bir vazifedir. Bu milletin istikbali için hakikati müdrik olarak çalışacaksınız. Yarın bu memleketin bir münevveri olarak köy köy dolaşacak ve fikren yardım bekleyen vatandaşlara yardım edeceksiniz. Genç Demokrat arkadaşlar, sizlere Genel İdare Kurulu adına muvaffakıyetler temenni ederim"

Fuat Köprülü (Dışişleri Bakanı):

"Sevgili genç arkadaşlar,

Bugün sizlere hitap ederken hakikaten çok büyük bir heyecan duyuyorum. Bunun sebeplerinden birisi de teşkilat açılışının 8 sene evvel Demokrat Parti'nin kuruluşunun sene – i devriyesine tesadüf etmesidir. Bunun için sizleri tebrik ederim.

Genç arkadaşlar,

Bize gösterdiniz ki, bizden nasihat almaya ihtiyacınız yok. Hadiseleri büyük bir fikir olgunluğu ile takip etmektesiniz. Hayata atılmadan gençlerin siyasi hayata girmeleri çok değerli bir harekettir. Memleketinin siyaseti ile meşgul olmamak, memleketi ile alakadar olmamak demektir. İşte böyle hodbin insanlar kendileri için

çalışanlardır. Ancak memleket ileri gittiği zaman insan mesut olur. Gençleri tebrik ederim. Partiler, hodbin ve kendileri için yaşayan insanların her çareye başvurarak gayelerinden istifade yoluna gidebilmeleri için bir vasıta değildir. Memleket ne olursa olsun ben kendime bakarım zihniyeti, dünyanın en geri milletlerinde bile yoktur. Bizim kuruluşumuzdan bugüne kadar daima savunduğumuz prensip budur. Sizin de bu olacaktır. İnsanları sözleri ile yaptıkları işler arasında bir ahenk bulunmalıdır. İnsanları aldatmaya imkan yoktur. Dünyada akılsız insan yoktur. Dünyada akılsız insan, karşısındaki insanı kandırabileceğine inanan insandır. Parti hayatında inanmak esastır. Bundan sonra inandırmak şarttır. İnanmayan ne kadar çok olursa olsun hiç aldırış etmeyin. Ancak muhaliflerimiz arasında bile olsa inanan bir kişiye rastlarsanız onu muhakkak kaale alın, onu hesaba katın.

Genç arkadaşlar,

Az evvel, benden evvel konuşan genç arkadaşlarınızın sözlerini teyit ederek fikir sahasındaki faaliyetlerimiz size bir temel olacaktır. Parti demek, dünya ve memleket siyasetinden bir parça malumatı ve görüşü olan bir topluluk demektir. İşte Demokrat Parti bu ahenkli ve sistemli çalışmaları ile örnekler vermiştir. Mücadele şarttır. Ancak, fikirlerle olmalıdır. Şahsiyatla ve muhteris insanlarla mücadele etmeyiniz. Onlar memlekete zarar getirecek kimselerdir. Bir partide fikir, görüş ve arkadaşlık birliği ne kadar iyi olursa, o partinin çalışmasından o nispette randıman alınır. İnsanlar şer içinde birleşebilirler. Onlar daima fenalık düşüncesinde olduklarından, çok kısa bir zamanda birbirlerinden ayrılarak dağılırlar. Demokrat Parti Programı, Türk milletinin siyasi olgunluğunun timsalidir. İşte partimiz bu programla tatbikatından da çok kısa bir zamanda muvaffak olmuştur. Türk köylüsünün de asırların bahşettiği asilliği görülmektedir. Bu millet, öyle bir millettir ki, okuma – yazma bilmeyenlerin içinden siyaset adamları ve ne kadar ünlü ordu kumandanları yetiştirmiştir. Köylüye yükselerek, onun ruhundan, bilgisinden istifade ederek memleketi yükseltiniz. Eğer Türk köylüsü olgun olmamış olsa idi, bu memlekette demokrasinin kurulmasına daha en az 50 sene lazımdı.

Aziz Genç Demokrat arkadaşlar,

Sözlerimi bitirirken tuttuğunuz yolda başarılar dilerim"

Samet Ağaoğlu:

"Bugün hakikaten tarihi bir gün yaşamaktayız. Buradaki şu coşkun heyecanımızla bir defa daha ispat etmiş bulunuyoruz ki, bu partiyi sıkı bir tesanüt içerisinde sonuna kadar devam ettireceğiz. Bu çalışmalarımızda bugünden itibaren saflarımıza katılan genç arkadaşların rolü büyük olacaktır"

Osman Şevki Çiçekdağ (Adalet Bakanı):

"Genç arkadaşlarım,

Bugün sanki 1946 senesinin 7 Ocak günü gibi heyecanlıyım. Sanki bugün, o günü temaşa ediyoruz. Bu tarih, Demokrat Parti'nin kuruluş günüdür. O gün, hürriyete susamış millete doğan bir güneşin hatırasını şimdi yaşamaktayız. Gene 1946 senesinde Cebeci Çayırı'nda 80 bin kişinin toplandığı anı, gözümün önüne getiriyorum. Şimdi şu an sizler de 80 bin kişi kadar heyecanlısınız. Buna inanıyorum. O günkü konuşmamızda şunları söylemiştik:

Bu memlekette bir gün elbet sabah olacaktır. Hakikaten dediğimiz oldu. 7 Ocak 1946'da şafak söktü. 14 Mayıs 1950'de de güneş doğdu ve bütün ihtişamı ile nurlu bir sabah oldu.

Partimiz saflarına karışan siz gençler, bu demokrasi fezasının birer küçük güneşi olacaksınız. Şimdi bu güneşi, bu aydınlığı gölgelemek isteyenler var. Siz bu gölgeleri nurlu ve şuurlu varlığınızla yırtacaksınız. İstikbal demokrasinin ve gençliğindir"

Atıf Benderlioğlu (Ankara Belediye Başkanı):

"Çok aziz arkadaşlarım,

Şu andaki asil jestiniz şuurlu kararınız ve güzel sözlerinizle beni de arkadaşlarım gibi sonsuz heyecanlara gark ettiniz. 8 yıllık tertemiz mazisi, tertemiz hali ve parlak bir istikbali olan partimizin saflarına katıldığınız için sizleri gönülden gelen duygularla tekrar tebrik eder ve yolunuzda ebedi muvaffakıyetler dilerken naçiz bir arkadaşınız sıfatı ile daima sizlerin yanı başında ve sizlerle beraber olduğumu arz ederim genç arkadaşlarım"

EK – 5

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Suphi Baykam'ın 21 Şubat 1954'te yaptığı basın toplantısında şunları söylemiştir:

"Yeni teşekkül eden Merkez Yönetim Kurulumuzun ilk defa basınla temas etmekte olmasına rağmen hepinizin merkez teşkilatı olarak vazife gördüğümüz gençlik kollarının yabancısı olmadığınızı biliyoruz. Şüphe yok, sizler gibi Türk umumi efkarı da CHP Gençlik Kolları'na yabancı değildir. Kuruluşunu, geçirdiği intikal devrini yakından bilir. Gençliğe ve demokrasiye hizmet duygusunun doğurduğu bu teşkilat sahip olduğu yeni yönetmelikten sonra hamleci bir ruh kazanmış bulunuyor. Bundan böyle daha disiplinli bir gençlik müessesi olarak çalışacak olan gençlik kolları, bütün varlığıyla gençliğin ve memleketin hizmetindedir.

Bu teşebbüse girişildiği zaman CHP'nin ne kadar ağır tarizlere hedef olduğunu bilmeyen yoktur. Türlü ithamlar yapıldı. Saklı maksatlardan bahsedenler bile oldu. İktidarın bu menfi tutumuna rağmen kısa zamanda meydana gelen gelişme, gençlik kollarının mühim bir ihtiyaca cevap verdiğini göstermeye yetti. Ciddi bir gençlik hareketi olarak şekil bulan bu kollara bahsettiğimiz realite karşısında iktidar daha anlayışlı davranmak mecburiyetini hissetti. Hatta bu kadarla da kalmadı, benzeri bir teşkilatın kendi bünyesinde doğmasını teşvik etti. Ancak ümit edelim ki, bu dönüş politik maksatlardan uzak, samimi bir uyanışın ifadesi olsun. Demokrat Parti'nin gençliğe karşı olan hislerinde müspet değişiklik yapmasından elbette ki memnunluk duyarız. İktidarın zikzaklı politikası bizi müteredditolmaya götürmekte ise, zannediyoruz, mazur görülmemiz gerekir. Gençlik konusunda biz, istikrarlı ve yapıcı bir politikaya taraftarız.

Gençliğin serbest, hür fikirli ve çalışma imkanları sağlanmış bir kitle halinde tutulmasını memleketin istikbal garantisini sayacak kadar mühimsiyoruz.

Gençlik Kolları devrimci, demokrasiye inanmış, olgun fikirli bir gençliğin yetişmesine hizmet edecektir. Merkezi bir teşkilat haline gelen bu kolların gayesi, yeni yönetmelikte şöylece hülasa edilmiş bulunuyor: 'Gençlik Kolları, Atatürk'e, eserlerine ve gençliğe emanet ettiği davalara sadık, işaret ettiği medeniyet yolunda azimle ilerlemeye kararlı gençliğin,

a) Siyasi olgunluğa, vazife ve cemiyet şuuruna sahip, devlet adamı vasıflarıyla mücehhez olarak yetişmesini,

b) Memleket ve dünya meseleleriyle ciddiyetle ilgilenmesini,

c) Milletimizin istikbal garantisi devrimleri ve demokrasiyi kökleştirmek ve daha ileri götürmek için bilgisini genişletmesini sağlayacaktır.

Buna göre gençlik kollarının asıl maksadı, yarınki idare ve politika kadrosunu seviyeli bir hale getirmek olacaktır. Bu gayeye ulaşmak için de, bir taraftan eğitim müessesesi olarak çalışacak olan kollar diğer yandan politikanın içinde, fakat bazı prensiplerin gerçekleşmesi uğrunda faaliyette bulunacaktır. Bu prensipler, milletimiz için hayati ehemmiyette meselelerdir. Demokrasinin mutlak benimsenmesi ve icaplarının titizlikle tatbiki, devrimlerden taviz verilmemesi, medeni cemiyetlere yakışan usullerin sosyal bünyemize hakim kılınması ve nihayet gençliğin siyasi hayatta layık olduğu imkanları edinmesi üzerinde hassasiyetle duracağız.

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları gündelik politika meseleleriyle, bağlı bulunduğu prensipler çerçevesi içinde ilgilenecektir. Bu arada tasrih edilmeyen farklı ileri cemiyet nizamıyla ilgili davalarımıza yönelmiş bütün menfi hareketler elbette C.H.P. gençliğini bir partinin değil, fakat bütün Türk milletinin ölüm, dirim davaları olarak benimsemekteyiz.

Ayrı siyasi inançlar taşımak, demokrasi rejimini kabul etmiş topluluklar için çok tabii sayılması gereken olaydır. Bu gerçeğe rağmen muhtelif partilere mensup olan vatandaşlar arasında farklı muameleler yapıldığını görürsek pek tabii susmayacağız. Çünkü bu muamelenin en hafif manasıyla demokrasiye ihanet olacağı fikrindeyiz.

Biz, Cumhuriyet Halk Partisi saflarında çalışan gençler, müreffeh, medeniyetin bütün icaplarını benimsemiş ve tatbik etmekte olan ileri bir Türk cemiyetinin varlığı yolunda işbaşındayız. Türk milleti, belki tarihinin hiçbir devrinde erişemediği sayıda münevvere bugün sahiptir. Bunun manası, çok iyi kavranmalıdır. Bilinmesi gerekir ki, bu sosyal seviyeden sonra, hiçbir geri harekete artık bu memlekette itibar edilemez. Bilhassa her türlü kanun yetkisine sahip olan iktidar partisinin faaliyetlerini buna göre ayarlaması, hem kendisinin hem milletin faydasınadır.

Münevveri, oylarının toplamı ile değerlendiren sakim zihniyetin ufuklarımızdan silinmesini istiyor, bu düşünüşte olanların içinde bulundukları gaflet uykusundan silkinmelerini gençlik olarak bekliyoruz.

Türk basını demokrasi ve devrimlerin korunmasında, mazideki vatanseverliğine yakışan şerefli bir karakter imtihanı geçirmiştir. Buna rağmen basının hürriyetini sınırlandırıcı teşebbüslere girişilir, birtakım baskılara tevessül edilirse, tereddütsüz ifade ediyoruz ki, Cumhuriyet Halk Partisi gençliği, bütün gücüyle bu gibi hareketlerin karşısındadır.

Bahsettiğimiz meselelerde bütün Türk gençliğinin hemfikir olduğuna muhalif veya muvafık her Türk gencinin milletimizin medeniyet savaşı bahsinde birleştiğine inanmaktayız.

Israrla belirtmek istiyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları her türlü istismar zihniyetini reddeden bir müessesedir. Gaye, çalışma programı ve faaliyeti meydandadır. Bunun dışında eğer isnat politikası devam ederse, bunu iyi niyetle teklif edemeyeceğiz.

Fikri çalışmalar bizim için esastır. Partimizin program ve umdelerini demokrasinin ışığı altında yayarken, kanuna saygı, insan haklarına saygı, ileri cemiyet nizamına saygı prensibimiz olacaktır.

Bütün genç arkadaşlara, bu arada aynı samimi zihniyetin aydınlığında çalışacaklarını umduğumuz Genç Demokratlara Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarından selam, sevgiler…"

EK – 6

1954 yılında kabul edilen CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği aynen şu şekildedir:

“ ***Ana Hüküm***

Madde 1. *– Gençlerimizin sosyal ve politik hayatımızda olgunlaşmasını ve böylece siyasi eğitimlerinin geliştirilmesini sağlamak için, tüzüğümüzün 36 ıncı maddesi uyarınca, Parti kademelerine bağlı yardımcı bir kuruluş olarak Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları kurulur.*

Madde 2. *– Derneklere girebilecek kanuni yaşta olan ve C.H.P. programını benimseyen her vatandaş gençlik kollarına üye olabilir.*

30 yaşını doldurmuş olanlar, bu Kollarla olan bağlılıklarını muhafaza edebilirler. Ancak, bu Kollarda idarecisi olarak ödev alamazlar.

Amaç

Madde 3. *– Gençlik Kollarının amacı;*

a) *Cumhuriyet Halk Partili gençlerin Türk devrimlerine bağlı olarak siyasi olgunluklarını geliştirmek,*

b) *Demokrasinin bütün icaplarını vatandaşlar, hususiyle gençler arasında yaymak, benimsetmek ve kökleşmesini sağlamak,*

c) *Cumhuriyet Halk Partisi’nin ana prensiplerini ve davalarını yaymak, benimsetmek ve kökleştirmek,*

d) *Cumhuriyet Halk Partisi’ni sevdirerek ona taraftar kazandırmaktır.*

Hizmet

Madde 4. –

A *– Toplantılar, konferanslar, münazaralar ve müsamereler tertip ederek Cumhuriyet Halk Partisi’nin devrimci dünya görüşünü geliştirmeye çalışmak,*

B *– Bağlı oldukları Parti kademeleri idare kurullarının muvafakati ile sosyal, ekonomik ve siyasi konularda etütler yaparak broşürler ve dergiler yayınlamak,*

C *– Cumhuriyet Halk Partili gençler arasında dayanışmayı ve yardımlaşmayı kuvvetlendirmek,*

D *– Bağlı oldukları Parti kademeleri tarafından kendilerine verilecek ödevleri yerine getirmek,*

***E** – Parti Merkez İdare Kurulunun kararıyla memleket içi ve dışı gençlik teşkilatları ile münasebetler kurmak ve yapacakları toplantılara katılmak.*

Gençlik Kollarının başlıca ödevleridir.

Kuruluş

***Madde 5.** – Gençlik Kolları İller'de, İlçeler'de, Bucak ve Ocaklar'da kurulur.*

Kol kurulmayan yerlerde temsilci bulundurulur. Parti Merkez İdare Kurulu Gençlik Kolları çalışmalarını tanzim ve murakabe etmek üzere Parti merkezinde devamlı bir (Gençlik Kolları Heyeti) teşkil eder.

Toplantılar

***Madde 6.** – Bu yönetmeliğin 2 inci maddesi gereğince gençlik kollarına üye olanlar Kolun teşekkülünü müteakip ve teşekkülünden sonra her yıl, bağlı bulundukları parti kademesi idare kuruluyla mutabık kalarak tespit edilecek tarihte toplanarak çalışmalarıyla ilgili konuları müzakere eder ve Kol idarecilerini seçerler. İdareciler İl ve İlçelerde 5 – 9, Bucak ve Ocaklarda 3 – 7 kişi olarak seçilir.*

İdareciler kendi aralarında iş bölümü yaparlar.

***Madde 7.** – Gençlik Kollarında İdareci vazifesi almak Parti idare kurullarına seçilmeye mani teşkil etmez.*

***Madde 8.** – Parti tüzüğüne ve yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden veya çalışmayan Gençlik Kolları idarecileri bağlı bulundukları Parti İdare Kurulunun kararıyla işten çektirilir ve yerine geçici idareciler tayin olunur.*

Bu geçici idarecilerin görevleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.

***Madde 9.** – Gençlik Kolları heyeti lüzum gördüğü zamanlarda Genel Merkez İdare Kurulunun tasvibi ile çalışma konuları ile ilgili kişileri görüşmek üzere Gençlik Kolları idarecilerini veya bunlardan bir kısmını Parti Merkezinin bulunduğu yerde toplantıya davet eder.*

***Madde 10.** – Gençlik Kollarının çalışmalarının gerektirdiği her türlü ödenek bu Kolların bağlı bulundukları Parti kademelerinin bütçelerinden sağlanır. Kollar buna imkan hazırlamak için Parti tüzüğünde yazılı gelirlerin artırılmasına çalışmakla vazifelidirler"*

EK – 7

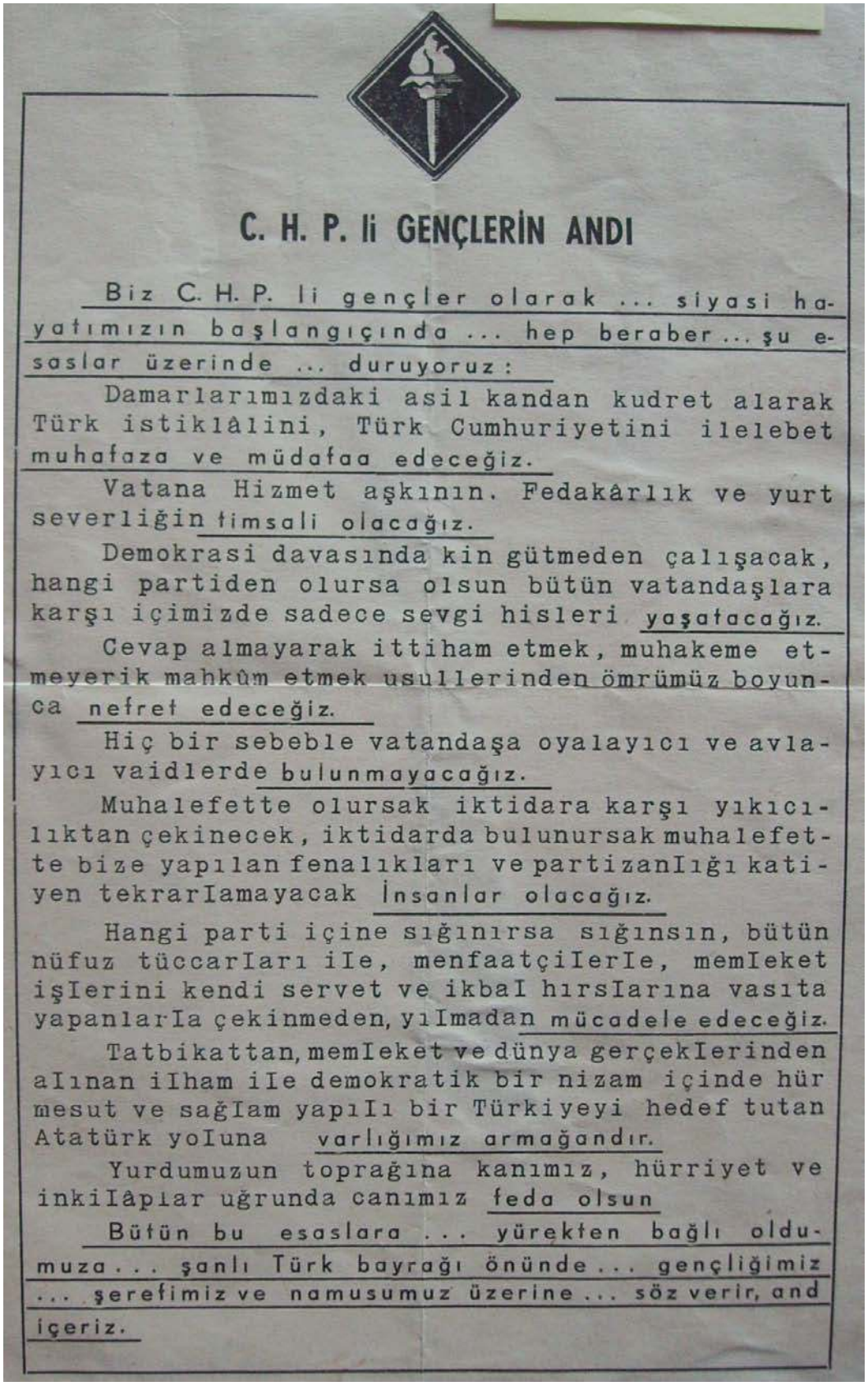

C. H. P. li GENÇLERİN ANDI

Biz C. H. P. li gençler olarak ... siyasi hayatımızın başlangıcında ... hep beraber ... şu esaslar üzerinde ... duruyoruz:

Damarlarımızdaki asil kandan kudret alarak Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa edeceğiz.

Vatana Hizmet aşkının. Fedakârlık ve yurt severliğin timsali olacağız.

Demokrasi davasında kin gütmeden çalışacak, hangi partiden olursa olsun bütün vatandaşlara karşı içimizde sadece sevgi hisleri yaşatacağız.

Cevap almayarak ittiham etmek, muhakeme etmeyerik mahkûm etmek usullerinden ömrümüz boyunca nefret edeceğiz.

Hiç bir sebeble vatandaşa oyalayıcı ve avlayıcı vaidlerde bulunmayacağız.

Muhalefette olursak iktidara karşı yıkıcılıktan çekinecek, iktidarda bulunursak muhalefette bize yapılan fenalıkları ve partizanlığı katiyen tekrarlamayacak İnsanlar olacağız.

Hangi parti içine sığınırsa sığınsın, bütün nüfuz tüccarları ile, menfaatçilerle, memleket işlerini kendi servet ve ikbal hırslarına vasıta yapanlarla çekinmeden, yılmadan mücadele edeceğiz.

Tatbikattan, memleket ve dünya gerçeklerinden alınan ilham ile demokratik bir nizam içinde hür mesut ve sağlam yapılı bir Türkiyeyi hedef tutan Atatürk yoluna varlığımız armağandır.

Yurdumuzun toprağına kanımız, hürriyet ve inkilâplar uğrunda canımız feda olsun

Bütün bu esaslara ... yürekten bağlı olduğumuza ... şanlı Türk bayrağı önünde ... gençliğimiz ... şerefimiz ve namusumuz üzerine ... söz verir, and içeriz.

EK – 8

CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu tarafından 1 Ocak 1955 tarihinde yayınlanan "Yeni Yıl Beyannamesi" aynen şöyledir:

"CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu olarak Türk Milletine arz etmek isteriz ki:

Partinin gençlik kolları, millet ve memleket meselelerinde inandığı ve Kemalizm'in altı okla temsil ettiği umdelerin en hassas müdafiidir. Bu umdeler milletimizin istikbalinin teminatıdır.

CHP Gençlik Kolları, partimizin bünyesinde gelişmiş demokrasinin, bayraklaşmış bir hürriyetin ve ebedileşmiş bir azmin varlığının delilidir.

Cumhuriyet Halk Partisi, Gençlik Kollarını kurmak ve onlara memleket meselelerinde düşünme ufku açmakla yepyeni bir devrimi yaratmıştır. Gençleri siyasi sahada yetiştirmek ve böylece istikbali tecrübeli ve emin ellere vermek bakımından bu devrim takdire şayandır.

Zamanımız demokratik rejimlerinde milletlerin istikballeri, gençliğin sorumluluğuna terk edilmiştir. Gençliğin yetişmesinde en önemli rolü tatbikat oynar, bu sahayı partimizin altı oklu Kemalist umdelerinde bulmak bizim için en büyük saadettir.

Bahtiyarız ki; Cumhuriyet Halk Partisi gibi muazzam bir teşekkül, genç neslin fikirlerine kıymet vermek ve itimat etmek olgunluğunu göstermiştir.

Bugünün demokrasisinde ilk büyük prensip, insan haklarıdır. Bu haklara dayanarak arzumuz, milletimizin ilelebet refah ve saadeti, cemiyetimizin ferden gelişmesi ve bu gelişmenin köylerimize kadar götürülmesidir.

Cumhuriyet Halk Partisi'nin devrimciliğinde Atatürk'ün en kudretli ideallerini buluyoruz. En büyük dileğimiz, bu devrimlerin ebediyen bir güneş gibi parlamasıdır. Büyük Atatürk'ün gençliğe açtığı ufuklarda belirecek her türlü irtica ve Komünizm hareketi Türk Gençliğinin damarlarındaki kudretle ezilecektir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin genç fertleri olarak iman ediyoruz ki; Türk Milletinin düşmanları, karşılarında Türk gençliğini tek bir vücut halinde bulacaklardır.

Samimi, serbest fikir mücadeleleri, bir memleketin yükselebilmesindeki en büyük amillerden biridir. Memleketimizin demokrasi yolunda yükselmesine, karşı

partilerden katılan arkadaşlarımıza da en samimi sevgi ve sempatilerimizi sunmayı bir borç biliriz.

CHP Gençlik Kolları Merkez Kurulu olarak Atatürk'ün izinde azim ve vakarla yürürken milletimize mesut, nahırlı ve muvaffakıyetli bir yıl temenni ederiz."

EK – 9

Osman Saygılı'nın başkanlığında oluşturulan heyet tarafından hazırlanan ve 26 Mayıs 1957 tarihli Parti Meclisi toplantısında kabul edilen C.H.P. Gençlik Kolları Yönetmeliği tamamı şöyledir:

"

ANA HÜKÜMLER

Madde 1. *– Gençlerimizin sosyal ve politik hayatımızda olgunlaşmasını ve böylece siyasi eğitimlerinin geliştirilmesini sağlamak için, Tüzüğümüzün 36 ncı maddesi uyarınca, Parti kademelerinde yardımcı bir kuruluş olarak, Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları kurulur.*

Madde 2. *– Derneklere girebilecek kanuni yaşta olan ve C.H.P. programını benimseyen her vatandaş Gençlik Kollarına üye olabilir.*

30 yaşını doldurmuş olanların bu Kollara olan bağlılıkları sona erer.

AMAÇ

Madde 3. *– Gençlik Kollarının amacı:*

a) *Cumhuriyet Halk Partili gençlerin Türk devrimlerine bağlı olarak siyasi olgunluklarını geliştirmek.*

b) *Demokrasinin bütün icaplarını vatandaşlar, hususiyle gençler arasında yaymak, benimsetmek ve kökleşmesini sağlamak.*

c) *Cumhuriyet Halk Partisinin ana prensiplerini ve davalarını yaymak, benimsetmek ve kökleştirmek.*

d) *Cumhuriyet Halk Partisini sevdirerek ona taraftar kazandırmaktır.*

HİZMETLER

Madde 4. –

a) *Toplantılar, konferanslar, münazaralar ve müsamereler tertip ederek Cumhuriyet Halk Partisinin devrimci dünya görüşünü geliştirmeye çalışmak*

b) *Yardımcısı oldukları Parti kademeleri İdare Kurullarının muvafakati ile sosyal, ekonomik ve siyasi konularda etütler yaparak broşürler ve dergiler yayınlamak*

c) *Cumhuriyet Halk Partili gençler arasında dayanışmayı ve yardımlaşmayı kuvvetlendirmek,*

d) *Yardımcısı oldukları Parti kademeleri tarafından kendilerine verilecek ödevleri yerine getirmek*

Madde 5. *– Parti Merkez İdare Kurulunun kararıyla memleket içi ve dışı gençlik teşkilatları ile münasebetler kurmak ve yapacakları toplantılara katılmak.*

KURULUŞ

Madde 6. *– Gençlik Kolları: İllerde, ilçelerde, bucak ve ocaklarda yardımcı teşkilat olarak kurulur.*

İlk kuruluş ocağın bağlı bulunduğu üst kademe tarafından geçici olarak yapılır.

Her kolun bir başkanı ile iki üyesi bulunur.

Bu Yönetim Kurulları ocaklardaki Gençlik Kollarının kütüklerini tanzim ve muhafaza edecekleri gibi bu kütüklerin birer örneğini de Parti Ocağının bağlı olduğu üst kademe Gençlik Kolu Yönetim Kuruluna sunarlar.

Bu geçici Yönetim Kurullarının kuruluşlarından sonra en geç üç ay içinde ocağın Gençlik Kolu kütüğüne kayd edilmiş bulunan üyelerin iştirakiyle bir toplantı yapılarak kolun üç kişilik Yönetim Kurulu üyeleri ile İlçe Yönetim Kurulu seçimine katılacak olan beş delege seçilir. Gençlik Kolu kurulamayan ocakların bulundukları köy ve mahallelerde birer temsilci bulundurulur.

Bu temsilciler Yönetim Kurullarının görevlerini yaparlar. Kol kurulacak durum hasıl olan yerlerde Gençlik Kolu kurulur.

Madde 7. *– Her ilçede bir Gençlik Kolu Yönetim Kurulu bulunur. Bu yönetim Kuruluna o ilçe Gençlik Kollarında kayıtlı bulunan herhangi bir üye seçilebilir.*

Bu Yönetim Kurullarının bir başkan ile dört üyesi vardır.

İlçe Gençlik Kolları Yönetim Kurulları, ilçelere bağlı ocakların Gençlik Kolları Yönetim Kurulları ve başkanlar ile her koldan seçilecek beşer delegenin köy ve mahallelerdeki temsilcilerin iştiraki ile ilçe merkezlerinde yapılacak bir toplantıda seçilirler. Bu toplantıda ayrıca ilde yapılacak toplantı için de beş delege seçilir. Bu seçim en geç Parti ilçe kongresini takip eden bir ay içinde yapılır.

Madde 8. *– Her ilde bir gençlik kolu yönetim kurulu bulunur. Bu kurulun bir başkan ile altı üyesi vardır.*

İlk gençlik kolları, Yönetim Kurulları, illere bağlı İlçe Gençlik Kolları Yönetim Kurulları başkan ve üyeleri ile ilçe delegelerinin İl Merkezinde yapacakları bir toplantıda seçilirler.

Bu toplantıda, genel merkez seçimine katılmak üzere, o ilin gençlik kolu kurulmuş ilçe sayısı kadar ayrıca delege seçilir.

Bu seçim en geç Parti il kongresini takip eden bir ay içinde yapılır.

***Madde 9.** – Gençlik Kolları Genel Merkezi, Parti Genel Merkez İdare Kurulunun yardımcı bir organıdır.*

Bu kurulun bir başkanı ile sekiz üyesi vardır.

Gençlik Kolları Genel Merkezi teşkilatı kurulmuş olan İllerin Gençlik Kolları Yönetim Kurulları başkanları ile sekreterlerinin ve bu yönetmeliğin 8 nci maddesinde yazılan delegelerin veya yedeklerin katılacakları özel bir toplantıda seçilirler.

Bu toplantı Parti Kurultayını takip eden üç ay içinde yapılır.

***Madde 10.** – Gençlik Kollarının yardımcısı olduğu Parti kademesinin başkan ve İdare Kurulu Üyeleri bu toplantılarda hazır bulunurlar. Ancak riyaset divanında vazife alamazlar ve oy vermeye katılamazlar.*

***Madde 11.** – Gençlik Kolları Yönetim Kurulu üyelerine ancak C.H.P.ne kayıtlı olanlar seçilebilir.*

***Madde 12.** – Parti Genel Merkez İdare Kurulu, Gençlik Kollarının çalışmalarının tanzim ve murakabesine kendi üyeleri arasından birini görevli ve sorumlu kılar.*

***Madde 13.** – Her kademedeki gençlik kolları Yönetim Kurulları kendi üyeleri arasında iş bölümü yapar ve ilk toplantıda bir başkan, bir sekreter seçerler.*

Bütün kademelerde Yönetim Kurulları yenisi seçilinceye kadar vazifeye devam ederler.

***Madde 14.** – Gençlik Kolları Yönetim Kurullarında birden fazla görev alınamaz.*

***Madde 15.** – Parti Tüzüğüne ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davranan veya çalışmayan gençlik kolları yönetim kurulları yardımcısı bulundukları Parti kademesinin bir üst Yönetim Kurulu kararı ile işten çekilir ve yerine geçici bir yönetim kurulu kurulur.*

Bu geçici kurulun görevi yeni seçime kadar sürer.

***Madde 16.** – Bu yönetmeliğin 4 ncü maddesinde yazılı hizmetleri yerine getirmek için her gençlik kolu yönetim kurulu üç ayda bir, yardımcısı bulunduğu*

Parti kademesi yönetim kurulu ile birlikte toplanarak üç ayda bir çalışma programı yapar ve üç ay içinde uygularlar.

Madde 17. *– Gençlik Kollarının çalışmalarının gerektirdiği her türlü ödenek, yardımcısı bulundukları parti kademelerinin bütçelerinden sağlanır.*

Bu kolların müsamere ve bağış yollarıyla sağladıkları paralar, bu kurulların masraflarına karşılık tutulmak üzere Parti kademeleri hesabına alınır. Ve bu kaynaklardan sağlanan paralar (dan %80'i) gençlik kolu yönetim kurulu kararıyla harcanır.

Bu gelirlerin ve Parti kademeleri tarafından verilen ödeneklerin bir hesabını da gençlik kolu yönetim kurulu tutar. Gençlik Kolları bu gelirlerin ve Parti Tüzüğünde yazılı diğer gelirlerin arttırılmasına çalışmakla ödevlidirler.

GENEL HÜKÜMLER

Madde 18. *– Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetim Kurulu bütün gençlik kollarının çalışmalarını tanzim ve murakabeye yetkili olduğu gibi gençlik kollarının her üst kademesi de bir alt kademenin çalışmalarını tanzim ve murakabeye yetkilidir.*

Madde 19. *– Gençlik Kollarının kendi aralarındaki anlaşmazlıklar bir üst kademe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu tarafından, bu Gençlik Kolu Yönetim Kurulu ile yardımcısı bulunduğu Parti İdare Kurulu arasındaki anlaşmazlık ta bir üst kademe Parti İdare Kurulu tarafından halledilir. Üst kademenin kararı kesindir.*

Madde 20. *– Gençlik Kolları Yönetim Kurullarında Başkan ve Üye olanlar Parti kademelerinde faal vazife alamazlar.*

GEÇİCİ MADDELER

Geçici Madde 1. *– Ocak, bucak, ilçe ve illerde ilk kuruluş her kademenin bir üstü tarafından yapılır.*

Bu geçici Yönetim Kurullarının görevleri bu Yönetmeliği 6, 7 ve 8 nci maddelerinde yazılı seçimler yapılıncaya kadar sürer.

Geçici Madde 2. *– Bugün mevcut olan Gençlik Kolları Yönetim Kurulları, geçici 1 nci madde de yazılı olan seçimler yapılıncaya kadar sürer.*

EK – 10

2 Nisan 1961 tarihli Parti Meclisi Toplantısında kabul edilen C.H.P. Gençlik Kolları Yönetmeliği şöyledir:

“ ***ANA HÜKÜMLER***

Madde: 1 – *Gençlerimizin sosyal ve politik hayatta olgunlaşmasını ve böylece siyasi eğitimlerinin geliştirilmesini sağlamak için, Tüzüğümüzün 36. Maddesi uyarınca, Parti kademelerinde yardımcı bir kuruluş olarak, Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları kurulur.*

Madde: 2 – *Derneklere girebilecek kanuni yaşta olan ve C.H.P. Programını benimseyen her vatandaş Gençlik Kollarına üye olabilir.*

30 yaşını doldurmuş olanların bu Kollarla olan bağlılıkları sona erer.

AMAÇ

Madde: 3 – *Gençlik Kollarının amacı;*

a) *Cumhuriyet Halk Partili gençlerin Türk devrimlerine bağlı olarak siyasi olgunluklarını geliştirmek,*

b) *Demokrasinin bütün icaplarını vatandaşlar, hususiyle gençler arasında yaymak, benimsetmek ve kökleşmesini sağlamak,*

c) *Cumhuriyet Halk Partisinin ana prensiplerini ve davalarını yaymak, benimsetmek ve kökleştirmek,*

d) *Cumhuriyet Halk Partisini sevdirerek ona taraftar kazandırmaktır.*

HİZMETLER

Madde: 4 –

a) *Toplantılar, konferanslar, münazaralar ve müsamereler tertip ederek Cumhuriyet Halk Partisinin devrimci dünya görüşünü geliştirmeye çalışmak,*

b) *Yardımcısı oldukları Parti kademeleri İdare Kurullarının muvafakati ile sosyal, ekonomik ve siyasi konularda etütler yaparak broşürler ve dergiler yayınlamak,*

c) *Cumhuriyet Halk Partili gençler arasında dayanışmayı ve yardımlaşmayı kuvvetlendirmek,*

d) *Yardımcısı oldukları Parti kademeleri tarafından kendilerine verilecek ödevleri yerine getirmek.*

Madde: 5 – *Parti Merkez İdare Kurulunun kararıyla memleket içi ve dışı gençlik teşkilatları ile münasebetler kurmak ve yapacakları toplantılara katılmak.*

Madde: 6 – *İlk kuruluş;*

Kolun bağlı bulunduğu parti kademesi yönetim kurulunun muvafakati ve bir üst kademe Gençlik Kolu Yönetim Kurulunun kararı ile yapılır. Her kolun (başkan dahil) 9 – 11 üyeden mürekkep bir Yönetim Kurulu bulunur.

Madde: 7 – *İlçe Gençlik Kolları kongreleri:*

a) *İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulundan ,*

b) *O İlçede Gençlik Koluna kayıtlı üyelerden teşekkül eder.*

İlk toplantıda nisap olmadığı takdirde, müteakip 7 gün içinde en münasip güne bırakılır. O gün gelenlerle yetinilir.

Bu kongrelerde;

a) *9 – 11 kişilik Yönetim Kurulu,*

b) *İl Kongresine gidecek en çok 15 delege gizli oyla seçilir.*

Madde: 8 – *İl Gençlik Kolu kongreleri;*

a) *İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulundan,*

b) *O İlde mevcut İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulundan,*

c) *Her İlçe Kongresince seçilen en çok 15 delegeden teşekkül eder.*

Bu kongrelerde:

a) *9 – 11 kişilik İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu,*

b) *O ilin Gençlik Kolu kurmuş ilçe sayısı kadar, Genel Merkez Gençlik Kolu Kongresine gidecek delegeler gizli oyla seçilir.*

Madde: 9 – *Gençlik Kolları Genel Merkez Kongresi;*

a) *Merkez Gençlik Kolu Yönetim Kurulundan,*

b) *İl Gençlik Kolları Başkanlarından,*

c) *İl Kongrelerince Genel Merkez Kongresi için seçilmiş olan delegelerden teşekkül eder.*

Genel Kongrede, 11 kişilik Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetim Kurulu gizli oyla seçilir.

Madde: 10 – *Her Gençlik Kolu kongresi, kendi Yönetim Kurulu Başkanı tarafından açılır. Ve kongre kendine partili üyelerden birini Başkan ve delegeler*

arasından bir İkinci Başkan ve lüzumu kadar katip seçtikten sonra gündemini görüşmeye başlar.

Kongrelerde gizli oylarla yapılan Yönetim Kurulu ve delege seçimlerinde en çok oy alanlar asil, ondan sonra gelenler yedek sayılır. Eşitlik halinde ad çekilir.

Madde: 11 – *Gençlik Kolları Yönetim Kurulu üyeliklerine ancak C.H.P.'ne kayıtlı olanlar seçilebilir.*

Madde: 12 – *Merkez İdare Kurulu ve her İl ve İlçe İdare Kurulları üyelerinden birini, kendilerine bağlı Gençlik Kollarının çalışmalarını düzenlemek ve denetlemek üzere, görevli ve yetkili kılar.*

Madde: 13 – *Her kademedeki Gençlik Kolları Yönetim Kurulları ilk toplantılarında gizli oyla bir başkan, bir sekreter seçer ve (Tüzük hükümlerine uygun olarak) üyeleri arasında iş bölümü yapar. Bütün kademelerde Yönetim Kurullarının görevleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.*

Madde: 14 – *Gençlik Kolları Yönetim Kurullarında birden fazla görev alınamaz.*

Madde: 15 – *Parti Tüzüğüne ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırı davranan Gençlik Kolları Yönetim Kurullarına:*

a) *Yardımcısı bulundukları Parti kademesinin bir üst idare kurulu kararıyla veya,*

b) *Yardımcısı bulundukları Parti kademesinin muvafakati alınarak, bir üst Gençlik Kolu Yönetim Kurulu kararıyla işten el çektirilir. Ve yerine 6. Maddede yazılı olduğu şekilde geçici bir Yönetim Kurulu kurulur.*

Anlaşmazlık hallerinde bu yönetmeliğin 19. Maddesi uygulanır.

Madde: 16 – *Bu Yönetmeliğin 4. Maddesinde yazılı hizmetleri yerine getirmek için her Gençlik Kolu Yönetim Kurulu üç ayda bir yardımcısı bulunduğu Parti kademesi İdare Kurulu ile birlikte toplanarak üç aylık bir çalışma programı yapar ve üç ay içinde uygular.*

Madde: 17 – *Gençlik Kollarının gelir ve giderleri, bağlı bulundukları İdare Kurullarının tasdik ettiği bütçelere göre tahsil ve sarf olunur.*

Gençlik Kolları çalışmalarının gerektirdiği giderlerin kendi gelirleri ile karşılanamaması halinde, bağlı bulundukları İdare Kurullarının bütçelerinden yardım ödeneği sağlanır.

Madde: 18 – *Gençlik Kolları Genel Merkez Yönetim Kurulu bütün Gençlik Kollarının çalışmalarını tanzim ve murakabeye yetkili olduğu gibi, Gençlik Kollarının her üst kademesi de bir alt kademenin çalışmalarını tanzim ve murakabeye yetkilidir.*

Madde: 19 – *Gençlik Kollarının kendi aralarındaki anlaşmazlıklar bir üst kademe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu tarafından, bu Gençlik Kolu Yönetim Kurulu ile yardımcısı bulunduğu Parti İdare Kurulu arasındaki anlaşmazlık da bir üst kademe Parti İdare Kurulu tarafından halledilir. Üst kademenin kararı kesindir.*

Madde: 20 – *Bu Yönetmelikteki boşluklar, Parti tüzüğündeki hükümlerle doldurulur.*

EK – 11

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, 2 Ağustos 1961 tarihinde gerçekleştirilen CHP Gençlik Kolları 1. Kurultayı'nda şu konuşmayı yapmıştır:

"Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarının Kurultayını açıyorum.

Bu olay, gençlik kolları çevresini aşan siyasi bir ehemmiyet taşımaktadır. Gençlik Kolları teşkilatımız 953'ten, yani sekiz seneden beri çalışıyor. Bütün kademelerinde görüşmelerini yaparak ilk defa kurultay toplantısına girmiştir. Asıl dikkati çeken nokta, kurultayın millet ve tarih ölçüsünde genç kuşakların verdikleri şerefli imtihandan sonra yapılmış olmasıdır. Memleketin bilmesini arzu ederim ki, Cumhuriyet Halk Partisi'nin Gençlik Kolları siyasi hayal içinde ömür geçirmiş insanların gençlik namı altında politika gösterişi yaptıkları bir teşekkül değildir. Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarında, otuz yaşına gelenler bu teşekkülden ayrılırlar. Şu halde, gençlik kollarında çalışanların amme hizmetinde siyasi mevki ve herhangi bir surette siyasi menfaat gölgesi altında bulunmalarına imkan yoktur. Tertemiz idealistler olarak memleketin siyasi meseleleriyle meşgul olurlar; geleceğe hazırlanırlar ve hazırlık zamanını bitirince tecrübe kazanarak siyasi bünyede vazife görmeye başlarlar. Bu şekilde çalışan genç vatandaşlarımız mütevazi işlerinde ve tahsil çağlarında vazife görmüşler ve şerefli imtihan geçirmişlerdir. Geçirilen imtihan, başlıca Atatürk inkılaplarının bekçiliği ödevini canla başla yapmaya çalışmaları, bu uğurda kız ve erkek hayatlarını tehlikeye koyan genç kuşaklara yardımcı olmaları ve müşterek başarıya hizmet etmeleridir.

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları, büyük inkılapların bekçiliği idealinde müstesna bir mevki kazanmışlardır. Gençlerimizin bu yolda uyanık, fedakar bulunmaları ihtiyacından gelecek zamanlarımızın artık kurulmuş olduğu söylenemez. Bu halde gençlik kollarımızın gelecek için cemiyetimizin bünyesinde ilerlemenin, yükselmenin bütün ideallerine gönül vermiş vatandaşlar olarak temayüz etmeleri, vatanın kendilerinden beklediği bir vazifedir. Bu vazifeye ehemmiyetle işaret koymak isterim.

Yeni Anayasa esef verici tecrübelerin etkisi altında gelecek fenalıkları önlemek için kanun yolundan bütün tedbirleri almıştır. Geçirdiğimiz fena olayların, yalnız geçmişteki kanunların eksikliklerinden ileri geldiğini düşünmek mümkün

değildir. Kanun ne kadar mükemmel olursa olsun, iyi niyetten uzak, kötü tatbikat içinde çok hazin neticelerden sakınmak güçtür. Medeni cemiyetin geleceği için büyük teminat, halkımızın şuuru ve kararıdır. Bu unsuru en temiz bir şekilde genç kuşaklarımızın tecessüm ettirmesini yürekten güvenerek bekliyoruz. Bu sözleri, Gençlik Kollarımızın idealizmlerine ve çalışma hedeflerine işaret vermek için söylüyorum.

Muhterem arkadaşlar,

Yakında büyük seçimler olacaktır. Geçen zamanlarda olduğu gibi bu seçimlerde de mesuliyet mevkiine geleceklerin seçimlerinde, hasbi olarak gençlik kollarımız faydalı olmaya çalışacaklardır. Bu hizmetin kıymeti büyüktür. Gençlik Kollarını idare edenlere bu hizmetlerin hakikaten hasbi ve ciddi hedeflerde kullanılmasına dikkatli olmalarını tavsiye ederim. Partiler içinde gördüğümüz ciddiyetten uzak oyunlara gençlerimizin kendini kaptırmamalarını, hem gençlerin, hem parti idare makamlarının dikkat edecekleri bir mesele sayarım.

Sevgili arkadaşlarım,

Cumhuriyet Halk Partisi'ni çetin vazifeler beklemektedir. Dünyanın hakikaten heyecan verecek geçitlerden geçmeye çalıştığı günlerde biz iç politikanın kısır çekişmeleri içine fena halde dalmış bulunuyoruz. Milletçe bir an evvel küçük maceralardan sıyrılıp, ciddi, ağır meseleler üzerine dikkatle eğilmek mecburiyetindeyiz. Bu ihtiyacı gençlik kurultayında söylememin sebebi, gençlik kollarının temiz ve idealist bir ruh ile düzen ve nizam tanımayan ciddiyetsiz ve anarşik gösterilere kendilerini kaptırmayacaklarını ümit ettiğimden ve beklediğimdendir. Medeni bir cemiyet olarak siyasi hayatta birbirinin çalışmalarına yardım eden ve istikamet veren teşkilat gibi çalışmaya mecburuz.

Sevgili arkadaşlarım,

Sizlerle konuşurken ruhumda ferahlığın ve vazife hissimde kuvvetin arttığını hissediyorum. Sizin iyi hazırlanmanıza, iyi yetişmenize yardım ve hizmet etmeyi şeref sayarız. Gelecek günlerimiz çetin vatan vazifeleri, birbirinden şerefli başarılar içinde geçecektir.

Kurultay çalışmalarınızın bütün heyecanı içinde, konuların cevherinde, konuşmaların ağırbaşlılığı ve ciddiyeti, yaşlılara iyi örnek olmasını dilerim. Sağ olunuz"

EK – 12

CHP Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal, 3 Ağustos 1961 tarihinde, CHP Gençlik Kolları 1. Kurultayı'nın ikinci gününde şu konuşmayı yapmıştır:

"Kurultayımıza huzurlarıyla şeref veren misafirlerimizi ve İlk Gençlik Kurultayımızın idealist ve değerli delegelerini sevgi ve saygıyla selamlarım.

Muhterem arkadaşlarım,

Hepinizin bildiği gibi büyük bir talihsizlik eseri olarak ameliyat geçirdim. Hamdolsun tamamen şifa bularak bugün aranıza katılmak bahtiyarlığına eriştim. Doktorların tavsiyesi üzerine ilk günlerde pek az zaman devam edecek nekahet devresinde dikkatli olmam icap etmektedir. Bu sebeple uzun bir konuşma yapmak imkanından mahrum kaldığım için arkadaşlarımın beni anlayışla karşılayacaklarından eminim. Bu münasebetle siyasi faaliyetlerin başladığı tarihten bu yana rahatsızlığım sebebiyle ilk defa katıldığım bu toplantıda ve ameliyat sonrasında genç, yaşlı partili arkadaşlarım ve kadir bilir vatandaşlarımdan gördüğüm büyük alaka ve şefkatle huzurunuzda minnet ve şükranlarımı arz etmeyi bir vazife telakki ederim.

Siyasi hayatta en büyük ikbali mevkide değil, fakat mücadele arkadaşlarımın ve vatandaşlarımın teveccüh ve itimadında arayan ve bulan insanlar için, bu alaka ve şefkat paha biçilmez derecede kıymetlidir. Bu sebeple kadir bilir mücadele arkadaşlarıma ve vatandaşlarıma ne kadar teşekkür etsem, kendilerine karşı duyduğum minnet ve şükranlarımı ifade etmiş sayılmam.

Muhterem arkadaşlarım,

Bugün bir başka bahtiyarlığım daha var: o da Cumhuriyet Halk Partisi gibi bir büyük siyasi teşekkülün mesuliyet mevkiinde bulunduğum ve şerefli bir emaneti taşıdığım bir devrede Türkiye'mizin ve partimizin tarihinde yepyeni bir hadise olan Gençlik Kurultayımızın toplanmış olmasıdır. Bu Kurultaya katılabilmiş olmanın hatırası, daima muhafaza edeceğim müstesna bir bahtiyarlıktır.

Muhterem arkadaşlarım,

Yıllarca devam eden bir büyük siyasi mücadelenin içinden geliyoruz. Yepyeni bir devrin eşiğinde bulunuyoruz. Siyaset adamları olarak, vatandaşlar olarak tarihin önümüze çıkardığı büyük hizmetleri iyi kullanabilirsek, memleketin refahı, saadeti ve

yükselmesi için gerekli şartları hazırlayabilirsek, memlekete karşı borçlu olduğumuz vazifeleri hakkıyla yapmış olmanın huzuruna kavuşuruz.

Muhterem arkadaşlarım,

İşte, bizatihi tarihi bir hadise olan Gençlik Kurultayı böyle bir tarihin dönüm noktasında toplanmış bulunmaktadır. Bu tarihi dönüm noktasında geçirdiğimiz ıstırapla dolu devrede zulme, haksızlığa karşı mücadele edene zinde kuvvetlerin başında gelen Türk gençliği ve onun parçası olan Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarının fedakarlıkları, idealizmi hepimizin göğüslerini iftiharla kabartacak bir hadisedir. Bu mücadelede ön safta savaşan sizler, bu memleketin şerefli ve haysiyetli vatandaşları olarak yaşamak için hayatınızın baharında, hayatınızı istihkar etmek suretiyle göğüslerinizi en kahhar darbelere siper yaptınız. Türk Milleti bu mücadelede, sizin yaptığınız bu fedakarlıkları daima minnet ve şükranla anacaktır.

Ancak arkadaşlarım, insanlık tarihi göstermiştir ki, hürriyet, onu elde etmek için girişilen mücadele ne kadar çetin, yapılan fedakarlıklar ne kadar büyük olursa olsun daima kolaylıkla muhafaza edilebilecek bir nimet değildir. Hürriyetin, yediğimiz ekmek gibi her gün yeniden kazanılacak bir nimet olduğu gerçeğini, Türk Gençliği olarak, vatandaşlar olarak ve nihayet siyaset adamları olarak akıldan çıkarmamalıyız. Bu sebepledir ki, Türk Gençliği, Türk vatandaşı ve siyaset adamı olarak geleceğin çeşitli ihtimalleri karşısında daima uyanık, daima hazırlıklı olmak mevkiinde ve mecburiyetindeyiz.

Aziz arkadaşlarım,

Cumhuriyet Halk Partisi eski ve tarihi bir teşekküldür. Amma Cumhuriyet Halk Partisi kurulduğu günden beri geçirdiğimiz devrelerde yeni şartlara ve yeni ihtiyaçlara en iyi niyetle ve cesaretle intibak etmek kabiliyetini göstermiş bir siyasi teşekküldür. Cumhuriyet Halk Partisi fikri sahada olduğu gibi bünyevi olarak da genç kalmasını bilmiş bir siyasi teşekküldür. Bu sebepledir ki yaşlanmayan bir ömre sahiptir. Cumhuriyet Halk Partisi, daima genç nesilleri bünyesine almak ve memleketin geleceğini temsil eden gençliğe daima itibar etmek suretiyle genç kalmanın sırrına ermiş bir siyasi teşekküldür. Bu memleketin kurtuluşu ve kurtuluşunu takip eden yıllar zarfındaki şartlara ve ihtiyaçlara göre davranmasını bilmiştir. Prensiplerini o günün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre ayarlayabilmiş ve bu

cemiyeti Ortaçağın karanlıklarından adım adım yeni çağın yeni şartlarına ve müspet düşünüşlerine eriştirmek için elinden gelen gayreti sarf etmiştir.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim mazimizden gocunacağımız hiçbir şey yoktur. Mazimizin her safhası şerefle geçmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin memleketin siyasi hayatında, sosyal hayatında, kültürel hayatında başardığı büyük hizmetler, her şeyden evvel Atatürk inkılaplarının esas istikametleri için de vaki olmuştur. Biz, Cumhuriyet Halk Partililer olarak Atatürk inkılaplarını bir süs değil, bu memleketin kurtuluşunu hazırlayan esaslar telakki etmekteyiz. Bunun içindir ki, Atatürk inkılaplarını anlayarak ve severek benimsemişizdir. Cumhuriyet Halk Partisi, Atatürk inkılaplarının tatbikatçısı ve savunucusu olarak geri muhitlerden tarizlere ve hücumlara maruz kalmıştır. Fakat biz Cumhuriyet Halk Partili olarak memleketin kurtuluşu demek olan Atatürk inkılaplarının tatbikatçısı ve savunucusu olarak sadece şeref duyuyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Türk gençliğine gösterdiği alaka ve bünyesinde bu gençliğe verdiği büyük mevki, Atatürk inkılaplarının bizzat Atatürk tarafından gençliğe emanet edilmesinden gelmektedir. İstikbaldeki ihtimaller ne olursa olsun, Cumhuriyet Halk Partisi olarak memleketin kurtuluşunu, ilerlemesini ve yükselmesini bu prensiplere bağlılıkta görmekteyiz.

Muhterem arkadaşlarım,

Cumhuriyet Halk Partisi'nin bünyevi istiharesinden bahsederken fikri sahadaki gelişmesine de temas etmiştim. Şu anda karşıda yazdığınız bir vecize gözüme ilişti. Gençlik Kollarımızın 1. Kurultayındaki bu vecize belki de bizim davranışımıza hakim olan zihniyeti en güzel şekilde ifade etmektedir: 'Cumhuriyet Halk Partisi şahısların değil, ilkelerin ve ülkülerin peşindedir'

Tarihi gelişmelerin bazı zaruri safhalarına bakarak, Cumhuriyet Halk Partisi'ni bir şahıs partisi ve şahısların arkasından giden bir siyasi teşekkül sanan bedbahtlara en güzel ve en susturucu cevap budur.

Biz parti kademelerinde sizin iradenizle tevdi edilen vazifeleri, bir ikbalin basamağı değil, şerefli bir emanet telakki etmekteyiz. Her Cumhuriyet Halk Partili böyle düşünmektedir ve böyle düşünecektir. Cumhuriyet Halk Partisinin hüviyeti ve kudreti bu değişmez anlayışımızdan gelmektedir"

EK – 13

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün 6 Aralık 1962 tarihinde CHP Gençlik Kolları 2. Kurultayı'nda yaptığı konuşma aynen şu şekildedir:

"Sevgili arkadaşlarım,

CHP'nin Gençlik Kolları Kurultayını selamlamakla bahtiyarım. Kurultayınıza girdim. Partimizin büyük bir toplantı, konuşma ve fikir merkezi olarak ehemmiyetle, şevkle ve sevgiyle geldim.

Umumi efkarın bilmesini isterim ki, bizim gençlik kollarımızla talebe cemiyetleri arasında ayrı ayrı teşekkül durumları vardır. Talebe cemiyetleri siyasetle uğraşmazlar, uğraşmamalıdırlar. Hâlbuki bizim gençlik kollarımız CHP'nin içinde bir siyasi organdırlar. Talebe cemiyetlerinin ayrı, uzak olarak kendi tüzüklerinin, derneklerinin usullerine ve kurallarına uygun surette çalışma devrine girdiklerini memnuniyetle görüyorum. Siyaset sahası siyasi partilerin işidir. CHP'nin Gençlik Kollarında genç nesil vardır. Her meslekten, her vazifeden otuz yaşına gelmemiş olan siyasi ehliyet sahibi vatandaşlar CHP'nin Gençlik Kollarında vazife alabilirler.

Gençlik Kolları genç neslin meseleleri ve ihtiyaçlarıyla yakın temasta bulunma sebebiyle CHP'nin çalışmasında ışık tutan, ayrı, kıymetli bir çalışma organıdır. Onlar, CHP içinde bu büyük siyasi partinin memleket idaresi için geçmişte yaptıkları, gelecekte düşündükleri bütün ana davaları, istikametlerini yakından bilirler. Alakalı olurlar, onun için de hazırlanırlar. Buna mukabil CHP'ne yeni kuşakların uzuvları olarak ve onların içinde yaşayan, onların dilini ve duygusunu yakından bilen insanlar olarak CHP'ne daima yeni fikirler ve yeni enerjiler getirirler. Bu vazife birliği içinde biz gençlik kollarımızı çok kıymetli tutarız. Bunların meseleleriyle, siyaset adamları olarak yakından ilgileniriz. Ve onların maruz oldukları akımları, faydaları ve muhtemel mahzurları ile beraber daima göz önünde bulundurmayı vazife sayarız.

Bugün umumi olarak genç nesil talebe cemiyetleri olsun, siyasi partilerin gençlik kolları olsun, iki türlü kuvvetli akım içindedirler.

Bunlardan birisi sosyal meseleleri takip eden, siyasi cereyanları telkin ve dikkatle genç nesil içinde fikirlerini yerleştirmeye çalışırlar. Genç neslin sosyal meseleler karşısında kuvvetli tarafı ve tecrübesiz tarafı vardır. Kuvvetli tarafı

idealisttir, atılgandır, kestirme tedbirleri hemen tatbik olunacak kadar basite irca eder, ateşli olur, hareketli olur. Sonradan tecrübeye muhtaç olan taraflarını tamamlayarak hayatın gerçekleriyle birçok köşeleri dönerek hayatın şartlarına ameli olarak uyacak hale gelirler.

Sosyal meseleler üzerinde arkadaşlarımı uyarmak isterim. Cemiyetin sosyal meseleleriyle uğraşmak ve tabiatıyla bunun neticesi olarak sosyal adalet ihtiyacına girmek her siyasi partiden evvel, şimdiye kadar gelmiş geçmiş siyasi partilerden önce CHP'ne nasip olmuştur. Bizim devletçilik dediğimiz benim ağzımdan ilk defa bu memlekette mutedil devletçilik sözüyle umumi efkara ilan edilmiş olan siyasi tutum, istikamet, sosyal adalet ve sosyal ihtiyaçları devlet vazifesi olarak ele almak zihniyetinin ilk işaretidir. Bizim gördüğümüz ihtiyaç üzerine işçi davalarını, hakem ve hüküm yoluyla bir karara bağlamak bizim idarelerimiz zamanında ele alınmıştır. Bu ilk devirde grev hakkı gibi sosyal meselelerin ilerisi sayılan müeyyidelerine derhal girmedik. Gerek çalışma gerek sosyal meselelerde Çalışma Bakanlığının ilk kurulduğu zamanda ileri Avrupa memleketlerinin çalışma mütehassısları ileri iş hayatında tecrübesi olan insanları mütehassıs olarak getirdik. İlk önce grev hakkını ve saireyi almadık. O kadar almadık ki, siyasi parti olarak 1946 çok partili mücadele zamanında seçime giderken C.H.P. aleyhine grev hakkı gibi sosyal meseleler silah olarak kullanılmıştır. O zaman fikirlerimiz olgun halde değildi. İhtilatları göz alacak tecrübemiz yoktu, ısrar ettik, seçimi kaybetmek pahasına yüreğimizde tatbik etmeye karar verdiğimiz bir konuyu dile dolamadık. Bizim kuvvetli tarafımız da zayıf tarafımız da budur. Yapılmasını ciddi olarak karar vermediğimiz bir konuyu, seçim zamanı oy avlamak için kullanmayı bilmiyoruz. İçinde bulunduğumuz yakın seçim havası için de bu dikkatlerimizin tabir caizse bu inatlarımızın zararını görmüşüzdür. Sonra zihinlerimizde kafi derecede tetkik ile meseleyi olgun hale getirdikten sonra sosyal davalarda daha ileri adım attık, toplu sözleşme ve grev hakkı gibi meseleleri parti davası olarak ele aldık. Henüz karar vermediğimiz bu mesele için, onlar umumi efkar karşısında propagandadan geçirdiler, sonra yaydılar. Biz onlara yetiştik, geçtik ve bugün karma hükümette grev hakkı, toplu sözleşme gibi meseleleri kanun olarak biz meclise getirdik, sosyal hayatımızın en ileri hamlelerini ve tedbirlerini de cemiyetimize koyacağız. Bütün ümidimiz çalışanlarımız ve çalıştıranlarımız sosyal

meselelerimizde karşılıklı anlayış gösterecekler ve birbirlerinin kıymetlerini bileceklerine güveniyoruz.

Aslında birbirlerinin karşısında bulunan cereyanlar kolaylıkla anlaşacak bir devre gelmişler midir, gelmemişler midir? Bu imtihana muhtaçtır. Biz karar verdikten sonra gerek sosyal meselelerde, gerekse siyasi meselelerde imtihan devrine girmekten sakınmayız.

İstikbalde sosyal meseleler, iktisadi meseleler bugün bir derecede öne almış olduğumuz meselelerdir.

Kalkınma planı yaptık, kalkınma konusu azami derecede fedakarlık etmek devletin bütün ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak tasarruf ve tahammülle memleketi kalkındırmaya çalışmak ve bu kalkınma hareketinin, yatırımlarının, harcamalarının hepsinde sosyal adalet konusunu yürütmek, ilerletmek ve tamamlamak düsturumuz olmuştur. Demek ki biz fikir olarak da tedbir olarak da sosyal adalet ilkesinin ve memleketin sosyal ihtiyaçlarını birinci derecede ele almış olan bir siyasi partiyiz. Ameli olarak bunu ileriye götürmek ve tahakkuk ettirmek yolundayız. Siyasi parti mücadelesinde bunun karşısında olan cereyan şudur:

Plan bir zamanlar, biz plan diye feryat ettiğimiz zaman "plan meselesi, totaliter rejim davasıdır, usulsüzdür, hürriyet içinde, demokratik rejim içinde bulunan bir memleket plan üzerinde çalışamaz" denilmiştir. Senelerce böyle bir dava bize karşı kullanılmıştır. Sonra anlaşılmıştır ki demokratik memleketlerde ta öteki uca, en koyu kapalı rejime kadar bütün memleketlerde kalkınma meselesi ancak plana istinat ettirilebilir. Onun için şimdi plan üzerinde kalkınmayı tatbik ettik dediğiniz zaman hiç kimse açıktan plan fikrine karşı koymamaktadır. Ancak dolaylı yollarla imkânsız, başarısız hale getirilebilir. "Efendim planda Milli Eğitim başlıca ihtiyaç olarak alınmamıştır. Bir (A) yerine dört (A) koymak lazımdır" yahut "herşeyden evvel endüstri kurmalıyız, iktisat âleminde ihracat yapabilecek bir kudret kazanmaya mecburuz. Endüstri için (B) rakamını koymamışlardır, ikincisi ziraat memleketiyiz biz, geçinemiyoruz yeter para konmamıştır bunu üç misline çıkarmak lazımdır.

Plan mevcut imkânları ve tedarik olunabilecek kaynakları makul surette kullanarak memleketin bütün ihtiyaçları arasında ahengi ve dengeyi koruyacak bir

tertip demektir. Her ihtiyaç için her ihtiyacın ehemmiyeti planda göze alınmıştır. Onlar arasında uzun çalışmalarla bu nispet kurmalar tertiplenmiştir.

Şimdi gençlik kurultayında derim ki, sosyal meseleler için ameli olarak siyasi sahada büyük tertipler almaya başlamış olan, mazide tatbik etmiş, bugün uzun bir mücadelenin neticesi olarak tatbikini hiç olmazsa bize nasip olmuş bir parti olarak planlı kalkınmayı tatbikat sahasına koymuşuzdur. Sosyal adalet bakımından kafi değildir, milli eğitim bakımından kafi değildir, ziraatta kafi değildir iddialarına karşı bu siyasi partinin şuurlu ve idealist insanları olarak mücehhez olacaksınız, fikirlerimizi ve siyasetinizi müdafaa edeceğiz.

İkinci ihtilalden çıkmışızdır. Rejim münakaşası vardır, biz hürriyet nizamı içinde, demokratik rejim içinde memleketin kalkınmasının mümkün olduğunu kabul eden bir siyasi partiyiz. Bazıları ortaya çıktığı görünen birtakım enerji sahipleri, demokratik rejim için, halktan rey toplanarak kalkınma olmaz, bunu totaliter rejim içinde emir vererek emir alarak yürütmek lazımdır diye memleketin hayrı için memleketi süratle ileriye götürmek için tek çare olarak totaliter rejimi ileri sürerler. Bunlar muvaffak olmamışlardır, muvaffak olamayacaklardır.

Muvaffak olmamışlardır, muvaffak olamayacaklardır amma, bu fikri memlekette tutundurmaya çalışmaktadırlar.

Bu kuvvetler içinde tesiri olan bir kudret, gençlik kuvvetidir. Talebe teşekküllerinden tutunuz, gençlik kolları ve siyasi teşekküllerdeki genç nesle hitaben, efendim diyorlar, siyasi partileri, siyaset adamlarını beğenmiyoruz, böyle yapalım, şöyle yapalım. Bunun için gençliği silah olarak kullanmak istiyorlar.

Şimdi CHP'nin Gençlik Kolları olarak, demokratik nizam aleyhinde hürriyet rejimi dışında herhangi bir rejim ne kadar yaldızlı bir kıyafete bürünürse bürünsün, karşımıza geldiği zaman derhal tanıyacaksınız, derhal reddedeceksiniz. Başlıca vazifelerinizden birisi rejim davasıdır. Hürriyet nizamı içinde, demokratik rejim içinde, kütlenin idaresi davası gençlik olarak idealiniz olacak, mensup olduğumuz siyasi partinin başlıca davası olarak sizin başlıca savunacağınız dava olacaktır. Gençliğin, genç nesillerin büyük davalar için ehemmiyetli bir kuvvet olduğu söylenir. Bu kuvvet fedakârlıklardan, idealizmden gelir. Bu kuvvet çok kıymetlidir ve çok tesirlidir. Memlekette kıymeti ve tesiri hatırınızda olsun, ancak bu vasfa bağlıdır. Vatandaşın genç nesli itibarlı görmesine bağlıdır. Genç nesil idealizminde vatan

davalarını takip etmede, geniş vatandaş kitlesi önünde itibarını muhafaza ettiği müddetçe çok kuvvetlidir. Genç nesil kuvvetini sergüzeştçilerin kendi maksatları uğrunda kullandığı zaman millet nazarında itibarını kaybeder. Ondan sonra hiçbir kuvvet kalmaz. Bizim gençliğimizin fedakârlığı hudutsuzdur, yenilmezdir, idealizmden başka bir hususi maksada hizmet etmezler, buna kesin olarak inanmış olmalıdır. Bugünkü haliyle gençlik kolları siyasi hayatta hiçbir hususi çıkar gütmeyen ve güdecek mevkide olmayan tertemiz bir vatandaş kütlesidir. Bu kuvvetin kadrini biliyoruz. CHP Gençlik Kollarının rejim davasında ve kalkınma davasında başlıca mesnet, kuvvet ve fedakârlık kaynağı olarak hizmet edeceklerine inanıyoruz. Bunu samimi olarak yüreğimden söylüyorum.

Sizlerden bu iki taraflı ifrat cereyanlarına karşı kendinizi koruduğunuz kadar partinizi savunmanızı, memleketin yüksek menfaatini korumanızı beklerim.

Sizlere hatırımda kalabilenler olarak bunları söyledim. Bunlar bugünün ihtiyaçlarına temas eden konulardır. Bu ihtiyaçları temin etmek için uğrayacağınız güçlükler büyük değildir. Sergüzeştçiler ve hevesliler vardır, siyasi hayatımızı yanlış istikamete sevk etmek isteyenler vardır, fakat dermanları yoktur.

Gürültüye yakamızı kaptırmayarak takip ettiğimiz doğru yoldan kaçacak değiliz. Kâfi tecrübemiz, hususiyle sinirlerimiz ve kuvvetimiz vardır"

EK – 14

Cumhuriyet Halk Partisi Adana İl Gençlik Kolu, 1967 yılında yayınlamış olduğu bildiride Ortanın Solu Anlayışını, diğer partilerin anlayışları ile karşılaştırarak şu şekilde açıklamıştır:

"Yayınlar zincirimizin ilk halkasını teşkil edecek olan elinizde tuttuğunuz bu bildiriyi, C.H.P.'nin kökü Milli Mücadele'den, bağımsızlık savaşından gelen güçlü, dinamik ORTANIN SOLU politikasının özünü anlatmak, politika sahnesine politika bezirganlığı için çıkanların asıl hedeflerini açıklamak, düşüncesiyle yayınlamaya karar verdik:

'Doğruyu görmek fakat onu söylememek korkaklıktır'

C.H.P.'ne siyasi muarızlardan yöneltilen komünistlik ve dinsizlik ithamları yeni bir hareket olarak görülmemelidir. Cumhuriyetin kuruluşundan ve hatta Milli Mücadelenin başlangıcından bu zamana kadar partimize ve O'nun liderlerine, komünistlik ve dinsizlik ithamları yapılagelmiştir. Cumhuriyet tarihimizde siyasi faaliyet göstermiş olan Cumhuriyetçi Terakkiperver Fırka ve Serbest Fırka denemeleri bunun en bariz delili olmakla beraber elanda mevcuttur. ATATÜRK'ün Demokratik görüşü ve temiz işaretiyle kurulmuş olan bu iki siyasi Fırka, başında ATATÜRK'de bulunan C.H. Fırkasına ve O'nun iktidarına karşı zaman zaman kuvvetlenme eğilimleri göstermişlerdir. Bu kuvvetlenme eğilimlerinin esası; ATATÜRK ve C.H.P.'nin arka arkaya gerçekleştirdiği modern Türk Devletinin temelini teşkil eden inkılapların, Osmanlı toplum düzeninden Asri Toplum düzenine geçirme çabalarının, istismar edilmiş olmasından ileri gelmiştir. Devrin A. Menderes'inin 1952 yılında Antalya'da halkın huzuruna çıkarak, inkılapları benimsemiş ve benimsememiş diye ayırıma tabi tutması ve A.P.'nin de kökünün D.P.'ye dayandığını söylemesi bir tesadüf değildir. Siyaset tarihimizin geçirmiş olduğu safahat göz önüne getirilirse, bugün C.H.P.'nin karşısındaki A.P.'nin ve ona paralel diğer partilerin kuvvet kazanma imkanlarına nasıl sahip oldukları kolayca anlaşılmaktadır. Bunun için de C.H.P.'nin seçim kaybetmiş olmasına şaşılmamalıdır. Siyasi Partiler, iktidara gelebilmek için her vasıtayı meşru addetmemelidirler. İşte C.H.P.'nin toplumu eğiten bir siyasi okul oluşunun sebebi ve şerefi bu gerçektedir.

Türkiye'nin idaresi bu ithamcıların eline geçince ne olmuştur? Medeniyetçilik hareketi tavsamış, millet olarak yerimizde saymışızdır. İlerleyen bir dünyada yerinde saymak, gerilemenin ta kendisidir. Yapılan ve yapılmak istenen her yeni, ilerici harekete karşı çeşitli saiklerde çeşitli ortamlardan tepkiler ve karşı koymalar görülür. Bu tepkiler en geri kalmış memleketlerde olduğu gibi en ileri memleketlerde de görülen kıpırdanmalardır. Bu hareketlerin kaynağı, insanın ruhsal yönü ile ilgilidir. Ama ne var ki, bu manzara geri kalmış memleketlerde çeşitli sebeplerle istismara müsait olduğundan, öteden beri istismar vasıtası olarak kullanıldığı görülmekte, milli bünyede tamiri güç yaralar açmakta, memleket bütünlüğünü zedeleyici vahim durumlar yaratılmaktadır.

ORTANIN SOLU yeni bir hamledir, dinamizmdir, canlılıktır. Parti fikriyatında gençleşmedir. İlerici dünya görüşü, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda imkan ve fırsat eşitliği, ORTANIN SOLU'ndadır.

ORTANIN SOLU; ne komünizme sıçrama tahtası (traplen) olan SOSYALİZMDİR, ne de komünist mikrobunun üremesini sağlayan, sefalet bataklığını yaratan ORTANIN SAĞIDIR. ORTANIN SOLU doktrine bir sistem olmayıp, sadece ve sadece Türkiye gerçeklerine uyan bir kalkınma ve silkiniş hareketidir. Komünizm mikrobu ile sağlam ve sıhhatli bir mücadele ancak sefalet bataklığının kurutulması ile mümkün olacaktır. Tıpkı, sıtma ile mücadelede sivrisineklerin üremesine yataklık eden bataklıkların kuruması gibi… Sefalet bataklığının kurutulması ise, ancak ORTANIN SOLU ile yürütülen imkan ve fırsat eşitliğine dayanan, bir zümreye değil, halka yönelmiş bir iktisat politikası ile mümkün olacaktır. Çünkü bu politikada, halk, ne sosyalizmde olduğu gibi devletin, ne de ortanın sağında olduğu gibi özel teşebbüsün emrinde olmayacak, ancak bu ili resmi ve özel teşekkül HALKIN emrinde olacaktır.

ORTANIN SOLU; ne devlet diktasına ne de servet diktasına imkan vermeyen yeni bir çağ akımıdır. Türk toplumunda her geçen gün gelişmekte olan yeni çağ fikir akımı, ORTANIN SOLU mecrasına kanalize edilerek, başıboşluktan kurtarılarak kontrol edilebilme imkanına kavuşturulacak, memleket için zararlı olmaktan ve bazı zümreler tarafından istismar edilmekten kurtarılarak, devrimci C.H.P. tarafından memleket için faydalı hale getirilecektir. ORTANIN SOLU, modern Anayasamızın anladığı şekilde, toplum yararına aykırı olmamak kaydıyla, özel mülkiyete ve özel

teşebbüse öncelikle yer verir. (Anayasa mad. 36 – 40). İktisadi bünyenin kuvvetleneceği kanaatiyle, özel teşebbüsün gelişimine imkan sağlar. Diğer sahalarda olduğu gibi; ekonomik alanda da adilane, toplum yararına aykırı olmayacak şekilde yatırımlar yapılmasını sağlamak maksadıyla, PLANLAMA'ya önem verir. Başıboş, gelişigüzel devlet eliyle fert zenginleştirme politikasını karşısındadır. Plansız bir iktisat politikasının mahsulü olan servet diktasının da mutlak karşısındadır. Servet diktasının hüküm sürdüğü bir toplum düzeninde sınıflaşmalar artacak, zengin daha zengin, fakir daha fakir hale gelecektir. Sınıflaşmalar toplum içerisinde sürtüşmelere sebebiyet verecek, toplum kompleks altında tutulacak ve memleket sonu tahmin edilemeyecek karanlık ufuklara itilecektir. Huzurunun bozulmasını arzu etmeyen sınıflar, karşısındaki sınıfları baskı altında tutacaktır. Devlet diktasında ise, kişiye çalışma özgürlüğü, eğitim ve düşünce ve hatta siyasal özgürlük tanınmayacak, devlet topyekun kuvvetleri elinde tutacak, kişi bu düzende, devlet karşısında bir nokta durumunda öz benliğine kavuşamamış, sorumsuz olmaya mahkum edilecektir.

ORTANIN SOLU dine ve topyekun maneviyata hürmetkardır. Çünkü ortanın solu her türlü iktisadi, dini ve siyasal baskının karşısındadır. Tüm gerçekleri görebilme ışığıdır. İktisadi, dini ve siyasal baskının altında tutulan bir toplumda, özlenen düşünce ve vicdan özgürlüğü tasavvur edilemez. Kişinin vicdanı ile, ALLAHI ile baş başa kalabilmesi, dinin emrettiğini yapabilmesi ancak baskılardan kurtulmuş bir öğrenim ve düşünce özgürlüğü ile mümkündür. Ve bunun için de C.H.P. Laiklik prensibini, Laik devlet düzenini Laik öğretim sistemini kabul etmiştir. Laik devlet düzeninde din hiçbir zaman siyasal yönetimde etkili olamaz. Din ile devlet yönetimi tamamen ayrıdır. Din kişinin vicdanında kalır, hiçbir zaman siyasal baskı vasıtası olarak istismar edilemez. Hiçbir kimse de dini inanç ve kanaatlerinden dolayı asla kınanamaz. Bugün memleketimizde zararlı bir hale gelen NURCULUK, devletin dini esaslara oturtulması, Şer'i kanunların hakim kılınmasını ve toplumun Teokratik bir hüviyet almasını arzular. Bugün toplumumuzdaki çalkantıların bir nedeni de, öğretim sistemimizdeki aykırılıkların her geçen gün kesin bir vaziyet almasındandır. Milli Eğitim Davasında Atatürk'ün işaret ettiği şekilde; Sosyal hayatı değiştirmeyen ileri toplumların seviyesine ulaştırmaya yardım etmeyen, ferdin ve toplumun ekonomik gelişmesine etkide bulunmayan bilgileri öğrenmekten vazgeçip, istihsalatı ve imalatı arttırıcı unsurları yetiştirmek hedefine yöneltmemiz diğer anlamı ile iş

içinde eğitim sistemini uygulamamız gerekmektedir. 'Bir millet diğer milletlerin Milli Kültür kalıplarına girerek batılı olmak hedefine asla ulaşamaz' gerçeğini unutmamalıdır. 24 Ekim 1965 Genel nüfus sayımına göre, Türkiye'nin 31.391.207 kişilik nüfusunun ancak %34'ü okur – yazar, ilkokul, ortaöğretim, yüksek okul ve fakülte mezunu olup, rakam olarak 10 milyon 418 bini bulmaktadır. Bunların içinde 26.068'i kadın olmak üzere 166.648 kişisini yüksek okul ve fakülte mezunları teşkil eder. Ne acıdır ki, nüfusunun %66'sı eğitimden yoksun, üzerinde hergün Milliyetçilik teraneleri tutturduğumuzun Türkiyemizin Eğitim davası hem miktar yönünden hem de öğretilen bilgilerin faydasızlığı ve kifayetsizliği yönünden yüz karasıdır. Ve üstelik bu eğitilme imkanından mahrum vatandaşlarımızın ekserisini köylü ve dar gelirli teşkil etmektedir. Kültürel alanda, imkan ve fırsat eşitliğine dayanmayan Demokrasi anlayışının karşısında olduğumuzu Halk Efkarına duyurmak isteriz.

Siyasi Partiler yelpazesine göre, bugün bizim solumuzdaki TİP'e ve sağımızdaki A.P.'ye bakalım. TİP, ana üretim (istihsal) kaynaklarını, vasıtalarını tüm devletleştireceğini söyler, her anlamı ile bir SOSYALİZM arzular. Güya emekçi halkın haklarını savunur, bu sınıfın siyasal yönetime ağırlığını koymasını ve hatta ağır basmasını ister. Diğer anlamı ile bir sınıfın diğer sınıfları baskı altında tutmasını, tüm bir devlet diktatöryasını arzular, yani proletarya (işçi) diktasını gönlünden geçirir. Bunun Türkiye gerçeklerinden uzak bir görüş olduğunu belirtmiştik. Çünkü, sıkı bir devlet hakimiyetinde özgürlükler alabildiğine kısıtlanacak, ferdin yaratıcı gücünden istifade edilemeyecektir.

A.P. ise; her ne kadar parti grubu içinde ortak bir politika tayin edememiş ise de esasta ORTANIN SAĞINDA birleşir, liberalizmin ve kapitalizmin savunuculuğunu yapar. Ortak bir politika tayin edememiştir, diyoruz. Çünkü, A.P. içinde koyu bir devletçiliği savunanlar da vardır. Bugün için her iki siyasi teşekkül (parti), karma ekonomiyi savunur gözükür ise de, aslında bunu TİP, sosyalizme, A.P. de kapitalizme geçiş için köprü olarak kullanmak isterler. A.P. bir taraftan kalkınmanın köyden fışkıracağını söyler (Başbakanın Adana nutku 15 Kasım 1966), ama buna hiç mi hiç yanaşmaz. Bir taraftan da servet sahiplerine seslenir; Siz de olanın sizde kalmasını, sizden de çocuklarınıza ve torunlarınıza geçmesini öğütler ve böylece diğer sınıflarla mücadeleye çağırır, sınıf mücadelesini körükler. (Sanayi Bakanı M. Turgut'un konuşması)

A.P. toplumun hiçbir zaman uyanmasını arzulamaz, toplum uyanışını din sömürücülüğü ile baskı altında tutmak ister. Aslında bu baskı, iktidardan değil O'nu baskı altında tutan bir servet diktasından, bir zümreden gelir. Bu parti siyasi partiler kanununun 104 ncü maddesinde belirtilen 'Siyasi Partiler 27 Mayıs 1960'tan 15 Ekim 1961'e kadar yargı organlarınca kapatılmış siyasi partilerin devamı olduklarını ileri süremezler' hükmüne rağmen, ve ANAYASA'nın ruhuna aykırı olarak, Demokrat Parti'nin bir devamı olduğunu söylemekte, mevcut yasaları çiğner. O devrin özlemi ile yanar tutuşur. (A.P. Meclis Grup Başkanvekili Prof. A. Yalçın, 24 Kasım 1966, Milliyet Gazetesi). Bu gerçeği tescil eden, kanun anlayışından uzak böyle bir ilim adamının yetişmiş olması ayrıca Millet hesabına hazin bir tecellidir.

A.P. kendisinin temelden bozuk tutumuna karşı, Özerk Anayasa müesseselerinin yükselen seslerine, büyük ATATÜRK'ün rejimi, Cumhuriyeti ve Türk istiklalini koruma ve emanet görevini gençliğe vermiş olmasına, hiç tahammül edemez. Ve üstelik bu özerk kuruluş ve teşekküllerin büyük kurtarıcının sözlerini inançla, şevkle tekrarlamaları halinde 'muhayyel anarşi fetvalarının dillendirilmesi' şeklinde tanımını yapar (Başbakan'ın Bursa Nutku, 13 Kasım 1966). Bu iktidar zamanında ATATÜRK'ün Bursa'da Türk Gençliğine seslenişini bir komünist şefinin düzmesi olduğunu söyleyen, sözüm ona akademik kariyeri olan bir Üniversite öğretim üyesi mensubu Milli Mücadele'nin başladığı Erzurum'dan seslenir, gazetelerde okunur. Bu iktidar ATATÜRK'ün Bursa'da Türk Gençliğine seslenişini inkar etmekle, O'nun Türk Gençliğine Hitabesini de inkar etmiş olur. Çünkü, ATATÜRK Türk Gençliğine hitabesinde şöyle der: Ey Türk Gençliği, birinci vazifen Türk İstiklalini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegane temeli budur. Ve Bursa'da şöyle der: 'Türk Genci inkılapların ve rejimin sahibi ve bekçisidir' Ve bu muhteşem söz Ankara Üniversite binasının umumi meydana açık bir duvarında yaldızlı harflerle yazılıdır. Ve bu sözün varlığı ATATÜRK'ün kurmuş olduğu Türk Dil Tarih Kurumu tarafından tasdik edilmiştir. Bütün bunlara rağmen senk olmuştur, ama O'nun ne demek istediğini anlamak istemezler. Bugün herkes ATATÜRK'çü olmuştur, O'nu seven de, sevmeyen de, O'na inanan da, inanmayan da…

ATATÜRK'çülüğün, O'nu bir insan olarak sevmekten, O'na gözyaşı dökmekten ve hatta parlak nutuklar çekmekten öteye apayrı bir anlamı vardır. O'nun

düşünce tarzını 1966'nın şartlarına uydurabilenler, davranışları ile düşünceleri arasında gerekli muvazeneyi kurabilenler gerçek ATATÜRK'çüdür. ATATÜRK'ü gerçek anlamı ile anlamak istemeyenler, 9 Temmuz 1961 halk oyu ile kabul edilmiş ANAYASA'nın değişmesini arzuladıklarını, kapalı olarak ifade ederler.

Sosyal, iktisadi ve kültürel yönleri ile geri kalmış bir memlekette siyasi partiler, toplumun düşünce yapısına uygun şekilde hareket etmeleri, ona göre politika izlemeleri yerine, yeniçağ akımlarına ayak uydurabilmek yollarını arayan akademik bilgilerle mücehhez, fikriyatı ile, yöneticileri ile sağlam yapılı olmaya mecburdurlar. 9 Temmuz 1961 ANAYASA'sı siyasi partilerin, Demokratik Rejimin vazgeçilmez bir unsurudur, der. Gelişen dünya ölçülerine, ihtiyaçlarına cevap verebilecek modern ANAYASA'mız, siyasi partileri yukarıda tanımını yaptığımız ölçülere uygun görmek ister. Çünkü bu ANAYASA Türk Kamuoyu ile kabul ve tasdik edilmiştir.

Türk toplumunu bu karanlık ortamdan kurtarmak görevi ORTANIN SOLUNDAKİ C.H.P.'ne düşmektedir. ATATÜRK'çülüğü açık seçik görebilmenin tek imkan vasıtası ORTANIN SOLU'dur. Sağımızdan solumuzdan partimizin ORTANIN SOLU politikasına yöneltilen hücumlar da bunun açık delilidir. Tüm yurt sorunları karşısında, C.H.P. Cumhuriyetçi, Halkçı, Laikçi, Devrimci – Reformcu, Milliyetçi ve Devletçi olmaya mecburdur. C.H. Partililer olarak ORTANIN SOLU hareketiyle, halka korkmadan, çekinmeden düşüncelerimizle beraber memleket gerçeklerini anlatmak başlıca ödevimiz olacaktır. Bunu yapabildiğimiz zaman C.H.P. mutlaka iktidarda olacaktır. Bunu anlamak istemeyenlerin tertemiz C.H.P. kütlesi ve yöntem kadrosu içerisinde yerleri yoktur.

Esenlikler, başarılar diler, saygılar sunarız.

Adana C.H.P. Gençlik Kolu Adına

Avukat Halil Güllü"

EK – 15

CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün 5 Ekim 1968 tarihinde, Tepebaşı Kazablanka Salonları'nda gerçekleştirilen CHP İstanbul İl Gençlik Kolları Kongresi'ne gönderdiği mesajının tamamı şöyledir:

"İstanbul İl Gençlik Kolumuz, siyasi hayat içinde gençlik hareketlerinin vatandaş gözünde önemli yer tuttuğu bir zamanda toplanmaktadır. Bütün dünyada gençlik olayları ön planda yer almaktadır. Siyasal tartışmaların kökleşmiş partiler içinde yürüttüğü eski demokratik gelenekte gençler, yeni kuşakların sözcüleri olarak birtakım hastalıklardan muzdariptirler ve kendilerine büyük davaların sahibi olmak sorumluluğunu belirtmektedirler.

Bütün dünyaya yayılmış olan bu akımlara neden olan hastalıklar, tamamıyla meydana çıkmış değildir ve isteklerin nasıl ve ne ölçüde dikkate alınacağı da henüz çözümlenmemiştir.

Türkiye'de gençlik hareketleri, kendi tabiatında olan sorunları yanında dünya hareketlerinin de ister istemez hepimiz gibi etkisi altındadır.

Türkiye'de gençlik hareketlerinin bütün dünya olaylarına nazaran dikkati çekmesi lazım gelen bir eksikliği ve bir niteliği vardır. Bizde gençlik hareketleri her yerden yıllarca önce 1960 arifesinde kendini göstermiştir.

Genç kuşaklar, memleketin siyasi kaderine fedakarlıkla ileri atılmışlar ve memleketin içinde bulunduğu siyasi buhrana karşı üzüntülerini ve acılarını dile getirmişlerdir. Şu sonuca varmak istiyorum ki, bizim hayatımızda genç kuşaklar, memleketin demokratik rejimi, memleketin siyasi idealleri konusunda doğru yoldan ayılmış, tutucu ve haksız siyasi eğilimlere karşı görev duygusu göstermişlerdir. Bu asil duygular, gençleri, kuvvetli bir devlet yapısı ve ilerici bir toplum hayatının sağlam temelleri üzerinde bulunan rejimlerde mal ve can emniyeti dahil olarak, insan hakları ve sosyal adalet ilklerinin takipçisi yapmıştır. Asayişsizlik, idealsizlik, kanunsuzluk ve her çeşit gericilik ve tembellik nizamlarının aleyhinde ve anarşinin daima karşısında olacaklardır.

Cumhuriyet Halk Partisi kendi gençlik kolları içinde politikada, dış politikada tam bir yardımlaşma halinde bulunmaktadır. Gençlik teşkilatımız Cumhuriyet Halk Partisi Programının ve politikasının sahibi ve izleyicisi olacaktır.

Cumhuriyet Halk Partisi, dış politikanın çevremizde geçirdiği sarsıntılar içinde, dünya barışında yardımı olduğu kadar, kendi emniyetine dikkatli olan bir yolda yürümektedir. Bu yolda biz, etrafımızda olan olaylara karışmamayı lüzumlu görüyoruz.

Dünya olaylarının gelişmesi içinde Cumhuriyet Halk Partisi, dahil bulunduğu NATO ittifakında yerini muhafaza etmeyi memleket emniyetinin gereği saymaktır.

Siyaset aleminde özellikle çevremizdeki olaylarda başlıca istikamet ve hedef tartışmasını idare eden devletlere, yani Birleşik Amerika'ya ve Sovyet Rusya'ya karşı her türlü düşmanlık gösterilerini zararlı bulmaktayız. Bizim gençlik kollarımız gençlik hareketleri içinde bu fikirlerin savunucusu olacaklardır.

İç politikada, ortanın solu deyimiyle özetlediğimiz ortanın solu hamlesini, gençlik kollarımız Anayasamızın istediği sosyal adalet, sosyal güvenlik şartları içinde, memleketin kalkınmasını savunacaklardır. Sosyal ihtiyaçları politikamızın ön safında tutmakla beraber bir Sosyalist parti olmadığımızı gençlerimizin dikkatine yerleştirmeyi görev sayıyorum.

Biz Cumhuriyet Halk Partisiyiz, memleketin sosyal, ekonomik ihtiyaçlarını çözümlemeyi, uygulamayı, gücümüz ve idealimiz içinde görüyoruz.

Gençlik Kollarımızı kendi kurultaylarında canlı ve bilinçli çalışmalarıyla davalarımıza yardımcı olacaklar ve Partimizin büyük kurultayında olumlu çalışma payları alacaklardır.

Büyük Kurultayımızda bütün vatandaşlara gelecek günler için ehliyetli bir iktidarın bütün ümitlerini haklı gösterecek bir imtihan vereceğiz ve memlekete huzur ve asayiş içinde kalkınma, ilerleme imkanı sağlayacak bir parti hüviyetinde kendimizi göstereceğiz.

Sizlere sevgilerimi ve başarı dileklerimi sunarım.

Vaktimiz dar olduğu için İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne yazdığım bu demeci XIX. Büyük Kurultayımızdan önce bütün gençlik teşkilatımıza fikirlerimi bildirmek için münasip bir fırsat saydım. Bütün gençlik teşkilatımızın sözlerime ilgi ve dikkat göstermelerini rica ederim."

EK – 16

17 Ekim 1968 tarihinde CHP Gençlik Kolları 5. Kurultayı'nın ikinci gününde CHP Genel Başkanı İsmet İnönü aynen şu konuşmayı yapmıştır:

"Gençlik Kurultayını sevgiyle selamlıyorum.

Sevgili arkadaşlarım,

Huzurunuzda konuşmakla mutluluk duyuyorum. Bana bu fırsatı verdiğiniz için size teşekkür ederim.

Gençlik Kurultayı 19. Kurultay'dan evvel CHP'nin mühim bir ödev yeridir, sizleri, çalışmalarınızı işitiyorum, izliyorum ve Kurultaya iyi hazırlandığınızı tahmin ediyorum.

Bilirsiniz arkadaşlarım, gençlik hareketleri ve bunların içinde CHP'nin gençlik kollarıyla ve onların ödevleriyle ilgili İstanbul İl Gençlik Koluna bir demeç göndermiştim. Bu demeçle gençlik meselelerine, gençlik kollarına geniş ölçüde değindim. Siz Gençlik Kolları Kurultayı olarak o demecime muhatap olmadınız. Ama ümit ediyorum ki son zamanlarda Gençlik Kolları çalışmaları ve ödevleri üzerindeki fikirlerimizi geniş ölçüde söyledik.

Kurultayda da beyanatımda gene gençlik meselelerine değineceğim. Önce genel olarak memleketimizdeki gençlik meseleleri ve gösterileri, çalışmaları üzerinde CHP'nin tutumunu, fikirlerini hülasa etmek isterim:

Üniversite meseleleri ve bunun ötesinde memleket için Gençlik Kollarımız umumi efkara fikirlerini, duygularını, arzularını ve dileklerini söylemek için fırsatlar bulmaktadırlar. Bunların içinde CHP'nin gençlik meselesi saydığı konuların iyi bir dikkatle izlenmesini ve bunlara CHP ile münasebette olan gençlik kollarının katılmasını ayarlamak için çok dikkatli bulunuruz. Bizim gençlik kollarımız ve bizimle temas eden kuruluşlarından biz, umumi olarak memleketin asıl ideal öz meseleleri üzerinde durmalarını isteriz.

Gençlik hareketleri, memlekette 1960 öncesinden itibaren halkımızın nazarında ve partimizin nazarında özel bir dikkat ve itibar görür. Saygımız vardır, gençlerimizin memleket meseleleri üzerinde bilgili, duygulu olmalarını isteriz. Ve gelecek günlerin sorumluluğunu üzerlerine almak için ehliyet göstermelerini ve en mühimi memlekette ailelere, kuruluşlara, yaşlılara, gençlere, herkese, yeni yetişen

nesillerimizin ümitlerle dolu hizmet aşkıyla dolu hareketler ve idealler peşinde bulunduklarının bilinmesini isteriz. Böyle bir sorumluluk, Gençlik Kolunun manevi kuvvetlerinden istifade etmek için memleketteki bütün akımları harekete geçirir. Herkes bir gençlik gösterisi veya gençler tarafından yapılan bir teşebbüsü, kendi maksadına göre değerlendirmek fırsatını bulmak için hazır bir gençlik teşkilatı içine, yürümekte olan bir gençlik gösterisi içine katılır ve o katılmayı, o gösteriyi kendi maksadına göre bir istikamete yönelttirmeye çalışır. Bu, türlü ihtilaflar yapar. Bunun çaresi parti olarak biz, bütün gençlik hareketleri karşısında, bize bağlı olan Gençlik Kollarının katılması, bizim fikirlerimize önem veren Gençlik Kollarının itibar etmesi için, bizim istikametimize itibar etmesi için özel bir dikkat gösteririz.

Haber aldığıma göre, gelecek günlerde, yani gelecek aylarda belki bütün dünyadan gelen hazırlıklar sebebiyle yeniden bizim memlekette de büyük gençlik hareketleri olacaktır. Böyle derler… Ve şimdiye kadar söylendiği gibi, büyük siyasi konular: 'NATO'ya hayır, Türkiye böyle siyasi örgütlere katılmasın, katılsın' şeklinde, siyasi partilerin kendi arzularına göre, istedikleri istikameti, olaylarla, gösterilerle yürütürler. Böyle olmayacak. Bu, değerini kaybetmiş görünüyor. Çünkü başta CHP'nin Gençlik Kolları ve CHP'nin fikri, memleketin büyük siyasetinin coşkunlukla, rastgele tahrike kaptırmaya elverişli değildir. Onun için bu teşebbüsler yürümemektedir, muvaffak olmamaktadır.

Şimdi gençliği de, memleketi de yakından ilgilendirecek sebepler, daha çekici levhalar bulmak peşinde imişler… Gelecek gençlik kolları böyle hazırlanıyor. CHP Gençlik Kolları, dışarıdan hazırlanacak, içeriden hazırlanacak gençlik gösterilerinin içine katılmak için mutlaka CHP'nin umumi sorumluluğunun çerçevesi içinde bulunacaklardır. Katılırlarsa, neye dikkat edecekler, katılmazlarsa nasıl davranacaklar, bunu ince bir dikkatle söyleriz ve size de bildiririz.

Gençlik Kolları hareketlerini, özellikle CHP'nin gençlik kolları hareketlerini, rastgelenin, bilmediğimiz insanların ve örgütlerin kendi maksatlarını yürütmek için; hazır bir alet yaptırmayacağız.

Türkiye'de gençlik teşkilatı, bütün dış memleketlerden daha eskidir. Memleket meselelerinde fedakarlıkla ve isabetle, doğru görüşlerle memleketin siyaseti üzerinde daha faydalı tesirler yapmışlardır. Dışarıdan, içeriden, günlük heveslerle bizim

öğrenecek yeni bir şeyimiz yok. Kendi irademizi başkasının sürüklemesine asla razı olmayacağız. Yaptığımızı bilerek yapacağız.

Sevgili arkadaşlarım,

Gençlik hareketleri, tesirli hareketlerdir. Bir hareket olduğu zaman görüyorsunuz ki, mahiyeti ne olursa olsun, karşısına çıkıyoruz, şiddet kullanmayınız diyoruz. Bunun için de büyük kitle masumdur. İçine sızmış tesirler olabilir. Biliriz, tecrübe etmişiz, büyük kitle masumdur. Şiddet kullanmayın deyince, gençliğin kendiliğinden şiddete ihtiyaç göstermeden bir sağduyu ile hareket edeceğine güveniyoruz demektir. Sorumluluk alıyoruz demektir. Burası bir hürriyet memleketidir, Türkiye'de her türlü gösteriş, vatandaşın fikrini, protestosunu, beğendiğini, beğenmediğini açıkça söylemesi kanunlarla imkan çerçevesine alınmıştır.

Vatandaşlar toplanıp, herhangi bir mesele üzerinde duygularını da, dileklerini de dile getirebilirler. Bunun hepsi devletin kadrini düşürmeyecek ilgisi için, vatandaş emniyeti içinde, sükunetle, gösteriyi takip ederse, söylenen sözleri dinler, muhakeme edebilecek bir sakin ortam bulunursa, maksat hasıl olur. Yoksa, rastgelen istediği yere saldıracak; halk, kanun bekçileri, herkes bezecek, usanacak; neyi anlatmak istiyorsan, ne anlatmak istiyorsan hepsinin tam tersi teşhir yapacaksın. Böyle bir şeye gençliğimiz alet olmayacaktır. Böyle bir şeye alet olmamanın bekçisi CHP Gençlik Kolları olacaktır.

Gelecek günler yeni gençlik hareketleri olacaksa, faaliyetleri bilmeden, maksatlarını bilmeden biz herhangi bir harekete gençlerimizi bulaştırmayacağız. Girdikten sonra mutlaka kanun dinlenecek, hiçbir sebeple saldırı olmayacak.

Biz böyle gösterilerde CHP'nin siyasi hayatının sorumluluğunu, Gençlik Kollarımızı yük altına, tehdit altına alamayız. Gençlik Kollarımızın itibarı siyasi hayatımızda en ileride dikkat edeceğimiz konudur. Gençlik Kollarımızın vatandaşlar huzurunda itibarlarının kuvvetli olması, kendilerinin ve sözlerinin dinlenir halde bulunması, gelecek günlere, büyük vatan hizmetlerine Gençlik Kollarımızın ciddi, gerçek bir hazırlık yuvası olduğunun bilinmesi ve güvenilmesi, bizim için hayati meseledir ve ihtiyaçtır. Bunu titizlikle biz göz önünde bulunduracağız. Güvenciniz, daima sizin sağduyunuz, memlekete daima hizmet aşkınız, her türlü dünya nimeti fikrinden uzak olan fedakarlık hissiniz, daima gözümüzün önünde parlayacaktır.

Kurultayda gelecek günler için esaslı olarak gelecek seçimlere hazırlanacağız. Halk, memleket CHP'nin hizmetlerine ihtiyaç hissetmektedir. Hizmet günlerimiz geliyor. Bu Gençlik Kurultayında olduğu gibi, yarınki hepimizin beraber katılacağımız Kurultaydan da memleketin güvenliğini arttırmış olarak çıkacağız.

Saygılar sunarım, hepinizim gözlerinden öperim…"

EK – 17

*"**Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu 4. Olağan Genel Kurultayı aşağıdaki görüşlerin kamuoyuna duyurulmasını oybirliğiyle kararlaştırmıştır.***

1. Kurultayımız, 3. Olağan Kurultayımızın yayınladığı bildirgedeki görüşleri bugün de aynı inançla benimsemektedir.

2. Türkiye hızlı bir kapitalistleşme süreci içindedir. Bu süreç dışa bağımlı olarak gelişmektedir. İçinde bulunduğumuz sosyo – ekonomik bunalımlar bu oluşumun yarattığı sorunlarla ilgilidir.

3. Tutucu güçlerin iktidarı halkın gerisinde kalmış ve anayasa dışına düşmüştür. Halkın özlemleri bir yana itilmiş ve bir avuç vurguncunun çıkarı için bozuk düzen sürdürülmüştür. Toplumumuzdaki bunalım ve huzursuzlukların nedeni burada yatmaktadır. Altında siyasal iktidarın parmağı bulunan anarşik öğrenci hareketleri bunalımı körüklemiştir.

4. Çalışan halkımızı, anayasal çizgide bir kavganın içindedir. Sosyal demokratlar, anayasal haklarını alamayan, bozuk düzenin çarklarında ezilen halkımızla omuz omuza bu kavganın içindedir.

5. Türk ordusu, bu bunalımı önlemek gayesiyle ortaya çıkmıştır. Kumandanların muhtırasında siyasal iktidarın yanı sıra parlamento da suçlanmıştır. Bu tutum hem demokrasiyi katletmiş, hem de karşısına çıkıldığı söylenen siyasal iktidarı 'mazlum' durumuna getirmiştir.

Bunun yanında, yeni kurulacak yönetim konusunda takınılan tavırlar, ordunun, cumhurbaşkanının, çoğu sağcı partilerin ve ana muhalefet partisi liderinin sorunlara tam ters açıdan baktıklarını göstermiştir. Hiçbir gerekçe demokrasinin yok edilmesine ve bir zorbalık rejimi kurulmasına neden olamaz.

6. Orduyu yöneten asker – bürokratlar, altyapı devrimlerini gerçekleştiremezler. Çünkü altyapı devrimleri ancak ve ancak onlardan yararlanacak sınıf ve zümrelerce gerçekleştirilebilir. Dünyadaki son gelişmeler, halkın geleceğini birkaç aydının eline bırakmanın devrimcilikle bağdaşamayacağını ortaya koymuştur.

7. Bugün devrimimizin amacı insanların köleleştirilemeyeceği bir düzen kurmaktır. Bu düzen, sosyal demokrasidir. Sosyal demokrat düzen ise halkın bilinçli

desteği ile kurulur. Adı ister Komünizm, ister Kapitalizm ve isterse Faşizm olsun bütün sömürü düzenleri karşımızdadır.

Demokrasi halkın haysiyetidir. Süngülerin desteğindeki bir siyasal iktidar demokrasiden söz edemez.

8. Demokratik rejim, halkın bilinçlenmesinde, örgütlenmesinde ve iktidara geçmesinde en uygun ortamı yaratır. İşçilerin, köylülerin ve tüm çalışanların kendi siyasal örgütleri ile iktidara gelmelerini hiçbir güç engelleyemez. Sosyal demokrat düzeni gerçekleştirme yöntemimiz olan Demokratik Halk Devrimi mutlaka başarılacaktır.

9. Siyasal eylemler siyasal örgütler kanalıyla yapılır. Sosyal demokratlar bir öz örgüte sahip olma yolundaki çabalarını bugüne kadar CHP içinde yoğunlaştırmışlardır. Ne var ki, gayri milli bir koalisyona katılmak için CHP içinde takınılan son tavır tam bir sorumsuzluk örneği olarak belirmiştir. Bu tutuma karşı çıkan Sayın Bülent Ecevit'i kesinlikle destekliyoruz. CHP içindeki sosyal demokrat mücadele yılmadan, usanmadan sonuna dek sürdürülecektir.

10. Ülkemizde gelişen demokratik sol hareketi uzun yıllar olumsuz yönden etkileyecek olan koalisyona katılma kararı, açıkça Faşizme prim vermek demektir. Sosyal demokratlar gerçek demokrasiye dönüş yolundaki kavgalarında kararlıdırlar. Bu yönde başlayan ilk protesto hareketimiz, polisin saldırısıyla karşılanmıştır. Bu olay karşı güçlerin, düzeni ve yarattıkları rejimi korumakta ne kadar kararlı olduklarını göstermektedir.

Hangi oyunlar oynanırsa oynansın, tarihin tekerleği geriye doğru dönmeyecek, güdümlü demokrasiyi hiç kimse yaşatamayacaktır.

11. Egemen güçler, diğer geri kalmış ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de yurt sorunlarıyla uğraşmayı birtakım aydın kişilerin tekelindeki bir olay, çalışanlar için bir tabu olarak damgalamaya çalışmaktadır. Sömürücüler koalisyonunun, toplumumuzun en geniş örgütlenmiş kesimi olan sendikaları politikadan uzaklaştırmak ve kendi çıkarlarını devam ettirmek için ortaya attıkları 'partilerüstü politika' yutturmacasına karşı en güçlü şekilde mücadele edilecektir.

12. Genel grev, işçilerin bozuk düzeni yıkıp, kardeşlik, eşitlik ve özgürlük temeline dayanan yeni bir düzeni kurmada en etkin politik silahlarıdır. İşçiler, genel grev hakkı için genel greve gitmelidirler.

13. Kapitalist süreçte ırgatlaşan az ve orta topraklı köylü sayısı çığ gibi büyümektedir. Böylece ortaya çıkan büyük toprak işçileri kütlesi hiçbir güvenceye sahip değildir. Toprak işçileri, sendikalar içinde örgütlenmelidirler.

14. Üniversiteler özerk olmalıdırlar. Bugüne kadar içten ve dıştan Faşist baskıların uygulanmasıyla, özerklik hiçbir zaman gerçekleştirilememiştir. Siyasal iktidarlar dıştan yaptıkları baskılarla, üniversitelerin bağımsız çalışmalarını engellemişlerdir. Üniversite içinde ister sağda isterse solda olduğunu söylesin silahlı faşizan gruplar, özerkliğin yerleşmesine fırsat bırakmamışlardır. Üniversitelerde var olmayan fikir özgürlüğü sağlanmalıdır.

15. Gençliğin görevi ülke sorunlarıyla ilgilenip fikir birikimi sağlamak ve bu birikimi halka götürmektir. Halkla kaynaşmak ve onun biçimlenmesini sağlamak gençliğin temel hedefidir. Üniversitelerdeki faşist ortam, bu hedefe ulaşılmasını büyük ölçüde engellemiştir. Üniversitelerin yanısıra, bugün ülke içinde de kendini gösteren bu faşist ortama karşı uğraş vermek, tüm ilericilere düşen tarihi bir sorumluluktur.

16. Gençlik, terör hareketlerine son verip, hızla halkla bütünleşmeye yönelmek zorundadır. Günümüzde bu yöneliş, demokratik rejime dönüş kavgasıyla birleşmektedir.

17. Sosyal demokrat işçi ve gençlerden oluşan kurultayımız tüm çalışan güçleri, gençliği ve yurtsever aydınları demokrasi, barış ve sömürüsüz bir düzen için, emperyalizme, onun işbirlikçilerine ve bozuk düzene karşı Demokratik Halk Cephesi'nde birleşmeye ve ortak mücadeleye çağırır.

Kahrolsun emperyalizm ve yerli işbirlikçileri

Yaşasın Demokratik Halk Devrimi

Yaşasın Sosyal Demokrat Türkiye"

EK – 18

CHP Genel Sekreteri Bülent Ecevit, 2 Temmuz 1970'te, CHP Gençlik Kolları 6. Kurultayı'nın ikinci gününde şu konuşmayı yapmıştır:

"Cumhuriyet Halk Partisi'ne her ilerici hareketinde öncülük eden gençlerden biri olarak, CHP Gençlik Kollarının kongresinde başından beri bulunmak, sizlerin konuşmasını dinleyerek sizlerden esinlenmek, ışık almak isterdim. Ama tahmin edeceğiniz gibi, yaklaşan Kurultayımız dolaysıyla yoğun bir çalışma içindeyim. O yüzden kongrenizin çalışmalarını izleme olanağı bulamadım. Buna çok üzgünüm ve yalnız konuşmak için gelebildiğim için sizlerden özür dilerim.

Sayın arkadaşlarım,

Çalışmalarınızın sonuna yaklaşmış bulunuyorsunuz, ben uzun bir konuşma ile vaktinizi alacak değilim. Zaten yarın başlayacak olan 20. Büyük Kurultayımızda bütün sorunlar üzerinde ayrıntılarıyla durma olanağımız olacaktır. Sizlerin de delege olarak veya dinleyici olarak o kurultayı izleyebileceğinize güveniyorum, inanıyorum. Onun için burada uzun bir konuşma ile vaktinizi almak istemiyorum.

Sayın arkadaşlarım,

CHP Gençlik Kollarının veya CHP doğrultusundaki gençlerin Türk toplumu için taşıdıkları önem son zamanlarda yeniden artmaya başlamıştır. Türkiye birkaç yıldan beri her bakımdan bir kargaşalık içindedir. Bir yanda bir kavram kargaşalığı vardır. Bir ölçüde kendi partimizi de etkileyen, ama tümü ile Türk toplumunu, özellikle aydınlar kesimini saran bir kavram kargaşalığı vardır. Solcu nedir, aşırı solcu nedir, sağcı nedir, devrimci nedir, gerici nedir? Bütün bu konularda içinden çıkılması güç kavram kargaşalığı vardır. Bakıyorsunuz bazı kimselere yada topluluklara bizden daha çok şeyi devletleştirmek istiyorlar, yabancı sömürüsüne son vermek istiyorlar, her yönüyle bağımsız bir Türkiye, adaletli bir toplum istiyorlar, ama din duyguları güçlü diye kendilerini sağcı sanıyorlar. Daha doğrusu onlara kendilerini sağcı sanmaları telkin ediliyor; bazı kimseler tarafından. Bir bakıyorsunuz, kendilerini ileri ölçüde bilimsel sosyalist iddia eden ve sosyalizmi ihtilal yolu ile gerçekleştirme hayalleri, stratejileri kuran bazı kimseler, iki yıl önceye kadar kendi deyimleri ile gardrop Atatürkçüsü olarak nitelendirdikleri kimselerle kol kola, el ele eyleme girişiyorlar. CHP gerçek devrimcilik demek olan altyapı

devrimciliğine, bütün açıklığıyla ve bilinçli olarak yöneldiği bir sırada Cumhuriyet Halk Partisi'ni gerici çizgiye düşmekle suçlandırıyorlar. Şu birkaç örnek de Türkiye'nin bugün nasıl bir kavram kargaşalığı içinde bulunduğunu göstermeye yeterli sanırım. Bu kavram kargaşalığının yanısıra Türkiye'de bir eylem kargaşalığı da vardır. Eylem kargaşalığının en bariz örneğini geçenlerde bir büyük ilimizin kongresinde gördüm. Bu kongreyi, bu ildeki CHP kongresini, sosyalist, devrimci, hatta ihtilalcı geçinen bazı topluluklarla, büyük iş çevrelerine yakınlığı bilinen bazı kimselerin el ele sabote etmeye kalkıştıklarını gördüm. Böylesine eylem kargaşalığının biraz da kaçınılmaz sonucu olarak, Türkiye aynı zamanda böylesine bir kavram kargaşalığının da içindedir. Öte yandan Türkiye bir otorite bunalımı ve kargaşalığı içindedir. Bakıyorsunuz, Mecliste büyük çoğunluğa, oldukça büyük bir çoğunluğa sahip bir iktidar, memlekette can ve mal güvenliğini asgari ölçüde bile sağlayamaz duruma düşmüş, ama o iktidarın himayesi altında gelişen ve kendilerine komando diyen bazı topluluklar; 'Devletin güvenliğini biz sağlayacağız' diye ortaya çıkabiliyorlar ve köyleri, kentleri, kasabaları haraca kesebiliyorlar. Bakıyorsunuz devlet; 'gençliği silahtan arındıracağım' diyor, güya yurtlarda, üniversitelerde silah araması yapıyor, ama sadece tek tarafın bulunduğu yerlerde bu aramayı yapıyor, biz de kendilerine komando diyen kimselerin barındıkları yerlerde bu aramayı yapmadıklarını söylüyoruz, inkar ediyorlar, faka bir müddet sonra o komandoların işgal altında bulunan bir yurtta bir cinayet işleniyor, bir öğrenci bir av tüfeği ile öldürülüyor ve öldüren genç itirafta bulunuyor yakalandığı zaman. Ben diyor, 'yurdun çatısında silahlı olarak nöbet tutuyordum, yanlışlıkla silahım patladı' diyor. Ve bu olay karşısında hükümet utanmıyor. Bu olay başkentte oluyor, bu olay hükümetin gözleri önünde oluyor, bir resmi yurt binasının üstünde, devletin ya bilerek göz yumduğu ya da diş geçiremediği insanlar başkentte, Ankara'da bir resmi kuruluşta 'Ben çatı katında silahımla nöbet tutuyordum, yanlışlıkla silahım patladı da arkadaşımı vurdum' diyebiliyor ve bir Süleyman Demirel bunun karşısında bırakınız istifa etmeyi, bir çift söz söylemek ihtiyacını bile duymuyor. Memlekette böylesine bir otorite kargaşalığı var.

Bir yürüyüş oluyor, ihtilalcı aşırı solun bu yürüyüşü saptırdığı izlenimini ediniyoruz. İyi niyetlerle yapılan bir yürüyüşün sol ihtilalcı amaçlara yönelttiği izlenimini ediniyoruz, bir müddet sonra gazetelerde bir itiraf okuyoruz bir gençten.

Ben diyor, 'o yürüyüşün içine hükümetin, iktidarın ajanı olarak girmiştim. Emniyetin ajanı olarak girmiştim, ben o yürüyüşü o şekilde amacından saptırmıştım' diyor. Yani bir sol ihtilala zemin hazırlamak için amacından saptırılan bir yürüyüşü, o yürüyüşün içine giren sağcı iktidarın bir ajanının, bir tahrikçi ajanın o şekilde saptırdığını öğreniyoruz. Türkiye böylesine çok yönlü bir kargaşalık içindedir. Bu kargaşalıkta nice gençler, nice iyi niyetli ülkücü gençler, heyecanlarını ve yüreklerinden taşan eşitlik ve adalet duygusunu istismar eden insanların oyunlarına kurban oluyorlar, sokaklarda, üniversitelerde, yurtlarda. Akşamları İstanbul'un bazı sosyete salonlarında ya da İstanbul'un bazı lüks otellerinin barlarında ihtilal hayali kuran bazı sözde sosyalistler, bu ihtilala ortam hazırlamak için o gençleri kullanıyor, o gençleri sokaklara sürüyorlar. Ve bakıyorsunuz, iktidar, aşırı solcu bir ihtilal için ortam hazırlamak ister görünen toplulukların içine kendi tahrikçi ajanlarını sokmuş. Sağcı denen komandolara, onların silahlanmasına, onların zorbalığına, tedhişçiliğine göz yummuş, bütün bunları yapan iktidar, her türlü tedhişçiliğin karşısına çıkan ve gençliği boş sokak eylemlerinden alıp köye götürmek, köylünün yanına götürmek isteyen Sosyal Demokratları yakalayıp nezarete almaya kalkışıyor.

Pek çok sorumlu kişinin aklını yitirdiği bu kargaşalık ortamında siz CHP'li gençler, sizlerin ülküdaşlarınız olan Sosyal Demokrat gençler, Türkiye'nin bugünkü ortamında aklı temsil ediyorsunuz. Sağduyuyu temsil ediyorsunuz, gerçek insan sevgisini ve gerçek solculuğu temsil ediyorsunuz. Sizler CHP'li ve CHP doğrultusundaki gençler, 1960'da en başta Türk gençliğinin kurtardığı demokrasiyi yaşatma azmini temsil ediyorsunuz. Ve bu genç yaşlarınızda nice az gelişmiş yetişkinlere sizler erginlik dersi veriyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım,

Türkiye'nin 1960'dan sonra en olumlu gelişmesi, ekonomik ve sosyal sorunların ilk kez ön plana geçmesi idi. 1961 Anayasası yürürlüğe girdikten sonra ve CHP iktidarlarının çabasıyla o Anayasanın gerekli kıldığı bütün siyasal ve hukuki kurumlar kurulduktan sonra, Anayasa Mahkemesiyle, Yüksek Hakimler Kuruluyla, özerk radyosuyla, özerk üniversitesiyle, bütün bunlar kurulduktan sonra Türkiye'de demokratik rejimin siyasal yönü, bir kesin sonuca bağlanmış ve demokrasimize sosyal ve ekonomik öz kazandırma çabası, bu çabayı ileri götürme aşaması başlamıştı. Bu Türk halkını asırlardan beri karşı karşıya kaldığı sömürüden, içinde

bunaldığı yoksulluktan kurtarabilmek için, halkla el ele kurtarabilmek için büyük bir fırsattı. Fakat, solcu geçinen, kendilerine Sosyalist denen kimselerin, hepsi demeyeyim, bazısı, bu fırsatı bilemediler; zorla, Türk halkına rağmen, Türk aydınlarının büyük çoğunluğuna rağmen ekonomik ve sosyal sorunları yeniden geri plana ittiler ve suni olarak rejim davasını yeniden ön plana geçirdiler. Ve bu sefer demokratik rejimi kurtarmak için değil, yaşatmak için değil; demokratik rejimi yıkmak amacıyla rejim sorununu ön plana geçirdiler. Neden? Bir yandan tedavi edilmez bir iktidar hırsı içindeki kimseler, ama bir yandan da iktidara demokratik rejim içinde gelmelerinin söz konusu olmayacağını görüyorlar, halktan öylesine kopuk olduklarını görüyorlar, her ne pahasına olursa olsun iktidara gelebilmek, o hırslarını tatmin edebilmek için demokratik rejimi yıkma çabası içine girmiş bulunuyorlar. 1960'da demokratik rejimi kurtarmanın mücadelesini en ön safta CHP'li gençlik vermişti, CHP doğrultusundaki gençlik vermişti, şimdi de iktidara gelebilmek için, demokrasiyi yıkmaya kalkışanlara ya da her ne pahasına olursa olsun iktidarda kalabilmek için demokrasiyi yozlaştırmaya kalkışanlara karşı, demokrasiyi yaşatma mücadelesini yine en ön safta CHP'li gençlik vermektedir. Ama artık bugün sizin verdiğiniz demokrasi mücadelesi bir soyut demokrasi değildir. Siz bugün artık yalnız 1960'da olduğu gibi, yalnız demokrasiyi yaşatmanın mücadelesini vermiyorsunuz, aynı zamanda demokratik rejim içinde Türk toplumunu yaşatabilmenin, demokratik rejim içinde Türk halkını insanca yaşatabilmenin mücadelesini veriyorsunuz.

Bugün CHP doğrultusundaki gençliğe düşen başlıca ödevler şöyle sıralanabilir:

Birincisi, Türk demokrasisini yaşatmak, ikincisi demokrasi içinde, demokratik rejim içinde yapılacak devrimlerle sömürülen, yoksulluktan kurtulabileceği ümidini, inancını halkın içinde yaratmak. Üçünü ödeviniz bence şu olmalıdır. İyi niyetli heyecanlı gençleri bazı az gelişmiş yetişkinlerin veya perde arkası, içki sofrası ihtilalcılarının ve iktidarın tuzaklarından kurtarmak. Dördüncüsü, gençliğin içine düştüğü eylem kargaşalığından kurtarmak. Beşincisi, yalnız gençliği değil, tüm aydınları, içinde şaşırıp kaldıkları kavram kargaşalığından kurtarmak. Bir başka ödeviniz bence, aydınlarımızla halk arasındaki uçurumları kapatmaktır. Biz bu uçurumu kapatma gerekliliğini ileri sürdüğümüzden beri biliyorsunuz bazı çevreler

bizi aydınlara sırt çevirmekle, aydın düşmanlığı ile suçluyorlar. Bu suçlamaların etkisi altında kalan çok az sayıda da olsa kendi partililerimize bile yer yer rastlamaktayız. Gerçekte biz, aydına karşı değiliz. Biz, aydınların halka karşı olmasının karşısındayız. Biz, bir kısım aydınların halka inançsızlığının karşısındayız. Biz, hiçbir ileri toplumda, ileri demokratik toplumda görülemeyecek şekilde aydınların kendilerini halktan ayrı bir imtiyazlı zümre gibi, bir imtiyazlı sınıf gibi görmelerinin karşısındayız. Biz aydının değil, aydın – halk ayrılığının, Osmanlı devrinden bize miras kalan aydın – halk kopukluğunun karşısındayız. Ama şunu kesin olarak söyleyeyim, eğer şartlar bize, olmayacak bir varsayım olarak söylüyorum, aydınla halk arasında bir seçme yapmaya zorlarsa, biz halkı seçeriz. Aydın kişi, kendi kafasındaki ışıkla çevresini de aydınlatabilen kişidir. Nasıl bir yanan alevin üstüne bir örtü örttüğünüz zaman o alev sönerse, aydınların kafasındaki ışık da bir fildişi kuleye kapanırsa veya içki sofrası sohbetlerinin dört duvarı arasına kapanırsa, o aydın denen kimselerin kendi ışıkları da söner, onların kafaları da karanlık içinde kalır. Gerçek aydın çevresini aydınlatabilen kişidir. Gerçek aydın, kafasındaki ışığı ülkesinin en uzak köyüne kadar götürebilen kişidir.

Arkadaşlarım,

Yılsonunda gruptaki bir konuşmamda söylemiştim. Ben inanıyorum ki, bütün rejimlerde topluma aydınlar önderlik eder. Demokratik rejimde de, dikta rejiminde de, faşist idarede de, sosyalist idarede de topluma aydınlar önderlik eder. Ama aydın kişi, bir halkın, bir toplumun gerisinde kalarak bu önderliğin gereğini yerine getiremeyeceği gibi, toplumdan kopup giderek, alıp başını giderek, ben hızlı devrimciyim diye, toplumdan kopup giderek de bu önderliğini yerine getiremez. O konuşmamda bir örnek vermiştim, aydınları lokomotife benzetmiştim. Bir tren katarını lokomotif sürükler. Ama ben hızlı gideceğim diye lokomotif katardan koparsa, alır başını tek başına gider, lokomotifsiz katar geride kalır. Onun için aydının önderlik ödevini yapabilmesi, toplumla iplerini koparmamasına bağlıdır. Siz Cumhuriyet Halk Partili Gençlere düşen bir tarihi ödev de aydınlarımızla halkımız arasındaki geleneksel uçurumları, yüzyılların açtığı uçurumları kapatmaktır. Tıpkı gençliğin Zap Suyu'na kurduğu köprü gibi kendi kafanızla, kendi gönlünüzle, kendi fikrinizle, kendi elinizle aydınla halk arasında bir köprü kurmak ödevidir.

Ve köprü kurmakla kalmayıp, o kıyıya geçtikten, halka kavuştuktan sonra, ödeviniz halkla bütünleşmek, halktan insanlar haline gelmektir.

Değerli genç arkadaşlarım,

Sizlerin bu ödevlerin bilincine varmış ülkücüler olduğunuzu bildiğim için Türkiye'nin ve Türk Demokrasisinin geleceğine güvenle bakabiliyorum.

Değerli arkadaşlarım,

20. Kurultayımız yarın başlayacak. Orada daha ayrıntılı olarak konuşma olanağı bulacağız. 20. Kurultaya güvenle gidiyorum. 20. Kurultaya güvenle gidişimin bir nedeni, açıklığa inancımdan geliyor. Her şey açıkta konuşulduğu vakit, her şey aydınlatıldığı vakit, bir partinin çok daha güçleneceği inancımdan geliyor. 20. Kurultaya güvenim, CHP örgütüne güvenimden geliyor. Biz bu kurultaydan kafalar her noktada aydınlanmış, gücümüz artmış, birliğimiz artmış olarak çıkacağız. Ama bu her ne pahasına olursa olsun birlik olmayacak. Bu uzlaştırıcı ve uyuşturucu bir birlik olmayacak. Biz 20. Kurultaydan ülküde birliğimiz, yöntemde birliğimiz artmış olarak çıkacağız, 20. Kurultaydan rejim düşmanlarının, Cumhuriyet Halk Partisi'ne çengel atmak isteyen rejim düşmanlarının son umutlarını da yıkarak çıkacağız. 20. Kurultaydan aydınlık bir Atatürkçülük anlayışı ile çıkacağız. 20. Kurultaydan büyük devrimci İnönü'nün, bunu huzurunuzda laf olsun diye söylemiyorum, sizlerin belki bilmediğiniz bazı gerçekleri ben daha iyi bilebilecek durumdayım, siyasal hayata girdiğimden beri hangi devrimci, ilerici atılımda bulunduysam, en büyük destek olarak İnönü'yü gördüm. Bunu İstanbul Kongresinde içimden gelerek söyledim ama basın özetinde bulunmadığı için basına geçmemiş. İnanarak söylediğim bir sözü tekrarlamak isterim. CHP'nin etrafında bir süredir, bir – iki yıldır bir düşman çember, bir hasım çember gitgide daralıyor. Bu çemberin içinden esenliğe çıkmak kolay değil. Etrafımızı kurtlar sarmış, İnönü'nün desteği olmasa, bu kurtlardan bizi halk bile kurtaramaz.

Biz bu kurultaydan büyük devrimci İnönü'nün Atatürk'le birlikte başlattığı büyük devrim hareketini, demokratik rejim içinde bütünleştirmeyi kendine amaç edinmiş olan İnönü'nün önderliğine daha layık bir parti olarak çıkacağız. Biz, bu kurultaydan iktidara gelince yapacağımızı söylediğimiz düzen değişikliğini yapacak güçte olduğumuza halka inandırarak çıkacağız. Bütün yurdu dolaşıyorum. Köy köy, kasaba kasaba dolaşıyorum. Hiçbir yerde, bizim düzen değişikliğini nasıl

yapacağımızı anlattığım hiçbir yerde, böyle bir düzen değişikliğini istemiyoruz diye bir halk topluluğu veya halktan bir insana rastlamadım. Nasıl bir düzen değişikliği yapmak istediğimizi anlattığımız her yerde bize parti bağlılıkları bakımından en uzak görünen insanların bile gözlerinde ışıl ışıl yanan bir umut görüyorum. Artık mesele bizim düzen değişikliği programımızı halka benimsetebilme meselesi olmaktan çıkmıştır. Bugün mesele Cumhuriyet Halk Partisi'nin iktidara geldiğinde o düzen değişikliğini gerçekten yapabilecek parti olduğunu ispat edebilmektedir. Halkın bize bu bakımdan güven duymasını sağlamak, bizim bugün en büyük meselemiz budur. İnsanca bir düzenin özlemi içinde bulunan Türk halkına bu güveni verecek bir düşünce tutarlılığı içinde kurultaydan çıkacağız. Bizim yapacağımız düzen değişikliğine umut bağlayan halkı bize her türlü güvensizlikten kurtaracak olan bir kadro tutarlılığı ile çıkacağız.

Aziz arkadaşlarım,

Bazı kimseler, iyi niyetli insanları, iyi niyetli partilileri ürkütmek için, şöyle olursa böyle olursa parti yeniden bölünür diyorlar. Bu tehdidi savuranların gerçek partililiğinden şüphe etmekteyim. Ne olacak yani Kurultay şöyle karar verirse ben partide kalırım, böyle vermezse kalmam mı demek istiyorlar. Onun için arkadaşlarım, ben bir bölünme olacağına inanmıyorum. Bölünme denen şey tabandan kopma ile olur. Bizim tabanımızdaki tutucu oylar Güven Partisi Hareketi ile zaten kopup gitmişti. Bizim tabanımızdan, bizim temelimizden koparılabilecek bir tek taş kalmamıştır artık. Onun için ben bir bölünme tehlikesi de görmüyorum. 20. Kurultaya güvenle gidiyorum, 20. Kurultaya inançla gidiyorum, 20. Kurultaya sizlerden aldığım güçle gidiyorum.

Genç ülküdaşlarım,

Türkiye'nin geleceğine inanıyorum. Çünkü sizlere ve Türk halkına inanıyorum. Hepinize başarılar dilerim, saygılar sunarım."

EK – 19

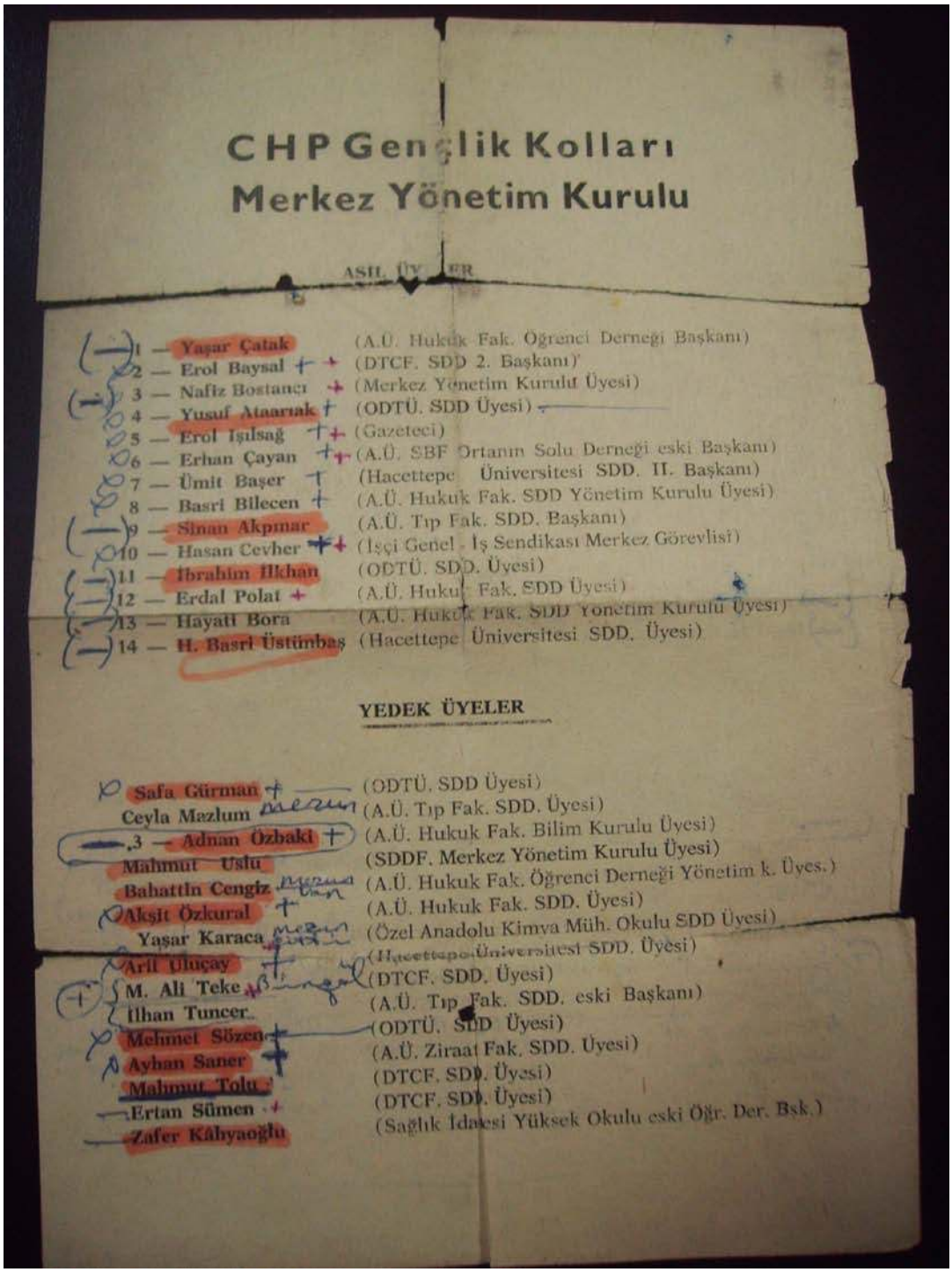

CHP Gençlik Kolları
Merkez Yönetim Kurulu

ASIL ÜYELER

1 — Yaşar Çatak (A.Ü. Hukuk Fak. Öğrenci Derneği Başkanı)
2 — Erol Baysal (DTCF. SDD 2. Başkanı)
3 — Nafiz Bostancı (Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)
4 — Yusuf Ataarıak (ODTÜ. SDD Üyesi)
5 — Erol Işılsağ (Gazeteci)
6 — Erhan Çayan (A.Ü. SBF Ortanın Solu Derneği eski Başkanı)
7 — Ümit Başer (Hacettepe Üniversitesi SDD. II. Başkanı)
8 — Basri Bilecen (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Yönetim Kurulu Üyesi)
9 — Sinan Akpınar (A.Ü. Tıp Fak. SDD. Başkanı)
10 — Hasan Cevher (İşçi Genel - İş Sendikası Merkez Görevlisi)
11 — İbrahim Ilkhan (ODTÜ. SDD. Üyesi)
12 — Erdal Polat (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Üyesi)
13 — Hayati Bora (A.Ü. Hukuk Fak. SDD Yönetim Kurulu Üyesi)
14 — H. Basri Üstünbaş (Hacettepe Üniversitesi SDD. Üyesi)

YEDEK ÜYELER

Safa Gürman (ODTÜ. SDD Üyesi)
Ceyla Mazlum (A.Ü. Tıp Fak. SDD. Üyesi)
3 — Adnan Özbaki (A.Ü. Hukuk Fak. Bilim Kurulu Üyesi)
Mahmut Uslu (SDDF. Merkez Yönetim Kurulu Üyesi)
Bahattin Cengiz (A.Ü. Hukuk Fak. Öğrenci Derneği Yönetim k. Üyes.)
Akşit Özkural (A.Ü. Hukuk Fak. SDD. Üyesi)
Yaşar Karaca (Özel Anadolu Kimya Müh. Okulu SDD Üyesi)
Arif Uluçay (Hacettepe Üniversitesi SDD. Üyesi)
M. Ali Teke (DTCF. SDD. Üyesi)
İlhan Tuncer (A.Ü. Tıp Fak. SDD. eski Başkanı)
Mehmet Sözen (ODTÜ. SDD Üyesi)
Ayhan Saner (A.Ü. Ziraat Fak. SDD. Üyesi)
Mahmut Tolu (DTCF. SDD. Üyesi)
Ertan Sümen (DTCF. SDD. Üyesi)
Zafer Kâhyaoğlu (Sağlık İdaresi Yüksek Okulu eski Öğr. Der. Bşk.)

EK – 20

20 – 21 – 22 Kasım 1970 tarihlerinde, CHP Gençlik Kolları tarafından düzenlenen 1. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda katılımcılar, çeşitli konularda özetle şunları söylemişlerdir:

Şevket Süreyya Aydemir:

"Ekonomik değişmeleri ile politik yapı arasında daima karşılıklı bağlantılar olmuştur. Çeşitli rejimler hangi asgari müştereklere doğru gelişirse gelişsin, biz bugün çekinmeden tek bir dünyadan bahsedebiliriz. Bu dünyaya ekonominin güçlü ve şaşmaz temeli olan tek bir teknik hakimdir. Eğer bu teknik o toplumun emrinde ise, o düzen toplumun yararına demektir. Çağımızın toplumlarını buna göre tasnif edersek ileri tekniğin uygulandığı Amerika bu tekniğe sahip olma yönünde geridir. Bu teknik, harp silahlarını sürecek dünya pazarlarını elinde tutan bir zümrenin hakimiyeti altındadır. Evet Amerika'da teknik ileri ama, sistem kanlı ve yüz kızartıcıdır.

Dünya nüfusunun üçte birini teşkil eden Sosyalist ülkeler henüz bir intikal devri içindedirler. Zira çevresindeki süper kapitalist ve süper emperyalist nizam silahlıdır. Harp ticareti ile yaşar. O halde Sosyalist alem de silah üretecektir. Bu durum halk yararına gelişmenin gücünü azaltacaktır. Ama Sosyalist alemin hala çözümlenmemiş bir iç problemi vardır; bu da sosyalist ülkelerin komşuları veya uzakları olan, milliyetçi ve bağımsızlık taraflısı ülkelerle olan gerçek siyasetlerindeki uzun vadeli prensiplerin belirsizliğidir. Yani bu ülkelerin komşularına karşı emniyet verici ve işgal gayesi gütmeyen bir sistem bulamamaları, başta Sovyetler olmak üzere, bütün Sosyalist devletlerin zaafını teşkil etmektedir.

Biz demokrasinin eh tehlikeli şekilde soysuzlaşması demek olan oligarşiye kaçmış bulunuyoruz. Bunun ilk neticesi Türkiye'nin çok hızlı şekilde sınıf çekişmelerine ve kavgalarına doğru kaymasıdır. İşte durum budur. Bunu faşist bir müdahale de katiyen önleyemez. Bilakis bu tehlikeli gidişe bir de terör müessesini ekler."

İsmail Cem:

"Cumhuriyetin 1945'lere kadar süren yıllarında, bürokrat ve eşraf önceliğini korurken; tüccar, salt yabancı komisyonculuğundan, yerli ve milli tüccar olmak yolunda verilecek ve bu niteliği ağır basmaya başlayacaktır. 1950'lerde ise, tüccar

ve eşraf bürokrat etkisinden giderek uzaklaşan bir sosyal yapı kurmakta, bu ortamda kitlelerin önemi büyümektedir.

Türkiye'deki toplumsal gelişmeler ne kadar yavaş olursa olsun, şaşmaz bir doğrultuda ilerlemektedir. Kitlelerin önemi ve ağırlığı giderek artmakta, öncelikle kitlenin egemen olacağı bir sosyal yapıya ve sınıfsal ilişkilere doğru, Türkiye kaçınılmaz ve önlenmez şekilde gelişmektedir."

Ahmet Naci Yücekök:

"Osmanlı tarihinde hiçbir zaman sanayileşmeden yarar görecek sınıflar iktidara gelmemiştir. Bu ise Türkiye'nin geri kalmışlığının en büyük nedenidir. Osmanlılarda saray bürokrasisi egemenliğini sürdürmek için kendinden bağımsız gelişecek her unsuru ezerken, yalnızca gelişebilecek bir burjuvaziye set çekmiyor, fakat burjuvazinin topluma kazandıracağı sanayileşmeyi ve teknolojiyi de öldürmüş oluyordu.

Türkiye'de topallayarak da olsa meydana gelen bir kalkınma, ayrıca AP'nin felsefesinin ana temeli olan yabancı sermaye yurdumuzda irili ufaklı birçok sanayi kuruluşu yaratmıştır. Bu kuruluşlar egemen sınıflar koalisyonu içerisinde sanayi burjuvazisine ağırlık kazandırmakta, toprak ve küçük ticaret burjuvazisi ezilmektedir. Bunun sonucu olarak toprak burjuvazisi, büyük burjuvaya karşı, küçük burjuva saflarında yer almaya başladı. Bunun ilk belirtileri AP içinde ortaya çıkan 41'lerdir. Öte yandan CHP kitle partisi olma niteliğini parçalayıp sınıfsal tabana otura çabası içindedir. CHP, Güven Partisi kopması ile halkçı bir görünüm kazanmıştır. Bu durum 1969 seçim sonuçları ile de ortaya çıkmaktadır. CHP gelişen bölgelerde oylarını arttırırken AP'den geri bölgelerde oylarını arttırmaya başlamıştır."

Deniz Baykal:

"Bugün değişen ve dinamik bir Türkiye ile karşı karşıyayız. Bu değişim, Türkiye'de siyasal iktidarın etkinlik alanını yeniden belirlemiştir. Ekonomik gelişme; sermaye birikimi, büyük işletmelere geçiş ve artan üretim toplumunun çeşitli kesimlerinin ekonomiye olan bağlılığını çoğaltmış ve siyasal iktidarın karşısına rakip merkezler çıkarmıştır. Bütün bu değişimler, Türkiye'de solun gelişmesini yakından etkilemiştir. Buna paralel olarak da sağ kanat bilinçli uğraşılar içine girmiştir. Hızlı bir toplumsal değişmeye rağmen Türkiye'de sağ kanat bir bütünlük içindedir."

Ahmet Taner Kışlalı:

"Bugün, dünyadaki geri kalmış ülkelerin sömürgecilikle zenginleşerek kendi iç çelişkilerinin yükünü azaltma olanakları yoktur. Tersine, kendileri bizzat dış sömürüye konu olmaktadırlar. Acaba, endüstrileşmiş bu gibi ülkelerde sosyalizmin demokratik olabilme şansı nedir?

Biz, geri kalmış bir ülkede kapitalist bir rejimin ne derece demokratik olabilirse, sosyalist bir rejimin de en az onun kadar, hatta daha fazla demokratik olabileceğine inanıyoruz. Sosyalist bir rejim, klasik özgürlüklerden bazı kısıntılar yapmak zorunda kalsa bile, halkın yönetime katılma oran ve derecesini kendi yapısının gereği olarak arttıracaktır."

Besim Üstünel:

"Kalkınma toplumsal bir olaydır, kalkınma ile eş anlama gelen sınaileşme de belki daha doğru deyimleriyle makineleşme ve çağdaşlaşma da çok yönlü bir toplum olayıdır.

Kalkınma bir ülkenin sosyal ve siyasal yapısı ile birlikte 'ekonomik yapısının' daha yüksek refah düzeyini herkes için gerçekleştirecek, daha ileri teknolojileri uygulayıp, daha komplike malları üretecek yönde değişmesidir.

Kalkınmayı sıralayalım:

Mülkiyet: Bizim benimsediğimiz kalkınma modelinde de gerçekleştirmeyi hedef aldığımız ekonomik düzende de 'tüm üretim araçlarının devletin mülkiyetine geçmesi' söz konusu değildir. Mülkiyet hakkı ne devletin tekelinde olacaktır, ne de mutlu bir azınlığın elinde. Devlete düşen görevler:

A – Halk dönük eğitim, üretime dönük öğretim.

B – Halkın üretime dönük örgütlenme çabasında ona öncülük yapmak ve destek olmak

C – Planlama görevi

D – Yatırım görevi

E – İşletmecilik görevi

Türkiye, sömürgeci bir ülke olmadığına göre, kalkınması için gerekli kaynaklarını tarım kesiminden elde etmek zorundadır. Tarımda yatırılan 'üretim fazlası' sınaileşme amacıyla kullanılmalıdır.

Bu mekanizma içinde gerçekleştirilecek bir kalkınmanın başarıya ulaşması için seçilecek sınaileşme stratejisinin belli nitelikler taşıması gerekir. Bunlar; bağımsızlık, dar boğazları aşmak ve demokrasidir. 'Kalkınma olsun da demokrasi olmasa da olur' demek, bugünkü koşullar altında mümkün değildir. Çünkü kalkınmanın olmadığı bir ülkede demokrasi yaşayamaz, kökleşemez"

Haluk Ülman:

"Uluslararası alanda siyasal ve ekonomik sistemler arasında hızlı bir yarışmanın hatta çelişmenin hüküm sürdüğü bir çağı yaşıyoruz. Birbirinden çok değişik, birbirine çok karşıt siyasal ve ekonomik sistemler, kendilerini ortada kalmış ülkelere benimsetmek çabası içindedirler.

Her ülkenin kendisine yaklaşmak isteyen, kendisini kazanıp yanına almak isteyen büyük devletler karşısındaki tutumu kendi siyasal ve ekonomik eğilimine göre gelişmektedir. Ülkelerdeki siyasal – ekonomik düzen yöneticiler tarafından saptanıp yürütülüyorsa, dış politika da bunlar tarafından saptanır ve yürütülür. Bu bakımdan, bir ülkenin belli bir andaki iç politikası ile dış politikası birbirinden ayrılamaz. İkincisi birincisinin dışarıya doğru bir uzantısından ibarettir.

Siyasal ve ekonomik düzen, özellikle geri kalmış ülkelerde, dış yardım istenecek devletin saptanmasında büyük bir rol oynar. Demokrat Parti Türkiye'sinin gösterdiği gibi, liberal – kapitalist eğilimli düzenler, kendi güvenliklerini batının kurduğu savunma sistemlerinden birine bağlamak eğilimindedirler.

Demokratik süreç halk çoğunluğunun isteğini ortaya koyarak, karşıt güçlerin harekete geçmesini güçleştirir.

Şiddet yoluyla getirilmek istenen bir düzen değişikliği, dünya dengesinde daha büyük sarsıntılara yol açacağı için, büyük devletler daha bunun başlangıcında kendilerini ya da karşıtlarını daha haklı göreceklerdir.

Bir ülkede egemen güçler değişmeye başladığı ve yeni güçler işbaşına gelince bir düzen değişikliği yapmaya kalkıştıkları zaman, karşılarına ilk dikilen, o zamana kadar yapılan dış bağlantılar olmaktadır. İçeride düzen değişikliğine karşı olanlar, büyük ölçüde dış bağlantılara sığınmakta ve kendilerini onların yardımıyla savunmaya çalışmaktadırlar"

EK – 21

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Gençlik Kolları tarafından düzenlenen 2. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nun ikinci gününde yaptığı konuşma aynen şöyledir:

"Sayın Başkan, değerli konuklar.

CHP'li genç arkadaşlarım,

Hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlarım.

İşlerim nedeniyle ve hükümet kurma çalışmaları nedeniyle dünkü toplantınıza katılamadığım için çok üzgünüm. Fakat, yapılan konuşmaları özetle halinde de olsa gazetelerden bir ölçüde izleme olanağını buldum. İleride, bundan önceki forum olduğu gibi bunların bir kitap halinde basılacağını umuyorum. O zaman, bu forumda yapılan konuşmalardan hem ben hem toplumumuz yararlanma olanağı bulacaktır.

Demokratik Sol Düşünce Forumu CHP Gençlik Kollarının 12 Mart'tan önce başlattığı bir gelenektir. Şimdi de Gençlik Kolları Genel Merkezimiz bu geleneği sürdürdüğü için kendilerini kutlarım ve bu foruma genç arkadaşların dışında katılan değerli konuşmacıları, bilim adamlarını, siyaset adamlarını kutlar, kendilerine foruma gösterdikleri bu ilgi için şükranlarımı sunarım.

Demokratik Sol Düşünce Forumunun daha başlarken ortaya koyduğu bir kural, umarım bir partinin Gençlik Kolları tarafından düzenlenmekle beraber, düşüncelerin tam bir özgürlük içinde ortaya konması ve tartışılmasıdır. Aynı tartışma özgürlüğünün bu toplantıda da devam ettiğinden eminim. Bizim, parti içinde, CHP içinde demokratik solu tartışırken kendi aramızda da elbette bir partinin demokratik disiplin anlayışı içinde geniş tartışma özgürlüğümüz vardır. Ancak bu tartışma özgürlüğünü kullanırken temel ilkemizi ve temel ülkümüzü tartışmanın dışında tutmaya çalışmamız gerekir.

Ülkümüz, kimsenin kimseyi ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği, dinamik, yaratıcı ve hakça bir düzen kurmaktır.

Temel ilkemiz de bu ülküye doğru demokrasi kuralları içinde ilerlemektir. Bu ilkeye ve ülküye bağlı kalmak insanlık anlayışımızın gereğidir. Bu ilkenin ve ülkünün çerçevesinde araçları, yöntemleri özgürce tartışabilmek de, yolumuzu özgürce

araştırabilmek de demokrasi anlayışımızın gereğidir. Bizim demokratik sol anlayışımızı bilimsel sosyalizm açısından yargılayanlar ve eleştirenler olduğunu biliyoruz. Elbette kendi inandığımız demokratik rejim içinde bu eleştirileri yapmaları haklarıdır ve bunlardan yararlanmaya da çalışırız.

Ancak, bunlardan yararlanırken eleştirileri, yargılamayı yapanların bakış açılarını ve değer ölçülerini de daima göz önünde tutmamız gerekir. Bu açıdan CHP'de oluşmakta olan demokratik sol düşünce akımını eleştirenler 'siz solcu değilsiniz' derler bize. 'Siz düzen değiştiremezsiniz' derler. 'Siz burjuva revizyonistisiniz' derler. 'Siz işi yozlaştırıyorsunuz' derler. Bunları söylerken dayandıkları kanıtlar, deliller elbette bizim için önem taşır. Fakat bu gibi savlarda bulunanların yargıları bizi bir ölçünün ötesinde de ilgilendirmemelidir. Çünkü bu açıdan bizi yargılayanların hareket noktası, aslında bilimsellik kavramıyla çelişen bir dogmatizmdir. Bilimselliğin temelinde kuşkuculuk vardır. Kuşkuculuk derken, insanı karamsarlığa ve hareketsizliğe götüren kuşkuculuğu kast etmiyorum, insanların yanılgılarından kurtarıcı, insanları bütün doğru bilinenleri sınamaya yöneltici, yapıcı, ileriye götürücü bir kuşkuculuğu kastediyorum.

Bu anlamda kuşkuculuk dünyadaki bilimsel gelişmenin daima itici gücü olmuştur. Eğer insanlar belli dönemlerde doğru bilinenlerin, gerçek bilinenlerin doğruluğundan gerçekçiliğinden kuşku duymasalardı, dünyada bilim diye bir şey olmazdı. Bilim, belli aşamalarda doğru bilinenlerin doğruluğundan kuşkuya kapılmak suretiyle, yola çıkanların yarattıkları, oluşturdukları bir olgudur. Onun için bilimsel sosyalizm kavramını bile, bir anlamda da bilimsellikle çelişir görüyorum. Özellikle sosyal ve siyasal bilimlerde tek doğrunun, kesin gerçeğin bulunduğunu iddia etmenin, bilimsellikle bağdaşmayacağını sanıyorum. Özellikle sosyal ve siyasal alanlarda kendi bildiklerinin ve beklediklerinin kuşku duyulmaz ve tartışılmaz gerçekler ve doğrular olduğuna inanan kimseler ve siyasal güçler, tarihin her döneminde görülmüştür. Solda görülmüştür. Sağda görülmüştür. İnsanlık en büyük acıları böylelerin elinden çekmiştir. Çünkü bir insan veya bir siyasal güç benim toplum sorunları için yaptığım çözümleme, çözümlemelerin en doğrusudur. Bundan başka doğru çözümleme olamaz diye düşünürse veya 'benim toplum sorunları için öngördüğüm çözüm tek doğru çözümdür' diye düşünürse, o çözümü topluma kabul ettirebilmek için zor kullanma hakkını da kendinde görür. Onun için

zora başvurur, baskıya başvurur. İnsan kişiliği ezici ve toplumları baskı altında tutucu yönetimlere başvurmayı kendilerinde hak olarak görür. O bakımdan biz gerektiğinde kendi inançlarımızı da kuşku sınavından, deneyinden geçirme gereğini kabul eden kimseler olarak kendi inandıklarından başka hiçbir şeyin doğru olamayacağına inananların o kanıya varanların bizim hakkımızdaki yargılarına bir ölçünün ötesinde önem vermezsek bizi mazur görmelidirler.

Siyasette geçerliliğin önemi herhalde küçümsenemez. Siyasette geçerlilik, hiç değilse, tutarlılık kadar önem taşır. Geçerli ölçüsünü kullandığımız zaman ise herkesin kabul edeceği gerçek şudur ki CHP'nin demokratik sol siyaseti, Türk toplumunun objektif, nesnel koşulları içinde geçerliliğini şimdiden kanıtlamıştır.

Solun ülkemizde en çok kötülendiği bir dönemde, 'ben soldayım' demenin bir insanın veya topluluğun başına en büyük tehlikeleri getirebildiği bir dönemde, sola ayrım gözetilmeksizin, solun değişik biçimlerine en ağır büyük kuşku ve ithamların yöneldiği bir devirde CHP demokratik solda olduğunu söyleye söyleye, haykıra haykıra halktan en çok oy alan parti durumuna gelmiştir.

Bunu ne olduğumuzu, ne düşündüğümüzü bütün açıklığıyla halka anlatarak başarabilirdik ve halkla anlaşarak başarabilirdik. Aslında halkla anlaşma deyimini tercih ederim. 9. Eğitim Şurası'nda da söylediğim gibi, halka anlatılmaz, halkla ancak anlaşılabilir. Ancak halkı kor görenler, halkı anlamayanlar, kendilerini hatta bir şeyler anlatabilme yetkisinde gören kimselerdir. Topluma yön vermek isteyenlerin, ülkeleri yönetmek isteyenlerin, aslında en büyük bilgi kaynağı halktır. Çünkü onlar halkın sorunlarını çözmekle yükümlüdürler. Halkın sorunlarınıysa en iyi halkın kendisi bilir. O bakımdan halka anlatmak biraz fazla iddialı bir deyimdir. Ben halkla anlaşma deyimini tercih ediyorum. CHP'deki demokratik sol hareket, halkla anlaşarak kendini halka kabul ettirebilmiş ve bugünkü gücüne erişebilmiştir. CHP'nin içinde bu mücadelenin sonlarına doğru bir ara kendi içimizde de – Türkiye'nin genellikle aydın çevrelerinde olduğu gibi – bir, kavram kargaşalığı olasılığı ortaya çıkmıştır. O zaman 'CHP ortanın solunda' diyerek yola çıkmıştık. Sonra demokratik sol sözünü de yerine göre kullanamaya başladık. Sosyal demokrasi sözünü yerine göre kullanmaya başladık. Ben bu değişik terimlerin kullanırken, özde hepsini bir tutuyordum. Ama değişik durumlara göre bu terimlerden biri bizim tutumumuzu daha iyi anlatabildiği için yerine göre öbürünü kullanıyordum. Fakat

gördüm ki, yönetici arkadaşlarımla birlikte gördük ki, bu kavram ayrılığı giderek, kavram kargaşalığına yol açabiliyor ve her parti içinde her zaman doğal olarak bulunabilecek kişisel gruplaşmalara ve çekişmelere bu kavram farklılıkları birer giysi olarak giydirilebiliyor. Buna son vermek amacıyladır ki, bu yıl CHP tüzüğünü değiştirirken bu terimlerden birini seçmeyi kararlaştırdık ve partimiz yetkili organı olarak Parti Meclisi ve ondan daha yetkili olan Kurultay, demokratik sol terimi üzerinde birleşti.

Demokratik solu tercih edişimizin, hiç değilse benim açımdan, belirgin nedenleri vardır. Bir kere yıpranmamış, yozlaştırılmamış bir terimdi, fazla kullanılmamıştı. Onun için, kastettiğimiz, güttüğümüz anlamı o terimin içine biz verebilecek durumdaydık.

Ayrıca Demokratik sol kendi kendini tanımlayan bir terimdi. Demokrasiye bağlılığın altını çizen bir terimdi. O bakımdan demokratik sol terimi üzerinde birleştik.

Ve şimdi birleşmeden sonra CHP içinde demokratik sol kavramı tanımlaması üzerinde de bir anlaşmazlık bulunduğu izlenimini vermekten dikkatle kaçınmalıyız. Eğer gerçekten bu terim üzerinde bu terimin anlamı, içeriği üzerinde aramızda bir ayrılık varsa bunu partimizin demokratik gelenekleri içinde özgürce tartışmalıyız. Fakat tartışmaya değecek kadar büyük bir ayrılık yoksa, o zaman izlenimler vererek halkta gereksiz kuşkular uyandırmamalıyız. CHP içinde demokratik solda olanlar, olmayanlar var gibi izlenimler yaratarak gereksiz kuşkular uyandırmamalıyız. Halkın güveninin ve umudunun en çok üzerimizde toplandığı bir dönemde temelsiz olarak, gereksiz olarak böyle kuşkular uyandırma hakkını kendimizde görmemeliyiz. Aksi halde önümüze çıkan bir tarihsel olanağı kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya kalabiliriz.

Sözlerimin başında belirttiğim gibi, Demokratik sol akımı benimsemiş CHP olarak ülkümüz kimsenin kimseyi ezemeyeceği, sömüremeyeceği, insan kişiliğinin her türlü toplumsal engelden kurtulmuş olarak özgürce gelişebileceği dinamik ve yaratıcı bir toplum düzeni kurmaktır. İlkemiz de bu ülküye doğru demokrasi kuralları içinde ilerlemektedir.

Acaba, bu ülküye doğru, hem de gelişme halindeki bir ülkede birçok ekonomik ve sosyal ağır sorunları bulunan bir ülkede, böyle bir ülküye doğru

özgürlükçü demokrasi kuralları içinde ilerlenebilir mi? Hiç değilse Türkiye'de ilerlemenin o yoldan ilerlemenin mümkün olduğunu, artık tartışılmayacak bir açıklıkla ortaya koymuş olduğumuz inancındayım. Özgürlükçü demokrasiyi, Türkiye'deki başka partiler kadar da değil, Türkiye'de başka partilerin hepsinden daha çok benimseyen parti olarak, CHP geride bıraktığımız birkaç yıl içinde solda olduğunu açık açık söyleyerek, düzeni değiştireceğini açık açık söyleyerek ve kurulu düzen savunucularının suç saydığı düşünceleri suç saymadığını söyleyerek, o suçlardan dolayı mahkum edilmiş olanları serbest bırakacağını ve o suçları suç olmaktan çıkaracağını söyleyerek, en zor koşullar arasında demin belirttiğim gibi Türkiye'nin en çok oy alan, halktan en çok destek gören partisi durumuna gelebilmiştir.

Halk bazı şeyler toplumsal ekonomik siyasal sorunlarla ilgili bazı şeyleri anlamaz kuşkusuna kapılanlar, aslında halkı anlamayanlardır ve halkla yabancılaşanlardır.

Soldan bir düzen değişikliği isteyenlerin, halkı bir yana itmeye kalkışmaları, (biz bu işi halksız yapacağız. Halka dayanarak bu iş yapılamaz. Çünkü halk anlamaz) diye yola çıkmaları pek akıllıca bir davranış da sayılmaz. Çünkü, solda bir düzen değişikliği, sol yönde bir düzen değişikliği yapmak isteyenler zaten o düzenin bütün egemen güçlerini karşılarına alırlar. Bir de halkı yanlarına almazlarsa neye dayanarak, hangi güçten alarak yollarında ilerleyebileceklerdir. Ellerindeki tek çare zora dayanarak ilerlemeye çalışmaktır. Oysa kendilerinin karşı çıktıkları bir düzende kendi kullanabilecekleri zorlardan daha baskın zorların da karşılarına çıkması kaçınılmazdır.

Halkla bütünleşebilmenin hiç değilse Türkiye için kesin bir koşulu vardır. O da halkın isteklerine, özlemlerine ters düşen bir rejim peşinde koşmamaktır. Türk halkı artık görülmüştür ki, demokrasiyle gelmeyen hiçbir şeyi benimsemeyecektir. Fakat sadece demokrasi de yetmez. Demokratik rejim içinde de halk güçsüz kalabilir. Oysa halktan yeterince güç alabilmek için, halktan alınacak güçle iktidara gelebilmek için, önce halktan yeterince güçlü olması gerekir. Sadece siyasette güçlü olmak halkı güçlendirmez. Siyasal örgütlenmelerle halkı güçlendirmek yeterli değildir. Siyasal gücün temeli ekonomik güçtür. Eğer halk ekonomik bakımdan yeteri kadar güçlü değilse, eğer halk üretim ilişkilerine kendi istediği yönü verebilecek

olanaklara ve güç düzeyine kavuşamamışsa, o zaman halkın siyasetteki güçleri kağıt üzerinde kalır. Onun için biz demokratik sola inanan bir parti olarak, her şeyden önce ekonomik halkı güçlendirmek, ekonomik halkı en büyük güç haline getirme amacına yönelmiş bulunuyoruz. Bizim dışımızdaki bazı solcular halkı güçlendirebilmek için ekonomik gücün devlet elinde bulunması, yoğunlaşması gereğini savunurlar ve devletin bu gücü halk yararına, halk için kullanabileceğini ileri sürerler. Bunun böyle bir olanak sağlamadığı dünyada, hiç değilse şimdiye kadar yapılmış deneylerde görülmüştür. Ekonomik güç bir ölçünün üzerinde devletin elinde yoğunlaştı mı, o sırada devleti yönetenlerin başında kimler bulunuyorsa onlar güçlenmiştir.

Halk adına diyerek, halkı güçlendireceğiz diyerek halkı yönetenler güçlenmişlerdir ve o rejimler içinde halk bir takım maddi olanaklar elde edebilmiş olsa bile, demokratik solun vazgeçilmez ülküsü olan özgürlüklerine kavuşamamışlardır. Özgürlükçü demokratik rejimi kabul edince ister istemez girişim özgürlüğünü de kabul edeceğiz ama devletin elinde özel sektöre toplum yararına yön verebilme, demokratik ölçüler içinde disiplin sağlayabilme gücünü, olanağını da bulunduracağız. Ayrıca bununla da yetinemeyeceğiz ve yetinmedik, işçilere demokratik sendikal hakları tanıyarak, özel sektör karşısında, büyük sermaye karşısında kendi haklarını ve özgürlüklerini savunabilme, gerçekleştirme olanağını tanımak gerekir ki, Türkiye'de bu esasen yapılmıştır.

Türkiye'nin koşulları içerisinde güçlü bir devlet sektörü de vardır. Bu ihtiyaç devam etmektedir. Bu güçlü devlet sektörü içinde de halkın, çalışanların hakları gene demokratik sendikal özgürlükler yoluyla korunabilmektedir. Fakat halkın yönetime ağırlığını koyabilmesi, iktidar olabilmesi, hiç değilse iktidara katılabilmesi için bu da yeterli değildir. Devlet sektöründe işçilerin, çalışanların yönetime etkin biçimde katılabilmeleri, kardan hakları olan payı alabilmeleri gerekir. Bu şimdiye kadar Türkiye'de gereken ölçüde sağlanmamıştır. Demokratik solun gerçekleştireceği amaçlardan biri de bu olacaktır, bu olmalıdır.

Tabii, devlet sektöründe çalışanlara yönetime katılma yetkisini, hakkını, kardan pay almak hakkını verirken daima hakla birlikte gelen sorumluluğu da işçiler kabullenmek, üstlenmek durumunda olacaklardır. Yönetime ve kara işçilerin etkin bir biçimde katılması sağlandı mı, artık o işletmelerin iyi işlemesinden, verimli

işlemesinden yalnız devlet değil, o işletmede çalışan işçiler de halkın gözünde, halkın önünde sorumlu olacaklardı. Fakat bizim için varlıkları kaçınılmaz olan bu iki sektörün üstünde asıl önemli olan, gerçek ve etkin bir halk sektörünün ortaya çıkmasıdır.

Türkiye'de bunun için gerekli ortam vardır. Bizi halk sektöründen söz ettiğimiz için kınayanlar olduğunu biliyoruz. Oysa Türkiye'de doğmakta olan bir şeye, doğmak için toplumun kabuklarını zorlayan bir güce sadece adını koymuş bulunuyoruz.

Bugün Türkiye'de yurt dışındaki işçileriyle, yurt içindeki işçileri, köylüleri el ele vererek ekonomide kendi sektörlerini yaratma çabası içindedirler. Türkiye'nin gözden ırak kalmış, ihmal edilmiş köşelerine devletçi bir yönetim altında bile devletin götürmediği yatırımları, özel sektörün götürmediği ve hiçbir zaman götürmek istemeyeceği yatırımları halk kendi olanaklarını bir araya getirerek o en ırak, en ihmal edilmiş köşelere kadar götürebilme çabası içindedir. Biz bu çabanın, bu çaba ile güdülen amacın adını koymuş olduk halk sektörü sözüyle ve bu halk sektörünü yaratmaya çalışan halk topluluklarının karşılaştıkları engelleri ortadan kaldırmaya çalışmaktayız ve çalışacağız. Halk sektörü derken, bunun elbette sadece işçi yatırımlarından oluşacak bir sektör olacağını düşünemeyiz. Halk sektörünün belki daha önemli bir unsuru da köylüler olacaktır ve köylüler halk sektörü içinde yalnız daha iyi, daha verimli tarım yapma olanağını değil, aynı zamanda bir yandan tarım yaparken bir yandan da sanayi toplumuna geçiş olanağını sağlama yoluna girmiş olacaklardır.

Demokratik sol akımı başka bazı sol akımlardan bu arada bilimsel sosyalizmden ayıran bir önemli nokta da köylüye verdiği önemdir. Belli doktrin kalıpları içinde donup kalmış olan bazı doktriner sosyalist düşünceler, kendi öngördükleri düzeni tasarlar, o düzene doğru yürümeye çalışırken köylüyü ne yapacaklarını, nereye koyacaklarını bilemezler. Çünkü doktrinlerin içinde köylünün iyice tanımlanmış bir yeri yoktur. Onun için çıkar yolu köylüyü ihmal etmekte, köylünün kendiliğinden işçi haline gelmesini beklemekte bulurlar.

Biz bunu gerçekçi ve geçerli bir tutum olarak, bir yaklaşım olarak görmüyoruz. Madem ki, Türkiye'nin gerçeği içinde, Türkiye'nin nesnel koşulları içinde çalışanların, ezilenlerin haklarını gereğince alamayanların büyük çoğunluğu

köylüdür henüz. O halde kimsenin kimseyi ezemeyeceği bir toplum düzeninin kurulmasına herkesten önce köylüden başlamak zorunda olduğumuzu kabul etmeliyiz.

Köylü ile ilgilenmemizi kınayanlar olduğunu biliyoruz. Köylü ile ilgilenmemizi küçük burjuva revizyonizmi diye eleştirenler olduğunu biliyoruz. Fakat biz de öyle inanıyoruz ki, bu eleştirileri yapanlar kendi saplanıp kaldıkları Türkiye'nin gerçeklerine, koşullarına ters düşen düşünce kalıpları içinde gitgide halktan uzaklaşmakta, halka yabancılaşmaktadırlar.

Türkiye gibi bir ülkede işçinin güçlenmesiyle köylünün güçlenmesi çelişmemelidir. Eğer böyle bir çelişki varsa, eğer işçinin güçlenmesi köylünün güçlenmesini zorlaştırıyor veya geciktiriyorsa bunun mutlaka çaresi bulunmalıdır. Aksi halde köylü ile işçi birbirine yabancılaşır. Çalışanlar arasında adeta bir sınıf karşıtlığı mücadelesi ortaya çıkar ve bundan işçiler de yararlanamaz, köylüler de yararlanamaz. Ancak, ikisini de ezebilmek, sömürebilmek için fırsat kollayan bazı egemen çevreler yararlanabilir. Köylünün ezilmesi pahasına işçinin refaha ulaşması, işçinin ezilmesi pahasına büyük sermaye sahiplerinin daha çok kazanması kadar adaletsizdir. Biz her iki adaletsizliği de önlemek veya ortadan kaldırmak zorundayız. Kalkınmayı köylüden başlatmak demek, ister istemez tarıma önem vermek demektir. Bizim dışımızda belli sosyalist doktrinler açısından bizi eleştirenler bunu da kabul etmezler. Çünkü kendi benimsedikleri doktrinler hızlı sanayileşme sürecine girmiş olan toplumlarda doğmuştur.

Onları olduğu gibi Türkiye'nin koşullarını düşünmeksizin Türkiye'ye uygulamak isterler ve köylüyle de ne yapacaklarını bilmedikleri için, tarımla da ne yapacaklarını bilmezler, çözümü tarıma gözlerini kapatmakta, tarımı ihmal etmekte bulurlar. Bizim için bu da geçerli değildir.

Bu yanılgıya düşen bazı ülkeler olmuştur. Bu yanılgı yönünde yürüyen bazı sosyalist ülkeler olmuştur. O ülkeler ne duruma gelmiştir? Uçsuz bucaksız tarımsal toprakları olduğu halde yiyecekleri için, günlük gıdaları için, ekmeklik buğdayları için zaman zaman kapitalist ülkelere avuç açmak zorunda kalmışlardır. Bunun örneklerini dünyanın muhtelif yerlerinde veya çevremize baktığımızda kolaylıkla görebiliriz. Hatta bu sosyalist ülkelerden bazıları (gene sanırım inkar edilemeyecek bir gerçektir ki) tarıma gerekli önemi vermemiş olmalarını doğurduğu sorunlar

karşısında ekmeklik buğdayları için bazen kapitalist ülkelerden yardım istemek zorunda kala kala, bazen dış politikalarını bile değiştirme zorunluluğuyla karşı karşıya gelmektedirler.

Tarıma önem vermek derken elbette sanayileşmeyi ihmal etmek, ertelemek gerektiği düşüncesinde değilim. Biz, demokratik sol düşünceyi benimsemiş kimseler olarak, parti olarak hızlı sanayileşme ile tarımda ilerlemeyi ve köylüyü kalkındırmayı bir arada yürütmenin, bağdaştırmanın yolunu bulmak zorundayız.

Son günlerde 'CHP iktidara geldi ama düzeni değiştiremedi' diyenler var. Kurduğumuz hükümetin ne kadar kısa ömürlü olduğu ve bu kısa ömrü içinde ne büyük iç ve dış sorunlarla, güçlüklerle karşılaştığı bir yana, aslında biz gerçek anlamda henüz iktidara bile gelmiş değiliz.

Bunları CHP tek başına hükümet kurabilecek kadar çoğunluğa sahip değil anlamında söylemiyorum. Şu anda seçimlerde yapılsa da CHP oyların çoğunluğunu alarak hükümet kursa bile, biz gene, bir süre için, gerçek anlamda iktidar olamayacağız.

Çünkü karşıtı olduğumuz, muhalifi olduğumuz bir düzeni ve o düzenin ömrüne ömür katmak isteyenleri karşımıza almış olacağız. Yani, daha bir süre tek başımıza iktidara gelsek bile halk çoğunluğunun desteğiyle tek başımıza iktidara gelsek bile, daha biz bir süre bir anlamda muhalefette kalacağız. Düzene karşı muhalefet görevimizi sürdüreceğiz.

Ancak, halk iktidarı tam anlamıyla gerçekleştiği vakit, demokratik solda bir partinin gerçek iktidarından söz edilebilir. O aşamaya gelinceye kadar CHP büyük çoğunluğa dayanarak hükümet kurabilse bile gerçek anlamda iktidara gelmiş sayılmayacaktır.

Onun için, halk iktidarını gerçekleştirebilmek için de halkın ekonomik alanda örgütlenmesini hızlandırmamız, etkinleştirmemiz ve desteklememiz gerekir. Hükümette olsak da, hükümette olmasak da bunu yapmamız gerekir.

Halk sektörünün halkın içinden doğmakta olduğunu, halktan gelen bir itici güç olduğunu söylemiştim. Buna kimsenin fazla bir itirazı yoktu. Nereye kadar itirazı yoktu?

Bir araya gelip yatırımlar yapmak, sınai tesisler kurmak isteyen halk toplulukları bunu bazı köylerde birer mütevazi zeytinyağı fabrikası kurmak

ölçüsünde tuttukları sürece, biraz daha büyük köylerde veya kasabalarda birer küçük iplik fabrikası kurmak ölçüsünde tuttukları sürece veya ufak – tefek konserve fabrikaları kurma ölçüsünde tuttukları sürece kimsenin halktan gelen bu isteğe, bu itici güce fazla bir diyeceği olmuyordu, fazla bir itirazı olmuyordu.

Ne zamandır ki biz 'halkın gerçek bir ekonomik ve siyasal güce kavuşması için orda burada kendi çabalamasıyla birkaç zeytinyağı, konserve fabrikası, birkaç tavuk çiftliği, birkaç iplik fabrikası kurması yetmez, halk kilit sanayileri kurmalıdır' dedik. O zaman kıyamet koptu ve o zaman bırakınız parlamentoyu kendi kurduğumuz hükümetin içinde, koalisyon hükümetinin içinde engellenmeye başladık.

Sanılmasın ki, dış siyaset alanında veya devlet anlayışımız, siyaset anlayışımız konusunda bir takım derin farklılıklar çıkmasaydı koalisyon kopmayacaktı. Koalisyon belki de asıl bu nedenle kopacaktı.

Bugün CHP'nin gerçek durumu şudur ki: kendi istediği, özlediği özgürlükçü demokrasinin bütün kurallarını hükümette kendisi olsa bile işletebilecek durumda değildir. Bu gerçeğe gözümüzü kapatamayız.

Bize göre Türkiye'de düşünce anlatım ve örgütlenme özgürlüğüne konan bazı sınırlamalar demokrasiye aykırıdır. Biz hükümetteyiz ve bu sınırlamaları kaldıramıyoruz. Kaldırmaya parlamentodaki gücümüz yetmiyor. Başında bulunduğumuz koalisyon hükümetlerindeki gücümüz yetmiyor.

Biz gerçek bir demokrasi kurabilmek için halkın ekonomik alanda güçlendirilmesini istiyoruz. Bunun için halk sektörünün geliştirilmesini istiyoruz. Bunun için halk sektörünün geliştirilmesini ve ekonominin bazı hakim tepelerine çıkabilmesinin istiyoruz.

Bu konuda elimizden gelen bütün çabayı da gösteriyoruz. Fakat bırakınız parlamentoyu kendi kurduğumuz, başında bulunduğumuz koalisyon hükümeti içinde bile buna karşı aşılması çok zor engellemelerle, direnişlerle karşılaşıyoruz. Böyle bir ortamda, böyle koşullar içinde 'CHP iktidara geldi ama düzeni değiştiremedi' diye eleştirilerde bulunmakta her halde büyük bir haklılık payı görülemez. Bu eleştiriler gene yapılmalıdır ama hiç değilse CHP'nin karşılaştığı güçlük de bilinmeli ve değerlendirilmelidir.

Henüz değiştirme olanağını bulamadığımız, belirttiğim nedenlerle bulamadığımız bu düzen içinde, bu düzenin köhneleşmiş kurumları içinde ve gerek

parlamentoda, gerek hükümette karşılaştığımız engeller içinde bile yapabileceğimizin azamisini birkaç ayda yaptığımızı söylemek fazla iddialı konuşmak olmaz sanırım.

Düzen olduğu gibi devam ederken, düzenin bütün kurumları olduğu gibi devam ederken öyle sanıyorum ki, biz bu yıl gelir dağılımında Türkiye tarihinin belki de en büyük adaletini sağlamış bulunuyoruz. Hem de nasıl bir dönemde? 1930'lardan beri görülmemiş ölçülere varan bir ekonomik bunalımın bütün dünyayı sarstığı ve bütün dünyada en çok köylüyü ve işçiyi ezdiği bir dönemde biz birkaç aylık hükümet dönemimizde büyük çoğunluğuyla köylünün ve işçinin milli gelirden şimdiye kadar alabildiğinin bir hayli üzerinde bir pay alabilmesini sağlamış bulunuyoruz. Bankacılık düzenini değiştirme olanağını bulamadan, kredi düzeninde köklü değişiklikler yapma olanağını bulamadan, çoğunluğa sahip olmadığımız parlamentoda bir tek vergi reformu gerçekleştirme olanağını bulamadan şimdiye kadar belki de tarihimizde görülmedik ölçüde gelir dağılımında adaleti sağlamayı başarabilmiş bulunuyoruz. Böylelikle bütün dünyayı sarsan bir enflasyonun işçi ve köylü çoğunluğu üzerindeki, hatta bir ölçüde küçük memur üzerindeki yükü büyük ölçüde hafifletebilmiş bulunmaktadır.

Hakça bir düzenin sosyal adalete dayanan bir devletin temel koşullarından biri, eğitimde adalet sağlanmasıdır. Oysa Türkiye'de Anayasamızın eğitim bakımından sağladığı fırsat eşitliği kağıt üzerinde kalıyordu, büyük ölçüde Anayasanın sayfalarında kalıyordu. Fırsat eşitliği halinden çıkıp, olanak eşitliği haline gelemiyordu ve liseleri, meslek okullarını bitiren gençlerimizden onbinlercesi amaçladıkları yüksek öğrenimi yapma olanağını bulamıyorlardı. 7 – 8 aylık bir kısa ömrü bulunan hükümetimiz döneminde kendi demokratik sol anlayışımız doğrultusunda daha bu yıldan bu sorunu da çözmüş bulunuyoruz.

Hatırlayacaksınız, bu yıla gelinceye kadar ekim ayında büyük kentlerimizin sokaklarında yüksek öğrenim imkanı bulunmayan gençlerin gösterileri olurdu, haklı isyanları olurdu, boykotları olurdu, ama bugün bu konuda genç sesini çıkarmamaktadır, çıkarma gereğini bulamamaktadır. Çünkü liseyi bitirenlerin hepsi ilk kez bu yıl yüksek öğrenim yapma olanağına kavuşabilmiştir.

Demokratik sol tutumumuzun bazı başarılı uygulamalarını yalnız içeride değil, dışarıda da elde etmiş bulunuyoruz. Dünyadaki ekonomik ilişkileri ve güç dengelerini hesap dışı tutarak güçlü olamayız.

Bizi, bizim daha solumuzdan eleştirenler işte emperyalizme yeteri kadar güçlü çıkamadığımızı, Türk milletinin haklarını yeteri kadar savunmadığımızı söylerler, söylemeye devam ederler. Fakat şu 7 – 8 aylık kısa, yarım iktidar döneminde kendi ulusal yararımızı her şeyin üzerinde tutarak dünyada gücümüzü ispatlama olanağını da bulmuş, elde etmiş durumdayız ve bunu elde ederken dünya için bir huzursuzluk kaynağı değil, aksine bir huzur, güven kaynağı haline gelmiş durumdayız.

Kısa bir hükümet dönemi sonunda dış politikada Türkiye artık en güçlü devletlere karşı bile haklarında direnebilecek bir etkinlik düzeyine erişmiştir. Batı Anadolu'daki yoksul yörelerin dilediği ürünü yetiştirebilme hakkı, dünyanın direncine ve tehditlerine rağmen gerçekleşirken, bu hükümet zamanında yalnız o bölgelerin, o yörelerin halkı güçlenmedi aynı zamanda Türkiye çok daha güçlü ve dünyada çok daha itibarlı, saygın bir ülke haline gelmiş oldu.

Rum sermayesiyle yabancı sermaye işbirliğinin ezdiği, köleleştirmek istediği Kıbrıs Türk halkını ezilmekten, tutsaklıktan, kölelikten kurtarırken, yalnız onları kurtarmış olmadık. Aynı zamanda Türkiye'yi de dünyada hatırı sayılan bir devlet durumuna getirmeyi başarabildik.

Bizi, daha solumuzdan, bilimsel sosyalizm açısından eleştirenlerden hepsi değil, fakat küçük bir kısmı Kıbrıs Barış Harekatını da eleştiriyorlar. Bunu emperyalizmin bir oyunu olarak, kapitalizmin bir oyunu olarak görüyorlar. Oysa yıllardır Kıbrıs'ta Türkler dünya kapitalizminin sömürüsü altındaydılar. O zaman hiç sesleri çıkmıyordu. Türkiye, bugün Kıbrıs'taki barış harekatıyla kendi yaşama haklarını elde edebilmek için Türkiye'ye güvenen Kıbrıs Türklerini yalnız siyasal sömürüden değil, ekonomik sömürüden de kurtarmış durumdadır. Bütün bunlar henüz gerçek anlamda iktidar olamamış, henüz çoğunluğun oylarını alamamış bir demokratik sol hareketin her türlü iç ve dış engellemeye rağmen halktan aldığı güçle birkaç ayda içeride ve dışarıda başarabildikleridir.

1971 Martından bu yana kendi demokratik sol doğrultumuzun, kendi ilkelerimizin haklılığını, sanırım, tartışılmaz bir şekilde göstermiş bulunuyoruz.

Bizim dışımızdaki sol akımlar darmadağın olurlarken, CHP'nin oluşturduğu demokratik sol akım en zor şartlar altında hükümet kurabilecek duruma gelmiştir.

Dünya ekonomisinin, bütün ülkeleri bu arada Türkiye'yi de etkileyen büyük bunalımına rağmen en güçlü ülkelerde bile, güçlü iktidarları sarsan ve halk topluluklarını ezen bunalımına rağmen ve buna bunalımın kaçınılmaz zorunluluğu olarak yapılan bazı hatırı sayılır zamlara rağmen son seçimlerden bu yana geçen bir yıl içinde demokratik sol doğrultudaki CHP bugün seçim yapılsa tek başına oyların çoğunluğunu alabilecek duruma erişmiştir.

Bizim Demokratik sol doğrultumuzu başka sol açılardan kınayanların, eleştirenlerin söylediklerini saygıyla dinleyelim, objektif bir şekilde değerlendirmeye çalışalım. Fakat bu eleştirmeler, kınamalar karşısında bir küçüklük kompleksine asla kapılmayalım. Bunun için bir gerek olmadığı kanısındayım ve bu en başta kendimize haksızlık olur. Fakat en başta da Türk halkına haksızlık olur.

Buraya kadar saydığımız bütün zor, engelleyici koşullara rağmen, ne kadar başarıyla gelebildiğimizi yalnız Türk halkı kabul etmiyor, herhangi bir ülkenin herhangi bir gazetesini açar okursanız göreceksiniz ki, bütün dünya kamuoyu görüyor. Bütün dünyanın kabul ettiği bir gerçek karşısında bizim kendi kendimizden kuşkuya kapılmamız için hiçbir neden yoktur. Fakat bu başarılar bizi fazla rahatlığa, gevşekliğe de yöneltmemelidir. Henüz yolumuzun pek azını alabilmiş bulunuyoruz. Henüz karşılamamız mukadder olan, halkı kurtarmak için yola çıkmış her hareketin tarih boyunca karşılaması mukadder olan engellerden pek azını aşabilmiş bulunuyoruz. Önümüzde daha çok büyük engeller var. En ivedi sorun olarak da önümüzde bugün halk katında kazanmış olduğumuz gücü, siyasal mekanizmaya yöneltebilme sorunu var. Henüz bu sorunun da çözümünü bulamamış olduğumuzu itiraf ederim.

Bu engelleri aşmaya çalışırken, bu sorunu çözmeye de bugüne kadar geçerliliği en zor koşullar altında ispatlanmış olan doğrultumuzda yürüyeceğiz. Bugüne kadar riyaset alanında geçerliliği görülmüş, ispatlanmış olan ilkelere bağlılığımızı sürdüreceğiz. Yöntemlerimizi tartışacağız ama, demokratik sol kavramının demokratik özünü tartışmayız. Çünkü demokratik sol kavramının demokratik özünde halka inanmak vardır, halkla bütünleşme vardır. Biz halka

inandığımız için ve halkla bütünleştiğimiz için bütün engelleri aşarak bugüne erişebildik. Bunun değerini bilmek zorundayız.

Bugün için hükümette kalamayabiliriz. Bugün için yeni bir hükümet kuramayabiliriz. Bunların hiçbir önemi yoktur. Biz hükümet kurmak için değil, biz halk iktidarını gerçekleştirmek için yola çıktık. Halk iktidarını gerçekleştirme yolunda bize yeni adımlar attırmayacak hükümetler içinde yer almaktansa hükümetlerin dışında kalmayı tercih ederiz. Halk iktidarını gerçekleştirmeyecek hükümet formülleri içinde kendimizi eritemeyiz. Bu hakkı kendimizde göremeyiz. Halkın karşısında halk iktidarını gerçekleştirme yolunda biz, halkın muhalefeti olarak da ilerleyebiliriz. Halk iktidar oluncaya kadar zaten biz hükümet kurabilsek de bir anlamda halkın muhalefeti olacağız, onun için şu dönemde, şu aşamada hükümette olmamızın veya olmamamızın büyük önemi yoktur. Halkın iktidarını gerçekleştirme yolunda biz, halkın muhalefeti olarak da ilerleyebiliriz. Her halde elimizin kolumuzun bağlı kalacağı hükümetlerle ilerleyebileceğimizden çok daha hızlı ilerleyebiliriz.

Hepinize saygılar sunarım."

EK – 22

CHP Parti Meclisi'nin 12 Temmuz 1974 tarihli toplantısında kabul edilen yeni Gençlik Kolları Yönetmeliği şöyledir:

"

ANA HÜKÜMLER

Madde: 1 – *Gençlerimizin, sosyal ve politika hayatımızda olgunlaşmasını ve siyasi eğitimlerinin geliştirilmesini sağlamak için tüzüğümüzün 59 uncu maddesi uyarınca, parti kademelerinde yardımcı bir kol olarak partiye kayıtlı gençlerden Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları kurulur.*

Gençlik Kolları yardımcı oldukları Ana Kademelerine ve bir üst Gençlik Kolları Yönetim Kurullarına bağlıdırlar.

CHP Gençlik Kolları üyeleri her ilçedeki Gençlik Kolları Yönetim Kurulu tarafından tutulan üye kayıt defterine kayıt olunur. Bu defterin benzeri Ana Kademe Yönetim Kurulu tarafından da tutulur. Defterler üç ayda bir ve her halde kongre öncesi karşılaştırılarak uygunluk sağlanır. Bu defterlerdeki kayıt sıra numarasının yanında, açılmış bölüme, ana kütük defterinde kayıt sıra numarasının da yazılması gereklidir.

Madde: 2 – *18 yaşını doldurmuş bulunan üyeler ile 29 yaşından gün almamış partili üyeler Gençlik Kollarına üye olabilirler. 28 yaşını bitirmiş olanların Gençlik Kolları üyelikleri sona erer.*

AMAÇ

Madde: 3 – *Gençlik Kollarının amacı;*

a) *Türk gençliğinin insan haklarına saygılı, milli, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti ilkesine bağlı demokratik sol doğrultuda siyasal olgunluklarını geliştirmek,*

b) *CHP'nin ilkelerini, özgürlükçü demokrasinin bütün gereklerini; gençler arasında yaymak, benimsetmek, kökleşmesini sağlamak,*

c) *Cumhuriyet Halk Partisi'ne taraftar kazandırmaktır.*

Madde: 4 – *Gençlik Kolları Yönetim Kurulları:*

a) *Yardımcı oldukları parti kademeleri Yönetim Kurullarının izni ile sosyal, ekonomik ve siyasi konularda araştırmalar yaparak, broşür ve dergiler yayınlayarak, toplantılar, konferanslar, açık oturumlar ve benzeri çalışmalar düzenleyerek Cumhuriyet Halk Partisinin devrimci dünya görüşünü geliştirmeye çalışırlar,*

b) *Parti Merkez Yönetim Kurulu kararı ile yurt içi ve dışı gençlik örgütleriyle ilişkiler kurarak ve yapacakları toplantılara katılarak öngörülen amaca uygun çalışmalar düzenlerler, ayrıca parti çalışmalarında ve seçimlerde Yönetim Kurullarıyla uyumlu olarak etkin bir çalışma düzeyine girerler.*

Madde: 5 – *Üniversite ve Yüksek Okulların bulundukları illerde yüksek öğrenim yapan partili gençlerden çalışma grupları kurulur. Kuruluş şekli ve çalışmaları Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu teklifi ve Ana Kademe Merkez Yönetim Kurulu onayı ile düzenlenir.*

ÖRGÜT KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ

Madde: 6 – *Gençlik Kolları, yardımcı kollar olarak:*

A) *Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, Ana Kademe Merkez Yönetim Kurulu kararıyla,*

B) *İl Gençlik Kolları Yönetim Kurulu, İl Yönetim Kurulunun onayı alınarak Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu kararıyla,*

C) *İlçe Gençlik Kolları Yönetim Kurulu, İlçe Yönetim Kurulunun onayı alınarak İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu kararıyla kurulurlar,*

D) *Gençlik Kolları Yönetim Kurulları 'Başkanlar dahil' ilçelerde 5 – 9, illerde 7 – 11, merkezde 15 kişiden kurulur.*

Bu kurulların görev süresi en çok iki yıldır.

Madde: 7 – *Merkez, İl ve İlçe Gençlik Kolu kongreleri ilk toplantı gününde kongre üye tam sayısının yarıdan bir fazlasıyla açılır. Adı geçen toplantıda söz konusu çoğunluk bulunmadığı takdirde, kongre ertelenerek 7 gün sonra toplanır ve çoğunluk aranmaz.*

Madde: 8 – *İlçe Gençlik Kolu kongreleri:*

a) *İlçe Gençlik Kolu Başkan ve Yönetim Kurulu ile,*

b) *İlçe Gençlik Kolu üye kayıt defterinde kayırlı olup ta parti içi seçimlerde seçme ve seçilme hakkını kazanmış üyelerden,*

c) *İlçe Gençlik Kolu Denetçisinden oluşur.*

Madde: 9 – *Kongrede; O İlçede kayıtlı seçme ve seçilme hakkını kazanmış Gençlik Kolu üyeleri arasından ayrı ayrı gizli oyla:*

a) *İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkanı,*

b) *İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Üyeleri,*

c) *İlçe Gençlik Kolu Denetçisi*

d) *İl Gençlik Kolu kongresine gidecek en çok 15 delege,*

e) *İlçe Ana Kademe kongresine Gençlik Kolu Temsilciliği seçimine aday olarak katılacak 3 kişi seçilir.*

Madde: 10 – *İl Gençlik Kolu Kongreleri;*

a) *Kongresini yapmış ve görev başında bulunan İl Gençlik Kolu Başkan ve Üyelerinden,*

b) *Kongresini yapmış ve görev başında bulunan İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkanlarından,*

c) *İl Gençlik Kolu Denetçisinden,*

d) *İlçe Gençlik Kolu kongrelerinde seçilen delegelerden oluşur.*

Bu kongrede: o il çevresinde Partiye kayıtlı seçme ve seçilme hakkını kazanmış Gençlik Kolları Üyeleri arasından ayrı ayrı gizli oyla:

a) *İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkanı,*

b) *İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Üyeleri,*

c) *İl Gençlik Kolu Denetçisi,*

d) *O ilin Gençlik Kolu kurulmuş ilçe sayısı kadar Gençlik Kolu Kurultayına gidecek delegeler,*

e) *İl Ana Kademe Kongresinde Gençlik Kolu Temsilciliğine aday olarak katılacak 3 kişi seçilir.*

Madde: 11 – *Gençlik Kolları Kurultayı:*

a) *Gençlik Kolu Merkez Yönetim Kurulu Başkanı ve Üyelerinden,*

b) *Gençlik Kolu Merkez Denetçisinden,*

c) *Gençlik Kolları İl Yönetim Kurulu Başkanlarından,*

d) *İl Gençlik Kolu kongrelerince Gençlik Kolları Kurultayı için seçilen delegelerden oluşur.*

Bu Kurultayda:

a) *Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Başkanı,*

b) *Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu Üyeleri,*

c) *Gençlik Kolları Merkez Denetçisi,*

d) *Büyük Kurultayda Parti Meclisi Gençlik Kolları Temsilciliği için 3 aday, ayrı ayrı gizli oyla seçilir.*

Madde: 12 – *Her kademeden Gençlik Kolları olağan kongreleri iki yılda bir, Ana Kademe kongresinden önce yapılır. Ve kongre kendine partili üyelerden birini Başkan ve delegeler arasından bir İkinci Başkan ve gereği kadar Yazman seçtikten sonra gündemini görüşmeye başlar.*

Madde: 13 – *Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, bütün gençlik kolları yönetim kurullarının çalışmalarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkili olduğu gibi, Gençlik Kollarının her üst kademesi de bir alt kademenin çalışmalarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkilidir. Ancak Ana Kademe Başkanına bilgi verir.*

Madde: 14 – *Her kademedeki Gençlik Kolları Yönetim Kurulları ilk toplantılarında, gizli oyla bir sekreter ve bir sayman seçer.*

Madde: 15 – *Gençlik Kolları Yönetim Kurulu üyeleri görevli bulunduğu Kurul dışında başka bir görev aldığı takdirde iki görevden birini tercih etmek zorundadırlar. Üye iki kurulda birden görev alamaz.*

Gençlik Kolu Başkanları, başkanlık görevi devam ettiği sürece (Geçici Başkanlar dahil) Ana Kademe Yönetim Kurulunun üyesidirler.

İki yılı dolduran Gençlik Kolları Yönetim Kurulu Başkan ve Üyelerinin görevi sona erer.

Madde: 16 – *Parti tüzüğü ve yönetmelikler hükümlerine aykırı davranan:*

a) *İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri, Ana Kademe İl Yönetim Kurulu kararı ile,*

b) *İl Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri, Ana Kademe Merkez Yönetim Kurulu kararı ile,*

c) *Yardımcı bulundukları parti kademesine danışarak, Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Başkan ve Üyeleri bir üst Gençlik Kolu Yönetim Kurulu kararı ile,*

Tüzüğün 41/B maddesi gereğince görevden affedilir ve yerine bu yönetmeliğin 6 ncı maddesinde olduğu şekilde geçici bir yönetim kurulu kurulur ve 45 gün içinde kongresi yapılır.

Madde: 17 – *Bu yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yazılı hizmetleri yerine getirmek için her Gençlik Kolu Yönetim Kurulu 3 ayda bir yardımcı bulunduğu parti kademesi Yönetim Kurulunun çağrısı ile birlikte toplanarak, üç aylık bir çalışma programı yapar ve uygular.*

Madde: 18 – *Gençlik Kolları gelir ve giderleri, bağlı bulundukları Yönetim Kurullarına bilgi vermek suretiyle 'CHP Hesap Yönetmeliği' ve Parti Tüzüğü hükümlerine göre tahsil ve sarf edilir.*

Gençlik Kollarının çalışmalarının gerektirdiği giderler kendi gelirleri ile karşılanamaması halinde, bağlı bulundukları Yönetim Kurullarının bütçelerinden yardım ödeneği sağlanır.

Madde: 19 – *Gençlik Kollarının kendi içindeki anlaşmazlıklar, bir üst kademe Gençlik Kolları Yönetim Kurulu tarafından, Gençlik Kolu Yönetim Kuruluyla bağlı bulunduğu Ana Kademe arasındaki anlaşmazlık da bir üst kademe parti yönetim kurulu tarafından; Ana Kademe Yönetim Kurulu ile bir üst kademedeki Gençlik Kolu Yönetim Kurulu arasındaki anlaşmazlıklar Gençlik Kolu Yönetim Kurulunun yardımcısı olduğu Ana Kademe Yönetim Kurulu tarafından çözümlenir. Üst kademenin kararı kesindir.*

Madde: 20 – *CHP Gençlik Kolları çalışmalarında, bu yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde; CHP Tüzüğü ile partinin hesap, kongre ve diğer ilgili yönetmelikleri hükümleri uygulanır.*

Madde: 21 – *Bu yönetmelik Parti Meclisinin 12/7/1974 tarihli toplantısında kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.*

EK – 23

11 Kasım 1974 tarihinde CHP Gençlik Kolları 8. Kurultayı'nı "geçersiz" ilan eden bildiriye imza atan İl Gençlik Kolu Başkanları Listesi şöyledir:

1 – Balıkesir İl Gençlik Kolu Başkanı:	Ahmet Bayraktutan
2 – Çanakkale İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Niyazi Önen**
3 – Bursa İl Gençlik Kolu Başkanı:	Mustafa Ertuğuş
4 – Bilecik İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Zafer Gülez**
5 – Eskişehir İl Gençlik Kolu Başkanı:	Hasan Yalçın
6 – Bolu İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Arif Gökyıldız**
7 – Antalya İl Gençlik Kolu Başkanı:	Kamil Açıkalın
8 – Burdur İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Armağan Yiğci**
9 – Uşak İl Gençlik Kolu Başkanı:	Hüseyin Uzpeder
10-Aydın İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Kadir Şilit**
11-İzmir İl Gençlik Kolu Başkanı:	Pertev İtak
12-Denizli İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Cafer Dağtekin**
13-Manisa İl Gençlik Kolu Başkanı:	Hüdai Fazlılar
14-Kütahya İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Servet Sargın**
15-Çankırı İl Gençlik Kolu Başkanı:	Remzi Küçükertan
16-Yozgat İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Ruhi Ateşoğlu**
17-Amasya İl Gençlik Kolu Başkanı:	Sami Özgen
18-Ordu İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Ferda Turgut**
19-Giresun İl Gençlik Kolu Başkanı:	A. Kerim Akpınar
20-Gümüşhane İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Erkan Yazıcı**
21-Erzincan İl Gençlik Kolu Başkanı:	Selahattin Ertekin
22-Erzurum İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Canip Öztürk**
23-Tunceli İl Gençlik Kolu Başkanı:	Ali Hıdır Kulu
24-Kars İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Vedat Altun**
25-Bitlis İl Gençlik Kolu Başkanı:	İbrahim İlhanoğlu
26-Muş İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Orhan Özmen**
27-Bingöl İl Gençlik Kolu Başkanı:	Sadullah Geçgül
28-Elazığ İl Gençlik Kolu Başkanı:	**İbrahim Ögeyik**

29-Adıyaman İl Gençlik Kolu Başkanı:	Kemal Borazan
30-Malatya İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Erhan Kırçuval**
31-Kahramanmaraş İl Gençlik Kolu Başkanı:	Fikret Babaoğlu
32-Siirt İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Suat Çelikol**
33-Gaziantep İl Gençlik Kolu Başkanı:	Mustafa Gürbüz
34-Kayseri İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Yılmaz Vural**
35-Nevşehir İl Gençlik Kolu Başkanı:	Ali Yunmuş
36-Niğde İl Gençlik Kolu Başkanı:	**A. Oğuz Özmen**
37-Konya İl Gençlik Kolu Başkanı:	Mahmut Adınır
38-Sinop İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Bahri Kalındamar**
39-Tekirdağ İl Gençlik Kolu Başkanı:	İzzet Güneş Gürseler
40-Çorum İl Gençlik Kolu Başkanı:	**Mevlüt Çetinkaya**
41- Afyon İl Gençlik Kolu Sekreteri:	A. İhsan Ünal

EK – 24

CHP Gençlik Kolları tarafından 9 – 10 – 11 Ocak 1976 tarihlerinde, Ankara Çağdaş Sahne'de düzenlenen 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nda CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın şunları söylemiştir:

"Türkiye Halkı'nın insanca – hakça yaşama kavgasında kanlarını, canlarını ortaya koyan halkçı – devrimci arkadaşlarım, CHP'nin değerli yöneticileri, sayın sendikacı, gazeteci, bilim adamları ve değerli milletvekilleri, 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'na hoş geldiniz.

Sürekli devrimciliği kendine ilke edinmiş bir partinin çatısı altında toplanmış bulunuyoruz. 1. Genel Başkanının kişiliğinde 20. Yüzyılın ilk kurtuluş savaşını simgelemiş, 2. Genel Başkanının kişiliğinde çoğulcu demokrasinin ve billurlaşan sınıfsal yapının sancılarını yaşamış, 3. Genel Başkanının kişiliğinde partinin altı okuna toplumcul çerçeve içinde yeni yorum, yeni kan getirmiş Demokratik Halk Devrimi'ni gerçekleştirmeye hazırlanan bir partinin çatısı altında toplanmış bulunuyoruz.

CHP örgütü, 50. seneyi geçen geçmişinde, her ilerici atılımın hem fideliğini hem de yapılan yeniliğin halka götürülmesinin öncülüğünü benimsetme görevini, partinin doğrultusundan taviz vermeden; ama devamlı yeni aşamalar yaparak gerçekleştirmeyi başarmış bir partidir.

Değerli Ülküdaşlarım, Sayın Konuklar;

Türkiye'de sol düşünce ve pratik, kendini var edecek hukuki ve maddi temelleri 1960'dan bu yana bulmuştur. Senelerce suskun tutulmuş Türkiye aydını bu yeni olanaklar ortaya çıkınca senelerin suskunluğunu ve eylemsizliğinin acısını çıkarmak istercesine konuşmaya ve yazmaya başladı. TİP kuruldu. TİP, sol düşünce ve örgütlenmenin bu toparlanma döneminde kuşkusuz çok önemli ve tarihsel bir görev yüklendi. Ama sol düşüncenin, daha çok düzenin eleştirisine yönelmiş olması ve gün geçtikçe, bir sol toplum modelinin ancak o ülkenin somut koşullarından yola çıkarak kurulabileceği, hazır model olmadığı anlaşıldıkça solda kavram ve hizip tartışması arttı. Bölünmeler başladı.

Bu kargaşalı dönemde, yalnız CHP, işçi – köylü sınıfları ile aydınlar arasındaki tarihsel üst yapı çelişkilerini aşabilmiştir. Sol öğreti ve pratiği bizzat

halkın içinde, halkla birlikte oluşturmuş, bu zor ve sarp, sabır isteyen yolda şu ana kadar hep doğru seçenekler yaparak iktidara alternatif olmuştur. Biz, bu yola Halkçı Devrimcilik dedik, bu yola baş koyduk. Türkiye aydınlarının ve solcularının düşünce ve davranış 'tipolojisine' aykırı gelecek hatta onlara ters gelecek sözler söyledik, ama zaman bizi haklı çıkardı…

Bugün Türkiye ve CHP yeni aşama ve değişim noktasına doğru yaklaşmaktadır. Günümüz Türkiye'sinde gittikçe billurlaşan sınıfsal çelişkiler ve yapı yeni özlemlerin ve bilinçlenişin kaynağı olmaktadır. Türkiye emekçi halkı yeni bir düzenin sancılarını çekmektedir, parti ise halkın yeni düzen özlemlerinin yönlendirici ve örgütleyici gücü olarak; billurlaşan yapıya uyumlu bir biçimde yapısını ve sınıfsal niteliğini ilerletmek zorundadır.

Bu nedenle, bizce CHP'nin bundan sonraki 5 – 10 senelik süreci içinde yer alan iki önemli sorunu; 1. Siyasal tercihleri en azından 10 sene önce yapılan, işçi – köylü sınıfının iktidarı kavgasının çeşitli strateji ve önerilerinin – ana hatları Türkiye'nin somut koşullarına göre kurulan model doğrultusunda – detaylandırılması, geliştirilmesi, sonuçlarının pratikte denenmesi 2. Bu program ve önerileri uygulayacak kadroların kurulmasıdır.

Bu, partinin sol sosyal güçler içinde en geniş biçimde örgütlenmesi, aynı zamanda bu sınıfların en geniş ve örgütlü biçimde parti içinde etkin olması sorunudur. Aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasal konularda daha somutlandırılmış, detaylandırılmış programların hazırlanması demektir. Ancak ondan sonra değişen siyasal tercihler doğrultusunda yapı yeniden gözden geçirilecek ve yeni siyasal tercih sorunları baş sorun olacaktır.

O nedenle bu seneki 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu'nun konuları Halk Sektörü, özyönetim, sanayileşmenin sorunları ve örgütlenme olarak seçilmiştir.

Örgütlenme konusunda tek tebliğ tartışılacaktır, "CHP tarihi ve örgütlenmesi üzerine tezler" başlığı taşıyan bu tebliği CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu hazırladı. Tebliğimizde de vurgulayacağımız gibi, Türkiye'deki siyasal partiler kanunu ve CHP'nin örgütlenme modelini bir sol partinin geniş kitleleri örgütlemesi için yeterli bulmuyoruz. Onun için işçi – köylü ve dar gelirlilerin parti içinde etkinliğinin daha da artması ve partinin kitlelere daha da açılması için öneriler ve çözümler geliştirmeye çalıştık.

Değerli inanç ve kavga arkadaşlarım,

Daha öncede belirttiğimiz gibi, bugün CHP, artık siyasal tercihlerinin tartışıldığı değil, bu tercihlerin nasıl geliştirilip detaylandırılacağı, kitlelerin bu tercih yönünden nasıl örgütleneceğinin tartışılacağı aşamaya gelmiştir. Bu olayı doğru dürüst değerlendirmeden, salt devrimci sözler ve sloganlar söyleyerek devrimcilik yapma devri Türkiye'de ve CHP'de kapanmaktadır. Yoksa geriye dönüşlerle alınmış siyasal tercih ve kararları tekrar tekrar ortaya getirip tartışmakla, Türk Sol'u iktidar alternatifi olamaz. İnanıyoruz ki Türkiye'deki ve CHP'deki bu gelişimi bugüne kadar anlayamayanlar kendilerini çoktan aşan olayların somut ve nesnel analizlerini yapmak zorunda kalacaklar ve olayları er geç anlayacaklardır.

Sizlere kısaca Demokratik Sol Düşünce Forumlarından bahsetmek isterim. D.S.D.F.'ları oluşturduğumuz düşünce ve eylem sisteminin kendi içinde tutarlılığının artırılması, gençlere, aydınlara ve geniş halk yığınlarına daha iyi iletilebilmesi amacına yöneliktir. Bu konuda sizler, Gençlik Kollarına ve partiye katkılarınızla ve eleştirilerinizle yardımcı olacaksınız. Demokratik Sol'un toplumcu içeriği günümüz koşullarında somutluk kazandıkça CHP gençlik örgütlenmesi de güç kazanacaktır.

Değerli arkadaşlarım,

3. D.S.D.F.'nun çalışmaları 6 ay önce başladı. Parti yöneticilerinden, toplumcu düşünceye inançlı bilim adamlarından, sendika ve kooperatif önderlerinden tebliğci ve eleştirici olarak katkılarını rica ettik. Üç gün süre ile bu forumda tartışılacak tebliğler, altı ayı aşkın bir sürede yapılan çalışma ve etütlerin sonucudur.

Bu fırsattan yararlanarak sizlere Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun çalışmalarından bahsetmek istiyorum. Gençlik Kolları kısa süre içinde gittikçe artan tecrübe ve bilgi birikimi içinde 2. ve 3. Demokratik Sol Düşünce Forumlarını bir yıl ara ile düzenlemiş bulunuyor. Türkiye'de CHP ve tüm siyasal partilerin tarihinde bir yardımcı kol olarak CHP Gençlik Kolları sürekli ve piyasada satılan bir yayın organını yaşatmayı ve bunun kadrolarını kendi içinden çıkarmayı başardı. Partinin genç kadrolarını daha bilinçli ve becerikli yapıya kavuşturmak için yaz kampları kurdu, eğitim çalışmaları geliştirdi. Demokratik Sol öğretinin geniş

kitlelerde daha bilinçli yayılabilmesi için kitap ve kitapçıklar yayınlandı, yayınlayacakta.

Gençlik Kolları 1975 seçimlerinde, ilk defa olarak, CHP varlığına el uzatmaya kalkan faşist saldırılara karşı sınırlı gücünü zorlayarak CHP toplantı, gösteri ve yürüyüşlerini saldırılardan korumayı başardı.

CHP Gençlik Kolları, kendi tebliğinde de özünü sunmaya çalışacağı sol partinin örgütlenme ve sol sosyal güçlerin öncüsü olma, geniş saha örgütlenmesinin uygulamasını yapmaya çalıştı, demokratik kitle örgütleri ile – halkevleri, TMGT gibi – sendika ve kooperatiflerle eylem ve düşünce yandaşlığını ve beraberliğini geliştirdi. Yurt çapında bir öğrenci derneğinin kurulması için uğraş verdi. Üniversite ve fakültelerde yandaş örgütlerinin seçim kazanmalarına yardımcı oldu. Geniş saha örgütlenmesi ve toplumsal sol muhalefet stratejisinin – gene tebliğimizde anlatmaya çalıştık – ilk uygulamaları olacak Gecekondu Kurultayı, Topraksızlar Kurultayı, Üreticiler Kurultayı'nın hazırlıklarına şimdiden başladı.

Değerli Arkadaşlarım,

Şimdi adına yanlışlıkla "öğrenci olayları" denen olaylara kısaca değinmek istiyorum, kuşkusuz Türkiye'de ancak bir düzen değişikliği ile çözüm getirilecek yoğun öğrenci sorunları vardır. Ama özellikle son aylarda yoğunlaşan ve adına 'öğrenci olayları' denilen olayların hiçbiri öğrenci olayları olarak nitelendirilemez. Bunlar, yaklaşan Halk iktidarını önlemek amacı ile bizzat iktidarın desteği ile bir takım profesyonel zorbaların kitleleri sindirmek için yaptığı saldırılardır. Tüm bu tertiplerin kaynağı bugünkü iktidardır.

Sorun bu nedenle iktidar sorunudur. Bu iktidar sorununun nedeni ise işçi – köylü sınıfları ile sermaye arasındaki sınıfsal kavgadır. Temelli çözüm ancak siyasal – sosyal – ekonomik iktidarın emekçiler tarafından kurulması ile çözülecektir.

Bu yol, sabır isteyen, inanç isteyen, nefes isteyen bir kavga ile aşılacaktır. Halkçı – Devrimcilere düşen görevde budur.

CHP'nin ve emekçilerin bu kavgayı başarıya ulaştıracağına inancımız tamdır.

Değerli arkadaşlarım,

Forum üç gün sürecek, bu süre içerisinde altı tebliğ tartışılacaktır. Her gün foruma ayrı divan başkanı katılacak, üç ayrı başkan her gün sıra ile forumu yöneteceklerdir.

Tebliğcilere, eleştirmenlere, tartışmacılara ve dinlemeleri ile foruma katkı getirecek sizlere teşekkür eder, 3. D.S.D.F.'na başarılar diler, saygılar sunarım."

EK – 25

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 21 Kasım 1976 günü gerçekleştirilen CHP Gençlik Kolları 9. Kurultayı'nda yaptığı konuşma şu şekildedir:

"Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kollarını, gelenekleştirdiği Demokratik Sol Düşünce Forumlarında gösterdiği başarılar için ve bu Forumlarla Türkiye'nin düşün yaşamına ve Türkiye'de Demokratik Sol Hareketin bilinçli bir hareket olarak gelişmesine yaptığı katkı için kutlamak isterim.

Son günlerde gitgide yoğunlaşan ve demokratik rejim için bir ölçüde kaygı konusu durumuna gelen olayların içinden geçiyoruz. Her gün gençler öldürülüyor, her gün gençler arasında çatışmalar çıkartılıyor ve Türkiye'de birçok yüksek öğrenim kurumları, başta bulunan hükümet artık can güvenliği ve öğretim özgürlüğü sağlayamadığı için, öğretime ara verme zorunluluğu duyuyor. Bu arada gençlerimiz suçlanıyor, gençlerimiz özellikle iktidar çevreleri tarafından ağır biçimde eleştiriliyor ve bu olayların sorumlusu gibi gösteriliyor.

Geçen gün Türkiye'nin bir üniversitesinde konuk öğretim görevlisi olarak çalışan bir yabancı profesörle konuşuyordum. Bana bir gözlemini anlattı, dedi ki, 'Benim bulunduğum üniversitenin öğrencileri eylemlere en çok karışan öğrenciler olmakla eleştiriliyor, suçlanıyorlar, fakat ben sınıfımda bu kadar sakin bu kadar ağırbaşlı ve tartışmaları bile bu kadar efendice, serinkanlılıkla yapan öğrencileri, hiçbir ülkede görmedim. Bana anlatır mısınız nasıl oluyor? Sınıfta bu kadar ağırbaşlı, bu kadar ölçülü, bu kadar sorumlu olan öğrenciler sınıfın dışında neden o kadar hareketli, neden o kadar şiddet eylemlerine katılmaya yatkın bir hale geliyorlar?' dedi.

Kendisine gereken cevapları aklımın erdiği kadar verdim: Nasıl bundan bir buçuk – iki yıl önce, CHP hükümette iken, aynı öğrencilerin sınıftaki, üniversitedeki dersleri sırasında gösterdikleri ağırbaşlılıklarını ve sorumluluk duygularını sınıf dışındaki davranışlarında ve siyasal mücadelelerinde ve eylemlerinde de sürdürdüklerini anlattım. Çünkü o zaman kışkırtılmıyorlardı, aralarına kışkırtıcı ajanlar sokulmuyordu; hükümetin tutumu nedeniyle devletin güvenlik kuvvetleri, bazı saldırganları koruma durumunda bırakılmıyordu; devletin güvenlik kuvvetleri,

gençlerin düşünceleri arasında ayrım gözetmeksizin, saldırıya uğramak tehlikesiyle karşı karşıya kalanları koruyordu. Devlet adaletli davranıyordu. Ayrıca gençler geleceğe umutla ve güvenle bakabiliyorlardı ve bu umutla güven, onları, Türkiye'nin bozuk düzenine karşı da daha sabırlı, daha tahammüllü yapabiliyordu.

Aslında benim görüşüme göre Türk halkı, gerektiğinde iyi savaşabilen bir halk olmakla birlikte, savaşçı bir halk değildir, barışçı bir halktır. Ve gene Türk halkı, Akdeniz'de yaşamakla birlikte duygularına kolayca kapılıveren, aşırı heyecanlı bir halk değildir. Dikkati çekecek kadar ağırbaşlı ve sorumluluk duygusu taşıyan, gereğinde duygularına, sinirlerine hakim olabilen bir halktır. O halde Türkiye'de şiddet eylemleri niçin birden bire bu kadar yoğunlaşmıştır? Geçen gün bir kurul toplantımızda bir arkadaşım, bir gerçeği hatırlattı. 27 Mayıs 1960 öncesinin aylar süren o hareketli günleri içinde bir tek kişi ölmüştü. 12 Mart 1971 olayları öncesi 3 yıllık dönemde şiddet eylemlerinde öldürülenlerin sayısı parmakla sayılabiliyordu ve 3 yılda kaç kişinin öldüğü herkesin belleğindeydi. Fakat sanıyorum ki birçoğu gençlerden oluşan şu topluluğa sorsam, "Cephe Hükümeti'nin kuruluş hazırlıkları başladığından beri son bir yıl içinde Türkiye'de şiddet eylemleri nedeniyle kaç genç öldürüldü?" diye sorsam, öyle sanıyorum ki birçoğunuz cevap veremezsiniz. Çünkü artık sayısını aklımızda tutamıyoruz ve çünkü bunlar artık öylesine günlük, öylesine olağan olaylar durumuna gelmiştir ki, çoğu kez gazetelerde, bu konuyla en yakından ilgilenen gazetelerde bile, haber değerini yitiren günlük olaylar gibi görünmektedir. Çoğu kez manşetlerden tek sütunlu haberlere inmektedir.

1960 öncesine göre gençlik hareketlerinin şiddeti ve ölçüsü neden böylesine değişmiştir? Gençlik hareketlerinin sorumluluğunu sırf gençliğe yüklemek, bunları sosyal ve siyasal gelişmelerden soyutlayarak düşünmek yanlış olur. Gençlik elbette hareketlidir, kendine göre bir dinamizmi vardır, toplumun gelişmesine yön vermek istemektedir. Fakat gençlik hareketlerinin şiddete dönüşmesinin asıl sorumlusu gençlik değildir. Bunun nedenlerini onun dışında aramak gerekir. Aslında 27 Mayıs 1960 öncesine göre Türkiye'de gençlik kesiminde görülen eylemlerin yalnız şiddeti ve niceliği değişmemiştir, aynı zamanda niteliği de değişmiştir. Tümüyle Türkiye'deki siyasal mücadelenin, 27 Mayıs 1960 öncesi döneme oranla niteliği

büyük ölçüde değişmiştir. Eylemlerin şiddet ölçüsünün gitgide artması da aslında siyasal mücadeledeki bu nitelik değişmesinin doğal bir sonucu sayılabilir.

27 Mayıs 1960 öncesi dönemi mücadelesi bir bakıma soyut bir özgürlük mücadelesiydi; soyut bir demokrasi mücadelesiydi. Bir yanda sırf özgürlük aşkıyla demokrasiyi korumaya çalışanlar ve gerektiğinde bunun için mücadele edenler vardı, öbür yanda da henüz Türkiye'de demokrasi yeni olduğu için veya kendi doğaları, yaratılışları eleştiriye yatkın, açık olmadığı için, özgürlükle beraber gelen eleştirilere psikolojik açıdan tahammüllü olmayanlar vardı. Bu tahammülsüzlükle, bu özgürlük aşkı arasındaki mücadeleydi 27 Mayıs 1960 öncesi mücadelesi. Derinlerinde, hiç kuşkusuz, toplumun bilinç altında oluşmaya başlayan sosyal ve ekonomik sorunlarla ilgili huzursuzluklar da vardı, fakat henüz yüzeye çıkmamıştı, bilinç düzeyine çıkmamıştı.

Oysa şimdi, içinde bulunduğumuz aşamada, Türkiye'de özgürlükçü demokrasi mücadelesi artık bir soyut mücadele değildir, bir soyut rejim mücadelesi değildir, sırf özgürlüğe bağlılığı fazla olanlarla, özgürlüğe tahammülü az olanlar arasında bir mücadele, bir psikolojik uyumsuzluk sonucu doğmuş mücadele değildir, bugünün rejim mücadelesi… Bugünün özgürlükçü demokrasi mücadelesi, bu rejimi korumak ve yıkmak isteyenler arasında yapılan mücadele, eskisine oranla büyük ölçüde sosyal ve ekonomik içerik kazanmıştır.

Türkiye'de artık özgürlükçü demokrasiyi savunan, bunun için gereğinde direnen ve mücadele eden kimseler, yalnız soyut bir düşünce özgürlüğünün mücadelesini vermiş olmuyorlar, aynı zamanda halkın, işçinin, köylünün, çalışanların ekonomik ve sosyal haklarının, özgürlüklerinin de mücadelesini vermiş oluyorlar.

Onun içindir ki Türkiye'de mücadelenin niteliği değişmiştir; niteliği değişirken, ölçüsü de, şiddeti de değişmiştir. Toplumsal değişimin, toplumdaki bilinçlenişin ve örgütlenişin hızlanması ve bunun gelir bölüşümünde, ekonomik güç yapısında, toplumsal ve siyasal iktidar yapısında yapmaya başladığı ve daha da yapacağı değişiklik, köklü değişiklik, bazı çevreleri, çıkarları kurulu düzenin devamına bağlı bazı çevreleri ürkütmektedir ve can havliyle mücadeleye, direnişe yönelmektedir. Artık onların direnişi, 1960 öncesi dönemi yöneticilerinin özgürlükçülere, demokrasiyi savunanlara karşı direnişi gibi, sırf tahammülsüzlükten

gelen veya bugünkülere göre ufak tefek sayılabilecek yolsuzlukları örtme çabasından gelen bir direnç değildir. Bugün demokrasiyi korumaya çalışanlara karşı durum alanların, mücadele edenlerin direnci, doğrudan doğruya bir çıkar direncidir, bir sosyal iktidar olma savaşıdır. Türkiye'de artık iktidar savaşı partiler arasında bir savaş, bir mücadele olmaktan çıkmıştır. Türkiye'de sosyal iktidarın, toplumsal iktidarın mücadelesi verilmektedir. Türkiye'de hangi partiler değil, kimler iktidar olacaktır, toplumun hangi kesimleri iktidara daha çok ağırlığını koyacaktır, bunun mücadelesi verilemektedir ve mücadele böyle bir nitelik kazandığı içindir ki, günümüzdeki kadar amansız ve şiddetli olmaktadır.

Ancak demokrasiyi ve demokrasiyle birlikte halkın ekonomik ve sosyal haklarını ve özgürlüklerini savunanların sağduyulu ve akıllıca davranışlarıdır ki, mücadelenin şiddetini bugünkü düzeyinde tutabilmektedir. Yoksa demokrasiyi ve halkın haklarını savunanlar da karşı güçlerin sorumsuzluğunu bir ölçüde gösterecek olsalardı, 12 Mart 1971 öncesi dönemde bazılarının davrandığı gibi davransalardı, Türkiye'de şiddet olayları bugünkünün de çok üstüne çıkardı.

Halktaki bilinçlenişi, örgütlenişi ve siyasal iktidara, yönetime ağırlığını koyma eğilimini yasal yollardan önleme olanağı artık Türkiye'de kalmamıştır. Çünkü Türkiye'de artık yasaları değiştirmek sadece Parlamentoda oluşacak çoğunlukların elinde değildir. Türkiye'nin halkoyuyla benimsenmiş, yürürlüğe konmuş bir Anayasası vardır, Meclislerden çıkan yasalar, Anayasaya uygunlukları bakımından Parlamento dışı bir Anayasa organının denetimine bağlıdır. Özgürlükler, düşünce, yayın özgürlüğü, sosyal ve ekonomik haklar ve özgürlükler Anayasaya aykırı olarak, Anayasanın ölçülerini zorlayarak sınırlanacak olursa, bu sınırlamalar Anayasa Mahkemesince kaldırılabilmektedir. Bunun da ötesinde toplum, demokrasiyi, artık onsuz yapamayacak kadar benimsemiştir. Öyle ki, 12 Mart sonrası ara rejimde, nice aydınların sustuğu dönemde, halk susmamıştır; köylü susmamıştır, işçi susmamıştır, düşüncelerini gene serbestçe söylemeye devam etmiştir. Böyle bir demokratik bilinçlenme ve kararlılık düzeyine erişmiş bir toplumda, artık, yasal yollardan halkın özgürlüğünü, örgütlenmesini ve iktidara gelmesini, iktidara doğru ilerlemesini durdurmak veya bir ölçünün ötesinde sınırlamak olanağı yoktur. Yasal yollardan bu olanağı bulamayacağını anlayanlar, şimdi şiddet yoluna, sindirme yoluna, ezdirme

yoluna, bölüp dağıtma yoluna sapmışlardır. Türkiye'deki mücadele o nedenle bugünkü şiddet ölçülerine varmıştır.

Halktaki bilinçlenişe, örgütlenişe ve iktidar olma özlemine ve kararlılığına karşı, bu direnci sürdüren bir kısım egemen güçler, kendileri açısından gördükleri tehlikeyi kaynağında kurutmaya çalışmaktadırlar. 'Egemen güçler' derken, bir ayrım yapıyorum, her sözümün başında 'bir kısım egemen güçler' diyorum. Çünkü, şükranla belirtmek gerekir ki, Türkiye'deki geleneksel egemen güç denebilecek güçlerden bir kısmı özgürlükçü demokrasiye bağlıdır, bir ölçüde ilericidir; bir kısmı da dünyanın ve Türk toplumunun nereye gittiğini ve bu gidişin durdurulamayacağını anlayabilecek kadar akıllıdır, bilgilidir veya görgülüdür. Egemen güçler arasında o nedenle bir ayrım yapıyorum. Bunlardan bir bölümü tutucu değildir, bir bölümü de tutucu eğilimde olsalar bile tutuculuklarıyla denge kurabilecek kadar akılları ve dünya görgüleri vardır. 'Bir kısım egemen güçler' diyerek sınırlama gereğini o nedenle duyuyorum.

Bu bir kısım egemen güçler, karşılarında gördükleri tehlikeyi kaynağında kurutmak istemektedirler. Bir bakıma bu akıllıca bir davranıştır. Yüzeydeki belirtilerle mücadele edecek yerde, uzun vadeli bir mücadeleye kalkışmaktadırlar. Tehlikenin başlıca kaynaklarından biri olarak da okuyan gençleri görmektedirler, yüksek öğrenim gençliğini görmektedirler. Çünkü geleceğin yöneticileri ve toplum önderleri, büyük çoğunluğuyla, yüksek öğrenim gençliği arasından çıkacaktır; ve onları, daha fidanken, eğilip bükülme ve eğitilme çağındayken, kendi isteklerine ve ihtiyaçlarına göre, kendi çıkarlarına göre eğitmek istemektedirler. Kendi deyimleriyle, kendi çıkarlarına göre "adam etmek" istemektedirler gençliği, yola getirmek istemektedirler. Onları, kurulu düzende çıkarı bulunanların koruyucusu olarak, bozuk düzenin bekçileri olarak yetiştirmek istemektedirler. 'Milli veya milliyetçi eğitim' dedikleri, 'milli ahlaka uygun eğitim' dedikleri aslında baştan aşağı böyle bir çıkar hesabına dayanmaktadır. Çıkarcıların çıkarını koruyacak, bozuk düzene bekçilik edecek kuşaklar yetiştirmeyi öngören bir eğitim politikasına 'milli eğitim politikası, milliyetçi eğitim politikası' adını vermektedirler.

Gençleri, bir temel tehlike olarak, kaynak tehlike olarak görüp üstüne yönelince, elbette gençleri eğitenleri de tehlikeli olarak görmeleri doğaldır. O nedenle, gençleri aşarak yüksek öğrenim kurumlarındaki öğretim görevlilerine ve

çocukları aşarak öğretmenlere yönelmektedirler. Onları da türlü baskılarla görevden atarak, kışın ortasında uzak bir ilçeye veya köye sürerek, eşlerinden ayrı düşürerek, hapse attırarak, türlü baskılar altına alarak veya tutturabildiklerine birtakım çıkarlar sağlayarak yola getirmeye, kendi açılarından 'adam etmeye' çalışmaktadırlar, kendileri için iyi çıkar bekçileri yetiştirecek birer eğitici olmaya zorlamaktadırlar.

Fakat işin işten geçtiğini fark etmişlerdir. Evet, bir bakıma demin söylediğim gibi uzgörü ve akıllılık göstererek, 'tehlike'nin kaynağına yönelmişlerdir, gençliğe ve eğitimcilere yönelmişlerdir; ama 'tehlike' bir bakıma yüzeye çıkmıştır; tehlikenin en belirgin görüntüsü de işçilerdir. Gençliği yola getirmek, öğretmeni yola getirmek, artık onlar için geleceğin sorunu olmuştur. Günün sorunu işçilerdir.

Bugün karşı karşıya kaldıkları, kendilerini karşı karşıya gördükleri ivedi ve büyük tehlike siyasal bakımdan hızla bilinçlenen ve hızla örgütlenen, güçlü biçimde örgütlenen işçilerin bu çevreler açısından ortaya çıkardıkları tehlikedir. Bundan büyük ölçüde ürkmektedirler.

Onun da ardında şimdiden bir saklı tehlike olarak, potansiyel tehlike olarak, köylüyü görmektedirler. Köylünün de işçi gibi bir tehlike haline gelmesini önlemek üzere, bir yandan toprak reformunu yozlaştırır, savsaklar ve engellerken, öbür yandan kooperatifçilik hareketini baltalamaktadırlar; kooperatifçilik hareketini yozlaştırıp güçsüzleştirmeye çalışmaktadırlar.

Bu konuşmamda daha çok sınaileşme sürecine demokratik rejim içinde giren bir toplumun bence en önemli sorunu olan işçi sorununa değineceğim. Bu işçilerin hakları için adaletli bir gelir bölüşümü için mücadelesi ve örgütlenmesi sorunudur ve buna karşı bir kısım egemen güçlerin takındığı tavırla, izlediği, yürüttüğü mücadele ile ilgili sorundur. Öyle sanıyorum ki, Türkiye'nin şimdi en önemli sorunu budur. Yakın gelecekte bu sorun daha da belirginleşecek, daha çok dikkatleri çeker duruma gelebilecektir.

Nitekim sözünü ettiğim egemen güçler, son zamanlarda gözlerini ve namlularını, yalnız gençlere değil, işçilere de çevirmeye başlamışlardır. Gözlerini, yumruklarını, namlularını ilkin İzmir'de Tariş işçilerine, arkasından Seydişehir sanayi işçilerine yöneltmişlerdir. Sanıyorum ki yer yer işçiler arasına da kışkırtıcı ajanlar sokmaya başlamışlardır. Böylelikle demokrasiyi koruma ve haklarını

sağlama mücadelesini dürüstçe, demokratik yöntemler içinde ve barışçı biçimde vermek isteyen işçileri iki ateş arasında bırakmaktadırlar. Bir yandan doğrudan doğruya bir kısım egemen güçlerin ateşi, bir yandan da işçilerin arasına soktukları bazı kışkırtıcı ajanların ateşi. Bu şekilde işçi hareketini de yozlaştırmaya uğraşmaktadırlar.

İşçilere karşı bu mücadeleyi son haftalarda açık bir biçimde başlatmış olanların gözünde Türkiye'deki en ürkütücü gelişme, çalışanların örgütlenmesi ve örgütleri yoluyla yönetime, iktidara ağırlıklarını koyma yoluna girmesidir. Bu çevreler şimdi bunu önlemenin mücadelesini vermektedirler. Bunun için başvurdukları, denedikleri yöntemler şunlardır.

Çalışanların örgütlenme hakkını sınırlamaya uğraşmaktadırlar. Bütün demokratik ülkeler kamu görevlilerine de sanayi işçileri kadar geniş sendika ve toplu sözleşme hakları verme yoluna giderken, Türkiye'de, tam tersine, kamu görevlilerinin zaten fazla bir yetkisi, hakkı olmayan sendikaları, bu amaçla yasaklanmıştır. Kamu görevlileri artık yalnız dernek kurabilmektedirler. Bu kuruluşlara da hiçbir hak tanınmamaktadır. Çünkü Türkiye'de, birazdan değineceğim gibi, derneklere, siyasetle ilgilenmek yasaklanmaktadır. Bir yandan kamu görevlilerinin sendikal hakları, yani hak korumak ve sağlamak için örgütlenme hakları ortadan kaldırılırken, bir yandan da kamu kesiminde çalışan işçilerin mümkün olduğu kadar büyük bir kesimi kamu görevlisi konumuna getirilmek istenmektedir. Anayasa ile tanındığı için hükümetlerce, iktidarlarca kısılamayan işçi haklarından da işçilerin bir bölümü bu yoldan yoksun bırakılmak istenmektedir, kamu görevlisine dönüştürülerek yoksun bırakılmak istenmektedir.

Öte yandan, biraz önce belirttiğim gibi, derneklerin siyasetle ilgilenmeleri yasaklanmıştır. Oysa derneklerin büyük çoğunluğu belli sosyal amaçlarla kurulur, belli sosyal sorunları çözmek için kurulur. Özellikle çoğulcu demokratik toplumda ise hiçbir sosyal sorunu ülkenin siyasal sorunlarından ayırma olanağı (6 boş) yoktur. Bir anlamda siyaset yapılmadıkça, siyasal tavır takınılmadıkça, hiçbir sosyal sorunu, özellikle demokratik bir toplumda çözme olanağı yoktur. Öyle ise, derneklere, 'siyaset yapamazsınız' demek, onlara 'siz dernek olamazsınız' demektir; 'siz hiçbir sosyal amaca hizmet edemezsiniz' demektir. Çalışanların, halkın örgütlenmesini,

güçlenmesini önlemek isteyenler, böylece bir yandan da dernek haklarını kısmak, dernekleri yozlaştırmak yoluyla bu amaçlarına erişebilmek istemektedirler.

Bunun ötesinde yıllardır sendikaların siyasetle ilgilenmelerini önlemeye çalışmaktadırlar. Hiç değilse, sendikaların büyükçe bir kesiminde bu bakımdan başarı da sağlayabilmişlerdir. Ancak son zamanlarda işçideki siyasal bilinçlenme, bazı sendikalara rağmen, artık işçilerin siyasetle etkin biçimde ilgilenmesini önleyemez hale gelmektedir.

Sendikaların siyasetle ilgilenmelerini önlemeye çalışırken, bazı siyaset adamlarının kullandıkları gerekçeler de çok ilginçtir. Hani nasıl çocuklar evde konuklar için, itibarlı konuklar için alınmış pasta ve çikolataları yemesin diye, bazı analar, babalar 'aman o acıdır, sakın ona dokunmayın' derlerse, siyaset adamları da işçilere, 'sakın siyasetle uğraşmayın, siyaset çirkeftir, siyaset çamurdur' demektedirler. Ve o 'çamur'un içine batma hakkını sadece kendilerine bir imtiyaz olarak saklamak istemektedirler. Oysa siyaset toplumdan soyutlanmış bir oyun olduğu oranda çirkindir, o oranda çamurdur, o oranda çirkeftir.

Bütün bunların, toplumdaki, halktaki hızlı bilinçlenme karşısında ve halkın kararlılığı karşısında yetersiz ve geçersiz kalmakta olduğunu görenler, şimdi bir başka yönteme daha başvurmaya başlamışlardır. O yöntem de işçilerin ve genel olarak halkın örgütlerini bölmektir. Bir yerde bir sendika güçleniyor mu, hemen onun karşısına bir başka sendika dikmek; birtakım çıkarlar sağlayarak, her sendikanın içinde her zaman olmuş ve olacak rekabetlerden yararlanarak onun karşısına başka bir sendika çıkarmak… Öğretmenler dernek mi kuruyor, hemen onun karşısına bir başka dernek, memurlar dernek mi kuruyor, hemen onun karşısına başka bir dernek çıkartmak… Öylece halkın örgütlenmesini etkisizleştirmek, halkın güçlenmesini önlemek istemektedirler.

Toplumsal gelişmeyi bu yoldan da durduramayacaklarını anlayan çevreler şimdi daha başka bir yöntem de denemeye başlamışlardır. Sınıf kavgasına karşı olduklarını söyleyen bu çevreler şimdi işçi sınıfının içinde kavga çıkarmaya uğraşmaktadırlar. İşçi sınıfı başka bir sınıfla, bir kısım egemen çıkar çevrelerinin temsil ettiği sınıfla, etkin biçimde mücadele edebilme gücünü bulamasın diye, işçi sınıfını kendi içinde bölerek, işçileri birbirleriyle mücadele etmeye yöneltmektedirler.

Bu, sömürücülerin ezeli kuralıdır: 'Böl ve yönet', daha doğrusu 'böl ve sömür' kuralı. Şimdi bunu işçiler arasında uygulamaya çalışmaktadırlar. Tabii, bunu yaparken, başlangıçta işçilerden yana gibi görünmeye çalışırlar. Nitekim Almanya'daki Nazi hareketi de işçiden yana bir hareket gibi doğmuştur bir anlamda… Adı üstünde 'Nasyonal Sosyalizm', sosyalist bir hareket olma iddiası ile doğmuştu. İşin sosyalist tarafı da, milliyetçi tarafı da aslında bir aldatmaca idi. İşçiyi avuçlarının içine almak, onlara dayanarak bir faşist yönetim kurmak ve büyük sermayeye, büyük çıkar çevrelerine hizmet etmek. Buydu oyunları… Bugün de aynı oyun oynanmaktadır.

Bu arada tabii, işçilere birtakım göstermelik yararlar da sağlanmak isteniyor. Ama nasıl sağlanmak isteniyor? Bazı sosyal güvenlik hakları genişletilerek… Bunun bedelini kim ödüyor? Bizdeki sosyal güvenlik sistemine göre yine işçiler ödüyor. Çünkü bize sosyal güvenlik bazı İskandinav ülkelerinde olduğu gibi devlet bütçesinden sağlanmıyor. Bizde sosyal güvenlik büyük ölçüde sosyal güvenlikten yararlananların kesesinden sağlanıyor. Yararlananın kesesinden yararlanana bağışta bulunarak işçileri avutmaya çalışıyorlar. Fakat elbette işçilerimizin büyük çoğunluğu bu oyuna da kanmayacak kadar akıllıdır ve bilinçlidir. Aslında hem o sosyal güvenlik haklarını sağlamak ve genişletmek gerekir ve mümkündür, hem de bunu işçilerin haklarını esirgemeden, işçilerin haklarını yozlaştırmadan ve bölmeden yapmak gerekir. Fakat dikkat ederseniz, bazı bölük pörçük sosyal güvenlik hakları dışında, daha doğrusu zaten tanınmış hakları orasından burasından geliştirme, genişletme dışında, işçilere hak verme eğilimi yoktur. Tam tersine, sağlanmış işçi haklarını kısma eğilimi vardır. Sözünü ettiğim bir kısım egemen güçlerde ve onların temsilcisi, savunucusu olan bugünkü hükümette, işçiye işçi cebinden yapılan bu türlü bağışlar dışında, işçi haklarını kısma ve etkisizleştirme niyetleri gittikçe ortaya çıkmaktadır.

Kandırma oyunlarının farkına yalnız işçiler varmıyor, bir kısım egemen güçlere bir süre için alet edilen gençler de yer yer ve bir ölçüde de olsa oyunun farkına varmaya başlıyorlar. Bundan birkaç hafta önce bir ilginç olay olmuştu. Nedense basına gereği gibi yansımadı o olay. Geçen yıl Kasım ayında bir gün o sağcı militan güçlerin ve partinin sözcüsü durumundaki gazetenin yayınevi önünde bir grup "ülkücü" denen genç toplandı. O gazetenin nüshalarını yaktılar ve bir de

protesto bildirisi verdiler o gazeteye. 'Bu bildirimizi aynen ve manşetten yayınlamazsanız idarehanenizi de yakacağız' dediler. Kandırıldıklarını, aldatıldıklarını artık fark ettiklerini belirttiler. Sahte bir milliyetçilik ve sosyal adalet edebiyatıyla kandırılarak, çokuluslu şirketlerin, büyük petrol şirketlerinin çıkarlarını korumak üzere kullanıldıklarını söylüyor, 'bu oyunu gördük, artık bu oyuna gelmeyeceğiz' diyorlardı. Gazete de bu bildiriyi manşetten yorumsuz yayınlamak zorunda kalıyordu. Demek ki, yalnız işçiler arasında değil, sağcı dediğimiz gençler arasında da bir ölçüde bilinçlenme başlamıştır.

Bu protestoyu yapan gençler, bir bakıma hem çok dürüst, hem de çok akıllı davrandılar: Açıkta yaptılar eylemlerini. Böylelikle canlarını kurtarmış oldular. Aksi halde, 'başbuğ'larının 'davadan dönen olursa vurun' emrine kurban giderlerdi. Fakat şimdi öyle bir şey olursa katillerinin kim olacağı bilindiği için kolay kolay vurulmayacaklardır umarım. Açıklıkları, cesaretleri ve dürüstlükleri ile, topluma bir hizmette bulunurken kendi canlarını da eline düştükleri canilerden, eşkıyadan kurtarmışlardır.

Demin söylemiştim ki, siyaset ancak politikacılar ve partiler arasında, sırf onlar arasında oynanan bir oyun olursa, çirkinleşir, çamurlaşır. Ancak toplumdan soyutlanırsa işe yaramaz duruma gelir. Bir çoğulcu demokratik toplumda siyaseti sadece partiler ve politikacılar yapamaz. Adı üstünde bu 'çoğulcu' toplumdur, plüralist toplumdur. Çoğulcu toplumda halk değişik yollardan, değişik yöntemlerle ve değişik örgütler aracılığıyla siyasete katılır, siyaset yapar, siyasete ağırlığını koyar. Siyaset o zaman soyut bir oyun olmaktan çıkar, somutlaşır ve o zaman toplum yararına işleyen bir faaliyet durumuna gelebilir. Fakat Türkiye'de halk örgütleri bölündükçe, engellendikçe veya güçsüzleştirildikçe politikacılar veya partiler dışında hemen hemen kimsenin siyasete etkin biçimde ağırlığını koyamaması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bir kısım egemen güçlerin istediği de zaten budur.

Şimdi iki buçuk aydır, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalıştırılmıyor. Başkanlık divanını seçemediği için, komisyonlarını seçemediği için çalıştırılmıyor. Oysa Türkiye ve dünya birtakım ivedi sorunların gün yitirmeden ele alınmasını, çözülmeye başlamasını gerektiren bir ortamda. Böyle bir ortamda sırf Başbakan'ın ve Cephe partilerinin birtakım hesapları yürüyebilsin diye, bunun için zamana gerek duyuyorlar diye. Parlamento iki buçuk aydır çalışmaktan alıkonuluyor. Bütçe

Komisyonu ancak dün akşam çalışmaya başladı. Fakat yanılmıyorsam dün akşama kadar daha bütçenin gerekçesi üyelere verilmemişti.

Etkin ve aktif siyaset büyük ölçüde politikacıların ve partilerin tekelinde tutulduğu için, onlar arasında oynanan soyut bir oyun olarak tutabildiği için, toplum tepkisinin ağırlığı Parlamentoda duyulmuyor. Oysa böyle bir ortamda, Dünyanın ve Türkiye'nin böyle bir aşamasında, Parlamentonun sırf birtakım partilerarası veya hükümet içi oyunlar dolaysıyla iki buçuk ay çalışmaktan alıkonulması demokrasinin normal işlediği bir ülkede olsa, ortalığı birbirine katardı. Bırakın iki buçuk ayı, iki buçuk gün bile bu oyunları sürdürme olanağını bulamazdı siyaset adamları ve partiler. Bu oyun nasıl iki buçuk ay sürdürülebildi? Çünkü tepki gelmiyor. Toplumda tepki var. Fakat bu tepki dolmuştadır, bu tepki Parlamentonun yüzlerce kilometre uzağındaki bir köyün kahvesindedir veya birkaç kilometre ötedeki bir gecekondu kahvesindedir. Parlamentonun duvarları ise kalındır. Orada tur atmaktan dışarı çıkıp halkın arasına girmeye vakit bulamamaktadırlar parlamenterler ve parlamentonun kalın duvarları ardında kulakları da sağırlaşan birtakım politikacılar rahat rahat oyunlarını oynayabilmektedirler, kol bükme sporlarını, politika cambazlıklarını yapabilmektedirler, politikayı çamurlaştırabilmektedirler. Oysa halkın örgütlenmesi demek, halkın örgüt olarak her gün parlamentonun duvarları içinde varlığını, gücünü, sesini duyurabilmesi demektir. Halkın serbestçe örgütlenebilmesi ve örgütlerini serbestçe güçlendirebilmesi, siyasete, yönetime ve iktidara ağırlığını yeterince koymasını sağlayabilecektir. O zaman bu oyunların hiçbiri oynanamayacaktır. O zaman politika çamurdan çıkıp temizlenecektir ve halk yararına, toplum yararına işleyecektir.

İşçi hareketinin de demokratik sol hareketin veya onunla aynı doğrultudaki bazı sosyal demokrat hareketlerin de güçlü olduğu ülkeler, demokratik sol bir siyasi partiyle işçiler arasında bütünleşme ölçüsüne varan bir işbirliğinin kurulabilmiş olduğu ülkelerdir. Bu işbirliğinin kurulamadığı ülkelerde, güçlü sendikalar olabilir, demokratik sol partiler, sosyal demokrat partiler, sosyalist partiler de olabilir; ama hiçbir güçlü değildir; o ülkelerden hiçbirinde sol partiler kolay kolay iktidar olamamaktadır, iktidar olsa da etkili olamamaktadır, kendi doğrultusunda, çizgisinde kalamamaktadır veya iktidarı yeterince elinde tutamamaktadır; öte yandan işçiler iktidara ağırlığını koyamamaktadır; sanayiciler huzursuzluktan,

tedirginlikten kurtulamamaktadır, ekonomide ve siyasette ve toplum yaşamında istikrar sağlanamamaktadır.

Bunlar nerede sağlanabiliyor? İşçinin yönetime ağırlığını koyması, iktidara ağırlığını koyması, demokratik sol veya sosyal demokrat partilerin uzun (10 boş) ömürlü ve etkin iktidarla oluşturabilmesi ve toplumda bir yandan en ileri ölçüde işçi hakları, çalışanların hakları ve sosyal adalet, sosyal güvenlik sağlanırken, bir yandan da ekonominin aksamadan işlemesi, hangi ülkelerde gerçekleşebiliyor? Ancak, demokratik işçi hareketiyle demokratik sol siyasal hareketin tam bütünleşme halinde olduğu ülkelerde gerçekleşebiliyor.

Onun için de bizim, demokratik sol bir parti olarak o gibi ülkelerin sosyal demokrat partileriyle yakın ilişki kurmamız, Türkiye'de işçileri bölmeye ve güçsüzleştirmeye çalışan, bu oyunu işçilerin aralarına da girerek sürdürmeye uğraşan bir sağcı militan, siyasal örgütü çok tedirgin etmiştir. Bu konudaki hücumları bir rastlantı değildir, iyi hesaplanmış bir çıkıştır. Biz daha önce bazı Komünist ülkelerin partileriyle de ilişki kurduk. O zaman bu ölçüde haykırmadılar, bizi MİT'e, Genelkurmay Başkanına, Savcılığa, Milli Güvenlik Kurulu'na şikayet edecek ölçüde tepki göstermediler. Komünist partilerle ilişki kurduğumuz zaman bu ölçüde tepki göstermediler. Birçoklarının bilmediği bir gerçek vardır. Türkiye'de komşu ülkelerin komünist partileriyle, bizim görüşümüze göre ülke yararına olarak ilk ilişkiyi kuran parti Cumhuriyet Halk Partisi değildir. Ya hangisidir? Adalet Partisi'dir. Bizden daha önce başlamıştır ilişkileri… Basının ilgisini çekmemiştir, fakat tarihleriyle biliyoruz, hangi komünist partisinin davetlisi olarak Adalet Partisi ne zaman, hangi komşu ülkeye gitmiştir. Onlardan ne zaman Türkiye'ye Adalet Partisinin çağrılısı olarak heyet gelmiştir, bunları ben tarihleriyle biliyorum. Ama buna karşı da, bazı komşu ülkelerin komünist partileriyle bizim ilişki kurmamıza karşı da fazla bir tepki gösterilmemiştir. Ne zaman bu tepki en şiddetli biçimde gösterilmiştir? Komünistlikle uzaktan yakından ilgisi olmayan, tam tersine, komünizmin en demokratik fakat en etkin önleyicisi olduğu bilinen sosyal demokrat hareketlerle ilişki ve işbirliği kurmamızla birlikte, işçi hareketini etkisiz kılmak isteyenlerin tedirginliği ve tepkileri artmıştır. Hele aynı doğrultuda partilerden oluşan Sosyalist Enternasyonal'e Cumhuriyet Halk Partisi'nin katılma olasılığı belirince kıyameti koparmaya başlamışlardır.

Bu konuda en sert tepkilerini bu aşamada göstermekte kendi açılarından haklıdırlar. Çünkü o ülkeler, sosyal demokrat partilerle demokratik işçi hareketinin ileri ölçüde bütünleştiği ülkelerdir ve elbette bizim de bu konuda o ülkelerden alacağımız bir ders vardır. O dersi almanın ve o dersin gereğini yapmanın zamanı artık gelmiştir. Bu konuda yitireceğimiz zaman yoktur. Konuşmamı özellikle bu konuyu vurgulayarak tamamlayacağım.

Değil mi ki, Türkiye'nin demokratik sol partisi Cumhuriyet Halk Partisi'dir, bu parti Türkiye'deki demokratik işçi hareketiyle bütünleşecektir. Bütünleşmeye mecburdur.

Sınaileşme sürecindeki bir ülkede veya sınaileşmiş bir ülkede işçi hareketiyle başarılı biçimde bütünleşmiş bir demokratik sol veya sosyal demokrat hareket var ise o ülkede iktidar belirlenmiş demektir. O ülkede artık, sürekli olarak iktidar olabilecek olanlar sadece demokratik solcular veya sosyal demokratlardır. Her zaman sayısal çoğunluk olarak değil… Sayısal çoğunluk olmadıkları zaman da, siyasal çoğunlukturlar. Demokrasi bütün kurallarıyla işler, karşılarında tutucu partiler çoğunlukta olabilirler, fakat "gelin kurun hükümeti" denir, genellikle kuramazlar. Çünkü demokratik sol hareketle bütünleşmiş bir demokratik işçi hareketi karşısında, sınaileşen bir toplumun yükünü, sorumluluğunu tutucu partiler olarak taşıyamazlar. Ara sıra iktidara gelirler, ama çok kalamazlar, çoğu kez kendiliklerinden giderler. Fakat demokratik işçi hareketiyle demokratik sol hareketin bütünleştiği ülkelerdeki uzun süreli ve etkili iktidarı ancak demokratik sol veya sosyal demokrat partiler kurabilir. Onun için, kendi çıkarlarına uygun düşen düzeni sürdürmek isteyen bazı tutucu güçler, iş işten geçmeden önce, bir yandan Türkiye'de demokratik işçi hareketini bölmek, güçsüzleştirmek, işçi hareketinin kendi doğrultusunda bir siyasal parti ile bütünleşmesini önlemek, bir yandan da böyle bir bütünleşmenin adayı olabilecek partileri yıldırmak, güçsüzleştirmek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Cumhuriyet Halk Partisi'ne karşı bunu denediler. Ama bizi yıldıramadılar; onlar üstümüze yürüdükçe güçlendik, dövüldükçe çelikleştik. Fakat şimdi işçileri bölmeye, işçileri siyasetten uzaklaştırmaya, işçileri kendi aralarında bir sınıf içi kavgaya yönelterek, demokratik ve anayasal sınıflararası mücadeleden alıkoymaya, siyasetten uzak tutmaya çalışmaktadırlar.

Bir demokratik ülkede bir demokratik sol parti, demokratik işçi hareketiyle bütünleştiği vakit, iktidar neden belirlenmiş olur. O demokratik sol parti neden uzun süre iktidar olma, etkin bir iktidar olma şansına kavuşmuş olur. Çünkü bir sanayi toplumunda veya hızlı sınaileşme sürecine giren bir toplumda, işçiye rağmen, hatta işçi yönetime ortak edilmeden, devlet yönetiminin sorumluluğunu paylaşmadan ülke kolay kolay yönetilemez. Yönetime katılmak, aynı zamanda sorumluluğa katılmak demektir. İşçinin sorumluluğa katılması, gönüllü olarak, kendi rızasıyla devlet yönetiminin sorumluluğuna katılması sağlanmadan, bir sanayi ülkesinin veya sınaileşme sürecindeki ülkenin sorunları çözülemez. Başka türlü yönetilmeye kalkışıldığı vakit, huzursuzluklar içinde, bunalımlar içinde, ekonomik duraklamalar ve dengesizlikler içinde bocalamaktan kurtulamaz. Böyle bir ülkede gerçek sanayiciler bile huzura, güvenliğe kavuşamazlar, geleceğe güvenle bakarak yatırım yapamazlar.

Sendikalar siyasete katılmalı mı, karışmalı mı, yoksa katılmamalı mı, karışmamalı mı? Dünyanın hiçbir yerinde rastlanmadığını sandığım o acayip tartışma, çağdışı tartışma hala sürdürülüyor. Çağdışı da değil, akıl ve bilim dışı tartışma. Çünkü işçi hem örgütlenecek hem de siyaset yapmadan, siyasete karışmadan sosyal haklarını sağlayabilecek, güvenceye bağlayabilecek, işçinin gönlünce, işçinin mutlu olabileceği, işsizin ezilmekten kurtulabileceği bir toplum düzeni kurabilecek, buna olanak yoktur. Sendikalar elbette siyasete katılacaktır, karışacaktır. Ama Türkiye'de hala bunun mücadelesi tartışılması yapılıyor. Kusura bakmasın bazı sendikacı arkadaşlarım, bunun için hala seminerler düzenleniyor.

İşçiler kendi aralarında bu tartışmayı yapmıyorlar tabii. İşçi ne yapacağını biliyor… O, kendi örgütleri o yola gitmediği zaman bile, kendi olanaklarını zorlayarak, en azından seçim gününü gözeterek, yapacağını biliyor… İşçi olarak siyasetle ilgileniyor. Sendikalar siyasal amaçlı çalışmalar yapmadığı vakit, işçi kendi partisini arıyor, buluyor, o partinin içinde güçlenmeye çalışıyor. İşçiler arasında çok şükür böyle bir gereksiz tartışma yok. Ama bazı sendikalarda maalesef bu acayip tartışma hala sürdürülmek isteniyor. Bu tartışma sürdükçe ve işçiler sendikaları yoluyla siyasete katılma olanağından yoksun tutuldukça; işçilere karşı oynanan oyunlar sürüp sendikalar, örgütlenmiş işçi hareketi bölündükçe işçiler siyasete yeterince etkin biçimde ağırlıklarını koyamamış olacaklardır; ve demin söylediğimi

bu kez tersine çeviriyorum, sayısal çoğunluk olduklarında bile, siyasal çoğunluk olamayacaklardır.

Sendika hareketi iki yoldan tatmine çalışılıyor. Birincisi, biraz önce belirttiğim gibi, işçilerin kesesinden işçilere sosyal güvenlik bağışında bulunarak; ikincisi göstermelik olarak birkaç sendikacı ara sıra şu veya bu partiden milletvekili yapılarak... Elbette örgütlenmiş işçi hareketinin siyasete ağırlığını koyması kavramı içinde, yalnız bazı sendikacıların değil, sendika yöneticisi olmayan bazı işçilerin de milletvekili olmaları yer alır, büyük ölçüde yer almalıdır; ama işçinin siyasete katılması, sadece bazı sendikacıların ve işçilerin milletvekili olmalarından ibaret değildir. Eğer bundan ibaret sayılırsa, birkaç ayı geçmez o sendikacı veya işçi milletvekillerinin de çoğu herhangi bir milletvekilinden farksız bir politikacıya dönüşür. O da işçiden kopar ve yabancılaşır.

Elbette hepsi için söylemiyorum bunu, ama genel olarak, işçiler, örgütleri ile siyasete katılmayıp, ara sıra birer sendika temsilcisi parlamentoya göndermekle, yönetime ağırlıklarını koymuş olamazlar.

Nasıl ki, 1960'larda bizim hazırladığımız 440 sayılı yasanın tüzüklerle, yönetmeliklerle yozlaştırılması sonucu, kamu iktisadi teşebbüslerinde, sendika üst kuruluşlarının işçiye danışmadan, işçinin çoğu kez tanımadığı bir temsilciyi yönetim kuruluna üye olarak göndermesi, işçinin kamu kesiminde yönetime katılmasını sağlamaya yetmediyse, işçinin siyasete ve devlet yönetimine ağırlığını koyması da ara sıra bir – iki sendika liderinin Parlamentoya girebilmesiyle sağlanamaz.

Elbette o da olacaktır. Bugünkünden çok fazla olacaktır. Ama bazı partilerin zaman zaman gönüllerinden kopup kontenjan vermesiyle veya bir sendikacının çıkıp kendi kişisel gücüne ya da örgütünün yerel gücüne dayanarak milletvekili olmasıyla değil, ancak demokratik işçi hareketinin kendi partisini bulup, onunla bütünleşmesiyle işçiler gerçek anlamda ve etkin biçimde siyasete ağırlıklarını koyabileceklerdir.

Kuzey ülkelerinde, örgütlenmiş işçiler yalnız kendi partilerini bulup onunla, o partiyle bütünleşmiş değiller. Demokratik işçi hareketi, o ülkelerde, hükümetle de, devletle de bütünleşmiş. Bir sanayi toplumu içinde devlet öyle ayakta durabiliyor; hatta özel kesim sanayi öyle ayakta durabiliyor.

Dünyayı az çok bilen bazı işadamları bir Kuzey ülkelerinden, İskandinav ülkelerinden söz ettikçe, 'iyi ama' derler orada özel sektör şu kadar geniş… Onu ben de biliyorum. Benim de ona itirazım yok. Ama orada gerçeğin iki yanı var. Orada aynı zamanda demokratik işçi hareketi partisini bulmuş, partisiyle bütünleşmiş ve partisini iktidara getirip onunla birlikte iktidara oturmuş. O nedenle de orada sanayici dahil herkes için huzur var, herkes için güvenlik var, herkes için sosyal adalet var.

O ülkelerde, siyasal karar mekanizması, yalnız siyaset adamları tarafından işletilmiyor, birçok durumlarda işçilerle siyaset adamlarının karma kuruluşları gibi işletiliyor.

İşçileri bölmek, güçsüzleştirmek ve siyasetten uzak tutmak için, hatta mümkün olduğu kadar kendilerini sömürenlerin bekçisi, onların çıkarlarının bekçisi olarak kullanabilmek için, daha çirkin oyunlar da döndürülüyor Türkiye'de. Bazı egemen güçler, sorumlusu bulundukları işsizliği de işçiler aleyhinde ve işsizlerin kendi aleyhinde kullanmak üzere tertipler yapıyorlar.

Türkiye'de bugün bir 'lümpen proletarya', yani boşlukta, açıkta duran, geleneksel çevresinden kopmuş, yeni çevresini ve sınıfını henüz bulamamış bir kitle var. Bunların güçsüzlüğü, işsizliği, çaresizliği istismar ediliyor ve bunlarla, iş bulma mutluluğuna erişmiş işçiler, birbirine kırdırılmak isteniyor. Türkiye'de bugün oynanmakta olan en çirkin, en bayağı, en insanlık dışı oyun budur. Ama ben isterseniz daha ağır sözler söyleyeyim, sözle önlemez bu. Bu ancak, Türkiye'de işçi örgütlerinin, işsizlik sorununu da kendi sorunları bilmesiyle önlenir; işsizleri de sömürücülerin elinden kurtarmasıyla önlenir. Bu da ancak, işçilerin iktidar olmasıyla sağlanabilir.

İşçiler iktidar olacak ki, kendi sorumluluklarını taşıdıkları gibi, kendileri dışında, toplumdaki tüm çaresizlerin ve ezilenlerin de sorumluluğunun kendilerine düştüğünü görsünler; onların sorunlarını da çözme yetkisinin kendi ellerinde olduğunu görsünler; 'lümpen proletarya" denilen, kopmuş, ezilmiş, çaresiz, işsiz insanların sorunlarını da kendi sorunları bilebilsinler; işçilerle işsizler arasında bir acıklı sınıf içi savaşı kendi elleriyle önleyebilsinler. Yoksa ben istediğim kadar bağırayım, demin kullandığımdan daha ağır sözler, daha haklı sözler söyleyeyim, benim gücüm, partimin gücü de bana bu sorunu çözmeye yetmez.

Konuşmamın sonlarına gelirken, düşüncemi ve çağrımı, 3. Demokratik Sol Düşünce Forumu vesilesiyle, açık seçik ortaya koyuyorum.

Biz Türkiye'nin başlıca demokratik sol partisi olarak, bu konuşmamda belirttiğim 'böl ve sömür' oyunlarını bozmak zorundayız ve bozmaya kararlıyız, bu oyunları bozacağız. Bunun için de Türkiye'deki demokratik işçi hareketini ilkin kendi içinde birleşmeye çağırıyorum, sonra da Cumhuriyet Halk Partisiyle bütünleşmeye çağırıyorum.

Böyle bir bütünleşmeye dayanmadıkça ne bir demokratik sol parti uzun süre güçlü kalabilir, ne de bir demokratik işçi hareketi güçlü olabilir. İkisi de bölünmeye mahkum olur, ezilmeye mahkum olur.

Bu bütünleşmeyi gerçekleştirmek zorundayız. Bunu gerçekleştiremezsek, biz uzun süre gerçek bir demokratik sol parti olara kalamayız. Bir süre daha kalırız. Çünkü, örgütlerinin dışında işçilerle bugün düşüncede ve duyguda birleşmiş durumdayız. Ama daha gerçek, daha somut bir bütünleşmeye dönüşmeden, bu ilelebet böyle süremez. Hele bu 'böl ve sömür' oyunları sürdükçe, işsizliğin arttırılıp işçiye karşı istismar edilmesi oyunları sürdükçe, bizim yalnız düşüncede ve duyguda işçilerle birlikte olmamızla, sorun, ne işçiler için çözülebilir, ne de demokratik solcu Cumhuriyet Halk Partisi için çözülebilir. Onun için, yasaların, demokratik kuralların elverdiği veya gerektirdiği ölçüde biz bu bütünleşmeyi sağlamaya mecburuz.

Demokratik sendika hareketi bizim uzattığımız ele elini uzatır, el ele veririz bunu bir anda sağlarız.

Elini yeterince uzatmaz, kimi uzatır, kimi uzatmaz, böyle bir durumla karşı karşıya kalırsak; biz, karınca gibi temelden çalışmaya başlarız. Tavanda el ele verebileceğimiz o bütünleşmenin sağlanamayacağını görürsek, işçiyle tabandaki bütünleşmemiz üstüne yeni bir yapı kurarız.

Yapabilir miyiz, yapamaz mıyız, bunu söylemiyorum. Yapmaya mecburuz diyorum, değil mi ki bütün o "böl ve sömür" oyunlarına, sendikaların siyasetten uzak durmaları yolundaki bütün öğütlere rağmen, Cumhuriyet Halk Partisi, demokratik soldaki yerini aldıktan sonra, tabandaki işçiyle böylesine bütünleşebilmiş ve son kısmi seçimlerde %44 oyla Türkiye'nin en güçlü partisi durumunu sürdürebilmiştir, demek ki, biz istersek, akıllı davranırsak bunu yapabilecek güçteyiz. O halde yapmaya mecburuz ve yapacağız.

Çağrımı açık yapıyorum. Yitirilecek zamanımız yoktur. Zaman yitirirsek, öldürülen işçilere yazık olur, öldürülen gençlere yazık olur, içinden kundaklanan demokrasiye yazık olur. İşçi hareketi, sendika hareketi ilkin kendi içinde birleşmelidir, sonra da kendi partisiyle bütünleşmelidir. Bu parti, bizim gözümüzde Cumhuriyet Halk Partisi'dir. İşçi örgütleri onu beğenmezler, başka bir seçme yapabilecek durumdalarsa o seçmeyi yaparlar ve demokratik işçi hareketiyle bütünleşmiş bir siyasal demokratik hareketi oluşturmanın gereğini yerine getirirler, getirmelidirler. Bu, onların işçilere karşı ödevidir, sorumluluğudur.

Bu olmazsa, ben yine söylevler vereceğim, beni üç yüz bin kişi dinleyecek İstanbul'da, kış ortasında Diyarbakır'da elli bin kişi dinleyecek; Seydişehir'de, İstanbul'da işçi yine direnecek; sosyal sigortalarda işçi haklarından yoksunlaştırılmak için memurlaştırılan işçi yine karda, kışta, açıkta bekleyecek. Halk belki yine seçimden seçime gidip bütün oylarını Cumhuriyet Halk Partisi'ne verecek. Fakat bunların hiçbiri gençlerimizi de, işçilerimizi de, demokrasimizi de ölümden kurtarmaya yetmeyecektir. Kurtuluşun tek yolu vardır: İşçilerin bir demokratik sendika hareketinde birleşmesi ve işçi hareketinin bir demokratik sol siyasal hareketle bütünleşmesi…

Bunun zamanı gelmiştir ve yitirilecek daha fazla zamanımız yoktur. Ama kolay mı bu… Elbette kolay değil. Elbette her çalışma alanında, her meslekte olduğu gibi, siyasette olduğu gibi, hepsi ayrı ayrı kürsülerde ders okutan üniversite hocaları arasında bile çoğu kez olduğu gibi, elbette sendikalar arasında da, sendika yöneticileri arasında da rekabet vardır, çekişmeler vardır ve olacaktır. Hatta yerine ve zamanına göre çıkar kavgaları vardır ve olacaktır. Onun için, kendimi aldatmıyorum, hayal kurmuyorum. Aralarında bu bütünleşme birdenbire ve kolay olmaz. Ama bunun adımlarını, toplum kendilerini zorladığı ölçüde, toplumdaki gelişmelerin zorladığı ölçüde atmalıdırlar.

Bize zaman zaman sendikalardan, sendika liderlerinden öğütler gelir: 'Niçin memleket menfaatleri uğrunda partileri olarak birleşmiyorsunuz, bir araya gelmiyorsunuz, işbirliği yapmıyorsunuz?', derler… Ben aynı soruyu şimdi kendilerine soruyorum: 'Niçin demokratik işçi haklarının tek ve kaçınılmaz güvencesi olan demokrasiyi yaşatmak uğrunda el ele vermiyorsunuz? Aranızda çıkar kavgaları olabilir. Birbirinizi beğenmeyebilirsiniz; hatta ekonomik ideolojileriniz

arasında, küçük büyük bazı farklar olabilir. Ama eğer toplu sözleşme ve grev hakkının, eğer sendikacılığın özgürlükçü demokrasiden başka bir rejimde yaşayamayacağını biliyorsanız, bunda birleşiyorsanız, en azından bunda el ele vermelisiniz'

Ben siyaset alanında, bu noktada, herhangi bir partiyle, baş rakibimiz olan Adalet Partisiyle bile el ele vermeye hazır olduğumuzu söyledim. Ne şartla? Demokraside birleşmek, demokrasinin ne olduğunda birleşmek, demokrasinin kurallarında birleşmek şartıyla… Ve 'hükümet kurmak için işbirliği yapamasak bile, demokrasiyi kurtarmak için işbirliği yapalım' dedim. Fakat Adalet Partisiyle bu kurallarda anlaşamadığımız görüldü.

Şimdi Türk işçi hareketine açık çağrıda bulunuyorum:

— Aralarında ne kadar çekişme bulunursa bulunsun, bazı konularda ne kadar görüş ve davranış ayrılığı olursa olsun, özgürlükçü demokrasiye inanan, özgürlükçü demokrasinin demokratik işçi hareketi için kesin, vazgeçilmez koşul olduğunu bilen tüm işçi sendikaları, sendika üst kuruluşları, işyerlerinde vurulan işçilerin başı için, işçi – memur ayrımı keşmekeşinde, kış ortasında aç ve açık bırakılan işçilerin hakkı için, işsizlerin, ezilenlerin kurtuluşu için ve demokrasiyi yaşatmak için işçileri ve gençleri daha çok kurşunlatmamak için, el ele vermek zorundasınız!

Bizim uzattığımız kadar açık ve güçlü bir el bize uzatılmazsa, biz gerçek bir demokratik sol parti olmanın gereğini yapacağız. Karıncalar gibi veya bir yapıyı temelden kuran işçiler gibi, bu bütünleşmeyi örgütsel, kurumsal olarak kendimiz kuracağız. Bunun, elbette, parti olarak, örgüt olarak yollarını bulacağız. Bundan önce de yasal yollarını gerçekleştirmeye çalışacağız. Bir kere referandum hakkını, yani işçinin sendikaya geçme, toplu sözleşme yetkisi verilecek sendikayı belirleme hakkını, özgürlüğünü gerçekleştirmek için mücadele vereceğiz. Öylelikle işçinin kendisi, sendikal hareketi birleşmeye, daha temizlenmeye, daha demokratikleşmeye doğru yöneltecektir.

Bunun dışında işçi – memur ayrımına son vermenin yollarını arayacağız. Nasıl son verilir bu soruna? Bu sorun nasıl çözülür? Bu sorun, şimdiye kadar işçi nedir, memur nedir tanımı yapılmakla çözülmeye çalışıldı. Bu sorun böyle çözülemez. Nitekim, geçen gün bir değerli sendikacı milletvekili arkadaşım bana çok

haklı bir şey söyledi: "Ben, bazı sendika yöneticilerine dedim ki" dedi, "işçi – memur ayrımının geçerli bir tanımını hala yapamadılar diye hükümetlere ne kızıyorsunuz? Siz kendiniz bunun tanımını yapıp da hükümetlere verebildiniz mi? Hayır, veremedik, dediler, yapamadık dediler." Yapamazlar da… Çünkü çağımızda artık kim işçidir, kim memurdur, kim yol işçisidir, kim kafa işçisidir, bu ayrımlar eskisi gibi yapılamıyor. Çağımızın teknolojisi başka, çağımızın toplumu başka… Bir yerde beden işçisi gibi görünen kimse, bir anlamda kamu görevlisinin, memurun yapması gereken işi yapıyor. Bir bakıyorsunuz bazı kamu görevlileri beden işçilerinden daha ağır iş yapıyor. Teknik anlamda, hukuk anlamında işçi sayılması gereken bir kimse, otomasyona geçilmiş bir endüstride, sadece günde birkaç defa parmağını kaldırarak bir atölyeyi işletebiliyor. Böyle bir ortamda işçi – memur ayrımı yapılamaz artık… Onun için de bu ayrımın tanımlaması yapılamıyor. Haklar ve özgürlükler bakımından işçi – memur ayrımı kaldırılacaktır. Herkes aynı haklara kavuşacaktır. Başka çözümü yoktur bunun. Başka çözümü bulunabilecek olsaydı, demokrasi konusunda, sınaileşmenin doğurduğu toplumsal sorunlar konusunda bizden çok daha tecrübeli olan devletler, bunun çözümünü kolayca bulurlardı.

Oysa o ülkelerde de çözülememiştir bu sorun. Çözülemez de… Çünkü sınaileşme sürecine giren bir demokratik toplumda artık işçi – memur ayrımının teknik ve sosyal temelleri sarsılmakta, yıkılmaktadır. Bu sorun ancak, işçi – memur ayrımı diye bir ayrım yapılamayacağının kabul edilmesiyle ve tüm memurların, daha doğru bir deyimle tüm kamu görevlilerinin, bütün işçi haklarına kavuşmasıyla ortadan kalkmış olur. Örnek almaya çalıştığımız bütün demokratik ülkelerde bu sorun böyle ortadan kaldırılabilmiştir. Çözülmemiştir, ortadan kaldırılmıştır.

Şimdi Türkiye'de bazı kurnaz çevreler, bu yaklaşımın tam tersini uygulayarak sorunu ortadan kaldırmaya özeniyorlar: İşçilerle kamu görevlilerini işçi haklarında birleştirmek yerine, işçilerle kamu görevlilerini, kamu görevlilerinin hak yoksunluğunda birleştirmeye kalkışıyorlar. Bu amaçla, bir yandan gözleri tutarsa, demokratik işçi haklarını kısmaya, bir yandan da fırsatını buldukça kamu kesimindeki işçileri kamu görevlisi statüsüne geçirmeye uğraşıyorlar.

Fakat, tabii ki, bu kurnazlığı yürütemeyeceklerdir, bunun başaramayacaklardır. Başarmaya uğraştıkça huzursuzluğu arttıracak, sorunu

büsbütün ağırlaştıracaklardır. Çünkü bu yaklaşım, çağın gerçeklerine ve toplumumuzun gelişme doğrultusuna ters düşmektedir.

Bu yolu deneyenler, kendilerini akıllı sanıyorlar. Oysa toplum gerçeklerine ve toplumun gelişme doğrultusuna ters düşen bir yaklaşıma akıllılık denmez, ancak kurnazlık denir, kurnazlığın da ömrü kısa olur.

Bu kurnazlık geçerli olmayacaktır, sonunda işçilerle kamu görevlileri, işçi haklarında birleşeceklerdir. Aralarında haklar bakımından ayrılık kalmayacaktır.

Hemen hemen bütün Batı ülkelerinde, demokrasinin kökleştiği bütün ülkelerde bu sorunun altından ancak böyle kalkılabilmiştir. Başka türlü kalkılabildiğini bilen varsa, çıkıp ortaya koymalıdır, örneğini göstermelidir.

Her ülkenin sosyalist hareketi veya sosyal demokrat hareketi, demokratik sol hareketi ancak kendi ülkesinin somut gerçeklerine dayandığı, o gerçeklerden esinlendiği ve o toplumun somut sorunlarına geçerli çözümler önerebildiği, getirebildiği oranda başarılı ve uzun ömürlü olur. Onun için biz, elbette bizden önce ve bizim dışımızda yapılmış başarılı demokratik sol veya sosyal demokrat uygulamalardan esinlenmeye çalışacağız, ama her şeyden önce kendi toplum koşullarımızı göz önünde tutacağız.

Türkiye nüfusunun %60'indan fazlası hala köylüdür.

O hale, bazı teoriler ne derse desin, Cumhuriyet Halk Partisi, bir demokratik sol parti olarak, işçiyle bütünleşen bir parti olacaktır ama sadece işçiyle bütünleşen bir parti de olmayacaktır.

Demin, daha ben bunları söylemeden önce, bu salonda beni dinleyen bazı genç arkadaşlarım, "işçi – köylü el ele" diye slogan haykırdılar. Bu slogan "KÖYLÜ – İŞÇİ EL ELE" sloganı, Türkiye'nin, bugünkü Türk toplumunun, somut koşullarından ve gerçeklerinden doğmuş bir slogandır. Bizim sloganımızdır.

Köylü ve işçi, demokratik solcu Cumhuriyet Halk Partisi'nin, başlıca dayanakları olacaktır. Burada, "işçi" derken, tabii, tüm çalışanları, yaşamını emeğiyle kazananları belirliyorum. Eskiden, kökenlerinde Marksist oldukları için veya belki Marksizm'i de çok dar bir biçimde yorumladıkları için, başka ülkelerdeki bazı sosyal demokrat partilerin bir asır önceden düştükleri yanılgıya biz düşmeyeceğiz. Yani kendimizi yalnız işçilerin partisi sayamayacağız, işçisiyle, köylüsüyle, tüm çalışanların partisi olacağız.

Başlangıçta o yanlış yorumları ve tutumları nedeniyle, bugün bizim bazı bakımlardan imrendiğimiz ve bir ölçüde veya geniş ölçüde başarılı olduğunu gördüğümüz sosyal demokrat hareketlerin bir zaafı, köylünün örgütlenmesini, tarihsel süreçte sağ partilere kaptırmış olmalarıdır.

Bu konuda büyük bir fırsat kaçırmışlardır geride bıraktığımız dönemde… Sosyalist hareketi veya sosyal demokrat hareketi yalnız işçi hareketi gibi görmüşlerdir. Köylüyü büyük ölçüde ihmal etmişlerdir ve o ülkenin bazı sağcı partileri de köylüyü, köylü yararına örgütleme akıllılığını göstermiştir. Toprak reformuna sahip çıkarak, kooperatifçiliğe sahip çıkarak, genişçe bir köylü kesimiyle bütünleşebilmişlerdir.

Biz, tecrübelerinden yararlanmaya çalıştığımız hareketlerin yaptıklarından olduğu kadar, eksik bıraktıklarından da gereken dersi alacağız. Kendi ülkemizin somut koşullarını da göz önünde tutacağız. Ve yalnız sendikalara değil, kooperatiflere de, özellikle köylü kooperatiflerine de dayanacağız. Bizdeki sağcılar, Kuzey ülkelerindeki sağcı partiler kadar, onların bundan bir asır önce olabildiği kadar akıllı olamıyorlar. Bir bakıma da olmak, ellerinde değil. Çünkü büyük toprak ağalarıyla bütünleşmiş haldeler. Onların çıkarlarını savunmak zorundalar. O yüzden köylüye sahip çıkamıyorlar. O yüzden toprak reformunu da, kooperatifçilik hareketini de baltalama gereğini duyuyorlar. Bu, bizim önümüzde bir tarihi fırsattır ve kıvançla söyleyebilecek durumdayım ki, bugün bu tarihi fırsatı yalnız Cumhuriyet Halk Partisi, bir demokratik sol parti olarak, değerlendirmekle kalmıyor, Türkiye'deki köylü kooperatifçiliği hareketi de bu fırsatı değerlendiriyor ve kooperatifçilik hareketiyle Cumhuriyet Halk Partisi'ndeki demokratik sol hareket bir fiili bütünleşme içine girip, birbirinden güç almaya başlamış bulunuyor.

Türkiye'de veya herhangi bir ülkede tek başına bir demokratik sol örgütlenme olamaz. Biz bugün Türkiye'nin en güçlü partisiyiz. Bir hamlede oylarımız %27'den %33'e çıktı, iki ay geçmeden %33'den %38'e çıktı. İki yıl geçmeden %44'e çıktı. Ama açık söylüyorum, bir demokratik sol parti olabilmenin öyle bir parti olarak kalabilmenin, güçlü kalabilmenin, eğer sosyolojik gereğini yerine getirmez isek, bizim bu gücümüz, bizi iktidar yapmaya yetmez. Sayısal çoğunluk olduğumuz gün bile, bize siyasal çoğunluk olma olanağını vermeye yetmez.

O halde biz kendi kendimizi tamamlayacağız, eksikliğimizi gidereceğiz ve toplumdaki yerimizi alacağız. Bu nasıl olacaktır? Türkiye'nin somut koşulları içinde demokratik sol örgütlenme, üç ayaklı bir örgütlenme olacaktır benim görüşüme göre. Bir ayağı, örgütlenmiş işçi hareketi, öbür ayağı kooperatifçilik hareketi, üçüncü ayağı da bunların siyasal partisi.

Ancak böyle bir üçgen üzerine oturan, sendika hareketine, kooperatifçilik hareketine ve bir demokratik sol partiye dayanan bir işbirliği ve bütünleşmedir ki, işçiye ve köylüye güç katabilir, demokratik sol partiye sürekli güç ve gerçeklik kazandırabilir, topluma huzur ve adalet getirebilir ve demokrasiyi bütün bu çekmekte olduğu sıkıntılardan, tehlikelerden kurtarabilir.

Böyle bir üç ayaklı sağlam demokratik sol hareketle halk iktidarının gerçekleşmesinden haklı olarak kaygı duyabilecek bazı çevreler vardır, ama gerçek sanayicilerin kaygı duymalarına, tedirgin olmalarına neden yoktur. Böyle bir üçlü taban üzerinde güçlü bir demokratik sol hareket Türkiye'de oluşup iktidara ulaştı mı, herhalde gerçek sanayiciler de bugün bulamadıkları huzuru ve güvenliği o zaman bulacaklardır. Öyle bir iktidarda elbette kolay ve haksız çıkar kapıları kapanacaktır, ama gerçek sanayiciler, kendilerinin de imrendikleri sosyal demokrat Kuzey ülkelerindeki huzura ve güvenliğe ancak o şekilde erişebileceklerdir. Gökten inmedi o ülkelere sosyal demokrasi; ve sosyal demokrasiyle birlikte gelen mutluluk, refah, huzur, güvenlik gökten inmedi. Tabandan işçilerle birlikte oluşturulan bir demokratik sol hareketle o huzurlu toplum yükseldi.

Biz yalnız işçilerle değil, köylülerle de el ele vereceğiz, köylü – işçi ve tüm çalışanlar el ele bu demokratik sol hareketi başarıya ulaştıracağız. Bu, partilerarası mücadele boyutlarını çoktan aşıp, bir sosyal iktidar mücadelesi, toplumsal iktidar mücadelesi boyutlarına erişen ve o oranda da şiddet hareketlerine hedef olan mücadeleyi, barış içinde halkın zaferiyle sonuçlandıracağız."

EK – 26

Askere sevk edilen CHP Gençlik Kolları Eski Genel Başkanı Süha Akıncı'nın CHP Gençlik Kolları'na ve kamuoyuna hitaben yayınladığı Veda Mektubu şu şekildedir:

"Değerli Arkadaşlarım,

1 Aralık 1978 tarihinden bu yana sizlerle beraberce görev yaptık. Son toplantı tarihimiz olan 29 Mart 1979 ile Merkez Kurulumuzun düşürülüp yeni Merkez Kurulun atandığı 11 Nisan 1979 tarihine kadar 4 ay 10 gün yönetimde kaldık.

Bu süre içindeki tespitlerimizi, izlenimlerimizi ve karşılaştığımız olayları sizlere anlatmak istiyorum.

Göreve geldiğimiz zaman Gençlik Kollarımız Türkiye düzeyinde yok denecek kadar büyük bir dağınıklık içindeydi. Ana kademelerin durumu da gençlik kollarımızın bu durumundan farksızdı.

Demokratik Halk İktidarını kurma ve yerleştirme mücadelesi veren bir parti örgütünün bu kadar dağınık olması elbette ki Gençlik Kollarımızı da olumsuz olarak etkileyecekti.

Ben CHP İstanbul Gençlik Kollarında 6 yıldır başkanlık görevini sürdürürken Kasım 1978 sonu, görevimi bir başka arkadaşıma devrederek, yedek subay olarak askere gidiyordum.

CHP Genel Merkezi'nin; CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı görevi teklifini, CHP Gençlik Kolları'nı derleyip toparlama Gençlik Kolları'na yeni bir dinamizm ve etkinlik kazandırma, dışımızdaki sol ve sağ siyasetlerle daha açık bir mücadele ve bu yoldaki eğitimi yürütme amacıyla kabul etmiştim.

Yönetim Kurulu'ma Genel Merkezin ve Ankara İl Başkanlığı'nın önerdiği eski kuruldan, çalışmalarını yeterince bilemediğim kişileri de almıştım.

Her şeye rağmen büyük bir şevk ve heyecan ile çalışmalarımıza başladık. İllerin durum tespitini yaptık. Kısa sürede illerin büyük çoğunluğunu taradık. Örgütümüzü daha da yakından tanıdık. Başkanlık sürem sırasında önce parti içi örgütlenme görevimizi sürdürdük. Bu süre içinde 24 tane ilde İl Gençlik Kolu oluşturuldu. 4 İlde de bizden evvelki kurul, İl Gençlik Kolu kurmuştu.

Biz kurduğumuz 24 İl Gençlik Kolu'nun yanında, bir o kadar ili de atıl halden kurtarıp, çalışır hale getirdik.

Bu süre içinde bazı İl Ana kademeleri ile tüzük ve partimizin Gençlik Kolları'nın işleyiş sisteminin doğal sonucu gereği anlaşamadık, çatıştık.

Gençlik Kolları Genel Merkezimiz, çalışma dönemi içinde, bir tek İlde antidemokratik uygulama yapmamıştır. Bir tek İl Gençlik Kolu feshetmemiştir. Parti içinde kıyımlarla, fesihlerle tepeden inme karar ve uygulamalarla hiçbir "sıhhatli" sonuca varılamayacağı bilinci içinde, parti içinde karşılıklı diyalog ve ikna metodu ile 'Parti İçi Demokrasi'nin yerleştirilmesinin en güzel örneklerini verdik.

CHP PARTİ OKULU'nda 'fraksiyonlar – siyasetler' dersini hazırlayıp, vererek eğitime katılan bütün yönetici ve üyeleri uyarma ve aydınlatma görevimi yerine getirdim.

Uygulamalarımızda da dışımızdaki sol siyasetlere hiç prim vermedik. Onları deşifre ederek, parti içinde, Gençlik Kollarımız içinde 'TRUVA ATI' rolü oynamak isteyenlerin oyunlarını bozduk.

Tutarlı, Demokratik Solcu, etkin, bilinçli bir Gençlik Kolları oluşturma, yaratma çalışmalarımıza bütün gücümüzle gönül ve emek verdik.

Gençlik Kollarımızı bu doğrultuda oluşturma ve çalıştırma uğraşında karşımıza; yine ana kademelerin, bazı ana kademe yöneticilerinin 'yeniden seçilebilme endişeleri', 'siyasi oportünizmi' çıktı.

Bunun en açık örneğini Ankara ve Malatya Gençlik Kolları'nda gördük. CHP Gençlik Kolları Genel Merkezimiz; Ankara'da kurulumuzdan önce atanan İl Gençlik Kolu'nun, Demokratik Solcu gençliğin Ankara'daki birliğinin önünde en büyük engel olduğunu saptadı.

Ankara İl Gençlik Kolu 13 kişiden oluşturulmuş idi. Bu 13 kişiden 4'ü kuruldan ayrılmış, düşürülmüş ve istifa etmişlerdi. 2 kurul üyesinin 'Parti Üye Yazım Bürosu'ndan aldığımız belgeye göre, partimize kayıtları yoktu. Bir kurul üyesi İstanbul'a yerleşmişti. Bu kurul 7 üyesinin dışında, İl Gençlik Kolu Başkanı'nın yaşı 30, İl Gençlik Kolu Başkanlık Divanı'nın bir üyesinin yaşı da 29 idi. Bu iki üye ile birlikte, partiye kayıtları olmayan diğer iki yönetim kurulu üyesinin Ankara Gençlik Kolları kütüğünde isimleri yoktur.

13 kişilik kuruldan 9'u fiilen ve hukuken yoktur. Ayrıca Ankara'nın en büyük ilçesi olan Çankaya'ya bu İl Gençlik Kolu'nun tayin ettiği (!) İlçe Gençlik Kolu Yönetim Kurulu 9 kişidir. Bu 9 kişiden biri kuruldan istifa etmiştir. Başkanı ve sekreteri dahil olmak üzere yine bu kurulunda 4 üyesinin partiye kayıtları yoktur.

Gençlik Kolları Merkez Kurulumuz, Ankara'ya yakışmayan bu durum üzerine İl ve İlçe Gençlik Kolu'nun hukuken yok olduğuna karar verdi. Çankaya İlçe Gençlik Kolu'na yeni bir atama yaptı.

Ama bir gün sonra CHP Genel Sekreter Yardımcısı Uğur Alacakaptan, Genel Yönetim Kurulu'nun kararı olmadan, tek başına, 2 satır yazı yazarak 'Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu'nun aldığı karar geçersizdir' dedi.

Hukukçu olan bir Genel Sekreter Yardımcısının, Genel Yönetim Kurulu kararı olmadan Merkez Kurulu'muzun kararını geçersiz saymasının hukukla bağdaşmayacağı açıktır. Ama bu uygulama maalesef yapılmıştır.

Bu tür uygulama, yani Genel Yönetim Kurulu kararı olmadan, tek başına yazılan yazılarla, telgraflarla yapılan uygulamalar devam etmiştir, devam etmektedir.

Şimdiki Genel Yönetim Kurulu, sanki Partimizin Genel Yönetim Kurulu değil de, '2 – 3 kişinin Özel Yönetimi' gibi davranmaktadır. 'Geçersiz(!)' sayılan Merkez Kurulumuzun kararından sonra 'Genel Yönetim Kurulu' Çankaya İlçe Gençlik Kolu'ndaki, partimize üye olmayan bu 4 kişinin 13. Madde'den kaydını yaparak, aldığımız kararın doğruluğunu tasdik etmek zorunda kalmıştır.

13. Madde'den kayıtları geçse bile, bu kişiler sadece parti üyesi olmuşlardır. İl Gençlik Kolu tarafından yeniden atanmaları gerekmektedir. Ama hukuken bir İl Gençlik Kolu da yoktur.

Bütün bu hukuki olmayan durumlara rağmen, Çankaya İlçe Gençlik Kolu ve İl Gençlik Kolu, Ankara İl Yönetim Kurulu'nun Başkan ve bazı üyeleri ile Genel Sekreterlik tarafından korunmuş ve hukuki olmayan bu durumları maalesef politika adına hukuk ve tüzüğümüz çiğnenerek devam ettirilmiştir.

CHP Çankaya İlçe Gençlik Kolu Kongresi, parti üyesi olmayan, 'Kurtuluş'çu ve İGD'li' 80 – 90 kişi ile, içeriye partilileri, üyeleri zorbalıkla almadan yapılmıştır. Dışarıdaki 300'e yakın partili gencin, içeriye girerek oy kullanma talebi yerine getirilmemiştir.

Kongreye şikayet üzerine gelen CHP Genel Sekreter Yardımcısı Uğur Alacakaptan da içeriye zorbalıkla alınmayan gençlerin şikayetlerine kulaklarını tıkayarak 'Divan Başkanı ve Hükümet Komiseri ile konuştum, kongre demokratik olarak (!) yapılıyormuş' diye insanı hayrete düşürecek bir cevap vererek, 'parti içi demokrasi (!)' adına güzel bir örnek vermiştir.

Kongreye, Merkez Kurulu üyelerini bile almayan, dışımızdaki sol siyasetlerle, Genel Merkez'in gözü önünde, onlardan güç ve destek alarak, her türlü ittifakı yaparak çalışan, kongre yapan, kongre kaçıran bir avuç zorbaya Ankara Gençlik Kolları teslim edilmiştir.

Değerli Arkadaşlarım,

Ankara – Çankaya İlçesi mahalle parti görevlileri seçimlerinin yüzde elliye yakını, masa başında hazırlanan tutanaklarla yapılmıştır.

Kendi Merkez Kurulu üyelerimin mahallelerinde bile bu uygulama yapılmıştır. Bu seçimlere yapılan itirazların bir teki bile haklı bulunmamıştır. Genel Yönetim Kurulu'nda Uğur Alacakaptan'ın getirdiği öneriler doğrultusunda karar verilmiştir.

Bazı mahallelerin seçimlerinde bulunan Merkez Kurulu üyelerim, hazırlanan tutanaklara 'burada seçim yapılmamıştır' diye imza atınca şimşekleri, eleştirileri üzerlerine çekmişlerdir.

Ankara'da ve diğer illerde; Ali Topuz zamanında yapılmayan haksızlıklar, tek yanlı, katı, partililer arasında ayrıcalık ve düşmanlığı körükleyen, parti içi demokrasiyi hiçe sayan uygulamalara karşı tavır içinde olduğumuzdan, ben ve Gençlik Kolları Merkez Kurulumuzun çoğunluğuna artık 'iyi gözle' bakılmamaya başlanmıştı. Genel Sekreterliğin yaptığı her uygulamaya gözü kapalı 'evet' dense idi, tabii ki bizlere de 'iyi gözle' bakılacaktı. Ama bizim hiç böyle bir talebimiz ve tavrımız olmamıştır.

Değerli Arkadaşlarım,

Ben ve arkadaşlarım İstanbul'da Ali Topuz'un yukarıdaki mantık çerçevesinde yürüttüğü uygulamalara karşı çıkarak, mücadele ediyorduk.

Ali Topuz zamanında da 'ya benden olacaksın ya da düşman' politikasına, parti içinde kişilere dayalı, dar kadrocu bir politikaya karşı Gençlik Kolları'ndan aldığımız güçle mücadele ettik, yine de edeceğiz.

Ali Topuz'un parti içinde yürüttüğü bundan evvelki uygulamaları ve yürütülen politikayı da yanlış bulmuştuk. Bu uygulamalara karşı tüm örgütümüzde büyük bir tepki oluşmuştu.

Yeni bir anlayışa ve yönetime parti içinde büyük bir susamışlık vardı. Bu, parti içinde adil ve demokratik bir yönetim susamışlığı idi.

Onun için Mustafa Üstündağ'ın Genel Sekreterliğine ve kadrosuna karşı parti içinde en geniş destek ve güven duygusu oluşmuştu. Parti örgütümüz, daha önceden çektiği sıkıntıları yeni Genel Sekreterlik kaldıracağı inancı içinde idi. Yeni yönetim, parti içinde ve kamuoyunda yeni bir 'umut' olarak doğmuştu. CHP İstanbul İl Gençlik Kolu olarak, yandaşlarımızla biz de olayı böyle yorumlayıp, Genel Sekretere destek olmaya karar vermiştik.

Değerli Partililer,

Genel Sekreterlik ve Genel Yönetim Kurulu artık parti içinde 'umut' olma fonksiyonunu kaybetmiştir. Genel Yönetim Kurulu'nda bulunan iyi niyetli, samimi unsurlar yapılan uygulamaların 'bırakalım karşı çıkmayı, en azından sustukları için' sorumluluğunu ortak olarak paylaşacaklardır.

Genel Yönetim Kurulu tüm uygulamalardan, Büyük Kurultayımızda ortak olarak hesap verecektir. Bu Genel Yönetim Kurulu, kendisine umut bağlayan, herkesin umudunu boşa çıkarmıştır. Bu Genel Yönetim Kurulu, her ilde ve özellikle de İstanbul'da kendi bindiği dalları kesmiştir, kesmektedir.

İstanbul'da; Beykoz'da, Üsküdar'da, Kartal'da, Gaziosmanpaşa'da, Eyüp'te, Kadıköy'de, Fatih'te… ve Gençlik Kollarımızda böyle olmuştur.

Genel Sekreterlik, düzmece bir tutanakla, İl Gençlik Kolu'na rağmen İl ve İlçe Başkanlığının yapıldığını söylediği Gaziosmanpaşa İlçe Gençlik Kolu delegeleri ile, yönetim kurulu olmadığı için, yapılması tüzük gereğince mümkün olmayan Zeytinburnu Gençlik Kolu delegelerini, İstanbul İl Gençlik Kolu Kongresi'ne sokturarak, kongreyi kaybetmemizi sağlamıştır. Başkanlık oylamasında fark 25, yönetim kurulu oylamasında ise fark 13'tür.

Genel Sekreterliğin emri ile kongreye katılmaları sağlanan bu 2 ilçenin toplam delege sayısı ise 32'dir.

GYK'nun belirli bir ilkesi, amacı, hedefi yoktur. Her ilde değişik politika uygulamaktadır. Sabah verilen karar, öğleden sonra bir tek yazı veya telgrafla değiştirilebilmektedir. Aynı toplantıda bir karar 3 kere değiştirilebilmektedir.

Genel Sekreterlik partide bir yönetim boşluğu yaratmıştır. Parti içinde kaos hakimdir. Kim sesini daha çok yükseltirse, o yönde karar verilmektedir. Genel Sekreterlik ve GYK maalesef güvenilirliğini kaybetmiştir. Parti içindeki ve Bakanlık kadrolarındaki sızmalara karşı, 'Truva Atlarına' karşı hiçbir tavır yoktur. Haftalık, günlük, saatlik bir politika yürütülmektedir.

Dışa dönük mücadelede; sendikalarda, TÖB – DER'de, odalarda, Köy – Koop'da, öğrenci ve memur örgütlenmelerinde hiçbir fonksiyon yerine getirilmemektedir. Anlık kararlarla, ilkesiz tavırlarla CHP'liler, dışımızdaki siyasetler tarafından kullanılmaktadır. İşçi, köylü, memur, öğretmen, öğrenci örgütlenmelerinde, ideolojik konularda bir plan, hedef, ilke ve açıklık yoktur.

İlkesizlik ve dağınıklık adeta 'ilke' haline getirilmiştir. Partimizin en yetkili kurulu olan GYK'nun parti programını hayata geçirici, hükümetteki bakanları denetleyici etkin bir çalışması yoktur.

GYK, hükümetin her uygulamasının peşinden sürüklenmektedir. Partimizi, GYK değil, sevabıyla, günahıyla bakanlarımız yönetmektedir. Böyle sol bir parti anlayışı olamaz.

Partimiz ve partimizin en yetkili organı olan GYK'nun kendisine partide ve kamuoyunda emekçi tüm halkımızın beslediği umutları, güveni boşa çıkarmaya, yıkmaya hakkı yoktur. Bunun Demokratik Sol Hareketimiz ve Demokratik rejim açısından tarihsel sorumluluğu çok ağırdır.

Önceki yönetim zamanında var olan yukarıdaki eksiklikler ve anlayış, hiçbir şey değişmeden şimdi de devam ettirilmektedir.

'Üçüncü Dünya Hareketi', 'Yeni Hareket' adıyla ortaya çıkan bu yönetim anlayışının, üçüncü dünya ile ilgisi, alakası yoktur. Üçüncü Dünya adına, Üçüncü Dünya Hareketinin özü, anlayışı Genel Sekreterlik tarafından mahkum edilmiştir. Üçüncü Dünya adına yapılanlar, Ali Topuz uygulamalarının maalesef kötü bir kopyası olmaktadır.

Üçüncü Dünya Hareketini doğuran anlayışın parti içinde gerçek bir yöneticisi ve anlayışı halen yoktur. Üçüncü Dünya anlayışını, anlamını, nedenini,

Üçüncü Dünya adına yeni bir dar kadroya boğdurtmamak hepimizin görevi olmalıdır.

Değerli Partililer, Değerli Genç Arkadaşlarım,

CHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı görevimden askere gittiğim için ayrıldığım, Merkez Kurulu'nun da istifalarla düştüğü basında çıkmıştır. Bu olayın gerçek yüzünü herkesin bilmesini istiyorum.

Ben ve kurul üyem Salih Taşyıkan, Nisan dönemi yedek subaylık görevimizi tecil ettirmiştik. Ben imtihana çağrı belgesini tebellüğ etmemiştim. 1, 2, 3 Nisan'da yapılacak yedek subaylık test ve mülakat imtihanından önce, hükümet tabipliğinden 7 günlük rapor alarak 'bakaya' sayılmamak için durumu noter aracılığı ile askerlik şubelerimize göndermiş, imtihanlara da girememiştik.

Bu durumda raporumuz askeri hastanelerden olmadığı için, en fazla askeri mahkemeye verilebilirdik. Askeri mahkemelerde hükümet tabipliği raporu ile askeri hastane raporunu özdeş kabul ettiklerinden yine yedek subaylığımız tecil edilmiş sayılırdı.

5 Nisan 1979 günü CHP Genel Merkezi'ne, Genel Sekreterimizin odasına gelen havacı bir Albay, benim ve Salih Taşyıkan arkadaşımın askere sevk edildiğini ve bizleri almaya geldiğini söyledi.

Biz belgelerimizi gösterdik. Kendisi 'Emir var' dedi. Emir kağıdını istedik. Sıkıyönetim Komutanlığı'na, Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ve Merkez Komutanlığı'na yazılı bir emir vardı. Emir, maalesef CHP'li Bakanımız, Milli Savunma Bakanımız Neşet Akmandor tarafından verilmişti ve 'görülen lüzum üzerine' satırı da vardı.

CHP Gençlik Kolları Kurultayı'na bir ay kala, partideki görevimizden, MSB'nın yazılı emri ile, devlet ve asker zoru ile askere gönderiliyorduk.

Genel Sekreterimiz, çeşitli mazeret gerekçeleri ve bahaneleri söyleyerek beni ve arkadaşımı, CHP Genel Merkezi'nde Sıkıyönetim görevlisi Albaya teslim etti.

Askere sevk edilmemiz hukuken mümkün değilken, KKK Personel Daire Başkanlığı'na götürülerek, aynı gün, ikimiz, özel olarak test ve mülakat imtihanına tabi tutulduk. Artık Yedek Subay olduğumuz belirtilerek, izin kağıtlarımız verildi.

CHP Genel Sekreteri'nin, GYK'nun yürüttüğü politikaya ve zihniyete katılmadığımız için askere sevk ediliyorduk.

'Hakkınızda ihbar varmış' diyorlardı, kendi iktidarımızda, partili bakanımız, kendi partisinin Gençlik Kolları Genel Başkanı'nı ve bir Merkez Kurulu üyesini, yazılı bir emirle askere sevk ediyordu…

Bakanımızın, bizlerle özel olarak ilgilenmesi, yazılı emir vermesi bizi çok memnun etti(!). Genel Sekreterimiz, benim haberim yoktu (!) diyordu. Siyasi hayatta böyle bir skandal, böyle bir tertip herhalde ilk defa yapılıyordur.

MC zamanlarında böyle uygulamalar bizlere yapılamadı. Partimize, asker ve polis giremedi. Hele partimizin içinden hiçbir üyemizi asker ve polis alıp götüremedi. İhbar edildi isek, kimin bizi ihbar ettiğini Genel Sekreterimiz açıklamalıdır. Milli Savunma Bakanımız açıklamalıdır.

Bizi son derece üzen bu tutuma karşı parti örgütümüzün sessiz kalmayacağına inanıyoruz. Gençlik Kolları Merkez Kurulumuz; Genel Merkez ve Ankara İl Başkanlığı'nca kurulumuza önerilerek alınan üyelerin istifasıyla düşürülmüştür. Ben, Gençlik Kolları'nın Türkiye'deki birliğini sağlamada önemli mesafeler almıştım. Gençlik Kollarımızın şahsiyetli, ilkeli bir mücadele etmesini sağlıyorduk. Merkez Kurul'daki bazı üyeler gibi dışarıdan yönetilmiyorduk.

Gençlik Kollarımıza, yeni bir tüzüksel işleyiş ve mekanizma kazandırma hazırlığı içindeydik. Gençlik Kollarımızı yeniden güçlü hale getirerek 'delege' hesabının dışına çıkaracaktık. Gençlik Kolları Kurultayı'nın demokratik olarak yapıp, forum niteliğinde, tek listeli bir seçim yapma idealimize çok az bir zaman kalmıştı…

Ama gördük, duyduk, öğrendik ki partide tek listeli kurultay olmazmış. 'Partide mücadele olmalıymış'… Gençler birbirine girecekler, Ana kademe yöneticileri bu mücadeleden, bu bölünmeden faydalansınlar.

Kendilerine bağımlı gençler olsun. Yalnız verilen emirleri yerine getirsinler. Hiçbir şey sormasınlar…

Değerli arkadaşlarım,

Gençlik Kolları Genel Merkezine getirilen yeni kadronun, demokratik bir yönetim anlayışı göstereceğine inanmıyorum. Çünkü Gençlik Kolları Genel Başkanı'nın kendisi, Çankaya İlçesi mahalle görevlileri seçimlerinde görev alarak, masa başında tutanakla seçim kaçırmıştır. Diğer kurul üyeleri de öyledir. Çankaya

İlçe Gençlik Kolu Kongresi'ni düzmece yapan, diğer sol siyasetleri kullanacağız diyen kadroların temsilcileri Merkez Kurul'dadır.

Ankara İl Gençlik Kolu Başkanlık divanı üyesi, Merkez Kurul'dadır. Hukuken var olmayan İl Gençlik Kolu'nun bir avuç zorba ile Ankara'da gençliğin birliğini nasıl dinamitlediğini herkes bilmektedir.

Gençlik Kolları Kurultayı'nın demokratik olarak yapılabileceği ihtimalini çok zor görüyorum. Baskı, tehdit, zorbalık ve fesihlerle Gençlik Kolları Kurultayı'nın kaçırılması ihtimaline karşı tüm İl Gençlik Kollarını uyanık olmaya çağırıyorum.

Kadın Kolları tarafından yönetilmeyen, gücünü gençliğin var olan birliğinden alan, şahsiyetli, dinamik, bilinçli ve yetenekli bir Gençlik Kolları Genel Merkezi'nin yaratılacağı, demokratik kurultay için hepimiz uğraş vermeliyiz.

Mücadelemiz süreklidir. Yılmadan, bıkmadan, usanmadan, sürekli Demokratik Halk Devrimi için, sürekli Demokratik Halk Devrimcileri yaratmak için, parti programımızı hayata geçirme, antifaşist, antiemperyalist mücadele için çalışacağız. Partimizin ilkelerini en kararlı şekilde savunacağız.

Hepinize bu inançlar içinde, şimdilik veda eder, çalışmalarınızda başarılar diler, saygılar sunarım…

SÜHA AKINCI"

KAYNAKLAR

Kitaplar

AHMAD, Feroz ve Bedia Turgay, **Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945 – 1971**, Bilgi Yayınevi, 1. Basım, İstanbul 1976

AKIN, Yiğit, **Gürbüz ve Yavuz Evlatlar**, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2004

ERYILDIZ, Semih, **Demokratik Halk Devrimi – Demokratik Sol**, CHP Gençlik Kolları Bilim Dizisi: 6, Cilt: 2, 1. Baskı, Ankara 1977

GENÇ, Süleyman, **12 Mart'a Nasıl Gelindi (Bir Devrin Perde Arkası 1960 – 1971),** İleri Yayınları, Araştırma Dizisi: 1, Ankara 1971

GÜNDÜZ, Alptekin, **En Sevdiği Güneşti** – Dr. Suphi Baykam'ın Fırtınalı Yaşamı, Pramid Yayıncılık, İstanbul 2004

HÜRKAN, Serhat, **Ortanın Solunun Ulusal Ülkücüleri**, Sinemis Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2007

KABACALI, Alpay, **Türkiye'de Gençlik Hareketleri,** Altın Kitapler Yayınevi, I. Baskı, İst. 1992

KİLİ, Suna, **1960 – 1975 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisi'nde Gelişmeler,** Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1975

TAYLAK, Muammer, **Saltanat, 2. Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri,** Başnur Matbaası, Ankara 1969

PRİVALOV, Victor, **Dünya Komünist Gençlik Örgütleri Kısa Tarihi**, Çev. Yusuf Kerim, Tarihsel Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992

YILMAZ, Tanzer Sülker, **Türkiye'de Gençlik Hareketleri**, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul 1997

Makaleler

AKDAĞ, Mustafa, **"Medreseli İsyanları"**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul 1949

AKDAĞ, Mustafa, **"Demokraside Partileri Yaratan Etkenler"**, Özgür İnsan, Sayı: 1, Ankara Haziran 1972

AKMAN, Sedat, **"27 ve 28 Nisan Gençlik Hareketleri"**, Cumhuriyet, 1 Haziran 2008

ARASLI, Doğan, **"Kurultaydan Notlar"**, Ulus, 18 Ekim 1968

ASLAN, İffet, **"CHP Kadın ve Gençlik Kollarından Beklediklerimiz"**, Ulus, 21 Aralık 1962

ASLAN, Taner, **"İttihad – ı Osmanî'den Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne",** Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 47, Ankara 2008

AVCIOĞLU, Doğan, **"Kalkınma Programı: II – A'dan Z'ye Kadar Toprak Reformu"**, Yön, Sayı: 13, 14 Mart 1962

AVCIOĞLU, Doğan, **"Sosyalist Gerçekçilik"**, Yön, Sayı: 39, 12 Eylül 1962

BALCIOĞLU, Mustafa, **"Osmanlı Genç Dernekleri'nden İnkılap Gençleri Dernekleri'ne"**, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi Sayı 43, Cilt 15, Mart 1999

BALBAY, Mustafa, **"Kuşakların Birbirinden Kopuk Mücadelesi"**, Cumhuriyet, 27.09.2008

BALBAY, Mustafa, **"78'liler …/ 14"**, www.cumhuriyet.com.tr/?hn=9216&im=yhs (Erişim Tarihi: 22.02.2010 23.45)

BİRİNCİ, Ali, **"Ahmet Bedevi Kuran – Jön Türklüğün Tarihçisi"**, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı: 12, Konya 2002

BULUT, Taner, **"Cumhuriyet'in Bir Gençlik Projesi Olarak Kızılay Kampları (1936 – 1950)"**, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, Cilt: VI, Sayı: 14, İzmir 2007

CEM, İsmail, **"Öğrenci Çatışması Başlarken",** Milliyet, 28 Temmuz 1970

ÇEÇEN, Anıl, **"Gençler Arasında Siyasi Kutuplaşmalar"**, Barış, 25 Mayıs 1979

DEMİRCİ, Hüseyin Aliyar, **"Tek Parti Döneminde Siyaset – Gençlik İlişkilerine Bir Örnek: Gençlik Teşkilatı Tasarıları"**, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Cilt 58, Ankara Mayıs 2003

DEMİRTAŞ, Barış, **"Jön Türkler Bağlamında Osmanlı'da Batılılaşma Hareketleri"**, Uludağ Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 13, Bursa 2007

DURU, Orhan, **"Gençlik Kurultayından İzlenimler"**, Cumhuriyet, 2 Temmuz 1970

ECEVİT, Bülent, **"CHP Kurultayı ve Türk Toplumu"**, Özgür İnsan, Cilt: 5, Sayı: 38, Ankara 1976

ERGU, Elif, **"DP ve AP Bile Bunlardan İyiydi"**, Sabah, 30 Eylül 2001

ESMER, Ahmet Şükrü, **"Tarihte Gençlik Hareketleri"**, Ulus, 11 Haziran 1960

FEYİZOĞLU, Turhan, **"İzmir'in İşgali ve Sultanahmet Mitingi"**, Türk Solu Dergisi, Sayı: 53, 05.04.2004, http://www.turksolu.org/53/feyizoglu53.htm
(Erişim Tarihi: 21.02.2009 00.50)

GÖKAÇTI, Mehmet Ali, **"Milli Türk Talebe Birliği Geri Dönerken"**, Radikal, 24.12.2006

GÜVEN, Dilek, **"6 – 7 Olayları (1)"**, Radikal, 06.09.2005

KALE, Nesrin, **"Türkiye'de Gençlik Sorunlarının Kaynakları ve Bu Sorunların Çözüm Yolları"**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, Ankara 1990.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, **"Türk Gençliği"**, Ulus, 2 Ağustos 1961

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri, **"Kurultaya Doğru"**, Ulus, 16 Ağustos 1961

KOÇ, Mustafa Şükrü, **"Gençlerin Siyasete Katılması"**, Özgür İnsan, Ankara, Nisan 1973

MARDİN, Şerif, **"19. Yüzyılda Düşünce Akımları ve Osmanlı Devleti"**, Türk Modernleşmesi – Makaleler 4 – Der. Mümtazer Türköne, Tunçay Birkan, İletişim Yayınları, İstanbul 1991

MERCAN, Faruk, **"Paris'teki Gizli Örgütü Ele Veren Not Defteri"**, Aksiyon, Sayı: 623, 13.11.2006 http://www.aksiyon.biz/detay.php?id=25886
(Erişim Tarihi: 24.02.2010 20.25)

NADİ, Nadir, **"Parti Gençlik Kolları"**, Cumhuriyet, 10 Ocak 1954

NADİ, Nadir, **"Gençliğin Görevi"**, Cumhuriyet, 17 Mart 1966

ÖZGÜREL, Avni, **"Osmanlı'da Siyasi İttifaklar"**, Radikal, 11.08.2002

ÖZGÜREL, Avni, **"Büyük Mitinglere Yabancı Değiliz"**, Radikal, 6 Mayıs 2007

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Tahkikat Encümeni İlk Toplantısını Köşk'te Yaptı"**, Ulus, 5 Haziran 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Üniversite Bahçesinde Gözü Kanlı Bir Polis"**, Ulus, 28 Haziran 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Beyazıt Meydanı'nda Hürriyet Muharebesi"**, Ulus, 1 Temmuz 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Kanunsuzluk Kanun Okuyan Öğrencilere Kaba Kuvvet Tarafından Tatbik Edildi"**, Ulus, 8 Temmuz 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Bir Polis, Dekanlık Odasının Camından Tabancasını Uzatmış Bağırıyordu: KIPIRDAMA YAKARIM"**, Ulus, 15 Temmuz 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Hürriyet Yolundaki İlk Bulvar Gösterisi"**, Ulus, 4 Ağustos 1960

ÖYMEN, Altan Örsan, **"Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanına Şu Emri Verdi: 'Bizden Olmayanlara Ateş Açacaksınız'"**, Ulus, 7 Ağustos 1960

SAYLAN, Gencay, **"Gençlik Hareketinin Siyasal Boyutları"**, 19 Mayıs'ın 60. Yılında Gençlik Sorunları Eki, Cumhuriyet, 19 Mayıs 1979.

SELÇUK, İlhan, **"Gençlik, Gençlik…"**, Yön, Sayı: 74, 15 Mayıs 1963

SÖYLEMEZ, Faruk, **"Milli Mücadele Döneminde Kastamonu'da Kurulan Cemiyetler"**, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: 12, Sayı: 34, Ankara 1996

TEZCAN, Mahmut, "**Gençlik Sosyolojisi ve Antropolojisi Araştırmaları",** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 178, Ankara 1997

TOPÇUOĞLU, Hayriye, **"Bektaşi Ahmet Rıfkı, Hayatı ve Eserleri"**, Hacı Bektaş Veli Dergisi, Sayı: 19, Ankara 2001

TÖZÜN, Sertaç, **"CHP Gençlik Kurultayı ve Anlamı"**, Ulus, 2 Ağustos 1961

TURHAN, Kaan, **"Kemalist Eğitim Öğretim Seçeneğinin Temelleri ve Türk Gençliği**", http://www.aes.org.tr/kaan-turhan/kemalist-egitim-ogretim-seceneginin-temelleri-ve-turk-gencligi.html (Erişim Tarihi: 21.02.2010 23.40)

UZUN, Efkan, **"Osmanlı Örneklemi Üzerinden Sosyal Eşkıyalığa Bir Bakış"**, TSA, Sayı: 3, Ankara, Aralık 2006

UYAR, Hakkı, **"CHP İzmir İşçi ve Esnaf Cemiyetleri Birliği (1935)"**, Tarih ve Toplum, İletişim Yayınları, Sayı: 160, İstanbul 1997

ÜLKER, Reşit, **"Gençlik Kollarının Tarihçesi"**, Ulus, 14 Ekim 1966

ÜYEPAZARCI, Erol, **"Ülkemizdeki İlk Siyasal Örgütlenme Örneği: Kuleli Vak'ası"**, Birgün, 23 Nisan 2008

YALÇIN, Hüseyin Cahit, **"Gençliğin Tepkisi"**, Yeni Ulus, 7 Mayıs 1954

YETKİN, Sabri, **"İttihat ve Terakki'nin Paramiliter Gençlik Örgütleri: Osmanlı Genç Dernekleri ve Bunların Yayın Organlarındaki Söylemler"**, Mersin Üniversitesi I. Ulusal Tarih Kongresi Bildiriler, Mersin 1999

YÜCEL, Hasan Ali, **"Gençlikte Siyaset"**, Cumhuriyet, 31 Ocak 1954

Süreli Yayınlar

Dergiler

Aksiyon
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Ankara Üniversitesi SBF
Atatürk Araştırma Merkezi
Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları
Hacı Bektaş Veli
İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi
Özgür İnsan
Sosyal Demokrat Eylem
Tarih ve Toplum
Toplumcu Düşün
Türk Dünyası Sosyal Bilimler
Türk Solu
Türkiyat Araştırmaları
Türkiye Sosyal Araştırmalar
Uludağ Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi
Yön

Gazeteler

Aydınlık
Barış

Birgün
Cumhuriyet
Demokrat İzmir
Dünya
Halkçı
Hürriyet
Milliyet
Mücadele
Radikal
Sabah
Sosyal Demokrat
Tanin
Tercüman
Ulus
Ülkümüz
Vatan
Yeniasır
Yeniulus
Zafer

Tezler

KAYA, Asil, **CHP'de İnönü – Ecevit Mücadelesi"**, (Yayınlanmamış Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi, Manisa 2007

PARLAK, İsmet, **Türkiye'de Gençlik ve Siyaset H.Ü. Beytepe Kampüsü Örneği,** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999

Erişim Adresleri

http://www2.wir-falken.de/iusy100/www.iusy100.org/about_iusy100/index.html
(Erişim Tarihi: 15.02.2010 23.50)

TBMM Kütüphane Dokümantasyon ve Tercüme Müdürlüğü, Siyasi Partiler, http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane/siyasi_partiler.html
(Erişim Tarihi: 15.02.2010 04.30)

www2.wir-falken.de/iusy100/www.iusy100.org/about_iusy100/history/index.html
(Erişim Tarihi: 16.02.2010 00.25)

http://derneklerdergisi.com/tr/index.php?option=com_content&task=view&id=81&Itemid=103&limit=1&limitstart=4
(Erişim Tarihi: 18.02.2010 01.15)

Diğer Kaynaklar

Ak Günlerin Şafağında CHP Gençlik Kolları VIII. Kurultayı 1976, Halkevleri Kültür Vakfı Matbaası, Ankara 1976

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, CHP Arşivi, 490.01 – 223.880.1

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, CHP Arşivi, 490.01 – 229.906.4

Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, 5. cilt, Milliyet Gazetecilik, İstanbul 1986

C.H.P. Adana Gençlik Kolunun Bildirisi, Kemal Matbaası, Adana 1967

C.H.P. Çankaya İlçesi Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Çalışma Raporu 1961 – 1962, Yeni Koşal Matbaası, Ankara 1962

Cumhuriyet Halk Partisi Gençlik Kolları III. Kurultayı Çalışma Raporu 14 – 15 Ekim 1964, Kardeş Matbaası, Ankara 1964.

CHP Gençlik Kolları VII. Olağan Kurultayı, Ankara, 1974

CHP Gençlik Kolları Merkez Yönetim Kurulu, **"8'lerden Davacıyız"**, Ulusal Basımevi, Ankara 1967.

CHP Gençlik Kolları Yönetmeliği, Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A.O. – Yeni Matbaa, Ankara 1954

C.H.P. Gençlik Kolları Yönetmeliği, Kurtuluş Matbaası, Aydın 1959

C.H.P. İstanbul İl Gençlik Kolu Çalışma Raporu ve Ekleri, Dost Matbaacılık, İstanbul 1964

C.H.P. İstanbul İl Gençlik Kolu Komisyon Raporları, Nebioğlu Yayınevi, İstanbul 1964

C.H.P. İstanbul İli Gençlik Kolu Yönetim Kurulu Çalışma Raporu, Şevket Ünal Matbaası, İstanbul 1968

CHP Tüzüğü, Ulus Basımevi, Ankara 1951

Demokratik Sol Bildiriler – Belgeler, CHP İstanbul İl Gençlik Kolu Yayınları No:1, İstanbul 1975

Demokratik Sol Düşünce Forumu, CHP Gençlik Kolları Yayınları Bilim Dizisi No: 1, I. Baskı, Ankara 1974

Geçen Yıl 1968 – 69, ODTÜ Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları No: 2, Ankara 1969

Gençlik ve Örgütlenmesi, Emeğin Bayrağı Yayınları, İstanbul 1989

Gençlik Hareketleri ve Eğitim Sorunumuz, CHP Gençlik Kolları 5. Kurultay Bildirisi 16 – 17 Ekim 1968, Ulusal Basımevi, Ankara 1968

"Komandolar "Nasyonal Sosyalistler", Geçen Yıl 1968 – 69, ODTÜ Sosyal Demokrasi Derneği Yayınları No:2, 1969 Ankara

Öz Yönetim ve Halk Sektörü – Demokratik Sol Düşünce Forumu, Cilt 2, CHP Gençlik Kolları Yayınları, Ankara 1976

Sosyal Demokrat Eylem, Sayı: 2, 10 Mayıs 1970, Ulusal Basımevi, Ankara 1970

Süha Akıncı Arşivi – Belgeler – 1

Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Demokratik Halk Devrimciliği, Ulusal Basımevi, Ortanın Solu Derneği Yayınları: 1, Ankara 1970

<u>Görüşmeler</u>

Abdullah Emre İleri ile, 6 Ekim 2008, Ankara

Altan Öymen ile, 7 Kasım 2008, İstanbul

Bedri Baykam ile, 10 Kasım 2008, İstanbul

Erol Baysal ile, 16 Aralık 2008, İzmir

Erol Ünal ile, 7 Kasım 2008, İstanbul

Hamdi Fidan 25 Aralık 2008, Ankara

Hasan Belovacıklı ile, 20 Aralık 2008, Ankara

İlhan Keser ile, 9 Eylül 2008, Bodrum – Muğla

Kadri Atabaş ile, 18 Aralık 2008, Ankara

Muhattar Baykam ile, 10 Kasım 2008, İstanbul

Nurettin Sözen ile, 6 Kasım 2008, İstanbul

Orhan Akbulut ile, 9 Ekim 2008, Ankara

Oya Araslı ile, 8 Ekim 2008, Ankara

Sabri Ergül ile 22 Aralık 2008, Ankara

Semih Eryıldız ile, 26 Aralık 2008, Ankara

Sertaç Tözün ile, 9 Eylül 2008, Bodrum – Muğla

Süleyman Genç ile, 26 Mayıs 2009 Marmaris – Muğla

Tarhan Erdem ile, 10 Kasım 2008, İstanbul

Yaşar Çatak ile, 9 Ekim 2008, Ankara

Yekdil Yasun ile, 18 Aralık 2008, Ankara

Zeki Alçın ile, 19 Aralık 2008, Ankara